05
F

FLACARA

Nr. 19 (68) — 1 octombrie 1955

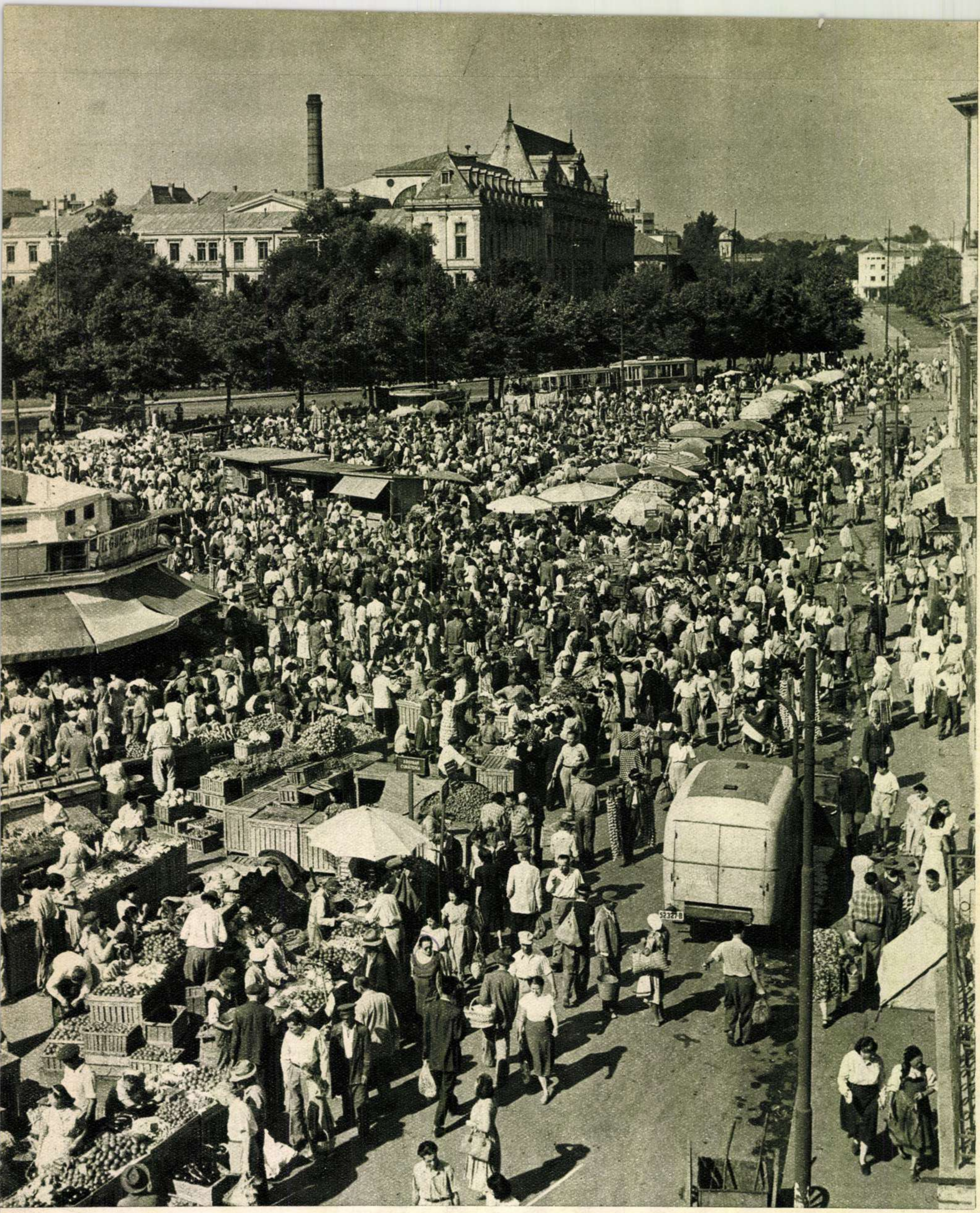

Toamnă bogată !... In pieţele oraşelor noastre, e abundenţă de produse şi mare afluenţă de cumpărători. In fotografie : un colţ al pieţei „28 Martie" din Bucureşti.

Fotografie de S. STEINER

COPERTA I : Minunat vlăstar al Chinei noi ! Deşi n-are decît şase anişori, micuţul Suen Yu-şi este un virtuos mînuitor al instrumentului popular chinezesc î-hu. Fotografie de CEN ME

COPERTA a IV-a : De strajă pe ţărmul mării. Fotografie de M. IVANCIU

FLACARA

Proletari din toate țările, uniți-vă!

Nr. 19 (68) 1 OCTOMBRIE 1955 ANUL IV

REVISTĂ BILUNARĂ SOCIAL—POLITICĂ ȘI LITERAR—ARTISTICĂ

SĂRBĂTOAREA

Sărbătoarea recoltei la gospodăria colectivă din Smulți, raionul Bujor. În curte, sînt întinse mese și bănci pe picioare adînc bătute în pămînt. Flutură stegulețe roșii și tricolore, s-a amenajat o scenă tapisată cu covoare, masa prezidiului e învelită cu roșu.

Colectiviștii au lucrat toată ziua și toată noaptea. Sînt cinci sute de oaspeți sau poate șase sute — și asta nu-i glumă. Ai nevoie de o casă cu farfurii și tacîmuri, de un beci cu sticle, de o stivă de pahare, de atîtea crătiți cu friptură, încît, sub greul lor, să se răstoarne carul, ca la arie. Dacă-i serbare, încalte serbare să fie!

Lîngă mine, un omuleț rotofei strîmbă din nas. Stă țeapăn în vesta lui cenușie, cu pantaloni bleumarin, scorțoși, și încălțat cu pantofi de tenis și mormăie:

— Propagandă, măi, asta-i propagandă.

— Să fiți voi ai dracului — răspunde un năsos — v-ați obișnuit cu șmecheria! Noi luăm, măi, 16 kile de grîu, ovăz, porumb, una peste alta la zi-muncă. Bașca un leu de avans, bașca mierea, brînza și ce-o mai fi. Vreo patruzeci de lei pe zi. Ei, și-aci sînt, la masă, roșii, caș, friptură, bere, struguri. Vreo zece lei de om, la preț de oraș! Închipuie-ți că eu am patru oaspeți. Dar sînteți aproape cinci sute. Păi, v-am putea ține, să fiți și două mii — nu cinci sute! Care vasăzică, aș ține cu friptură și băutură, eu singur, patru oameni, măi. Ia fă și tu o propagandă din asta!

Celălalt făcu semn cu mîna.

— Da' ce, crezi că nu m-ar ține cureaua?

— Nu te ține, mă, nu te ține! Nici pe noi nu ne-o fi ținut an'. Da' acu', da. Să vezi numai cînd și-o lua alde Jiglău cota. O să spargă autocamionul, mă.

— Care autocamion?

— Al nostru. Tot de propagandă, l-am cumpărat! Am mai făcut și trei grajduri de propagandă, un pătul, facem crescătorie de păsări, am dat drumul la sezonieră cu 120 de copii. Propagandă, deh!...

Celălalt ridică din umeri.

— Ei, mă, ăla de colo! Vorbește frumos cu oaspeții! — spune, trecînd, cineva din consiliul de conducere al gospodăriei. E doar prima sărbătoare a recoltei în gospodăria noastră...

★

Și ce dacă-i prima? Parcă autocamioane au mai fost? Sau laborator cu microscop? Sau aparate de radio atît de mari?...

Dar oamenii nu se miră de nimic. Ca și cum toate acestea li s-ar fi cuvenit de mult și au ajuns la dînșii abia în 1955, întîrziind din cine știe ce pricină. Da, la prima vedere, colectiviștii iau lucrurile ca de la sine înțelese, dar ia zgîndără-i puțin...

... După deschiderea festivă, a urmat vizitarea grajdurilor. Acolo, s-a dat drumul cirezii de boi — 200 de capete. Mici, cenușii, cu coarne lungi — boi moldovenești. Și nu prea grași.

Un țăran din Stoicani rîde:

— Ăștia au adunat toate vitele din sat. Cine știe cum le-au adunat aici. Uite, pătatul ăla îl cunosc; e al unui individual, al lui Niculae... Niculae... dracu' mai știe cum îi zice.

—Al cui e? — întreabă mieros un smulțean.

E un om mai în vîrstă, cu dinți de argint, rumen, zîmbitor.

— A lu'... a lu'... — se frămîntă stoicăneanul.

— Elelei, ciupercarule! — spune zîmbind răutăcios cel din Smulți. (Țăranilor din Stoicani le-a mers vestea că umblă după ciuperci în loc să iasă la vreme la seceră și la treieriș). Elelei, ciupercarule...Oho, Joian — strigă el. Joian, Joiaaane, fiuuu, fiuuu — și fluieră cu două degete în gură.

Boul pătat stă o clipă în loc, apoi vine agale spre dînsul.

— Al meu a fost boul — spune smulțeanul cu blîndețe prefăcută. Acu' patru ani, l-am dus la colectivă. Aveam puține vite atunci. Din sat... doar să le dăm noi — nu să adunăm de la ei... Și nu numai vite. Nimic n-aveai ce scoate înainte din satul ăsta. Doar ciuperci. Cînd aveai nevoie de ciuperci, băteai toba și numai ce le vedeai că vin singure. Burta înainte, albe, pălăriile pe cefe — cum le stă bine la negustori... Că ele, ciupercile, cam așa arată: ca negustorii...

Colectiviștii din Smulți rîd gros, bătîndu-și palmele de șolduri și nu se feresc de loc de praful fin, dens, asemeni unei perdele protectoare de fum, care plutește în jurul cirezii.

★

Costache Jiglău are cu familia sa peste 800 de zile-muncă și ia acum avansul. Ei, cu ăsta greu ai fi dovedit să-i dai avansul în căruțe. Dar cu două autocamioane, merge. Moș Jiglău își saltă sacii, ajutat de băieți. „...Șaiș'pe, șapte' șpe..." A asudat de tot, autocamionul s-a burdușit, dar socotitorul numără înainte: „nouă'șpe... douăzeci..." Băieții se îndreaptă de șale: „Gata! O să mai facem un drum!" Și mașina pornește. Are două steaguri în față, iar bătrînul Jiglău privește biruitor în jur, înveselit, emoționat, amețit de gălăgie. (Pe lîngă oaspeții țărani, mai sînt și ziariști, și operatori de la cinematografie, care, în căutare de planuri, se urcă ba pe case,

Moș Costache Jiglău și flăcăii săi încarcă în camion sacii cu grînele primite ca avans

ba trec sub autocamion, vorbesc, aleargă, asudă.)

— Măi — spune el deodată — cînd o să mă vedeți în film, o să spuneți: „Ăsta-i tata, mă!“

O clipă se face liniște.

— Ăsta-i tata, mă! — repetă bătrînul rar, ca și cum el însuși ar desluși ceva grozav, nemaiauzit în cuvintele astea.

— Doi frați am avut — spune Jiglău, fără legătură — doi, și amîndoi au rămas pe front. Eu am umblat concentrat șase ani. Tata a murit în 1917. Da' eu am scăpat...

Și se miră singur de asemenea întîmplare.

— Parcă-s Mitrea Cocor, ai? Da' eu, neică, merg cu autocamionul, cu muzica (muzica sînt aparatele operatorilor de cinematograf).

— Ăsta-i tata, mă — se aude deodată, deasupra grupului.

Cele cîteva cuvinte au, desigur, ceva deosebit, altfel n-ar pluti astfel, ca un refren.

— Hei, gata — strigă bătrînul. Gata! Acasă!

Copiii din sat sar și se atîrnă de mașină, se cațără pe saci. Ăsta-i autocamionul din fruntea coloanei. Acasă la Jiglău, sînt și fetele lui. Zece copii are cu totul. Cu el și cu nevastă-sa, deci, 12 guri. A venit în colectivă cu șapte hectare. Înainte cît grîu punea pe ele, cît mai dădea impozit, cît mai păstra de sămînță, abia de-i rămînea la vreo două mii de kilograme. Și acum, iată că a luat două mii cinci sute numai avans!

— Dar stați — spunea el — stați puțin.

Și ne duce la coșarul cu porumb. E plin cu coceni pînă la jumătate.

— Care vasăzică avem și provizii — zice el. De la un an, la altul.

Provizii de la un an, la altul! Cîte veacuri s-au zbătut țăranii moldoveni să înnoade capetele curelei! Și aici era un nod de jumătate de coșar!

— Cerealele n-am unde să le bag toate — spune moșul sever. Le dau la comerțul de întîmpinare. Iau tablă. Ii fac o casă băiatului și-l însor.

Cereale, fructe, legume, miere... Nimic din ceea ce colectiva a recoltat anul acesta nu lipsește de la standul pe care ni-l prezintă colectivistul Costache Tofan.

— Cum așa „casă“? Deodată?

— Păi, doar n-o să aștepte șapte ani! Cînd este de unde...

Și-a periat pălăria și iese pe poartă, îndreptîndu-se spre colectivă. În drum, din praf, un puști desculț și cu pantalonii sparți strigă tare, nefiresc de tare:

— Ăsta-i tata, mă!

★

In vreme ce se punea masa, muncitorii de la uzina „Cristea Niculae“ din Galați, cei care patronaseră gospodăria, înălțau scena. Oaspeții țărani, așezați la mese, vorbeau cu aprindere. Luaseră cuvîntul înainte, ca să discute cele văzute în gospodărie, în cadrul unei ședințe cam lungi, dar mai aveau cîte ceva de spus „despre organizare“. Mai tare vorbea un om cu vestă cenușie, cu pantofi de tenis, cu pantaloni țepeni, albaștri.

— E drept, vitele-s cam slabe, dar organizare este!

— Olio, tu ești ăla cu propaganda, de azi dimineață! — spuse un smulțean năsos.

— Eu, da' omul se mai schimbă la idei. Ați făcut ogorîtul de toamnă la timp, ați făcut grajdurile, îmi scot pălăria...

— Zi-i atunci, tăticule! — țipă smulțeanul către primul viorist.

Un bariton răgușit, gros, oacheș, își azvîrli vioara în sus și răcni:

Cîte drumuri tot le baaaaat...

Oaspetele zîmbi. Nu i se mai auzea vocea. Ridică sticla de bere sus și ciocni. După mișcarea buzelor, se deosebea: „Să trăiască colectiva din Smulți! Pînă în două zile, bag și eu cerere. La noi, peste tot o să facem așa!“

După cîte se părea, începuse să facă... propagandă.

C. BACIU

Fotografii de A. MIHAILOPOL

AJUTOR PREȚIOS

În cursul lunii septembrie țara noastră a fost vizitată de o delegație de specialiști sovietici din domeniul agriculturii din care au făcut parte Serghei Stepanovici Praksin, conducătorul delegației, Aleksei Aleksandrovici Berezovski, Feodor Ivanovici Dubkovețki și Nicolai Sofronovici Korobkin.

Din această vizită a specialiștilor sovietici, lucrătorii din agricultura țării noastre și în special crescătorii de animale și-au însușit noi și bogate învățăminte. Atît la referatele ținute de membrii delegației cît și la demonstrațiile practice de recoltare și însilozare separată a știuleților și tulpinelor de porumb, făcute la Livedea, regiunea București, Sînandrei, regiunea Timișoara, Iclod, regiunea Cluj, Agigea, regiunea Constanța și Secueni, regiunea Iași, au asistat un mare număr de ingineri agronomi și zootehniști, muncitori din gospodăriile agricole de stat și colectiviști. Mulți dintre participanții la demonstrațiile practice, mulțumind specialiștilor sovietici pentru cunoștințele ce le-au fost împărtășite, și-au luat angajamentul să răspîndească și mai departe bogata experiență sovietică.

Vizita specialiștilor sovietici a constituit o nouă manifestare a prieteniei romîno-sovietice.

Fotografii de I. MICLEA
corespondent - Cluj

Aspecte de la demonstrația practică privind recoltarea și însilozarea separată a știuleților și tulpinelor de porumb, făcută de specialiștii sovietici la Iclod.

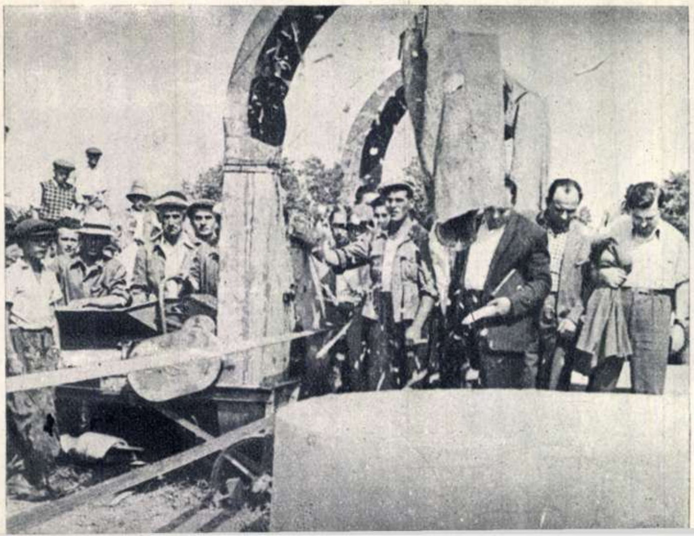

N. S. Korobkin (primul din stînga) și A. A. Berezovski (al doilea din stînga) răspund întrebărilor puse de participanții la demonstrația practică de la Iclod.

ÎN SPIRITUL GENEVEI, ÎN INTERESUL PĂCII

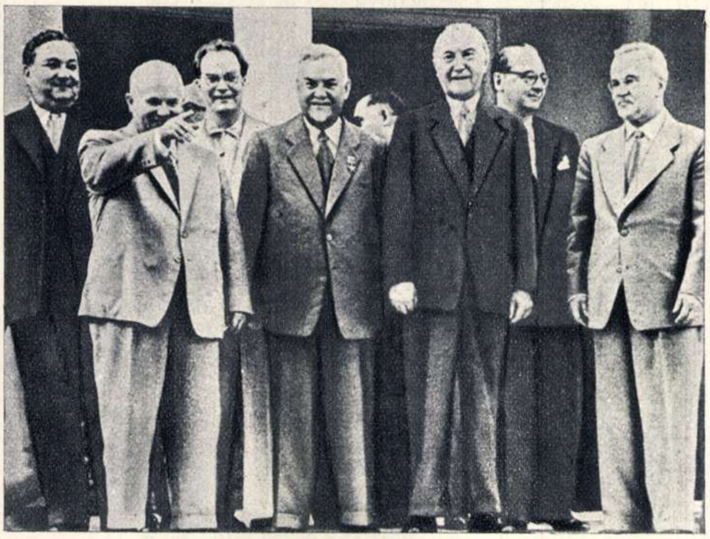

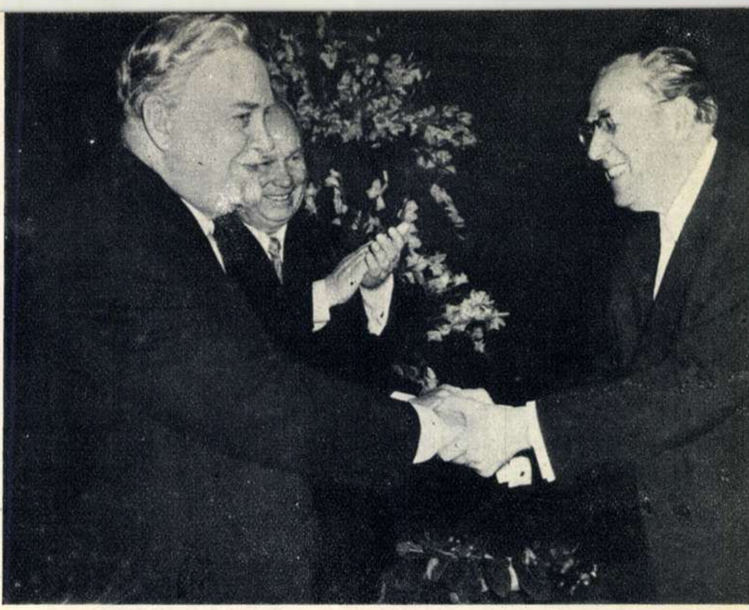

Lunile care au urmat istoricei Conferinţe de la Geneva a şefilor guvernelor celor patru puteri au fost marcate de noi iniţiative de pace ale Uniunii Sovietice. Printre acestea, şi tratativele succesive ale delegaţiei guvernamentale a U.R.S.S. cu delegaţiile guvernamentale ale R. F. Germane şi R. D. Germane. În fotografia din stînga (de la stînga, la dreapta) :C. SCHMID, N. S. HRUŞCIOV, M. G. PERVUHIN, N. A. BULGANIN, K. ADENAUER, dr. H. von BRENTANO şi V. M. MOLOTOV. În fotografia de sus: OTTO GROTEWOHL (în dreapta) strînge cu cordialitate mîna lui N. A. BULGANIN. În mijloc, N. S. HRUŞCIOV.

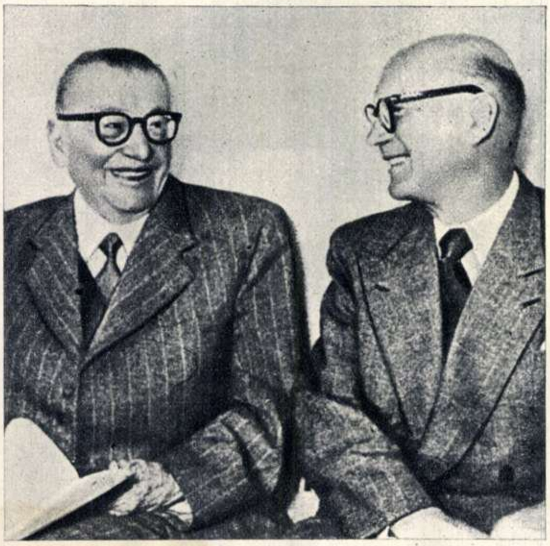

In urma tratativelor sovieto-finlandeze, a fost prelungit pe încă 20 de ani Tratatul de prietenie, colaborare şi asistenţă mutuală, încheiat între U.R.S.S. şi Finlanda în 1948. În fotografie: preşedintele Republicii Finlandeze I. K. Paasikivi (în stînga) şi U. Kekkonen, primul ministru al Finlandei, conducătorii delegaţiei finlandeze la tratativele de la Moscova.

Şi tratativele americano-chineze la nivelul ambasadorilor care au avut loc la Geneva s-au încheiat printr-un acord potrivit căruia atît cetăţenii chinezi aflaţi în S.U.A., cît şi cetăţenii nord-americani care se află în R. P. Chineză se pot repatria dacă doresc aceasta. În fotografie, un aspect din timpul tratativelor americano-chineze.

fotocronica **FLACARII**

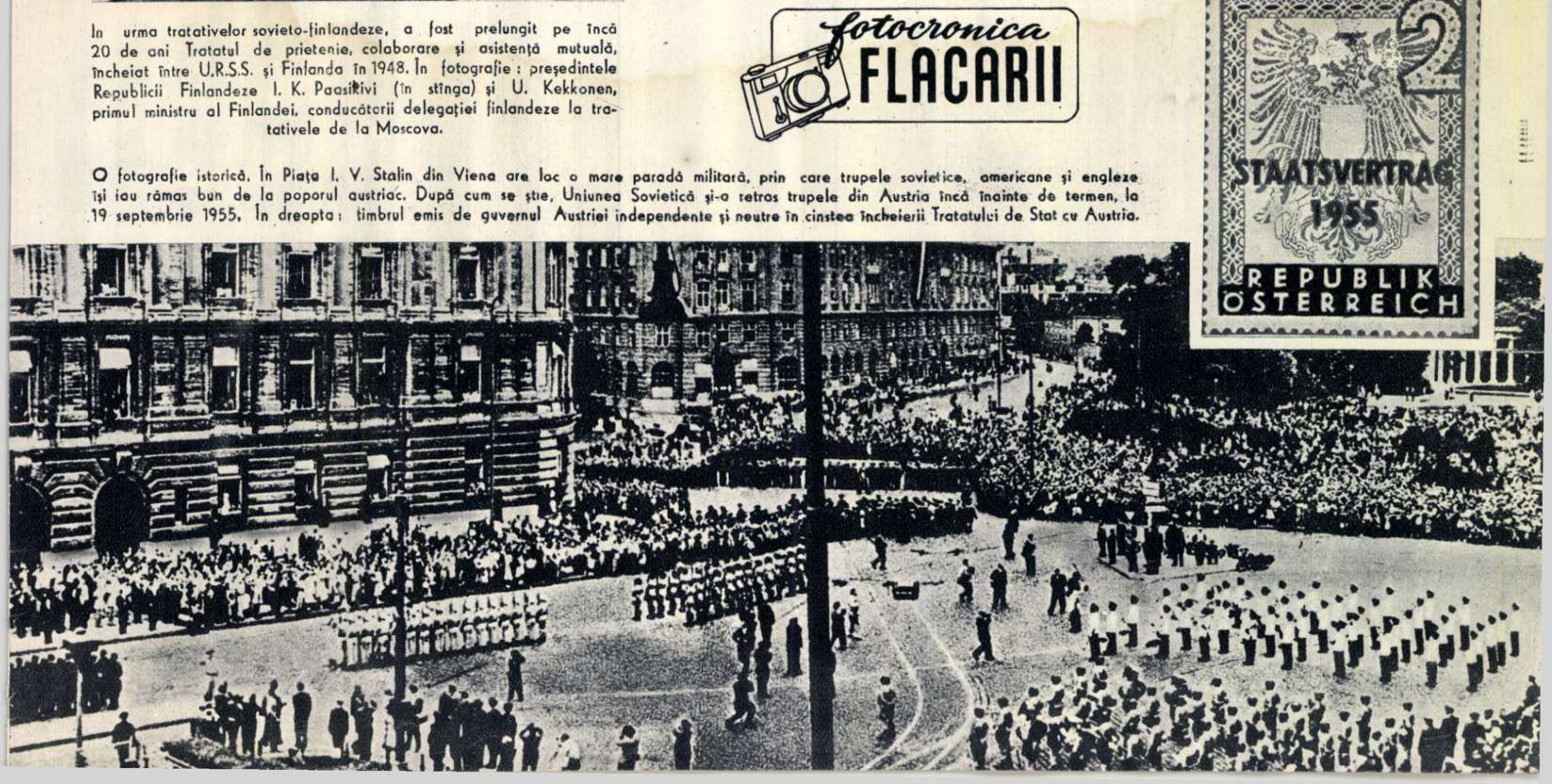

O fotografie istorică. În Piaţa I. V. Stalin din Viena are loc o mare paradă militară, prin care trupele sovietice, americane şi engleze îşi iau rămas bun de la poporul austriac. După cum se ştie, Uniunea Sovietică şi-a retras trupele din Austria încă înainte de termen, la 19 septembrie 1955. În dreapta: timbrul emis de guvernul Austriei independente şi neutre în cinstea încheierii Tratatului de Stat cu Austria.

O zi obișnuită

Soarele a urcat de cîteva suliți deasupra orizontului. În curtea cazărmii, subunitatea de transmisioniști, al cărei ajutor de comandant este sergentul-major Pricop Vasile, așteaptă comanda de a porni spre locul unde va executa tema de lucru.

De cu seară, în ora de pregătire a comandanților de grupe pentru a doua zi, locotenentul-major Ion Bălan, comandantul subunității, le spusese că astăzi, în cadrul programului de instrucție, subunitatea va avea de executat o temă de luptă în care sînt prevăzute trecerea unui rîu și instalarea unui post telefonic înaintat.

Prima parte a programului din dimineața aceasta — începînd cu înviorarea, spălatul de dimineață și sportul, și sfîrșind cu cursurile teoretice din sala de specialitate și lecția politică — a fost îndeplinită. Acum, echipată cu tot materialul necesar executării temei de luptă — mosoare cu cablu, aparate telefonice, truse — subunitatea e gata de plecare. O comandă scurtă și coloana se pune în mișcare, cîntînd despre patria a cărei muncă pașnică o apără soldații Armatei noastre Populare. E atîta dragoste de viață pe chipurile soldaților, încît în drumul de la cazarmă pînă la locul de instrucție, trecătorii se opresc să-i privească. Și nu este o simplă întîmplare că fețele privitorilor sînt tot atît de încrezătoare!...

Crîngul în care se desfășoară tema de luptă este străbătut prin mijloc de apa adîncă a unui rîu. De pe unul din maluri, ochii unei grupe de soldați cercetează cu atenție locul pe unde va traversa cablul telefonic.

— Nu-i ușor să treci pe malul celălalt cu bobinele și aparatele în spate — spuse încet soldatul fruntaș Moza Gheorghe.

Sergentul transmisionist de frunte Munteanu Gheorghe, comandantul grupei care trebuie să execute trecerea, rămase cîteva clipe gînditor. Într-adevăr, în locul unde se aflau ei, rîul cotea brusc la dreapta, iar lîngă malul celălalt apa se învolbura în vîrtejuri. Și, totuși, trecerea trebuie efectuată...

Vocea sergentului sparse tăcerea care domnise cîteva clipe:

— Soldatul fruntaș Lupașcu Nicolae, soldatul Pentec și încă doi înotători buni vor trece pe malul celălalt! Într-un sfert de oră, postul telefonic trebuie să funcționeze!

Soldatul fruntaș Lupașcu a fost primul care a luat în spate samarul și s-a avîntat în undele tulburi ale rîului. Îndată, l-au urmat și ceilalți.

Sub mal, apa se învolbura parcă din ce în ce mai îndărătnic. La început, de-abia trecea de carîmbul cizmei, apoi, deodată, ajunse la brîu, la piept, la bărbie... Soldații ridicaseră deasupra capului trusa și aparatul telefonic și înaintau încet, pipăind fiecare pas înainte. Din cînd în cînd, cîte o adîncitură în albia rîului îi făcea să dispară cîteva clipe sub apă, apoi iar ieșeau la suprafață și înaintau. Sergentul Munteanu le urmărea fiecare mișcare, gata să intervină în orice moment dacă ar fi fost nevoie.

Curînd, putu să răsufle ușurat. Tovarășii săi se apropiaseră de mal. Se vedea aceasta după apa care le bătea trupurile din ce în ce mai jos. Acum, s-au prins de craca unui copac doborît de furia apei, s-au mai opintit o dată și în cîteva clipe au fost pe mal, unde au dispărut înghițiți de tufișurile dese. Numai firul telefonic întins mai arăta că ei trecuseră pe acolo. Curînd, pe acest fir, o voce a început să comunice:

— Tovarășe comandant, misiunea a fost îndeplinită. Postul înaintat funcționează în bune condiții. Așteptăm noi ordine...

Comandantul grupei era bucuros. Ostașii săi s-au dovedit și de astă dată bine pregătiți. Și nu ezită să le spună și lor, mai tîrziu, la înapoierea spre cazarmă, ceea ce gîndea în acele clipe...

Deși foamea nu le dădea răgaz să vorbească prea mult, iar mîncărurile îi îmbiau cu mirosul lor, la masa de prînz discuțiile erau vii. Soldații își aminteau amănunte din timpul executării temei de luptă și le comentau.

Și tot despre felul cum și-au îndeplinit misiunea se auzeau frînturi de discuții și în timpul orei culturale din după-amiaza aceleiași zile, în pauza dintre două cîntece executate cu foc la chitară de sergentul Dragoș Gheorghe...

A doua zi îi așteptau alte teme, alte izbînzi pe drumul însușirii măiestriei militare.

N. RĂȘINARI

Fotografii de
I. MARINOFF

Sub cele dintîi raze de soare, ostașii își oțelesc trupurile într-un exercițiu de gimnastică

Lecția politică.

Incă puțin... și misiunea va fi îndeplinită.

...Și acum începe transmisiunea.

Intreținerea armamentului în bune condiții este una dintre cele mai de seamă preocupări ale ostașilor.

„Cu cîntec, înainte, marș!..."

In orele de repaus.

Prin cabluri și fire

de Maria **ARSENE**

Fotografii de A. ROSENTHAL

Și deodată s-au aprins luminile. Prin fire aeriene, prin cabluri subterane, pe întreaga țesătură de linii — șireturi de aramă învelite în hîrtie uleioasă și bumbac, buchet de sîrme cît ața, acoperite cu cauciuc și mătase, odgoane cu miezul de metal, mai groase ca degetul ori brațul, înfășurate în triple mantale de metal, cauciuc și fibră — curentul electric pornește năvalnic.

Strălucesc bulevardele prinse în dublul șirag de globuri mari, albe, mate. Soarele, dispărut cu o oră în urmă în spatele celui mai înalt bloc, revine în tuburile cu neon ale vitrinelor. Ferestrele clădirilor sînt cuprinse subit de febră și scînteiază în tonuri diferite — de la potolit la strident. Ochii ciclopici ai tramvaielor își dezlipesc pleoapele.

La etajul VIII, într-o garsonieră, în fața planșei, studentul de la politehnică își termină proiectul. Un bec de 60 wați, prins în găoacea lămpii cu picior, îi luminează masa de lucru. În camera liniștită, cu pereții acoperiți de tablouri și de rafturi pline cu cărți, scriitorul așterne pe ogorul hîrtiei, bătut de lumina becului albăstrui, gînduri, fapte, caractere. În sala de operație, un glob mare își trimite puternicele raze peste abdomenul deschis al bolnavului... Bisturiul electric murmură o melodie optimistă: un bolnav operat urgent va fi salvat de la moarte! În hala uriașă a uzinei, strungurile, conduse de echipa de noapte, lucrează de zor. Cuțitul de vidia mușcă scrîșnind, la adîncime socotită, carnea argintie a metalului. În clasele școlilor serale, a început o nouă lecție, după program. Restaurantele luminate „a giorno“ sînt arhipline. La încrucișările de străzi și bulevarde, stopurile avertizează prudent pietonii și conducătorii vehiculelor. În ateliere, în fabrici, pe scenele teatrelor, în cabinele operatorilor de cinematografe, la abator, în brutării și în tipografii, de la motoarele frigoriferelor aflate sub planșeele de beton ale halelor și pînă la becul lunguieț din gura telescopului Institutului astronomic, pretutindeni, peste tot, în toate colțurile și locșoarele unde se află omul, în orașe sau sate, la muncă, la odihnă sau distracție, energia electrică, forța aceasta puternică, minunată și nevăzută, este aproape întotdeauna prezentă. Modestă, anonimă, nepretențioasă.

★

O cameră mare, spațioasă. Pereții sînt acoperiți cu tablouri din metal. Tablourile sînt împănate de voltmetre, ampermetre, aparate de înregistrare grafică și fonică, relee întrerupătoare, butoni, becuri de semnalizare și alarmă...

Mai sînt blocuri de comandă cu manete, ceasuri de control, iar în mijlocul încăperii se află o masă cu registre, condici și cîteva telefoane.

Acolo, l-am găsit pe șeful de tură Gheorghe Alexandrescu, de la uzinele Grozăvești, privind aparatele, controlînd indicatoarele, primind comunicări la telefon și dînd dispoziții urgente, manevrînd butoane, manete...

Prima impresie ce mi-a făcut-o a fost aceea a unui funcționar ce îndeplinește o muncă liniștită, monotonă, fără trudă, lipsită de neprevăzut, absolvită de griji. Cam așa: învîrți un mîner și stai. Te uiți la voltmetru și taci. Apeși pe un buton, după care mai tragi de o manetă și iarăși stai. O meserie fără bătaie de cap, în care efortul pare un tabiet, iar titularul un pensionar maniac cu ticuri și zgîieli pe pereți...

A trebuit să stau cîteva zile alături, să-i urmăresc atent mișcările, să întreb, să cercetez și să mă documentez, ca să pot descoperi că omul acela tînăr, cu părul blond, ondulat, privirea ageră și zîmbetul pe buze, îndeplinește o funcție în care, pe lîngă o înaltă calificare profesională, se mai cer și o excesivă atenție, o neasemuită prezență de spirit, o mare dragoste de meserie.

★

Alături, se află o sală cu ușile închise. O tăbliță cu desen-avertisment, îți dă fiori: un craniu și două oase.

Privesc spre geamurile ușii. O cărare de mozaic. De o parte și de cealaltă, cîte un parapet protector din faianță — înalt cît un stat de om — indică limita la care specialistul se poate apropia de barele de tensiune colorate.

Barele de cupru sînt fixate pe suporturi și izolatori speciali. Ele primesc, din generatoarele uzinei, milioanele de wați necesare consumului. Tensiunea este atît de puternică la bare, încît, de la 20 cm distanță, fără atingere, orice ființă vie este carbonizată.

★

Echipei cu care lucrează șeful de tură Gheorghe Alexandrescu i se mai spune și „echipa tinereții“. Și iată pentru ce: primul-ajutor, tablotarul Nicolae Dinuță, are 27 de ani. Petre Baicu, al doilea ajutor, care îndeplinește și funcția de electrician în stație, are numai 19 ani. Controlul aparatelor, din oră în oră, și al diagramelor îl face Marcela Paraschivescu, în vîrstă de 20 de ani.

Mai sînt doi electricieni la cazane. Ion Gherman, care are, de asemenea, 20 de ani, și Ion Stănescu, care a împlinit de curînd 50 de ani. E singurul în vîrstă. Dar asta nu strică media tinereții...

„Băieții“ din echipă îl cunosc bine pe șeful de tură Alexandrescu. Cînd lucrezi cu un om mai mult timp, te deprinzi cu felul lui de a fi, cu stilul său de muncă. Și e foarte bine aceasta într-o meserie unde mîna trebuie să secondeze aproape automat creierul, răstimpurile dintre gîndire și acțiune socotindu-se cu secundele.

★

Cîteodată, șeful de tură nu-și mai rostește comenzile, ci le exprimă printr-un gest. Un semn abia perceptibil. O privire într-un anumit fel, atunci cînd operațiunea la tablouri și aparate necesită maximum de urgență.

De pildă:

...Ora 9 dimineața. Oră de vîrf. Barele de aramă sînt încărcate cu maximum-ul de energie disponibilă.

Deodată, claxonul semnalizator începe să zbîrnîie. Aparatele indică alarmant scăderea tensiunii.

Un semn.

Tablotarul-prim apasă pe un buton. Un cartier oarecare nu mai primește curent. Și tot atunci, sala cazanelor este anunțată de către șeful de tură să dea presiunea maximă.

★

Ce se petrece în sala cazanelor este demn de reținut.

Te poți uita direct în cazane printr-o deschizătură rotundă, cu geam colorat. La început, nu deosebești decît o vîlvătaie roșiatică-albastră. Apoi, reușești să deslușești căptușeala pereților incandescenți de șamotă, țevile prin care circulă apa și aburul, peste care se azvîrl, ca șerpii, într-o temperatură de peste 1000 grade, văpăile gazului metan.

Gherman e nădușit leoarcă. Dar nu-i pasă. E învățat cu căldura. Și-apoi, ce are să zică „moș“ Stănescu, care-l ia uneori peste picior? Îi știe vorba:

— Mai trage o gușă de aer, vrăbioiule, să nu ți se pîrlească aripile...

De la cazane, aburul pornește către turbinele aflate într-o sală, la etaj. Acolo, se produce curentul propriu-zis. Nu se aude decît zgomotul obsedant al rotoarelor, ce se învîrtesc cu o iuțeală amețitoare. Trei mii de ture pe minut.

Privești la mașini, te uiți atent și nu zărești pe nimeni. Ba da, în fund se află un om. Stă liniștit pe o banchetă și supraveghează mersul turbogeneratoarelor care zvîrle în producție comercială zeci de mii de kilowați pe secundă.

— Curentul electric este cea mai cerută și mai perisabilă marfă. Nu o consumi — se pierde imediat. În aceeași fracțiune a miimii de secundă în care s-a produs — spune el, așa, ca să te uimească...

★

Jos, cazangiii mai deschid cîteva guri de foc la fiece cazan. Pălălaiele gazului metan și ale injectoarelor de păcură se-ntețesc. Manometrele indică creștere de presiune. Barele

Gheorghe Alexandrescu la tablourile cu care stăpînește întreaga centrală.

de cupru — bureți nesățioși — sug parcă curentul...

★

În camera de comandă, activitatea e febrilă. Șeful de tură manevrează la un tablou, în timp ce controlează cu ochii, pe rînd, toate aparatele.

Primul-ajutor, Nicolae Dinuță, urmărește îndeaproape acele de pe cadrane. Petre Baicu cercetează atent indicatoarele din sala generatoarelor. Marcela Paraschivescu notează în fugă datele, adună, scade, compară cifrele...

Voltmetrele și ampermetrele încep să indice echilibrul între tensiunea din bare și amperajul solicitat de abonați și consumatori.

Telefonul cheamă din nou. Marcela se repede la receptor:

— Alo!... Cum?... Am înțeles!

Ridică privirea către Alexandrescu și două degete în sus. Șeful de tură a priceput. Transformatorul doi are plus de temperatură.

— Cît?

— 75 de grade.

Asta înseamnă că trebuie redus curentul. Acum, șeful de tură trebuie să acționeze cu maximum de viteză. Precis, corect, alegînd soluția cea mai bună din noianul de posibilități și metode de rezolvare, care-i năvălesc în minte.

— Nicolae, treci la tablou!

Vorbește grav, liniștit, așa cum îi sînt și gesturile, astfel cum l-a educat meseria, în care piesa, ca și cuvîntul, trebuie să fie socotită înainte de a fi pusă acolo unde îi este rostul.

Alexandrescu privește la oamenii din echipă. Sînt elevii lui. Formați de el. I-a învățat să cunoască în amănunțime puzderia de mașini și aparate, i-a obișnuit să lucreze fără pripeală, cumpătați în gesturi, economicoși în mișcări, dar ageri și hotărîți.

Cît de mult îi iubește pe acești tovarăși tineri ai săi!

★

Acele aparatelor înregistratoare de frecvență [illegible] apropie de normal... Normal [illegible] tensiunea pe cadran... [illegible] reglat la punct... Amper[illegible] că...

Zbîrnîie iarăși [illegible]

— Ce s-a întîm[illegible]

„Cazanele“ anu[illegible] la limită. Se poate [illegible]imți — dacă ești atent și [illegible] — trepidația aburului în [illegible] care vrea să irupă, să spargă, să zdrobească...

Echipa are emoții. Alexandrescu e calm. În clipele acelea, îl poți asemui cu un comandant de vas în mijlocul furtunii, ocolind primejdiile, ferind obstacolele, dînd piept și stăpînind elementele dezlănțuite ale naturii.

★

Ascult ce-mi spun băieții din echipă, observ truda și meșteșugul lor, ridicat aproape la artă.

Ah! Mi-e rușine, dar trebuie să-mi reamintesc ce-am gîndit odată, seara, privind către lampa spînzurată de tavan, după ce, pe neașteptate, din mijlocul paginii cărții ce o citeam, s-a întins în întreaga cameră pata întunericului.

Aud parcă și glasul fetiței mele: „Se joacă cu lumina la uzină, tăticule...?“

★

Șeful de tură Alexandrescu ar fi putut face două lucruri deodată: să ceară reducerea debitului cazanelor, ceea ce ar fi scăzut cu cel puțin 10 M.W. sarcina pe uzină și... să întrerupă curentul într-un cartier pînă la restabilirea situației.

Nu-i de ajuns să îndeplinești o sarcină. Trebuie să te gîndești și cui folosește. Adică totdeauna inima să-ți secondeze creierul.

★

În ușă, a apărut o tovarășă de la resortul cultural. Privește la echipă și tace. Băieții știu însă că fata așteaptă numele celor care vor bilete pentru meciul internațional de fotbal din ziua aceea.

Fata rămîne cîteva momente în prag. Nu îndrăznește să-i tulbure în momentele acelea de încordare aproape crispată...

Băieții nu o bagă în seamă, nu le pasă de prezența ei, deși la ieșirea din tură vor face gălăgie cînd nu vor mai găsi bilete.

Șeful întoarce capul spre ea. Numără din ochi echipa.

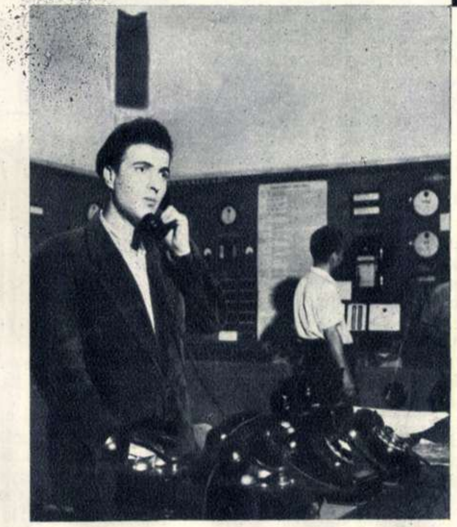

„Alo! Dați cazanelor maximum de presiune!“

— Patru bilete.

Atît. Nici un cuvînt mai mult. Și privește mai departe, atent, acul ampermetrului cel mare.

★

„Cazanele“ sînt întrebate cît mai pot ține piept formidabilului debit.

La subsol fochiștii deschid noi guri de foc. Electricienii controlează legăturile cu uzinele. Termometrele sînt urmărite cu grijă. Și totul, într-o căldură din ce în ce mai mare.

Temperatura transformatorului [illegible] din nou.

[illegible] aburului răzbit prin supapele de siguranță dă alarma. Coloane fierbinte se înalță șuvoi, la zeci de metri înălțime deasupra clădirii masive a uzinei, producînd un zgomot asurzitor.

Cît se mai poate cere cazanelor? Dar iată că acele voltmetrelor pornesc să se agite.

Alexandrescu dirijează calm, fără o [illegible] pe frunte.

[illegible]lefon.

— [illegible]deți debitul cazanelor la o [illegible]

Un ordin către tablotar:

— Dați drumul curentului în cartierul X.

În locuințe, pe străzi, în sălile de spectacol și restaurante se aprind luminile, se-nveselesc fețele.

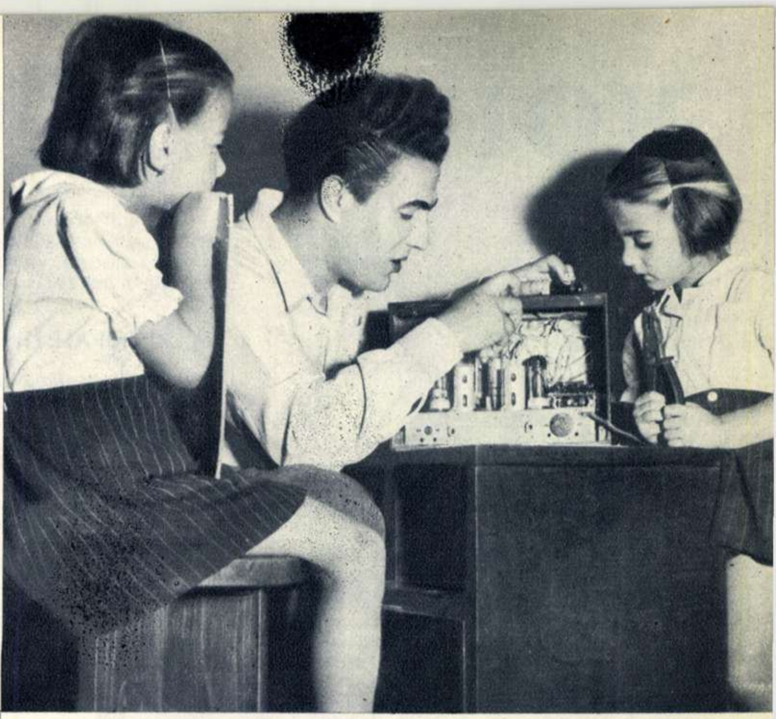

Acasă cunoștințele sale își găsesc cîmp de activitate — interiorul aparatului de radio... Șeful de tură are două ajutoare noi. Una din ele, Lenuța, va moșteni profesiunea tatălui. Are precoce aplicație: a ars pînă acum de trei ori cîte două lămpi...

Alt telefon:

— S-a răcit transformatorul? Perfect! Dați drumul luminii în cartierul y.

Al treilea telefon:

— Reduceți debitul cazanelor.

Și a patra chemare în receptor:

— Tovarășe Alexandrescu, aci e Jerca... Jerca Vasile... Vreau să plec în concediu la mare...

Șeful de tură, secretar al comitetului sindical, respiră adînc, își șterge cu dosul palmei nădușeala de pe frunte. Se uită la ceasul-brățară.

— Peste două ore, ies din [illegible] La orele cincisprezece și [illegible] te aștept în biroul sindicat[illegible] Alo! Să fii exact, tovarăș[illegible]

Abia acum își aduce am[illegible] că în portmoneu are trei bil[illegible] pentru matineu, la circ.

★

În cartierul Bellu, pe o străduță liniștită, se află un bloc masiv. Locatarii fac parte dintre salariații Ministerului Energiei Electrice. Cei mai mulți sînt maiștri și tehnicieni ai uzinei Grozăvești.

Sîmbăta trecută, l-am vizitat acasă pe șeful de tură Alexandrescu. M-a chemat să-i cunosc familia — soția și cei doi copii — să-i văd locuința — un apartament în blocul muncitoresc.

Am stat mai mult de vorbă. De una, de alta...

După cele ce-mi spune, se pare că muzica este o veche pasiune a șefului de tură, ca și filmul. Nu-i scapă nici un spectacol de operă, nici o premieră la cinematograf.

— Teatrul de Operă și Balet mi-e în drum, între casă și serviciu. Ca și alte săli de spectacole... Sînt atît de multe...

O imagine veche îmi revine în minte: cîrciumile de pe vremuri, numeroase ca ciupercile, împănînd drumul spre casă al muncitorilor...

A dat drumul la radio. Lenuța, fetița cea mică, vine cu un braț de jucării. Soția trebăluiește prin bucătărie. Prin ușa deschisă, aud cum fierb bucatele la aragaz... Un iz ușor de friptură adie înspre noi. În sufragerie, masa este pusă, cu tacîmurile nichelate și farfuriile de porțelan.

Sună cineva la ușa principală. Este o vecină, care aduce un izolator de la tabloul din casă, cu siguranța arsă, și roagă...

Privesc la degetele omului care strînge și împletește firul subțire al liței... Zîmbesc. Cu o singură apăsare a degetului, el poate zvîrli în întuneric Bucureștiul sau trimite lumina pînă hăt, departe.

O barză trece zburînd prin dreptul ferestrei, tăind înălțimile cu foarfeca aripilor...

Alexandrescu a izbucnit în rîs. Am tresărit.

Ce s-a întîmplat?

Se întoarce spre mine.

— Ce-ai făcut alaltăseară, la orele opt și jumătate?

Întrebarea e ciudată.

— Alaltăseară?

— Da. Erai acasă?

— Alaltăseară... Ah, da! Am fost acasă și...

Mi-am reamintit. Se stinsese lumina în cartier. Pentru cinci minute.

— Ce-a fost cu lumina?

Îmi arată prin geam un punct negru. Atît se mai putea vedea din barză.

La 120 kilometri, o barză s-a așezat cu un picior pe un fir de înaltă tensiune și cu celălalt, pe al doilea fir...

— Și...?

— S-a produs un scurt circuit. Releul a scos automat legătura — barza a fost carbonizată — și cartierul dumitale a rămas cîteva minute fără lumină.

— O barză?

— O barză. Sau, altădată, un vultur... Se întîmplă!

★

Se-ntîmplă...

Nu, nu. Hotărît lucru. De acu' încolo, cînd se stinge lumina în cartier, trebuie să mă gîndesc bine înainte să mormăi ori să-njur...

NOI PIESE ROMÎNEŞTI

EMOŢII... EMOŢII...

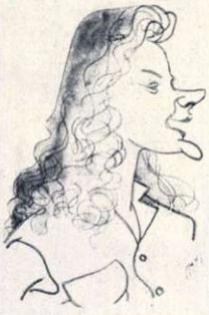

Mioara Cremene
văzută de I. Ross

Este un fapt îndeobşte cunoscut că actorii şi în genere colectivul artistic creator al unui spectacol, freamătă de emoţie mai ales în seara premierei. Şi, totuşi... cîte emoţii, cîte nelinişti, cîte probleme nu însoţesc chiar procesul de transformare a unei piese în spectacol!

Se întîmplă de multe ori ca tracul şi grija pentru reuşita unei scene să domine şi în zilele obişnuite de muncă. De ce? Poate şi pentru că se munceşte cu dragoste, cu pasiune.

Aceste gînduri ni le-a prilejuit atmosfera entuziastă în care se repetă la Teatrul Naţional „I. L. Caragiale" piesa „Trestiile de aur" de Mioara Cremene. Cucerit de frumuseţea şi pitorescul textului, de rolurile generoase ce oferă trăirea unor variate sentimente — mergînd de la dramă la comedie — colectivul artistic lucrează intens.

Sîntem însă îndemnaţi să credem că primele mari emoţii le-a avut însăşi autoarea. Chiar în timpul scrierii piesei, unele scene din lucrarea sa erau întovărăşite de mari semne de întrebare: cum vor arăta în lumina rampei? De pildă, scena monologului lui Tomca, eroul principal al piesei, cum va fi în spectacol? Dar tabloul feeric, în care momentele de basm se împletesc cu cele reale?

Într-adevăr, aceste scene constituie două dintre momentele grele ale spectacolului. Axată pe reliefarea dorinţei de a învăţa, a tineretului din satele pînă mai ieri înapoiate ale Deltei, lucrarea urmăreşte destinul lui Tomca, un băiat crescut de rude care vor să-l împiedice să meargă la şcoală. Înfruntînd şi biruind multe greutăţi, copilul îşi îndeplineşte pînă în cele din urmă marea dorinţă. În compoziţia lucrării, cele două scene sînt momente de cotitură pentru evoluţia eroului principal.

Cum vor arăta pe scenă?

Iată întrebări la care colaborarea creatoare dintre autoare şi regizorul Ion Cojar a dat rezolvări interesante. Entuziasmat de posibilităţile de creaţie oferite de piesă, regizorul şi-a adus o primă contribuţie în montarea scenei monologului. În text, era indicat ca monologul să fie spus în faţa cortinei. Regizorul a evitat artificialul sau melodrama în care s-ar fi putut cădea astfel, integrînd rostirea lui într-un decor corespunzător, într-un cadru scenic potrivit cu starea sufletească a băiatului.

Dar tabloul feeric? Aici fantezia regizorului a găsit formule ingenioase. Scena va fi împărţită în două de un ecran transparent. În faţa perdelei subţiri ca pînza de păianjen, se vor juca scenele reale, iar în spatele ei, cele de basm. Şi chiar în lumea basmului va apare mai clar că plăsmuirile copilului în clipe de deznădejde, cînd febra îl toropea, au fost inspirate de fapte reale.

Cum se va reda pe scenă acest lucru? Eroii din basme vor fi jucaţi de către actori care întruchipează în celelalte tablouri personajele reale din satul Deltei. Bunăoară, Andriuşa, instructorul de pionieri, va deveni Ivan Pescarul, cel care-l salvează pe Tomca în clipe cînd copilul pierduse orice speranţă; unchiul Pricop se va transforma în înfricoşătorul Împărat al Papurei. În acelaşi timp, cu ajutorul unor elemente de decor luminate la diferite intervale şi apoi lăsate în umbră, lumea imaginaţiei lui Tomca va apare în toată bogăţia ei.

Iată cîteva soluţii regizorale în stare să liniştească emoţiile autoarei.

Pe lîngă rezolvările tehnice, regizorul s-a străduit să creeze dinamica spectacolului prin urmărirea trepidantă a împlinirii visului lui Tomca, în scopul de a capta publicul şi a-l face să participe intens la peripeţiile băiatului.

Vor reuşi oare?...

De data aceasta, emoţiile dinaintea premierei sînt cu adevărat legitime: debutează o tînără autoare, un tînăr regizor şi un colectiv artistic în bună măsură la fel de tînăr.

MĂRTURII ALE UNUI TALENT AUTENTIC

Deşi debutantă, Ana Novac nu mai este un nume nou în dramaturgie. În răstimpul unui an de zile, tînăra autoare a dovedit că speranţele cu care fusese întîmpinată prima sa lucrare dramatică — „Preludiu" — n-au însemnat aprecieri grăbite. La un scurt interval, autoarea a dat la iveală o nouă piesă — „Familia Kovacs" — confirmînd pe deplin existenţa unui talent autentic.

Pentru unii poate fi surprinzătoare, pe lîngă abilitatea organizării dramatice a materialului faptic folosit de autoare, bogăţia acestui material, bazat pe o adîncă cunoaştere şi observare a vieţii, a realităţii. Într-adevăr, în mai puţin de trei decenii, experienţa de viaţă a Anei Novac s-a caracterizat printr-o acumulare deosebit de bogată în întîmplări, multe dintre ele dureroase, tragice. Acestea au imprimat creaţiei sale acea notă de autentic pe care numai trăirea şi înfruntarea celor mai diverse şi dificile situaţii o pot prilejui.

Creaţia Anei Novac nu poartă însă numai amprenta existenţei şi experienţei sale, ci şi a temperamentului autoarei. Căci Ana Novac este un temperament în permanenţă frămîntat, hotărît să descifreze şi să dezvăluie fără şovăială adevăratul sens al evenimentelor.

Făcînd parte dintr-o familie de intelectuali ardeleni care au înfruntat viaţa grea şi mizeria cu fruntea sus, Ana Novac avea de mică pasiunea de a scrie, pasiune ce devenise cu timpul o necesitate. Chiar în perioada anilor întunecaţi ai fascismului, cînd a fost deportată în lagărul de la Auschwitz, scria în ascuns, cu riscul de a fi împuşcată. Salvată din acel infern, o dată cu revenirea în patrie şi-a dat seama că în jurul ei se scufundase o lume, căci părinţii, rudele, prietenii ei fuseseră ucişi.

A luat viaţa de la început. În marea familie a lumii noi ce creştea în jurul ei, se plămădea cu încetul viitorul scriitor. Observarea fină a vieţii studenţilor Institutului de Teatru din Cluj a stat la baza piesei „Preludiu". Iar în „Familia Kovacs" autoarea a pus în lumină unele aspecte din viaţa familiei sale, imprimîndu-le semnificaţii adînci. Conflictele ce intervin în sînul acestei familii în perioada anilor 1941-1943 se ridică la o treaptă de generalizare, ele fiind reprezentative pentru căutările şi poziţia unei părţi a intelectualităţii noastre din acea epocă.

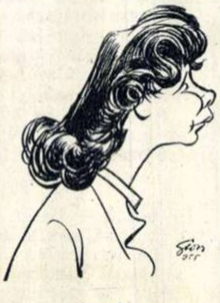

Ana Novac
văzută de M. Gion

Premierele acestor piese pe scenele teatrelor Tineretului şi Muncitoresc C.F.R. vor face cunoscute publicului mărturiile talentului autentic al Anei Novac, deschizînd implicit largi perspective creaţiei sale de viitor.

NICIODATĂ PÎNĂ ATUNCI NU SE CÎNTASE MAI MULT ÎN PARIS...

În vasta istorie a lumii, mulţi scriitori au găsit izvoare de inspiraţie în fapte cu semnificaţii bogate. Există însă un fapt istoric unic în felul său: avîntul cu care comunarzii Parisului au pornit, în a doua jumătate a secolului trecut, „asaltul la cer". Instaurînd prima guvernare proletară din istorie, „Comuna din Paris" a interesat şi pasionat nu numai pe clasicii marxism-leninismului, dar şi un număr impresionant de istorici, romancieri şi comentatori care au sezisat importanţa Comunei încă din primele zile ale evenimentelor. Şi, deşi exterminatorii Comunei din Paris au încercat să înăbuşe prin crime, persecuţii şi deportări eroismul proletarilor, Marx prevedea cu clarviziune că „*Parisul muncitorilor cu Comuna lui va fi în veci sărbătorit ca vestitorul glorios al unei societăţi noi. Martirii lui sînt închişi în marea inimă a clasei muncitoare*".

Subiect minunat de care s-au ocupat mulţi cîntăreţi ai epocii noastre, cînd pe o mare parte a globului a izbîndit pentru totdeauna lumea visată şi de comunarzii Parisului!

Atras de latura eroică şi în acelaş timp romantică a evenimentului, în dorinţa de a da viaţă pe scenă entuziasmului cu care poporul francez a luptat atunci să clădească o lume bazată pe un crez politic şi social atît de apropiat idealurilor noastre, Tudor Şoimaru, laureat al Premiului de Stat, a pornit să scrie o lucrare despre Comuna din Paris: „Zorile Parisului".

Munca de documentare, necesară reînvierii fidele a faptelor petrecute în acele zile eroice dintre 18 martie şi 28 mai 1871, i-a cerut autorului un studiu minuţios şi îndelungat. Îmbogăţite de imaginaţia sa creatoare, apar în piesa „Zorile Parisului" numeroase personaje reale, despre care pomenesc istoricii vremii şi memoriile supravieţuitorilor Comunei. În aceste documente se află un fragment impresionant intitulat „Cînd tatăl cade, copiii îi iau locul". Episodul evocă hotărîrea unui lucrător care îşi trimite copiii la luptă, punîndu-i să jure că vor răzbuna pe acel dintre ei care va cădea. În acest episod autentic se află punctul de pornire al piesei „Zorile Parisului". Astfel, lucrarea prezintă în prim plan drama unei familii de comunarzi. Tatăl familiei va întruchipa în bună măsură pe unul dintre eroii cunoscuţi ai Comunei, legătorul de cărţi Eugène Varlin. Surprinzîndu-şi personajele în plină activitate, în continue legături cu unele dintre figurile cunoscute ale Comunei, Tudor Şoimaru ni-l prezintă şi pe Delescluze, de două ori proscris sub imperiu, a cărui moarte pe bulevardul Voltaire o povestesc documentele epocii, sau pe luptătorul Flourens, omorît mişeleşte de versaillezi într-un han de lîngă Pont du Château.

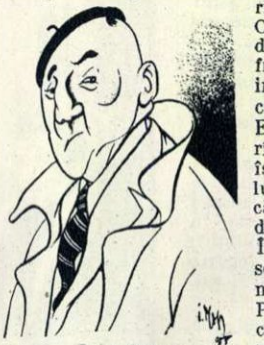

Tudor Şoimaru
văzut de I. Ross

Un amănunt pitoresc care va stîrni poate mirarea spectatorilor este faptul că în piesă se va cînta destul de mult. Nu este vorba de un artificiu sau de dorinţa autorului de a face piesa „mai accesibilă". După cum atestă cronicarii Comunei, niciodată pînă atunci nu se cîntase mai mult în Paris, ca în acele zile. Cîntece vechi, „Carmagnola" aranjată după necesităţi şi devenită un adevărat pamflet împotriva lui Thièrs, cîntecele lui Clèment sau cele ale lui Eugène Pottier care vorbeau despre viaţa grea dar eroică a muncitorilor, sau acele cîntece închinate „plebei", interpretate de vestita Rosalie Bordat, vor apare şi în spectacolul ce va fi prezentat pe scena Teatrului Tineretului.

Din bogăţia de date şi de fapt cuprinse în sute de documente, studii şi romane, autorul a întruchipat imaginea vie a acelor zile, cu figuri ca ale lui Thièrs, aşa-zisul „amic al ordinii", Pinel-industriaşul, Weysset-moşierul, Margueritte-aristocrata şi alţii. Ilustrînd atitudinea acestei tabere reacţionare, piesa reproduce o frază rostită de Thièrs, profet prost în ţara sa, care susţinea că „în zece ani nu se va mai vorbi despre socialism, aşa cum nu se va mai vorbi despre locomotive..."

...Şi iată că... locomotivele au rămas pe liniile lor, iar socialismul este astăzi biruitor. De aceea piesa „Zorile Parisului" ilustrează într-un cadru ce capătă proporţii de frescă, faptul că „*Parisul muncitorilor cu Comuna lui va fi în veci sărbătorit ca vestitorul glorios al unei societăţi noi*".

Magdalena FOCŞA

Un dar prețios

de Alexandra ZIGURA
Asistentă la Muzeul de Artă al R.P.R.

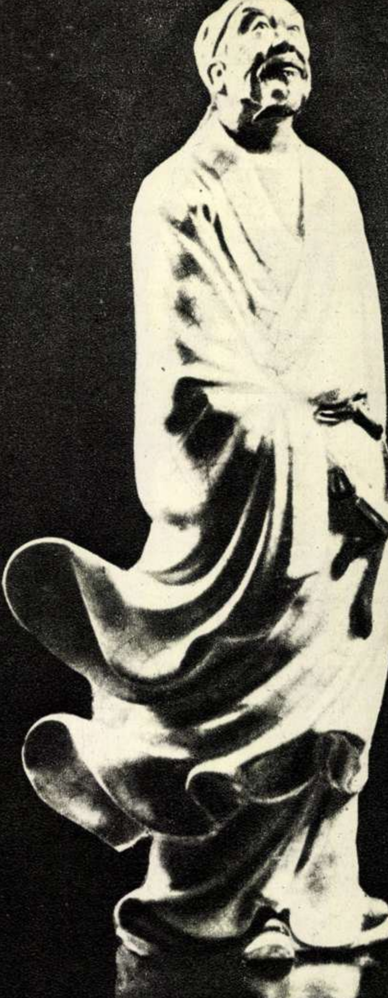

Republica Populară Chineză a făcut ţării noastre un dar de nepreţuit: un mare număr de obiecte lucrate de artiştii populari ai Chinei de astăzi. Le-am văzut în sala Dalles, şi le vom mai vedea în diferite expoziţii care vor străbate principalele oraşe provinciale.

Desăvîrşirea artei chineze, pe care ne-am obişnuit s-o admirăm în muzeu, ca pe un rar obiect de contemplare, s-a descoperit a fi lucru de uz curent, pentru încîntarea zilnică a privirilor. Frumuseţea execuţiei e neprecupeţită, în obiectele de ornament ca şi în cele destinate uzului cotidian.

Meşterii populari ale căror lucrări de artă aplicată au fost expuse în vitrinele expoziţiei din sala Dalles îşi găsesc motivele atît în milenara tradiţie a artei chineze, cît şi în realitatea de azi. Ei realizează o legătură profundă între aceste două cîmpuri de inspiraţie, dovedind o înţelegere spontană a celor mai fertile căi de dezvoltare a artei. Lucrul acesta se vădeşte cu forţă în domeniul sculpturii de mici dimensiuni, gen în care artiştii chinezi au atins culmi greu de depăşit. În trecut, în ciuda canoanelor stilizării care riscau, la cererea protipendadei epocii, să degenereze în formalism, artiştii au cultivat un limbaj artistic realist, chiar cînd el trebuia să exprime un conţinut simbolic. Astăzi, din nevoia de a reflecta aspectele vieţii lor noi, artiştii chinezi găsesc teme noi, şi, potrivit lor, apar noi trăsături ale sculpturii. Iată de pildă, tratate în acelaşi spirit realist, mica figurină de lut, reprezentînd un cal — şi vădit inspirată de statuia funerară chineză din epoca T'ang (618—906) — alături de imaginea plină de savoare a unui copil cu o lopată, care-şi trage pe mînă o mănuşă uriaşă, probabil a tatălui său. Aceeaşi viziune realistă, de data aceasta impregnată de poezie aspră, o mărturiseşte statueta bătrînului păstor surprins de furtună Figura lui vorbeşte despre viaţa sa dură. Gestul cu care scrutează cerul, învolburarea vestmintelor, oile adunate de teamă în jurul lui, sînt modelate cu o mare forţă sugestivă. Aceeaşi putere de evocare se vădeşte în statueta lui Tu-Fu, „Luceafărul poeţilor". În expresia lui, se amestecă lirismul meditativ, cu dîrzenia combativă. Sculptorul a izbutit să redea personalitatea acestui poet al păcii şi al dreptăţii sociale, cu fineţe psihologică şi cu multă căldură. O limpede mărturie a gîndirii creatoare a artiştilor populari chinezi este şi gravura în piatră de Ţing-Ţien practicată de ţărani în provincia Ce-Ţiang. Piatra de Ţing-Ţien colorată divers. Sculptorul urmăreşte cu migălos meşteşug culorile fibrelor ei, ca să-şi adapteze motivele plastice la coloritul oferit de piatră.

Pictura chineză, sfidînd simbolismul religios impus de rigide norme tradiţionale, a urmărit din timpuri vechi o prezentare cît mai realistă a vieţii. Inspirîndu-se din lumea înconjurătoare, pictorii povestesc în linii şi culori de o gingăşie şi precizie uimitoare, despre viaţa de curte, despre viaţa poeţilor şi filozofilor sau a oamenilor simpli, despre flora şi fauna ţării, motiv inepuizabil de seducătoare armonii cromatice. Peisajul, cu acea caracteristică perspectivă în înălţime care suplineşte a treia dimensiune a tabloului, sugerează locul geografic şi momentul zilei. Precizia aceasta e rezultatul unui studiu sever şi pasionat al naturii şi al artei desenului.

Printre darurile ce ne-au fost făcute, se află şi cîteva mici exemplare de gravură colorată care se poate confunda cu acuarela, într-atît de transparente sînt tonurile variate şi deli-

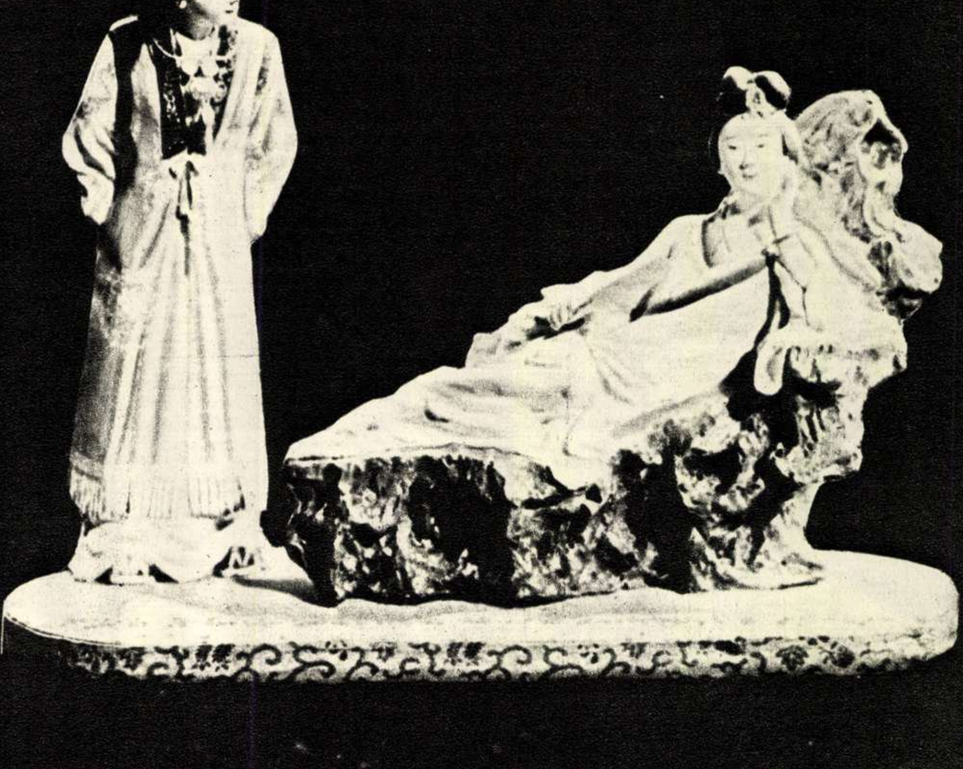

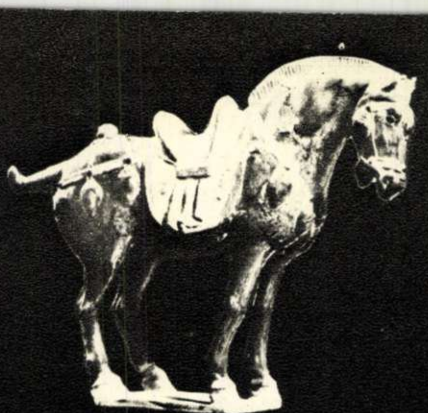

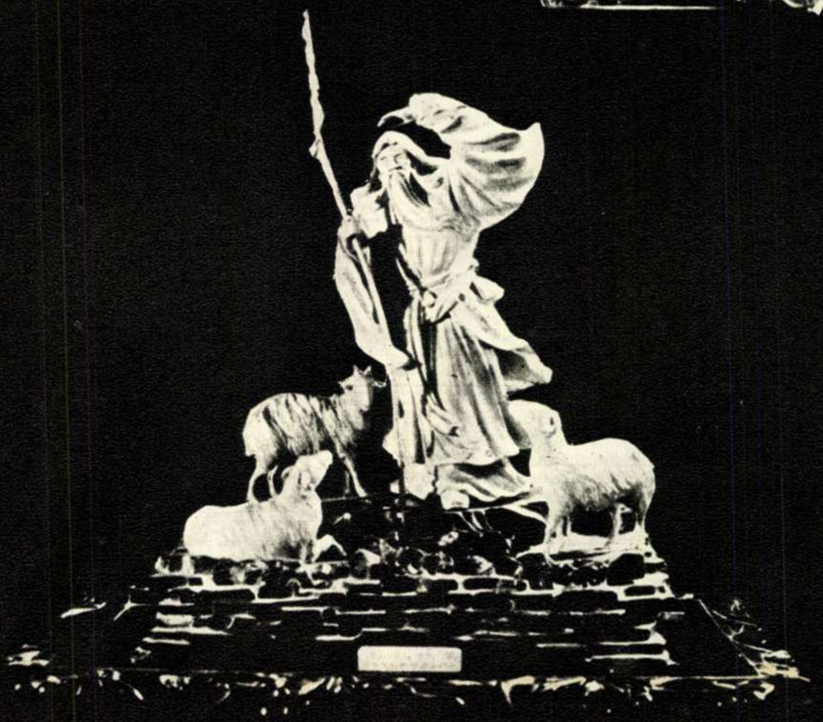

cate ale culorilor. Ele înfăţişează cu fantezie figuri de femei, lucrate într-o manieră decorativă, sugerînd în acelaşi timp zborul fluturilor şi legănarea florilor exotice, cu lujere lungi. Virtuozitatea artiştilor populari se vădeşte şi în ingenioasele construcţii picturale, realizate din foiţă colorată şi lipită în straturi suprapuse pe sticlă, care reprezintă cu mult dinamism şi cu o impresionantă diversitate de nuanţe şi detalii imagini inspirate din folclorul chinez.

Toate calităţile picturii pe mătase sau pe hîrtie de orez, se recunosc şi pe porţelanuri sau în broderiile cu fir de mătase şi argint. Ornate cu motive luate dintr-o vegetaţie luxuriantă sau dintr-o infinit de graţioasă lume a păsărilor şi a gîzelor, aceste obiecte vorbesc despre o lungă tradiţie, din care artiştii de astăzi preiau şi dezvoltă elementele realiste.

Arta ceramicii, a cărei perfecţiune era dictată odinioară chiar prin decrete imperiale, datează de mii de ani. Nenumărate metode de lucru s-au dezvoltat de-a lungul timpului în diferitele provincii ale Chinei. Cingtecen a devenit, cu timpul, centrul cel mai înfloritor al ceramicii. Generaţii de artişti sau de artizani ţărani au contribuit şi contribuie încă la desăvîrşirea porţelanului chinez, vestit în întreaga lume. Dar tradiţia ceramicii a cunoscut silniciile pieţei imperialiste, care a determinat, prin concurenţă, o stagnare în dezvoltarea acestei arte. Guvernul popular a asigurat optime condiţii materiale pentru dezvoltarea ceramicii. Producţia porţelanului, mult sporită, dă obiecte de o bogată varietate, caracterizate prin eleganţa formelor, subtilitatea coloritului şi fineţea desenului, şi impregnate de spirit realist, care se manifestă în concordanţa dintre forma decorativă a vasului şi utilitatea lui.

Tehnica lacului chinezesc, cu incrustaţii de fildeş şi sidef, are şi ea un trecut de peste 2000 de ani. Foarte veche este şi tehnica emailului. Actuala organizare a muncii în arta aplicată chineză uşurează mult procesul complicat de executare a acestor obiecte, realizînd o sporire considerabilă a productivităţii şi dă răgaz artiştilor să creeze noi prototipuri.

Mobila din lemn preţios şi foarte rezistent păstrează sobrietatea străvechiului stil din timpul dinastiei Ming.

Pe lîngă asemenea obiecte de o valoare artistică recunoscută în lume, ingeniozitatea artiştilor populari chinezi se exersează în producerea împletiturilor din fibre de palmier, de bambus sau de iarbă. Modeste lucruri de uz casnic, coşuri, evantaie, papuci, jucării sînt executate cu aceeaşi dragoste de frumos şi — fapt concludent pentru caracterul poporului chinez — cu aceeaşi cinstire a meşteşugului, semn al dragostei de muncă şi de oameni.

Un vechi dicton chinez recomandă artiştilor să înveţe din natură şi să creeze prin raţiune. Înţelepciunea poporului a formulat astfel cerinţele esenţiale ale realismului, pe care actualele condiţii de viaţă din China Populară îl îmbogăţesc cu un conţinut nou. Acest fapt se reflectă în cele mai mici amănunte ale creaţiei populare chineze.

Minunatul dar al poporului chinez înseamnă pentru noi nu un simplu inventar de expoziţie, ci o lecţie vie de probitate artistică şi de pasiune creatoare.

La mările sudului

de Eusebiu CAMILAR

Ilustrații de Ligia MACOVEI

I

Cred că nici un oraș din lume nu înfățișează frumuseți mai felurite, ca orașul Kanton, seara. Ulițele erau pline, din zid în zid, pînă la caturile cele mai de sus, de steaguri triunghiulare, scrise toate în ieroglif roșu — firmele negutătorilor. Pereții sînt și ei plini de ieroglife roșii, înfățișînd alte reclame, și neodihnit trece o lume cu totul nouă ca înfățișare.

Bărbații sînt înalți, subțiri și cu trăsături distinse. Femeile sînt înalte, cu părul negru, lins la tîmple și lăsat pe spate. Sînt îmbrăcate simplu, în pantaloni și bluze de mătase. Unele au sandale frumos brodate, împodobite cu canafuri și cînd merg, majestuos, parcă se alintă în căldura plăcută a anotimpului unic, vara veșnică... Au ochi dulci, negri, și fața lor amintește marmura și fildeșul. Își pun la piept o singură podoabă, abia văzută, însă cu atîta firească grație, încît le înfrumusețează mai tare, precum o floare minusculă dă viață și strălucire unei cîmpii.

Pe străzi, se aud neîntrerupt clăpăiturile sandalelor, amestecate cu glasurile negutătorilor de dulciuri, cu claxoanele, cu țîrîiturile soneriilor de la rikșele cu landouri.

Soldați în căști coloniale țin rînduială în furnicarul neîntrerupt de mașini, care cu două roți, rikșe și oameni pe jos. Trec repede gospodine cu prunci adormiți în trăistuțele din spinare, trec șiruri de care trase de bivoli și asini, și sînt pline magazinele de o lume pestriță, în necontenit frecuș.

Aici se află Orientul, în toată splendoarea sa de culori, și parcă nicicînd n-ar fi călcat pe aceste locuri alți oameni, cu alte civilizații. Unde și unde, se văd case europene, ca o stridență și ca o jignire a acestei îndepărtate lumi...

Îndată ce te zăresc că ești alb, și deci cu nasul mare, copiii și tineretul se adună gloată și necontenit, oricît ai umbla pe străzi, vei auzi în urma ta clăpăiturile a sute de sandale urmărindu-te. Cum te oprești, se opresc și clăpăiturile.

Astfel, a pățit și noul Marco-Polo, autorul acestei scrieri. Oprindu-se și pornind iar, a auzit cum se opresc și cum pornesc și clăpăiturile. Intrînd noul Marco-Polo într-o prăvălie de mătăsuri, după aceea în alta de porțelanuri și în alta de fildeșuri și jaduri, urmăritorii lui au rămas la ușă. Au pornit însă îndată după aceea, în urma noului Marco-Polo, și iar au rămas la alte uși, ascultînd cu băgare de seamă cum suna graiul lui, vrînd să afle din ce țară vine și pe ce meridian se află țara aceea...

Apoi l-au petrecut pînă la hotelul de la Fluviul Perlelor și au rămas afară cu regret, însă a doua zi l-au întîmpinat din nou, mai mulți, ascultîndu-i graiul, cercetîndu-i gesturile.

Mult a vrut Marco-Polo să-și lămurească fenomenul acestei curiozități, în orașul pe unde au intrat în China europenii, unde a început Războiul Opiumului și unde străinii de pe toate emisferele și de toate rasele și culorile erau cîndva oameni obișnuiți...

Fereastra camerei da către Fluviul Perlelor și cu greu își poate cineva închipui priveliștea neîntreruptă de pe acest fluviu.

Dinspre Marea Chinei de Sud, urcă bastimente, corăbii cu pînze, șlepuri, cargoboturi, și toate se arată la cotul fluviului alcătuind o cetate ciudată, în mers... Se încrucișează acolo, la cot, cu alte corăbii vechi, bastimente și jonci, care cotesc și dispar spre Sud, către Hong-Kong, de unde încep mările și oceanele.

Era în amurg și două fete lopătau cu hărnicie la o barcă în formă de casă, cu ferestruicile spoite. A treia se urcase pe acoperiș, să aprindă la catarg felinarul, și barca spinteca valurile mari, stîrnite de trecerea corăbiilor și bastimentelor. Le lua în piept și fetele lopătau, lopătau grăbind pesemne spre casă. Femei cu copii în trăistuțe lopătau și ele, mînînd roiuri de jonci.

Și deodată, la cot, dinspre Nord s-a ivit o plută lungă de sute de metri. S-a văzut focul din baracă, plutașii mînuind cîrmele și pluta a dispărut îndată, apucînd pesemne către Mările de Sud.

Pe chei, era un forfot neîntrerupt, zi și noapte. Opreau vapoare, corăbii, șlepuri, și hamalii încărcau și descărcau neîntrerupt saci și baloturi, oi, vite, cîrduri de mascuri, lemne, butoaie, coșuri mari cu fructe, și s-a nimerit ca tot acel frămînt să fie tocmai sub fereastra hotelului, spre bucuria călătorului, care voia să prindă mult, într-un timp scurt de cîteva zile...

II

Chiar în prima seară, călătorul s-a închinat cuvios către Yang Su, cînd acesta l-a poftit la o cină tropicală. A lăsat priveliștile de pe Fluviul Perlelor și s-a înfățișat în hol, unde aștepta, în jurul unei măsuțe, soborul obișnuit. Drept în mijlocul măsuței, sta o nucă enormă de cocos, desfăcută gata, numai să ne turnăm din laptele ei în cești. Ceea ce am și făcut, cu deosebită hărnicie. Autorul cărții și-a umplut ceașca ochi și înainte de a o duce la gură, a închinat către toți cei de față, dorindu-le noroc și sănătate, spre înveselirea lor și spre tîrzia rușinare a lui.

După ce a băut laptele sălciu, și-a turnat altă ceașcă și a băut-o și pe aceea, însă fără să mai închine după obiceiul străbunilor lui, robi credincioși pînă la moarte ai cramelor...

Împrejurul nucii de cocos stăteau ciorchini de banane proaspete, ciorchini de *nu-coa*, un fel de pepeni galbeni, crescuți în pomi, *yan-tan*, un fel de mazăre enormă, *litchi*, *mungo*, *hom-pi*, bucăți de trestie de zahăr, portocale proaspete, abia coapte, măsline încă aproape verzi, atunci culese.

Și astfel, în timp ce noi cinam, s-a înfățișat o fată cu un vas cu flori, *Y-Shian*, și cum ni l-a pus pe masă, s-a răspîndit în încăpere un parfum adînc, adormitor, ca al iasminului.

La masa aceea de seară, după ce ne-am îndestulat din plin de rodul grădinilor și plantațiilor, după ce am mulțumit frumos gazdelor, am ascultat cu toții istoria străvechei cetăți Kanton. Istorisea poetul Ling Sing, intrat și el în soborul nostru. Afară, jos, se auzea vuietul neîntrerupt al portului și clăpăitul sandalelor pe asfalt. Șuierau și huiau sirenele. Clipeau neîntrerupt mii și mii de lumini multicolore, semnalizări ale vaselor în mers.

— Cinstiți oaspeți — a început Ling Sing. Se vor fi împlinind trei mii două sute cincizeci și patru de ani din vremea cînd, după istoria nescrisă, ființează această așezare pe Fluviul Perlelor. Se spune anume că pe vremea aceea au venit în zbor cinci zei, fiecare în veșmînt deosebit, avînd în mîini spice de orez, iar în spinări cinci oi... Astfel, ar fi dat zeii aceia binecuvîntare acestui pămînt, să fie bogat în orez și în turme nenumărate. Iar foametea să nu se apropie de aceste locuri niciodată... Oamenii din timpuri au ridicat celor cinci zei un templu ce se poate vedea și astăzi. I se spune orașului nostru și Su-Y, adică Cetatea Spicelor, și Yang Sing—Cetatea Oilor. Demult, în dinastia Han, osteanul Ceau Tuo a întemeiat cetatea, înzestrînd-o cu ziduri de apărare. Pînă atunci, cetatea se chema U-Uei Cin și toate casele erau de bambus. S-au păstrat pînă azi două pagode din acele timpuri.

III

S-a oprit Ling Sing pentru o clipă de reculegere. A ascultat vuietul portului. A reluat:

— S-a ridicat, demult, împotriva dinastiei Than, un oștean din Kanton. De atunci, bătrîna cetate a oilor și spicelor de orez a devenit locul de pătrundere în China a budismului. Preotul Ui Tsu, întemeietorul acestei noi religii aici, și-a pus părul capului la temelia pagodei lui, cum se spune în cărți și din om în om. Tot pe acele timpuri, cetatea Kanton era loc de osîndă pentru răsculați și nemulțumiți. A stat aici, despărțit de ai săi, marele poet Su Tung Ho, luptătorul cu arma în mînă, alături de Jo Fei, martirul. Iată cum își cîntă Su Tung Ho înstrăinarea:

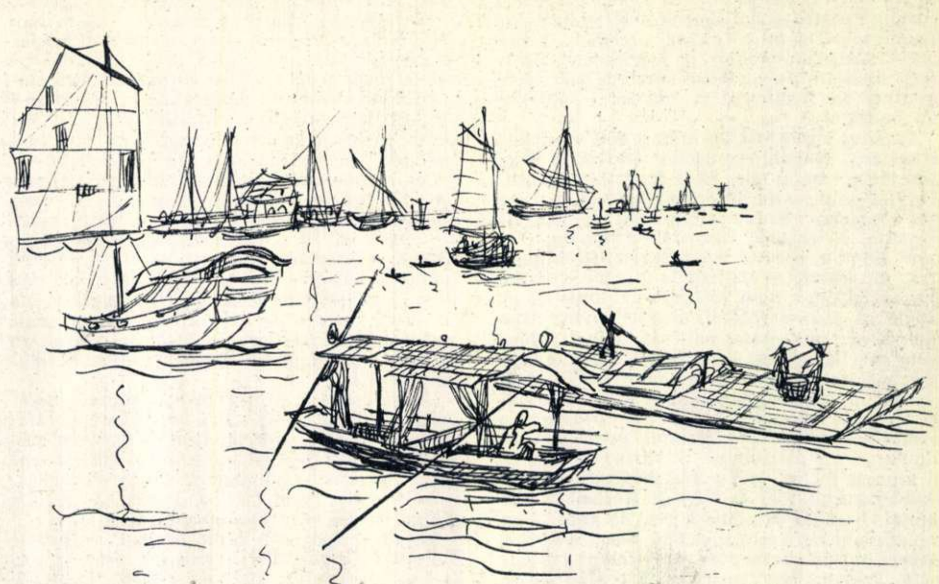

Fragment din cartea „Împărăția soarelui," în curs de apariție.

Strălucesc, sub soarele fierbinte,
Flori multicolore şi veşminte.
Primăvara, lumea umplu zarea
Numai eu îmi port înstrăinarea.
Mantii verzi şi roşii strălucesc.
Şi sînt singur. Sufletul mi-i mort.
Osîndit mă aflu, cît trăiesc
Doar veşmîntul negru să mi-l port...

— Dar, cinstiţi oaspeţi — a zîmbit Ling Sing — trebuie să vă mai dau un amănunt, spre bucurarea domniilor voastre: prin Kanton a pătruns în China Marco-Polo, îndrăzneţul călător de pe cealaltă emisferă...

Auzindu-l pe Ling Sing, soborul a zîmbit, uitîndu-se lung către autorul cărţii de faţă.

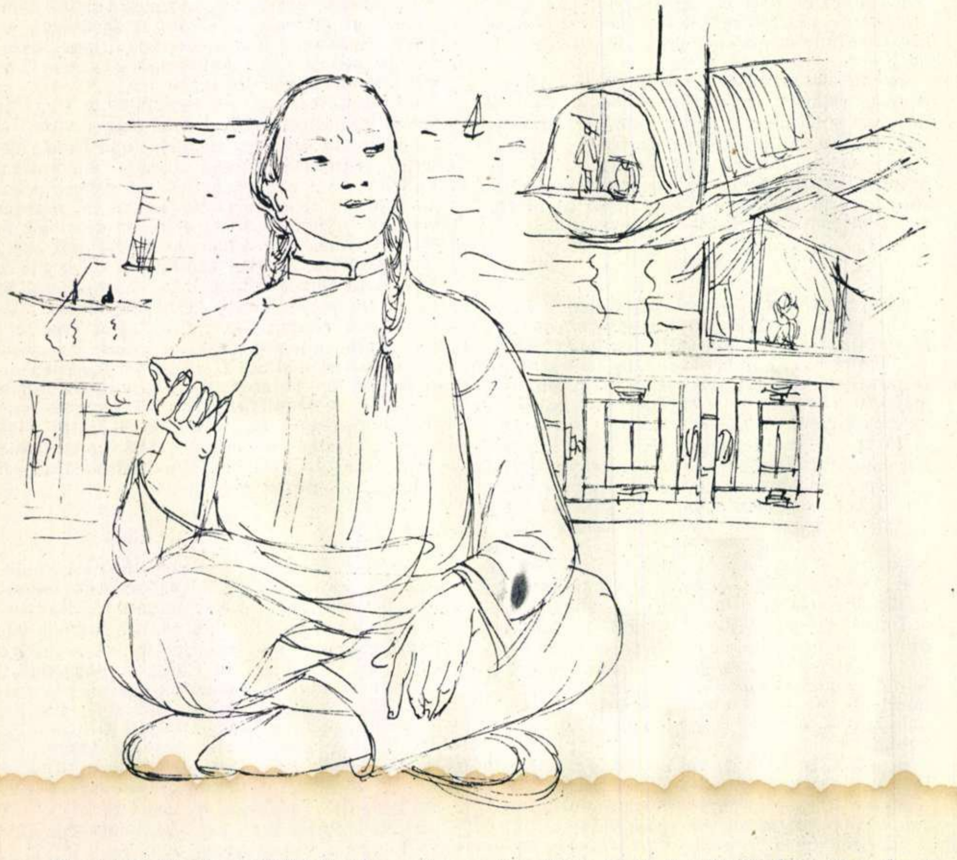

— Să ni-l închipuim străbătînd atîtea mări în corabia lui cu pînze şi să-i dăm admiraţia cuvenită pentru nemaipomenita lui îndrăzneală! Laudă lui! Tot prin Kanton, a pătruns şi religia lui Mahomed-prooroc, pe vremea cînd mările erau brăzdate de corăbiile arabilor, mari geografi şi matematicieni şi mai mari luptători cu hangerul.

Însă toate cele mai sus arătate sînt amănunte frumoase, aparţinînd epocilor străvechi. Timpul, după cum se ştie, dă la fund tot ce e urît. Privite prin poezia depărtării, cele de mai sus par frumoase. Să nu uităm însă că aici, la Kanton, a izbucnit Războiul Opiumului. Tot prin Kanton, această poartă a răstriştilor noastre, au pătruns şi englezii la începutul secolului al XIX-lea. S-au înfăţişat kantonezilor cu sfială, ca nişte neguţători cinstiţi, cerînd îngăduinţă să vîndă opium cultivat în India, după cum sînt încredinţat că ştiţi. S-a sculat asupra lor marele patriot, generalul Ling Ci Shui, văzînd în acest negoţ sărăcirea ţării de argint şi otrăvirea înceată a mulţimilor. Dinastia a rămas surdă şi mută la cuvintele de foc şi pline de durere ale patriotului. Şi văzînd el acestea, a aruncat în foc, la Fu Men, lăzile cu otravă. Aşa a izbucnit, aici, la Kanton, Războiul Opiumului. Norodul kantonez a sărit la arme, adunîndu-se în afara cetăţii, la San Yuen. Au pierit atunci, sub săbiile noastre, otrăvitori ca la două sute. Însă armata împărătească era de partea străinilor. A dat năvală şi a masacrat peste o sută de mii de oameni... Un regiment a trecut de partea răsculaţilor, însă, după cum veţi fi ştiind, au fost mai tari străinii şi dinastia noastră... Şi multe altele s-au mai petrecut la noi, la Kanton, în lungul vremurilor. Abia mai ieri au fost izgoniţi japonezii, cruzii cotropitori din Insulele Vulcanice... — a încheiat Ling Sing, sorbind din laptele de cocos. Mîine, veţi binevoi a mă însoţi într-o preumblare pe Fluviul Perlelor şi n-o să vă fie cu supărare dacă vom petrece cîteva clipe în satul Taiminilor...

— Dar cine sînt taiminii?

Ling Sing a rîs uşor la întrebarea asta. A făcut semn către autorul cărţii să se apropie de fereastră şi i-a arătat o fundătură a fluviului. S-au desluşit punţi suspendate, bărci legate una de alta şi o omenire foşgăind. Pe zei! Cine erau taiminii?

— Un popor cu locuinţele pe apă — a răspuns Ling Sing. Au şi ei o istorie dramatică, dar le veţi afla mîine pe toate, în bună rînduială...

Cu acestea, Ling Sing şi-a luat rămas bun. Ne-am dat seară bună şi noi întreolaltă, despărţindu-ne. Şi am stat pînă tîrziu, privind cea dintîi noapte la tropice. În adîncul Vestului, mai stăruia o centură portocalie, reminiscenţă a pojarurilor amurgului. În fundătură, la Taimini, guiţau mascuri şi lătrau cîini către luna nefiresc de galbenă, răsărită peste flotele în mers necontenit. Luceau la catarguri felinare şi cîteodată se vedeau în noapte, în şir lung, sampanurile, cetăţi plutitoare, cu toate caturile luminate. Însă toate priveliştile nu puteau copleşi o întrebare: cine erau taiminii, locuind pe apă în secolul al XX-lea? Şi astfel, abia aşteptam sa se lumineze de ziuă. Viaţa portului era în plină fierbere, se auzeau clăpăind pe asfalt sandalele trecătorilor tot mai rar. Apoi, în fundătură, s-au auzit cocoşii deschizînd cerul la Răsărit.

Viaţa din port a prins şi mai multă putere, clăpăiturile pe asfalt s-au înteţit. Şi aşa, călătorul a fost pînă la urmă biruit de un somn greu ca pămîntul. Însă cînd îi era lui somnul mai adînc, a simţit că-l zguduie cineva de umeri.

— Dormi ca lutul ! — l-a dojenit Ciu Tsu Di rîzînd. E ora opt. Ne aşteaptă taiminii...

Şi în curînd, am văzut oameni, lucruri şi obiceiuri demne de istorisit cu toată gura.

Era soarele sus, cînd am coborît în uliţă. Îndată, am şi simţit mulţimea la spate, urmîndu-mă. Ne aştepta şalupa, cu o măsuţă plină de banane, struguri şi portocale proaspete. Aburea şi ceaiul cu iasmin. Astfel, am pornit către cel mai ciudat sat de pe pămînt. Cum arăta? Cititorii vor vedea îndată, după cum spuneau autorii povestirilor cu călătorii extraordinare.

La un semn al lui Ling Sing, şalupa a pornit ca rîndunica.

IV

Lîngă ţărmul dimpotrivă, în vecinătatea marelui pod Hai Tsu, ce leagă Kantonul de Ho Nan, ne-a răsărit în faţă o punte largă, din tulpini de bambus, cu sprijinitori de bambus. De la puntea aceea, lungă poate de doi *li*[1] coborau zeci şi sute de alte punţi de bambus, cu apărători de bambus, şi de la ele porneau altele şi altele, toate trecînd printre şiruri de jonci ferecate în funii şi în lanţuri, săltînd uşor pe talazurile fluviului. Toate punţile aveau acoperişuri din pînze colorate şi rogojini din fibre de bambus. Pe punţi, se zăreau mîţe şi cîini legaţi în lanţuri, iar dinapoia joncilor se vedeau cuşti de bambus cu găini scoţîndu-şi capetele printre ostreţe şi ciugulind grăunţe din trocuţe de bambus fixate în dreptul cuştilor. Toată aşezarea se legăna în valurile puternice, neîntrerupte, stîrnite de corăbiile şi vapoarele în necontenită trecere.

Şalupa noastră a oprit în mijlocul fluviului, în dreptul punţii de căpetenie şi aştepta. Deodată, de lîngă punte s-a desprins o joncă mînată de o femeie cu prunc adormit în trăistuţa din spinare. Femeia vîslea repede. A oprit lîngă şalupă şi s-a ridicat în picioare, făcînd o uşoară plecăciune. A îndreptat cuvînt către Ling Sing, grăindu-i rar, cu solemnitate. Cînd a sfîrşit, Ling Sing s-a întors către Ciu Tsu Di tălmăcindu-i. Ciu Tsu Di s-a întors după aceea către noi, oaspeţii, grăindu-ne rar, solemn:

— Taimina vă aduce cuvînt de la Tsîn Cin, conducătoarea aşezării. Vă aduce cuvînt, rugîndu-vă să aşteptaţi aici, la mijlocul fluviului, pînă coboară în joncă şi domnia-sa.

— De ce aşa? — am pus mirată întrebare către taimină.

— Aşa e obiceiul — a răspuns taimina, prin bunăvoinţa lui Ling Sing şi a lui Ciu Tsu Di. Oaspeţii, prietenii noştri albi, veniţi tocmai de pe cealaltă faţă a globului, nu trebuie să se ostenească urcînd. De aceea va veni îndată domnia-sa Tsîn Cin şi vom sta de vorbă în mijlocul fluviului.

Între timp, se ivise la capătul punţii o femeie îmbrăcată multicolor, înconjurată de alte femei şi de o mulţime de copii. Tocmai era gata să coboare puntea, cînd autorul cărţii, călcînd legile şi obiceiurile acelui popor, a sărit în joncă şi a făcut semn femeii să vîslească. Mirată l-a privit femeia! Apoi, în clipa următoare, a desprins jonca de şalupă şi vîslea repede către alaiul rămas încremenit în capul punţii. În cîteva clipe, autorul, urmat de Ling Sing, Yang Su şi Ciu Tsu Di, au urcat treptele de bambus şi au făcut o plecăciune în faţa domnieisale Tsîn Cin. Înainte de a-i răspunde prin altă plecăciune, domnia-sa Tsîn Cin a avut în ochi o ceaţă deasă de lacrimi. Şi-a împrăştiat-o repede, fugărindu-şi-o în adîncul ochilor. A făcut plecăciunea de cuviinţă, după aceea a zîmbit cu seninătate. Faţa nespus de tînără pentru cei patruzeci de ani ai domniei-sale a primit culoarea palidă a fildeşului, cînd s-a întors către Ling Sing, grăindu-i rar, demn, cu gesturi din mîini, solemne, ca la o întîlnire imperială. Ling Sing s-a întors spre Ciu Tsu Di, Ciu Tsu Di spre autorul cărţii:

— Domnia-sa Tsîn Cin îşi cere iertare că n-a apucat a veni mai repede la domniile-voastre, în mijlocul fluviului, cum cere legea bunei-creşteri la taimini... E tulburată straşnic domnia-sa pentru că sînteţi primii albi ce se ostenesc urcînd această punte de bambus...

După ce tălmăcirea s-a sfîrşit, domnia-sa Tsîn Cin a făcut a doua plecăciune de cuviinţă şi ne-a poftit, printr-un semn larg din mînă, să o luăm înainte. Noi am poftit-o, tot printr-un semn larg, să apuce înainte domnia-sa... Într-un cuvînt, autorul a fost îndată apucat de mîini de o mulţime de copii şi a pornit în alai pe puntea largă, ce se cutremura sub paşi.

La capetele punţilor lăturalnice, de o parte şi de alta, ieşiseră femei, copii, privindu-ne cu bucurie şi curiozitate. Şi a trecut alaiul pe puntea lungă şi deodată a cotit la dreapta, pe

---

1) 1 li=500 m.

altă punte: sus, în capul ei, sta o mîță albă, legată de gît cu o fibră de bambus. Alaiul a coborît cîteva trepte, a ajuns pe o altă punte, destul de largă, și căsuțele de bărci, legate una de alta, jucau ușor. Găini cotcodăceau în cuști. Copiii ieșeau de pretutindeni, mărind alaiul, în timp ce domnia-sa Tsîn Cin căpăta tot mai multă măreție imperială, cu cît o priveau celelalte taimine, mai cu pizmă, că vin la domnia-sa oaspeți tocmai de pe cealaltă față a globului.

„Vedeți? — întrebau ochii măslinii ai domniei-sale. Se cunoaște că sînt conducătoare de seminție“.

Și alaiul a mers mult, a coborît trepte, a urcat alte trepte, a mers în lungul altor punți, pînă ce domnia-sa Tsîn Cin s-a oprit:

— Aici. Vă rugăm să ne cinstiți casa...

Era o barcă lungă, cu acoperiș de rogojini de bambus, cu perdele din fibre de bambus colorate. Era despărțită în trei, prin pereți ușurei de bambus: o mică tindă, la proră, locul primirii oaspeților, și, în sfîrșit, pupa alcătuia bucătăria, acoperită cu perdea ușoară din fibre de bambus.

Autorul ar fi vrut să cunoască unde dorm taiminii într-un loc atît de strîmt. S-a deslușit îndată că dormitorul era sub noi, înăuntrul joncii... Seara, se ridică podeaua pe care stam... Îndată după ce au luat sfîrșit aceste cercetări fugare, domnia-sa Tsîn Cin ne-a poftit să ne așezăm pe podeaua curată ca fildeșul. Văzînd însă că ne era greu să ne așezăm ca în partea locului, cu picioarele sub noi, a scos îndată cîteva scăunașe. După aceea, simțind de după perdeaua de bambus aburul parfumat al ceaiului cu iasmin, am înțeles că putem începe vorba îndată, nu însă înainte de a sorbi licoarea parfumată din cешcuțele minuscule.

După ce a văzut că i-am cinstit casa sorbind din ceai, domnia-sa Tsîn Cin a zîmbit spre noi. Însă a zîmbit solemn, măreț, avînd de grăit în numele unei seminții de cîteva sute de mii de suflete. A început astfel:

— Inima mea se bucură, cinstiți oaspeți străini, că seminția ce o conduc a primit trimiși ai unei seminții albe, locuind pe altă față a globului. După cît ați binevoit a afla, sînteți primii europeni ce urcă punțile la noi, la Taimini. Ce ați binevoi să vă spun?

— Istoria statornicirii domniilor-voastre pe apă...

— Eram încredințată că veți începe cu această întrebare — a răspuns domnia-sa zîmbind ușor. Citesc în ochii domniilor-voastre mirare despre modul nostru de viețuire, însă mirarea vi s-ar risipi cînd veți afla ce istorie zbuciumată are seminția mea. Ascultați...

Înainte de a începe, domnia-sa a venit cu alt rînd de ceaiuri cu iasmin. S-a așezat după obicei cu picioarele sub domnia-sa și, după ce am sorbit din cești, a prins a mărturisi cu abia reținută semeție:

— Noi, cei din seminția taiminilor, am primit mai curînd să locuim pe apă, decît să ne plecăm frunțile în fața năvălitorilor străini. De la această mîndrie începe istoria noastră și vechimea ei se pierde în veacuri. Aflați: cînd au năvălit mongolii, seminția noastră viețuia departe, în Nord. S-a bătut cu cotropitorii, din lănci și paloșe, ținînd piept vreme îndelungată. Însă mongolii veneau mulți, cît nisipurile pustiei lor, și ai noștri au trebuit să se tragă spre Sud, încet-încet, copleșiți de numărul înfricoșător al hoardei! Și s-au tot dat ei înapoi; uneori, se alcătuiau în cete înfricoșate și se izbeau noaptea în taberele năvălitorilor. Le aprindeau carele și corturile , iar pe ei îi tăiau și-i sugrumau. Însă mai tare era stihia, prin numărul ei înfricoșat. Astfel, după ani și ani de împotriviri, străbunii mei au ajuns aici, în Sud. A ajuns în Sud și hoarda pustiei. I-a înconjurat hoarda din toate părțile, copleșindu-i cu numărul.

— Atunci — a continuat domnia-sa Tsîn Cin — străbunii noștri s-au statornicit pe apă. Au trimis năvălitorilor cuvînt: „Decît să stăm pe pămîntul spurcat de voi prin năvălirea voastră, mai curînd locuim pe apă care neîncetat se primenește și niciodată nu e aceeași“. Astfel, binevoitori oaspeți, s-au statornicit bunicii noștri pe jonci, în fundăturile acestui fluviu. Au dus o viață aspră din cale afară, dar grumazul nu și l-au plecat în fața hoardei!

Arătîndu-ne noi mirarea și admirația față de acei străbuni, domnia-sa Tsîn Cin sta dreaptă, în toată floarea mîndriei ei.

În vremea asta, așezarea se legăna, căci treceau vechi corăbii. Pluteau case mari , cu două caturi, cu ferestruici colorate în albastru. Femei vîsleau către țărmul dimpotrivă și către țărmul taiminilor, trecînd așa, neîncetat, uriașul drum al fluviului.

Autorul își amintește că a pus o întrebare proastă: „cum trăiau taiminii în bărci, iarna?“ La care domnia-sa Tsîn Cin a zîmbit a rîde, arătîndu-și pentru prima dată dinții puternici, albi, de fiică a Sudului:

— Iarna ? — a întrebat domnia-sa cu nedumerire. Dar la noi nu e iarnă niciodată. Noi nu cunoaștem decît un singur anotimp: vara, fără început și fără sfîrșit...

Autorul și-a plecat fruntea, rușinat de această scădere vremelnică a minții sale. Spre a-l încuraja la vorbă, gazda a continuat astfel:

— Groaznice trebuie să mai fie iernile! Am auzit din oameni umblați despre vifore nemaipomenite. Cum arată o iarnă?

Prinzînd iar curaj de vorbă, autorul i-a descris desfășurarea iernilor în succesiunea fără de capăt a anotimpurilor. I-a grăit despre iernile polare, veșnice, despre viscolele din țara lui, și strașnic se mai mira taimina de aceste ciudățenii ale naturii! Născută și crescută în joncă, pe acest fluviu tropical, nu văzuse decît cum picură un rînd de frunze și cum răsare îndată altul, necontenit, de la începutul și pînă la sfîrșitul ciclurilor.

S-a arătat la perdeaua de bambus un bătrîn cu fes și cu barbă, trăgînd din pipă, și ne privea lung, ascultîndu-ne graiul.

— E prea frumos și răsună ca un cîntec... — a spus el la o vreme despre graiul nostru. Am umblat lumea, prin Borneo, prin Sumatra, Jawa, India și Australia și prin tot Pacificul, însă nicăieri n-am aflat grai așa de cîntător...

Ne-am înfiorat plăcut de acest omagiu. Și bătrînul taimin a lăsat perdeaua în jos și nu s-a mai văzut. Puntea se hîțîna sub pașii lui. S-a reîntors curînd cu niște bucăți de trestie de zahăr și cu o poză a lui, din tinerețe. Îl arăta poza, pe un mare bastiment, în uniformă de marinar, într-un port din Africa de Sud. L-am privit mult și nu pricepeam cum de se întorsese la bărcile natale, după ce văzuse lumea...

— V-am adus, o, cinstiților oaspeți, aceste bucăți de trestie de zahăr, însă nu pot fi mai dulci decît graiul domniilor-voastre... De altfel, ce-s mai scumpe și mai dulci decît țara și graiul tău! Pentru noi, taiminii, nicăieri pe lume nu e mai bine decît în aceste bărci!

Încet, încet, vorba s-a abătut tocmai încotro voia autorul cărții: de ce nu se mută acești oameni pe țărm? Domnia-sa Tsîn Cin a oftat, bătrînul a clătinat din cap.

— Dar unde e mai bine ca aici? Aici ne-am născut, aici murim. A venit vorba mai ieri să ni se dea pe țărm case și pămînt. Dar cum să primim una ca asta?

Și așa, ascultîndu-i, ne gîndeam cît de greu vor părăsi, într-o bună zi, acești oameni, satul lor de bărci. În vreme ce gîndeam așa, domnia-sa Tsîn Cin se uita cu grijă către Est, unde se îngrămădeau nori întunecoși.

— Oare nu cumva vine Taifunul? — a întrebat domnia-sa simplu.

A șoptit ceva bătrînului și acesta a clătinat din cap, privind norii. Tsîn-Cin s-a întors spre noi:

— Se. întîmplă adesea, în luna aceasta, că bîntuie Taifunul, vîntul cel mare. Atunci, bineînțeles că luntrele noastre saltă pe talazuri ca jucăriile, se izbesc una de alta. Unele se rup din odgoane și se pierd în larg. Dar astfel de întîmplări sînt rare, rare de tot. Mai primejdios e focul...

Noi ne-am cutremurat, uitîndu-ne la marea îngrămădeală de lemnării uscate. Într-o clipă, din punți, din jonci, din scările supendate, ar rămîne numai cenușă. Însă Tsîn Cin ne-a liniștit zîmbind, arătîndu-ne cît de bine sînt organizați taiminii și în privința focului. Sînt alcătuiți în pichete, anume, mai cu seamă din femei, căci bărbații lucrează pe corăbii și vapoare. În afară de aceasta, taiminii au și echipe sanitare. Însăși domnia-sa Tsîn Cin conduce echipele, avînd deosebite cunoștințe, dobîndite la un curs anume ținut în cetatea Kanton...

Și astfel, în timp ce grăiam, a dat perdeaua la o parte o fetiță cu cărțile subsuoară. Năzuind să se tragă din fața noastră, Tsîn Cin a dojenit-o:

— De ce te rușinezi, Lean Fung In? Intră și arată-te bunilor noștri oaspeți!

Mica Lean Fung In și-a biruit sfiala și intrînd ne-a făcut o ușoară plecăciune. A dat la o parte perdeaua dinspre bucătărie și nu s-a

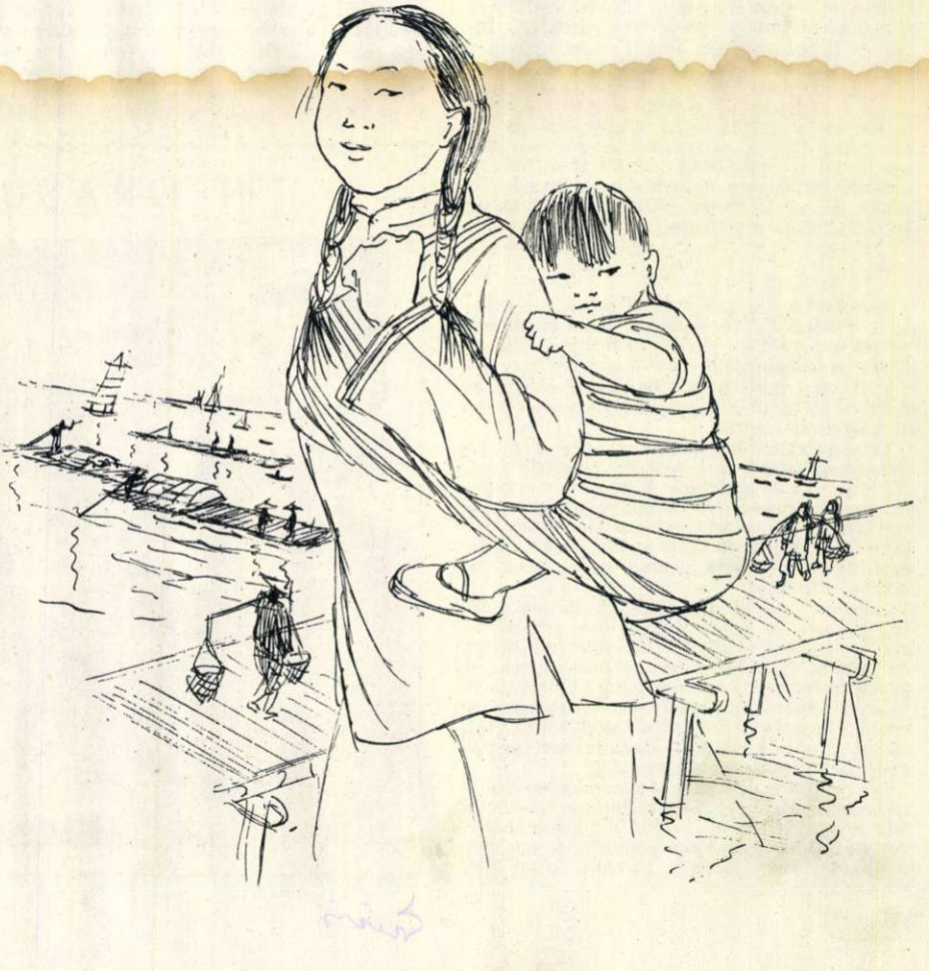

Scriitorul Eusebiu Camilar, împreună cu scriitorul chinez Yang Su, în vizită la o plantație de trestie de zahăr.

mai văzut. Tsîn Cin s-a întors spre noi, zîmbind cu duioșie. Mica Lean Fung In era în clasa a șaptea elementară. Tocmai se întorcea de la școala aflată pe țărm, în apropiere.

Și ne-am ridicat într-un tîrziu, gata să ne luăm rămas bun. S-au adunat iar copiii în alai și am pornit pe punți. Am urcat și am coborît scări, și iar am urcat, și iar am coborît. Treceam printre nesfîrșite rînduri de case pe bărci jucînd ușor în bătaia valurilor.

Tsîn Cin s-a uitat iar cu grijă către Răsărit, însă norii se înecaseră în albastrul infinitului. Ne-am plecat la despărțire unii către alții, salutîndu-ne cu fel de fel de cuvinte alese și înduioșătoare. Domnia-sa Tsîn Cin a căpătat iar în ochi o ceață deasă. Și-a biruit-o repede și zîmbea, urîndu-ne ani adînci și bătrîni și spor la drum, în lungul pămîntului, pînă la satele și cetățile noastre de obîrșie.

Apoi șalupa luneca încet, petrecută de un alai de jonci, pînă în firul apei. Acolo, ne-am despărțit de-a binelea. Tsîn Cin și cu alaiul ei ne făceau semne din mîini, din șaluri multicolore, și după aceea ne-am pierdut printre corăbii și vapoare, printre șlepuri, șalupe și plute, către țărmul dimpotrivă, unde frămîntul era în toi, cum era de mii de ani, de cînd au venit în zbor cinci zei cu spice de orez...

La țărm, ne-au înconjurat îndată mai ales copiii, ascultîndu-ne graiul, cercetîndu-ne gesturile și întrebîndu-se cu mirare cum de ne cunoaștem întreolaltă noi, albii, cînd toți sîntem la fel... Ne grăbeam. Aveam să vedem în ceasurile următoare o plantație de trestie de zahăr. Și tot ce aveam să mai vedem se va arăta în filele următoare...

V

Socotim că sînt prea fericiți cei ce pot călători. Pentru ei, se dezleagă toate misterele pămîntului, cunosc locuri, oameni, cetăți și bogățiile felurite ale florei și faunei. Nimic nu-i mai frumos, însă, și mai îmbătător ca o grădină de portocali la tropice, acolo unde stă în domnie vara eternă.

Cum pătrunzi în grădina de portocali, te îmbată mireasma tare a fructelor crude încă și simți cum o puternică înviorare te cuprinde, ca un farmec, apoi îți îngreuiază genele și tot trupul trecut prin căldura tropicelor. Îți vine să te întinzi în iarba moale, însă oare te poți îndura să-ți dormi puținele zile în preajma Mărilor din Sud?

Autorul a trecut din plantația de portocali într-o vastă întindere de măslini și apoi nu se mai putea sătura privind la ciorchinii uriași de banane, încă neculese... După aceea, a văzut întinderi de *nu-coa*, struguri de pepeni galbeni, crescuți în copaci, și a văzut mazărea enormă *Yan-tan* și fructe *mungo* și *hom-pi*, tot ce-i stîrnise mirarea cu o seară înainte la cina unde ascultase istoria Kantonului.

Ceea ce l-a izbit însă prin superb, a fost plantația de trestie de zahăr. Deodată i-a răsărit în față cîmpul imens de tulpini mult mai înalte decît omul, cu frunze deschise larg, ca ale porumbului. Toate acestea au fost văzute la Stațiunea Experimentală de lîngă Ho Nan. Ca de obicei, îndată după perindarea priveliștilor, ne-am alcătuit în sobor, într-o dumbrăvioară de palmieri, și căpetenia lucrătorilor din plantații, sfințind tradiția, a venit cu un ceainic ce răspîndea miros de iasmin. Ne-a umplut ceștile, avînd drept masă pămîntul cald al Sudului și drept învelitoare iarba. Acoperiș ne erau palmierii și ne dădeau plăcută răcoare trestiile de zahăr, în legănarea lor ușoară și necontenită.

Și astfel, cinstind noi tradiția prin gustarea ceaiului cu iasmin, ne-am îndreptat ochii către portocalele din pomi și cerul gurii omenești nu poate avea simț mai plăcut decît cînd mușcă din portocalele luate din pomi de-a dreptul. Ni s-au pus dinainte, în mijlocul soborului, pămîntul slujind drept masă și iarba drept nobilă și proaspătă învelitoare. Și ni s-au adus doi struguri enormi de banane și, ca astupuș peste atîtea bunătăți, ni s-a tăiat o trestie de zahăr, îmbucătățită fiind în fața noastră, cu un cuțit mare pescăresc.

După această deasă și tare înfruptare din plantațiile Sudului, soborul a început, după mulțumirile de cuviință. Voiam să dezbatem, spre a mărturisi și altora, ce rost are stațiunea? Întrucît ajută ea în afară de rodul ce-l dă? La care, căpetenia stațiunii a răspuns astfel:

— Aflați, o, dragii mei oaspeți, că la noi se pune mare temei pe experiență. De pildă, stațiunea noastră are în leafă bătrîni pățiți, vechi cultivatori de portocali și banani. Nu purcedem la lucru decît după ce ne miluiesc cu sfat acești bătrîni. La banani, spre pildă, trebuie să se țină seama, mai presus de orice, de factorul vreme. Bananii neplantați la vremea cuvenită sînt ca și pierduți, fac degeaba umbră pămîntului. De fapt bananii se plantează în martie, cînd pe alte fețe ale globului mai bîntuie viforele. Atunci, în clima noastră etern fierbinte, plantăm în voie. Și dacă timpul e bine ales, dobîndim trei recolte de banane la doi ani; dacă nu, dobînda e puțină: una singură pe an... Vom trece acum, cu îngăduința domniilor-voastre, la temeiurile de bună abundență a portocalilor. La portocali, cel mai de seamă dintre lucruri e îngrășămîntul...

— Dar stațiunea noastră, prieteni, are în disciplina plantațiilor rol de academie... — a reluat gazda, zîmbind. Nu sîntem zgîrciți, ci împărtășim tuturor cultivatorilor din împrejurimi și din depărtate ținuturi tot ce dobîndim prin experiență. Așa încît, mereu sîntem cercetați de plantatori veniți din toate părțile. De altfel, acesta ne e și rostul. Portocalele, bananele, ananasul cer știință multă și, după fiecare izbîndă dobîndită, oameni de la noi pleacă spre alte locuri, pentru a împărtăși învățămintele și altora...

Sfîrșind, gazda ne-a îmbiat să mai poftim din rodul felurit din fața noastră. I-am făcut gustul din plin, adeverind, pe alt meridian, o vorbă veche de la noi, cu niște calici ce ți se bat la gură... După care, autorul, vechi admirator al florei din Orient, s-a arătat dornic să afle cîte ceva despre cocotieri. A zîmbit gazda:

— Cocotierii, prea bunii noștri prieteni, sînt tot mai rari... Pare-se că se adeverește cu ei o lege a evoluției, după care toate lucrurile cresc, ajung în exuberanța înfloririi, și încet-încet rămîn în urmă, pînă ce pier sub o treaptă a timpurilor. Cocotierii au fost distruși sălbatic de către străinii veniți să ia aceste meleaguri în exploatare. Totuși, bătrînii arbori, cu vîrstă biblică, mai cresc; probă ați avut chiar aseară, cînd ați deschis cina soborului cu lapte de cocos. De bună seamă — a zîmbit gazda — ați vrea să știți dacă e drept ce se spune în basmele orientale în privința culesului. E frumoasă versiunea cu oameni aruncînd cu pietre asupra maimuțelor din cocotieri. După autorul versiunii, maimuțele, spre a se răzbuna, apucau nuci de cocos și le aruncau spre oamenii de jos, aceștia punîndu-le repede în saci și aruncînd spre maimuțe alt rînd de pietre. Cinstiți oaspeți — a încheiat gazda — cu toată puținătatea cocotierilor, noi vă vom dărui cîte două nuci, spre a le duce în țara domniilor-voastre, în amintirea plantatorilor din Ho Nan, ce se află lîngă Mările de Sud. Primiți?

Noi am răspuns cu mirare acestei întrebări.

— Cum să nu primim? — s-a mirat mai cu seamă noul Marco-Polo.

— Prea bine — a adăugat gazda. Atunci, îngăduit fie-mi să vă rog să primiți și cîte o tulpină de trestie de zahăr. Le vom tăia bucăți și vă dorim ca dinții copiilor domniilor-voastre să muște din ele cu deosebită poftă. Dulceața să le deie roșeață în obraji, sugînd din trestia de zahăr măduva pămîntului și căldura soarelui din Sud!

Astfel, sfîrșindu-și prea frumoasa închinare, gazda a tăiat din plantație două trestii de zahăr, le-a divizat frumos și ni le-a legat pachet, cu fibre de bambus. Ne-am despărțit pe cînd bătea amurgul în portocali.

Iar seara, tîrziu, am primit un pachet mare. L-am desfăcut repede. Erau două nuci de cocos, pe care le-am purtat cu mine prin tot Sud-Vestul, pînă la Pekin și pînă acasă, în țară, pe jumătatea globului pămîntesc.

Astfel au luat sfîrșit cele cîteva zile pe Fluviul Perlelor. În zori, am urcat în trenul către Sud-Vest.

ÎN ORAȘUL LIU CIAU

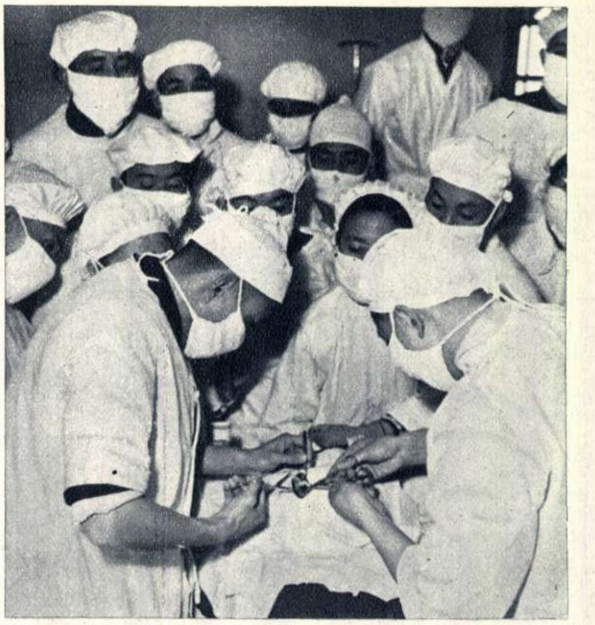

Sute și mii de medici din întreaga Chină vin în orașul Liu Ciau, din provincia Kuang Si, pentru a studia noile metode de operație ale oftalmologilor Hsu Yan-an și Tang Ci-tao. Bazîndu-se pe principiul elaborat de marele savant sovietic V. P. Filatov asupra utilizării țesuturilor conservate în cheratoplastie1), cei doi oftalmologi chinezi au elaborat o tehnică nouă — aceea a grefării corneei de maimuță la om. Corneele recoltate de la ochii maimuțelor sînt conservate un anumit timp în ser de sînge uman și apoi sînt transplantate în locul corneelor opacifiate ale oamenilor ce și-au pierdut vederea.

În fotografie: cei doi oftalmologi chinezi, asistați de numeroși alți medici, recoltînd corneea din ochiul unei maimuțe.

---

1) Tehnica chirurgicală prin care se înlocuiește o parte a unei cornee opacifiate cu o parte dintr-o cornee clară.

FABRICAT ÎN R.P. CHINEZĂ

Nu sînt mulți ani de atunci; nici zece la număr. Orașele Chinei erau în flăcări. Un întreg continent clocotea sub semnul marilor bătălii pentru izbăvirea popoarelor Chinei de urgia jefuitorilor ciankaișiști și străini.

Pe toate fronturile ostașii, purtînd năframe purpurii în vîrful baionetelor, se avîntau vitejește în luptele care aveau să fie încununate cu epocala biruință din prima zi a lui Octombrie 1949.

Într-una din acele zile învolburate, un convoi de mașini militare străbăteau în viteză șoseaua prăfuită ce duce de la Sian la Ianan. În primul automobil, se afla însuși comandantul suprem al Armatei Populare de Eliberare Chineze, Ciu De. La volan, șoferul Fu Cijen-min. Nu o dată, acesta avusese prilejul să stea de vorbă „de la inimă la inimă“ cu vestitul conducător de oști. Și cîte n-avusese de învățat!

Cuvintele lui Ciu De izbuteau de fiecare dată să-l înaripeze, să-i insufle dragoste de viață, încredere în viitor. Fu Cijen-min nu a uitat, de pildă, clipa aceea cînd, în drum spre Ianan, tovarășul comandant a adus vorba despre visurile de viitor.

— Ia spune, Fu, ce visezi să ajungi după eliberare?

Șoferul, luat prin surprindere, a fost la început de-a dreptul descumpănit; nu știa ce să răspundă. De visat, visase el multe; știa însă că nu orice vis își poate găsi împlinirea. Se hotărî totuși să-și destăinuie „dorința vieții“.

— Cum să vă spun, tovarășe comandant?... Dacă ar fi după vrerea inimii mele, tare aș ține să lucrez la o mare uzină chineză de automobile... Să avem și noi o asemenea uzină...

După ce îi aminti că munca de șofer își are și ea importanța ei, Ciu De îl încredință pe Fu Cijen-min că visul său va deveni realitate atunci cînd lupta poporului, condusă de partid, va ajunge la limanul izbînzii finale.

★

Fu Cijen-min, șoferul militar, nu era singurul care dorea să vadă înălțîndu-se pe pămîntul străvechi al Chinei o industrie modernă, o uzină de automobile chinezești.

În urmă cu 8-10 ani, un inginer chinez, pe nume Cen Țzi-șan, lupta din răsputeri pentru a traduce în viață acest vis, pe atunci îndrăzneț. Luni și luni în șir, a purtat el tratative cu firmele americane pentru a obține construirea unei uzine de automobile în China. Dar reprezentanții lui „General Motors“ erau de neînduplecat. Patronii uzinelor americane „Ford“, cărora li se acordase dreptul de a exporta, chiar și fără taxe vamale, utilajul, au refuzat și ei să construiască o uzină de automobile în China. Erau doar în joc interesele monopolurilor nesățioase, cărora le convenea mai curînd să exporte într-o Chină înapoiată automobile purtînd inscripția „made in U.S.A.“!

Nici atunci cînd, după ce s-a specializat cîțiva ani în S.U.A., inginerul chinez s-a reîntors în patrie cu proiectul și schițele unei uzine de automobile, visul său nu s-a înfăptuit. De astă dată, s-a izbit de refuzul guvernului gomindanist, care, la ordinul monopolurilor transoceanice, declara sentențios: „trebuie să ne abținem pentru moment de la opere de construcție“...

S-au abținut dușmanii poporului chinez de la opere de construcție. Și s-au dedat în schimb la jafuri și crime, la distrugeri

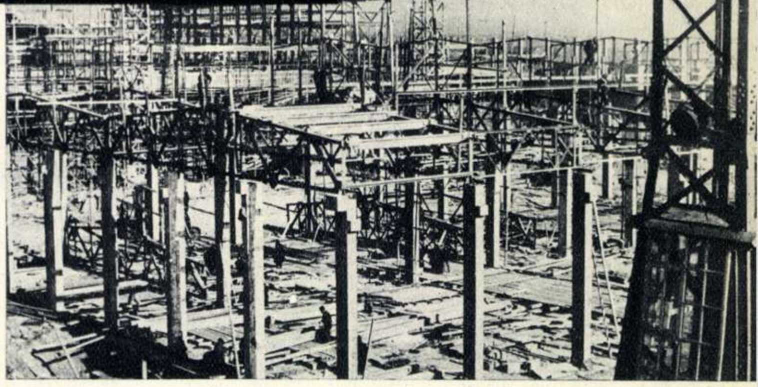

Asemenea unui simbol al muncii constructive se înalță pădurea de schele metalice ale marelui șantier de lîngă Cian Ciun.

Unul din nenumărații ingineri chinezi (în stînga) învățînd din experiența prietenilor sovietici, la uzina de automobile „Stalin“ (ZIS) din Moscova.

Puzderia de lumini aduc mărturia vie a muncii avîntate a constructorilor chinezi, care lucrează în schimburile de noapte ↓

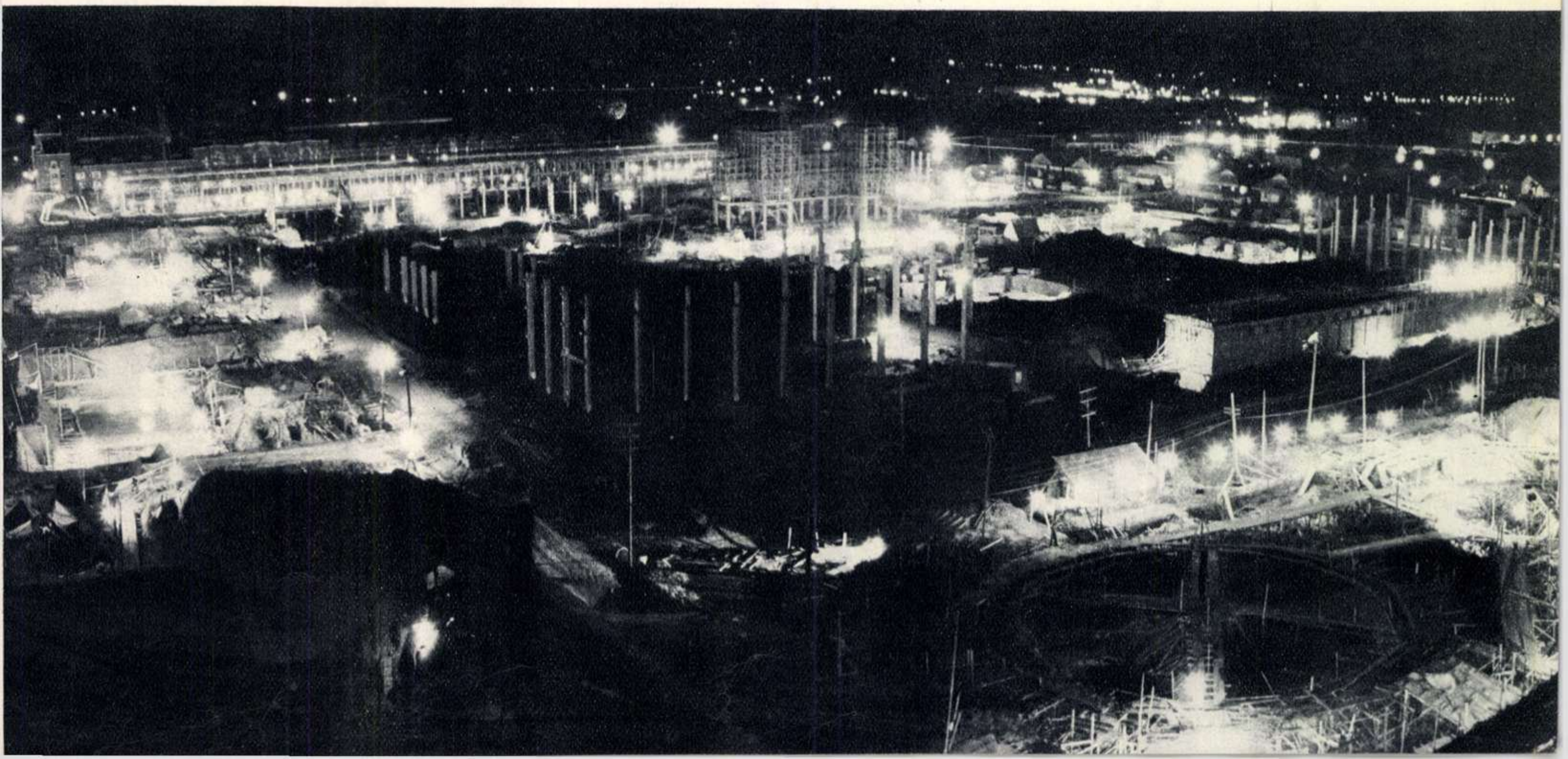

fără seamăn. Ani în şir, fără cruţare. Pînă cînd, de pe înălţimile înzăpezite ale Karakorumului şi nisipurile deşertului Gobi, pînă în insulele răspîndite cu sutele în apele chinezeşti, s-a pornit vijelia luptei hotărîtoare a mulţimilor asuprite.

După eliberare, uriaşa rezervă de energie descătuşată a noului popor s-a dovedit a fi în stare să săvîrşească asemenea minuni cum nici în străvechile legende chinezeşti nu-şi au seamăn.

★

Larga mecanizare a lucrărilor şi folosirea masivă a pieselor prefabricate au contribuit la construirea în timp record a halelor principale ale uzinei de automobile.

În dimineaţa zilei de 15 iulie 1953, undeva în preajma Cian Ciunului renăscut, a fost pusă piatra de fundaţie a unei uriaşe construcţii. Marmura albă, dăltuită cu iscusinţa meşterilor chinezi, purta în josul unei inscripţii lapidare data evenimentului memorabil şi semnătura preşedintelui Mao Ţze-dun. Şi în timp ce pe cîmpul nesfîrşit, presărat de ruinele lăsate de război, se desfăşura mitingul însufleţit al constructorilor, la marginea şoselei apăruse o tăbliţă indicatoare cu săgeata îndreptată spre locul de unde se înălţau uralele bucuriei.

Primul drumeţ care a zărit săgeata a aflat, citind inscripţia de pe tăbliţă, că în acele locuri din nord-estul ţării oamenii au pornit să înalţe zidurile primei uzine de automobile din Republica Populară Chineză. Şantierul acestei uriaşe construcţii s-a născut o dată cu primul plan cincinal de dezvoltare şi reconstrucţie a economiei naţionale a Chinei noi. Prima uzină de automobile din China este de altfel unul din cele 156 de mari obiective industriale chineze, care se înfăptuiesc în prezent cu ajutorul masiv al Uniunii Sovietice.

Proiectarea uzinei s-a executat sub îndrumarea nemijlocită a experţilor uzinei de automobile „Stalin" (ZIS) din U.R.S.S., iar multe alte întreprinderi sovietice au început să fabrice utilajul necesar primei uzine de automobile din China.

Pe şantierul de lîngă Cian Ciun se desfăşoară de doi ani una din marile bătălii ale industrializării Chinei. Pe locurile unde odinioară cotropitorii japonezi instalaseră „laboratoarele morţii", experimentînd pe oameni arma bacteriologică, se înalţă văzînd cu ochii noua uzină şi noul oraş muncitoresc.

Din cele mai îndepărtate regiuni ale ţării au venit aci mii şi mii de muncitori şi studenţi, precum şi ostaşi care au schimbat arma cu mistria. Numai Şanhaiul a trimis şantierului naţional 10.000 de muncitori calificaţi, tehnicieni, ingineri şi personal administrativ. 70 de uzine şi fabrici din China furnizează materiale necesare construcţiei şi utilării viitoarei uzine, iar în 42 de fabrici şi în numeroase şcoli tehnice sînt pregătite cadrele calificate care vor lucra în uzină.

O forfotă de nedescris domneşte pe tot şantierul. Din zori şi pînă în noapte, se lucrează intens, într-un ritm neasemuit. Munca n-a fost întreruptă nici în perioada ploilor torenţiale, nici atunci cînd termometrul indica 20-25° sub zero. Excavatoarele şi screperele muşcă necontenit pămîntul, macaralele ridică şi coboară tone de material, pe sute de benzi rulante aleargă miliarde de cărămizi, în jurul stindardelor întrecerii constructorii tineri şi vîrstnici muncesc cu avînt sub îndrumarea inginerilor şi tehnicienilor sovietici şi chinezi; totul vorbeşte aci despre o grandioasă desfăşurare de forţe, care va da Chinei o uzină modernă, în stare să producă peste 30.000 autocamioane pe an. Iată o realizare la care n-ar fi îndrăznit să se înalţe nici cel mai cutezător vis al şoferului Fu Cijen-min sau al inginerului Cen Ţzi-şan!

Fu Cijen-min a venit pe şantier printre primii. Acum, el este responsabilul unui imens parc de maşini, care deservesc întreaga construcţie.

Sus, pe înălţimea schelelor metalice, îl poţi întîlni şi pe neobositul conducător al lucrărilor, inginerul-şef Cen Ţzi-şan. Citeşti în ochii lui scăpărători satisfacţia omului care-şi trăieşte aievea visul vieţii sale.

Din toate direcţiile converg spre şantier şosele şi drumuri drepte sau şerpuitoare. De-a lungul lor, se scurg nesfîrşite coloane de autocamioane încărcate cu materiale. Pe liniile de fier, cu o lungime de 40 kilometri, domneşte de asemeni un du-te-vino neîncetat. În medie, sosesc zilnic pe şantier 12 garnituri de tren. Totul pare condus de o mînă nevăzută, automat. De altfel, 60 la sută din lucrările de construcţie sînt mecanizate. Cînd uzina va fi gata, procesul de mecanizare şi automatizare va fi perfecţionat în asemenea măsură, încît transportul pieselor şi asamblarea automobilelor să se execute cu cea mai mare repeziciune, astfel ca, la intervale de cîteva minute, pe benzile principale de asamblare să fie coborît cîte un automobil „nou născut".

O dată cu construcţia uzinei, se înalţă şi oraşul muncitoresc care va cuprinde zece obiective edilitare mari, amplasate pe o suprafaţă de cca 400 ha.

Locuinţele muncitoreşti, ca şi uzina, vor primi lumină de la noua termocentrală construită aci numai în 340 de zile.

Anul trecut, au fost construite şi au intrat în funcţiune primele 12 ateliere mari ale uzinei. Anul acesta, se construieşte de patru ori mai mult faţă de 1954.

La 30 iunie, în ajunul celei de-a 34-a aniversări a întemeierii Partidului Comunist Chinez, au început producţia de probă primele două secţii ale uzinei, iar pînă la sfîrşitul acestui an vor intra în funcţiune alte patru secţii.

Nu este departe ziua cînd pe porţile uzinei de automobile nr. 1 vor ieşi primele autocamioane şi limuzine, purtînd inscripţia „FABRICAT ÎN R.P. CHINEZĂ"!

Zilnic, sosesc din Uniunea Sovietică maşini noi şi perfecţionate

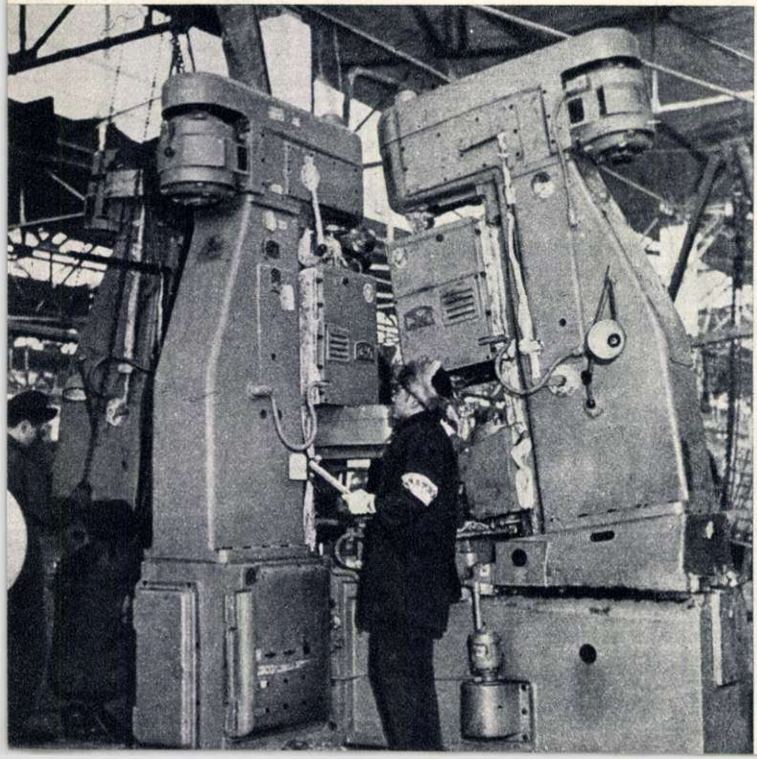

Inscripţia preşedintelui Mao Ţze-dun pe piatra de fundaţie a primei uzine de automobile din China.

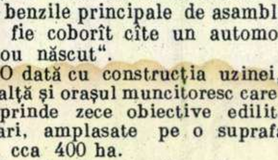

Cu ziua tîrgului în IARMAROACELE MOLDOVENE

de G. MĂRGĂRIT

Ilustraţii de Nicolae POPA

Acum un veac şi jumătate, prin părţile din nordul Moldovei, neguţătorii mari şi mărunţi au deschis lupta pentru ca să dobîndească un calendar statornic cu zile fixe ale tîrgului în iarmaroace. O bucată de vreme, canţelăriile domneşti s-au umplut de zeci de aşa-zise „jalobe ale obştii vieţuitoare“, pe care cu atîta rîvnă le trimiteau vorniciile şi eforiile oraşelor către departamentul treburilor dinăuntru. Prin acele jalbe plîngătoare, neguţătorii din nordul Moldovei veneau cu lacrimi în ochi să ceară domnului putinţa de a li se încredinţa şi lor, în sfîrşit, „alişverişul iarmaroacelor şi specularisirea vitelor“.

La mulţimea de jalbe sosite din atîtea părţi ale Moldovei, cancelariile au dat drumul peceţii pe hrisovul domnesc rînduitor de iarmaroace şi alişverişuri. Prin faţa luminatului hrisov, au prins a trece nesfîrşite turme, herghelii şi cirezi păzite de slugi buzate, cu harapnice mari, plumbuite la şfichiuri, care au luat calea graniţei de sus a ţării. Astfel s-au umflat de aur haznalele domneşti şi pungile negustoreşti!

Ţin minte bătrînii şi povestesc despre asemenea neslăbite călătoriri de vite, dintr-un loc în altul de păşunat, către Viena şi Lipsca. Peste noapte, negustorii se procopseau, alături de geambaşi şi de misiţi. Doar robii tînjeau. Tînjeau să calce lîngă prispa lor copită de vacă şi nu puteau să scape din privirile lor caii negri, arcuiţi, cu crupele ca oglinda, precum aceia înhămaţi la caleaşca domnească, la trăsurile vieneze şi la harabalele marilor negustori.

Pe la 1834, hrisoavele aflate în arhive pomenesc de zilele iarmaroacelor din acele părţi ale Moldovei, rînduite după cum urmează: de duminica mare, de ziua lui Chirica Şchiopul, de probaşnie, de sînta Maria mică, de vinerea mare, de sfîntul Neculai, de 1 Ghenar şi de stratenie, la 12 februarie.

★

Există-n tradiţia oraşelor, a tîrguşoarelor şi a comunelor mai cuprinse din nordul Moldovei, păstrată şi astăzi din tată-n fiu, o zi de tîrg la iarmaroc. Că tîrgul se ţine în Cetatea Sucevei, la Rădăuţi, la Dorohoi, ori la Botoşani, în comune cuprinse ca Vereşti sau Dumbrăveni, oamenii trebuie să fie pregătiţi din timp. Şi se pregătesc. Îşi repară carele şi căruţele, le ung roţile, au grijă de coviltire pentru vreme de ploaie, de fînare pentru drumul de noapte, de straiele femeilor şi ale fiicelor şi feciorilor. Aşadar, un întreg ceremonial, intrat în obişnuinţă, asemănător, într-o anume măsură, cu acela descris de Gogol în al său „Iarmarocul de la Sorocinţî“.

Numai astfel se face că iarmaroacele moldoveneşti, de un secol şi mai multe decenii, mişună de popor, şi, în ziua vestită, dau oraşelor, tîrgurilor şi comunelor, pe lîngă forfota şi înfăţişarea pestriţă, un pitoresc aprins, de bîlci ce nu se şterge din amintirea întîiei vizite.

În orgia de culori a iarmaroacelor moldoveneşti, la prima vedere, te cheamă îmbrăcămintea celor sosiţi. Bunăoară, moldovenii de la munte, urmaşi vrednici ai chibzuinţei lui Nichifor Coţcariul, vin în port sărbătoresc, în straie albe ca zăpada, scoase proaspăt din cuferele enorme de zestre, unde fuseseră ţinute laolaltă cu albiturile aromite cu flori de cîmp. Bărbaţii tineri şi mijlocii, ca şi cei vîrstnici, cu plete bogate de plăieşi, au bocanci ori opinci trainice de piele, bondiţe ori cojocele înflorate de mîini iubitoare, iţari moi de culoarea brînzei galbene de munte, strînşi pe pulpe şi încreţiţi în trei vălurele la glezne. Muntencele oacheşe şi pline se poartă în fote largi, cutate în zeci de pliuri, în bluze de borangic sau în ii cusute, în catrinţe sau baticuri, în ciuboţele negre sau cafenii, încheiate cu şireturi la o palmă de genunchi.

Cei de la deal ori de la şes, mai domoli la vorbă şi mai cumpăniţi la gesturi, au îmbrăcămintea cumpărată la oraş, fără a ţine seamă de capriciile modei. Hainele purtate festiv la nunţi şi cumetrii, ori hainele de toate zilele, la care se adaugă pălăriile negre ori verzi, sînt şi pentru iarmaroace. Femeile şi fetele tinere pun rochii colorate viu, stămburi care-ţi iau ochii în bătaia soarelui de vară.

Dintr-un asemenea amestec policrom, nu lipsesc nici sumanele sure, bătute la piuă, nici căciulile brumării, nici sumanele din şiac mănăstiresc, cafeniu, nici pălărioarele verzi ale tăietorilor de la pădurile mari, din nordul Moldovei. De obicei potolite în celelalte zile, străbătute în zori şi seara de şuieratul uzinelor sau de zdupuitul monoton al morilor, oraşele acestea moldovene răbufnesc în zilele de iarmaroc din toate vinele lor liniştite. Sînt străzi şi uliţe pietruite în jurul tîrgurilor, în care-i greu să scapi un bold. Şi astfel, o zi bătută, fie tihnita cetate a Sucevei, fie tîrgul vechi al Botoşanilor, cunoaşte o forfotă şi un du-te-vino ameţitor, cu magazine şi restaurante ticsite, cu grătare şi bufete volante, cu megafoanele lor răsunătoare, cu trăsuri strînse-n şiraguri în birjării, cu sute de catrinţe, pălării negre şi căciuli brumării.

★

În această vară la tîrgul cel mare al Sucevei, venise multă lume, în ciuda vremii care-şi burzuluise norii, zile în şir. Munteni de la Humor, Frasin, Cîmpu-Lung, cu căruţe bucovineşti cu draniţele boite şi încrustate, cu scoarţe pe spătarul scaunelor; harabale cu cai chipeşi, cu oameni de la Bucecea, Cotîrgaci, Băluşeni; camioane pline cu lume de la Botoşani, şi atîţia şi atîţia, doar cu traista la spinare ori călare. Era ziua cu tîrgul cel mai bogat de peste an, în care sucevenii prăznuiesc şi hramul lor, şi amintirea lui Ştefan, ziditor de cetăţi şi pecetluitor de bîlciuri în ţara Moldovei. O dată cu zorii, au intrat în cetate şi bulibaşii, cu cîrdul lor de căruţe cu coviltire, cu dancii adormiţi la sînul mamelor, pentru tîrgul de cai ce avea să se încingă. Dangătul solemn al clopotelor deschidea dimineaţa.

Pe urmă, dangătul fu acoperit de zarva şi prăvălirea glasurilor a mii de oameni. Pe tăpşanul întins de la poalele cetăţii, păşteau acum boii moldoveneşti, cu crupele rotunde, cu coarnele ţapoşe, vacile cafenii cu ugerele roze, oferind ochiului spectacolul raiului pămîntesc... În iarmaroc, printre scoarţele şi macaturile vălurite de vînt, echipe de corişti tineri de la Iţcani, Burdujeni, o echipă a combinatului textil de la Botoşani, viori, acordeoane, cobze şi ţambaluri, fluiere şi muzicuţe. Camioane cu butoaie de bere şi cu pastrămuri proaspete, acoperite-n coşuri mari de papură.

Ziua tîrgului însă n-aşteaptă:

— Ai dumitale-s boii?

— D-apăi ai cui?

— Ai certificat la ei, certificat în regulă de la Sfat?

— Sigur că-l am — răspunse omul ţanţoş şi desfăcu un certificat de unde se vedea că-i din Părhăuţii-Sucevei.

După un ceas de la acest dialog, oamenii tot nu băuseră aldămaşul, fiindcă nu bătuseră palmele... Cumpărătorul era de prin Dumbrăveni şi se vede treaba că avea mai mult poftă de vorbă. În schimb, mai la o parte, fără multă sămînţă de vorbă, Dumitru Haras din Răchiţi i-a vîndut o vacă lui Vasile Condriuc din Simnicea. Fudul, vînzătorul a şi venit cu mărturisirea:

— Pe lîngă vaca pe care ţi-am vîndut-o, vaca mea, am luat pentru îngrăşat şi crescut, de la O.R.A.C.A., două vaci cu viţei. Mi-au rămas viţeii şi am predat vacile grase. Dacă hrăneşti vita, faci bani!...

Cîte nu iscodeşti şi nu înveţi într-un iarmaroc unde poţi cumpăra, de la tauri şi armăsari, pînă la pui golaşi şi hulubi! Afli zilele de tîrg din împrejurimi: marţi la Dorohoi, miercuri la Botoşani, joia la Bucecea şi Suceava, vineri la Dumbrăveni, duminica în tîrguşor la Vereşti.

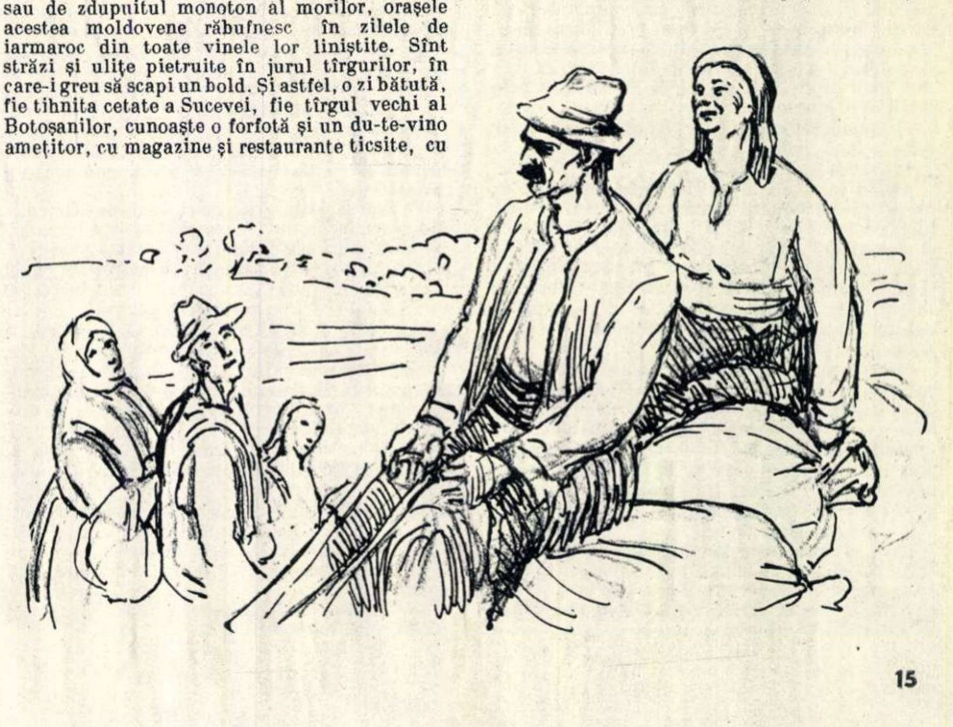

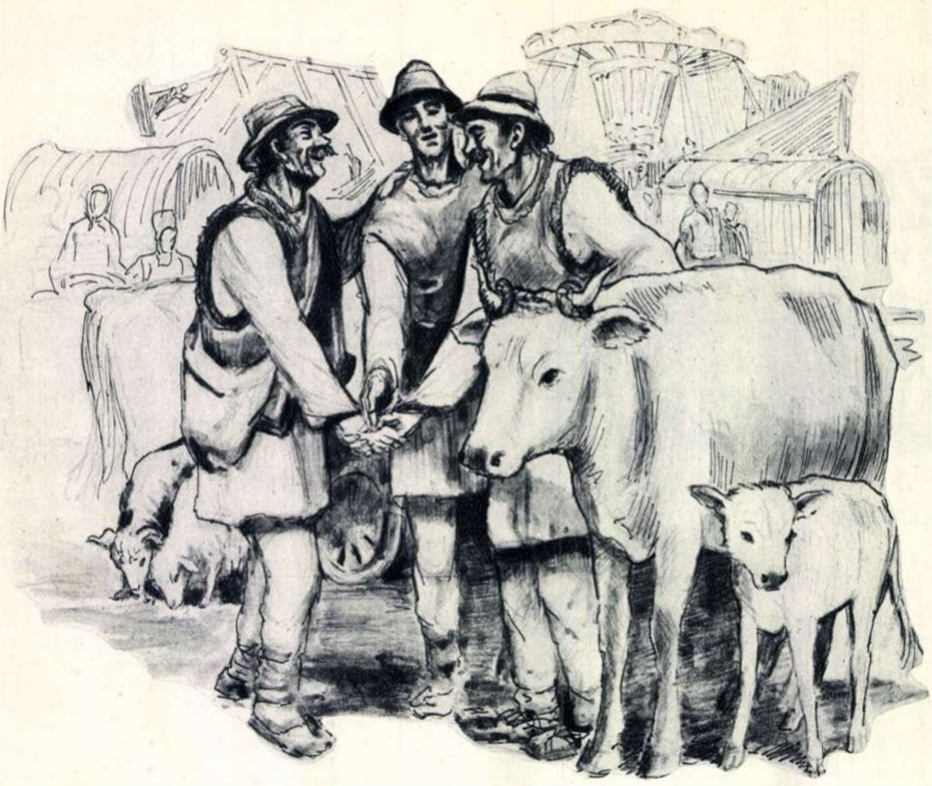

Şi n-ai timp să-ţi imaginezi cum se învîrte roata colorată a acestor iarmaroace moldoveneşti, fiindcă jur împrejur se chicoteşte, se suduie, se murmură, se ţipă... Stau unii pe saltele şi plăpumi abia tîrguite, cîntă alţii din armonică, iar în oglinzile din căruţe trec caleidoscopic atîtea şi atîtea chipuri şi, în curînd, peste cetatea Sucevei va să bată toaca de vecernie...

Trebuie din nou să-ţi concentrezi atenţia răvăşită peste frînturile de vorbe ce se-ntretaie în scurte fulgerări.

— La toamnă, vin pădurarii cu scîndură.. Cei de la Frasin şi Humor...

— Cei de la Roma şi-au făcut case şi au radio!

— Ai fost în duminica aceea la Ipoteşti, la casa lui Eminescu?

Cu ziua tîrgului nu stai, colinzi. Într-o parte a iarmarocului, e un hipodrom în miniatură. Vestiţi jochei sînt bulibaşii din neamul Stănescului, feciorii şi nepoţii lui. Şi aici roiesc muşterii, privindu-i sau cercetîndu-i pe vestiţii crescători de cai.

O comisie de la serviciul piscicol regional voia să cumpere şi cai de tracţiune, şi iepe de prăsilă. Pînă la urmă, cred că a cumpărat. Cînd să ies, m-am izbit de privirea unui bucovinean roşcovan, şi mai roşu de mînie, care, cu mîinile în şolduri, măsura un om voinic, cu un cap mai înalt decît el, care voia să-i momească prin misitie o juncă:

— Dumneata crezi că mai merge cu momeala? Asta a fost odată!

Într-adevăr, fusese odată!...

Astăzi însă, zilele de tîrg înfrăţesc satul cu oraşul prin schimbul, mereu mai activ, de mărfuri. Sectorul socialist al comerţului înfloreşte şi stimulează ţărănimea muncitoare în bătălia ei pentru recolte îmbelşugate. Între sat şi oraş — şi aici, în nordul Moldovei — pe calea schimbului se întîlnesc rodnic cantitatea şi calitatea produselor într-o reciprocitate temeinică, chezaşă a bunăstării oamenilor muncii.

Cînd se-ngînă de ziuă, străzile şi uliţele oraşului scurg ultimele căruţe întîrziate spre oborul de vite al Botoşanilor. Flancat de turlele a patru biserici cu ctitorie străbună, pe o întindere de aproape doi kilometri, iarmarocul intră în ziua lui. Simplu şi grav, ca să sublinieze însemnătatea zilei, oamenii se întreabă şi-şi răspund:

— Cu ziua tîrgului, leliţă?

— Iacă, la tîrg, bade!

Fără să vrea, aşa, pe nesimţite, oricui i se întîmplă să se ia cu ziua tîrgului. Aşa, pe nesimţite, prins în iţele lui încurcate, ameţit de hărmălaia de glasuri, de nechezături puternice, de grohăituri înfundate, de cotcodăcitul neîntrerupt, de mugetul subţirel al vreunui viţel tărcat, cu pielea lină. Stăpîni pe produsele lor, după ce şi-au făcut datoria patriotică faţă de stat, ţăranii muncitori din aceste meleaguri ale ţării au învăţat să aprecieze mărfurile de la oraş. Ei nu se mai îmbracă în costume croite la întîmplare, nu cumpără orice fel de mobilă şi îşi spun la tot pasul cerinţele lor. Pentru aceasta, şi la Botoşani, şi la Suceava, se îmbogăţeşte sortimentul mărfurilor şi iau fiinţă noi magazine şi cooperative.

Chiar dacă nu întrebi, dacă te muţi de colo în colo, nimeni pare să nu te bage în seamă. Altădată, un astfel de privitor dădea de bănuit. Putea să fie un musafir nepoftit, venit să rupă preţul, vreun geambaş încercat ce-ţi fură caii de sub ochi, ori vreun misit boieresc gata să te scoată din tîrg, un barişnic viclean, gata de pîndă şi de pradă.

Dar oamenii sînt acum liniştiţi: au bilete de intrare în buzunar şi, laolaltă cu actele lor, ţin actele vitelor. Ei sînt şi cumpărători, ei sînt şi vînzători şi această poziţie le dă o înfăţişare de certitudine senină, tulburată doar de întrebările ce şi le pun între dînşii privitoare la calitatea mărfii, la preţul şi cerinţa ei.

În afară de piaţa zilnică de schimb obişnuit, în fiecare săptămînă, creşte numărul celor ce vin la iarmaroc. Atraşi de mărfurile de calitate ale magazinelor şi cooperativelor meşteşugăreşti, oamenii de la sat, colectivişti, întovărăşiţi şi ţărani muncitori ţin să aducă şi ei produse de mîna întîi şi să-şi satisfacă astfel cumpărătorii de la oraş.

Pe tarabele din piaţa de sus, cea de alimente, stau, acoperite cu frunze reavăne de brusturi, caşurile mari cît o mămăligă pentru prăşitori. Lîngă ele, ulcele pline ochi cu smîntînă grasă, şipuri de untdelemn, mormane de castraveţi şi de roşii, şi ardei iuţi, prinşi în şiraguri, ca nişte scoici verzi necunoscute... Sînt tarabele veşnic îndestulate ale colectiviştilor din Suliţa, din Roma, Băluşeni şi Dacia. Întreb de preşedintele de la Suliţa, de Vasile Liciu, o veche cunoştinţă de-a mea. Mi se răspunde că-i în oborul de vite şi că a venit cu nevastă-sa să-şi cumpere o vacă bună de lapte pentru casa lor. Răzbat pînă la el, printre şuvoaiele de oameni, printre hulubele căruţelor, printre juguri şi corlate, printre oişti şi resteuri. Îl nimeresc şi-l salut, după protocol:

— La tîrg, bade Liciule?

— După cum vezi, iacă la tîrg!

Şi făcîndu-mi cunoştinţă cu nevastă-sa, îmi spune:

— Vreau să ne luăm o vacă bună de lapte şi pînă acuma n-am ochit-o.

— Cum n-ai ochit-o? — întreb mirat. Sînt cîte pofteşti! Uite-le. Da' gologani ai destui?

— Am. I-am încropit cu ajutorul gospodăriei. Am obţinut împrumut, am mai vîndut ce mi-a prisosit... Şi iaca aşa, nădăjduiesc să-mi iau o vacă. Dar s-o ştii, că nu mă grăbesc. Am răbdare pîn-oi găsi vacă bună...

Tot de la Vasile Liciu, moldoveanul acesta tînăr şi vrednic, aflai că oamenii umblă să cumpere oi. Că-s spornice, şi-i plin raionul de stîne cooperatiste. Văzîndu-mă mereu minunat de străşnicia iarmarocului din miercurea ceea, Vasile Liciu îmi potoli admiraţia:

— Astăzi încă nu-i tîrg mare. Să vii să vezi la toamnă, după cules. Atunci bate iarmarocul. Într-o zi bună, se cumpără zeci de vaci, de cai şi de boi şi sute de oi. La toamnă, frate, după bucate. Atunci să vezi cum vin oamenii cu cereale şi le schimbă care cum pofteşte: unii îşi iau radio, alţii cizme, alţii vase; flăcăii îşi mai cumpără cîte-o bicicletă, cîte-un ceas, ca să se fudulească... Ştii, toamna se fac nunţile şi omul are coraj. Da, da, poftim atunci şi s-auzim de bine.

Mai departe îl întîlnesc pe preşedintele de la Dacia, Mitică Niculcea. El umblă cu alţi doi de la ei să cumpere pentru colectiva lor patru iepe de prăsilă. La toamnă, o să ne cumpărăm şi oi, şi cai, şi hamuri mai bune, noi, nouţe...

Pînă-n seară, am hoinărit, luat de ziua tîrgului, ca o frunză pe apă. Cînd, după ceasurile patru, s-au dat în lături uşile magazinelor, ale cooperativelor şi atelierelor meşteşugăreşti, oameni cu traiste vărgate au intrat buluc. Care la rafturile de stofe şi costume felurite, cu desene atrăgătoare, care la tejghelele pe care se măsoară tot soiul de pînzeturi şi stămbărie, care la vitrinele cu săpunuri şi sulimanuri, care,în fund, la raionul de încălţăminte trainică.

N-am avut cum să mă amestec în buluceala aceea şi nici n-am poftit să fiu călcat pe bătături. Din mijlocul străzii centrale a oraşului, puteam privi mai lesne. Iacă-tă, o căruţă cu doi cai roibi a tras în faţa magazinului de mobile. În faţa căruţii, un bărbat şi o femeie se îndeamnă unul pe altul să încarce un şifonier şi o oglindă. Deocamdată se mai codesc în faţa lucrurilor.

Mă dau în vorbă cu ei şi fac cunoştinţă cu Alexandru Biliuş, fruntaş al recoltelor bogate pe raion, şi cu nevastă-sa, ţărani de la Copălău. La despărţire, aud, la aburcarea lucrurilor, doar spaima femeii şi muştruluiala bărbatului:

— Bagă seamă, Alexandre, să nu spargi tauleta...

— Măi anapoda, că n-ai să te poţi vedea toată...

Urcam acum strada către biserica Uspenia — care a păstrat multă vreme actul de naştere a lui Mihail Eminescu — dus tot ca o frunză de şuvoaiele mulţimii. Băteau clopotele.Copleşit de zăpuşeala zilei, priveam acum cetele cu traistele bucşite cu stămburi şi căruţele care se îndepărtau şi lăsau în urma lor, neuitată, ziua iarmarocului.

Desenele lui
EUGEN TARU
pentru volumul de nuvele
„VECINII" de V. EM. GALAN

Străbătînd satele Chinei într-o călătorie care a durat cîteva luni, scriitorul V. Em. Galan a cunoscut ţărănimea chineză eliberată de feudalism.

Ca orice răscruce istorică, răsturnarea revoluţionară petrecută în viaţa poporului chinez a scos la iveală caractere puternic reliefate. S-au ridicat eroi şi s-au descoperit laşi. Lupta de clasă, sub forma unui conflict zilnic, acerb, între indivizi, între interesele şi mentalităţile lor, a făcut să se contureze trăsăturile sufleteşti ale oamenilor, alegîndu-se neghina de grîu. Evoluţia lor, determinată de noile relaţii între ei, e complexă, plină de

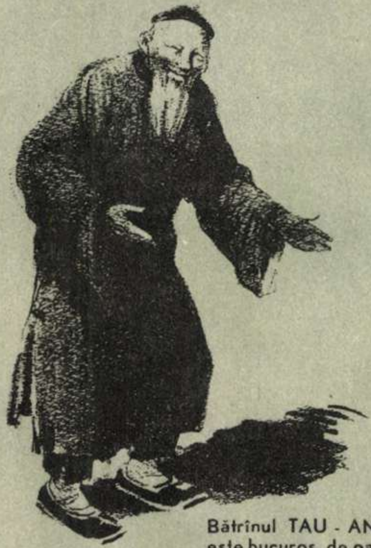

Bătrînul TAU-AN-IU este bucuros de oaspeţi

(„VECINII")

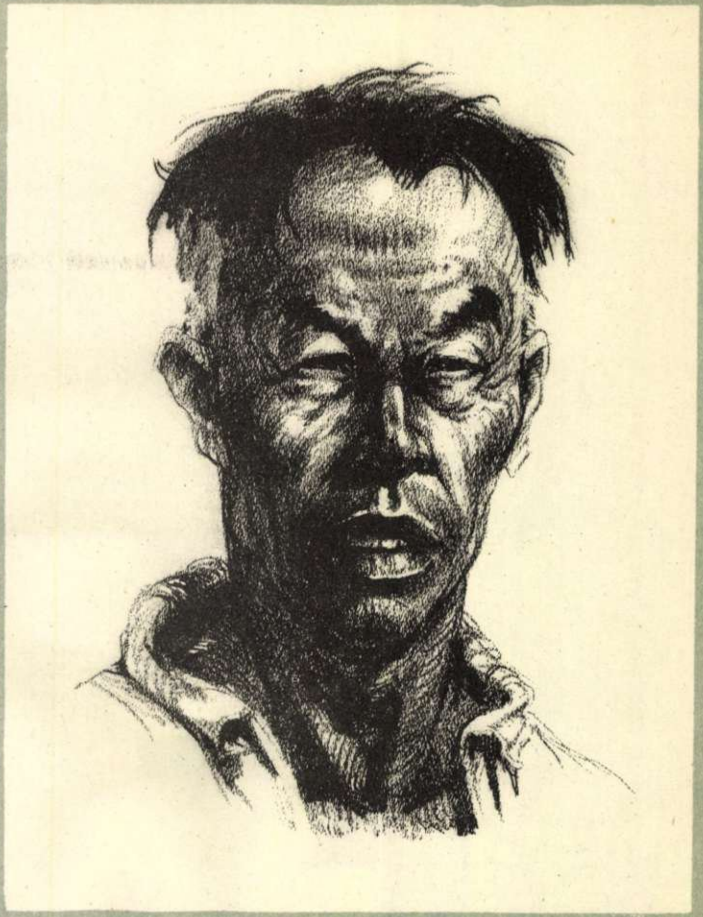

Inovaţiile ţăranului HAN-An au fost adoptate în întreaga R. P. Chineză.

(„VOLUNTARII")

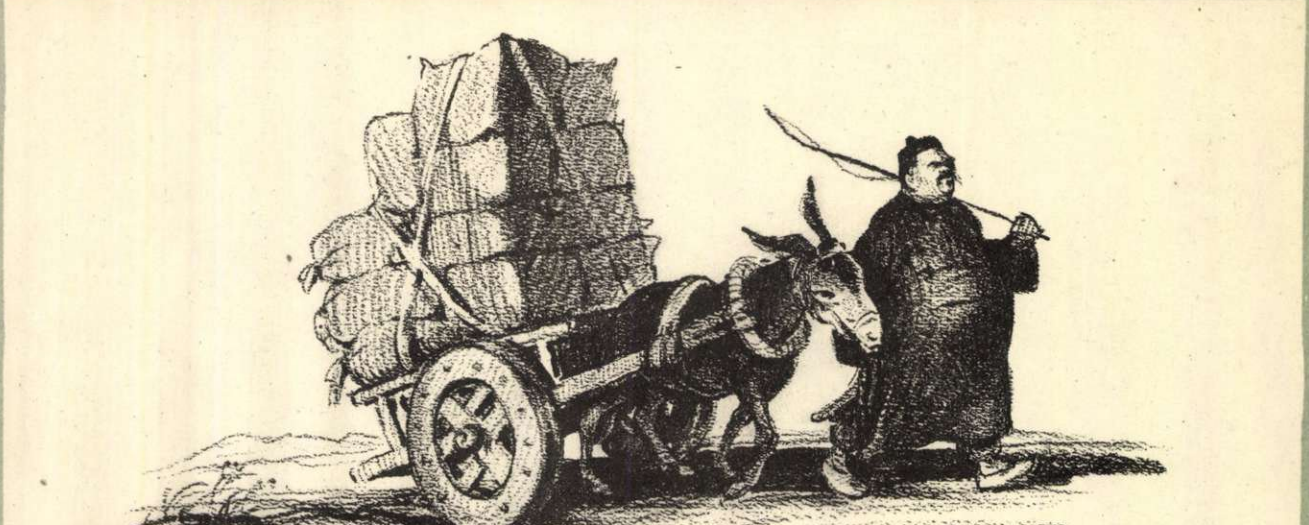

ŢI-LON-ŢAI devenit negustor şi cămătar, colindă satele ca să-şi rotunjească „agoniseala"...

(„VOLUNTARII")

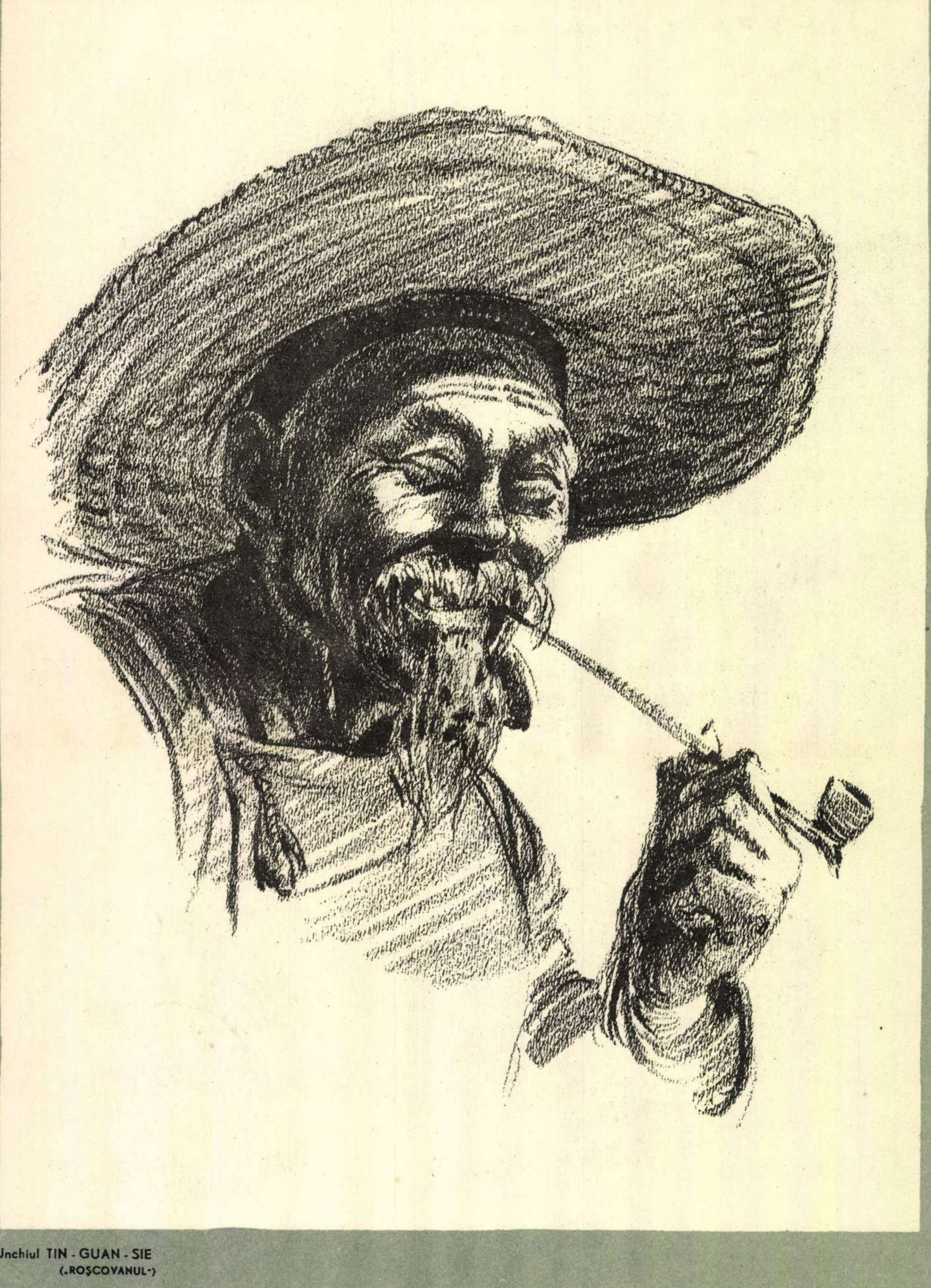

Unchiul TIN - GUAN - ŞIE
(„ROŞCOVANUL")

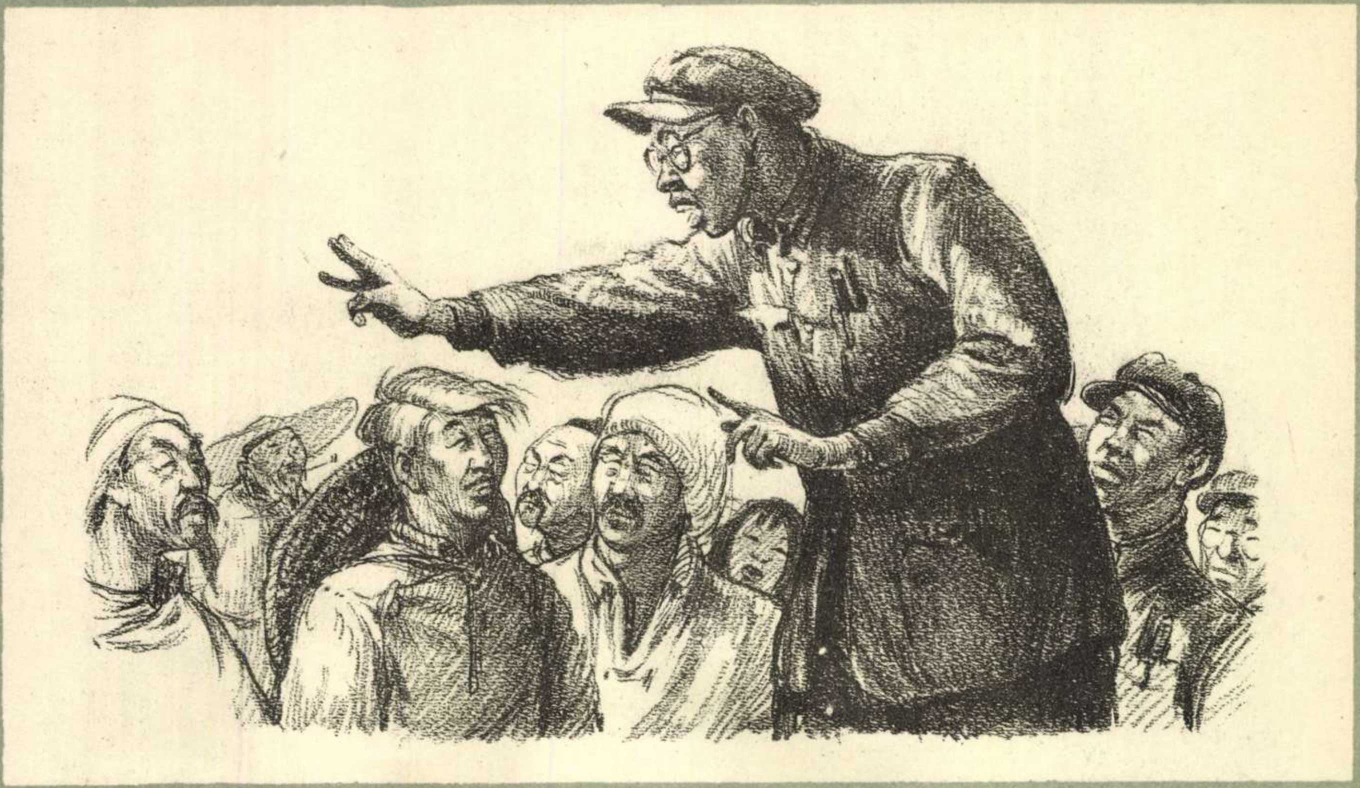

Tînărul activist prelucrează reforma agrară
(„ROȘCOVANUL")

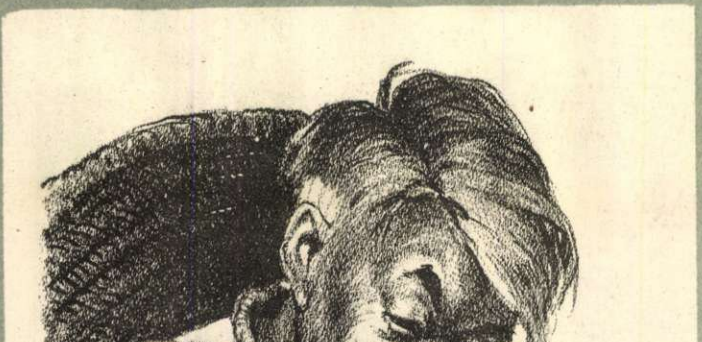

TIN nu e de loc lămurit...
(„ROȘCOVANUL")

surprize. Scriitorul V. Em. Galan a găsit în mijlocul acestei lumi în vertiginoasă prefacere, pe eroii nuvelelor sale din volumul — în curs de apariție — „Vecinii". De cele mai multe ori autentice, personajele cărții sînt reprezentctive pentru etapa pe care o străbate țărănimea chineză în drum spre socialism.

Gama bogată de tipuri înfățișate de scriitor și-a găsit echivalentul plastic în desenele pline de adevăr ale unui alt fost oaspete al Chinei: pictorul Eugen Taru. Artistul definește clar caracterele personajelor și sezisează cu atîta luciditate conținutul lor social, încît sugerează nu numai apartenența de clasă, ci și concepția despre viață a eroilor. Ei se recomandă prin expresia figurii, prin atitudine, prin gest, în care pictorul a izbutit să concentreze esența lor sufletească

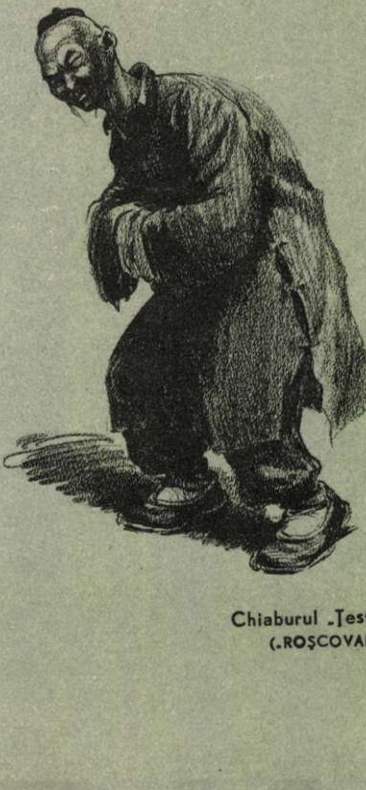

Chiaburul „Țestosul"
(„ROȘCOVANUL")

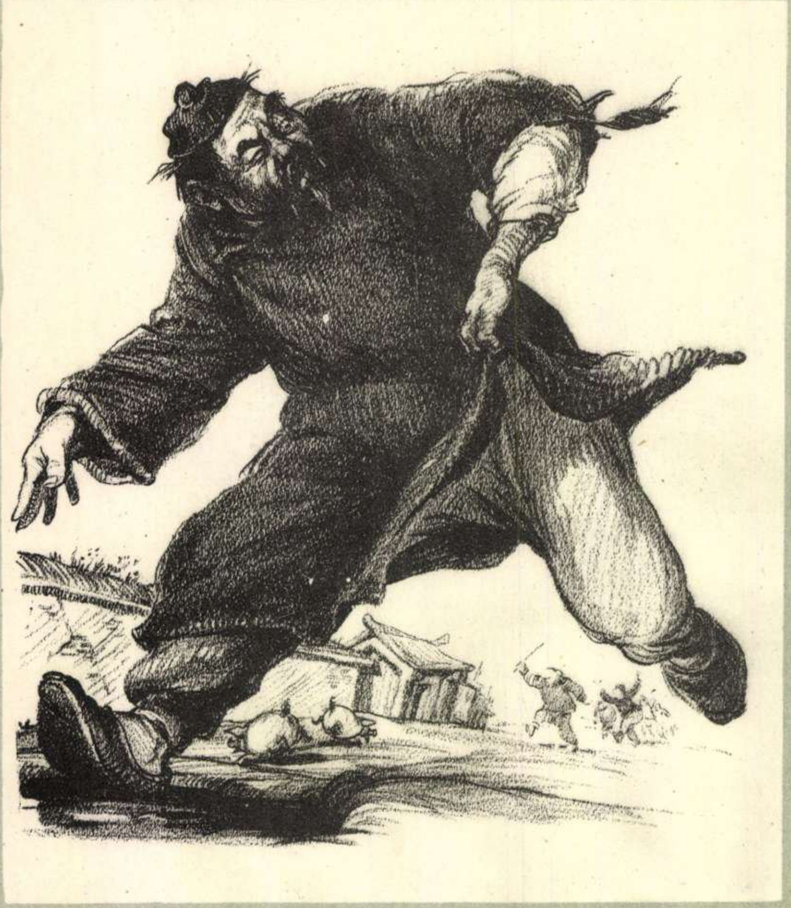

ȚI-LON-ȚAI a fost prins cu ocaua mică..
(„VOLUNTARII")

O figură dispărută: boierul
(„VOLUNTARII")

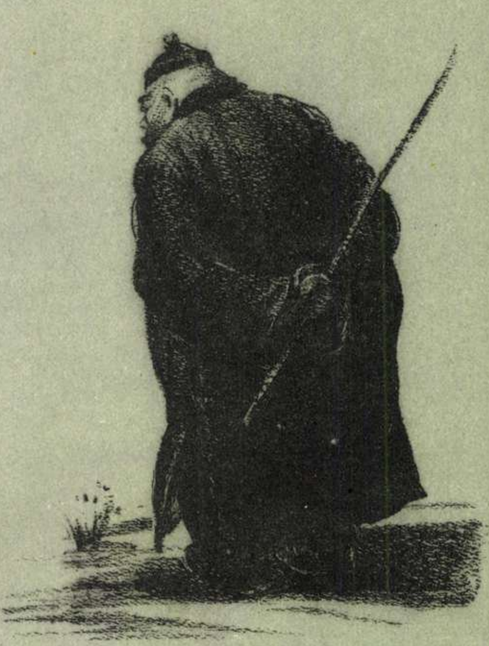

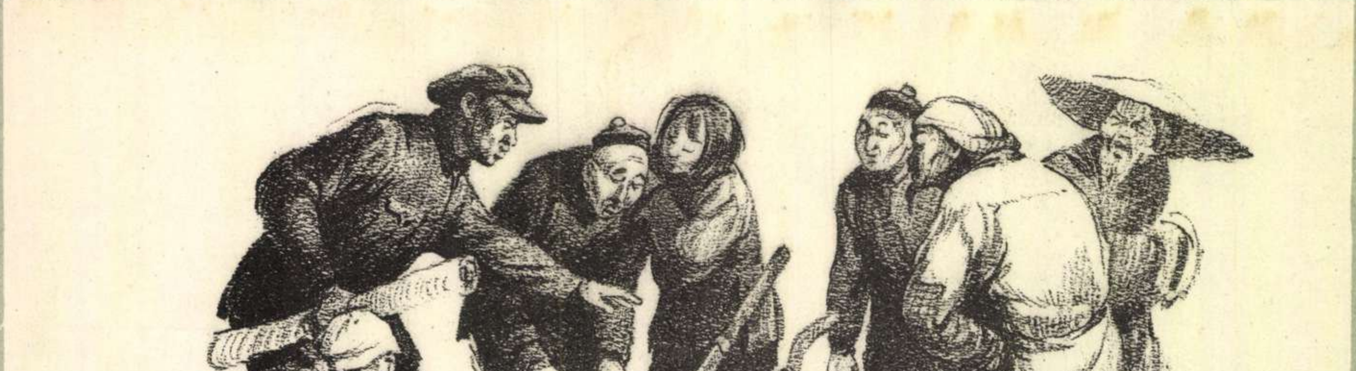

Plugul de fier e întîmpinat cu neîncredere în
cătunul IANȚIAȚI
(„VECINII")

Tineri cineaști chinezi

Articol scris pentru „Flacăra"

de LI PE WAN
actor din R. P. Chineză

Sînt multe lucruri despre care aș fi vrut să vorbesc cu prietenii mei romîni, cînd am vizitat frumoasa dv. țară, dar n-am avut atunci răgaz pentru toate. Am să încerc acum să spun cîteva cuvinte despre tinerii noștri cineaști, răspunzînd astfel dorinței cititorilor revistei „Flacăra".

Cinematografia chineză este ea însăși tînără. Dar pe măsură ce se dezvoltă, cu fiecare nou film realizat, se afirmă noi cadre de tineri actori, proveniți de cele mai multe ori din mijlocul oamenilor simpli. Pe zi ce trece, tot mai mulți oameni fac cunoștință cu Si Er, așa cum a fost interpretată de Tien Hun în „Fata cu părul cărunt", cu Șang Vu Er, jucat de Yu Lan în „Tsui Kong", sau cu comandantul de pluton Hang, căruia i-a dat viață actorul Hang Peng în filmul „Soldatul de oțel".

Aceste personaje au devenit prieteni iubiți și apropiați ai tinerilor noștri, care vorbesc despre ei ca despre oameni adevărați, bine cunoscuți lor și pe care îi iau drept exemplu. Și este explicabil: cei care au întruchipat personajele au fost ei înșiși luptători în Armata Populară de Eliberare, fii de oameni sărmani care au trecut în viață prin nebănuit de mari greutăți. De aceea, jocul lor pe scenă, în fața obiectivului, a fost plin de sinceritate, de o autentică trăire a rolului.

Un cîmp de activitate încă nou pentru noi, dar care se dezvoltă într-un ritm uimitor, este cel al jurnalelor de actualități și al filmelor documentare. Marea majoritate a tinerilor care lucrează în acest domeniu al cinematografiei — atît de apropiat, prin specificul lui, publicisticii — au crescut și s-au format în armată, în anii războiului de eliberare. Încă de la începutul războiului, tinerii noștri operatori și-au încleștat mîinile pe armele lor — aparatele de filmat — și au urmat îndeaproape Armata Populară de Eliberare. Pașii lor au acoperit mii și mii de kilometri, de la șirul stîncoșilor munți Hingan, din nord-estul Chinei, pînă spre îndepărtata insulă Hainan, jos, în China de miazăzi. Înfruntînd cu neînfricare toate asprimile și primejdiile războiului, riscîndu-și viața la fiecare pas, ei s-au aflat mereu în primele rînduri ale luptătorilor, înregistrînd pe peliculă, sub ploaia obuzelor, vitejia legendară a Armatei Populare de Eliberare. Au existat tineri operatori care, îndemnați de conștiința marii lor răspunderi sociale și artistice, au străbătut deșerturi întinse și păduri încă necălcate de picior de om, au trecut piscurile abrupte ale lanțului Kuenlun și s-au urcat pe tavanul lumii — platoul Tibetului.

Tinerii noștri operatori, ce însoțeau trupele de eliberare, au realizat, prin biruirea unor greutăți uriașe, filme documentare care au consemnat importante evenimente istorice. Unul dintre ei, un operator talentat în vîrstă doar de 20 de ani, Kuan Hi-heu, s-a îmbolnăvit grav pe drum, dar a refuzat categoric să părăsească coloana. A continuat să filmeze cu aceeași înverșunare crîncenă cu care luptau ostașii împotriva dușmanului dar, într-o ascensiune foarte grea pe un pisc înalt, acolo unde aerul se rărea și respirația devenise dificilă, el nu a mai putut rezista. S-a stins încet, fără a-și desface mîna de pe aparatul de filmat. Asemenea lui, tînărul operator Yang Șu-hung și-a jertfit eroic viața, în timp ce prindea pe peliculă scene din lupta pentru libertate. Pînă în ultima clipă a vieții sale, l-a rugat pe asistentul său să ducă la capăt, cu curaj, sarcina pe care el nu a putut-o îndeplini.

Și exemple asemănătoare pot fi înșirate multe. Voi mai da numai unul: Hang Tong-wu, un tînăr operator de optsprezece ani, membru al Noii Ligi Democratice a Tineretului Chinez, se afla în apropierea adăpostului în care era depozitat aparatul său de filmat și pelicula, cînd o bombă incendiară a căzut deasupra imobilului. Fără să ezite, el s-a năpustit în flăcări sub rafalele mitralierelor și sub ploaia bombelor avioanelor inamice, salvînd filmele și aparatul. Cînd a ieșit din adăpost, părul și veșmintele îi ardeau vîlvătaie. În clipa în care s-a culcat în zăpadă pentru a potoli flăcările ce-i mistuiau îmbrăcămintea, avioanele inamice s-au întors și s-au năpustit asupra unui sat apropiat. Fără a ține seama că are arsuri grave, el a luat aparatul și a filmat acțiunile barbare ale dușmanului, îndreptate asupra pașnicilor cetățeni din micul sat coreean.

Faptele acestea de eroism nu sînt neobișnuite. Noi, chinezii, care am suferit odinioară o atît de cumplită oprimare, care am cunoscut din plin grozăviile războiului, știm bine cît de prețioasă este viața. Nouă ne este dragă viața și tocmai pentru că o vrem liberă și fericită, nu pregetăm să ne-o jertfim pentru o cauză înaltă. Iar tinerii cineaști ai Chinei populare au înțeles bine lucrul acesta.

Se vede limpede din filmele produse de studiourile noastre — fie că sînt artistice, documentare ori științifice — că cei care le-au lucrat, mulți din ei foarte tineri, și-au pus tot sufletul în ele. Din cei opt operatori distinși cu Premiul Stalin, care au colaborat cu cineaștii sovietici la realizarea celor două filme în culori „China eliberată" și „Victoria poporului chinez", șase sînt tineri calificați în ultimii ani. Și lucrul acesta este semnificativ pentru tînăra noastră cinematografie.

PROFEȚIE

de Tian TZIAN

Eu în preziceri nu mă-ncred.
Ghicitul, iarăși, e-o spoială.
În zodiacul de poet
Mă-ncred deplin, căci el nu-nșală:

În veacul nostru, te-ai născut?
Ești fericit, fără-ndoială!

O lume nouă ducem noi pe umăr,
Născută-n bătălii fără de număr,
Și lumea nouă s-a ivit în prag
Cînd înălțat-am purpuriul steag.

Te du, deci, lume veche! Du-te! Pleacă!
Te-ntîmpin, lume nouă, cu-a mea
ființă-ntreagă!
O, lume nouă! Cîntecu-mi ne-nfrînt
Și plin de foc, eu pentru tine-l cînt.

Om liber, nou, — mă simt pe veci
legat
De Revoluție și sînt al ei soldat.
Iar versul meu și cîntul meu senin,
Popor măreț, eu ție ți le-nchin.

În romînește
de Virgil TEODORESCU

GOSTAT 1415

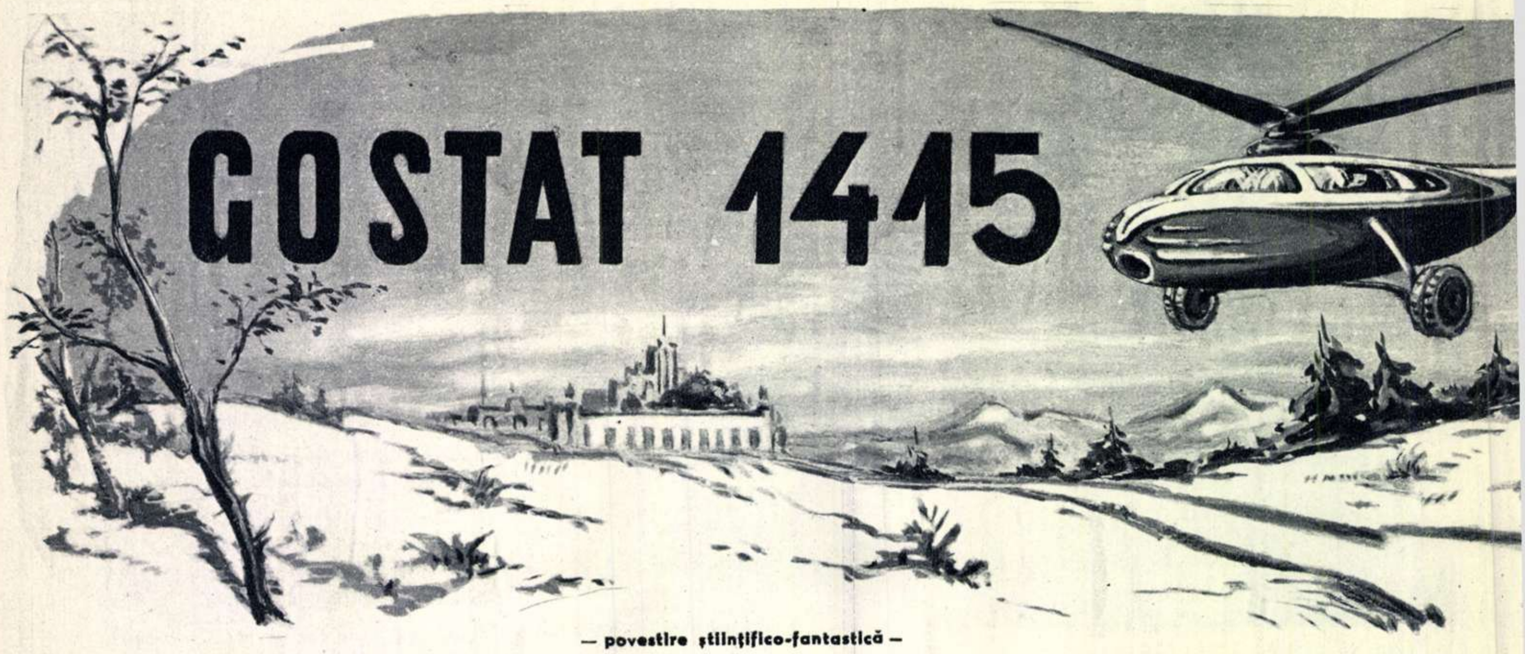

— povestire științifico-fantastică —

de ing. Alecu **FLEGON**

Ilustrații de A. POCH

...Helicopterul ne lăsă în mijlocul unui parc imens, cu arbori proaspăt transplantați de pe coastele munților Apuseni în stepa Dobrogei, odinioară bîntuită de secetă. Pornirăm, de-a lungul unei alei de goruni uriași, spre o construcție măreață, cu nenumărate arcade și pereți de sticlă, ce se înălța la cîțiva zeci de metri în fața noastră.

Pe una din băncile aleii, două fete rîdeau să se prăpădească în fața unei table de șah:

— Aha! Te-am prins! Acu' te-ai dus pe copcă! Ce-ți trebuia turnul? Ai să vezi că din două mutări te fac mat!

În primul moment, nu ne puturăm dumiri de ce erau atît de vesele amîndouă. La urma urmei, una dintre ele pierduse partida...

De-abia mai tîrziu am înțeles... Cuvintele acestea erau adresate altcuiva, unui prieten care nu se afla de față... Era plecat cu oile gospodăriei tocmai în munții Măcinului, la vreo 200 de kilometri... Neavînd de lucru pînă la ora mulsului, care se făcea cu mijloace mecanice, fetele se gîndiseră să joace cu el o partidă de șah. Cum fiecare salariat al gospodăriei dispunea de cîte un mic aparat de radioemisie — întocmai ca acelea folosite încă din anul 1950 de tractoriștii sovietici — o distanță de cîteva sute de kilometri nu le împiedica să joace șah cu un adversar care nu era de față.

Tot gîndindu-ne la viața atît de plăcută pe care o duceau muncitorii acestei gospodării agricole — gospodăria 1415, în care toate lucrările erau mecanizate—ne pomenirăm deodată — eu cu tovarășul meu — în fața clădirii principale. Directorul, Ion Dragomir, ieși să ne întîmpine în capul scării monumentale.

După schimbul obișnuit de amabilități, îl rugarăm să ne conducă în sala inginerului agronom de serviciu, care era însăși inima

scoarța pămîntului în cutare sau cutare parcelă și să cunoască astfel în orice clipă stadiul de dezvoltare a rădăcinilor.

Pe o hartă mare, în relief, împărțită în pătrate și pătrățele, care se găsea în dreapta lui, se aprinse deodată un beculeț roșu. Era un semnal de alarmă dat de sectorul al III-lea, pătratul 18, unde plantele duceau lipsă de umezeală. În aceeași clipă, în spatele unui panou mare se auzi un sunet ce marca intrarea în funcțiune a unui declanșator automat. Aceasta însemna că apa necesară plantelor fusese lăsată să pătrundă în canal. Totodată, pe un cadran de pe panou se schimbară niște cifre care-i indicau inginerului cîți metri cubi de apă absorbea în acel moment sectorul însetat.

Îl rugarăm pe directorul gospodăriei să ne explice modul de funcționare al acestui ingenios sistem de irigație subterană.

— Odinioară — începu el — cîmpul ce trebuia irigat era străbătut de un canal de-a lungul căruia se mișca un tractor, răspîndind cu dărnicie în jur „ploaia". În partea de sus, tractorul acesta avea un dispozitiv alcătuit dintr-o țeavă lungă de 120 de metri, cu care pulveriza apa pompată din canal. Un asemenea „nor de ploaie" stropea pămîntul cu o cantitate de 360.000 litri de apă și cu ajutorul său un singur om putea deservi 150 ha în fiecare vară. Recolta obținută pe ogoarele udate de acești „nori de ploaie" era de trei ori mai mare decît pe celelalte tarlale. Aceste agregate de ploi artificiale nu făceau însă decît să copieze cît se poate de fidel natura. Or, atît natura cît și copia ei aveau unele deficiențe... Plantele
u folosi toată cantitatea de apă pro-
n ploaie. O parte din ea se evapora,
parte se scurgea, spălînd totodată și
superioare, fertile de pămînt. Aceste
ente au fost înlăturate mai tîrziu,
ul altui sistem... E vorba de vestitele
de oțel. „Cîrtița", după cum știți,
de proiectil cilindric, ascuțit la unul
e și remorcat de un tractor. Mișcîn-
sfredelea pămîntul, îndesîndu-l pe
ni, și lăsa în urma ei o conductă de
n partea superioară, peretele conduc-
tfel ciuruit, încît apa ce circula prin
poată infiltra în pămînt. Cît privește
la care erau plasate conductele,
ea de adîncimea pînă la care pătrundeau
plantelor ce urmau să fie cultivate
respectiv, potrivit planului de asola-
obicei, adîncimea maximă nu trecea
de un metru... Și acum, să revenim
itate... Sistemul utilizat de noi în
bazează pe același principiu pe care
se baza și bătrîna „cîrtiță", cu deosebirea că rezultatele sînt mult mai bune...

Dragomir aprinse o țigară, poftindu-ne să ne așezăm în jurul unei mese rotunde pe care se afla o mică planșă și, scoțînd un creion ce ar fi părut un obiect foarte ciudat prin anul 1955, spuse arătînd spre desenele de pe planșă:

— Iată: noi am împărțit cîmpul ca pe o tablă de șah, în pătrate cu latura de 100 m... În fiecare pătrat din acesta, am așezat cîte o ciupercuță sensibilă, care comunică printr-un fir de cupru cu panoul pe care îl vedeți colo, în fața inginerului Gheorghiu. Ciupercile sensibile, răspîndite peste tot pe tarlalele noastre, ne indică în fiece clipă umiditatea solului în care se găsesc. În momentul cînd gradul de umiditate a scăzut sub limita considerată de noi ca necesară, se aprinde acest bec roșu — și directorul întinse degetul spre becul care se aprinsese îndată după ce intraserăm noi.—Aprinzîndu-se, el declanșează un automat care dă drumul apei să pătrundă în conducta de ciment ce duce spre pătratul respectiv. În cazul de față, pătratul 18 din sectorul al III-lea.

Văzînd uimirea zugrăvită pe fețele noastre, directorul continuă cu mîndrie:

— Cînd, prin sistemul acesta de irigație subterană, solul se va fi îmbibat cu o cantitate suficientă de apă, becul se va stinge singur. Și atunci, puternicele pompe centrifuge, care se găsesc în subsolul acestei clădiri, vor trimite apă în alt sector...

Directorul nu apucă să termine ce avea de spus, fiindcă îl întrerupse inginerul Gheorghiu. Agronomul însă nu vorbea cu noi; parcă și uitase că sîntem acolo. Deschizînd microfonul, rosti răspicat:

— Brigada a II-a C.E.-50 să plece în sectorul I, pătratul 12!

În anul 1955, am fi crezut că-i un ordin militar cifrat și nu o simplă dispoziție dată de un inginer agronom. Acum, însă, fiecare dintre noi ne-am dat seama că era vorba de deplasarea într-un anumit loc a unor cultivatoare electrice cu 50 de rînduri de cuțite, construite la uzina de mașini agricole din Cîmpulung-Moldova. Dar de ce această dispoziție fusese dată atît de brusc și cu oarecare nervozitate în glas? Foarte simplu... Cu o clipă mai înainte, pe pupitrul inginerului Gheorghiu se aprinsese un bec albastru care-l anunța că buruienile din sectorul I, crescînd în ultimul timp, atinseseră în momentul acela rețeaua de control instalată pe cîmp. Această rețea e instalată pe tot cîmpul, la o înălțime de cinci centimetri, pe niște suporturi izolante. În momentul cînd buruienile ajung la nivelul ei, circuitul electric dintre pămînt și rețea se închide instantaneu; făcîndu-se deci contactul cu solul, prin rețea începe să circule curentul electric și, atunci, automat, se aprinde și becul albastru de pe pupitrul inginerului,

atrăgîndu-i atenţia că a sosit timpul ca tarlaua respectivă să fie plivită...

— La plivit folosiţi exclusiv cultivatoarele electrice? — îl întrebă pe director tovarăşul meu, Eliad, care, în treacăt fie spus, a trecut de mult de prima tinereţe şi e cam pisălog... — După cîte îmi amintesc, exista o metodă avansată, folosită pe o scară întinsă în Uniunea Sovietică prin 1950-1955 şi care tot pe atunci a fost introdusă şi la noi în ţară... Plivitul chimic... Îl mai utilizaţi cumva?

— Da — răspunse directorul — îl folosim din plin, dar nu la toate culturile. Dumneavoastră cunoaşteţi, desigur, mai bine decît mine, din experienţă, începuturile acestei metode... Chimiştii reuşiseră să prepare în laborator un lichid miraculos, un fel de „apă vie“ pentru culturi şi în acelaşi timp otravă pentru buruieni, Astfel de lichide miraculoase erau acidul 2,4 diclorfenoxiacetic, acidul 2 metil 4 clorfenoxiacetic... Da, azi dispunem de o mulţime de substanţe „magice“ de acestea, cu care stropim din avion semănăturile, obţinînd rezultate extraordinare. Numai că, vedeţi dumneavoastră, plivitul chimic, după cum v-am mai spus, nu-l putem utiliza la orice fel de culturi, căci substanţele respective nu distrug decît buruienile dicotiledonate. Buruienile monocotiledonate nu pot fi stîrpite cu ajutorul acestei soluţii. Iată, deci, pentru ce folosim cultivatoarele electrice...

Directorul începu apoi să ne explice modul de funcţionare al cultivatorului electric:

— Să zicem că trebuie să plivim un cîmp de sfeclă. Maşina noastră taie sistematic toate buruienile... Dar, mă veţi întreba, cum se face că nu taie şi sfecla? — şi ne privi zîmbind, în timp ce noi aşteptam curioşi explicaţia.

— Nu o taie—continuă el—pentru că mai e o chichiţă la mijloc... Cuţitele cultivatorului nostru sînt sensibile, adică sînt prevăzute cu un tator, un organ al maşinii care, venind în contact cu un corp exterior, indică natura lui. Aşa stînd lucrurile, cuţitele taie vîrtos buruienile, dar se retrag ca la comandă atunci cînd tatorul lor atinge frunzele sfeclei...

Eliad ceru lămuriri suplimentare, pe care directorul Dragomir i le dădu bucuros. Între timp, imaginea de pe ecranul de televiziune instalat în faţa inginerului Gheorghiu se schimbase.

Pe valurile oceanului nemărginit al holdelor de grîu se plimba un fel de vedetă rapidă cu o viteză de peste 150 km pe oră. Ne apropiarăm de ecran ca să vedem mai bine, dar în afară de forma aerodinamică a maşinii, la volanul căreia stătea o fată în halat alb, nu reuşirăm să distingem nici un alt amănunt. Îndatoritor, directorul ne dădu şi de astă dată lămuririle necesare, spunîndu-ne că e vorba de o maşină pentru recoltat cerealele, o combină al cărei mecanism se baza pe principiul vibraţiilor, şi ne invită să mergem cu el pe cîmp ca s-o putem privi mai de aproape.

Cum invitaţia lui ne surîdea, ieşirăm cu toţii afară şi ne urcarăm în helicopter. Pe drum, Dragomir ne înfăţişă istoricul combinei.

— La fel ca atîtea altele, maşina aceasta este rezultatul creaţiei colective a cîtorva generaţii de savanţi, inventatori şi tehnicieni. Şi acum să v-o „recomand“: culege boabele de grîu, lăsînd spicele pe loc — fără să le secere... În felul acesta se realizează visul din totdeauna al agricultorilor, acela de a se evita complet pierderile. Ştiţi, desigur, că Andrei Romanovici Vlasenko a imaginat încă în 1868 o maşină care să „treiere“ grînele, lăsînd tulpinile să rămînă mai departe pe rădăcini. Inventatorul rus Molcianov a lucrat din 1910 pînă în 1930 la construirea unei combine care să recolteze cerealele fără să le secere. Părţile păioase ale plantei nu mai trebuiau să treacă, aşadar, prin organele active ale maşinii create de el; căci aceste părţi, avînd un volum de 60-70 ori mai mare decît boabele, fac să crească preţul de cost al maşinii prin care trec, şi fac ca exploatarea ei să fie mai puţin rentabilă. Maşina lui n-a dat însă rezultatele scontate, pentru că treieratul, făcîndu-se prin lovirea spicelor, ducea la pierderi mari. Se părea că ideea era definitiv compromisă. După vreo cincisprezece ani, însă, alţi ingineri, înarmaţi cu noi mijloace, corespunzătoare nivelului mai înalt al tehnicii moderne, au preluat-o. E vorba de inginerii constructori de avioane Rumeanţev, Zaluşnov, Kondraşov... Aceşti ingineri fiind constructori de avioane, erau cei mai aprigi duşmani ai vibraţiilor. Şi acum să vedeţi nostimadă: ei sînt aceia care au preconizat recoltarea cerealelor fără a fi secerate, prin acţiunea unor vibraţii puternice asupra spicelor. Duşmani neîmpăcaţi ai vibraţiilor într-un domeniu tehnic, ei au căutat să le utilizeze din plin într-altul... În anul 1952 s-au putut vedea pe cîmpurile de experienţă ale Uniunii Sovietice cîteva combine construite pe principiul vibraţiilor. Organele active ale acestor combine, ca şi ale celei pe care o vedeţi, constau din cîteva perechi de valţuri, între care rămîne un spaţiu liber. Proeminenţele şi adînciturile valţurilor sînt în aşa fel dispuse, încît spaţiul liber dintre ele să se deplaseze cu o viteză mare cînd spre un valţ, cînd spre celălalt. Tulpina plantei, nimerind în acest „gol vibrant“, e scuturată puternic. Datorită vibraţiilor, boabele zboară ca gloanţele în toate părţile. Combinele noastre reprezintă culmea perfecţiunii de azi în tehnică. Pe unde trec ele, nu mai rămîne nici un bob pe cîmp...

Tot ascultînd lămuririle directorului, ajunserăm, în sfîrşit, în dreptul lanului unde lucra combina. Din păcate, însă, deşi abia aşteptam s-o vedem, n-am putut s-o cercetăm mai îndeaproape, pentru că se deplasa cu o viteză mare şi nu puteam pretinde să-şi întrerupă lucrul numai pentru a ne satisface nouă curiozitatea!

Am zărit , totuşi, în cabină pe tînăra combineră, făcîndu-ne din fugă semn cu mîna, iar cînd maşina s-a apropiat mai mult de noi, ne-au ajuns la ureche sunetele unui aparat de radio care transmitea o melodie veselă.

Directorul nu ne lăsă prea mult să ne minunăm.

— V-am vorbit adineauri — spuse el, arătîndu-ne din ochi combina — despre principiul pe care se bazează mecanismul ei. Probabil că aţi vrea să ştiţi care-i sursa ei de forţă motrice. Vedeţi deasupra cabinei, reţeaua aceea...?

Imediat ne uitarăm spre combină.

— Da, tocmai voiam să vă întreb: la ce foloseşte împletitura aceea de cablu în formă de paraboloid 1)...?— spuse Eliad.

— Ei bine, ea este, dacă vreţi, o variantă a antenei folosite odinioară la aparatele de radio. Cu ajutorul acestei reţele, combina receptează undele de energie electrică din atmosferă, pe care apoi le transformă în energia mecanică necesară deplasării ei.

— Da... interesant — spuse Eliad — o combină cu antenă...

— Un fel de antenă — îl corectă Dragomir — o aplicaţie a principiului... Dacă antena de odinioară putea să capteze doar cîţiva waţi, reţeaua asta captează zeci de mii de waţi...

Între timp, oceanul de grîu ce se întindea sub privirile noastre începuse să-şi schimbe înfăţişarea. În holda prin care cu un sfert de oră înainte trecuse combina, se iviseră cîteva maşini înaripate, care îşi desfăcuseră larg aripile prevăzute cu lame tăioase şi se năpustiseră în mijlocul valurilor de spice văduvite de podoaba lor. În urma secerătoarelor nu rămînea decît miriştea, pe care se zăreau din loc în loc baloturi mari, cubice, de paie presate. Veniră apoi o mulţime de camioane uriaşe, care se apropiară fără zgomot de baloturi. Nişte gheare enorme ieşeau de sub capotă şi le ridicau de jos cu ajutorul unor scripeţi. Pe urmă baloturile erau transportate parte la bucătăria animalelor, parte la fabrica de elemente prefabricate pentru construcţii, care se afla în apropiere.

Deodată, pe mirişte apăru un tractor care se opri la oarecare distanţă de noi. Tractoristul potrivi ceva la motor, apoi coborî vesel din

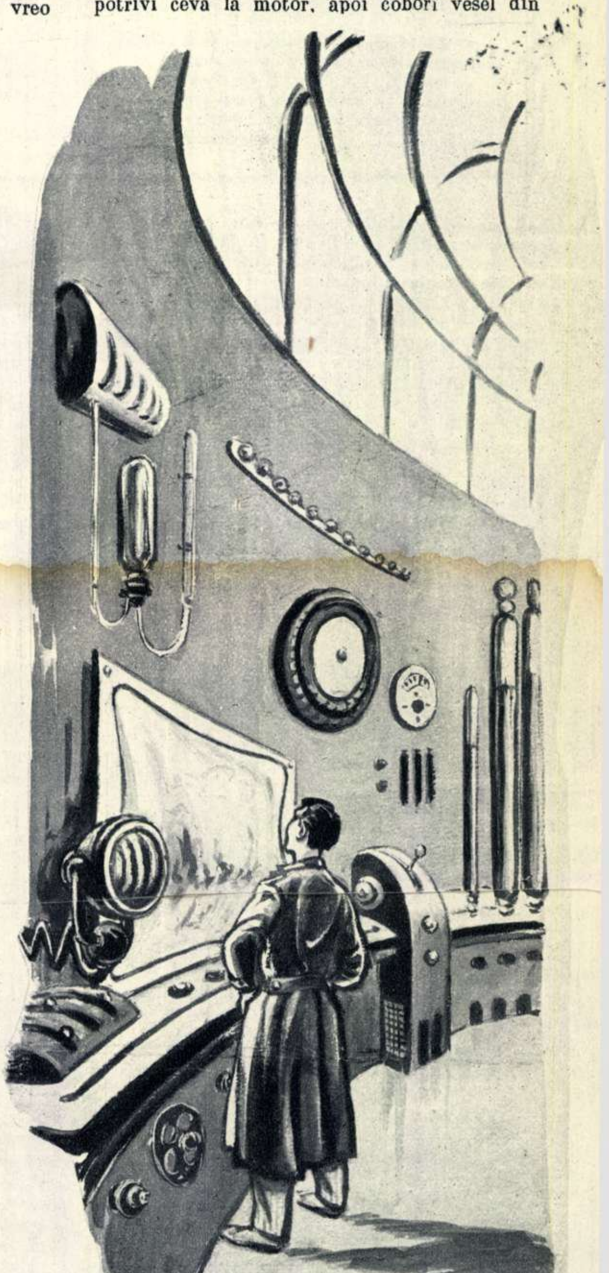

---

1) Suprafaţa rezultată din mişcarea unei curbe, ale cărei puncte se găsesc la aceeaşi depărtare de un punct fix, numit focar, şi de o dreaptă fixă, numită directoare.

LA INCUBATORUL DIN ARADUL NOU

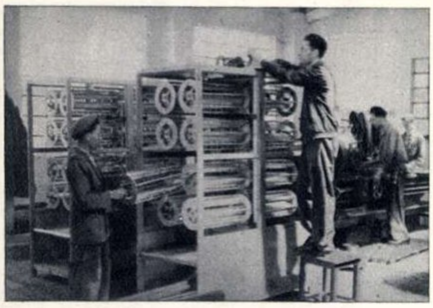

În atelierele G.A.S. din Aradul Nou, se construiesc noi incubatoare după prototipul creat de Ion Dănciulescu.

Nici n-am apucat bine să spun ce căutam, că răspunsul veni imediat:

— Veniţi cu mine, tovarăşi, eu trec chiar prin faţa fabricii...

— Nu te supăra, moşule, nu ne-ai înţeles, noi căutăm incubatorul gospodăriei de stat.

— Păi, ăla nu e fabrică? Ba încă ce fabrică!... Iată, aici e, pe strada asta. Are şi firmă.

Intrăm înăuntru. In sala de aşteptare, deosebit de curată, sînt mai mulţi oameni. Pentru un moment, crezi că te afli într-o sală de spital. Dar deîndată ce vezi fotomontajele de pe pereţi şi, mai cu seamă, după ce la urechi îţi ajung miile de piuituri, îţi dai seama că aici e cu totul altceva.

...Da, avea dreptate moşul, aici e o adevărată fabrică. O fabrică ce livrează în fiecare săptămînă gospodăriilor de stat şi gospodăriilor colective din regiune mii de pui de rasă.

★

Deasupra uşii incubatorului — cel mai mare incubator din ţară, cu o capacitate de 64.000 ouă — e prinsă o placă roşie de sticlă, pe care e scris cu litere îngrijite „Incubator B.60, inovaţie Dănciulescu Ion".

Am admirat mult incubatorul. Un dulap mai mare, cu pereţi din sticlă. Inăuntru sînt, frumos rînduite, mai multe sertare, în care ouăle sînt înşirate ca mărgelele pe o aţă. Munca e aci automatizată. Printr-o singură mişcare, un singur om întoarce deodată două mii de ouă. Un termometru arată temperatura din incubator. Sertarele în care puii urmează să iasă din ouă sînt coborîte pînă la sertarul în formă de sită. Aici, coaja ouălor crapă şi puişorii, galbeni ca nişte bulgăraşi de aur, ies la lumină. Totul e simplu şi deosebit de frumos.

★

Am mai văzut la gospodăria de stat din Aradul Nou şi alte incubatoare în construcţie. Ele vor lua curînd drumul gospodăriilor colective din regiune.

I. BORŞAN
corespondent-Arad

---

cabină, îndreptîndu-se spre noi, în timp ce tractorul împlîntă de la sine în pămînt brăzdarele de o formă ciudată ale plugului şi începu să are singur-singurel.

— Mare comédie! — exclamă Eliad.

— Nu-i nici o comédie — îi răspunse rîzînd tractoristul care venea spre noi. E o realizare a tehnicii moderne.

Ne strînse prietenos mîna, apoi îşi aprinse o ţigară şi aruncă o privire spre tractorul care se pierdea în depărtare.

— Dumneavoastră sînteţi din altă generaţie — spuse el, nu fără a-şi arăta mîndria de a fi tînăr.— Deci, ştiţi mai bine decît mine ce grea era munca tractoriştilor altădată. Conducerea tractorului cerea o atenţie veşnic trează, un efort permanent pentru a-l menţine pe aceeaşi direcţie, deoarece plugul, întîmpinînd în sol diferite rezistenţe, îl sileşte mereu să se abată de la direcţia iniţială. Ei bine, astăzi noi sîntem scutiţi de operaţia aceasta atît de complicată; nu mai trebuie să avem grijă de direcţia tractorului.

— Cum, adică? — întrebă Eliad.

— Să vă explic...

Tractoristul scoase la iuţeală din buzunar un carnet şi un creion la fel ca acela pe care-l văzusem la director şi. din cîteva linii, schiţă un tractor în miniatură.

— Uitaţi-vă. Aici—şi ne arătă cabina tractorului de pe hîrtie — aici e montat un giroscop... Un corp solid, fixat într-un cadru şi supus unei mişcări de rotaţie în jurul axei sale; acest corp îşi menţine neschimbată poziţia, indiferent de aceea pe care o ia cadrul. Tot în cabină, la dreapta şi la stînga giroscopului, sînt montate două motoare auxiliare...

Creionul lui desenă cu o repeziciune uimitoare cele două motoraşe.

— Dar la ce folosesc giroscopul şi motoraşele astea? — se impacientă Eliad.

— Tocmai voiam să vă spun... Uite... Să zicem că tractorul a pornit...

— Aşa... — se arătă de acord Eliad.

— Să zicem acum că plugul întîmpină, după cum vă spuneam mai înainte, o anumită rezistenţă în sol şi atunci...

— Tractorul deviază de la direcţia lui iniţială —îl întrerupse Eliad, încîntat că ghicise.

— Da, dar numai pentru o clipă...

— De ce?

— Păi, tocmai aici intervin giroscopul şi motoraşele auxiliare. Cum? Foarte simplu. În mod obişnuit, atît giroscopul cît şi cadrul în care e fixat au poziţia corespunzătoare direcţiei în care înaintează tractorul. În momentul cînd tractorul, împreună cu cadrul care face corp cu el, deviază, giroscopul vine în atingere în mod automat cu un buton, declanşînd astfel un curent electric; în aceeaşi clipă intră în funcţiune unul dintre cele două motoraşe auxiliare, care redresează tractorul făcîndu-l să revină la direcţia iniţială...

— Straşnic — exclamai eu, privind în zare la tractorul care dezmiriştea singur. Păi, eu sînt sigur că depăşiţi planul de...

Dar nu apucai să termin; Eliad îmi taie vorba:

— Spune-mi, te rog — îl întrebă el pe tractorist, privindu-l curios — cum se face că ai învăţat atît de bine desenul tehnic? Văd că desenezi un motor din cîteva mişcări de creion... Te-a trimis cumva gospodăria la vreun curs de specializare?

— Nu. Dimpotrivă! — răspunse zîmbind tractoristul.

— Cum, adică, dimpotrivă?

— Foarte simplu. Nu gospodăria m-a trimis la şcoală, ci şcoala m-a trimis la gospodărie. Iar şcoala pe care am urmat-o a fost facultate.

— ?!

— Da, facultate. Păi, dacă n-aş avea studii superioare, aş cunoaşte eu teoria curenţilor de înaltă frecvenţă, calculul integral, optica şi atîtea altele?

★

Curînd după aceea, ne-am luat rămas bun de la tractorist şi de la director şi am părăsit gostatul 1415. Pe drum, în helicopter, curăţind o portocală luată de la bufetul volant al tractoriştilor, Eliad se întoarse spre mine şi-mi spuse preocupat:

— Mişule dragă, trebuie să ne punem cu burta pe carte... Nu pot admite ca un mucos de tractorist să ştie mai multe decît mine... Eu, care... da' ce să mai vorbesc: tu ştii doar cine-am fost, cînd s-a terminat primul cincinal!...

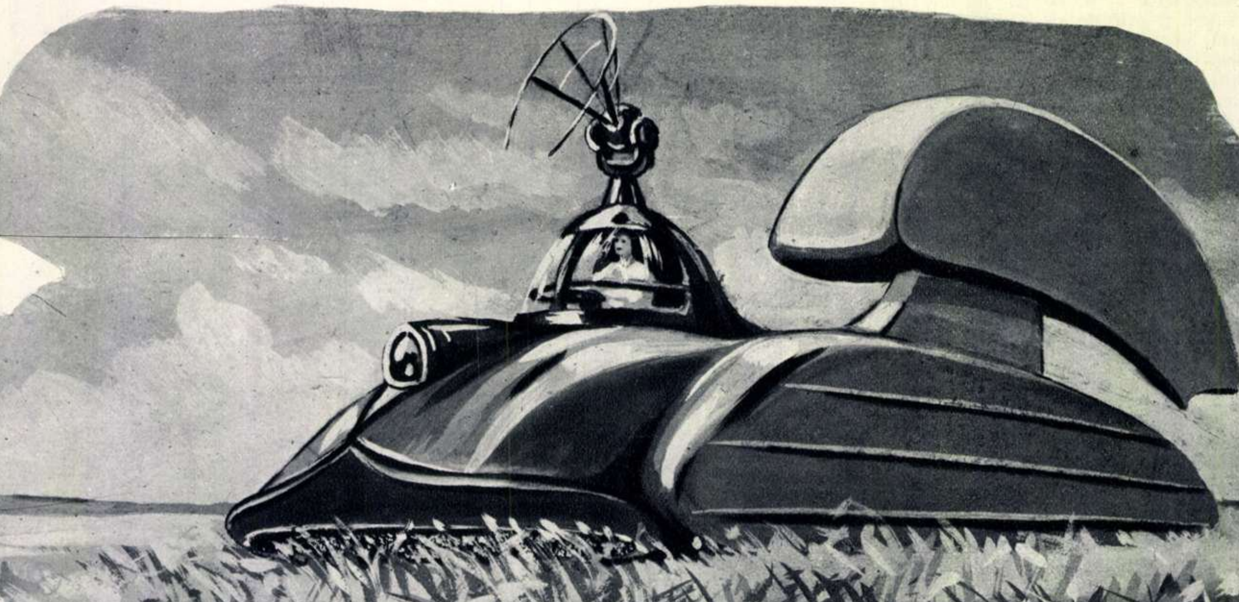

Ursuleţul viu

de Iuri NAGHIBIN

Ilustraţii de P. KARACENŢOVA

Tatăl şi copilul mîncau pe un colţ de masă, o masă întinsă, pustie. De fapt mînca numai Vasili Nikolaevici, care îşi înfunda gura cu bucăţi de pîine cu unt, tăiate pe îndelete, sorbind zgomotos din cafea după fiecare dumicat, în timp ce Vasia abia se atingea de laptele cald. Astă-seară băiatul îşi dăduse seama deodată că nu-şi cunoaşte de loc tatăl.

Pe măicuţa, o cunoştea bine de tot, ba chiar, dacă se poate spune aşa, pe de rost. Purta adînc întipărit în minte chipul ei, ochii luminoşi, obrazul, părul, mîinile, gîtul. Ştia ce molcom zvîcneşte sîngele în pleoapele mamei atunci cînd închide ochii; ştia cum gîdilă genele ei lungi cînd îţi ating faţa. Ştia de asemenea că are obrajii fierbinţi şi fruntea rece, după cum ştia cînd e veselă, tristă sau numai plictisită.

Dar despre tata ce ştia?

Mai nimic... Aşa, doar cîteva lucruri fără însemnătate: că pleacă la serviciu la opt dimineaţa şi se întoarce seara la şapte, că se bărbiereşte din două în două zile şi că atunci miroase a colonie şi pudră. Dar ştia el oare cum sînt obrajii, nasul, urechile lui tăticu? Habar n-avea, de pildă, dacă mustăţile lui înţeapă sau sînt mătăsoase; nici măcar nu îndrăznise vreodată să-i atingă chelia lucioasă din creştetul capului sau să-i încerce ochelarii. Chipul lui i se părea mereu acelaşi, ca pendula atîrnată pe peretele din colţul camerei, care încetase de mult să mai bată... Vasia nu reuşea niciodată să ghicească gîndurile lui tăticu. Ba uneori îi venea să creadă că tăticu' nu simte nimic, deşi era greu de închipuit un lucru ca ăsta: orice om trebuie să simtă ceva, să răspundă într-un fel sau altul la ceea ce se întîmplă în jur.

Fireşte, nu e uşor să te împaci cu lipsa măicuţei, dar ce putea să facă Vasia? Era ceva peste puterile lui. Ştia doar atît: că măicuţa-l lăsase în grija tatei, după cum auzise vorbindu-se la bucătărie îndată după plecarea măicuţei.

Vasia nu prea se dumirea el ce poate să însemne vorba asta, „că-l lăsase lui tata". De altminteri, îndeobşte el n-avea idee de nimic — cel puţin aşa i se părea lui — dar chiar dacă ştia cîte ceva, erau lucruri pe care nu voia să şi le mărturisească nici lui însuşi. Bănuia, de pildă, că în treaba asta cu plecarea mamei ar fi fost amestecat cumva şi locotenent-colonelul acela de aviaţie cu părul blond ca paiul şi cu faţa arsă de soare, care venise de cîteva ori pe la ei. Şi de cîte ori venea, îi aducea îngheţată de mai multe feluri, pe care o stingeau amîndoi din cîteva înghiţituri, luîndu-se la întrecere care termină mai repede. Măicuţa se temea să nu răcească copilul, care de obicei ieşea învingător, dar de fiecare dată temerile ei se dovedeau neîntemeiate. Şi tot locotenent-colonelul acela îi promisese un ursuleţ viu. De căpătat, Vasia nu căpătase nici un ursuleţ. În schimb, o pierduse pe măicuţa. Şi acum, de cîte ori tovarăşii de joacă îl întrebau unde e măicuţa lui, Vasia, fără să-şi dea seama de amara sa ironie, le răspundea: „s-a dus să aducă un ursuleţ viu".

— Tată — întrebă Vasia, cu glas tare — unde trăiesc ursuleţii vii?

Vasili Nikolaevici îl privi peste ochelari.

— Ei, na-ţi-o! Cum adică „trăiesc"? Dacă-s vii, sigur că trăiesc. Trăiesc în pădure.

Vasia oftă. Altceva voia el să afle, dar pesemne că tăticu' nu înţelesese întrebarea.

Vasili Nikolaevici înghiţi şi ultima îmbucătură de pîine, sorbi zgomotos din cafea, dădu deoparte ceaşca, se şterse la gură, pe mustăţi, apoi pe degete, şi începu să frunzărească ziarul de seară. Vasia îi urmărea gesturile care se repetau aidoma în fiecare seară. Mare minune, zău, că nu greşea niciodată; pentru nimic în lume n-ar fi desfăcut ziarul înainte de a fi sorbit şi ultima gură de cafea, nici nu şi-ar fi netezit mustăţile înainte de a se fi şters pe buze. Vasia ştia dinainte că tăticu' va trece repede peste pagina întîi, apoi peste a doua, a treia şi va stărui mai mult asupra paginii a patra, cu articole scurte, în chenar, după care va împături ziarul, îl va pune deoparte şi îl va întreba:

— Ei, ia să vedem: cum stăm cu învăţătura?

Vasia îi va arăta carnetul cu note, pe care tăticu' îl va răsfoi atent, filă cu filă, mustrîndu-l atît pentru treiul primit în pătrarul trecut la aritmetică, cît şi pentru urmele lăsate de degetul mare pe învelitoarea albă a carnetului.

— Ei, acum vezi-ţi de lecţii — îi va spune apoi tăticu' — că eu o să mai citesc puţin.

Pe urmă, se va trînti pe divan cu cartea în mînă şi, cum va pune capul jos, va aţipi, ca să se trezească la ora cînd trebuie să se culce. Astă-seară, însă, Vasia îşi puse în gînd să schimbe tipicul şi cînd taică-său îl întrebă ce mai e pe la şcoală, îi răspunse cu un aer plictisit:

— Nimic deosebit! Azi ne-am uitat la broaşte.

— Ce? Cum? — întrebă mirat Vasili Nikolaevici.

— Da, am învăţat despre organismul lor.

Vasili Nikolaevici se uită atent la copilul său şi-n clipa aceea simţămîntul de adîncă mulţumire, umbrit în ultima vreme, ce zăcea în sufletul lui, se trezi iarăşi.

În băieţaşul acesta — care-i fusese încredinţat prin hotărîrea tribunalului — vedea triumful principiilor nestrămutate pe care le respectase toată viaţa, triumful ordinii asupra dezordinii, al raţiunii asupra instinctelor primitive, al drumului drept în viaţă asupra căilor întortochiate pe care merg nevolnicii şi rataţii.

Se prea poate ca tribunalul, în hotărîrea pe care o pronunţase, să fi fost influenţat şi de faptul că mama lui Vasia plecase de acasă cu locotenent-colonelul, undeva în ţinuturile din nord, dar Vasili Nikolaevici căutase să-şi scoată asta din cap o dată pentru totdeauna. Pentru el totul se explica prin contrastul dintre un om cumpănit, care izbutise să rămînă demn chiar în momentele cele mai grele din viaţă, şi o femeie nesăbuită, care se deposedase singură de fericire şi de drepturile-i materne.

— Matale ştii cum se înmulţesc broaştele? — îl întrebă tam-nesam Vasia, încurajat de interesul pe care-l arăta Vasili Nikolaevici.

— Cum?

— Stai să vezi. Întîi şi-ntîi, broaştele mari depun icre... adică nu, ouă.

Din glăsciorul copilului, se simţea parcă o nedumerire, dar Vasili Nikolaevici nu ştia nici el bine cum se înmulţesc broaştele.

— Apoi din ouăle... adică icrele astea... ies nişte mormoloci — urmă băiatul — iar după aia le cade coada şi se fac broaşte. Aşa e?

Vasili Nikolaevici dădu din cap în semn că da.

— Pe urmă — continuă Vasia — broaştele mai trăiesc puţin şi se prefac în broaşte rîioase.

— Ei, asta e! — bombăni supărat Vasili Nikolaevici. Aşa v-au învăţat la şcoală?

— Nu.

— Broaştele rîioase fac parte dintr-altă specie...

— Ştiu — murmură Vasia.

— Atunci de ce spui asemenea năzbîtii?

Vasia tăcu bosumflat. Măicuţa nu l-a întrebat niciodată aşa ceva. Ar fi făcut haz şi atîta tot. Ar fi pufnit şi el în rîs şi atunci dînsa l-ar fi luat la rost:

— De ce mă păcăleşti, măi, ştrengarule?

Ce de parascovenii mai născocea Vasia cînd se apuca să-i povestească măicuţei ce-a mai învăţat la şcoală! Ei, şi ce? Rîdeau amîndoi, şi gata, iar în clasă răspundea aşa cum se cuvenea.

Tăticu', însă, parcă aştepta să-i explice şi Vasia nu ştiu să-i spună altceva decît:

— De-aia...

— „De-aia"! Ăsta nu-i un răspuns — rosti serios Vasili Nikolaevici. Orice faptă pe care o săvîrşeşte omul trebuie să aibă o explicaţie, aşa că, dacă aveai chef să glumeşti, se cădea să răspunzi: „am glumit".

Vasia tăcea rostogolind un cocoloş de pîine pe faţa de masă!

— Cînd îţi vorbeşte taică-tău şi nu numai taică-tău, dar orice om în vîrstă, trebuie să fii atent, să nu te joci; auzi tu?

Vasili Nikolaevici întinse mîna şi, lovindu-l uşor peste degete, azvîrli jos cocoloşul de pîine care căzu lîngă piciorul scaunului.

Vasia se uită după el. Tocmai atunci, însă, tăticu' îl întrebă ceva, silindu-l să ridice capul.

— Ce-ai făcut azi acasă?

— Am citit... răspunse Vasia într-o doară.

— Şi ce-ai citit? — continuă să-l descoasă cu blîndeţe Vasili Nikolaevici.

— O carte.

— Îmi dau seama că ai citit o carte şi nu...

Vasili Nikolaevici era gata să spună „şi nu o masă de scris", dar temîndu-se ca discuţia asta educativă să nu devină neserioasă, ceea ce n-ar fi fost de loc pedagogic, adăugă: „şi nu altceva".

— Cînd te întreabă cineva un lucru... — dar Vasili Nikolaevici nu-şi mai termină fraza,

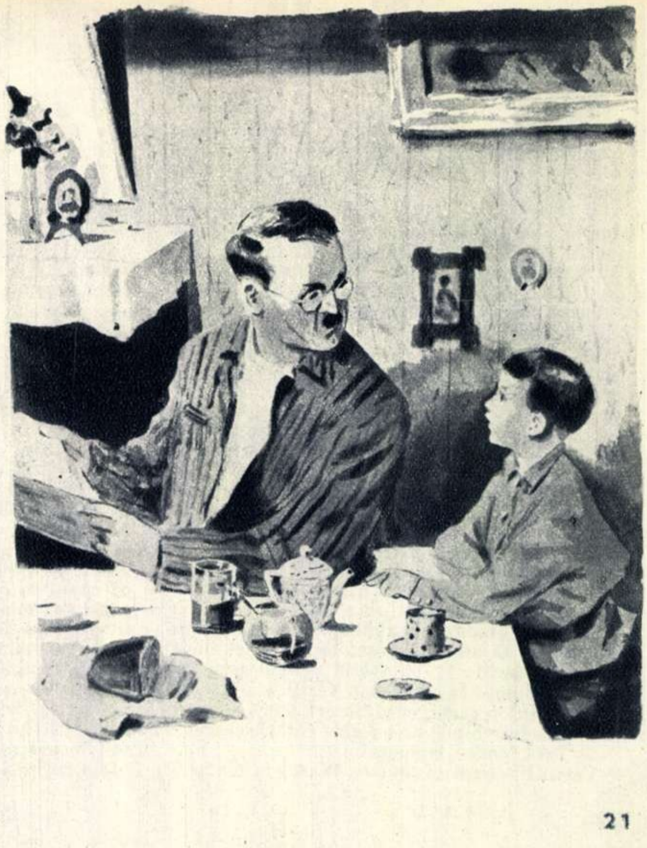

căci observase pe fața băiatului o expresie de nerăbdare și teamă.

— Ei, ce s-a întîmplat?

— Vrei să-ți spun cum se răspîndește holera? — întrebă cu însuflețire Vasia.

— De unde știi tu? și Vasili Nikolaevici ridică mirat din sprîncene.

— Am citit în Enciclopedie...

— Ei, hai, spune.

— Holera vine de la microbi... Și microbii ăștia s-au născut de mult de tot, cînd noi nu eram încă pe lume, în rîul Gange. Gangele s-a revărsat, pe urmă a secat, și-n locul lui au rămas doar niște bălți. Acolo oamenii își spălau rufele, se spălau pe picioare, aruncau gunoaiele și așa s-au prăsit microbii de la care vin bolile. Și cînd s-au făcut mulți, mulți de tot, au ieșit din bălți, au trecut prin Marea Caraibelor, de acolo prin strîmtoarea Dar... Dardanele, pe urmă prin Balcani și au ajuns în cîmpia Europeană. Vasia tăcu o clipă, după care încheie: Și peste tot, pe unde treceau microbii, oamenii mureau ca muștele...

„Copilul gîndește logic — își spuse Vasili Nikolaevici. Cît e de mic și uite ce închegat a știut să expună o chestiune atît de serioasă și de complicată. Asta o are de la mine".

Și începu să treacă în revistă cu satisfacție trăsăturile comune ale amîndurora: conturul prelung al feței, culoarea părului și a ochilor, chiar și fălcile puternice. Numai urechile erau ca ale mamei. Cu sfîrcuri rotunde și străvezii, pe cînd la el, la Vasili Nikolaevici, sfîrcurile urechii păreau lipite de căpățînă.

— Spune-mi, tăticule, matale crezi c-ar putea să mai vină o dată? — întrebă Vasia, uitîndu-se la taică-său cu ochi mari.

— Cine să vină?

— Microbii. Azi tot timpul m-am gîndit ce o să se întîmple dac-or veni iarăși.

Vasia se scutură înfiorat. Toată ziua după ce citise explicațiile din Enciclopedie, văzuse în fața ochilor roiuri întregi de gîzulii care se îndreptau de zor, cînd tîrîș, cînd zburînd prin aer, peste mări și țări, spre casa lor.

Vasili Nikolaevici se mulțumi doar să zîmbească îngăduitor, încredințat că băiatul glumește. Lui Vasia însă numai de glume nu-i ardea, simțea din nou că îl cuprinde groaza ce-l chinuise toată după-amiaza. Și tăticu, pe cît se vedea, nu-și dădea seama cît de tare e speriat, nici de pericolul care-i amenință. De ce, oare? Că doară este un lucru destul de obișnuit. Așa-i omul: acum e vesel, acum tremură de spaimă. Mămica știa foarte bine asta. Ea nu se mira cînd, după o zi de veselie, de rîsete și zburdălnicii, Vasia se pornea din senin să plîngă. Măicuța îl strîngea în brațe și spaima îi trecea, de parcă i-ar fi luat-o cu mîna. Dar poate nici tăticu' nu prea știe ce-o să fie cu microbii ăștia și o fi și el speriat... Și Vasia spuse încrețind fruntea:

— Eu zic că nu face să ne necăjim degeaba. Cine știe, poate că or fi uitat pe unde au venit.

„Aveam impresia că vorbește serios — se întunecă Vasili Nikolaevici. Ce harababură e în capul lui"!

— Uite ce, Vasia, e cam devreme pentru tine să citești Enciclopedia. Asta nu-i o carte pentru copii. Doar ai destule cărți frumoase. Ei, atunci ne-am înțeles: nu mai pui mîna pe Enciclopedie; altfel încui biblioteca.

Vasia oftă. Chiar măicuța îl învățase să citească Enciclopedia.

De cîte ori dezlega cuvinte încrucișate, se ajuta cu Enciclopedia, punîndu-l pe Vasia să-i caute cîte un cuvînt. Mereu o auzeai: „Vasia, ia vezi tu un scriitor care începe cu litera „p", opt litere, a patra e „f". Sau: „îmi trebuie un cuvînt care începe cu „nutr"... douăsprezece litere". Așa au aflat amîndoi o sumă de lucruri folositoare și interesante; de pildă, că există un fluviu cu un nume caraghios „Aa" și că iarna ariciul își face un culcuș de frunze putrezite și doarme în ele ca un paznic într-o șubă. Uneori măicuța lăsa deoparte cuvintele încrucișate și împreună se uitau la diferiți fluturași sau la felul cum e alcătuit un avion.

Furat de gînduri, Vasia uită să-i dea ajutor lui tăticu' să strîngă masa, lăsîndu-l să ducă singur farfuriile la bucătărie și mîncarea rămasă, în dulap. În clipa cînd Vasili Nikolaevici luă în mînă o carte, ca-n fiecare seară, îl auzi pe Vasia întrebînd, cu un glas hotărît și grav:

— Tată, unde-i măicuța?

Vasili Nikolaevici tresări. Pentru prima oară băiatul îi punea asemenea întrebare. După plecarea Annei Sergheevna, îi spusese lui Vasia că măicuța era bolnavă și o internase în spital. „Și atunci n-o s-o mai vedem niciodată?" — rostise copilul, încet și gînditor. Atîta tot, nici un cuvînt în plus, nici măcar un suspin.

„Mai devreme sau mai tîrziu, tot trebuie să afle adevărul — se gîndi Vasili Nikolaevici. E băiat destul de mare ca să înțeleagă că era ceva inevitabil, să-și dea seama că maică-sa era vinovată și să se obișnuiască cu lipsa ei".

— Vezi tu, măicuța și-a uitat datoriile... — începu Vasili Nikolaevici, cu un aer solemn.

— Era datoare cuiva? — îl întrerupse Vasia.

— Da, celor apropiați: mie, ție... — îi explică Vasile Nikolaevici.

— Ba nu, mie nu mi-e datoare cu nimic... Vasile Nikolaevici își privi cercetător băiatul: „nu cumva își bate joc de mine?".

Pe obrazul copilului, însă, nu se putea citi mînie.

— Mai bine taci — zise puțin enervat Vasili Nikolaevici — și ascultă-mă. Ți-aduci aminte că în ultimul timp, maică-ta pleca mereu de acasă și se întorcea tîrziu?...

— Da, mi-aduc aminte! — se repezi Vasia.

Ba chiar își aducea atît de bine aminte, încît simțea și acum parcă pe buze mireasma ce-o învăluia pe măicuța cînd îl săruta înainte de culcare — un parfum care era numai și numai al măicuței și care îi stăruia în nări multă vreme. Adormind, Vasia adulmeca în somn dîra de parfum rămasă pe buza de sus și atunci i se părea că măicuța se află lîngă el.

— Ei, uite — continuă Vasili Nikolaevici — maică-ta își petrecea timpul cu alte persoane, cu care se distra. Cu noi, vezi tu, se plictisea, îi era tare urît. De aceea ne-a și părăsit, a plecat la persoanele acelea cu care se simțea bine.

— Nu se poate, tăticule, măicuța nu se plictisea niciodată cu mine. Nici nu știi ce bine ne distram împreună! Și Vasia își încreți fruntea, străduindu-se să înțeleagă niște lucruri prea grele și încîlcite pentru mintea sa de copil, deși aveau atîta importanță în viața lui. Pe urmă se depărtă puțin de Vasili Nikolaevici și, privindu-l cu ochii mari, ca și cum atunci l-ar fi văzut pentru prima oară, spuse:

— Vai, ce plicticos ești matale, tată, atît de plicticos!...

Buza de jos, răsfrîntă, tremurătoare, avea ceva feminin; figura lui Vasia, care pînă atunci părea să semene foarte bine cu a tatălui, se schimbă dintr-o dată, căpătînd expresia străină, dușmănoasă, pe care o avea uneori chipul mamei.

— Taci din gură! — se răsti Vasili Nikolaevici ridicînd pentru prima oară glasul.

— Plicticos, plicticos! — continua să strige Vasia, înghițindu-și lacrimile.

— Taci! — răcni Vasili Nikolaevici, bătînd cu pumnul în masă...

În clipa aceea, simți nu știu cum, că se ușurează de o povară și repetă aproape urlînd:

— Taci! N-auzi? Taci din gură!...

Dacă bătrîna pendulă prăfuită de pe perete ar fi început deodată să meargă, Vasia nu s-ar fi mirat mai mult ca acum. Și era mirat, nu atît fiindcă Vasili Nikolaevici țipa la el, cît de expresia nouă, necunoscută, pe care o luase fața lui, de obicei calmă, mereu aceeași.

Vasili Nikolaevici își scoase ochelarii, de parcă n-ar fi putut să strige în voie din pricina lor, și acum Vasia avea înaintea sa doi ochi lipsiți de apărare, parcă, nu știu cum, despicați, lăsînd să se vadă sufletul rănit al tatălui său. Fața lui părea mai mică, mai brăzdată, dar în același timp mai dragă ca niciodată, mai apropiată. Și fără să-și dea seama de ce, lui Vasia îi trecu prin minte că, dacă măicuța l-ar fi văzut în clipa aceea pe tăticu', nu i-ar mai fi părăsit.

— N-am să mai fac, tăticule, — rosti el duios.

Vasili Nikolaevici însă nu se mai putea opri. Acum nu mai striga la băiat, ci la nevasta lui, pe care nu știuse s-o păstreze pentru că era prea blînd, prea bun și încrezător; striga la toți cei pe care-i socotea vinovați față de el; striga, pentru că niciodată pînă atunci nu i se mai întîmplase să strige. Și simțea o voluptate ciudată, nemaiîncercată, în răbufnirea asta vijelioasă, brutală, pătimașă. Iar faptul că băiatul se potolise așa, deodată, îl scoase și mai mult din sărite. Mai răcni un timp, apoi, obosit, se apucă să-l mustre pe Vasia pe un ton ridicat, că-l făcuse să-și iasă din fire. De astă dată, Vasia nici nu mai încercă să-și ceară iertare; scena nu mai prezenta pentru el nici un interes. O clipă, o singură clipă doar zărise în ochii tatălui său ceva ce putea trezi un ecou în inima sa de copil, dar acest „ceva" se stinsese și acum omul care țipa devenise tot atît de plicticos ca și cel care era de obicei atît de cumpănit.

Puțin după aceea, Vasia se duse la culcare, iar Vasili Nikolaevici rămase mai departe nemișcat în fața ferestrei aburite de frig, fumînd enervat. Acum se căia pentru ieșirea lui nesăbuită. Doar rațiunea era nemulțumită de el, în timp ce în sufletul său domnea o liniște ciudată. Cînd și cînd, i se făcea rușine de sentimentul ăsta dulceag care era ca o trădare față de sine însuși. Niciodată pînă atunci nu i se întîmplase să reacționeze atît de violent în fața spinilor pe care viața i-i scotea în cale. Vasili Nikolaevici înfrunta greutățile vieții, opunîndu-le ordinea ce domnea înlăuntrul său. Prin fereastră, se vedea curtea acoperită de un lințoliu de zăpadă. În fața porții, tocmai se oprise un camion pentru gunoaie. Portăresele, cu cojocele groase și cu șorțuri albe, cărau la camion fel de fel de coșuri și cutii de tablă. Șoferul, împreună cu un băiat, le veni în ajutor și se apucară să deșerte coșurile în camion, făcînd fel de fel de glume și hîrjonindu-se cu portăresele care nu se lăsau nici ele mai prejos. La un moment dat, un coș se răsturnă pe jos, împrăștiindu-și pe zăpadă conținutul: cutii de conserve, coji de zarzavaturi, hîrtii murdare. Prefăcîndu-se supărate, portăresele se aplecară să strîngă gunoaiele. Vasili Nikolaevici se gîndi însă că nu vor reuși să le adune pe toate, că pînă la urmă tot va mai rămîne în zăpadă vreo tinichea sau vreo coajă, că a doua zi va călca fără doar și poate cineva pe ea și mare-i va fi norocul dacă nu-și va frînge gîtul. De ce oare oamenii or fi atît de nesocotiți, de ușuratici, de nesinceri, de inconștienți? De ce o fi oare atît de greu să-i iubești?

În timp ce Vasili Nikolaevici era copleșit de asemenea gînduri, Vasia, care adormise, visa ceva minunat. Se făcea că e cu măicuța și se joacă amîndoi cu mingea. Dar nu numai cu o minge, ci cu multe, multe de tot, atît de multe că nici nu le putea număra și pe fiece clipă parcă se înmulțeau în mîinile mamei; și fiecare minge zbura prin aer, descriind o curbă; apoi se mistuiau în văzduh zvîrlite de pumnul lui Vasia. Băiatul se simțea și el ușor ca o minge, încît, dacă ar fi vrut, ar fi putut foarte lesne să-și ia zborul; și gîndul ăsta că poate zbura făcea să-i crească inima de bucurie. Și rîdea, rîdea așa cum nu mai rîsese niciodată. Pe urmă, totul dispăru, se topi în ceață, și mama, și mingile, și bucuria. În locul lor, Vasia zări geamul aburit și trupul gîrbovit al tatălui său. Era lac de sudoare și simțea o apăsare în piept; crezînd că tot mai visează, băiatul începu să plîngă încetișor: așa făcea el întotdeauna, cînd visa urît...

În romînește
de Larisa GRIGORESCU
și Ovidiu CONSTANTINESCU

Mărturii despre viața lui
ST. O. IOSIF

St. O. Iosif, poetul al cărui tragic destin s-a consumat în numai treizeci și opt de ani de viață, face parte dintre acei scriitori care au fost condamnați de societatea burghezo-moșierească la foamete și mizerie cruntă. St. O. Iosif, prin sănătoasa sa orientare către sufletul și arta poporului, s-a opus pătrunderii decadentismului și cosmopolitismului în viața literară romînească. Dar mizeria nu l-a putut înfrînge sau corupe. Depășind adesea limitele înguste ale curentului semănătorist din care făcea parte, în multe din versurile sale de o suavă muzicalitate, Iosif a oglindit suferințele celor obidiți („Convoi de vară", „Noaptea sub schele", „Artiștii", „Surorile", „O viață"); a cîntat frumusețea peisajului carpatin și și-a exprimat admirația și dragostea fierbinte pentru trecutul de luptă al poporului, întruchipat în imaginile voinicilor și haiducilor din „Doina", „Novăceștii", „Pintea" sau „Gruia".

Profesorașii fără vocație din școala veche și criticii literari formaliști afirmau cu cinism că în jurul vieții poetului s-a creat o legendă a lipsurilor sale materiale, pentru ca astfel să se poată menține interesul cititorilor pentru o operă caducă. Cine cunoaște însă scrisorile lui Iosif către prietenii săi, publicate pînă acum, își dă seama cîtă rea-voință, cît dispreț față de poet și față de opera lui se ascund în asemenea afirmații. St. O. Iosif s-a zbătut toată scurta sa viață, și îndeosebi în ultimii zece ani, în penibile lipsuri materiale, care i-au răpit o mare parte din elanul și tihna necesare creației. Iar astăzi. la 80 de ani de la nașterea poetului, acest adevăr se impune ca o acuzare la adresa burghezo-moșierimii.

„Să fiu și eu o dată la largul meu, scăpat de grijile meschine ale vieții de azi pe mîine, să am măcar o lună întreagă de liniște, de seninătate, de libertate..." îi scria el prietenului său Coriolan Stănulescu, la 23 ianuarie 1907. Și continua, mărturisindu-și drama: „cele mai modeste speranțe ale mele au fost înșelate cînd acum doi ani am fost dat afară, da: *dat afară*, ca un simplu agent electoral, dintr-un colțișor de adăpost ce mi-l crease fostul ministru Haret (la Muzeul Aman-n.n.) și expus în mijlocul iernii să n-am unde găsi un acoperiș pentru nevasta mea. Redus la ridicola leafă ce o primesc la Biblioteca Fundațiunii în schimbul unei munci destul de migăloase și la puținul ce cîștig pe urma scrierilor mele — am dus-o totuși tîrîș-grăpiș, cînd mai bine, cînd mai rău, pînă astăzi.

În împrejurările grele în care trăiesc a trebuit să renunț zi cu zi, pe rînd, la toate proiectele mele literare mai mari. Trebuie să mă ocup numai de mărunțișuri, să cizelez sonete și cîntece mici, cînd sufletul meu strigă după ceva mare... Lîngă mine, oriunde stau și oriunde merg, latră, latră turbată o cățea și cînd mă fac că n-o bag în seamă, tocmai cînd mi-e lumea mai dragă, mă apucă de picior și nu mă lasă să lucrez, căci e neîndurată dihania asta care pe limba de toate zilele se cheamă sărăcia". Scrisoarea se sfîrșește cu rugămintea, adresată lui C. Stănulescu, de a-i împrumuta o sumă de bani.

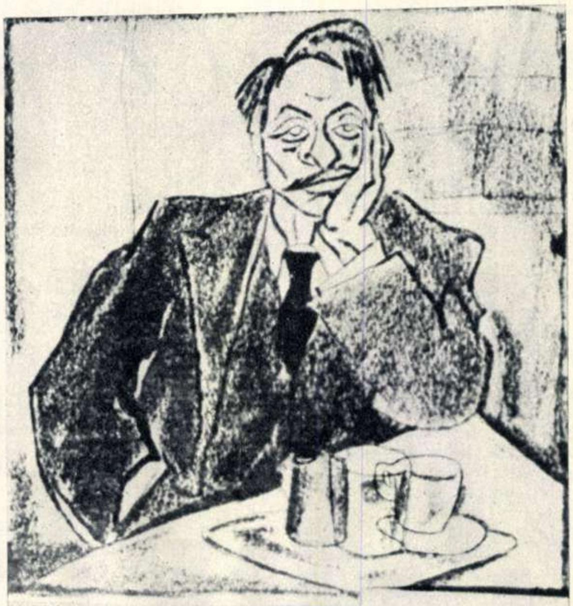

St. O. Iosif văzut de artistul poporului I. Iser. Desenul a apărut în „Flacăra" lui C. Banu, în anul 1912.

După 1907, dificultățile materiale cresc din ce în ce și, o dată cu ele, și dorul de a dobîndi răgazul necesar reculegerii poetice. Trei scrisori, pînă acum inedite, adresate unui alt prieten, Ioan Ioanovici, în primăvara anului 1910, aduc noi mărturii în această direcție:

Duminică, 14 mart 1910.

Dragă Iancule, am ezitat pînă acum să-ți scriu cele ce urmează și să-ți cer ceea ce-ți cer. Mi-am adus aminte de dragostea ta. Puțini oameni mi-au arătat atîta dragoste.

Tu cred că bănuiești situația mea. O duc foarte greu. Și anul acesta mai cu seamă; nici nu știu cum am dus-o pînă azi. Am avut o serie de mizerii care au sfîrșit să mă aducă într-o situație vecină cu desperarea.

Muncesc fără spor și tot ce clădesc se surpă, tot ce combin nu-mi izbutește. Știu bine că și tu ai greutăți familiare, dar vin la tine ca la un frate bun. Te rog mult să-mi împrumuți 500 de fr. bine. De la 1 aprilie sînt numit corector la Analele Parlamentare și cu postul de la Bibliotecă 1) și ce mai cîștig din scrieri voi avea o situație mai bună. Voi fi deci în măsură să mă achit. Dar acum sînt foarte încurcat și necăjit și nu știu cum și ce să mai încep. Și pe lîngă toate, mai sînt și bolnav. Doctorii mi-au recomandat liniște absolută și eu nu am o zi de odihnă. Iartă-mă dacă apelez la tine și te rog răspunde-mi imediat pe adresa Fundațiunii Carol I.

«Cumpăna» 2) cred că o primești. Merge destul de prost, fiindcă n-avem capital s-o lansăm.

Te rog încă o dată să-mi răspunzi și rămîn al tău devotat, cu toată dragostea.

St. O. Iosif

★

Dragă Iancule,

Îți mulțumesc din toată inima. Trimite-mi, dacă poți, și 200. Lui Moise i-aș scrie, dar trebuie să-ți mărturisesc că mai am la el o datorie pe care nu m-am învrednicit să i-o plătesc pînă acum. Știu că e foarte bun și-l apreciez mult. Mai sînt dator și d-lui Babeș 3). Apelez dar la tine și aștept. Dar mă poți aștepta pînă la 20 septembrie? Fă-mi acest serviciu, te rog, căci sînt așa de străin și-așa de părăsit aici.

Mă surprinde că n-ai primit răspuns la scrisoarea anterioară. Eu mi-aduc aminte că ți-am scris. Dar, mai știi? Năcăjit și zăpăcit de multe belele ce au dat pe capul meu, poate că am pierdut scrisoarea înainte de a o pune la cutie. I-am scris și d-lui Babeș, i-am trimis și revista. Iți spuneam și de Chendi 4), că preferă lada cu bere după cum ai opinat tu. Cu anunțurile «Cumpenii» 5), nu știu ce-o să facem. Anghel e bolnav grav de vreo două săptămîni, și dacă nu s-o face bine mai curînd, e posibil să fim nevoiți a suspenda apariția revistei cîtăva vreme. În realitate e un sacrificiu aproape inutil, pe care-l facem. Revista nu produce nimic.

Și nici nu sînt tocmai sănătos. Toată vara nevasta mi-a fost bolnavă; toamna și iarna s-a bolnăvit copila, se vede că acum e rîndul meu. Ce să fac însă? Voi merge înainte, străduindu-mă, pînă ce voi cădea. Te rog răspunde-mi cît mai curînd. Am izbutit să obțin o amînare pînă la 23 martie, adică marțea viitoare. Pîn-atunci, dacă primesc de la tine suma care spuneai, poate voi întruchipa și restul, și voi scăpa de hopul acesta. Pe urmă, din nou pe muncă! Și trebuie să ies la capăt.

Am săptămîna asta termenul chiriei la Credit și sînt amenințat de sechestru, ceea ce ar fi un dezastru complet pentru mine. Ți-aș restitui banii aceștia în rate, sau dacă ai putea să aștepți, în septembrie ți i-aș da o dată pe toți. Dar te rog mult să-mi faci acest

Facsimilul uneia dintre scrisorile adresate de poet prietenului său Ioan Ioanovici.

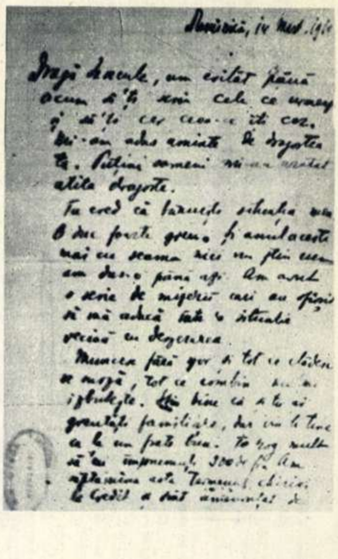

---

1) E vorba de Biblioteca Fundației Carol I la care St. O. Iosif a fost custode.

2) Revistă editată în colaborare cu M. Sadoveanu, D. Anghel ș. a.

3) Doctorul Victor Babeș.

4) Criticul Ilarie Chendi.

5). Poetul se referă la conținutul unei scrisori anterioare în care-l rugase pe Ioan Ioanovici să stăruie pe lîngă proprietarii fabricii de bere din Azuga pentru a-i trimite cîteva reclame, sursă importantă de venit pentru revistele literare ale vremii.

De altfel, dacă n-aş fi avut boală în familie, anul acesta aş fi stat binişor. Dar am cheltuit colosal cu doctorii şi farmaciile.

Aş fi venit, dragă Iancule, eu însumi duminică, dar trebuie să plec la un cerc cultural.

Iţi mulţumesc încă o dată pentru sentimentele tale de prietenie şi te îmbrăţişez.

Al tău
St. O. Iosif[6])

★

Bucureşti, 25 mart 1910
Dragă Iancule,

Iţi mulţumesc din toată inima — atît pot să-ţi spun. Prietenii buni se cunosc la nevoie.

Eu am mari plictiseli, nu numai materiale, dar şi morale. Dacă cele dintîi se pot înlătura sau amîna destul de greu, apoi celelalte sînt aproape incurabile. Nu ştiu ce-am să fac şi cum o s-o mai duc pînă la sfîrşit. Imi vin cîte o dată în minte cuvintele presupuse ale lui Eminescu:

Şi totuşi trebuie să cînt,—
Cînta-mi-ar popii la mormînt!

Intorcîndu-mă zilele trecute de la un cerc, am întîlnit între Barboşi şi Brăila, în tren, pe Moise. Dac-aş fi liber — să am o zi, o zi întreagă liberă — m-aş repezi pînă la voi. Dar am aşa de mult de lucru — şi mai ales acum, trebuie să lucrez îndoit.

Mai scrie-mi cîte un răvaş din cînd în cînd.

Te îmbrăţişez cu toată dragostea
al tău
Iosif

...La 6 mai 1911 îi va solicita totuşi un nou împrumut de „500 fr." prietenului său C. Stănulescu. „Pentru tine, suma aceasta — îi scrie Iosif — oricît e de considerabilă, cred totuşi că nu înseamnă o ruină — dar pentru mine e mîntuitoare".

Cunoscînd şi acest aspect al biografiei poetului, neglijat de criticii şi istoricii literari burghezi, cititorul va preţui desigur şi mai mult decît pînă acum realismul poeziei lui St. O. Iosif, la baza căruia stă dragostea pentru popor a poetului:

Nu-s doine ca în ţara mea
Pe lumea asta-ntreagă...

şi încrederea lui în realizarea idealului de dreptate socială:

Fraţi cîntăreţi! Sus inimile voastre,
Poeţi pierduţi prin nori şi zări albastre
Ce nu visaţi decît la flori şi stele...

Nu osteniţi, ca-n asfinţit de sară,
Ci — treji la mîndrul sunet de fanfară, —
Veniţi cu suflet şi cu voie bună,

Spre soarele ce-i gata să răsară.

G. PIENESCU

---

[6]). Scrisoarea e nedatată, dar din conţinut reiese că a fost scrisă după aceea din 14 martie 1910 şi înaintea aceleia din 25 martie 1910.

Trandafirii

— schiţă —

de Anton ALEXE

Ilustraţie de V. CRIVĂŢ

Către orele nouă dimineaţa, a bătut un miliţian în poartă. Era încruntat şi ţinea de mînă un băieţel de vreo opt ani. Băieţelul era roşu la faţă şi-şi strîngea gura pungă. Oricine şi-ar fi putut da seama că abia se ţinea să nu plîngă.

Miliţianul a mai bătut o dată, stîrnind un cîine din curte, apoi cîţiva din ogrăzile alăturate, după care şi pe vecini.

Mama a dat fuga din bucătărie şi a ieşit în poartă. S-a uitat cu mirare la omul în uniformă, apoi, cu dojană, la copil.

— Ce s-a întîmplat?

— Al dumitale este băiatul?

— Ce-a făcut, tovarăşe miliţian? Este al meu.

Miliţianul dădu cu mustrare din cap.

— Frumoasă educaţie i-aţi dat! Dacă o să-l lăsaţi să continue tot aşa, ajunge sigur clientul nostru şi al tribunalelor.

— Adevărat! — se amestecă în vorbă o cumătră, care, prin fereastra deschisă, urmărise atentă discuţia.

— Copilul trebuie bătut în fiecare zi, ca să-i vină minte la cap şi să ştie de frică — spuse nevasta contabilului de la numărul unsprezece care, curioasă, trecuse drumul să afle ce se întîmplase.

— Dar ce-a făcut copilul meu? — zise iarăşi mama.

— Ce-a făcut?! — se minună parcă de întrebare sergentul major. E contravenient! Ei... Ce mai zici acum, tovarăşă?

— Contravenient?!...

Mamei i se îngălbeniră obrajii de spaimă.

— Halal educaţie! — făcu vecina din fereastră.

— Păi, dacă nu-l atinge niciodată!...

Lîngă ei, s-a mai oprit moş Costache, pensionarul, fost agent sanitar. S-a informat deîndată despre „cum stă cazul" şi, pe loc, s-a simţit dator să critice:

— În ziua de azi, femeile şi-au luat servicii, în loc să stea la coada tigăii şi să facă morală plozilor...

— S-au încadrat şi au luat locul bărbaţilor. De-aia copiii n-au respect de nimeni şi... O să ajungă... — nu putu, din pricina tusei şi a fumului de ţigară, să-şi termine profeţia o muieruşcă sulemenită, între două vîrste.

— Ce-a făcut? — întrebă mama, cu glasul stins, şi trase copilul lîngă ea.

Sergentul major îşi desfăcu trei nasturi la tunică. Scoase un carneţel. Îl răsfoi. Între paginile micuţe şi cadrilate în albastru, zăcea, presat, un trandafir roşu. Sucul proaspăt al petalelor umezise foile.

— Priviţi corpul delict. Acest trandafir a fost rupt de fiul dumitale din parc. Bun obştesc!

După care miliţianul a răsfoit mai departe carnetul şi, ajungînd la prima filă nescrisă, a mai întrebat:

— Cum vă cheamă?

— Pentru ce?

— Trebuie să plătiţi amendă. Cinci lei! Pentru că contravenţia a fost comisă de un copil. Dacă era un om matur, amenda se-mpătrea.

— ...

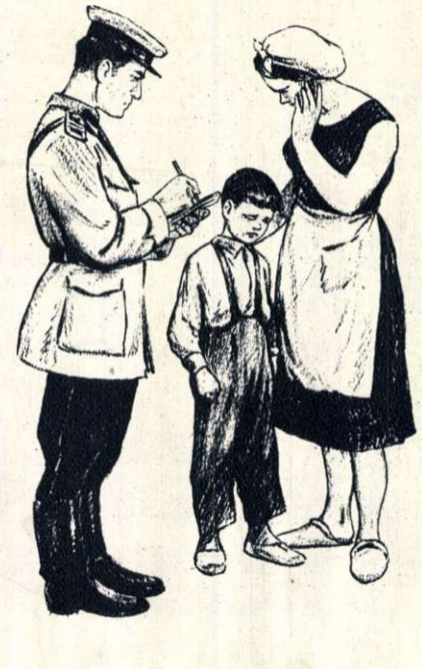

— Îmi daţi banii şi vă aduc chitanţa. Aveţi grijă de purtarea copilului... Vă rog, banii (a întors capul) ca să terminăm mai repede! S-a strîns lumea...

Într-adevăr, se adunase un grup serios de femei, copii şi bărbaţi.

Mama se scotoci în buzunărelul rochiei şi scoase, pe rînd, cîteva hîrtii de un leu şi mărunţiş. De ruşine, i se aprinseseră urechile. Fiul ei, hoţ... Nicuşor care părea atît de cuminte... Cu un an în urmă, la cămin, educatoarea l-a dat exemplu pentru purtare şi învăţătură...

— Poftim cinci lei, tovarăşe miliţian! De ce-ai furat? — izbucni deodată mama către „hoţ", cu lacrimile pînză în ochi, nemaiputîndu-se stăpîni.

Băieţelului îi tremurau buzele, dar se ţinea dîrz. Nu plîngea. Reuşi să îngăime:

— Am vrut... Am crezut...

— Ce ai crezut?

— De ziua...

— De ziua? Ce vrei să spui?

Nicuşor respiră adînc şi reluă, cu sughiţuri:

— Am vrut... Azi e ziua... Ziua ta, şi...

O clipă, se făcu tăcere. Ba chiar două, sau zece clipe. Miliţianul învîrtea încurcat, între degete, carnetul. Cumetrele înghiţiră cîte o găluşcă imaginară. Sau, cel puţin, aşa aveai impresia, dacă le vedeai cum mestecă din gură, ca o rîşniţă în gol.

Moş Costache se scărpină după ureche şi mormăi: „Hm... De... Hmm..."

Mama spuse doar:

— Puiul meu! — şi, luînd copilul în braţe, intră cu el în curte, plîngînd de-a binelea.

Pe stradă, discuţiile se aprinseră, încingîndu-se vîlvătaie. Frazele, cuvintele, întrebările şi exclamările se amestecau de-a valma.

— Aţi auzit? Voia să-i ducă o floare maică-si, de ziua ei...

— Nu curgea sînge pentru un trandafir, tovarăşe miliţian. Unde pleci acu'?

— Parcă dumneata n-ai fost copil, moş Costache? Acum faci pe...

— Ba, dumneata ai sărit cu educaţia...

— Eu?!

— N-ai spus că trebuie bătut copilul?

— Ei!...

— O fi ea, legea, lege, dar pentru o floare... Cinci lei...

★

Către orele douăsprezece amiaz' a bătut un miliţian în poartă. Părea zîmbăreţ şi ţinea în mînă un buchet de flori. Totuşi, oricine şi-ar fi dat seama că era stînjenit.

Miliţianul a mai bătut o dată, stîrnind un cîine din curte, apoi cîţiva din ogrăzile vecine, după care şi pe vecini.

Mama, care se pregătea să plece la serviciu — peste o oră intra în schimbul doi, la fabrică — a dat fuga din casă şi a ieşit la poartă.

Miliţianul i-a întins o chitanţă.

— Poftiţi recipisa pentru amendă. Cinci lei, legea e lege. Trebuie să ne supunem şi s-o respectăm...

Apoi, i-a oferit buchetul. Mama s-a uitat cu mirare la omul în uniformă şi cu emoţie la flori.

— Pentru cine sînt trandafirii?

— Pentru dumneata... I-am cumpărat... Vă rog să nu fiţi supărată pe mine...

Pe poartă, tocmai ieşea copilul. S-a oprit în loc, emoţionat, văzînd iarăşi pe omul cel tînăr în uniformă. Sergentul major i-a dat mîna. Copilul a ezitat o clipă, dar, încurajat de privirea mamei, a întins degetele. Miliţianul le-a strîns cu grijă în palmă, le-a scuturat şi i-a zis:

— Să-ţi trăiască! Te felicit.

Mama a luat buchetul, l-a mirosit şi a mulţumit. A vrut să-l întrebe ceva pe miliţian. Dar a renunţat. Era convinsă că avea şi el undeva, în vreun colţ de ţară, o mamă care îl aştepta... De emoţie, mamei i s-au înroşit iarăşi urechile. Ba chiar şi obrajii...

Seară de toamnă în parcul „23 August"

Fotografie de I. PETCU

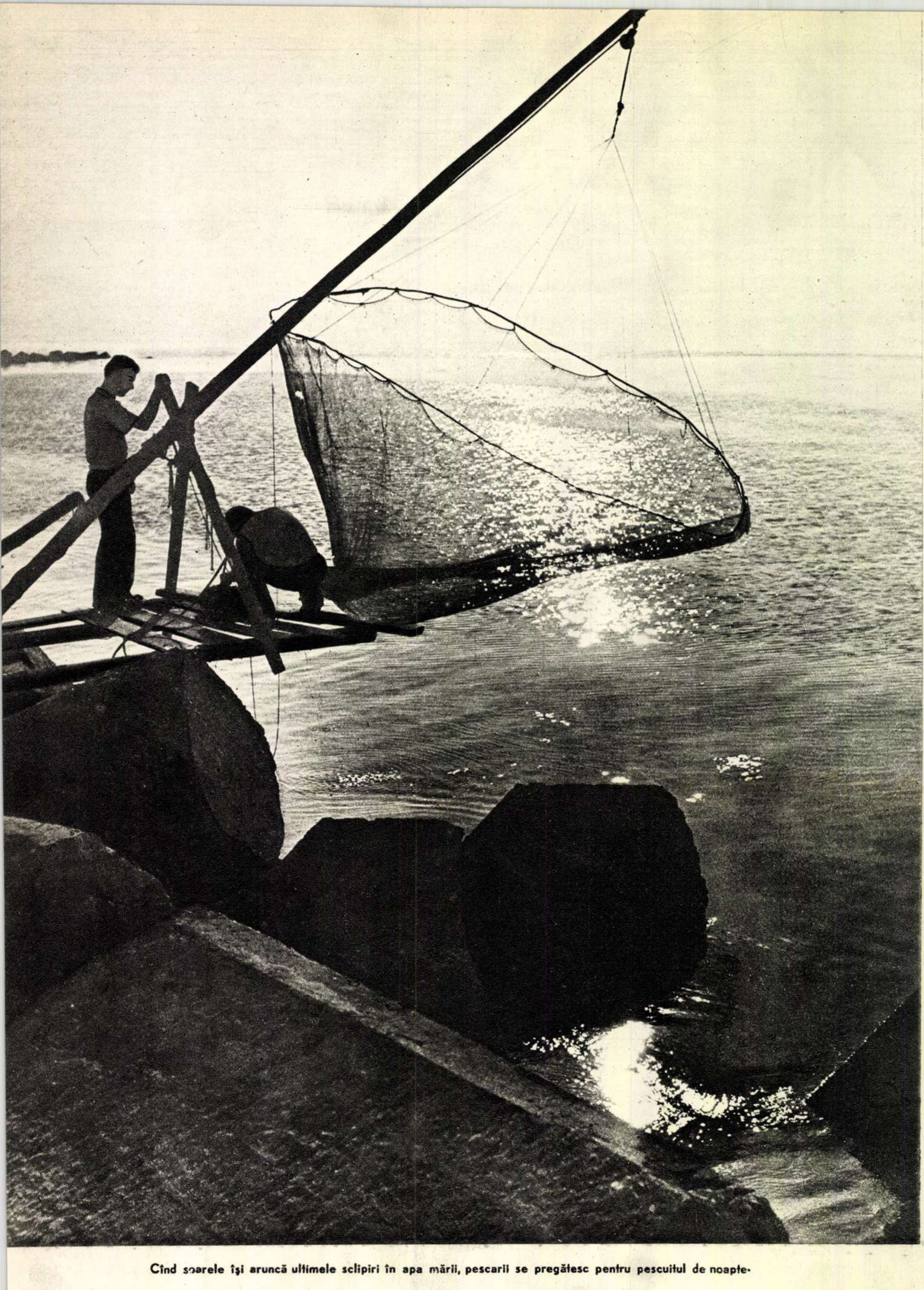

Cînd soarele își aruncă ultimele sclipiri în apa mării, pescarii se pregătesc pentru pescuitul de noapte.

Fotografie de I. PETCU

Teatrul pătrunde ÎN VIAŢA SATULUI

de Ghebal **GEORGESCU**
regizor

Fotografii de A. LÓVINESCU

Clarinetistul Gheorghe Pletosu din taraful Buruiană din comuna Burdusaci.

Vorba bătrînească „omul ştie cînd pleacă, da' cînd se întoarce, ba", am verificat-o pe seama mea. Urma să ţin cu instructorii artistici ai căminelor culturale lecţii practice şi consfătuiri raionale — în vederea concursului pe ţară al echipelor săteşti de teatru — în două tîrguri moldoveneşti din dreapta şi din stînga Siretului: Zeletin, numit înainte Podul Turcului, şi Adjud, încrucişare însemnată de drumuri de fier şi popas de vinuri bune. N-aveam de gînd să zăbovesc prea mult prin acele meleaguri. Nici programul nu era prea încărcat şi nici eu nu-mi imaginam pentru ce aş fi stat mai mult. Însă numai după două zile, îmi notam în carnet un plan vast de activitate. Două săptămîni, am străbătut apoi satele din această parte a Moldovei, sate cu o configuraţie proprie şi cu oameni pe care nu-i poţi uita uşor...

★

... În legănatul şi scîrţîitul molcom al carului, urmăream culorile curcubeului întins peste două văi depărtate şi ascultam vorba şi mai molcomă a lui Moş Precup, deseori întreruptă de grija boilor. Din stînga, pornise să se ridice ceaţa în valuri de lînă dărăcită — gata să ne ajungă şi să ne înghită şi pe noi — descoperind în fund dealuri înalte, ţesute de poteci şi şiruri de apă în arabescuri ciudate. Se înlănţuiau dealurile în urma şi înaintea noastră, într-un şir neîntrerupt, monoton.

Pe drumul de ţară, roatele carului intrau de două palme în noroi, iar ochiurile mari şi lucioase de apă dădeau mult de lucru boilor cuminţi. Cum ploaia contenise, Moş Precup ridicase o parte din coviltir ca să ne rîdă, cu toată faţa, soarele proaspăt...

— D-aia ziceam că n-aş crede să vină domnii artişti — grăi moşul, dînd glas gîndurilor. Io am vreo 70 de ani, da' n-am văzut decît circuri pe la iarmaroacele din Podul Turcului... Că cine să-şi strice bunătate de botine prin glodurile astea! Amu, pietruim şoseaua. O să începem şi pe lături cu drumurile. Ei, da' dacă ai venit, io zic să stai o leacă. O fost mai an un tovarăş la Podul Turcului, o ascultat un cor şi i s-o năzărit că nu prea au flăcăii noştri ghiers de heruvimi; şi-o luat picioarele la spinare şi pe aici i-o fost drumul. N-o întrebat nicicînd, nici cu ce trudă s-o făcut corul aşela...

Bătrînul scoase din adîncurile buzunarelor un pachet de tutun.

— Ian să bem o liule de tiutiun. Parcă alunecă vorba mai lesne.

Răsucirăm cîte o ţigară şi Moş Precup îşi depănă mai departe firul vorbei:

— Dreptu-i că teatru de la oraş nu prea am văzut noi. Dar dulceaţa tot i-am prins-o. Că uite, mănînci azi un strop de miere, mîine încă o leacă, tot guşti din aroma fagurelui, dai de gust şi te trezeşti că pui în grădină cîţiva stupi. Aşa şi noi: auzirăm la radio ceva piese, făcură tinerii la cămin o echipă şi amu am prins pofta teatrului...

Trebuie să asculţi vorba hîtră şi plină de şart a lui Moş Precup ca să înţelegi cît de mari au fost transformările survenite în ultimii ani în acest peisaj; cum pe nesimţite chiar şi înfăţişarea lui — ca şi faţa moşului, cum singur o spune — s-a schimbat.

Mult mi-a fost de folos Moş Precup ca să cuprind sufletul, clocotul realităţilor de aci şi să mă apropii de oamenii cu care m-am întîlnit mai departe. Treptat, treptat, am înţeles cît de mult m-a ajutat, fără să vrea anume, ca să mă descurc în treburile mele.

— Tovarăşe, cît ai de gînd să stai pe la noi? Întrebarea mi-a pus-o scurt, privindu-mă în ochi, un bărbat mijlociu şi bine legat, cu o umbră de veşnic neastîmpăr pe faţă.

— Voi rămîne cît este nevoie, tovarăşe secretar.

— Fără îndoială, drămuind bine timpul din planul nostru — mi-a continuat gîndul secretarul raional cu agitaţia şi propaganda din Zeletin.

Deşi se simte că pentru el fiecare secundă valorează aur, tovarăşul Gîscă îţi transmite un calm adînc. Priveşte lucrurile drept în faţă, nu se sfieşte să-ţi arate greutăţile, sugerîndu-ţi însă că ele nu sînt de neînfrînt şi că şade în puterea ta să le birui. Mi-a arătat limpede şi fără ocolişuri ce piedici sînt în calea dezvoltării muncii culturale în raion şi ce ajutor se aşteaptă de la mine. Operativ, cu uşurinţa unui ostaş care-şi cunoaşte bine cîmpul de luptă. mi-a precizat apoi punctele din raion în care putem organiza schimburi de experienţă cu instructorii artistici şi echipele de teatru. Tot planul vădea că secretarul e obişnuit să strîngă timpul în chingi şi să întrebuinţeze forţele cu cel mai mare folos. Pentru cuprinderea unui teren larg, am stabilit să adunăm în anumite puncte instructorii din comunele învecinate şi o echipă dintr-o comună apropiată. Împreună, vom dezbate problemele de creaţie şi de organizare cele mai potrivite.

În acea seară, mi-am notat în carnet: „În felul limpede, organizat şi totodată înaripat, în care gîndeşte acest secretar, am simţit orientarea atîtor realizări culturale într-o regiune pînă acum bătută de întuneric. Îl văd modest printre „eroii acestor realizări", cum îi numea el cu simplitate şi căldură pe activiştii şi instructorii artistici, care cu multă putere şi voinţă înving fără preget distanţele de zeci de kilometri, noroaiele, neajunsurile destule..."

★

Am văzut cămine culturale în inima munţilor şi pădurilor Rodnei, am văzut cartea de la cămin alunecînd în barca pescarului printre hăţişurile deltei şi cămine culturale în roditoarea cîmpie dunăreană. Nicăieri însă repertoriile echipelor de teatru nu mi s-au părut atît de bogate în piese legate direct de aspectele locale, ca în acest colţ al ţării.

Am avut prilejul să văd, în drumul meu prin cele două raioane, zeci de mici spectacole care înţeapă îndărătnicia moştenită din trecut, care ridiculizează apucături înapoiate, care lovesc cu putere în duşmani, care luptă pentru mecanizarea agriculturii şi lumina cărţii.

Acest repertoriu s-a închegat ca un fenomen dinamic, plin de viaţă, în procesul intim al fiecărei comune, al fiecărui cămin, pentru a răspunde problemelor ascuţite din viaţa satului. Şi nu o dată pare a fi scris special pentru cutare sau cutare stare de lucruri, din cutare sat anume...

Priveşti emoţionat spectacolele ce se desfăşoară în faţa ta şi descoperi cu uimire şi încîntare că eroii din piesă sînt jucaţi de eroii din viaţă. Pe scenă, nu apar actori rutinaţi, care prin măiestria lor pot să interpreteze roluri variate — de la tipul unui bătrîn ţăran încăpăţînat şi pînă la eroii shakespearieni — ci oameni simpli, care joacă pe scenă cu naturaleţe propria lor viaţă, propriile lor sentimente.

Cît sînt de legate de viaţa satului şi cît de just lovesc piesele în năravurile rele, le dovedeşte, de pildă, prezentarea piesei „O noapte grea" de Lucia Demetrius, în Păuneştii Adjudului.

Piesa urmăreşte lupta dramatică, cu neîncrederea oamenilor şi cu ea însăşi, dusă de o tînără doctoriţă într-unul din satele noastre. Numeroase greutăţi materiale, „concurenţa" tare a descîntecelor vrăjitoarei de peste deal şi mîna unui chiabur viclean ar fi învins-o dacă nu erau înţelepciunea secretarului organizaţiei de partid şi inima caldă a cîtorva tovarăşe bune... Nu se ştie bine — deşi e uşor de presupus — cine i-a spus Mariei Ionescu, doctoriţa din Păuneşti, că se încearcă o aluzie directă şi defăimătoare la adresa ei, atunci cînd căminul cultural al comunei şi-a ales pentru repetiţii piesa „O

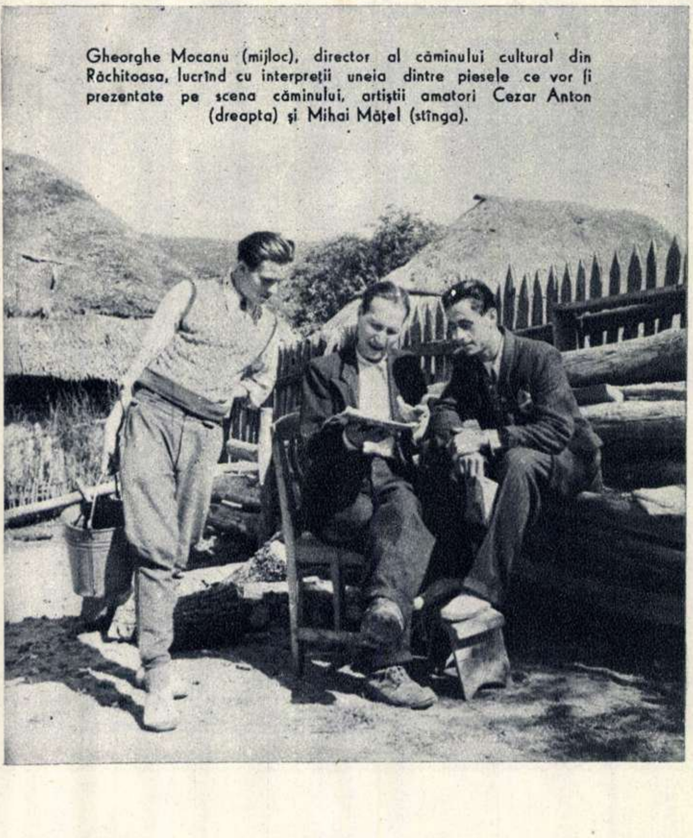

Gheorghe Mocanu (mijloc), director al căminului cultural din Răchitoasa, lucrînd cu interpreţii uneia dintre piesele ce vor fi prezentate pe scena căminului, artiştii amatori Cezar Anton (dreapta) şi Mihai Măţel (stînga).

noaptegrea". Într-adevăr, Păuneștii amintesc mult de piesa Luciei Demetrius. Nu lipsesc nici greutățile, nici vrăjitoarea de peste deal, nu lipsesc uneltirile chiaburilor, gîndurile și vorbele cenușii care-i fac pe oameni să disprețuiască dispensarul sau pur și simplu să fugă de medic. La început, doctorița s-a supărat pe echipa căminului, socotind că este vorba de încă un gest de îndărătnicie sau derîdere din partea păuneștenilor. Nu a crezut nici explicațiile instructorului artistic, că piesa a fost aleasă tocmai pentru a o ajuta în muncă, pentru a o încuraja și pentru a lumina mintea oamenilor. A venit într-o zi la repetiție și după aceea încă o dată și încă o dată. În curînd, a devenit „consilierul medical" al echipei de teatru, arătînd cum trebuie aranjat decorul unui dispensar medical, o serie de gesturi profesionale, sfătuind instructorul și interpreții...

Am revăzut de curînd spectacolul „O noapte grea" dat de căminul din Păunești. Am văzut cu această ocazie lucruri de un firesc deosebit, momente jucate cu intensitatea și sinceritatea cu care desigur nu pot juca decît cei care au trăit ei înșiși asemenea fapte. Și mi-am imaginat, o clipă, cum s-a înfiripat piesa pe scenă: muncitorul Vasile Galer ieșea din moară, ștergîndu-și fără îndoială, de șorț, făina de pe palme; învățătoarea Ruxandra Chiris își lăsa pe masă, deschis, caietul de teme pe care-l corecta; Ionica Dumitriu și Geta Dolhan mîntuiau munca pe ogor și tăiau cîmpul de-a curmezișul potrivindu-și basmalele din mers: sunase ora repetiției. Și acum, toți acești oameni făceau teatru pe podiumul căminului cultural. Cu naturalețe, comportîndu-se tot așa de firesc ca și pe ulița satului, ca și cum ar fi trăit simple episoade din viața lor de toate zilele.

Este într-adevăr o contopire emoționantă între viața scenei și viața obișnuită a interpreților, un farmec deosebit și un firesc pe care l-ar invidia mulți maeștri ai scenei. Teatrul, activitatea la căminul cultural au intrat în preocupările de toate zilele ale satului, ale sutelor de interpreți, așa cum sînt semănatul la timp sau îngrijirea vitelor...

★

Prin oricare colț de țară ai călători, în mod sigur că ai să dai de oameni care o să te impresioneze prin marea lor simplitate și frumusețe morală, pionieri entuziaști ai revoluției culturale. O astfel de revelație am avut-o în Burdusaci, un sat izolat, risipit printre dealuri domoale, golașe și rîpoase.

Ședeam într-o rînă pe o laviță, privind și ascultînd trei oameni. Nici unul nu avea sub 60 de ani. Trupurile ușor gîrbovite, fețele pline de crețuri, părul alb. Sufletele lor, însă tinere, entuziaste, în continuă căutare, dominate parcă de vestitul spiriduș care a îndemnat oamenii să scormonească și să descopere căile de urcuș spre progres. Erau trei oameni, trei bătrîni, ce nu par deosebiți la prima vedere, nici la înfățișare, nici în preocupări.

Constantin Popa e învățător, în pragul pensionării. Născut și trăit în Burdusaci, el și-a împletit viața cu cea a consătenilor săi. Durerile și bucuriile lor au fost și ale lui. S-a trudit să lumineze mințile, să aducă în satul acesta izolat primele semințe ale culturii. Pasionat de teatru, îndrăgostit cercetător al comorilor de artă populară, Constantin Popa a căutat să sădească gustul pentru artă, să adune talentele în jurul său și să clădească aici, în Burdusaci, un templu modest al artei.

Gheorghe Pletosu e maestru al clarinetului. Pentru el, muzica nu e un simplu mijloc de a-și cîștiga pîinea. Pune suflet în strune, dă cîntecului fărîme din ființa sa. Gheorghe Pletosu se apleacă mereu către muzica populară, pe care o iubește, și scornește melodii noi, pe care le dăruiește consătenilor săi. El nu e un simplu interpret. Îmbogățește melodiile populare cu propriile sale simțăminte. Moș Gheorghe se consideră — și poate pe bună dreptate — continuator al tradiției lui Barbu Lăutaru.

Cel de al treilea este poetul plugar Alexandru Vîrlan. Vederea l-a cam părăsit pe bătrîn. Își citește versurile urmărind cu lupa scrisul mare și regulat dintr-un caiet subțire. Vîrlan e unul dintre miile de autori modești și anonimi ai folclorului. „Urare pentru cei vrednici" — ultima sa lucrare, pe care o împărtășește prietenilor săi — amintește de un cîntec vioi haiducesc care blestemă zilele obidei, dar cîntă cu înflăcărare vitejia și izbînzile zilelor de azi.

Cei trei prieteni s-au întîlnit cu un anume scop. Pun la cale prezentarea unei operete populare. O operetă populară într-un fund de ținut pare o întreprindere deosebit de curajoasă și poate utopică. Dar artiștii noștri au destul entuziasm și experiență ca să nu se arunce într-o acțiune fără sorți de izbîndă. Cei trei bătrîni au creat încet, cu răbdare și stăruință, premisele unei atari realizări. În jurul căminului, s-au strîns talentele satului și erau destule: Victoria Ichim și Cristina Jugănaru, Maria Popa, Victor Bălan și Ion Țanțu; soprane, altiste, tenori. S-a alcătuit o orchestră numeroasă și destul de bună, și un cor cu soliști talentați. Pe aceste elemente se pot bizui inițiatorii operetei populare. Montarea vodevilului lui Alecsandri „Piatra din casă" este prima treaptă pe care artiștii din Burdusaci urcă spre atingerea scopului propus: operetă populară, cu eroi din popor, cu acțiune din viața satului de azi, scrisă de poeți populari, cu muzica unor rapsozi populari.

— Iacă, vezi matale, îmi zicea la despărțire învățătorul Popa, că nu mi-i teamă să fac o năzbîtie. Nu sînt singur. Lîngă mine șăd părtașii mei de joacă de pe izlazul comunal cu care am bătut laolaltă leapșa, am dat în bușî și am urcat, unul lîngă altul, treptele grele ale vieții. Așa-i, măi Gheorghe, așa-i Lisandre?

Ceilalți au încuviințat tăcuți și gravi cum le șade bine unor oameni ce îmbogățesc mai departe, cu modestie și perseverență, comorile artei noastre populare.

...De la Burdusaci drumul m-a dus către Răchitoasa, unde am întîlnit un alt îndrăgostit de teatru, pe Gh. Mocanu, directorul căminului, pasionat descoperitor de talente, interpret talentat și instructor artistic perseverent. Mocanu nu este regizor de profesie, dar are metode regizorale pe care le-ar putea aplica și directorii de scenă ai unor teatre. Din muncitori—la cîmp sau în ateliere—cum sînt Cezar Anton sau Matei Constantin, Maria Văraru sau Gheorghe David și alții ca ei, care smulg un ceas din treburile lor ca să-l dăruiască artei, a închegat o echipă de actori disciplinați și capabili. Regizorul-amator pune mare preț pe munca individuală cu interpreții, căutînd să scoată din fiecare rol și fiecare actor maximum posibil, să dea spectacolului o interpretare justă și un nivel artistic ridicat. Mocanu merge acasă la interpret și între mulsul vacii și umplerea ieslei cu fîn, îl ajută să descifreze și să înțeleagă rolul.

— Să nu înveți ca papagalul și să nu șăzi ca o păpușă pe scenă. Vorbește și mișcă-te ca și cum ai fi pe ogor sau la tine acasă!...

Citirea rolului, descifrarea lui logică și primele momente în procesul dificil al memorizării, sînt atent supravegheate de regizorul-învățător.

★

...Ca și în raionul Zeletin, și în raionul Adjud, văzînd munca entuziastă și deseori pricepută a actorilor-amatori și a instructorilor, m-am gîndit la procesul intim prin care, fără nici o pregătire profesională specială, au ajuns la asemenea realizări. Mi-am lămurit mie însumi, din nedumeririle lor, o seamă de probleme de creație dintre cele mai interesante.

Am plecat de pe aceste meleaguri moldovene, pline de un negrăit și tainic farmec, purtînd în inimă amintirea unor oameni și a unor întîmplări deosebite; iar în minte gîndul, cinstit mărturisit, că eu avusesem mult mai multe de învățat de la acești oameni și de la viața lor, decît îi putusem învăța eu, „specialistul" în arta Thaliei.

LA CIRCUL DE STAT DIN BUCUREȘTI

„Arena curajului" se intitulează ultimul spectacol al Circului de Stat din București. La buna reușită a acestui spectacol își dau concursul și o serie de artiști din R. Cehoslovacă. Printre ei—și cunoscutul dresor Cristof Malek. Dresorul ceh (în medalion) prezintă două interesante numere de dresură de lei și tigri.

Fotografie de S. ȘTEINER

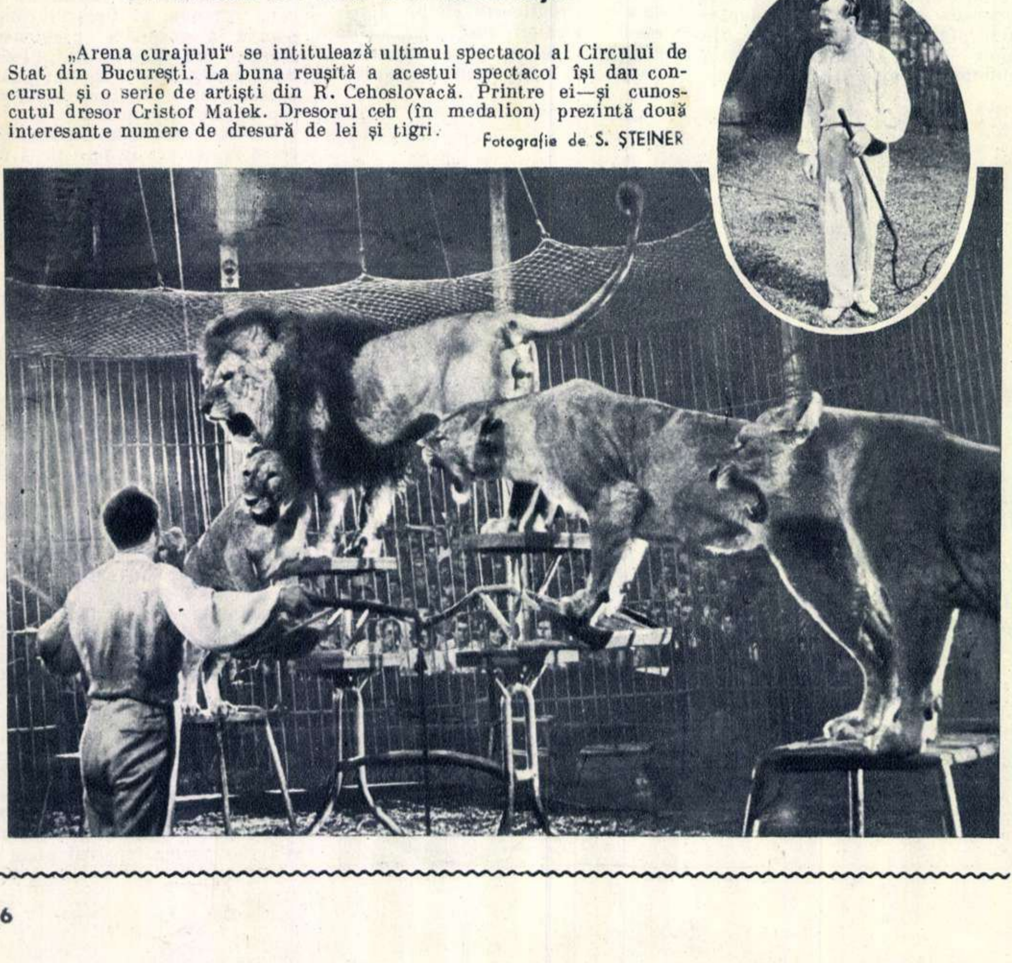

Tov.
Ion Constantinescu
Str. Albinelor 6
Roșiori de Vede

Răspundem cititorilor

CIPRUL

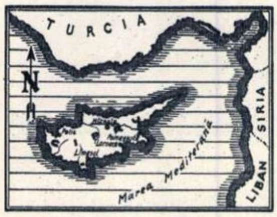

Tovarășul Constantin Terenti, turnător la fabrica „Acumulatorul" din București, solicită un scurt articol documentar despre insula Cipru. Răspundem prin materialul de față.

Insula Cipru este situată, după cum se știe, la încrucișarea drumurilor maritime și aeriene, care străbat bazinul răsăritean al Mediteranei, făcînd legătura dintre Europa și țările Orientului arab. A treia ca mărime dintre insulele Mediteranei (după Sicilia și Sardinia), Ciprul formează pivotul principal al sistemului de baze militare britanice din regiunea Orientului apropiat și mijlociu. Menținerea ocupației asupra insulei a devenit și mai importantă pentru englezi de cînd, conform tratatului anglo-egiptean, Anglia pierde bazele militare din zona Canalului de Suez.

Pitorescul peisajului și bogățiile acestui petic de pămînt scăldat de apele albastre ale Mediteranei au dat Ciprului faima de grădină a Orientului.

Ciprul este o insulă relativ mică, cu o suprafață de 9251 km pătrați, dar destul de bogată pentru a oferi locuitorilor ei posibilitatea unei vieți îndestulate. Vița de vie, portocalii, lămîii, măslinii cresc din abundență datorită climatului dulce, mediteranian, iar subsolul insulei conține zăcăminte de cupru, crom și altele. Cu toate aceste bogății, datorită ocupării și exploatării insulei de către englezi, economia cipriotă are un caracter colonial, iar cea mai mare parte a populației duce o viață grea.

Datorită așezării sale geografice și bogățiilor ei, insula Cipru a constituit din timpuri străvechi un punct de atracție pentru cuceritorii străini. Ciprul a fost stăpînit, rînd pe rînd, de faraonii egipteni, de Persia și Roma, de împărații bizantini, de cuceritorii venețieni și turci. În a doua jumătate a secolului al XIX-lea insula a fost acaparată de Anglia, care, profitînd de greutățile prin care trecea imperiul otoman după războiul ruso-turc din 1877-1878, a impus Turciei așa-numita Convenție de la Cipru, potrivit căreia, în schimbul angajamentului de a ajuta sultanului să-și apere posesiunile din Asia, a obținut dreptul de a ocupa și administra „temporar" insula. Însă ocuparea și administrarea „temporară" a Ciprului de către colonialiștii englezi s-a prelungit și cînd, în noiembrie 1914, Turcia a intrat în război de partea Germaniei, Anglia a anexat definitiv Ciprul. Ulterior, conform tratatului de la Lausanne, Turcia a recunoscut anexarea Ciprului de către Anglia, după care, în mai 1925, Ciprul a fost proclamat în mod oficial colonie engleză.

Politica colonială a Angliei a dus populația insulei la cea mai neagră mizerie. Aplicînd în practică principiul „divide et impera", colonialiștii englezi ațîță pe toate căile sentimentele șovine ale populației grecești și turcești a Ciprului (din 495.000 de locuitori, cît numără Ciprul, 80% sînt greci, 18% turci și 2% alte naționalități). Insula a fost transformată de englezi într-o puternică bază militară. Însuși sediul comandamentului bazelor militare engleze din Orientul apropiat și mijlociu a fost transferat pe Cipru, după retragerea trupelor engleze din zona Canalului de Suez.

În ultimii ani, mișcarea de eliberare și alipire la Grecia a luat o deosebită amploare. Sub presiunea acestei mișcări, în 1954, guvernul grec a ridicat problema Ciprului la cea de a 9-a sesiune a Adunării Generale a O.N.U. Cu această ocazie, U.R.S.S., Polonia, Cehoslovacia și alte țări au sprijinit dreptul populației cipriote la autodeterminare. Dar, din cauza opoziției puterilor colonialiste și în primul rînd a Angliei și S.U.A., problema Ciprului a fost scoasă de pe ordinea de zi.

În Cipru, se ciocnesc interesele opuse și rivalitatea a trei țări, toate făcînd parte din blocul atlantic. De interesele Greciei, care sprijină cererea majorității populației insulei de alipire la Grecia, se lovesc interesele Angliei, care nu vrea să renunțe la această importantă bază militară. Turcia, care este de acord cu ocuparea Ciprului de către englezi, revendică și ea, în cazul în care Anglia ar renunța la Cipru, vechile drepturi pe care le avea asupra insulei.

Aceste contradicții au constituit de altfel principalul subiect al conferinței anglo-greco-turce care a avut loc recent la Londra. Este semnificativ faptul că populația cipriotă nu a fost reprezentată în această conferință. Tîrgul anglo-greco-turc s-a soldat însă cu un eșec total, pentru că nici una din cele trei părți nu a vrut să cedeze din pozițiile sale.

De altfel, în timpul conferinței, încordarea relațiilor greco-turce a intrat într-o fază acută, culminînd cu violentele demonstrații antigrecești care au izbucnit în ziua de 6 septembrie la Istambul și Izmir, ca o reacție turcă la explozia ce s-a produs în noaptea de 5 spre 6 septembrie la consulatul turc din Salonic. Mii de demonstranți turci, înarmați cu răngi de fier, bastoane și pietre au devastat și incendiat case și magazine aparținînd grecilor. Manifestanții au incendiat de asemeni clădirea consulatului grec și pavilionul grec de la Tîrgul internațional din Izmir. Pe de altă parte, în Cipru au avut loc numeroase manifestații de protest împotriva tratativelor de la Londra.

Evenimentele sînt în curs de desfășurare și este greu de prevăzut ce va urma. Un lucru însă este sigur și anume că ciprioții, acest harnic și viteaz popor care de-a lungul veacurilor a înfruntat năvălirile și ocupația străină, nu vor înceta lupta pînă ce nu-și vor elibera pămîntul de ultimii ocupanți, pentru ca viitorul Ciprului să nu mai fie umbrit de silueta întunecată a tunurilor și avioanelor străine ce și-au făcut adăpost aici, pîngărind frumusețea insulei și tulburînd liniștea locuitorilor ei.

VITEZA DE 28.500 KM/ORA

Tovarășele Olosz Viorica și Bălan Felicia de la Școala profesională de ucenici nr. 13 din București, ne-au pus următoarea întrebare: „De ce este necesar ca un corp să aibă neapărat imprimată o viteză de 28.500 km/oră, pentru a nu cădea pe pămînt?" La această întrebare, a răspuns tov. conf. univ. Al. Stratilescu, de la Institutul Politehnic din București.

Dacă învîrtim o greutate legată de o sfoară, ea descrie un cerc în jurul punctului de rotație și simțim că asupra greutății acționează o forță care tinde s-o îndepărteze de acest punct. Această forță se numește centrifugă și ea s-a născut datorită faptului că greutatea a fost silită să devieze de la mișcarea naturală în linie dreaptă, pe care ar fi urmat-o dacă n-ar fi fost trasă încontinuu de sfoară, și obligată să descrie o mișcare circulară. Deci, forța centrifugă este o forță de inerție, produsă în greutate din cauza devierii continue de la mișcarea în linie dreaptă. Mărimea ei este determinată în special de viteza pe care o are greutatea de-a lungul cercului pe care-l parcurge și ea scade atunci cînd crește raza acestui cerc (lungimea sforii).

Să ne imaginăm acum că avem de-a face, în locul greutății, cu un avion, care zboară la o înălțime oarecare și să mai considerăm că înlocuim acțiunea sforii cu forța de atracție pe care pămîntul o exercită asupra avionului. Ca și sfoara din exemplul precedent, forța de atracție a pămîntului obligă avionul, oricît ar merge, să descrie o mișcare circulară în jurul pămîntului. Dar în timp ce forța de atracție va tinde să-l apropie, va acționa asupra lui, după cum am arătat mai sus, o forță centrifugă care va tinde să-l îndepărteze de pămînt. Cum vitezele pe care le au azi avioanele sînt relativ mici, forța centrifugă este și ea redusă și nu poată să se opună forței de atracție. Ar urma logic , de aici, că avionul ar trebui să cadă pe pămînt. Dar nu se petrece aceasta, deoarece el este susținut de forțele de reacțiune ale aerului, care se exercită asupra aripilor aparatului. Aceste forțe de reacțiune se nasc datorită deplasării lui prin aer, care e determinată de tracțiunea dezvoltată de motor.

Atunci cînd combustibilul de la bord se termină, avionul e silit să aterizeze: forța centrifugă, după cum am văzut, nu poate învinge atracția pămîntului, iar forțele de reacțiune ale aerului care au susținut aparatul dispar în condițiile în care acesta nu se mai deplasează prin aer. Timpul cît poate părăsi pămîntul un avion obișnuit de astăzi, este deci limitat. Lucrurile s-ar schimba însă dacă aparatul ar avea o viteză de zbor de 28.500 km/oră în loc de cca. 1000 km/oră cît are astăzi în general. În acest caz, un calcul simplu ne arată că mărimea forței centrifuge care acționează asupra aparatului s-a mărit o dată cu viteza (după cum am arătat) și a căpătat o valoare egală cu aceea a forței cu care el este atras de pămînt. Cum aceste două forțe sînt de sens contrar, ele se vor echilibra, astfel că avionul va scăpa de sub acțiunea forței de atracție a pămîntului (bineînțeles, atîta timp cît viteza de zbor se va menține la valoarea de mai sus). În aceste condiții, fiind anulată forța de atracție a pămîntului, avionul nu mai are nevoie de forța de sustentație a aerului, astfel că el ar putea zbura și la înălțimi foarte mari deasupra pămîntului, (cca.800 km) unde nu mai există de loc aer. Aici, zborul lui nu ar mai fi frînat de prezența aerului și avînd o dată imprimată viteza arătată, el o va păstra la nesfîrșit, nemaiavînd nevoie de forța de tracțiune a unui motor, deci neavînd nevoie de nici un combustibil. Astfel stînd lucrurile, acest aparat (care ar putea fi mărit prin legarea împreună a mai multor asemenea nave) se va putea învîrti mereu în jurul pămîntului și va deveni un satelit artificial al acestuia. Viteza și altitudinea necesare creării satelitului artificial se vor putea realiza numai printr-o navă acționată de motoare de tipul rachetă, singurele care pot funcționa fără a avea nevoie de aer.

Atunci cînd viteza navei va putea depăși 28.500 km/oră și va atinge 40.000 km/oră, diametrul traiectoriei pe care o va descrie în jurul pămîntului va deveni nemărginit de mare și racheta va scăpa definitiv de sub acțiunea gravitații pămîntului, devenind o navă interplanetară. Totuși, asupra ei va acționa o forță de atracție: aceea a soarelui, care nu-i va permite să se îndepărteze definitiv de el. Să ne închipuim însă că nava noastră ar atinge viteza de 60.000 km/oră. Atunci, ea ar scăpa și de sub acțiunea soarelui și s-ar cufunda în adîncul spațiilor intersiderale.

ORAȘUL MAGNITOGORSK

Tovarășii Dichter Romulus și Csillag Anton, studenți în anul III la Institutul de mine din București, ne cer să publicăm un material despre Magnitogorsk, mare centru industrial din U.R.S.S.

Magnitogorsk, important centru al industriei grele din R.S.F.S.R., regiunea Celiabinsk, este un oraș nou, născut în epoca socialismului.

Acolo, în îndepărtatul ținut al bătrînilor Urali, la poalele muntelui Magnitnaia, bogat în zăcăminte prețioase de minereu de fier, oamenii sovietici au construit una din cele mai mari și mai modern utilate întreprinderi siderurgice din Uniunea Sovietică — Combinatul metalurgic „I. V. Stalin". O dată cu acest combinat, a crescut și s-a dezvoltat orașul metalurgiștilor — Magnitogorsk-ul. N-au trecut decît 25 de ani de cînd în această regiune, pe atunci pustie, s-a pus temelia primei case a viitorului oraș. Astăzi, viața acestuia, strîns împletită cu viața Combinatului, pulsează ca o inimă uriașă.

Combinatul, căruia oamenii sovietici îi spun cu dragoste „Magnitka", trimite neîntrerupt mii de tone de metal în toate regiunile țării. Metalul Magnitkăi îl găsim în armătura prinsă în beton de pe uriașele șantiere ale hidrocentralelor, în construcțiile de poduri de peste marile fluvii, în materialul prelucrat de uzinele constructoare de mașini din Moscova, Leningrad, Svertlovsk, Harkov, în sute și mii de construcții și întreprinderi de pe tot întinsul marii Uniuni Sovietice.

Dar Magnitogorsk-ul nu este numai un mare centru industrial, ci și un important centru cultural din sudul Uralului. În școlile sale învață peste 34.000 de copii și tineri, iar în institutele de învățămînt superior și mediu, studiază nu mai puțin de 5000 viitori ingineri, tehnicieni, pedagogi și medici. Cele 96 biblioteci ale orașului numără laolaltă peste un milion de volume. Numai biblioteca metalurgiștilor cuprinde 235.000 de cărți. Numărul cititorilor acestei biblioteci trece de 30.000, cea mai mare parte dintre ei fiind furnaliști și oțelari, laminoriști și chimiști ai Combinatului metalurgic.

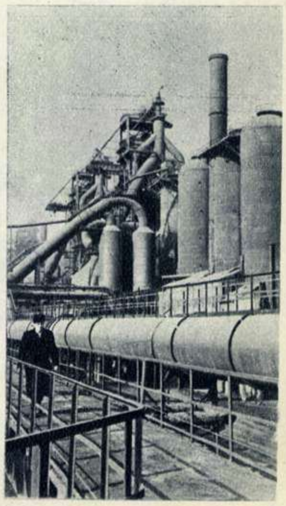

Unul din furnalele Combinatului „I. V. Stalin" din Magnitogorsk.

În anii de după război, construcția caselor de locuit a luat o mare amploare. S-au ridicat cartiere întregi de case mari și luminoase, cu mai multe etaje, formînd un ansamblu arhitectonic monumental. Pomi și arbuști plantați din belșug întregesc acest ansamblu armonios, desăvîrșindu-l. Văzut de la înălțime, orașul care crește mereu oferă priveliștea unei păduri de schele și macarale. Se înalță cîte 20-25 blocuri deodată. Numai în cursul anului trecut au fost date în folosință case de locuit cu o suprafață totală de 84.000 metri pătrați.

O dată cu creșterea impetuoasă a construcțiilor edilitare, a luat ființă și o serie de întreprinderi ca: uzina de beton, fabricile de cărămidă, de ciment, de sticlă și altele. O dezvoltare din ce în ce mai mare o ia industria ușoară și cea alimentară. Au fost construite mari fabrici de confecții, de încălțăminte, de mobilă, un nou combinat de produse de carne și o fabrică de produse lactate.

An de an, orașul metalurgiștilor devine tot mai frumos și mai bine amenajat, oferind locuitorilor săi condiții mai bune de viață și de muncă.

In aer...

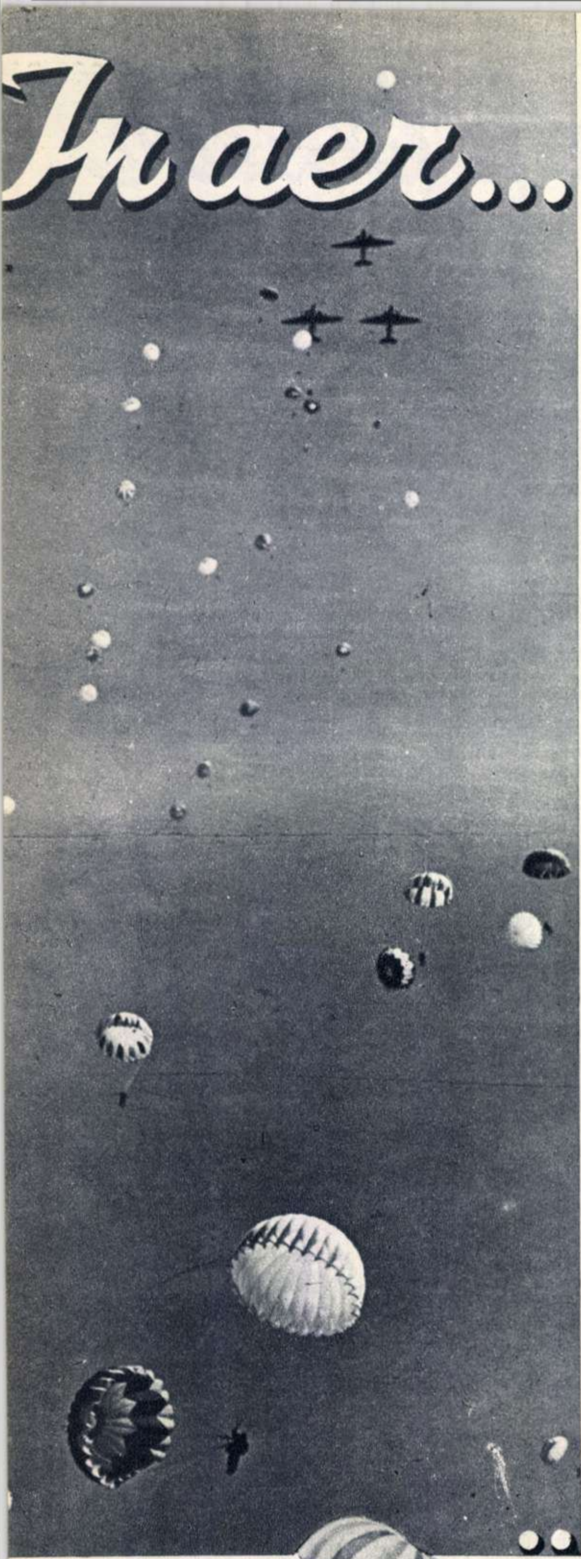

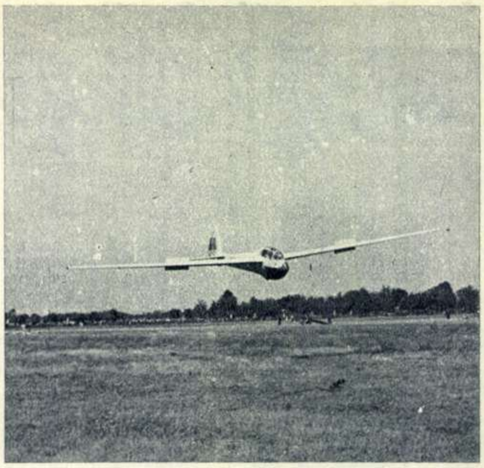

Tradiționala Zi a Aviației R.P.R. și mitingul aviatic organizat de A.V.S.A.P., în colaborare cu Forțele Aeriene Militare și Direcția Generală a Flotei Aeriene Civile, au trezit în inimile noastre sentimente legitime de mîndrie. Aruncările cu parașuta, „firele indiene", „buclele", „constelațiile" și alte încercări acrobatice îndrăznețe au smuls exclamații de admirație. Poporul nostru e mulțumit și mîndru de voi, dragii noștri aviatori!

Destoinicul acrobat cpt. Oct. Băcanu.

Interesant este să-i privești și pe spectatori! Iată-l pe vînzătorul de struguri, rămas „gură-cască", cu un ciorchine în mînă; iat-o pe fetița care urmărește uimită „steaua care se plimbă pe cer"; iată grupul cocoțat pe un camion. ...Nimeni nu și-a părăsit locul pînă la sfîrșitul mitingului!

...și pe pămînt

Fotografii de A. MIHAILOPOL

O MARE COMPETIȚIE

Pe poligonul Tunari e iarăşi linişte. Freamătul obişnuit al marilor întreceri internaţionale a trecut. Dar ecoul stîrnit de deosebitul succes al Campionatelor europene de tir dăinuie încă. Numărul mare de ţări şi concurenţi participanţi, faptul că aici s-au doborît şi egalat 23 de recorduri mondiale, au situat Campionatele europene de tir printre competiţiile sportive internaţionale de mare valoare ale anului. Astăzi pe tabelele ce indică performanţele maeştrilor sportului cu arma, se află pomenit de 23 de ori numele Capitalei noastre, lucru ce constituie o recunoaştere a capacităţii noastre organizatorice şi o confirmare a prestigiului de care se bucură sportul nostru peste hotare.

Intrecerea campionatelor s-a desfăşurat în condiţii optime de organizare, pe un poligon înzestrat cu instalaţii sportive moderne, lucru recunoscut de participanţi şi de conducătorii Uniunii internaţionale de tir.

Succesul Campionatelor europene, stabilirea de noi recorduri mondiale şi de recorduri europene de o înaltă valoare, s-au datorat în mare măsură participării trăgătorilor sovietici, a căror măiestrie s-a afirmat încă o dată. Din cele 23 de noi recorduri mondiale, 16 au revenit trăgătorilor sovietici. Pe echipe, la seniori, Uniunea Sovietică a cîştigat aproape toate probele. Inalta ţinută sportivă a trăgătorilor sovietici, ca şi deosebita lor pregătire, au ridicat nivelul competiţiilor, contribuind astfel la succesul Campionatelor europene din acest an.

Sportivii noştri au înregistrat şi ei rezultate mulţumitoare. Participarea noastră a fost mai bună la probele rezervate femeilor şi juniorilor. Un deosebit succes l-a realizat tînăra Jaqueline Zvonevski, care a stabilit la proba armă liberă, calibru redus, poziţia culcat, strălucita performanţă 400 pct. egală cu recordul mondial masculin la aceeaşi poziţie. La aceeaşi probă, poziţia în genunchi, echipa R.P.R. a stabilit recordul european.

Succese frumoase au înregistrat şi sportivii din Suedia, Norvegia, Danemarca, Elveţia, care au cucerit titluri de campioni. Elveţianul E. Schmidt a doborît recordul mondial la armă militară, norvegianul E. Kongshaug la meci englez, danezul Iensen la armă liberă etc. Rezultate deosebite au mai dobîndit şi sportivi din Republica Federală Germană, din R. Cehoslovacă, R. P. Ungară, R. P. F. Iugoslavia, R.P. Polonă.

Campionatele europene de tir de la Bucureşti se înscriu în istoria acestui sport ca o competiţie de mare valoare. Ele au contribuit la stabilirea de relaţii prieteneşti între sportivii ţărilor europene, fiind totodată şi o strălucită afirmare a voinţei de pace şi a prieteniei între popoare.

① Echipa romînă campioană a Europei la proba armă liberă calibru redus, poziția în genunchi.

② Tînăra noastră concurentă Jaqueline Zvonevski a devenit campioană europeană de juniori.

③ Doi concurenți, doi prieteni: Moghilevski (U.R.S.S.) și Rudolf Sack (R. F. Germană) după o manșă a probei de talere.

④ Norvegianul E. Kongshaug, cîștigînd titlul de campion european la proba meci englez, a stabilit și un nou record mondial.

⑤ Suedezul Kvissberg e fericit. A reușit să învingă un grup serios de adversari și să devină campion european la armă liberă, calibru redus, poziția culcat.

⑥ Prima manșă la talere s-a terminat. Concurentul danez Kristiansen semnează foaia de concurs.

⑦ Inainte de concurs. Increzători în forțele lor, trăgătorii sovietici de pistol viteză s-au îndreptat spre poligon și au cucerit individual și pe echipe, titlul de campioni europeni, stabilind totodată și două noi recorduri mondiale. De la stînga la dreapta: Cerkasov, Nasonov și Sorokin.

PRIN FOC ŞI SAB

REPRESIUNI COLONIALISTE ÎN MAROC, TUNISIA ŞI ALGERIA

Priveşte, cititorule, imaginile zguduitoare cuprinse în aceste pagini! Priveşte şi încearcă să desluşeşti adevărul despre tragedia cumplită a milioanelor de oameni din ţările Africii de nord, care plătesc cu sînge şi cu suferinţe de neînchipuit dorul lor de libertate şi viaţă. De la porturile atlantice ale Marocului pînă la ţărmurile mediteraniene ale Tunisiei, pămîntul străvechi al „Continentului negru" este din nou înroşit de sîngele patrioţilor algerieni, tunisieni şi marocani, care opun o rezistenţă îndîrjită teroarei colonialiştilor francezi. Focul „Războiului murdar" — a cărui încetare în Vietnam a fost impusă de lupta popoarelor — este reaprins aci.

Avioane cu reacţie atacă localităţi „rebele" din munţii Atlas. Tancurile patrulează pe străzile oraşelor şi satelor cuprinse de clocotul revoltei populare. Sate întregi sînt rase de pe faţa pămîntului în cadrul odioaselor „operaţiuni de curăţire" sau de... „greblare a populaţiei băştinaşe". Sub cinicul pretext al „civilizării" şi „pacificării", sînt puse la cale adevărate masacre în masă.

Toate acestea sînt săvîrşite împotriva voinţei poporului

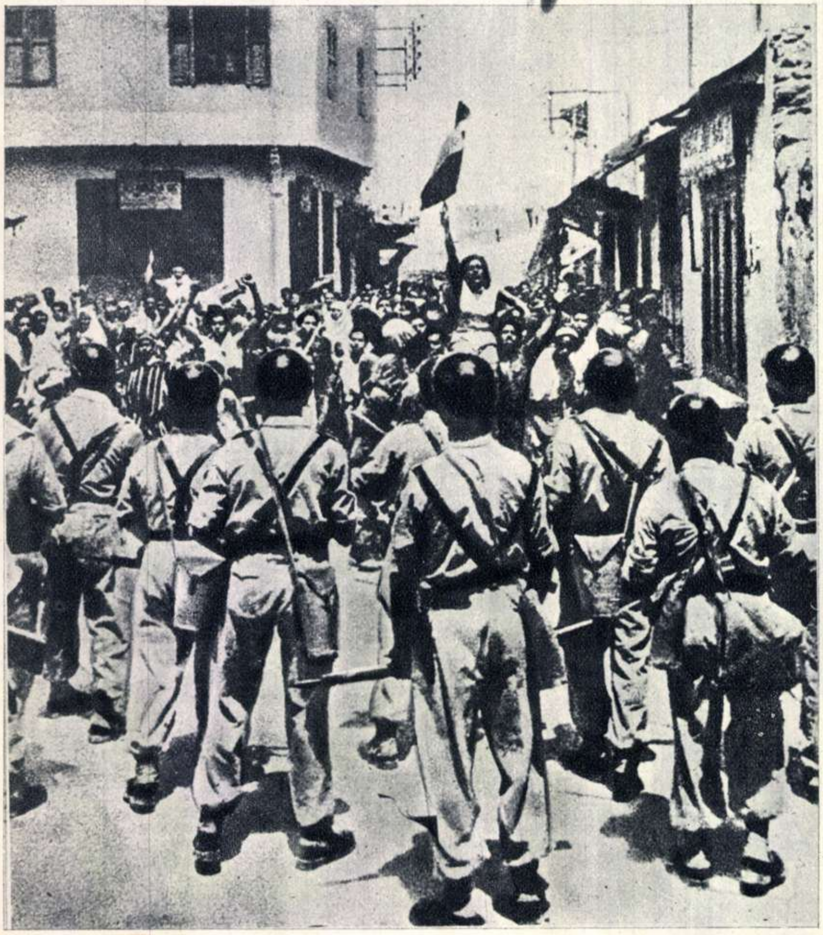

Cordoanele de oameni înarmaţi pînă-n dinţi nu pot stăvili furia mulţimilor revoltate ce demonstrează cu steagul desfăşurat împotriva uneltirilor colonialiştilor francezi în Maroc

Pe urmele însîngerate ale „civilizatorilor" francezi, pătrund în Africa de nord imperialiştii americani. De mai mulţi ani cercurile agresive afaceriste din S. U. A. investesc sume uriaşe pentru acapararea bogăţiilor acestei părţi a Africii şi pentru transformarea Marocului, Tunisiei şi Algeriei în baze de război americane. Numai în Tunisia americanii au construit 15 baze militare. In fotografie: un avion al forţelor armate ale S.U.A. pe unul din aerodromurile nord-africane.

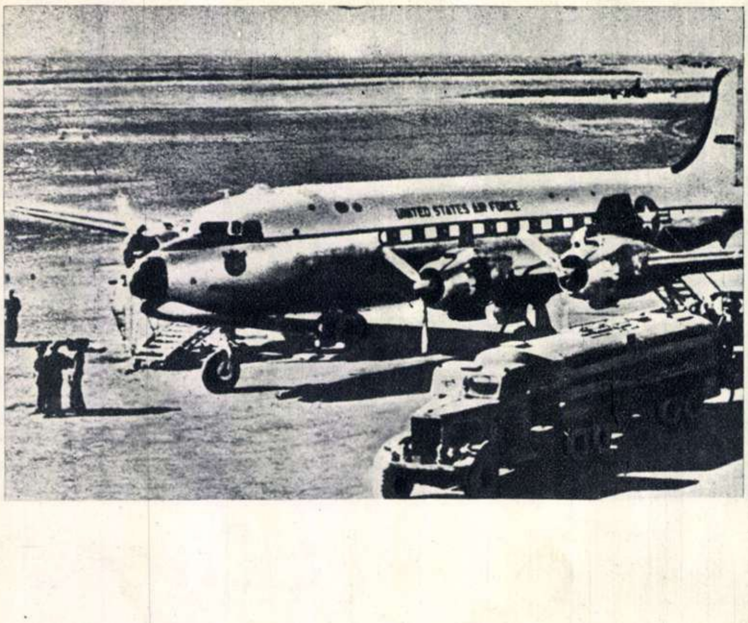

Două imagini din Algeria: una dintre ele vorbeşte despre huzurul stăpînitorilor francezi şi al feudalilor nord-africani, care trăiesc în clădiri moderne ce se înalţă sfidător în „cartierele europene" ale oraşelor. (In fotografia din dreapta, una din străzile centrale din Alger). Cealaltă, despre mizeria de nedescris a majorităţii populaţiei, (fotografia de jos). Contrastul dintre cele două feţe ale Algeriei constituie în fapt şi una din cauzele principale ale necontenitelor încleştări dintre forţele populare şi vătafii intereselor de jaf ale acelora care storc vlaga poporului şi bogăţiile Africii de nord pentru a-şi umple cu aur safeurile de la Paris şi New-York

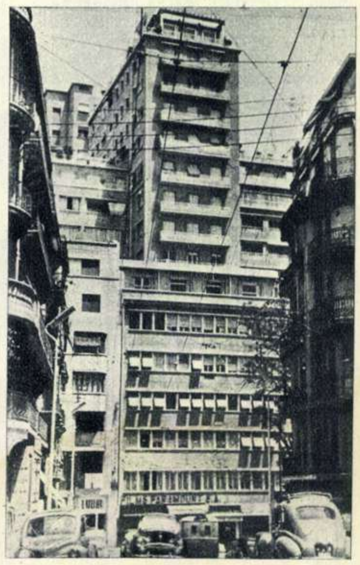

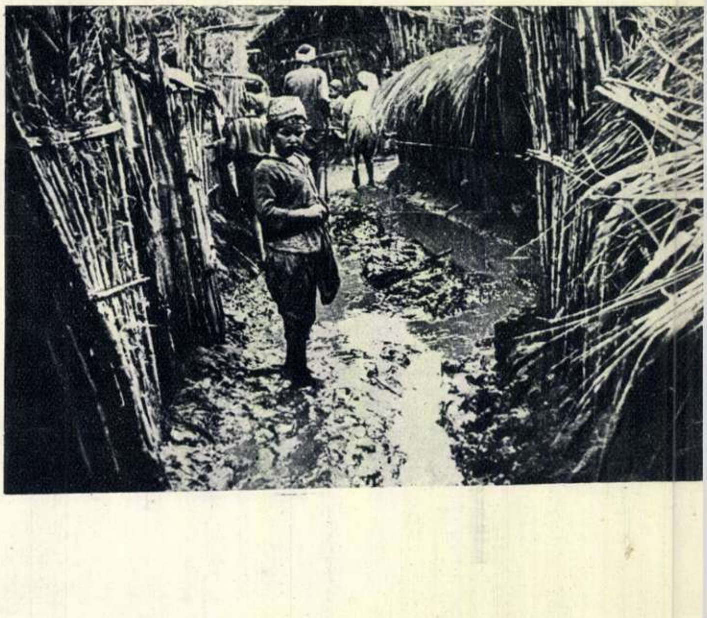

IE!

francez și chiar în ciuda opoziției unei părți însemnate a burgheziei franceze.

Colonialiștii francezi au izbutit să-și atragă ura de moarte a popoarelor nord-africane. In Maroc, de pildă, toate partidele politice, de la partidul burghez Istiqlal și pînă la comuniști, sînt unite în lupta comună împotriva uneltirilor colonialiste. Iar interzicerea de către guvernul francez a Partidului Comunist din Algeria este încă o dovadă a popularității și prestigiului de care se bucură comuniștii în fruntea luptei pentru libertate. Luptătorii comuniști arată poporului cît de mincinoase sînt promisiunile colonialiștilor, cît de fățarnice sînt așa-zisele lor măsuri pentru asigurarea „autonomiei interne" și că în dosul ofertelor de „pacificare" se ascund intenții criminale.

Și faptele vorbesc de la sine.

Algeria cere într-un singur glas libertate; i se oferă false „reforme administrative", însoțite de veritabile cătușe. Tunisia se ridică împotriva dominației franceze; „civilizatorii" francezi decretează stare de asediu, se dedau la represiuni sîngeroase, incendiază sate pașnice. Poporul marocan se opune impunerii cu sila a sultanului uzurpator Ben Arafa, sluga colonialiștilor; detașamentele de șoc ale „Legiunii străine" și trupele de mercenari senegalezi sînt asmuțite în acțiuni de pedepsire a „rebelilor" din Maroc. In porturile nord-africane, debarcă tot mai multe unități militare franceze trimise să întărească forțele colonialiste de represiune. In legătură cu aceasta ziare americane ca „New-York Herald Tribune" și altele relatează cu cinică satisfacție că în aceste zile **„Africa de Nord este transformată în pămînt pîrjolit"**.

Pămîntul acesta, încărcat de bogății imense, îndură de aproape un secol apăsarea cizmei colonialiste. Și, totuși, ziarele reacționare pariziene pretind că Marocul, Tunisia și Algeria sînt... „regiuni ale Franței". Numai că în aceste „regiuni" ce ocupă un teritoriu de aproape cinci ori mai mare decît Franța, 22 de milioane de oameni suferă opresiunea colonialistă. Dar, pe cît de sălbatice sînt represiunile „civilizatorilor" francezi, pe atît mai îndîrjită și puternică devine lupta dreaptă a popoarelor Africii de nord pentru sfărîmarea jugului colonialist, pentru cucerirea libertății pe care o așteaptă de atît amar de vreme.

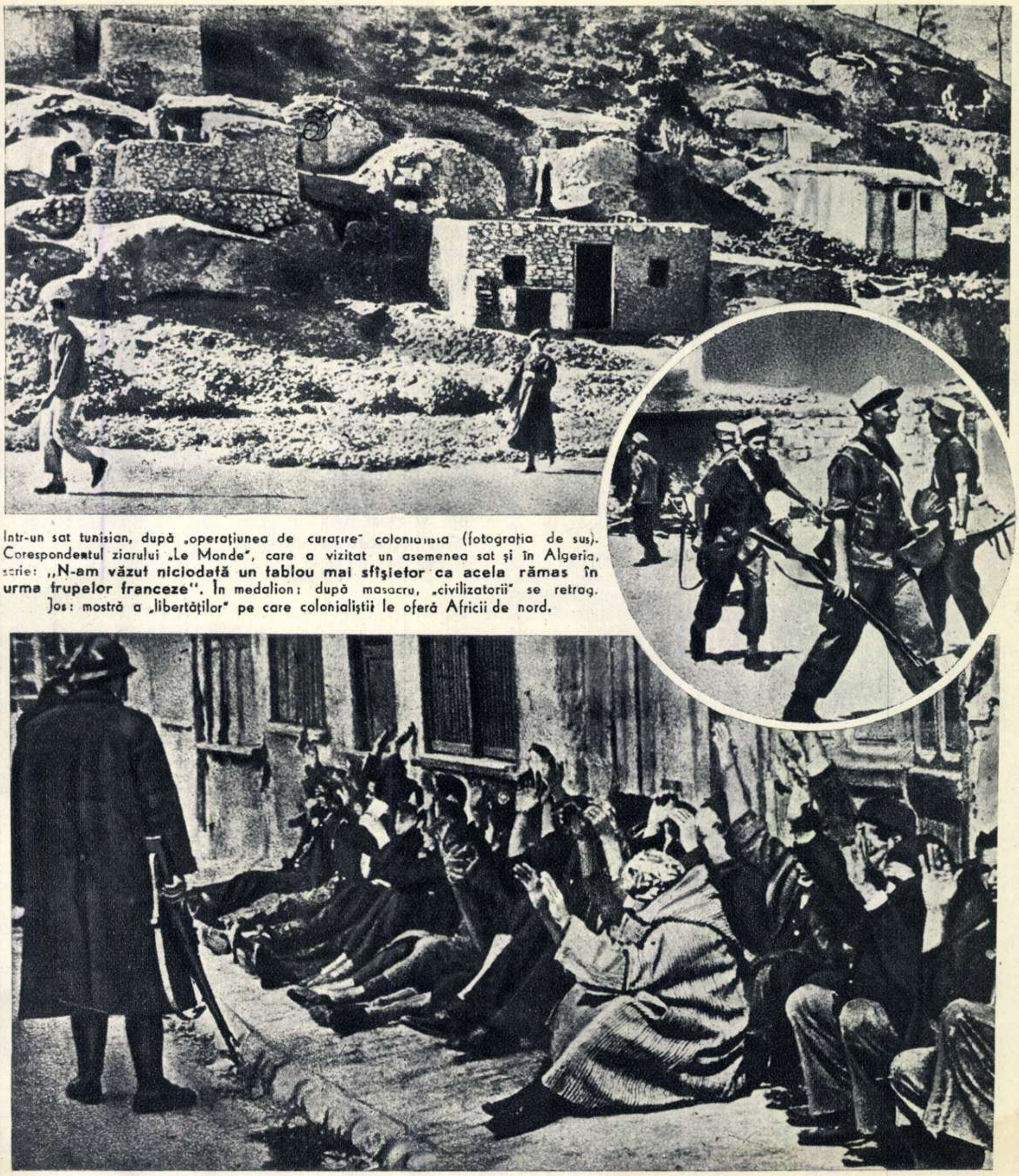

Intr-un sat tunisian, după „operațiunea de curațire" colonialistă (fotografia de sus). Corespondentul ziarului „Le Monde", care a vizitat un asemenea sat și în Algeria, scrie: **„N-am văzut niciodată un tablou mai sfîșietor ca acela rămas în urma trupelor franceze"**. În medalion: după masacru, „civilizatorii" se retrag. Jos: mostră a „libertăților" pe care colonialiștii le oferă Africii de nord.

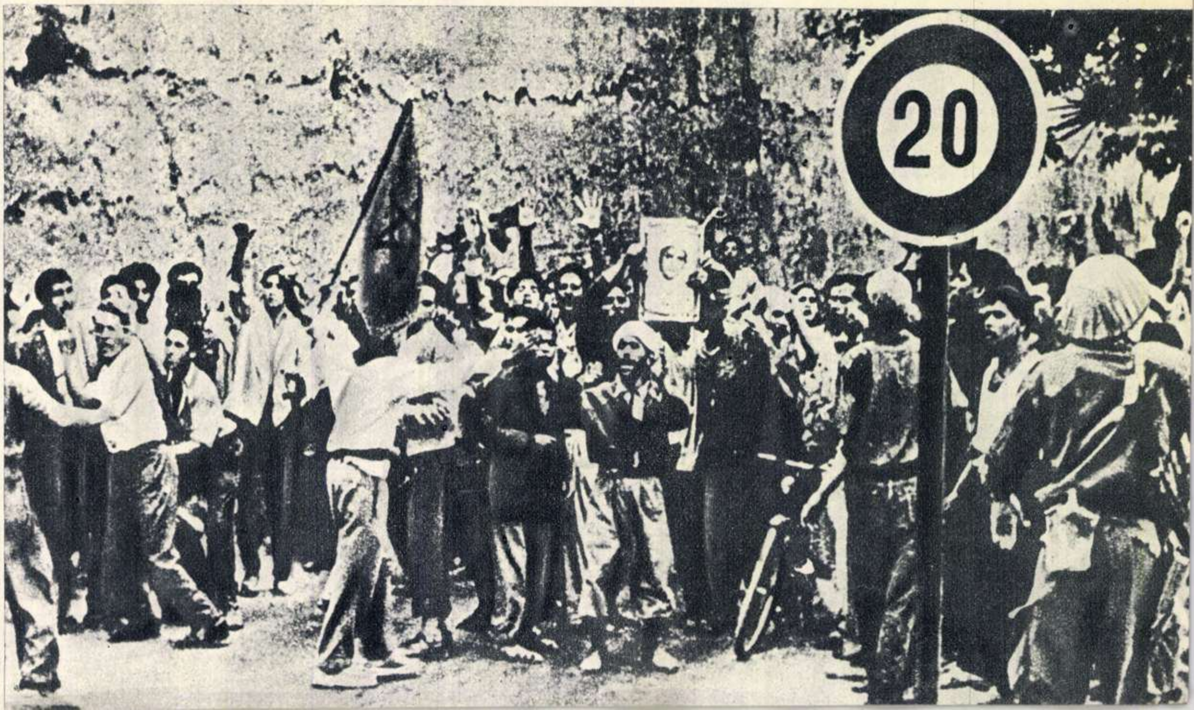

„Jos jugul colonialist!"; „Moarte călăilor"; „Libertate pentru popoarele Africii de nord!" Cu aceste cuvinte pe buze, zeci de mii de marocani, algerieni și tunisieni se avîntă în luptă, sfidînd baionetele franceze. In fotografie: lupte de stradă la Casablanca.

SFÎRȘITUL „OMULUI DE LA PILTDOWN"

Era în 1912, în Anglia... În districtul Sussex, se făceau lucrări de terasament pentru construirea unui drum către o fermă de lîngă Piltdown. Se lucra intens, se făceau săpături — prilej minunat de „cercetări" pentru un anume mr. Charles Dawson, jurist și arheolog amator... Într-o bună zi, tot răscolind pămîntul săpat, mr. Dawson a găsit un fragment de craniu omenesc... O singură privire asupra grosimii osului l-a convins că are de-a face cu o rămășiță care datează de multe mii de ani. Mr. Dawson s-a entuziasmat și, ajutat de dr. Arthur Woodward de la British Museum, a purces să ciuruiască întreaga masă de pietriș și pămînt săpat. Nu peste mult timp, ei au mai găsit cîteva bucăți de oase — o parte a osului temporal, jumătate din maxilarul inferior cu doi dinți, și o piatră cu urme de prelucrare primitivă. Imediat după aceea, au pornit la reconstituirea, din oasele găsite, a craniului și pe urmă a întregului aspect al strămoșului nou descoperit. Astfel s-a născut „omul de la Piltdown"...

Craniul „omului de la Piltdown", așa cum a fost el reconstituit de Dawson și Woodward. Părțile întunecoase — sînt fragmentele de oase găsite, iar părțile deschise la culoare au fost reconstituite de cei doi, în laborator.

Noua „descoperire" nu intra însă în cadrul teoriilor evoluționiste, construite atît de riguros științific de către savanții din întreaga lume. Ea nu coincidea cu nici una din etapele de evoluție a omului, cu nici una din formele de trecere pînă la „homo sapiens", descoperite și stabilite într-un lanț logic de către savanți. În loc să ajute, „omul de la Piltdown" a devenit o piedică de netrecut pentru antropologi. Discuțiile o dată stîrnite în jurul lui, au continuat decenii de-a rîndul cu înverșunare. Care era în fond problema atît de aprig controversată? În privința aceasta, specialistul Maxwell Reed spunea în 1931: „Chestiunea constă în aceea că, prin structura craniului, „omul de la Piltdown" amintește desigur omul; ... piatra găsită împreună cu oasele arată că „omul de la Piltdown" știa să confecționeze unelte de piatră. În același timp, însă, maxilarul lui amintește în mod frapant de maxilarul unui cimpanzeu tînăr, dinții lui canini, ascuțiți, sînt ieșiți în afară; este deci de presupus că el îi folosea pentru luptă. Ce ciudat: craniul aproape uman, iar maxilarul — de maimuță! Tocmai aceasta îl deosebește pe „omul de la Piltdown de toți ceilalți strămoși ai omului..."

Dezvăluirea misterului s-a produs abia anul trecut... O comisie de oameni de știință a preluat cazul și a făcut diferite și amănunțite analize chimice și radiologice ale rămășițelor de la Piltdown. Rezultatul expertizei a fost unanim și indiscutabil: fragmentele de craniu sînt rămășițe de om de acum aproape 50 mii de ani; în schimb, jumătatea maxilarului aparține categoric unui tînăr cimpanzeu contemporan și a fost numai preparată în mod priceput ca să amintească, prin aspectul său, un os datînd de secole.

..Acesta e istoricul nemaipomenitei mistificări științifice intitulată „Omul de la Piltdown"... Care a fost scopul falsului? E tardiv să se poată stabili. Mr. Charles Dawson a murit în 1916, înconjurat de stima contemporanilor săi. Astăzi, nimeni n-ar fi în stare să spună dacă el a fost victima unei erori, dacă a căutat cu orice preț să devină celebru sau dacă a vrut pur și simplu să-și bată joc de știință... În orice caz, un lucru se poate spune cu siguranță: că, după 41 de ani, s-a risipit marele mister care chinuia pe savanți, s-a produs în sprijinul științei sfîrșitul „omului de la Piltdown".

(După un articol apărut în revista poloneză „Swiat").

DEZLEGAREA JOCULUI „În lumea muzelor" apărut în n-rul trecut.

ORIZONTAL: 1) E — Calliope. 2) Urania — Cor. 3) Tapetat — Lg. 4) Erato — Clio. 5) Ri — Are — Em. 6) Pia — Argint. 7) E — Talia — Îe. 8) Sar — Siraz. 9) Ot — At — TO — A. 10) Melpomene. 11) Alo — Ra — Dag. 12) Terpsihore.

VERTICAL: 1) Euterpe — Omăt. 2) Rării — Stele. 3) Capă — Ață — Lor. 4) Aneta — Arap — P. 5) Litoral — Tors. 6) Laa — Eris — Mai. 7) I — Tc — Gaițe — H. 8) Oc — Lei — Rondo 9) Polimnia — Ear. 10) Ergo — Teză — G.E.

Tineretul patriei noastre

ÎN ATENȚIA PARTICIPANȚILOR LA CONCURSUL DE PORTRETE FOTOGRAFICE

In nr. 14 din 15 iulie a.c. al revistei noastre, am publicat condițiile de participare la concursul de portrete fotografice „Tineretul patriei noastre", organizat de „Flacăra" și Centrul de producție cinematografică.

Imediat după deschiderea concursului, la redacție au început să sosească numeroase scrisori de la fotografii amatori și profesioniști doritori a participa la concurs, scrisori în care ni se cer lămuriri și se ridică numeroase probleme în legătură cu condițiile de participare. Cele mai multe dintre aceste scrisori arată că termenul ales pentru închiderea concursului — 1 noiembrie 1955 — este nepotrivit, lunile ploioase de toamnă nefiind potrivite pentru fotografii în aer liber. Ni se arată în aceste scrisori că cel mai potrivit pentru un asemenea concurs este să cuprindă și zilele iernii, cînd se pot realiza fotografii interesante.

Luînd în considerare justețea acestor argumente, redacția „Flacării" și conducerea Centrului de producție cinematografică au hotărît prelungirea duratei concursului, și anume:

Data închiderii concursului este 1 februarie 1956.

La 15 martie 1956, se vor publica rezultatele concursului în revista „Flacăra".

Celelalte condiții de participare rămîn neschimbate.

JOCURI DISTRACTIVE

SA CUNOAȘTEM SISTEMUL NOSTRU PLANETAR

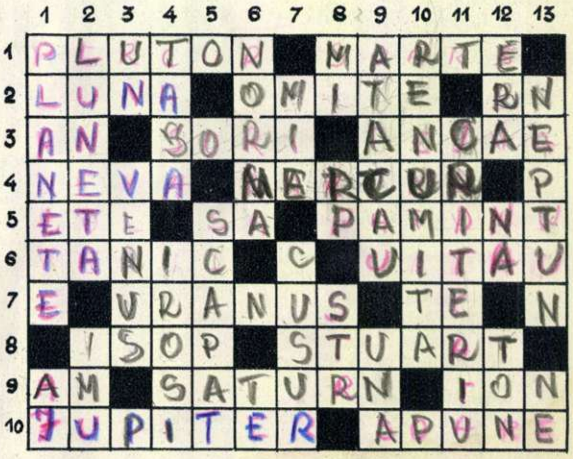

	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
1	P	L	U	T	O	N	■	M	A	R	T	E	■
2	L	U	N	A	■	O	M	I	T	E	■	R	N
3	A	N	■	S	O	R	I	■	A	N	C	A	E
4	N	E	V	A	■	M	E	R	C	U	R	■	P
5	E	T	E	■	S	A	■	P	A	M	I	N	T
6	T	A	N	I	C	■	C	■	U	I	T	A	U
7	E	■	U	R	A	N	U	S	■	T	E	■	N
8	■	I	S	O	P	■	S	T	U	A	R	T	■
9	A	M	■	S	A	T	U	R	N	■	I	O	N
10	J	U	P	I	T	E	R	■	A	P	U	N	E

ORIZONTAL: 1) Planetă mai mică decît Marte, cu o distanță medie de Soare de 5900 milioane kilometri; anul = 247,7 ani pămîntești; masa = 0,93 din masa Pămîntului — Cea mai apropiată planetă exterioară de Pămînt, avînd o distanță medie de Soare de 228 milioane kilometri; are doi sateliți; anul = 687 zile pămîntești; masa = 0,108 din masa Pămîntului; volumul = 0,141 din volumul Pămîntului; temperatura variază între —70 și +20 grade. 2) Satelit al Pămîntului, fără lumină proprie, luminat de soare — A scăpa din vedere — La extremitatea lui Saturn. 3) Perioada de revoluție a Pămîntului în jurul Soarelui — Aștrii centrali ai unor sisteme planetare — Parte a instrumentelor de suflat. 4) Fluviu în U.R.S.S. — Planeta cea mai apropiată de Soare, de care o desparte o distanță medie de 58 milioane kilometri; anul = 88 zile pămîntești; volumul = 1/23 din volumul Pămîntului; temperatura pînă la 400 grade. 5) În... coada oricăror planete — Satelit la început — Planetă cu o distanță medie de Soare de 149.700.000 km, ușor turtită la poli, cu o rază ecuatorială de 6378 km; are un satelit. 6) Acid folosit la tăbăcirea pieilor — Pierdeau din memorie. 7) Planetă cu 5 sateliți și o distanță medie de Soare de 2822 milioane km; anul egal cu 84 ani pămîntești; temperatura, minus 180 grade — În Jupiter. 8) Celebru fabulist grec din antichitate — Dinastie regală scoțiană. 9) În Pămînt — Planetă cu 10 sateliți; distanța medie de Soare = 1417 milioane km; anul = 29,46 ani pămîntești; masa = 95 × masa Pămîntului; temperatura, minus 150 grade — Atom încărcat cu electricitate. 10) Cea mai mare dintre planetele noastre, cu un volum de 1430 ori mai mare ca al Pămîntului; are 11 sateliți; distanța medie de Soare de cinci ori mai mare ca distanța dintre Pămînt și Soare; anul = 11,86 ani pămîntești — Dispare la orizont.

VERTICAL: 1) Mercur, Venus, Pămînt, Marte etc. — Adrian Jurăscu. 2) Instrument optic pentru cercetarea planetelor — Specie de struț. 3) În Lună — Planetă cu o distanță medie de Soare de 107 milioane km; anul = 225 zile pămîntești; temperatura mai mare ca pe Pămînt. 4) Ceașcă — Risipi. 5) Salvat. 6) Operă de Bellini — În stele. 7) Pronume — Defect. 8) Notă muzicală — Republică Populară — Stradă. 9) Luau în discuție o problemă — Numeral. 10) Celebră. 11) Normă de gîndire. 12) Noțiune de timp — Sodiu — Sunet. 13) Planetă cu un satelit, avînd o distanță medie de Soare de 30 ori cît distanța dintre Pămînt și Soare; anul = 164,8 ani pămîntești; volumul = 60 de ori cît volumul Pămîntului; temperatura = minus 220 grade — În planete.

REDACȚIA: BUCUREȘTI Căsuța Poștală 7
PIAȚA SCÎNTEII Tel. 7.60.10 Int. 1788
ABONAMENTE: la toate oficiile poștale din țară și la factorii poștali și difuzorii voluntari din întreprinderi și instituții.
PREȚUL ABONAMENTELOR 3 luni: 9 lei
6 luni: 18 lei
un an: 36 lei

Tipărită la Combinatul Poligrafic Casa Scînteii „I. V. Stalin". Planșele offset executate la Întreprinderea poligrafică nr. 4-București.

FABULE CHINEZEȘTI

ILUSTRAȚII DE ADRIAN LUCACI

CUCUL ŞI CEI DOI CAI

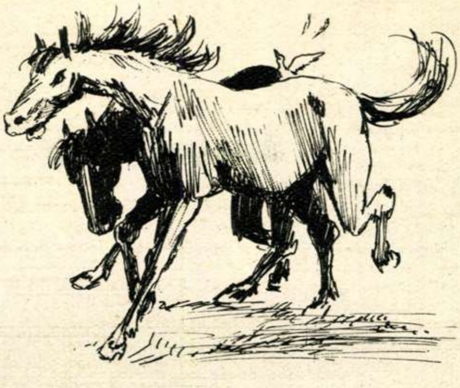

Într-o pădure, s-a ivit un cuc. Se zice că venise de peste mare. Poate că era chiar așa... Şi cucul ăsta se lăuda că poate împăca orice neînțelegere. Dar toate ieșeau pe dos. De veneau la el niscaiva păsări să caute dreptate, cucul le făcea să se sfădească și mai rău. Nu putea trăi o zi fără a pune la cale vreo încăierare. Pe el nimeni nu l-a văzut niciodată bătîndu-se, în schimb se pricepea de minune să-i stîrnească pe alții...

Păsările prinseră să-l ocolească la o distanță de cîțiva li[1]. Dar cucul ba ațîța păsările negre împotriva celor portocalii, ba băga zîzanie între doi papagali nedespărțiți.

Toate acestea, însă, cucul nu le făcea fără nici un rost, ci de fiecare dată avea un cîștig. În vreme ce păsările negre se băteau cu cele portocalii, mijlocitorul de peste mare se ospăta cu ouăle lor. Iar în timpul încăierării între papagalii nedespărțiți, cucul înfuleca masa lor de prînz, pe care aceștia uitau s-o mai mănînce.

Într-o zi, cucul ședea într-un pom și se uita la doi cai ce păşteau liniștiți. Unul era alb, celălalt negru. De mult nu mai stîrnise nici o încăierare și din cauza asta era flămînd.

„Dacă acești cai s-ar lua la bătaie — se gîndea cucul — ar scormoni pămîntul cu copitele și m-aş putea ospăta cu arahide... Trebuie să-i îndemn pe caii ăștia proști să-mi facă rost de mîncare..."

Cucul, așezîndu-se pe capul calului alb (chipurile să alunge muștele), îi cîntă în șoaptă:

— Fii cu băgare de seamă! Ia te uită cum te privește calul ăsta negru! Vrea să-ți sucească gîtul și să-ți smulgă coada. De-abia așteaptă să adormi... N-ar fi mai bine să i-o iei înainte și să-l ataci tu?...

În zbor ușor, cucul trecu apoi pe spinarea calului negru și-i spuse același lucru.

Caii se uitară unul la altul. În ochii lor, se aprinseră scîntei de mînie. Făcură cîțiva pași unul spre celălalt. Stăteau acum unul lîngă altul, cu grumajii încordați, plini de mîndrie.

„Ce poftă am de arahide!“ — se gîndea cucul, ascultînd cum îi chiorăie mațele. „Încă puțin și caii ăștia neghiobi se vor lua la bătaie..."

Se năpusti între ei și începu să lovească cu ciocul cînd spinarea calului alb, cînd aceea a calului negru. Îi lovea cu ciocul și țipa:

— Altul te bate si tu rabzi! Rușine să-ți fie!

Dar nici nu-și sfîrși bine vorba și caii se aruncară unul spre altul, ciocnindu-se puternic. Cucul neapucînd să zboare, fu strivit între crupele lor.

După asta, caii porniră prin pajiște ca și cînd nu s-ar fi petrecut nimic. Poate că au fost dinainte înțeleși să pedepsească pe acela care va încerca să bage zîzanie între ei. Cine știe!...

Pe lume, mai sînt mulți cuci de felul acesta. Dar cu timpul vor pieri cu toții. Noi nu putem decît să spunem: așa le trebuie!

---

[1] Unitate de măsură chineză.

OCHIUL FALS

Cămătarul din Ucian, Ciou cel cu un singur ochi, stăpînea atîtea clădiri, încît acestea se înșirau de-a lungul și de-a latul orașului, pe o distanță de zeci de li. În tot orașul, nu era om mai bogat și mai zgîrcit decît Ciou.

Țăranii și culii din Ucian erau datori vînduți chiorului și vai de acela care întîrzia cu plata dobînzilor. Cămătarul nu dădea nimănui nici un fel de amînare. Şi totuși, bătrînul Iui a izbutit să capete odată o amînare de la Ciou. Iată cum s-au petrecut lucrurile:

Iui a venit la Ciou la un timp nepotrivit. Cămătarul tocmai poftise la un pahar de vin cîțiva prieteni și, față de aceștia, i-a fost rușine să-l refuze pe bătrîn, care îl ruga să-l amîne cu plata pînă la toamna mijlocie[2].

— Fie cum ți-e voia — spuse cămătarul cu șiretenie. Dar, mai întîi, trebuie să-mi dezlegi o ghicitoare: care dintre ochii mei e cel adevărat și care e cel de sticlă ?

Toți știau că nu demult Ciou fusese la Pekin și-și pusese un ochi de sticlă. Slugile spuneau că acest ochi seamănă atît de bine cu cel adevărat, încît nu-i puteai deosebi. Şi cu toate că pe ascuns Iui nu-i spunea niciodată lui Ciou altfel decît „ broască țestoasă cu un ochi“, el nu băgase pînă atunci de seamă care anume ochi îi lipsește — stîngul sau dreptul.

— Ei, Iui, ghicește! — spuse Ciou. De ce taci?

Musafirii chiorului se apropiară de bătrîn și prinseră a-l lua în rîs.

— Ce-i, Iui, te-ai rătăcit între cei doi ochi?

Iui ridică mîna în sus și, cu toate că Ciou stătea cu spatele la lumină, arătă fără să șovăie ochiul drept.

— Ăsta-i cel fals!

Ciou era atît de uimit, încît nu fu în stare să scoată o vorbă, iar musafirii l-au întrebat:

— Noi, care îi sîntem prieteni, nu am putut ghici dintr-o dată. Tu, care nu ești decît un simplu țăran, cum de-ai ghicit?

— Unul dintre ochii prea cinstitului Ciou se uita la mine cu milă. Mi-am dat numaidecît seama că era cel fals...

Musafirii izbucniră în rîs. Ciou fu și el nevoit să zîmbească în silă. Dar nu-și putu lua cuvîntul înapoi. Astfel, Iui căpătă amînarea.

De atunci, în Ucian a rămas o vorbă: dacă ochiul unui bogătaș privește cu milă pe un sărac, atunci acest ochi e fals.

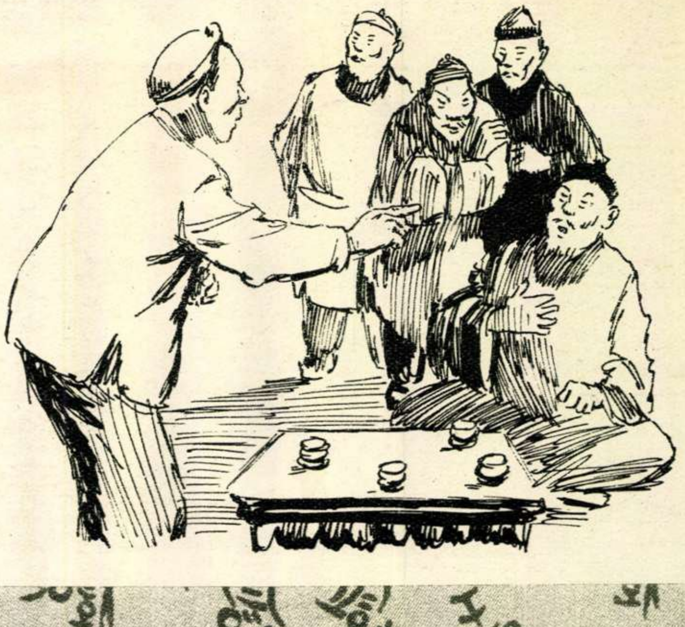

---

[2] Chinezii împart fiecare anotimp în trei părți: cel tare, cel mijlociu și ultimul.

Tg Mures
Biblioteca Centrală

FLACARA

Nr. 19 (68) — 1 octombrie 1955

Prețul 1,50 lei

05
F

FLACARA

Nr. 20 (69) — 15 OCTOMBRIE 1955

O combină sovietică „K.U.2" a intrat în porumbiştea g.a.s. din Secueni, raionul Roman. Ştiuleţii sînt despărţiţi de coceni, iar aceştia sînt tocaţi şi transformaţi în furaje. Cu ajutorul acestei maşini, trei oameni realizează ceea ce manual ar necesita zeci de braţe de muncă.

(Foto AGERPRES)

COPERTA I: La 5 noiembrie, maestrul Mihail Sadoveanu împlineşte 75 de ani.

Fotografie de Dan GRIGORESCU

COPERTA a IV-a: Şi eu am fost la culesul viilor!...

Fotografie de R. ADLEFF

FLACĂRA

Proletari din toate țările, uniți-vă!

Nr. 20 (69) 15 OCTOMBRIE 1955 ANUL IV

REVISTĂ BILUNARĂ SOCIAL—POLITICĂ ȘI LITERAR—ARTISTICĂ

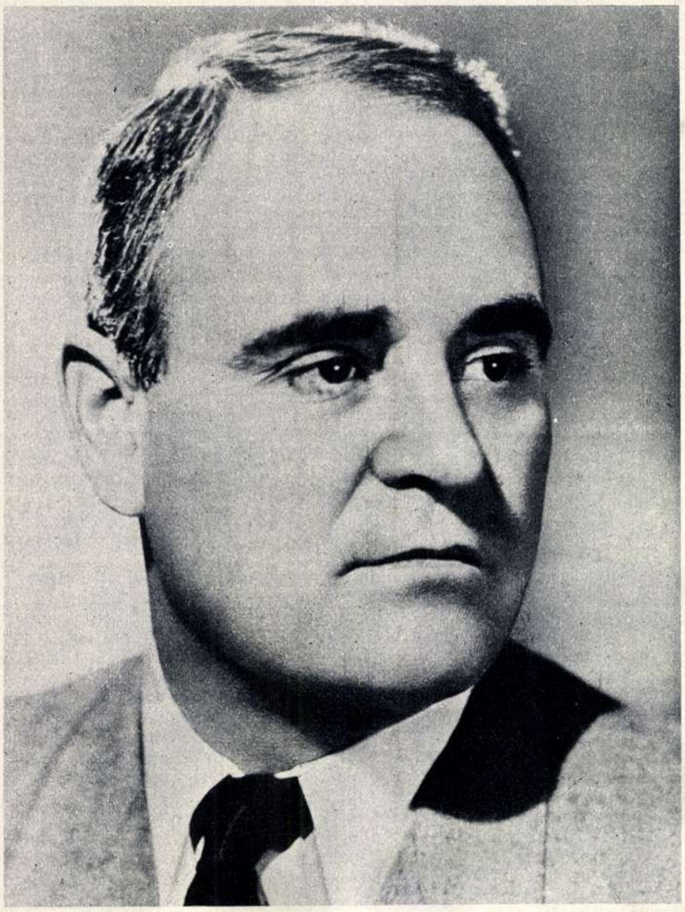

Tovarășul **GH. GHEORGHIU-DEJ**,
prim-secretar al Comitetului Central al P.M.R.

Tovarășul **CHIVU STOICA**,
președintele Consiliului de Miniștri al R.P.R.

COMUNICAT

În zilele de 30 septembrie și 1 octombrie 1955 a avut loc ședința plenară a Comitetului Central al Partidului Muncitoresc Romîn.

La plenară au luat parte primii secretari ai comitetelor regionale ale partidului. La ordinea de zi a plenarei au figurat următoarele puncte:

1. Probleme organizatorice.
2. Convocarea celui de-al 2-lea Congres al Partidului Muncitoresc Romîn și aprobarea ordinei de zi a Congresului.
3. Despre mersul lucrărilor agricole în anul 1955.

În vederea îmbunătățirii muncii de partid și întăririi continue a rolului conducător al partidului în toate sectoarele vieții de stat și în organizațiile de masă, Plenara Comitetului Central a ales în unanimitate pe tov. Gh. Gheorghiu-Dej în funcția de prim-secretar al Comitetului Central al Partidului Muncitoresc Romîn, eliberînd din această funcție pe tov. Gh. Apostol.

Plenara a ales în unanimitate ca secretar al C.C. al P.M.R. pe tov. I. Chișinevschi.

Tov. Gh. Apostol a fost ales de Consiliul Central al Sindicatelor în funcția de Președinte al C.C.S.

Plenara a hotărît convocarea celui de-al 2-lea Congres al P.M.R. în ziua de 23 decembrie 1955.

Plenara a aprobat următoarea ordine de zi a Congresului:

1. Raportul de activitate al C.C. al P.M.R.
   — raportor tov. Gh. Gheorghiu-Dej
2. Raportul Comisiei Centrale de Revizie.
   — raportor tov. Guină Nicolae
3. Raportul asupra Directivelor Congresului al II-lea cu privire la cel de-al 2-lea plan cincinal de dezvoltare a economiei naționale pe anii 1956-1960.
   — raportor tov. Chivu Stoica
4. Raportul cu privire la modificarea Statutului P.M.R.
   — raportor tov. Ceaușescu Nicolae
5. Alegerea organelor centrale ale partidului.

Plenara a stabilit măsuri practice în vederea încheierii cu succes a lucrărilor agricole din toamna acestui an.

LUCRĂRILE CELEI DE A 7-a SESIUNI A MARII ADUNĂRI NAȚIONALE A R. P. R.

În ziua de 3 octombrie au avut loc lucrările celei de a 7-a sesiuni a Marii Adunări Naționale a R.P.R.

Trecîndu-se la ordinea de zi, a fost votat în unanimitate proiectul de lege pentru ratificarea decretelor emise de Prezidiul Marii Adunări Naționale a R.P.R. în perioada de la 30 mai pînă la 3 octombrie 1955.

În continuare, președintele Marii Adunări Naționale a dat citire scrisorii pe care a primit-o din partea tovarășului Gh. Gheorghiu-Dej, președintele Consiliului de Miniștri al R.P.R., în care acesta roagă Marea Adunare Națională să-l elibereze din funcția de președinte al Consiliului de Miniștri, în legătură cu alegerea sa de către Plenara Comitetului Central al Partidului Muncitoresc Romîn în funcția de prim-secretar al C.C. al P.M.R.

După ce Marea Adunare Națională a aprobat eliberarea tovarășului Gh. Gheorghiu-Dej din funcția de președinte al Consiliului de Miniștri al R.P.R., a luat cuvîntul tovarășul Gh. Gheorghiu-Dej care, din însărcinarea Comitetului Central al Partidului Muncitoresc Romîn și a Consiliului Împuterniciților, prezintă Marii Adunări Naționale propunerea privind desemnarea în funcția de președinte al Consiliului de Miniștri a tovarășului Chivu Stoica, propunere ce este votată în unanimitate de către Marea Adunare Națională.

Luînd cuvîntul, tovarășul Chivu Stoica, președintele Consiliului de Miniștri al R.P.R., a făcut o expunere asupra politicii interne și externe a guvernului R.P.R.. Tovarășul Gh. Gheorghiu-Dej a fost apoi ales de Marea Adunare Națională ca membru în Prezidiul Marii Adunări Naționale.

ASOCIAŢIA PRIETENIEI

Casa Prieteniei Romîno-Sovietice din Bucureşti.

Am citit, nu demult, cîteva pagini modeste despre prietenie. Erau scrise la mașină, în rînduri dese, pe cîteva mici foi de hîrtie. Mi-au amintit de marile opere literare, deși în întocmirea lor nu se simțea o mare experiență artistică și nici un condei măiestru. Emoționant era conținutul lor, cifrele care, cu tot limbajul lor zgîrcit și grav, transmiteau un mare adevăr.

Despre prietenie s-a scris mult. Mari scriitori ai lumii i-au închinat opere, lăsîndu-ne peste veacuri mărturii emoționante ale acestui nobil simțămînt omenesc. Dar rîndurile de care aminteam vorbeau nu despre prietenie în general, ci despre o asociație a prieteniei, în preajma Congresului ei. O știm cu toți: Asociația romînă pentru legăturile de prietenie cu U.R.S.S. Sau, așa cum îi spunem de 11 ani, de fiecare dată cînd pomenim de popularizarea unor noi metode sovietice de muncă, de vreun curs de limba rusă, de expoziții sau conferințe înfățișînd realitățile Țării Comunismului: A.R.L.U.S.

...Am încercat să situez geografic, în închipuire, pe o hartă a patriei noastre, cele 22.000 de cercuri A.R.L.U.S. răspîndite pretutindeni în țară, în cătunele bătute de soare din întinsul Bărăgan ori în răcoroase săli din institutele Academiei, ori în uzinele Reșiței. Am avut imaginea unui uriaș fluviu de oameni — șase milioane — care se îndreaptă cu sete spre cercurile ai căror membri sînt, spre a-și cunoaște marile perspective de viitor. Pentru că prezentul sovietic înseamnă viitorul nostru. Am încercat să socotesc cam cîte biblioteci, încropite din cîteva scînduri date cu grijă la rindea și prinse pe peretele unui colectivist din Țara Moților, ori sculptate cu rafinament în lemn de nuc și instalate într-o sală universitară, s-au umplut în ultimii cinci ani cu cele 12.500.000 de cărți editate de „Cartea Rusă"? Sau să-mi închipui cîți dintre cei 160. 000 de oameni care au urmat în acest an cele 11.000 de cursuri de limba rusă izbutesc să-l citească în original pe Gorki sau să studieze principiile de funcționare a primei centrale atomice din lume. Ca pe firul unei nesfîrșite pelicule, s-au înșiruit imaginile celor un milion de manifestări culturale organizate de A.R.L.U.S., la care au luat parte în ultimii cinci ani peste 120.000.000 de participanți...

Imaginea această vastă, generală, mi s-a înfățișat însă, dincolo de dimensiunile impresionante ale cifrelor, în micile aspecte vii, concrete, ale vieții noastre zilnice.

L-am văzut pe Nae Marinache, președintele colectivei din Broștenii Ploeștilor, stînd de vorbă cu consătenii lui și sfătuindu-se cum să aplice învățătura pe care a deprins-o de la colhoznicii uzbeci, cărora le fusese nu demult oaspete. L-am văzut pe vestitul Erou al Muncii Socialiste, Vasilache, studiind cu pasiune metodele lui Bîkov și Bortkevici, ori pe Ștefan Covaci împărtășindu-i în scris lui Kolesov, într-o oră de răgaz, succesele obținute de el atunci cînd, primul în țară, i-a aplicat metoda. Am ascultat din nou acele discuții creatoare ce au durat zile întregi între marii actori ai „Mossoviet-ului" și actorii noștri, ori am ascultat nesfîrșitele valuri de aplauze ce răsplăteau grația nespusă a Olgăi Lepeșinskaia.

Și deasupra tuturor acestor fapte am zărit, ca o mică dar grăitoare emblemă, binecunoscutele inițiale: A.R.L.U.S. Asociația care, răspunzînd sentimentelor de caldă dragoste purtate Uniunii Sovietice de poporul nostru, își desfășoară de 11 ani rodnica-i activitate. Bilanțul acestei activități îl cunoaștem în aceste zile din documentele celui de-al IV-lea Congres al său. Zile în care cinstim cu emoție tradiționala sărbătoare a prieteniei romîno-sovietice și în care simțămintele frățești față de marea noastră prietenă și eliberatoare se exprimă cu o amploare și o profunzime tot mai mare.

URSS AZI
ՆՈՐ ԿՅԱՆՔ
НОВИЙ ВІК
VEAC NOU
Întîmpinarea Lunii prieteniei romîno-sovietice

A.R.L.U.S-ul asigură apariţia a şase publicaţii în limbile romînă, maghiară, armeană şi ucraineană, care însumează un tiraj anual de 4.380.000 exemplare

Scriitorul sovietic P. U. Brovka, stînd de vorbă cu tineri constructori ai hidrocentralei „V. I. Lenin" de la Bicaz.

La un curs de limbă rusă, organizat de cercul ARLUS dintr-o întreprindere.

In mijlocul balerinilor romîni, marea dansatoare sovietică Olga Lepesinskaia primeşte nesfîrşitele ovaţii ale publicului nostru.

Aspecte din timpul unei manifestări cultural-artistice organizate de ARLUS în Cărbuneştii Craiovei.

Pentru muncitorii fabricii „Constantin David", înmînarea carnetelor de membru al ARLUS-ului constituie un eveniment sărbătoresc.

Intr-una din sălile Expoziţiei de creaţie populară închinată prieteniei romîno-sovietice, organizate în Bucureşti în toamna anului trecut.

Una dintre delegaţiile romîne ce a vizitat U. R. S. S. traversînd Piaţa Roşie din Capitala sovietică.

Pentru a se apăra de furia mulțimii, comandamentul britanic din Nicosia s-a baricadat în cazarma Woosley din Nicosia, înlăuntrul unei centuri de sîrmă ghimpată.

Tineretul cipriot demonstrează în masă împotriva dominației colonialiste, cerînd alipirea la Grecia.
←

CIPRUL înfruntă colonialismul !

Mulțimea imensă adunată în piața centrală din Nicosia scandează într-un singur glas, tunător: **„Jos colonialismul!"**; **„Enosis!"** (alipirea la Grecia). Tineri cipRioți smulg drapelul britanic și țin cuvîntări înflăcărate, cerînd libertate pentru Cipru. Poliția militară engleză se năpustește asupra demonstranților, dar este silită să bată în retragere.

Pe străzile Famagustei, se revarsă șuvoiul manifestanților greci ce poartă mii de pancarte cu inscripția: **„Afară cu americanii din Grecia!"**. Pe șoseaua spre Peristeronopighi, mașina în care se află arhiepiscopul Makarios, partizan al alipirii Ciprului la Grecia, este oprită și percheziționată de militari englezi. In diferite localități au loc zilnic ciocniri sîngeroase între populația care cere plecarea colonialiștilor și poliția britanică.

Dar în porturile Ciprului sînt mereu debarcate trupe de represiune, iar tunurile vaselor de război britanice sînt îndreptate amenințător spre insula în care o jumătate de milion de oameni, în cea mai mare majoritate greci, înfruntă de mulți ani dominația colonială.

Anglia se cramponează cu îndîrjire de Cipru, unde se află una din cele mai mari baze militare imperiale, a cărei importanță a crescut și mai mult după retragerea trupelor engleze din zona Canalului de Suez. Grecia este în conflict cu Anglia și Turcia pentru că cere să se acorde Ciprului, dreptul la autodeterminare, iar guvernul turc se opune categoric acestei cereri, ridicînd și el pretenții asupra prețioasei perle a Mediteranei.

Evenimentele din ultima vreme arată că Ciprul a devenit un adevărat măr al discordiei anglo-greco-turce, ceea ce a creat un conflict deschis între partenerii, mai mult sau mai puțin „atlantici", ai blocului agresiv N.A.T.O. Și pe cît de ascuțită este vrajba anglo-greco-turcă în chestiunea Ciprului, pe atît de uniți sînt cipRioții în lupta lor pentru scuturarea odiosului jug colonialist.

Una din străzile orașului Nicosia — capitala Ciprului.

Mineri cipRioți șomeri, demonstrînd.

ΤΑ ΠΑΙΔΙΑ
ΠΕΙΝΟΥΝ
ΓΙΑΤΙ ΕΙΜΑΣΤ
ΑΝΕΡΓΟΙ

Arhiepiscopul Makarios (în dreapta) care s-a alăturat luptei populare anticolonialiste.

Mihail Sadoveanu

împlinește 75 de ani

Maestrul Mihail Sadoveanu împlinește în curînd 75 ani. Marele scriitor a creat cea mai amplă frescă a societății romînești. Peste 120 de cărți constituie creația maestrului. Ele fac astăzi înconjurul pămîntului, traduse în zeci de limbi. Ca o recunoaștere a bogatei sale activități, regimul democrat-popular i-a acordat lui Mihail Sadoveanu toată cinstirea de care fusese lipsit în anii dominației burghezo-moșierești. Vicepreședinte al Prezidiului Marii Adunări Naționale a R.P.R., vicepreședinte al Academiei R.P.R., decorat cu mai multe ordine și medalii ale R.P.R., Sadoveanu este de două ori laureat al Premiului de Stat. Iar pentru romanul „Mitrea Cocor", Consiliul Mondial al Păcii i-a decernat Medalia de Aur a Păcii.

Președinte al Comitetului Național pentru Apărarea Păcii din R.P.R., membru în Comitetul pentru decernarea Premiului internațional Stalin „Pentru întărirea păcii între popoare", membru în Consiliul Mondial al Păcii, Mihail Sadoveanu activează intens pe tărîmul luptei pentru pace și pe tărîm cetățenesc, continuînd în același timp să-și scrie operele.

Alături de milioanele de cititori ai operelor sale, din țară și de peste hotare, colectivul redacțional al „Flacării" urează maestrului, cu prilejul aniversării sale, multă sănătate și ani mulți de rodnică creație în slujba poporului, a păcii, a socialismului.

LISAVETA

— fragment —

de Mihail SADOVEANU

Ilustrații de N. POPESCU

În anul acela căzuse o iarnă tare și, la sfîrșitul lui ianuarie, bîntuise un viscol de o săptămînă, care ridicase troiene cît casele. Unul din aceste troiene a închis drumul principal, „șosea națională", care trecea prin mijlocul satului.

Troianul se afla în drept cu casa neisprăvită a lui Ion Gheorghe. Mă duceam cu frățiorul meu Dimitrie, ca să ne dăm cu săniuța pe acest deal dăruit nouă de iarnă.

A trecut fevruarie, a trecut martie, s-au apropiat sărbătorile Paștilor și troianul stăruia în dreptul casei neisprăvite a lui Ion Gheorghe, împiedecînd circulația. Toți cărăușii de grîu și de lemne, care treceau în lungul zilelor cu soare spre tîrg, către magaziile boierești și stația de cale ferată, făceau un ocol lung, coborînd drumeagul rîpos pe la Iancu Lioara; prin marginea de la vale a satului, urcau apoi un pripor, ca să iasă iarăși la drumul mare.

Nimeni nu s-a gîndit să unească interesele comune și puterile unei echipe cu lopeți, ca să desfacă în cîteva ceasuri acel troian. Sătenii s-au ferit de el cu nepăsare chinuind și suduindu-și „haramurile"; slujbașii n-aveau a se ocupa de asemenea treabă care privea mai mult pe Dumnezeu și stihiile; vatavilor și logofeților boierești puțin le păsa; așa că numai soarele de aprilie a înlăturat acea piedică; după care cărăușii țărani, cu aceeași liniște adormită, și-au reluat tractul vechiu.

Vreme de cîteva zile, în puterea iernii, cuconu Alecu Smărăndin apelase la așa-zisele autorități, vorbise el însuși cu subprefectul, adresase o scrisoare și prefectului; făcuse o vizită lui cuconu Iorgu, vechilul, încercase a ațîța la asemenea faptă bună pe primar, Manole Ghenciu. Acestuia din urmă, fost slujbaș al lui Ruset, „îi curgeau mucii", cum spunea Ioana lui Lioara, la o leașcă tînără, cu pielea obrazului ca laptele, care ținea locantă lîngă gară. Iorgu vechilul a dat din mînă, moale și leneș: „Lască s-a face și asta". Subprefectul, Iorgu Dumitrescu, a făgăduit că „pînă mîne sară" locul are să fie curățit ca în palmă. „Te încredințez, cucoane Alecule, parola de onoare!" Răspunsul prefectului a venit a doua zi după Duminica Tomei, „Am luat cunoștință și se vor da ordine urgente celor în drept".

Mă duceam după aceea adeseori, cu fratele meu mai mic, să mă joc în ograda și în grădina lui Ion Gheorghe. Casandra, nevasta lui, era o muiere voinică, lată în șele, cam greoaie în mișcări. Nu-i plăcea munca la cîmp; mai bucuroasă robotea acasă și se îndeletnicea cît c-o grădiniță de legume, cît cu stativele în care țesea in și cînepă.

Ion Gheorghe era un bărbățel negricios și blajin, vorbind potolit, c-un fel de întristare.

Casa lor rămăsese neisprăvită. Avea acoperiș de paie și pereții numai în parte clădiți din vălătuci. Izbutiseră, bărbatul și femeia, chiar de la începutul căsniciei lor, să-și întruchipeze o odăiță într-un colț, în pripă, ca pentr-o vară. Acolo, în strîmtoarea aceea, își duceau veacul. Încolo clădirea era vraiște; bătea vîntul prin cotloanele ei ca printr-o ruină.

Nu se știa de ce Ion Gheorghe rămînea codaș între codași. Avea ceva pămînt în țarină, muncea cu tragere de inimă; Casandra lui, acasă, îi făcea destul spor. La cîmp ieșea cu soțul ei numai la boieresc, că n-avea încotro: o luau altfel călărașii în piepturile cailor. Dar făceau ce făceau și se achitau de datoria către curte. Și după aceea dădeau în brînci și pentru sămănătura lor. Nu era chip s-o urnească din loc. Rămăseseră de la început în urmă și nu mai puteau ajunge pe alții.

Cuconu-Alecu ceruse lui Ion Gheorghe cîteva lămuriri, însă omul rămăsese închis în mîhnire și muțenie.

— Știu eu, cucoane? a îngînat el într-un rînd. Pesemne că așa mi-a fost scris.

Într-o vreme, Casandra venea să ajute mamei la operațiile pregătitoare țesutului. Eram și eu amestecat în treaba asta. Slujeam drept greutate la învelitul sulului ori depănam bumbac pe țevile suveicii.

Fără să fie întrebată, nevasta lui Ion Gheorghe și-a dat către maică-mea toate sămile.

Năcazul lor pornea chiar din anul cînd „se luaseră". Le pierise calul. Acel „cal roib, cu steluță în frunte", le era de toată folosința la gospodărie. „Ca un prietin bun, duducă Profiră".

Apoi de cînd le-a pierit calul, le merge greu. Acel roib fusese cumpărat cu banii luați pe muncă de la „Curte". Întîi trebuiau să-l plătească pe acela și pe urmă or îndrăzni să ceară altă „somă" pentru alt cal.

Așa că, de cînd li s-a prăpădit tovarășul lor, roibul, le-a rămas casa așa cum se vede. Nici prinprejur n-au izbutit să întruchipeze șură și grajd. Nici n-au de ce-și face șură și grajd. De cînd le-a pierit prietinul, nu izbîndesc nici de datorie să se plătească. Nu mai au nici un coraj. Și tot rămînînd în urmă și mai luînd cîte ceva și pentru alte nevoi nouă, iaca tot întru sărăcie au rămas, cu casa urzită numai, cei din urmă dintre gospodarii satului.

Dacă nu le-ar fi pierit acel prietin, treburile ar fi mers altfel și poate ar fi putut să-și facă datoria și către bătrînul omului ei, care a răposat acum șapte ani și iaca, acuma îi vine vremea să-l dezgroape.

Asta-i o datorie fără iertare. Dacă nu-l dezgroapă și nu-i fac slujbele cuvenite, se dovedesc cei mai păcătoși și mai mișei pe lume, „mai rău de cît păgînii".

Asta-i durerea lor de cînd li s-a prăpădit roibul cel cu steluță în frunte.

Mama asculta pe vorbitoare cu mîhnirea sa îndelungă.

— Duducă Profiră, a urmat Casandra, ai să vezi mata că de-acum și gospodăria lui Gheorghe Cucu se duce, cum se duc omăturile la rîpă, primăvara.

Mama avea o privire umbrită, înlăuntru, cînd i se spunea „duducă Profiră".

Sătencele știau că nu-i o străină, ci e de-a lor. Totuși îi spuneau astfel pentru că era soața lui cuconu Alecu Smărăndin. O dezmierdau oarecum cu vorba asta și i se mărturiseau cu ușurință.

— N-ai văzut mata ce îngropăciune au făcut pentru biata Sevastița a lui Gheorghe Cucu? Ce să spun? Au făcut bine și cuviincios. Pomenile după rînduială; coliva cea mai mare; praznic s-ajungă pentru toată lumea. A fost mulțămit tot satul. S-a dat jos de pe prispă și Gheorghe Cucu și s-a ostenit pînă la țintirim: măcar atîta se cuvenea. Încolo rămîn toate în sama Lisavetei.

Lisaveta era fata Sevastiței, care murise, și a lui Gheorghe Cucu.

Mama a suspinat:

— Intră la mare năcaz, biata fată...

— Să intre! a zis cu oarecare răutate Casandra. Pînă acuma s-a fudulit că-i tînără și frumoasă; acuma i s-a mai tăia din mărire.

— Care mărire, Casandră?

Nevasta lui Ion Gheorghe a rămas fără răspuns un răstimp, apoi a oftat:

— Ai mata dreptate, duducă Profiră, a grăit ea cu glas mai îmblînzit. Așa am fost și eu în vremea mea; umblam și eu cu nasul pe sus, și pe urmă mi l-am coborît. Căci frumusețile și tinerețile trec. Și vin nevoile și întristările. Așa Lisaveta, cu întîmplarea asta a morții mîne-sa, a dus în tîrg junca. Nădăjduiau s-o aibă cu vițel pînă-n cealaltă primăvară. Acuma n-or mai avea nimica. A dat-o în tîrg pe cincizeci de lei, ca să poată face cele de cuviință mîne-sa. Acuma Gheorghe Cucu are să se suie iar pe prispă cu boala lui de piept și Lisaveta rămîne singură în toată gospodăria. Ea acasă, ea la ogor, ea la boieresc... Cît a trăit maică-sa, îi era mai ușor. Acuma a da în brînci. Și mai umblă după ea și nu-i dă pace și zăludul acela de vatav, Nastasache. Eu nu știu ce-i cu oamenii aceștia boierești; parcă au pe dracu; într-una le joacă ochii după fuste... Aista-i blăstămul tagmei noastre, duducă Profiră. Ieri, Lisaveta își ducea pe mă-sa la țintirim și bocea cu șapte rînduri de lacrimi... Ce să spun? Tare bine și frumos o bocea, cu potrivite vorbe, fără să uite nimic — așa că plîngeam cu toatele cîte ne aflam împrejur. Oricît, supărată trebuie să fie o fată care duce la groapă pe mă-sa, fiindu-i, pe lîngă toate, și singur sprijin pe astă lume. Și după înmormîntare, osteneala cu praznicul. Și după trudă, iar nesomn și gînduri... Ce-ți pare dumitale, duducuță dragă? După ce răsare luna, buhaiul cel de Nastasache se învăluie cu cînii la pîrleaz. Mare pozně! Dumnezeu să-l bată și să-l detune!

Casandra se opri, așteptînd să fie întrebată ce și cum. Mama a tăcut. Muierea lui Ion Gheorghe și-a schimbat iarăși înmlădierea glasului:

— Spune și mata, duducă Profiră, ce poate face o fată singură? Poate pune mîna pe o furcă: e voinică și știe să se apere. Dar mîni vine un vătăjel anume și-o scoate la muncă; unde-i mai greu, acolo o pune. Cîteodată boierescul e mai amar decît munca silnică la ocnă. Mai ușoară osînda pentru moarte de om! Eu am auzit de dincoace de gard cînii. Pe urmă, după ce s-au potolit cînii, au șoptit nu știu ce. Zice Lisaveta că l-ar fi înduplecat să se ducă. Știu eu? Poate să-l fi înduplecat. Dar eu asta cu greu aș crede-o. Oi Doamne, va fi fiind și pentru bărbați, pe ceea lume, un foc nestîns. Și dracii să-i cresteze cu cuțite de foc și să le presure cînd sare, cînd piper... Adevărat că uneori și femeile-s de vină.

— Ce vinovăție are Lisaveta, Casandră?

— Așa-i, duducă Profiră dragă, mă întreb și eu și văd că nu-i vinovată cu nimica. Poate ar face bine să deie niște sărindare la biserică, ori să puie pe baba Ursăriță să-i desfacă; dar și asta e o cheltuială și ea, din robia în care a intrat, nu mai iese. Doar maica Domnului să facă o minune: să vie de peste deal un voinic, s-o fure și s-o ducă în lume. S-au mai văzut de-acestea.

— Slabă nădejde! a șoptit mama, cu ochii pierduți în pîcla Siretului.

★

Nesimțit, m-am strecurat pe cele trei trepte ale cerdacului și, pe urmă, în lungul unui pårete.

Mama m-a strigat din urmă:

— Unde te duci, Băiețel?

— Nu mă duc nicăieri, mamă; vreau să mă joc în grădină.

Glasul meu era nevinovat și convingător, însă eu voiam să mă duc ceva mai departe. Pofteam numaidecît să văd pe moș-Gheorghe Cucu, bolnav pe prispa casei lui, subt o pocladă veche; să văd pe Lisaveta, despre care auzisem vorbindu-se că se luptă cu vatavii.

Cine să fie acel Nastasache vatavul?

— Nu-ți vine în minte cît de viclean e acest copil... s-a tînguit mama, în urma mea, în cerdac.

Înfruntînd pedepsele scrise în catastiful sfînt pentru pacatul minciunii și pentru pacatul neascultării, am trecut pîrleazul în grădina lui Gheorghe Cucu. Din grădină, m-am uitat cu luare-aminte în ogradă și am văzut pe moș-Gheorghe Cucu ridicat de subt poclada lui și privind ceva departe, peste zaplazul din fața casei. Căci în fața casei lui Gheorghe Cucu, vecinul ridicase zaplaz de scînduri. Acest vecin, gospodar chiabur, avea nume moș-Alexandru Panțîru. Auzisem despre el felurite istorisiri. Privind cu și mai multă stăruință din locul meu de pîndă, am văzut pe Lisaveta, lipită de zaplaz și ascultînd ceva ce se petrecea „dincolo". Din cînd în cînd se și uita printre crăpăturile scîndurilor, apoi iar trăgea cu urechea.

Lisaveta era naltă și subțire, cu părul roșcat și obrazul stropit de pistrui. Avea în privire ceva hotărît și semeț. Cînd dădea cu ochii de mine, îmi zîmbea. Umbla curat îmbrăcată, cu iie înflorită, cu fustă de stambă și ciuboțele.

M-a văzut numaidecît.

— Vină încoace, Băiețel, m-a îndemnat ea, în șoaptă.

M-am dus lîngă ea. Mirosea plăcut a busuioc.

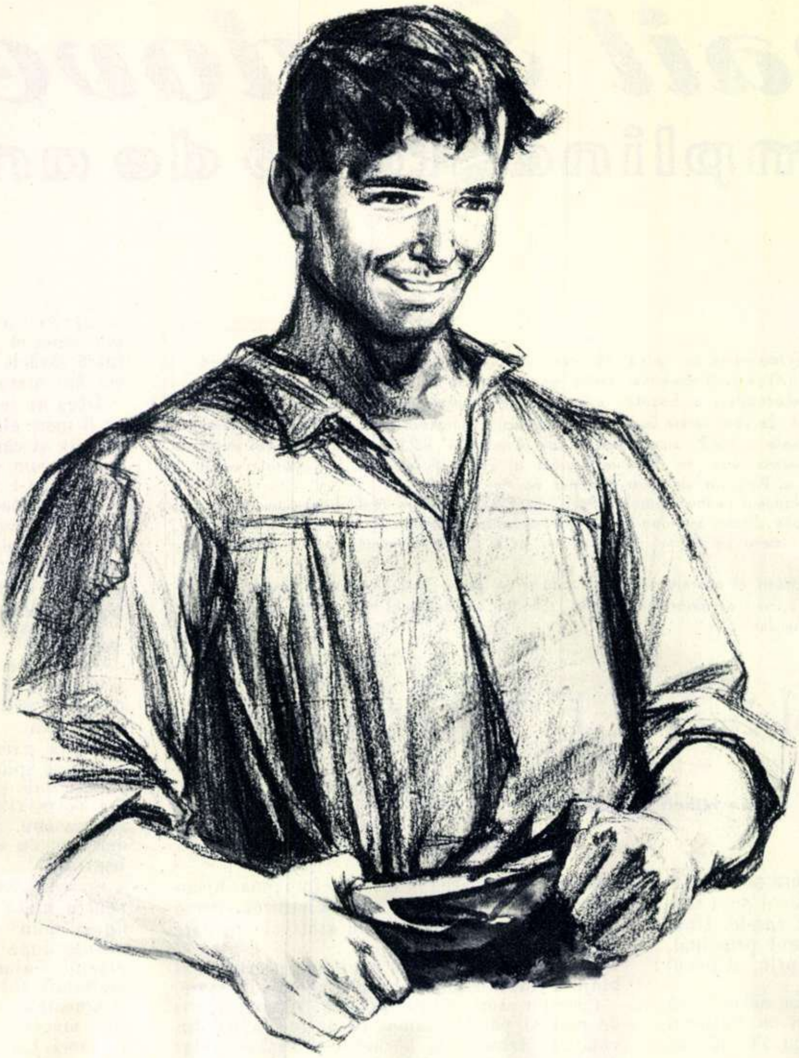

— Te-a trimis mămuța? Are nevoie de mine?

— Să nu mă spui mamei... am răspuns eu. Mama crede că mă joc în grădină la noi.

— Așa? Îți place mai bine să te joci dincoace?

— Da.

— Poate-ți plac și niște mere varatice care s-au copt, lîngă șură?

— Da, am confirmat eu iar.

Ea s-a întors din nou la zaplaz, la priveliștea pe care o observa de pe prispă și Gheorghe Cucu.

În ograda cea largă, la Alisandru Panțîru, se întețeau tot mai mult întrebări dușmănoase și răspunsuri mormăite. Nalt și uscat, cu plete cărunte și încins cu chimir lat peste camașa-i albă, moș-Alisandru sta cu spatele la noi, făcînd față la doi feciori boierești care intraseră pe poartă. Îi mustra răstit. Tropăia pe loc cu ciubotele și iar îi mustra:

— Nu așa; mie să nu-mi umblați cu cotituri. Mie să-mi spuneți drept: de ce-ați intrat la mine în ogradă?

— Am intrat și noi ca oamenii, bădică Alisandre.

— Cum ai spus?

— Am intrat și noi ca oamenii; doar ne cunoști.

— Se înțelege că vă cunosc. Voi sînteți dulăi ciocoiești. Tu, cel subțire, ești băietul moașei Balașa. Tu, cel umflat cu țevia, ești feciorul lui Arvinte. Alta n-ați putut face în viața voastră decît să intrați slugi boierești, care neam de neamul vostru n-au fost slugi...

— Ca să trăiască, face omul ce poate, bădică Alisandre.

— Ba, măi Ghiță a Balașei, tu să nu-mi vorbești mie așa. Dacă n-ai de ce te prinde cu mîna aici, du-te la ciobănie; dar ai avut avere părintească destulă. Și tu, Nicu a lui Arvinte, tot din sărăcie te-ai nevoit să te bagi la stăpînire și să fii coadă de topor?

— Ba nu, bădică Alisandre; dumneata nu ești nici primare, nici județ; nu ne cerceta pe noi astfel...

— Hai s-o întoarcem ș-așa, s-a îndîrjit Alisandru Panțîru, dar atuncea să-mi spuneți voi mie de ce-ați intrat în ogradă la mine?

A bătut iar cu ciubota în pămînt.

— Răspunde tu, Nicu a lui Arvinte, că ești mai cu clonț.

— Dar nu-s mai cu clonț, bădică, numai cît, fiind slujitor al curții măriei-sale, am fost trimis de cuconu Iorgu să întreb dacă nu dați ajutor la arie.

— Care cuconu Iorgu? Vorbești de vechilul lui Ruset?

— De dumnealui.

— Ei, și ce ajutor?

— Ajutor, ca orice gospodar trăitor pe moșia măriei-sale. Toți fac angajament și muncesc stăpînului, după rînduielile știute.

— Ei, iaca eu nu fac angajament, cum spuneți voi, și nu muncesc la stăpîn. Am al meu și-mi ajunge. Asta-i rînduiala mea și-i bună. Și mai am o rînduială: să nu prind feciori boierești că intră cu asemenea vorbe „în curte" la mine, căci le vîr vorbele înapoi pe gîtiță.

— Nu te supăra, bădică Alisandre, s-a amestecat împăciuitor Ghiță a Balașei. Eu știu că dumneata n-ai făcut, nici nu faci boieresc. Ai al dumnitale...

— Mă mulțămesc cu ce am; nu poftesc bani boierești.

— Așa-i, bădică Alisandre; numai cît cuconu Iorgu zice că o treabă ca asta nu-i bună. De cînd e lumea, oamenii au dat ajutor boierului, mai ales fiind și la o nevoie. Nu zic să ieși dumneata la arie; dar să trimeți pe cineva dintre cei care te-ajută...

— Cum spui?

— Să trimeți pe cineva de-al dumnitale... Nu degeaba; ci cu plată. Dacă ai plăcere, bădică...

— Iaca eu n-am plăcere să trimet. Feciorii mei stau cu mine cu tot cu nevestele lor și muncesc la ce-i al nostru. Iar alt bărbat din casa asta e nepotu-meu Florea. Nu cumva pe dînsul îl cereți?

Amîndoi slujitorii boierești n-au răspuns numaidecît. Panțîru bătrînul a bătut iar din picior.

— Nicu a lui Arvinte, s-a supărat el, pornind asupra slujitorului, așa-i că-l cereți pe Florea?

Feciorii boierești au făcut cîte-un pas înapoi.

— Așa-i, bădică, a răspuns Arvinte. Florea Panțîru, nepotul dumnitale, nu-i de-aici din sat; e venit din altă parte. Și fiind venetic aicea și hrănindu-se aicea, se chiamă că datorește și el ceva stăpînului moșiei. Îl poftește tare frumos domnu' Nastasache.

Alisandru Panțîru s-a uitat în juru-i cu uimire și cu mînie.

— Floreo! a răcnit el spre grajd.

— Aici-s, uncheșule, a strigat flăcăul.

Aștepta demult în cornul casei și asculta vorbele ce se spuneau în ogradă. La chemarea bătrînului a ieșit înainte. Era un barbat mijlociu, negricios, lat în spete, puternic sprîncenat și cu mustăcioara neagră. Bătrînul l-a întrebat aprig:

— Ce spun nebunii aceștia?

— De unde să știu eu, uncheșule? s-a mirat Florea. Dacă a avut ceva a-mi spune vatavul Nastasache, putea să-mi spuie asară. L-am găsit în hudiță: nu mi-a spus nimica... Poate se grăbea, că era cam tîrziu.

Obrazul i s-a luminat o clipă de-un zîmbet; pe urmă și-a încruntat sprîncenele. Lîngă mine

Lisaveta lui Gheorghe Cucu a prins a rîde singură. Am întrebat-o:

— De ce rîzi, Lisavetă?

-- Pss... taci din gură... m-a domolit ea șoptit.

Alisandru Panțîru și-a ridicat cu harțag glasul:

— Făgăduitu-i-ai să ieși la lucru boieresc?...

— Ba i-am făgăduit altceva, dacă-l mai prind pe-aici, noaptea, a rîs într-un dinte Florea.

— Măi băiete, s-a întors bătrînul spre nepotul său; noi ne prăpădim degeaba vremea, tocmindu-ne pentru nimica. Ia măturoiul ori furca și curăță ograda!

— Ba ne ducem noi de bunăvoie, bădiță Alisandre, a grăit cu prefăcută blîndeță feciorul moașei Balașa.

Cei doi slujitori s-au retras destul de repede. Lisaveta a avut iar un rîs ușurel, un fel de nechezat mărunt.

Am auzit deodată glasul Casandrei lui Ion Gheorghe.

— Treaba asta mi-a plăcut și mie.

Lisaveta a privit-o pieziș, fără să răspundă. Gheorghe Cucu rîdea pe prispă c-o gură mare, neagră. M-am furișat grabnic spre livadă, ca să nu mă vadă Casandra, să mă pîrască mamei. Însă ea mă văzuse. Și mama a aflat că-s nu numai „spion", ci și neascultător.

Îmi plăcuse și mie înfățișarea lui Florea; și rîdeam singur aducîndu-mi aminte cum tropăia moș-Alisandru Panțîru cu ciubotele prin ogradă, împotriva feciorilor boierești. În mine a rămas, după asta, stăruitoare, privirea de apă verde neliniștită a Lisavetei lui Gheorghe Cucu.

★

Într-o zi cu soare mult, Ghiță Gîțu, argatul nostru, a înhamat pe Puica la trăsurică și tata a coborît din cerdac cu pușca și geanta, ca să se suie și să se ducă la vînat. M-a văzut pe mine pîndindu-l cu ochii plini de admirație. Și-a adus aminte că-l rugasem cîndva să mă ieie și pe mine la asemenea petrecere.

S-a întors către mama, care îl urmase pînă în capul scării:

— Profiră, îmbracă băiatul și pune-i în lădița trăsurii ceva de mîncare. Îl iau cu mine pînă subt Prisaca-Duruitoarei.

Cînd s-a uitat mama la mine și a văzut că mă rumenesc de plăcere ca o răsură, s-a întors în pripă, să pregătească toate ca în bataie de vînt.

— Îmi place să mă duc la vînat... i-am declarat eu tatei, pe cînd Puica ne ducea în trap domol pe drumul Stolnicenilor.

— Bine, mi-a răspuns tata; cînd vei crește mare, am să-ți dau o pușcă și o torbă.

— Am să-npușc un iepure.

— Se poate, băiete, dar asta nu-i destul, ca să te numești vînător. Ce zici, Ghiță?

— Ce să zic, cucoane? a răspuns Ghiță de pe capră, întorcînd capul și rînjind. C-un iepure n-a făcut nimica. Așa că Băiețel are să puște doisprezece. Eu spun așa, cucoane Alecule, a îndrăznit a da sfat Ghiță Gîțu; spun așa că noi am putea opri la coliba lui moș-Pătru. Dau un braț de fîn iepei, ca să aibă cu ce petrece și ea, iar dumnealui, după ce s-a sătura de vînătoare, are unde se întoarce.

Am declarat cu tărie:

— Ba mă duc și eu cu tata.

— Se-nțelege! a zîmbit cuconu-Alecu.

— Fără asta nici nu se poate, s-a întors Ghiță Gîțu, rînjind iar. Umblăm o toană prin preajma boierului stîrnind vînatul, pe urmă te-apucă o foame ca aceea ș-o sete, și te dor picioarele. Atuncea te duci acolo, te așezi pe prispă lîngă moșneag și te uiți după noi cît umblăm pe vale. Se vede Siretul, se văd zăvoaiele și fînațurile... Ca-n rai.

— Așa-i rînduiala vînătorii?

— D-apoi cum...

Tata zîmbește, cu gîndurile duse. Miresme calde, din miriști nu demult secerate, trec pe o boare de vînt. E o lumină lină pînă în aburii depărtării.

— Ghiță, întreabă tata, eu socot că găsim cristei în spinăriile de subt Prisacă.

— Găsim și iepuri, cucoane Alecule. Săptămîna trecută, ducîndu-mă la moară, am stîrnit doi oleacă mai la vale de coliba lui moș-Pătru. Să vedeți dumneavoastră că-i găsim tot acolo.

— Asta se poate... a răspuns tata, rămînînd iar pe gînduri.

A întrebat din nou:

— Moșneagul tot singur? Nu vrea să vie în sat la feciori?

— Tot singur, cucoane... Chiag îndărătnic.. Nu se dă dus de la coliba lui. Nu cred să apuce primăvara ce vine.

— De ce?

— E bolnav, cucoane Alecule, nu știți dumneavoastră?

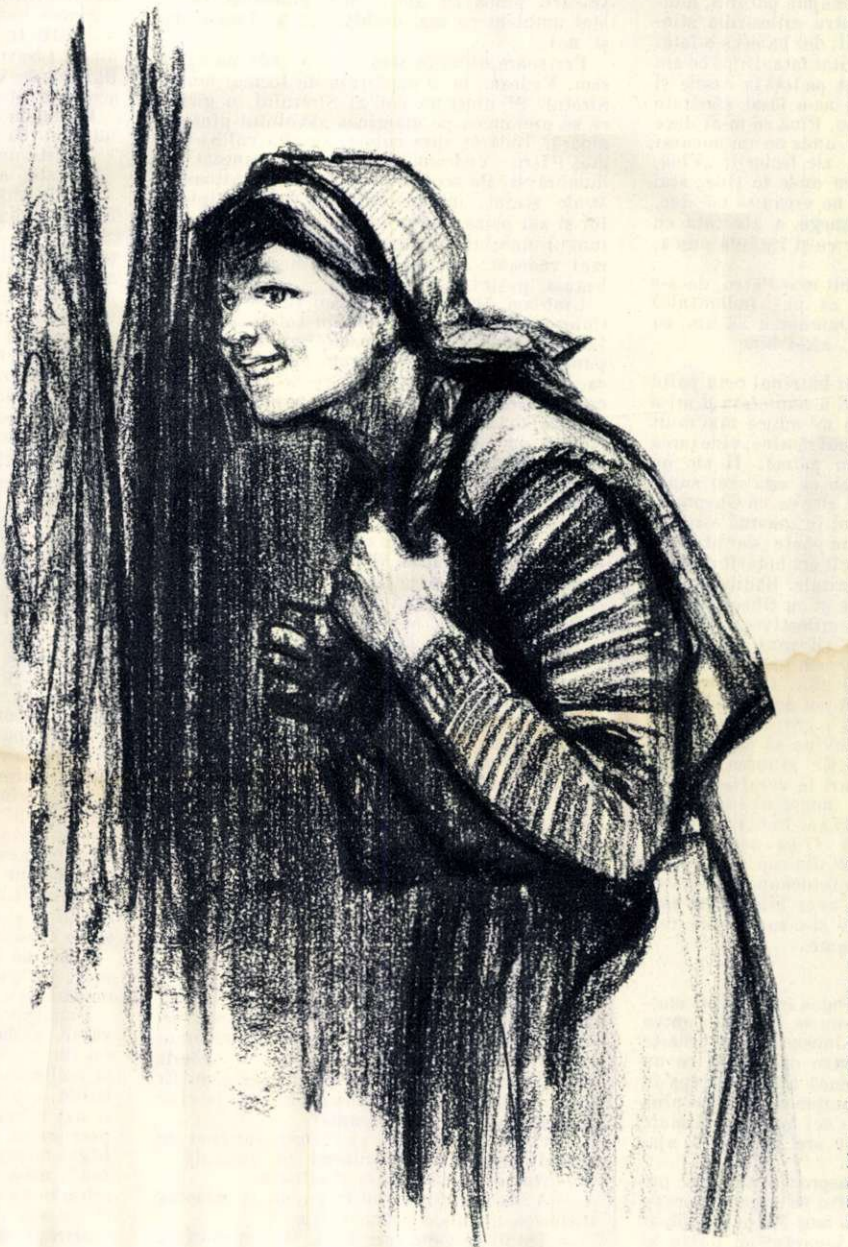

— Tot nu s-a dus la spital?

— Nu se duce, cucoane; vorbă degeaba.

Tata și-a încruntat nemulțămit sprîncenele. Din pricina îndărătniciei și rezistențelor, și a altor multe pacate, nu-i plăceau țăranii. Nu-i plăcea nici cum vorbesc, nici cum se poartă, nici cum miroase. „Putrezesc în sălbătăcia lor..." isprăvea domnia sa toate discuțiile privitoare la lumea rurală. De altminteri nimeni nu-l contrazicea; iar în disprețul lui cuconu-Alecu se amesteca și oarecare compătimire. Compătimire în deosebi pentru cei sărmani. Față de cei semeți, avea o aversiune neșovăitoare. Mai ales „obrăznicia", cum spunea dumnealui, îi era nesuferită. De aceea ținuse la distanță un timp pe moș-Alisandru Panțîru. Mama, dimpotrivă, păstra o stimă ascunsă vecinului nostru.

Ghiță Gîțu a dus trăsurica pe un drumeag, printre ogoare, și a ocolit într-o vîlcică. Acolo fusese cîndva prisacă și pe o costișă oablă se mai afla o pădurice. Prin marginea pădurícii venea pîrăul; cum dădea de rîpă, se arcuia într-o cascadă — adică într-o „duruitoare", cum se spune în Moldova. Coliba lui moș-Pătru era așezată în partea astălaltă a vîlcelei, iar păducea și duruitoarea în partea cealaltă. De la colibă la pîrău, carare. În marginea cărării, lîngă pîrău, un măcieș bătrîn în care cîrciia o țarcă.

M-am uitat cu mirare la paserea aceea codată, cu penajul împărțit alb și negru. Grăia cu hărnicie ceva în limba păsărească, dînd de veste iepurilor și cristeilor că a sosit în acea parte de lume un vînător, adică primejdie.

Totuși după amiaza era pașnică și moș-Pătru se odihnea subt un păr bătrîn, plin de roadă, în fața căsuței. Cînd trăsurica s-a oprit și tata a coborît, bătrînul s-a ridicat în capul oaselor de pe lăvicerul lui, sprijinindu-se de-o parte și de alta în pămînt cu palmele.

— Bună ziua, moșule... l-a salutat cuconu-Alecu.

— Mulțămim dumilorvoastră, cucoane, a răspuns moș-Pătru cu glas trudnic. Mă iertați că nu pot să vă stau cuviincios înainte. Is tot bolnav și neputincios.

— Stăi, moșule, la locul dumitale, a răspuns tata. Credeam că te-ai dus la spital, cum te-am fost sfătuit.

— Nu m-am dus, cucoane, a îngînat bătrînul. Spital îmi trebuie mie? Mie îmi trebuie hîrleț, ca să-mi facă oameni meșteri o groapă.

— Pînă atuncea mai ai, moșule.

— Mai am, dar nu mult. Îți sînt tare mulțămitor, cucoane, că mi-ai trimis doftoria aceea cu dohot de mesteacăn. Parcă mi s-au mai împuținat crăpăturile la mîni și la picioare.

— Asta-i pelagră, moșule.

— Nu știu cum îi zice, dar văd că s-a mai potolit.

— Ți-am mai spus ca să mînînci pîne albă.

— De unde, cucoane? În pustia asta nu se află pităríe...

Moș-Pătru rîdea cu o gură fără dinți de pretenția tatei că să fie pităríe cu pîne albă la Prisaca-Duruitoarei.

Cuconu-Alecu i-a întors răspunsul cu oarecare asprime:

— Atuncea mînînci mămăligă?

— Nu mînînc, am aflat de la domniavoastră că nu-i bună la boala mea. Așa că am spus fetei și nurorilor să-mi coacă malai. Mai amestecă în el și bostan turcesc.

Dar eu mai ales mă țin cu mere și pere uscate.

Bună dimineața, în toate diminețele,
Rod în gingini pădurețele...

Moș-Pătru a avut un rîs straniu și a rămas cu privirile rătăcite, mormăind încă o dată, cu voce scăzută, stihurile lui lipsite de noimă.

S-a îndîrjit să se scoale de la locul lui. Apoi s-a liniștit și s-a uitat cu blîndeță la mine.

— Să dau și băietului niște pădurețe uscate, ori vreo două pere coapte...

— Nu te osteni, moșule, i-a zis tata. Noi lăsăm aici trăsura cu iapa și ne ducem. Mult nu lipsim și ne întoarcem.

— Bine, s-a învoit bătrînul. Faceți cum poftiți.

S-a tras puțintel mai către soare și a rămas liniștit un răstimp, în straiele lui albe destul de curate, părînd a ne observa cum ne pregătim. Dar el nu se uita la noi; se uita înlăuntrul său, la năluciri ale anilor de altădată.

— Nu mă duc în sat, a îngînat el încet. Eu am fost aici prisăcar în tinerețele mele, cînd m-am luat cu Păuna. Și apoi într-un rînd, primăvara, am găsit în marginea pădurii de la Stolniceni un pui de păr; era gros numai cît degetul cel mic al muierii. „Păună, zic, ți-am adus un pui de păr; pune și tu mîna, să-l răsădim, ca să ne deie roadă bună, după sufletele noastre, care ne-am luat din dragoste...“ Așa l-am răsădit și-ntr-al treilea an ne-a dat rod o pară. Cînd s-a copt, am gustat-o amîndoi și am văzut că nu-i pădureață; a binevoit Dumnezeu să fie rod bun și plăcut. Și așa am trăit noi la prisacă și la colibă, în preajma părului, mulțămind lui Dumnezeu pentru milosîrdia sfinției sale. Am avut trei copii: doi băieți ș-o fată. Am însurat feciorii, am măritat fata. După ce-am săvîrșit asta și i-am așezat pe toți la casele și la gospodăriile lor, Păuna ne-a lăsat sănătate și s-a călătorit pe ceea lume. Pînă ce m-oi duce și eu după dînsa, stau aicea, unde ne-am bucurat amîndoi odată. Zice fata, zic feciorii: „Vină, tătucă, la noi în sat; avem unde te ține; stai la noi pînă ce-i muri“. Eu nu vreau să mă duc.

— Ești îndărătnic, moșnege, a zis tata cu glas de mustrare, în vreme ce-și încărca pușca, pe la gura țevilor.

— Așa-i, cucoane, a zîmbit moș-Pătru, dacă-s îndărătnic, de ce să spun că nu-s îndărătnic? Așa a binevoit Domnul-Dumnezeu să am eu asemenea talant. Pe urmă, așa-i bine.

— Ce bine poate fi?

— Ba așa-i bine, a urmat bătrînul c-un palid zîmbet șiret. Ast-dimineață a venit fata și mi-a adus oleacă de mîncare. Ea mi-aduce mai mult decît îmi face trebuință. Ce-mi rămîne, vine țarca ceea și-mi ciugulește din palmă. Îi zic eu fetei: „Mărioară, pare-mi-se că ești cam supărată“. „Îs supărată, tătucă, zice ea, că Gheorghiță al meu n-a putut împlini în toamna asta soma. Pînă la vara cealaltă nu poate; dar atuncea sîntem gata. Și dăm și noi cît am hotărît cu toții pentru îngropăciunea dumnitale. Bădița Gavril și bădița Mihai îs gata; eu și cu Gheorghiță al meu, încă nu. Așa că să te milostivești, tătucă, pînă la vara ce vine, să te ții pînă atuncea și să nu mori. Iar atuncea sîntem gata și le facem toate după cuviință“. „Ascultă, fată, zic, mie nu-mi trebuiesc multe. Mă pot duce la Dumnezeu și cu cheltuială puțină“. „Nu se poate, tătucă, zice fata. Noi se cuvine să facem toate după rînduială și lege“. „Ei, atuncea, zic, să fie după voia ta și-oiu muri la vara cealaltă... Iar pînă atuncea m-oiu îndărătnici aicea în prisacă, unde am trăit mulți ani buni cu Păuna“.

Argatul nostru, Ghiță Gîțu, asculta c-un fel de evlavie. Tata clătina din cap, cu încruntarea lui de sprînceană, ca totdeauna cînd auzea vorbe nesăbuite. Deseori, avea atitudinea asta și cînd vorbea cu mama, și-o surprindea rostind cuvinte din altă lume.

★

Ghiță Gîțu a lăsat pe Puica în sama lui moș-Pătru: să se uite la ea să nu se încurce cumva în hățuri. Argatul știa că moșneagul se urnește cu greu din locul lui pentru orice ar fi, ca un bolnav ce se găsește. Dar dacă ar vedea iapa în primejdie, musai ar găsi putere să se tîrîie pînă la dînsa și s-o descurce. „Căci iapa e o animală fără minte și numaidecît are nevoie de ajutorul omului“.

Tata s-a lăsat la vale, înspre spinăriile de porumbrei; eu și cu Ghiță Gîțu ne țineam în preajma lui. De la coliba lui moș-Pătru s-a luat după noi și al patrulea tovarăș: un dulău al moșneagului, slab și sprinten. Balan — cînd se oploșea în sat, la Mărioara, fata lui moș-Pătru, cînd venea pe un răstimp în petrecere la colibă. Căci era vînător. După neam, părea cîne ciobănesc, dar avea el așa, o „ahotă“, cum spunea Ghiță Gîțu, și se pricepea la treaba întru care purcesesem noi. Întîi a venit într-adaos, pe furiș; după aceea, auzind îndemnul argatului, numaidecît a început a cotrobăi cu dibăcie tufișurile. Cînd s-a ridicat pîlpîind, dintr-un pîlc de ierburi încîlcite, cristelul, Balan numaidecît a dat glas. Tata a tras, paserea a căzut; Ghiță Gîțu a și fost asupra ei. Balan a întîrziat numai cîteva clipe; s-a izbit și el în locul unde căzuse cristelul și a scheunat de două ori, înțelegînd zădărnicia muncii lui. Dulăul moșneagului era vînător pe socoteala sa; petrecerea lui la colibă avea explicație numai în dobînda lui vînătorească: cristei ori pui de iepuri. A mai stîrnit cîteva paseri, pe care, după bataia puștii, Gîțu i le răpea cu mișcări aprige. Pe urmă, s-a ridicat dintr-un covru, de pe un hat ierbos, un iepure. Tata n-a putut trage. Cînele s-a luat după el; l-am auzit nu mult după aceea țîhnind ca un copoi și nu s-a mai întors. La un capăt de fînaț a sărit și iepurele nostru. Mi s-a părut, cum sălta prin păiușuri, un fel de cocostîrc fantastic. Îndată după împușcătură a făcut două tumbe și a rămas destins, cu blănița albă a pîntecelui în lumină.

Atuncea, dintr-o dată, am simțit în picioare truda și m-am așezat pe prichiciul unui răzor.

— Întoarce-te la colibă și caută în lădița trăsurii pînea cu unt... m-a îndemnat tata. Mai umblăm ce mai umblăm și ne întoarcem și noi.

Era soare blînd în acea vîlcică unde mă oprisem. Vedeam la o depărtare nu tocmai mare, Siretul. Și dintr-un cot al Siretului, o gîrlă, ce se prelungea pe marginea zăvoiului pînă la moară. Îndărăt spre culme, se afla coliba lui moș-Pătru. Vedeam și priporul întunecat al dumbrăvii. Pe acolo venea pîrăul Duruitoarei. M-am sculat, m-am îndreptat spre sclipirea lui și am prins a urca înapoi pe o cărăruie, în lungul malului. Pe tata și pe Ghiță Gîțu nu-i mai vedeam; auzeam numai din cînd în cînd bataia puștei.

Umblam încet. Mă opream în răstimpuri. Culegeam boabe brumării din tufele spinoase. Le gustam; erau înecăcioase, îmi făceau gura pungă; le lepădam și căutam altele. Umblam ca o sălbătăciune, pîndind ce se întîmpla și ce se petrecea în juru-mi. N-aveam însă nici o sfială: mă socoteam ca într-o împărăție a mea.

Cînd am ajuns spre dumbravă, dintr-o dată am băgat de samă că nu mai sînt singurel. Două ființi omenești se mișcau în peisaj. Îndată ce le-am prins în coada ochiului, am observat că au o mișcare repede de fereală.

Mi-a părut bine că le cunosc. Erau Lisaveta lui Gheorghe Cucu și Florea Panțîru. Îmi era greu să înțeleg de ce se feresc, deoarece eu mă socoteam prietin al lor.

Poate nu m-au cunoscut.

Însă nu puteau să nu cunoască haina albastră cu care mă împodobise mama. De multe ori mă întîlniseră îmbrăcat astfel. Florea se minunase chiar, zîmbind, de un straiu așa de „mîndru“, cum era măntăluța mea de postăvior.

Unde s-au dus? Nu-i mai văd. Totuși poftesc să mă duc spre ei. Îmi place Lisaveta cum se uită la mine cu ochii ei verzi pe fața arsă de vînt și soare. E naltă și subțire, cu părul roșcat și obrazul stropit de pistrui. Îmi place și Florea Panțîru, cu mustăcioara lui ca mătasa uscată de porumb.

Am încercat să-i strig. Glasul meu n-avea nici un răsunet în vîlcea.

Cum pășeam mărunt la deal pe cărăruie, fosăind pe nas și mormăindu-mi subțirel gîndurile, i-am văzut din nou.

Îi vedeam eu; nu mă vedeau ei.

Dar numai o secundă nu m-au văzut. Cînd m-au zărit, s-au desfăcut din îmbrățișarea lor. Florea a apucat mai înspre deal, către arcul scînteietor al pîrăului. Lisaveta a coborît domol spre mine, purtînd între degete un fir lung de iarbă, din care mușca din cînd în cînd cu dinții ei albi și mărunței.

— Ce faci, Băiețel, aici? m-a întrebat ea apropiindu-se și zîmbindu-mi cu dulceață.

— Am venit cu tata la vînătoare.

— A, da; de aceea văd în pajiște la moșneag trăsurica. Și unde-i cuconu-Alecu?

— Tata-i de vale, spre Siret. Mi-a spus că nu întîrzie mult. Mă duc să caut pînea cu unt în lădița trăsurii.

— Înțeleg. Te petrec eu pînă la coliba uncheșului.

— Bine. Dar Florea unde s-a dus?

— A! L-ai văzut și pe Florea?

— L-am văzut.

Ea și-a apropiat mai tare obrazul și sînul de mine. M-a întrebat:

— Ce ai văzut?

M-am înroșit de sfială. Văzusem foarte bine. Dar chiar din întrebarea ei înțelegeam că nu se cuvenea să văd și m-am rușinat.

— Ce-ai văzut, șpionule? s-a mirat ea subțirel, țuguindu-și buzele.

M-a sărutat dintr-o dată pe un ochiu. Cu celălalt eu îl vedeam pe Florea la marginea dumbrăvii.

— N-am văzut nimica, Lisavetă.

— Drept spui?

— Drept!

— Te juri?

— Mă jur.

— Atuncea ești un băiețel cuminte; de aceea îmi ești drag. Tare am să te rog să nu spui mamei, și la nimeni, că m-ai văzut cu Florea Panțîru în dumbrava Duruitoarei.?Ai înțeles ce te rog eu? Și știi de ce te rog

— Am înțeles și știu,Lisavetă.

Fata lui Gheorghe Cucu s-a întors spre dumbravă.

— Poți să vii, Floreo, a zis ea cu glas domol și egal. Mi s-a părut că glasul ei a mers ca o pasere, fîlfîind lin, spre flăcău.

Florea Panțîru s-a apropiat, cu vioiciune.

— Știi tu ce-mi spuneai, Floreo? l-a întîmpinat Lisaveta. Că vrai să duci poimîni pe Băiețel de vale, la moară, cînd te cobori tu acolo ca să prinzi și să omori balaurul.

Eu m-am îngrijorat și m-am înfricoșat; am întrebat cu glas tare:

— Este un balaur la moară de vale?

— Este, a răspuns Florea zîmbindu-mi.

— La moara aceea care se vede departe, lîngă zăvoiul Siretului?

— La aceea. Este un balaur care mînîncă rațele morarului din bulboana morii. Ne ducem amîndoi poimîni. Îmi iau toate sculele și-l prind. Să nu-ți fie frică, deoarece acel balaur e un somn care a venit cu puhoiul Siretului și s-a așezat la adîncime, subt roțile morii. M-am înțeles cu morarul și-l scot, curățind astfel lumea de o răutate. Merge și Lisaveta, te cerem mămucăi matale; ne ducem cu căruța cu doi cai. Dacă poftește, îi dăm și lui cuconu Alecu o bucată de somn. Știu că dumnisale îi place peștele. Și eu, și uncheșul Alisandru ne-am gîndit să dăm ieftin cîte-o bucată la unii dintre prietini și megieși.

— Merg și eu să văd balaurul! am strigat cu aprindere. Dacă nu mă lasă tata, fug cu Lisaveta, pe furiș.

Cei doi prietini ai mei au rămas privindu-se cu uimire unul pe altul.

— Auzi? Fuge cu mine... a șoptit Lisaveta, cu palma la gură. Dintr-o dată a izbucnit în rîs subțire. Dar de văzut, n-a văzut nimica... a adaos ea, făcînd spre flăcău ușor semn din geana stîngă.

— N-am văzut, l-am încredințat eu pe Florea.

— Nici nu spune la nimeni.

— Nu spun nimănuia.

Lisaveta m-a sărutat pe celălalt ochi și i-am simțit mirosul de busuioc din sîn.

M-am gîndit să spun prietinilor mei ce-am auzit vorbindu-se la coliba lui moș-Pătru. Îi vedeam că se grăbesc, totuși țineam să le spun. Din toate eu înțelesesem mai ales una. Ba mai degrabă nu înțelesesem și aș fi vrut să-mi dea lămurire Lisaveta. Înțelesesem că se vorbise de spital și că tata îl îndemnase pe moș-Pătru să se ducă, pentru boala lui, la spital în tîrg.

—Să nu se ducă! a hotărît Lisaveta cu dispreț; acolo sînt doftori care te taie de viu și te omoară cu zile.

După vorbele acestea, prietinii mei s-au învăluit în dumbravă și s-au dus. Nu tîrzie vreme s-a întors numai Lisaveta și m-a călăuzit pînă la coliba lui moș-Pătru. A căutat ea singură feliile de pîne cu unt; mi-a adus apă de la pîrău. A dat și moșneagului să beie, ca să-și astîmpere arșița, și a stat în preajma mea pînă ce a băgat de samă, în vale, întoarcerea tatei. Zîmbind, mi-a mai făcut atunci un semn de înțelegere cu degetul arătător de la mîna dreaptă și s-a dus cu mare grabă spre sat. Silueta ei subțire părea că plutește spre asfințitul purpuriu.

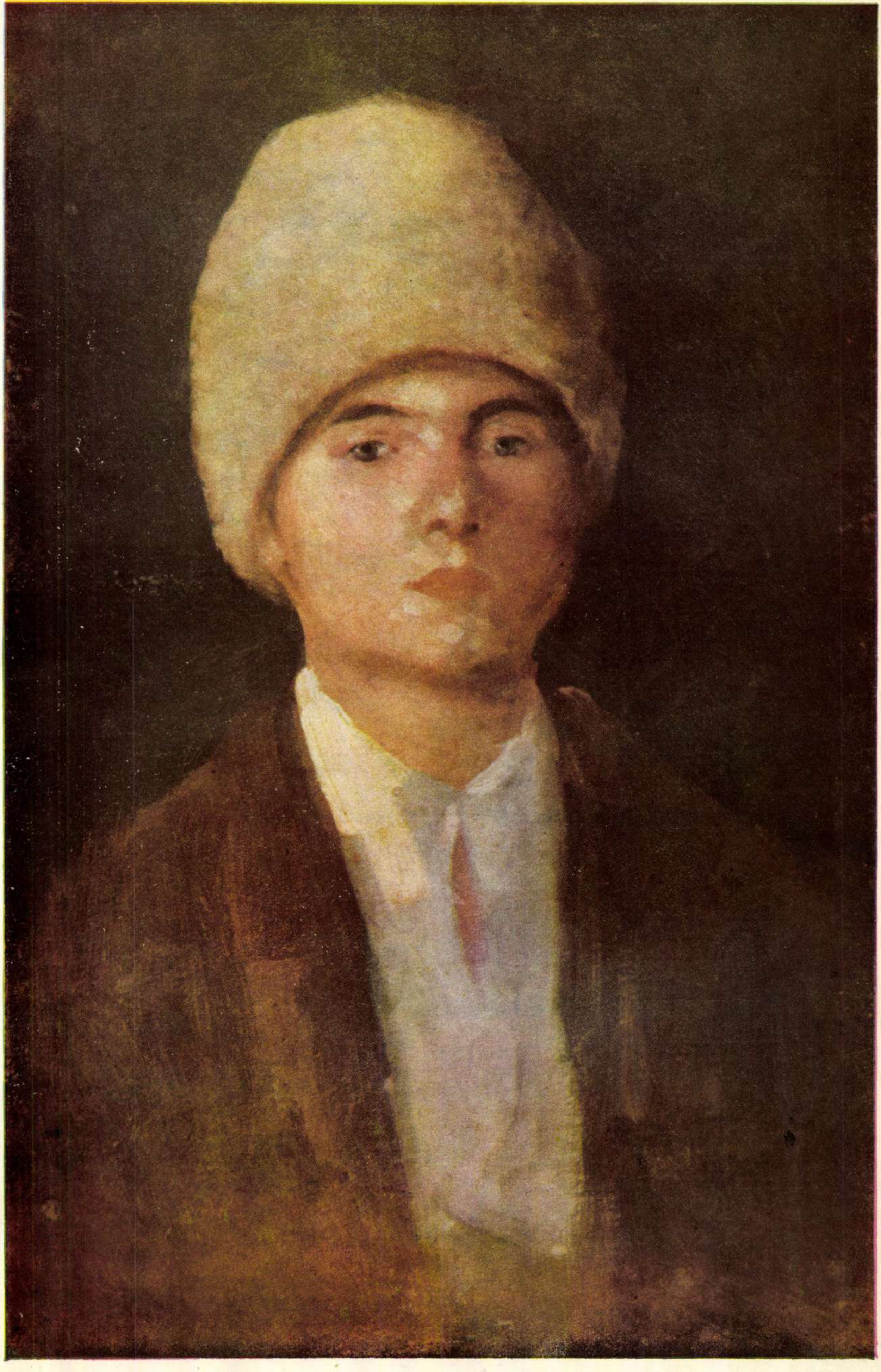

N. GRIGORESCU Ciobănaș

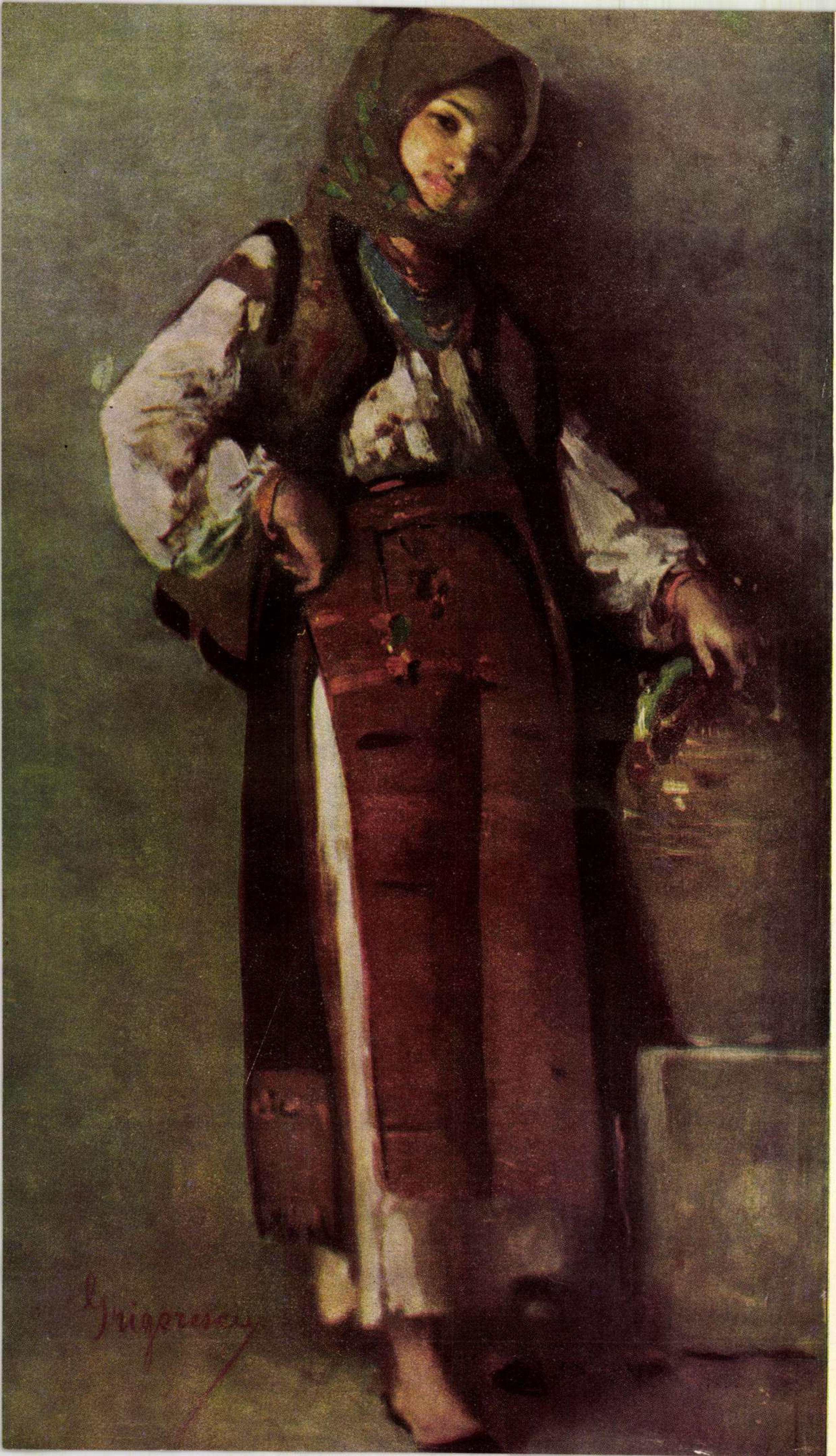
Grigorescu

Nicolae GRIGORESCU

Ţărancă cu ulciorul

INDISCREȚII

de Profira **SADOVEANU**

Hoțul-cel-mare

Am să vă spun cîteva povești cu Sadoveanu. Cred că-l cunoașteți, nu? Unii dintre voi îl știți de pe cînd era elev al Academiei Mihăilene din Iași — făt voinic și bălan, cu fruntea lată, coborîtă ca o căciulă peste ochii albaștri-visători, cu buze de copil botos. Alții l-ați vizitat la Iași, pe cînd locuia în casa cu turn pătrat, foastă a lui Mihail Kogălniceanu, și umbla cu vestita-i pelerină italienească în falduri mari și pălăria-i catifelată cu boruri largi.

Mulți dintre voi îi aveți toată opera în rafturile bibliotecii, orînduită după data apariției, și vă lăudați c-ați citit cele o sută și douăzeci de volume scrise de dînsul.

Dumneata, tînără aspirantă la titlul de scriitoare, care nu l-ai văzut decît la jurnalul sonor ori nu-l cunoști decît din poze, și care te pregătești să-i ceri un autograf, îl vei vedea așa cum e acuma, la vîrsta de șaptezeci și cinci de ani. Te vei duce pe malul lacului Floreasca și vei căuta casa pe care o locuiește, în strada Amiral Negrescu; vei intra într-un hol căptușit din trei părți cu biblioteci pline cu cărți și te vei așeza în fața lui, pe o canapea largă și adîncă, din care îți vine să nu te mai scoli. Îl vei putea privi în voie: înalt și maiestuos, cu capul leonin încununat de coamă albă, cu ochi albaștri strălucind senin pe fața trandafirie și bucălată.

Dar te previn, tînără începătoare — pe dumneata și pe alții care îi veți sta pentru întîia oară în față — că o mare primejdie vă paște. Bagă de samă, distinse poet, care îți așezi c-un gest degajat șuvița rebelă de pe frunte. Ia aminte, frumoasă artistă, care îndrăznești să scoți tubul de ruj și să-ți dregi arcul buzelor. Fii atent, stimate critic, care îți măsori cuvintele, cîntărindu-le minuțios în balanța gîndului! Băgați de samă cu toții, căci e cel mai mare hoț ce s-a aflat vreodată: înfățișare, ticuri, vorbe și tot ce credeți că păstrați în adînc ca o comoară vor trece într-o clipită, fără să vă dați sama, în proprietatea lui.

Mihail Sadoveanu în anul 1926

Balaurul

Așa s-a întîmplat și cu balaurul. Să vă spun cum a fost.

Era în vara anului 1925. Pe atunci, Sadoveanu locuia la Copou, după cum se știe, în casa cu turn pătrat, înconjurată de un parc bătrîn de șase hectare, în care se mutase încă din 1917, ca să aibă școli bune și universitate pentru cei nouă copii ai lui și ca să fie mai aproape de mișcarea literară a Ieșilor și de cercul „Vieții Romînești".

Într-o după-amiază caldă de iulie — așa cum se întîmplă des în acea regiune — cerul s-a acoperit de nori negri ș-o furtună amenințătoare ș-a vestit sosirea cu tunete și fulgere tot mai apropiate.

În curtea patriarhului de la Copou, nici o mișcare. Așezarea părea lăsată în voia prăpădului care se pregătea. Moș-Filea părăsise cazanul de sub șură, la care mesteca de obicei. Unde se ascunsese Cezar, cînele de vînătoare? Unde erau copiii, cu jocurile lor zgomotoase?

A! Iată-i! Îngrămădiți la geamuri, pîndesc desfășurarea furtunii. Cerul e ca un cazan în care fierbe catran. Limbi galbene de drac zvîcnesc tot mai aprinse, tot mai aproape. Pămîntul mormăie, cutremurîndu-se din temelii. Din cînd în cînd, un bubuit ca de tun despică văzduhul în două. Parc-ar veni sfîrșitul lumii.

Ca să vadă mai bine, Sadoveanu a ieșit pe cerdacul înalt, cu grilaj de fier, din laturea de răsărit a casei. Se plimbă încolo și-ncoace, atent la fiecare asalt al norilor, la fiecare glonț de vînt care trece șuierînd prin bradul cel înalt din grădinița de flori, la fiecare explozie de trăsnet care cutremură geamurile înalte ale casei. E numai în cămașă, cu pelerina cenușie azvîrlită pe umeri, cu capul gol. Șuvița de pe frunte îi flutură în vînt.

Deodată, o învăluire bruscă se învîrtejește în jurul casei, ridicînd frunze amestecate cu colb pînă-n înaltul cerului. Vîntul începe a suna ca o strună întinsă. Sadoveanu se repede pe scări, străbate în fugă ograda și iese în drum. Face semne disperate cu mînile. Strigă. Cheamă. Dă alarma. Copiii ies grăbiți și i se alătură, în drum. Au ieșit și cînii.

— Uitați-vă!...

Pe cer venea o leică enormă de colb gros, cu coada măturînd pămîntul. Se învîrtejea cu iuțeală dinspre Repedea și se prăpăstuia pe deasupra Păcurarilor, urcînd spre pădurea Breazu. În cercul ei de sus, se roteau frunze și surcele, paseri, acoperișuri de case și trunchiuri întregi de copac.

— O tornadă! — a strigat cu emoție Sadoveanu. În sfîrșit, am trăit s-o văd și pe asta. Uitați-vă cum vine ca un balaur!

Și Balaur avea să se facă acea minune a naturii, rătăcită cine știe prin ce întîmplare acolo, în regiunea Ieșilor, ca să devie personaj principal într-o povestire de la Hanu-Ancuței.

Sadoveanu a ridicat mîna, a luat tornada și a pus-o în buzunar. Ca să vedeți cît e de hoț!...

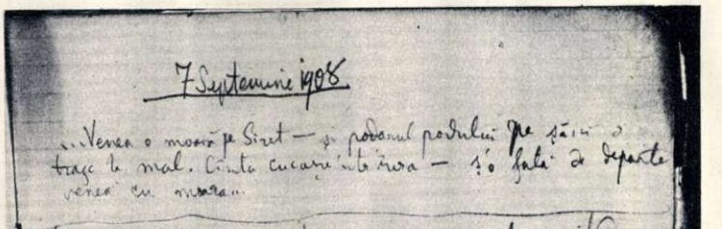

7 Septemvrie 1908

...Venea o moară pe Siret — și podarul podului pe șăici o trage la mal. Cînta [illegible] — și-o fată de departe venea cu moara...

Era în pădure un pădurar singur cuc. Au murit de friguri toți ai lui?.. S'aude glasurile codrului și vede fantasme de neguri, — fantasma vîntului, a codrului. Cum îi vine nebunia, [illegible] încet-încet...

Note scrise în 1908 pentru „Venea o moară pe Siret". Cartea a apărut abia în 1925.

Baltagul

Acuma să vă spun povestea *Baltagului*, din care se vede că e și scamator; căci altfel cum ar putea păstra asupra lui atîtea lucruri pe care și le-a însușit?

Balada Mioriței, în versiunea lui Alecsandri, o înghițise de multă vreme, așa cum înghițise și alte balade populare care-i plăcuseră și cum avea să înfulece mai tîrziu cele o sută patruzeci şi cinci de variante ale „Mioriţei", culese din munţii Vrancei şi de aiurea.

În acelaşi timp, îşi însuşise şi o istorisire petrecută undeva prin munţii Dornei şi auzită de la un baci bătrîn — care istorisire o tot scotea şi iar o punea înapoi în caieţelul cu scoarţe galbene de pe birou. Era vorba, în acea poveste asemănătoare Mioriţei, de un cioban ucis de alţi doi ca să-i ia turmele şi de felul cum sînt descoperiţi făptaşii, mergînd pas cu pas pe urmele întîmplării.

Era prin anul 1929. Într-o bună zi, Sadoveanu o porneşte val-vîrtej spre Stînişoara şi, de la Tarcău în sus — de unde îşi închipuia că pornise ciobanul acela din poveste pe care el îl poreclise Nichifor Lipan — începe a înghiţi ca un balaur tot ce-i iese-n cale. Urcă pe Bistriţa în sus, pînă la Dorna, trece pe pîrăul Negru şi, de acolo, pe culmea Stînişoarei. Aici, face popas, adulmecînd zările şi ascultînd adîncimea singurătăţilor. Înaintea ochilor lui se desfăşură fantasmele povestei petrecute cîndva. Le înghite şi pe ele. Înghite şi lacrimile Vitoriei — închipuita nevastă a lui Nichifor Lipan. Înghite tot ce-i vine pe vînturi, din afundul trecutului, stihii ale unor credinţi şi obiceiuri ocîrmuind o lume despărţită de civilizaţie şi de binefacerile ei.

Absoarbe pînă ce nu mai poate, apoi ia calea întoarcerii, mulţămit de cîte agonisise.

Se vede însă că înghiţise prea mult, căci, o dată ajuns acasă, la Copou, se aşază la masa de scris. Şi scrie o zi, şi scrie două, şi scrie nouă... Şi-abia într-a zecea zi, punînd punct romanului *Baltagul*, simte că s-a uşurat şi a dat afară tot ce a înghiţit pe Stînişoara.

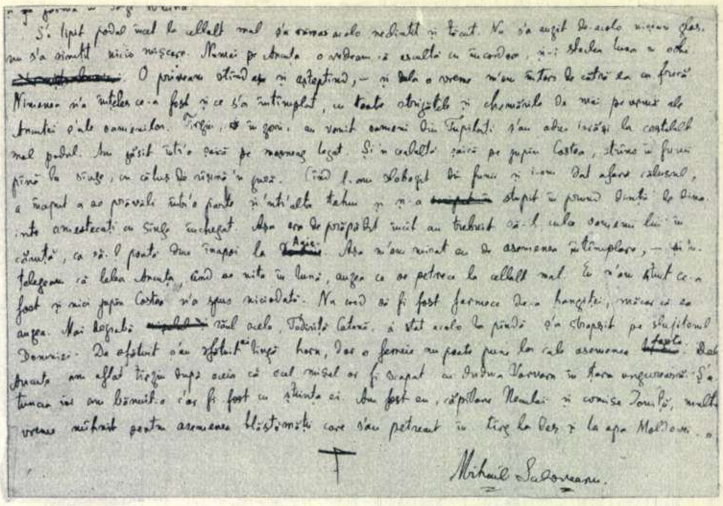

Pagină de manuscris din „Hanu-Ancuţei".

Dumbrava minunată

Dar cîte nu înmagazinase el încă de pe cînd era copil şi colindase luncile Siretului, ori rătăcise pe malurile Şomuzului, în împrejurimile Folticeniului! Multe din acele lucruri zăceau de mult în buzunarele ascunse ale scamatorului. Unele din ele îşi cereau dreptul la viaţă, socotind că de prea multă vreme stau şi aşteaptă să iasă la lumină.

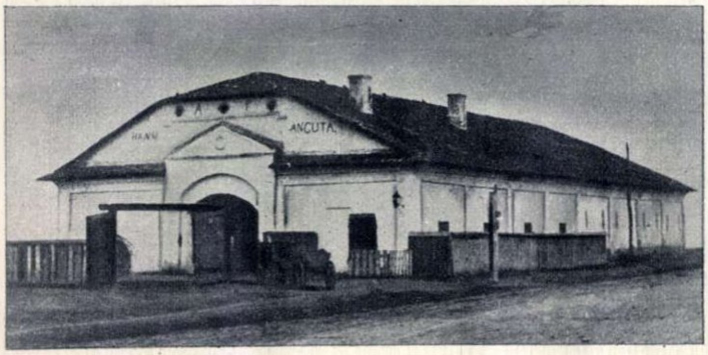

Hanu-Ancuţei, aşa cum arăta înainte de a fi dărîmat (1930).

Aşa s-a întîmplat şi cu dumbrava minunată, dacă vreţi să ştiţi cum a fost.

Într-o bună dimineaţă, dumbrava a început să strige aşa de tare, să şoptească din frunze, să cînte din mierle şi din privighetori, să susure din izvoare, că Sadoveanu n-a avut ce face, a trebuit s-o scoată din adîncuri.

Se întîmplase să fie răcit. Îl durea gîtul şi avea şi puţină arşiţă. Dar ce-are a face asta? Dumbrava nu voia să ştie de nimica: o aştepta pe duduia Lizuca să vie împreună cu Patrocle, ca să-i arate pe cei şapte pitici şi pe zîna închipuirii. Avea să-i mai arate şi alte lucruri minunate, în lumina lunii, printre care pe iepuri şi pe bursuci.

Aşa că bietul Sadoveanu a fost nevoit să cheme la dînsul pe Didica.

— Ia-ţi un caiet ş-un creion — i-a spus.

Didica, fetiţă de nouă ani, a venit lîngă patul lui cu cele poruncite. Şi c-un scris încă nesigur, ţinîndu-se destul de greu de povestitor, a pus pe hîrtie aventura duduiei Lizuca.

În trei zile, *Dumbrava minunată* era gata.

Dimineţi de iulie, Făt-frumos Măzărean

Avînd aşa de multe asupra lui, nici vorbă că le mai încurca, cu voie ori fără voie. I se întîmplă să scoată din tainicile buzunare alte lucruri decît a vîrît, ori să le combine între ele.

Aşa, de pildă, în *Dimineţi de iulie:* i-a pus cucoanei Maria — bunica copiilor — perucă cu zulufi şi a făcut-o tanti Sesil; fetei lui, Profiriţa, un nas cîrn, ş-a botezat-o Nezu; iar lui Sadoveanu i-a scos pelerina de pe umeri, dîndu-i înfăţişarea unui bătrîn slujitor cu numele de moş-Costache.

Tot aşa, în *Făt-frumos Măzărean*: în loc să dea la iveală pe cei patru copii mai mari ai lui, care îmboldeau pe bunica lor să le spuie sara poveşti, a scos din sac pe cei trei mai mici: pe Bogdănel, Tincuţa şi Mircea.

Pe urmă, o pune pe bunica să spuie lucruri pe care le-a rostit poate altcineva. Cucoana Maria, picurînd de somn în vreme ce spunea povestea cu Făt-frumos Măzărean, n-a vorbit niciodată de tăiatul lemnelor ori de găina care se ouă. A bolborosit despre rochia cea razachie din dulap, despre o găină pestriţă şi despre altele care-au rămas în fundul buzunarelor, amestecate cu panglici, bănuţi şi alte scule scamatoriceşti.

Schivnicia lui Russet

Atunci, veţi spune dumneavoastră, desigur că, dacă-i scamator, pentru el a scri e o jucărie. La asta, am să vă răspund tot c-o poveste: cu *Schivnicia lui Russet.*

Vă aduceţi aminte de episodul din *Zodia Cancerului*, în care Russet, plecat la Ţarigrad după Catrina, se zvîrcoleşte într-o criză de disperare, refuzînd mîncarea şi băutura?

Ei, aflaţi că Sadoveanu, tot timpul cît a scris aceste pagini, a umblat palid, postind şi canonindu-se:

— Ţi-am făcut nişte sărmăluţe cum îţi plac matale — îl îmbia cucoana Catincuţa, soaţa dumisale.

El făcea semn că nu şi intra iar în încăperea-i înaltă şi largă, ca sub bolta unei biserici. Acolo, se aşeza la masa de stejar din mijloc şi se apleca iar pe foile de hîrtie, ca asupra unui pergament ori ca pe o cărţulie de rugăciuni. Cu buzele palide, cu ochii întunecoşi, rumega scîrba lăuntrică, într-o despărţire totală de lumea dinafară, care striga, bucurîndu-se în lumina soarelui.

— Ssst! Tata lucrează!...

Dar tata n-auzea nimic, cufundat în amărăciunea lui ca-ntr-o pustie. Glasurile copiilor ajungeau pînă la el ca nişte clopote îndepărtate; zgomotele gospodăriei ca un murmur şters.

A stat aşa, în schivnicie, pînă ce Russet s-a sculat şi a ieşit din chilioară. Atunci, şi el a răsuflat o dată adînc şi, păşind pe terasa albă dinspre livadă, a zîmbit cu dulceaţă vieţii întoarse.

Nicoară Potcoavă

O frumoasă poveste a fost cu *Nicoară Potcoavă.*

Acest Nicoară Potcoavă, dimpreună cu fratele său Alexandru, cu moş-Petrea Gînj, cu Botgros, Totîrnac poreclit Vulpe, Suliţă, Părintele Ciotică, Pokotilo, boierul Davideanu şi Ilinca, fata lui Ieremia Golia, şi-i însuşise încă de pe cînd avea douăzeci de ani şi se aplecase pe foi, scriind în şapte zile romanul *Fraţii Potcoavă*, pe urmă intitulat *Şoimii*. Cartea apăruse la editura Minerva, în 1904, şi făcuse carieră strălucitoare, fiind citită cu înfrigurare de trei generaţii de tinere şi tineri lectori.

Totuşi, Nicoară Potcoavă şi soţii săi rămăseseră în tainiţile scriitorului. Peste ei, în magazii, căzuseră, clipă cu clipă, ani de-a rîndul, alte şi tot alte provizii, culese de peste tot de pe unde trecuse hoţul-cel-mare. Pe măsură ce avea nevoie, parte din această strînsură era utilizată şi scoasă în văzul lumii. Nicoară şi oştirea lui, însă, zăceau în adîncuri, nemulţămiţi şi neguroşi.

— Cum am putut să scriu o carte ca *Şoimii*? — spunea de multe ori Sadoveanu. Dacă ar fi după mine, aş desfiinţa-o.

N-a desfiinţat-o; dar, într-o bună zi, pe cînd se afla pe malul Mării Negre, a simţit că Nicoară Potcoavă nu mai are răbdare să zacă în întuneric. Îl îmboldea de ani de zile să iasă la lumină; acuma, se mîniase rău de tot şi-i da ghes, ajutat de-o oştire de personaje, lucruri şi fapte care i se alăturaseră încet-încet, în scurgerea vremii.

Nicoară nici nu mai vorbea ca înainte; la fel şi celelalte personaje ce supravieţuiseră în tainiţă. Toţi se copseseră cu vremea şi erau aşa cum i-ar fi dorit autorul cel de demult al *Şoimilor*.

Cînd le-a dat drumul de la închisoare, au ţîşnit cu toţii, care mai de care mai cu grăbire să se mişte şi să spuie ce aveau de spus.

Acolo, la malul mării, în diminețile răcorite de briza sprintenă, s-a început această minunată poveste, care avea să fie sfîrșită și desăvîrșită la București, în toamna și iarna anilor 1951-1952. Pentru ea, a utilizat cel mai bun și mai variat material din magazii, ca pentru o supremă și strălucită reprezentație.

Mitrea Cocor

Dar cea mai interesantă poveste a fost cu Mitrea Cocor, erou al unei povestioare de patru pagini scrise mărunt, destinată unei publicații de popularizare. Cum a ieșit din găoace, a început a-l înfrunta pe Sadoveanu ș-ai da porunci:

— Apoi bine, frate, — a zis cu indignare — se poate să-mi dai așa de puțină însemnătate? Numai douăsprezece pagini de tipar? Nu găsești că procesul meu de prefacere ar trebui lămurit mai pe larg? Nu crezi c-ar trebui să scoți din buzunar și pe frate-meu, Ghiță-Morarul, și pe boierul Cristea Trei-Nasuri, și pe caporalul Catarmă, și pe atîția alții pe care i-ai cules în ultimii doi-trei ani? Eu zic să faci așa cum îți cer eu, că n-ai să te căiești.

Auzind așa, Sadoveanu — care tocmai trecuse schița pe curat și se pregătea s-o trimeată la tipar — întîi s-a mîniat. Pe urmă, însă, stînd și cugetînd, a ajuns la concluzia că Mitrea Cocor are dreptate.

Și, ca un adevărat scamator, care din cîteva bucățele de hîrtie scoate un porumbel viu ori, dintr-o farfurie, un castron mare de porțelan, tot așa și el, cît ai bate din palme, a scos din schițișoara de cîteva pagini un roman, care avea să-l acopere de lauri, făcîndu-l cunoscut în lumea întreagă.

— Ei, n-am avut dreptate? — îi spune acuma Mitrea Cocor, arătîndu-i Medalia de Aur a Păcii.

Sadoveanu zîmbește cu dragoste acestui copil al lui și-i dă binecuvîntare să-și urmeze călătoriile peste tot globul, învățînd a grăi în toate limbile pămîntului.

Ai să mă ierți, iubite maestre, pentru aceste cîteva povești, ce dau în vileag atîtea lucruri intime, pe care le-ai fi dorit poate să rămîie tainice?

În orice caz, chiar dacă nu-mi dai voie, eu tot am să declar că ai realizat, ca un uriaș depășitor de norme, nenumărate opere de artă, în contul eternității.

„La pisc, sub crucea care se cheamă a Talienilor, au hodinit caii într-un dos de mal, la adăpost de spulber, ascultînd în tăcere bubuitul vîntului în prăpăstii și șuietele brazilor" („Baltagul").

Scrisoare din Paris

de André KÉDROS

Mai mult de jumătate de secol consacrat îmbogățirii literaturii romîne — iată ce reprezintă cea de a 75-a aniversare a lui Mihail Sadoveanu. Sînt fericit că-i pot aduce un omagiu prietenesc și îi urez din inimă: ani mulți de activitate creatoare!

Traducerile cărților lui Sadoveanu în limba franceză — „Mitrea Cocor", de Claude Sernet, „Nicoară Potcoavă" de semnatarul acestor rînduri, „Hanu-Ancuței" și altele — sînt, în ce privește numărul lor, încă, în disproporție cu amploarea operei lui Mihail Sadoveanu. Nu este numai de dorit, dar este sigur că într-un viitor apropiat și alte opere ale marelui scriitor vor fi traduse în limba franceză. Dar independent de aceasta, numele lui Mihail Sadoveanu este deja cunoscut în Franța de către largi mase de cititori și de luptători pentru pace. Scriitori eminenți ca, de pildă, Aragon, Vercors și alții îl consideră drept unul din marii maeștri ai literaturii mondiale.

Mihail Sadoveanu a fost pentru cititorii francezi o revelație, aducînd vitalitatea unei tradiții literare foarte vechi, aceea a povestirii. Dînd frîu liber imaginației sale puternice, purtat de un larg suflu epic, acordînd puțină atenție simetriilor, unității de timp și de spațiu, acordînd un loc important narației și poeziei, Sadoveanu se simte ca la el acasă în marile răscruci ale istoriei. Aceasta este mai ales valabil pentru „Nicoară Potcoavă". Numeroși critici francezi ai cărții au sezisat acest lucru foarte bine. Astfel Yves Bénot, în revista „Lettres Françaises", scrie printre altele: „Epopeea lui Nicoară pare că se dezvoltă cu o anumită încetineală. Aceasta pentru că viața se întrerupe neîncetat, pentru a lăsa să vorbească oameni despre care este puțin să spui că le place să vorbească: lor le place să povestească și povestesc cu un simț poetic și cu un umor, care de asemenea, le este propriu. Nu avem aici un singur fir care se desfășoară în linie dreaptă, ci multiple povestiri care reconstituie în ochii noștri întreaga istorie a acelor vremuri".

Ziarul „Le patriote de St. Etienne" notează: „Mihail Sadoveanu este un povestitor extraordinar, prestigios. Oricît ar fi antrenat cititorul de către reconstituirea istorică, el nu poate să nu fie sensibil la calitățile poetice ale autorului, la redarea plină de farmec a vieții zilnice a țăranilor și la evocarea vie a peisajelor și a oamenilor din vechime". Iar „La dépêche de Paris" scrie: „Cu acest roman, Mihail Sadoveanu ne antrenează într-o epopee extraordinară".

Bineînțeles, trebuie să renunț de a cita aci toate aprecierile. Ele subliniază partea epică a lui „Nicoară Potcoavă" și încîntarea pe care acest roman o transmite cititorilor.

Și, totuși, una din frumusețile acestei opere, limba lui Sadoveanu, atît de bogată în imagini poetice, a fost bineînțeles — în parte — trădată de către traduceri. Este greu să traduci în limba franceză pe Sadoveanu, după cum este dificil să-l traduci pe Caragiale. Aceasta pentru că cei doi mari autori romîni sînt creatori în domeniul limbii, pe cînd traducătorul nu dispune decît de un instrument șlefuit de către o lungă tradiție literară. Limba franceză este impresionantă prin finețea, prin precizia, prin bogăția sa de nuanțe, dar este un inamic ireductibil a tot ce este aproape insezisabil, a tot ce are farmecul și plasticitatea limbilor încă tinere din punct de vedere literar — ca, de pildă, limba romînă. Rezultatul este că multe elemente, care sînt invenții cu rezonanțe multiple în stilul sfătos al lui Mihail Sadoveanu, sînt tot atît de greu de tradus în limba franceză ca și cuvîntul sfătos *însuși. Am tradus cît am putut mai bine, mi-am pus tot meșteșugul în serviciul acestei traduceri și nu am ezitat de a-mi lua riscul, cînd acest lucru a fost necesar, de a traduce cît mai fidel în franceză admirabila povestire „Nicoară Potcoavă".*

Eu am fost susținut în eforturile mele de către sentimentele de prietenie personală pentru Mihail Sadoveanu. L-am cunoscut la Paris, cînd reprezenta țara sa la primul Congres Mondial al Partizanilor Păcii, și-i păstrez o vie amintire. Nu poți uita personalitatea sa puternică și cuvintele sale pline de noblețe și omenie, discuțiile în care era vorba adeseori de pescuit și vînătoare sau de obiceiuri din Moldova. Am păstrat, de asemenea, amintirea usturătoare a partidelor de șah pierdute: maestrul Sadoveanu m-a învins adeseori în partide care au fost disputate cu îndîrjire. Dar de atunci, am făcut progrese. Poate că într-o zi voi putea să-mi iau revanșa...

BORIS POLEVOI DESPRE MIHAIL SADOVEANU

Sînt recunoscător revistei „Flacăra“ pentru posibilitatea ce mi-a oferit-o de a transmite prin paginile ei un salut cordial eminentului meu prieten Mihail Sadoveanu şi de a-l felicita din toată inima cu prilejul fericitei sale aniversări.

Noi, oamenii sovietici, îl iubim şi-l preţuim pe marele clasic romîn. Operele sale au fost tipărite în diferite limbi ale popoarelor din Uniunea Sovietică, în mai multe ediţii de mare tiraj. Iată, şi acum de curînd a apărut o nouă ediţie a volumului de culegeri din operele sale, volum tipărit într-un tiraj de aproape 100.000 de exemplare în cea mai populară editură a noastră. Şi dacă veţi face azi o raită prin librăriile din U.R.S.S., veţi constata că în rafturile lor nu mai există nici un exemplar din cărţile lui Sadoveanu.

Căutarea de care se bucură cărţile marelui scriitor este expresia vie a atenţiei şi preţuirii pe care cititorii sovietici le-o acordă. Şi cărţile lui Mihail Sadoveanu o merită pe deplin. Mihail Sadoveanu a trăit o viaţă bogată, rodnică, scriind zeci de volume. Analizînd această viaţă şi amintindu-ţi de conţinutul cărţilor pe care le-a scris, îţi dai seama că existenţa de zi cu zi a scriitorului, cît şi opera sa, de la primele lucrări şi pînă la ultimele cărţi pe care le-a scris, toate, pînă la ultima filă, sînt închinate poporului. Sadoveanu s-a dăruit poporului său şi poporul său trăieşte în el, în opera sa.

L-am cunoscut pe Mihail Sadoveanu mai demult, încă de pe vremea cînd Romînia era regat, şi mi-am dat seama că, chiar din zilele acelea, acest mare artist clasic în viaţă era cu poporul său, alături de comunişti, forţa care exprima tendinţele cele mai înalte ale poporului.

Îmi amintesc de una dintre marile festivităţi oficiale din vremea aceea. În lojă, apăruse ofiţeraşul care, pe atunci, era rege al Romîniei. Sala întreagă se ridicase în picioare. Doar un singur om mai în vîrstă, cu un cap leonin, continua să stea liniştit în fotoliul său, privind spre loja regală cu un zîmbet plin de dispreţ. Era Mihail Sadoveanu. Scena aceasta mi s-a părut caracteristică pentru atitudinea unui autentic scriitor al poporului.

Mihail Sadoveanu, scriitor de celebritate mondială, ale cărui opere au constituit o serioasă contribuţie la îmbogăţirea tezaurului literaturii universale, a fost unul dintre primii intelectuali romîni care au intrat de la început în rîndurile constructorilor activi ai noii Romînii. Azi, îl vedem pe Mihail Sadoveanu în rîndurile luptătorilor de frunte pentru fericirea popoarelor, pentru pace pe pămînt. În lupta sa pentru pace, el foloseşte forţa armelor de scriitor — arme pe care le stăpîneşte în mod desăvîrşit — înţelepciunea de orator, de care sînt pătrunse toate cuvîntările sale rostite la congresele internaţionale şi autoritatea sa de literat şi cetăţean.

Cred că exprim dorinţa tuturor prietenilor şi a cititorilor săi sovietici urînd lui Mihail Sadoveanu, cu prilejul aniversării sale, multă sănătate, creaţie combativă şi plină de bucurie a vieţii, energie nesecată şi împlinirea cu succes a tuturor planurilor sale literare, care trezesc întotdeauna un viu interes.

B. POLEVOI

La cel de al doilea Congres unional al scriitorilor sovietici. De la stînga la dreapta: academician D. Skobelţîn, preşedintele Comitetului pentru decernarea Premiului internaţional Stalin „Pentru întărirea păcii între popoare“; Mihail Sadoveanu; poetul chilian Pablo Neruda; poetul francez Louis Aragon; scriitorul sovietic Boris Polevoi; romanciera germană Anna Seghers.

TRADUCÎND DIN OPERA LUI SADOVEANU

Mă plimbam într-o zi cu Mihail Sadoveanu prin Piaţa Revoluţiei din Moscova. Ningea, dar lapoviţa şi umezeala nu stînjeneau animaţia ce domnea pe străzi. Pe lîngă noi se perindau, ca într-o uşoară plutire, Piaţa Roşie, tăcuta strajă a mormintelor scumpe inimilor noastre... Kremlinul, cu nepreţuitele sale relicve...

Sadoveanu mergea îngîndurat.

„La ce s-o fi gîndind oare străbătînd străzile capitalei noastre? — m-am întrebat. Admiră oare unitatea organică dintre tinereţea triumfătoare a oraşului şi cărunta înţelepciune a Kremlinului? Oare îşi aminteşte de soarta lui Ioan Ursu şi a Vitoriei Lipan? De scrumul cărţilor lui, pîrjolite de fascişti, ori de mormanele de cenuşă rămase de pe urma războiului? Sau, poate, i se perindă în amintire noile înfăptuiri ale lui Mitrea Cocor şi ale tovarăşilor săi, care înalţă temeliile unei vieţi noi?“

Deodată scriitorul curmă tăcerea. Începu să-mi povestească despre o întîlnire pe care o avusese într-o gară din Moldova. Dînd la o parte perdeluţele ce acopereau fereastra deschisă a compartimentului de tren în care se afla, Sadoveanu văzuse pe peron un grup de ţărani moldoveni îmbrăcaţi în costume naţionale pitoreşti: erau eroii cărţilor lui de ieri şi de azi. Deodată, unul dintre săteni rosti numele scriitorului şi toţi se întoarseră spre Sadoveanu. Zîmbiră şi, scoţîndu-şi tacticos pălăriile, îl salutară plini de respect...

Îmi amintesc foarte limpede: în vocea povestitorului nu răsuna acea bucurie tulburătoare pe care o încearcă artistul răsplătit de recunoştinţa poporului; în glasul său se desluşea bucuria neţărmurită a scriitorului-cetăţean, care a ajuns să trăiască vremurile cînd oamenii simpli, analfabeţi pînă mai ieri, îşi recunosc scriitorul şi-l salută.

Şi atunci, mi-am dat bine seama: în inima lui arde ca un foc nestins dragostea pentru pămîntul natal, pentru oamenii simpli, oameni ai muncii. Tocmai de aceea el munceşte şi acum neobosit, luptînd pentru pace. El urmăreşte cu mult nesaţ, realizările oamenilor sovietici. Iar oamenii sovietici ştiu că minunatul scriitor romîn este un sincer prieten al Uniunii Sovietice.

Am avut fericirea să lucrez la traducerea în limba rusă a romanelor „Nicoară Potcoavă“, „Venea o moară pe Siret“, „Bulboana lui Vălinaş“ şi a unor povestiri. Acestea sînt primele mele traduceri din Sadoveanu şi în ele se vădesc desigur multe lipsuri. Cu toate acestea, avem motive să fim convinşi că, o dată cu fiecare traducere nouă, operele lui Sadoveanu vor deveni tot mai apropiate cititorilor sovietici. Chezăşia acestui fapt o constituie nu numai conţinutul profund uman — îmbrăcat într-o formă de un înalt nivel artistic — al creaţiei sale, nu numai dorinţa fierbinte a traducătorilor sovietici de a-l traduce cît mai bine pe Sadoveanu: chezăşia acestui fapt o constituie şi atitudinea faţă de noi a însuşi scriitorului, ajutorul pe care ni-l acordă, neprecupeţindu-şi timpul şi eforturile. E destul să spunem că Sadoveanu ne-a dat ultimele lămuriri pentru traducerea romanului „Nicoară Potcoavă“ în timpul cînd, după o boală grea, era ţintuit la pat şi medicii îi interziseseră să lucreze.

Oamenii sovietici, cititorii lui Sadoveanu, recunoscători, îi urează, cu ocazia împlinirii a 75 de ani, multă sănătate, forţe sporite şi aşteaptă de la el noi şi noi creaţii minunate, oglindind viaţa şi lupta poporului romîn.

Pe strunele de aur ale sufletului marelui artist, viaţa cîntă cele mai inspirate melodii. Să răsune dar, şi de acum înainte, ca o chemare tinerească, glasul minunatului scriitor şi om, glasul lui Mihail Sadoveanu.

М. Фридман

M. FRIDMAN

Cunoscut şi preţuit de iubitorii de pace din întreaga lume, maestrul Sadoveanu este primit cu dragoste şi căldură de participanţii la una din sesiunile Consiliului Mondial al Păcii, ce a avut loc la Berlin.

BELGRAD

în zilele eliberării

Se împlinesc 11 ani de la evenimentele memorabile care au dus la eliberarea capitalei Iugoslaviei din ghearele cotropitorilor hitlerişti. În ziua de 20 octombrie 1944, în urma luptelor victorioase purtate cu îndîrjire şi avînt, soldaţii corpului I al Armatei populare de eliberare a Iugoslaviei şi miile de partizani ilegalişti se îmbrăţişau, în inima Belgradului, cu tanchiştii şi puşcaşii sovietici. Ziua aceasta de neuitat a înscris încă o pagină luminoasă în marea carte a prieteniei de veacuri dintre cele două popoare.

La 20 octombrie, în timp ce pe înălţimile Belgradului, fluturau stindardele victoriei, Comandantul Suprem al Armatei populare de eliberare a Iugoslaviei, mareşalul Iosip Broz-Tito, adresa un mesaj Comandantului Suprem al Forţelor Armate ale U.R.S S., Mareşalul Uniunii Sovietice I.V. Stalin, în care exprima recunoştinţă Armatei Roşii *„care, împreună cu Armata populară de eliberare, a eliberat Belgradul cu un eroism uimitor"*.

„Eliberarea Belgradului— se spune mai departe în mesaj — *are o importanţă istorică pentru popoarele noastre, mai cu seamă pentru că ţara acestor popoare chinuite este arena în care şi-au vărsat laolaltă sîngele fii ai marii Uniuni Sovietice şi fii demni ai Iugoslaviei. Prin aceasta, s-a pecetluit încă o dată puternic frăţia de sînge dintre popoarele Iugoslaviei şi popoarele Uniunii Sovietice"*.

In seara aceleiaşi zile, Moscova trimitea salutul său fierbinte Belgradului, cinstind pe glorioşii eliberatori ai capitalei Iugoslaviei cu puternice salve de tun festive.

Evenimentele istorice din octombrie 1944 sînt înscrise ca pe un răboj în basoreliefurile de marmură aflate la intrarea în cimitirul din Belgrad al ostaşilor iugoslavi şi sovietici, căzuţi în luptele împotriva duşmanului comun. Acum, cînd se împlinesc 11 ani de cînd fiii celor două popoare şi-au vărsat sîngele pentru aceeaşi cauză nobilă, Uniunea Sovietică şi R.P.F. Iugoslavia cinstesc evenimentele memorabile care au dus la eliberarea Belgradului şi a Iugoslaviei, cu strîngerea din ce în ce mai mult a prieteniei şi colaborării dintre cele două ţări; tot astfel cum, între ţările de democraţie populară şi Iugoslavia se dezvoltă zi cu zi relaţii de colaborare prietenească sinceră.

„Poporul romîn, care are străvechi legături de prietenie cu poporul iugoslav — a spus tovarăşul Gheorghe Gheorghiu-Dej — *se bucură de fiecare pas nou în calea îmbunătăţirii relaţiilor dintre Republica Populară Romînă şi Republica Populară Federativă Iugoslavia"*.

Fotografiile din această pagină redau cîteva aspecte surprinse de obiectivul fotoreporterului sovietic E. Holdei pe străzile Belgradului şi în împrejurimi, în ziua eliberării.

Ostaşi sovietici dintr-o baterie antiaeriană apărînd Skupşcina iugoslavă de atacurile aviaţiei hitleriste →

☆

Pe străzile Belgradului, în octombrie 1944. Populaţia în straie de sărbătoare s-a întîlnit cu eliberatorii iugoslavi şi sovietici.

Pretutindeni, pe pămîntul martirizat de hitlerişti, eliberatorii sovietici au fost întîmpinaţi cu însufleţire de populaţie. In fotografie: ţărani iugoslavi aclamă pe primul aviator sovietic, sosit cu avionul de legătură.

MECANICUL-ȘEF

— reportaj —

de **H. ROHAN**

Fotografii de M. IVANCIU

I

Trecu o primăvară, trecu vara, veni toamna aurie și bogată. Un funcționar măruntel și tînăr se apropie de Iscru cu o hîrtie în mînă și-l bătu familiar pe umăr.

— Felicitările mele, tovarășe Iscru.

— Nu e ziua mea — făcu el mirat.

— Asta n-am de unde s-o știu. Dar ia uite aici: „Tovarășul Vasile Iscru este numit în funcția de șef de secție la centrala de energie termică... grupa de salarizare... et-cetera... et-cetera"... Ești bun de cinste.

Iscru îi luă hîrtia din mînă și o citi o dată și încă o dată. O cută adîncă i se săpă între sprîncene. Vasăzică e serios... Și el, care a crezut că vor numai să-l încerce... Măiculița mea, dar cum o să fie el șeful secției? Pe toată secția?

Simți cum i se taie picioarele. Funcționarul rîdea fericit și repeta:

— Ești bun de cinste...

Îl privi ca de pe altă lume:

— Mmda... bun de cinste... poftește la mine acasă. Nu-mi plac cîrciumile. Dar ce fericit ești dumneata pe chestia asta!

— Cînd să viu?

— Unde?

— Păi, n-ai spus să viu la dumneata?

— Vino... vino... sigur... zilele astea nu, că trebuie să-mi nască nevasta.

Asta îl făcu parcă pe funcționar și mai fericit. Strîngîndu-i mîna și bătîndu-l pe umăr, îi ură de cîteva ori:

— Ei, să-ți dea dumnezeu doi gemeni. Ha!... Doi gemeni... Ce bucurii pe dumneata!... Doi gemeni... Ha!...

Urarea nu s-a împlinit. Nevasta i-a dăruit numai o fetiță.

O fetiță oacheșă, frumoasă ca și ea.

II

Trecură cîțiva ani. Într-o seară, stînd la masă, se pomeni gîndindu-se că peste un an fetița lui va merge la școală. Cum zboară timpul! Acesta fu singurul gînd pe care i-l închină în seara aceea. Prea era tulburător ceea ce i se întîmplase, ca să se poată gîndi cu aceeași liniște, ca în fiecare zi, la viața lor. Același funcționar, care acum cîțiva ani îi adusese știrea că a fost numit șef de secție la centrala termică, îl întîmpinase azi cu același zîmbet fericit pe buze.

— Mi-e dat mie să-ți vestesc bucuriile cele mari și dumitale să-mi faci cinste — îl întîmpinase el, bătîndu-l pe umăr.

Încă înainte de a-i fi spus, bănuise despre ce era vorba. Pălise. Vasăzică era serios...

Funcționarul îi strînsese mîna și-i spusese cu veselie:

— Felicitări, tovarășe mecanic-șef al uzinei.

Și el, care a crezut că vor numai să-l încerce... Măiculița mea, dar cum o să fie el mecanicul-șef al uzinei? Pe toată uzina? Întreținerea întregului utilaj, a clădirilor, a căilor de acces? Gospodarul întregii uzine?

Și, bineînțeles, nu-și aminti că tot astfel gîndise și acum cîțiva ani, cînd fusese numit șef de secție la centrala termică.

De aceea și de astă dată simțise cum i se taie picioarele...

Iar după-masă, la ședința cu șefii de sectoare!...

Nevastă-sa îl bătu ușor peste umăr:

— Ce-ai rămas pe gînduri, tovarășe *mecanic-șef*? Nu-ți plac macaroanele? Dacă mă anunțai mai devreme, tăiam o găină în cinstea ta. Nu te mai încrunta! O s-o scoți tu la capăt.

Iscru îi aruncă o privire recunoscătoare, Pur și simplu îi citește în suflet! Dar ea n-are de unde să știe cît e de greu...

Și începu să-i povestească cum erau adunați în jurul mesei toți șefii de sectoare, numai ingineri, specialiști cu studii în străinătate, oameni cu zece și cincisprezece ani de practică, ba chiar și mai mult, oameni care citesc mult, fel de fel de cărți în limbi străine, iar printre oamenii aceștia, el, singurul muncitor, (ba nu, și directorul, dar el acuma e director, așa că nu mai intră la socoteală) el, care vasăzică singurul muncitor și pe deasupra care habar n-are cum se întocmește măcar un raport la minister! Prost te mai simți cînd n-ai destulă carte! Dar asta încă nu-i nimic. Toți au criticat sectorul „lui". Și unii, așa, cu ironie. Curgea sudoarea de pe el. Ba că sectorul e... fruntaș la depășirea fondului de salarii... ba că dă reparații proaste... că nu-și îndeplinește planul... Știe ea ce înseamnă să ai pe cap lucrări de peste două milioane lunar?

III

Potrivi lemnul pe butuc și, scuipîndu-și în palme, apucă coada toporului. Izbi zdravăn, cu un icnet scurt. Apoi, iute încă o dată...

Iscru izbea cu sete și asta îl ușura, îl însuflețea, îi dădea parcă aripi. În astfel de clipe, mintea îi devenea mai ageră, mai ascuțită.

Așa se nășteau în el ideile îndrăznețe: cînd mîinile-i erau prinse într-o muncă grea.

Se așezase cu nădejde să potrivească lemne de bucătărie pentru vreo lună („ca să nu se omoare nevastă-sa...") și, în timpul acesta, mintea-i lucra. Trecuseră cîteva săptămîni de cînd îndura ocara de a fi șeful celui mai înapoiat sector din uzină, fără să fi putut lua încă nici o măsură. Simțea ocara asta mai greu decît cel căruia i se unge poarta cu catran...

Toată vremea și-o petrecuse numai cu „văzutul" și cu „vorbitul". Și la asta îl mîna o singură și mare întrebare: de unde să înceapă?

Ieri „călcase" ultimul ungher al uzinei. Acum, o avea în minte ca pe propria sa casă.

Și mai departe?

În timp ce toporul cade greu în pieptul alb al lemnului, în gînd îi apar chipuri de oameni... frînturi din întîmplările pe care le-a trăit de cînd e „mecanicul-șef al uzinei..."

... În fața lui, mergea Pănuș, șeful de echipă la întreținerea preselor de la cazangerie. Îmbrăcat într-o salopetă cafenie curată, călca ușor și repede și, fluierînd vesel, se juca cu un ciocan pe care-l zvîrlea în aer, prinzîndu-l apoi cu îndemînare. Îl cunoștea de cîțiva ani și din totdeauna îi admirase agerimea și priceperea. La prese, era maestru. Se bucura că-l are în sector.

„Păcat, puțin cam încrezut... o tendință vizibilă spre vedetism..."

Criticile nu prea lăsau urme la el... Ceea ce înseamnă că nu atinseseră punctul dureros... Pănuș intră la cazangerie.

El trecu mai departe, strivind smocurile de iarbă crescute între șinele podului rulant. Făcuse contract cu o cooperativă pentru văruirea unei hale și, primind situația, i s-a părut curioasă o cifră: 2.400 de metri pătrați! De unde atîția metri? Trebuia să vadă cu ochii săi. Secretarul comitetului de partid îi spusese:

—Vezi că la ăștia, educația politică nu prea e în cinste... Am auzit eu cîte ceva la raion. Au mulți afaceriști, elemente dubioase și lumpen care nu s-au debarasat încă de anumite obiceiuri... Fii cu ochii în patru...

Într-adevăr, încercaseră să-l înșele. Făcuseră numai 800 de metri!

Ce pungași!

Cînd se întoarse, intră la cazangerie. Pănuș înlocuia o garnitură la una din prese. Atunci nu dăduse atenție acestui fapt, dar mai tîrziu se întrebă dacă asta intră în sarcinile lui și, vorbind cu șeful cazangeriei, află ceva care îl ului. Se întîmplase mai demult ca trei prese să se oprească în aceeași zi din niște pricini fără prea mare însemnătate; dar —mari, mici, pricinile — presele stăteau. Și atunci, a venit salvatorul: Pănuș. După ce presele au pornit, acesta s-a apropiat de șeful sectorului, ștergîndu-și alene mîinile cu un ghemotoc de bumbac: „Vrea" să-i meargă presele ca untul? Sigur, cum să nu vrea un șef să-i meargă uns utilajul? „Vreau". Uite... să-i bage lui patru-cinci sute de ore lunar și, dac-o mai sta vreo presă, o înghite!...

Și de atunci, presele merg „ca untul". Pănuș vine din cînd în cînd pe acolo, le aruncă o uitătură, mai strînge o piuliță, mai schimbă o garnitură și merg. De ce să nu fi vrut șeful cazangeriei? Doar nu plătea el. Plătea mecanicul-șef. Și astfel, Pănuș primea două salarii, din care unul numai pentru ochii lui ageri...

...Se opri cu toporul în aer. Ce să facă cu Pănuș?

Nu găsi răspuns. Roti toporul peste cap și lovi. Iar mintea-i lucră în continuare, dezgropînd în noianul de întîmplări altele și altele...

... Tehnologul principal, un bărbat frumos de vreo treizeci și cinci de ani, se plimba nervos prin birou și încerca să-l convingă:

— Atîta timp cît n-o să întărim corpul normatorilor și desenatorilor, putem să ne facem luntre și punte, și tot nu trecem apa. De aia stau muncitorii și noi le plătim pe degeaba. Le plătim ca să stea. De ce? Fiindcă normatorii nu pot să dea calcule la timp, tovarășe. Fiindcă sînt prea multe lucrări și ei sînt prea puțini, tovarășe. Aceeași mîncare de pește, tovarășe, e și la desenatori. Iar dumneata te întrebi: „de ce avem o productivitate atît de scăzută?" Iar eu îți răspund: „fiindcă ești zgîrcit, tovarășe, și nu vrei să mai angajezi cîțiva desenatori și normatori". Cum să nu depășim fondul de salarii, cînd noi le plătim oamenilor și cînd stau, și cînd lucrează în asalt...

— Și tocmai în asaltul ăsta ei fac cît într-o lună întreagă...

— Tocmai de aia zic eu, tovarășe, să avem normatori, desenatori...

— Adică să mai atîrnăm niște ghiulele la fondul de salarii!...

Apoi se văzu pe sine într-un fotoliu, în fața directorului...

... Sună telefonul. Directorul ridică receptorul și înainte de a răspunde celui care-l chemase, continuă să-i vorbească:

— ... chestia cea mai importantă pe care trebuie să devii stăpîn ca șef de sector — și mai ales la voi, la reparații — este elaborarea ciclului... Alo! Da... da... Nu, tovarășe inginer. Nu... te rog... dă-mi voie... Este o problemă tehnică? Nu, spune-mi: este o problemă tehnică? Ești de acord cu mine că este o problemă tehnică? Ești inginer? Atunci descurcă-te! Nu dau consultații tehnice șefilor de sectoare. Dumneata n-ai nevoie de dădacă tehnică... Nu sînt director!... În sectorul dumitale. dumneata ești director! La revedere!

Închise telefonul și continuă:

— ... cînd eram șef de secție la fabrica de tractoare, m-am lovit și eu de o problemă asemănătoare. Cauza era proasta circulație a pieselor. Și atunci, uite ce am făcut...

De pe fruntea lui Iscru curgeau broboane de sudoare. „Nu dau consultații șefilor de sectoare". Bate șeaua, să priceapă iapa. Se răsuci nervos în fotoliu, dînd semne de plecare.

— Ce-i cu dumneata? — se îngrijoră directorul. Ți-e rău? Mecanicul-șef al uzinei răsuflă adînc:

— Dați-mi voie să plec... Am înțeles... O să mă descurc singur...

Mai tîrziu, în biroul său, după ce vorbi cu directorul prin interfon despre cu totul alte lucruri, ca și cum nimic nu s-ar fi petrecut între ei, se întîmplă ca interfonul să rămînă deschis și, fără voia sa, ascultă următoarea conversație:

— Vă ascult, tovarășe director — se auzi slab și gîtuit o voce de bas, în megafonul din biroul directorului.

— Am avut o discuție cu noul mecanic-șef

Iată cîțiva dintre cei ce muncesc în sectorul mecanicului-șef, ieșind de la lucru împreună cu șeful sectorului. De la stînga la dreapta: Constantin Vais, proiectant, mecanicul-șef Vasile Iscru, șeful de atelier Ilie Papuc și ing. Constantin Țucatov.

— spunea directorul. A ieșit o mică încurcătură. E un om dintr-o bucată. Îmi place. Dar în problemele de organizare și conducere trebuie ajutat. E primul nostru șef de sector ridicat dintre muncitori. Să se elaboreze pînă în două zile instrucțiunile respective... Cît mai amănunțit. Și vedeți să nu faceți o polilogie savantă, cum aveți voi obiceiul. Ceva scurt și limpede, conceput mai ales pe ideea muncii de teren.

Și altă întîmplare îi veni în minte...

... Un maistru cu păr alb țipa furios în obrazul tînăr al unui strungar, care-și mușca nervos mustăcioara neagră, subțire:

— Ți-am spus o dată, molie neînțelegătoare. Nu ți-am spus o dată? — își frînse mîinile, disperat. Mamă, care m-ai făcut! Cum să vorbesc cu tine? Nu ți-am spus o dată? Nu dereglezi strungul pentru tamburii auto! De ce ai scos axele de la freză? Ai? Spune!

Și, împreunîndu-și mîinile, ridică ochii la cer:

— Maica ta, cristoase! Ce să mă fac cu molia asta?

Atunci îl zări pe Iscru și se repezi spre el:

— Spuneți și dumneavoastră ce să mă fac cu el? Reglează timp de trei ore strungul pentru axele de freză și acum pune tamburii auto. Cum vine asta? Pentru tamburi bagă 40 de ore și el îi face în cîteva ore. Și mai are obraz să-mi spuie că de ce să-i lase schimbului de după-masă. Toți fug după tamburi auto.

— Dar ce caută aici reparațiile auto?

Maistrul îl privi de parcă ar fi căzut din lună.

„Ce haos! Ce haos!“ El, mecanicul-șef, să se întrebe cum vine asta! Nu maistrul să-l întrebe pe mecanicul-șef? Adică cum? Se fac lucrări pentru alte sectoare și le plătește mecanicul-șef? Se trec în foile lui de plată? Asta înseamnă la ei gospodărie chibzuită? Șmecheri șefi de sectoare!..

... Toporul se înfipse într-un nod tare și nu voia nici să spintece mai departe, nici să iasă. După ce-l smuci de cîteva ori gîfîind, îl întoarse deodată, îl roti larg prin aer cu lemnul noduros înfipt în el și-l izbi greu de butuc. Lemnul se desfăcu în două cu un scrîșnet.

Apoi izbi încă o dată și încă o dată, și iar. Dă-i!... Nu se vor angaja alți normatori!... Doboară-l!... Nici desenatori!... Așa!...

Izbi. Desenatorii se vor muta alături! Vor lucra după grafic! Izbi. Să aibă și ei o normă...

Ridică toporul, dar nu mai izbi. Cum dracu poți să faci un grafic la reparații, cînd lucrul vine pe neașteptate?

Izbi. Să nu mai vie pe neașteptate! Încă o izbitură. Să ni se comunice de la fiecare secție cînd începe demontarea. Și iar izbi.

Toporul șuiera prin aer, se auzea un pocnet scurt, iar șuiera toporul, Iscru icnea și izbea.

IV

Oamenii îl ascultau cu luare aminte, făceau însemnări, își șopteau unul altuia păreri despre o problemă sau alta. Glasul lui acum urca pasionat, zvîrlind cuvinte fierbinți, cînd argumenta cu fapte din uzină, acum cobora, devenind rece, cînd rostea concluzii, rar și limpede, ca să rămînă bine întipărite în minte.

— ... Vorbind despre perioada de trecere, noi nu putem să nu ne aducem aminte de cuvintele lui Lenin, care arată că „istoria nu cunoaște nici o mișcare populară adîncă și puternică care să fi fost ferită de o spumă murdară, de aventurieri și de escroci, de lăudăroși și de gălăgioși aciuați pe lîngă novatorii neexperimentați, de o învălmășeală, o harababură stupidă, de agitație stearpă, de încercările unora dintre „conducători“ de a se apuca de douăzeci de treburi deodată și a nu duce la bun sfîrșit nici una“. Uitîndu-ne în jur, vom recunoaște și în uzina noastră asemenea elemente...

Și cînd înșiră cîteva exemple, scaunele scîrțîiră, șoaptele se înmulțiră, oamenii îl priviră cu însuflețire, însetați să audă cuvîntul următor.

— Tot de la Lenin am învățat că atitudinea nouă față de muncă se cîștigă prin înfăptuirea unei adevărate revoluții — mai grele și mai adînci decît însăși răsturnarea burgheziei.

— Dar la noi cînd începe revoluția asta? — strigă deodată maistrul acela cu păr alb.

Iscru îl privi cu coada ochiului:

— La noi în sector?

— În sector, în sector! — bătu maistrul cu pumnul în bancă.

— În curînd — rînji Iscru cu înțeles — în curînd.

V

Într-o după-amiază, veni la el Pănuș, țeapăn, cu o privire rece, arătîndu-i fățiș că n-a venit ca prieten:

— De ce mi-ați tăiat cele 400 de ore de la cazangerie? începu el de-a dreptul.

Iscru îl privi lung, gînditor, apoi îi arătă un scaun:

— Întîi ia loc. Pe urmă, o să stăm de vorbă.

— Nu iau loc. Eu vă întreb: cu ce drept mi-ați tăiat cele 400 de ore?

În loc de răspuns, Iscru îi puse o întrebare neașteptată:

— Dumneata cunoști bine care sînt raporturile dintre individ și stat în orînduirea noastră?

Dar nu-l lăsă să vorbească:

— Dacă ai să spui da, ai să minți...

Pănuș spuse totuși, da. Discuția dură două ore. Pănuș nu era în stare să înțeleagă în ruptul capului cum poate un muncitor să se jefuiască pe sine! Și cum poate cineva să spună asta, cînd el, muncitorul, are mai mulți bani în buzunar? În cele din urmă, Iscru îl întrebă:

— Spune drept... dar așa, ca în fața mamei dumitale. Nu mergeau ele presele și fără dumneata? Și chiar dacă din cînd în cînd ar fi fost de pus o garnitură sau de strîns o piuliță, ce mare lucru!... Nu ți se pare cam deochiat să primești pentru cîteva ore de lucru încă un salariu? Și afară de asta te-aș mai întreba ceva: dumneata, în sufletul dumitale, n-ai simțit niciodată nevoia asta... așa... de a-ți ajuta tovarășii fără să le ceri nimic în schimb?

După două ore de frămîntări, de istovire sufletească, Pănuș întrebă:

— Și atunci, cum rămîne? Gata... rămîn tăiate?

Vasăzică, degeaba toată discuția. Îi răspunse rece:

— Eu nu vreau să-i cer nimănui să facă mai mult decît trebuie... Nu cer nimănui să facă muncă voluntară la întreținerea preselor de la cazangerie... Așa că vom repartiza un om, care va fi salarizat de ei ca să aibă grijă de treaba asta. Cel mai potrivit ar fi un om din echipa dumitale. Pe cine propui?

VI.

Cînd ieși Pănuș, intră tehnologul principal, cu o falcă în cer și una în pămînt.

— Eu nu te mai înțeleg! — izbucni el. E adevărat că ai dat dumneata dispoziții să se plătească mai mult tinichigiilor?

— Da.

— Și ai mărit cu 400 de ore norma la demontarea presei de 1.200 tone?

— Da.

Tehnologul se lovi cu palma peste frunte.

— Păi, cum vine asta? Normatori nu angajăm — desenatori nu angajăm, fondul de salarii îl depășim și totuși mărim volumul foilor de plată?

Iscru își împreună mîinile peste masă, privindu-l cum se frămîntă.

— Ai văzut cu ce tablă lucrează tinichigiii?

— Nu.

— O tablă galvanizată, unsuroasă. Ca să circule pe tabla asta, oamenii își pun viața în pericol. Ei trebuie să lucreze cu o atenție mai mare decît de obicei și asta înseamnă să lucreze mai încet. Trage singur concluzia. Presa de 1.200 de tone ai văzut-o? N-ai văzut-o. Du-te s-o vezi și atunci o să înțelegi. Numai una din piulițele alea mari ca s-o scoți fără s-o tai cu aparatul de sudură îți trebuie două ore. Du-te s-o vezi.

VII.

Magazinul era înțesat de lume. Prin ușa deschisă, prin geamurile vitrinelor, începea să se prelingă amurgul. Nepăsător la forfota din jurul lor, Iscru se sfădea cu nevastă-sa:

— Nu-mi cumpăr costum. Am hotărît să-ți cumperi tu ce-ți trebuie? Cumpără-ți!

— Uite, ce costume frumoase. De ce să nu-ți iei? Eu pot să-mi iau altă dată...

Nu înțelegea ce e cu el. Dimineață, plecase

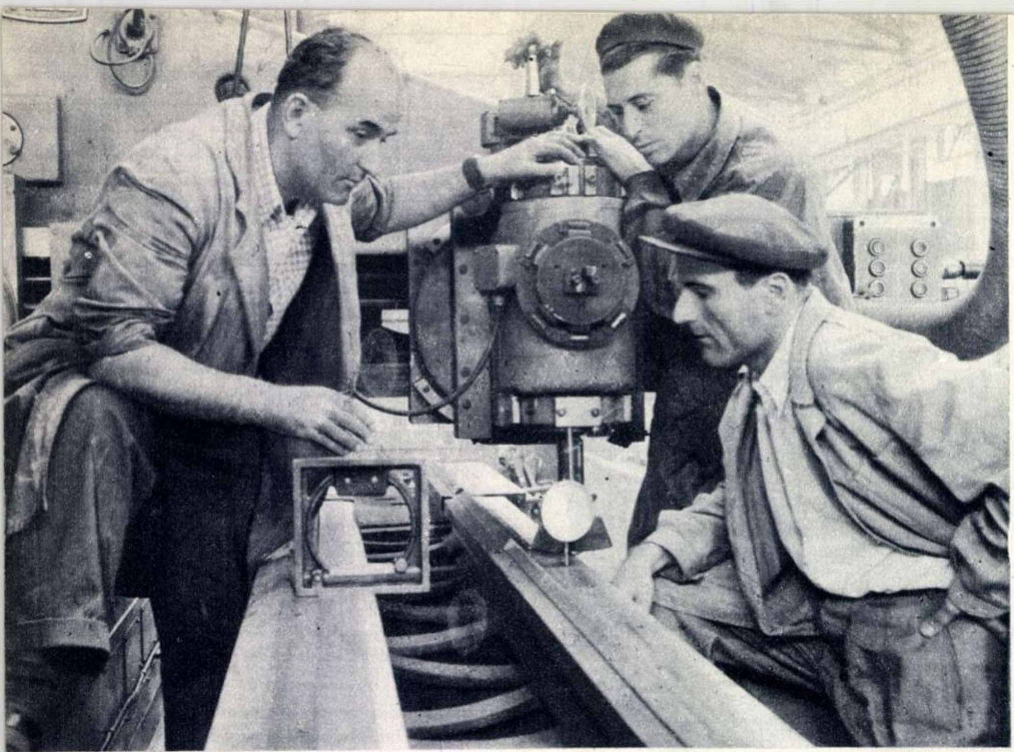

Mecanicul-şef, Vasile Iscru (dreapta), în atelierul central de reparaţii maşini-unelte, împreună cu şeful de echipă Grigore Paraschiv (mijloc) şi şeful de atelier Ilie Papuc (stînga).

de acasă vesel şi acum era supărat de parcă l-ar fi bătut cineva. O privea nerăbdător, furios că nu se hotărăşte o dată. Atunci, se supără şi ea şi plecară fără să cumpere nimic.

Cînd ajunseseră în staţia de tramvai, el spuse întunecat:

— Aş merge pe jos...

La fabrica de ciment, se descărcau vagoane de piatră albă, la I.O.R., în curtea din faţă, tinerii jucau volei, autocamioane încărcate cu pietriş roşu se îndreptau spre stadion. Mergeau în tăcere.

Ea nu putea suferi să-l vadă aşa. Îl luă de braţ şi-l întrebă uşurel:

— S-a întîmplat ceva?

El nu răspunse.

— La uzină?

„Da“ — dădu el din cap.

Într-un tîrziu, începu să-i povestească, cu întreruperi, nelegat, cu gîndul aiurea. Tocmai cînd începuse să aplice primele măsuri, i se cere să se mute! Nimic nu poate fi mai rău decît asta. Ştie ea ce înseamnă asta? Sute de maşini demontate şi montate iar... fundaţii... instalaţii de energie... Şi unde ne mutăm? Asta e! Într-o hală mică... care nu are nici măcar macara... Dar nu asta era supărarea cea mare. De mutat trebuie să se mute. Înţelege şi el. În locul lor, vin „motoarele“. Producţia de motoare s-a lărgit atîta, că nu mai au loc. Dar supărarea cea mare e că muncitorii... muncitorii lui... nu vor .... Asta e rău.

... S-au adunat în jurul lui toţi... Maşinile mergeau în gol. Le auzea răsuflările grele, fierbinţi... Maistrul acela cu părul alb răcnise:

— Nu ne mutăm în păduchernița aia!... Auziţi unde vrea să ne bage! La tîmplărie!...

Şi atunci strigară toţi deodată, dînd din mîini ameninţător, iar vorbele lor îl cutremurară, îl zguduiră ca şi cum l-ar fi fulgerat.

— Nu ne mutăm !... N-avem macara... nu e loc... nu e lumină.

Apoi, tăcură şi aşteptară răspunsul lui. El îi privise în tăcere, gîndindu-se cum să se poarte, ce să le spună. Erau oameni cu care lucrase împreună, chipuri cunoscute de la cercul de Istoria Partidului, membri de partid şi utemişti... oameni buni şi mai puţini buni, dar care vor creşte... şi a simţit că nu poate să se mînie pe ei... fiindcă aveau dreptate. Atunci, ar fi trebuit, ca un adevărat şef de sector, să le strige:

— Vorba! Asta e dispoziţia. Mîine, începe mutarea. Ce-i asta? Anarhie?

Şi imediat, s-ar fi cuminţit... Dar uite... n-a putut... Fiindcă nu e bun de şef de sector... Le-a spus-o el de la început şi nu l-au crezut. Şi acum, uite. Asta e rău că el nu putea să le spună nimic, fiindcă aveau dreptate. Dar şi uzina avea dreptate. Iar el...

VIII.

— Aşa-i, tovarăşe director, situaţia. Muncitorii nu vor...

— Ascultă, tovarăşe Iscru, de ce vii la mine cu chestii de astea? Eşti muncitor? Descurcă-te. Sectorul trebuie mutat. Şi, la urma urmei, cît o să mai tărăgăneşti mutarea asta? Interesele uzinei cer golirea grabnică a halei mecanicului-şef. Ne înăbuşim la motoare. Şi afară de asta nu dau consultaţii politice comuniştilor...

Cînd uşa se închise în urma mecanicului-şef, directorul se duse la fereastră şi-l urmări zîmbind, cum călca apăsat pe asfaltul încins de soare, legănîndu-şi umerii largi. Şi-şi închipui ochii lui căprui cum scăpărau de mînie..

IX.

După plecarea primului schimb, se convocă şedinţa organizaţiei de bază. Ordinea de zi: „Mutarea sectorului“. În aşteptare, oamenii discutau cu aprindere.

— Nici dacă mă leagă cu lanţul de tractorul nostru de 120 de cai, şi tot nu mă mut în maghernița aia! — ţipa furios maistrul acela cu păr alb.

— Categoric! — întări un şef de echipă tînăr, cu o freză lucioasă ca abanosul, trecîndu-şi uşurel palma deasupra creştetului.

— Cu ce-o să prinzi un batiu de strung dacă n-ai macara? Poţi să-mi spui?

— Şi dacă trebuie? — întrebă un altul, băgîndu-i pumnul sub bărbie.

— Trebuie, trebuie, dar să ne dea o hală ca lumea.

Şedinţa dură patru ore, fără întrerupere. Oamenii ieşiră transpiraţi, istoviţi, dar cu ochii strălucitori, privindu-se unii pe alţii cu simpatie, simţindu-se toţi legaţi, stăpîni ai aceluiaşi mare secret...

— Ce pişicher! — îşi clătină capul bătrîn maistrul, zîmbind admirativ.

— Ce strateg, vrei să spui — îl corectă şeful de echipă. Oho! Mare strateg.

Îşi ciocăni fruntea cu degetul.

— E materie aici, nu?...

Cel care-i băgase pumnul sub bărbie rîse:

— Unde? La tine?

Dar şeful de echipă nu-l luă în seamă.

— Asta înseamnă să fii strateg... Se mută întîi comuniştii... Adică posturile cheie...

— Mai bine ţi-ai arăta mai puţin deşteptăciunea şi te-ai gîndi cum să-i convingi pe oameni...

— Şi tu, decît să mă ameninţi cu pumnul, mai bine te-ai duce să te culci!

Şi-i întoarse spatele, adresîndu-se maistrului cu acelaşi ton important:

— Şi cu macaraua ce facem?

— Dar cap pentru ce ai? O să găsim noi o soluţie!

Se apropie de el şi-i spuse în şoaptă, arătînd cu capul spre biroul lui Iscru:

— Ştie el ceva... N-ai văzut cum a întors-o cu ministrul? „Rezervele interne ale uzinei voastre ne trebuie pentru scopuri mai importante decît o macara“, spunea ministrul. „O să vă descurcaţi deocamdată cum puteţi!“ Şi ce zicea el? N-ai văzut şi cum se uita? O să găsim poate... cică... rezerve interne mai puţin importante... Aiurea! Ce, o macara o bagi în buzunarul de la vestă? Să vezi tu dacă n-o facem...

Cineva se apropie de ei şi-l trase pe maistru de mînecă:

— Hai, hai că te-aşteaptă tractorul.

— Care tractor?

— Cel de o sută douăzeci cai...

X.

Mergea alături cu ministrul şi cu cît se apropiau de noua hală, cu atît simţea că-l părăsesc puterile. Cu limba cleioasă, încercase de cîteva ori să-l pregătească într-un fel, dar nu izbutise.

Vechea tîmplărie era de nerecunoscut. Prin ferestrele curate, se topea o lumină de aur, cernîndu-se cald peste chipurile oamenilor, peste maşinile în mers. Numai nişte urme de mortar proaspăt, scurs de-a lungul întregii hale, strica buna rînduială. În fund, se mai lucra încă la construcţia vestiarului.

Pe douăzeci şi patru de stîlpi, făcuţi din bare încrucişate de oţel şi fier colţar, ca nişte turle de sonde pe vîrful cărora erau ficsate şine groase, se plimba o macara de toată frumuseţea...

Iscru ar fi vrut ca în clipa aceea macaraua să fie undeva în fund, să tacă mîlc, să nu se mişte. Poate trece neobservată. Dar tocmai atunci intrase zburdălnicia în macaragiu, o fată cu un obraz rotund şi ochi negri, care începu să se plimbe cu macaraua pe deasupra lor, sunînd zdravăn din clopotul de alarmă...

„Of! Ticăloasa!...“

Ministrul se uită la macara, măsură cu privirile stîlpii care stăteau înşiraţi ca ostaşii şi apoi se întoarse întunecat spre el. După ce-l privi cîteva clipe, mormăi:

— Mm... da...

Şi se apropie de unul din stîlpi.

— Fier vechi, tovarăşe ministru...—îndrăzni Iscru.

— Mm... da... fier vechi...

Şi adăugă, întorcîndu-şi capul şi prefăcîndu-se preocupat de o raboteză.

— Mm... da... Vasăzică nu te-ai lăsat? Ai făcut ce-ai vrut dumneata. Deşi asta se cheamă că ai călcat dispoziţiile ministrului.

Apoi, trecînd mai departe, îl întrebă brusc:

— Nu?

Era poate ciudat, dar în clipa aceea, Iscru îşi recăpătă stăpînirea de sine. Răspunse răspicat:

— Da, tovarăşe ministru, dar nu fiindcă am vrut eu... Şi dumneavoastră aţi fost muncitor, trebuie să înţelegeţi... Nu puteam să las oamenii să-şi rupă şalele. Fier vechi mai găsim noi... dar oameni...

XI.

... Şi căile de acces cad în sarcina mecanicului-şef. Era un drum prin faţa halelor, pe o lungime de vreo patru kilometri, veşnic noroios, desfundat de căruţe, de roţile tractoarelor sau ale autocamioanelor. Chiftea noroiul sub tălpi, cînd ploua. Se ridicau nori de colb, cînd dogorea soarele. Acum, drumul e asfaltat şi arată ca un bulevard. Cînd soarele trece de amiază, pe asfalt se proiectează umbra firmei de la intrare, făcută din litere de fier: „Uzinele 23 August“.

În ziua în care s-au terminat lucrările, Iscru a controlat drumul, de la un capăt la altul, cu ochii săi căprui, iscoditori. Alături de el, mergea Pănuş. Călcînd apăsat, îi spunea:

— Cînd ai în faţă un drum lung şi frumos, păşeşti ca un stăpîn. N-ai impresia asta?

PRIN REPUBLICA DEMOCRATĂ Germană

– note de călătorie

de C. PAVEL

Orașul rupt în două

1955. Sfîrșit de vară. Lumina arămie a soarelui de după-amiază alintă străzile largi, copacii stufoși, clădirile masive, ruinele presărate ca niște răni pe întinderea orașului.

Berlin. În inima Europei, un oraș imens, acoperind o întindere uriașă. Trei milioane și jumătate de oameni care nu se pot deprinde cu destinul straniu al orașului lor iubit, rupt în două, de opt ani. Soarta orașului o simbolizează pe cea a întregii țări.

Adînc săpate în înfățișarea și viața imensului oraș, se mai văd încă și azi, după 10 ani, urmele groaznice ale războiului. Dar cu cîtă vigoare, iscusință și încredere în viitor muncesc berlinezii din partea democratică a orașului, pentru a face din capitala lor o cetate luminoasă a vieții noi.

În această parte a marelui oraș, uzine și fabrici puternice își deschid porțile după-amiaza, revărsînd pe străzi mii de muncitori și funcționari, cei mai mulți tineri, veseli și gălăgioși. V.E.B. — scrie pe majoritatea uzinelor: întreprindere populară. V.E.B.— iată unul dintre semnele vieții noi. Acest semn cuprinde un înțeles adînc: aci, locul exploatării l-a luat munca liberă, pentru bunăstarea poporului. Dar V.E.B. mai înseamnă creșe, policlinici strălucitoare, cluburi și case de odihnă, tabere pentru copii.

În Pankow, un cartier mărginaș, scăldat în verdeață, locuiește președintele R.D. Germane, Wilhelm Pieck. Un bulevard neobișnuit de larg, întretăiat de numeroase străzi drepte. Case noi, construite într-un stil simplu, dar cărora oamenii le-au dăruit o frumusețe plină de vioiciune: zeci de balcoane și, pe toate, flori — mușcate roșii, mii de mușcate, balcon după balcon, casă după casă, stradă după stradă.

Pe străzile centrale, aglomerate mai ales spre seară, alunecă, cu o ținută comică, printre sutele de mașini, autobusele galbene, cu etaj. În inima orașului, în *Alexanderplatz*, o clădire nouă: un gigantic magazin universal. Mărfuri multe, variate, și puzderie de cumpărători. La Berlin, ca și în alte orașe, te izbește numărul mare de fotografi amatori. Marii specialiști ai opticei din Jena și maiștrii peliculei de la Agfa lucrează în V.E.B.-uri. Producția lor este ieftină și cumpărată în proporții uriașe.

Iată și celebrul *Unter den Linden*. Bombardamentele l-au distrus aproape casă cu casă, iar legendarii tei, fie că au ars o dată cu casele, fie că au fost tăiați pentru a încălzi sobe înghețate în lungile ierni de război. Bulevardul pornește dintr-o piață de o lărgime neobișnuită: *Marx—Engels—Platz*.Aci, au loc mitingurile, demonstrațiile.Aci, la sfîrșitul lui iulie, în fața sutelor de mii de berlinezi din ambele părți ale orașului, a vorbit N.S. Hrușciov, la întoarcerea sa de la Geneva. *„Guvernul sovietic* — le-a spus tovarășul Hrușciov berlinezilor — *a fost și rămîne adept al unificării Germaniei în conformitate cu interesele poporului german, cu interesele securității în Europa“*. Politica guvernului sovietic, de sprijinire a reunificării Germaniei într-un stat pașnic și democratic, și-a găsit recent expresia în Tratatul încheiat la Moscova între guvernul U.R.S.S. și guvernul R.D.G.

Înaintînd pe Unter den Linden, vezi în dreapta clădirile impunătoare ale muzeului Karl Marx și ale universității Humboldt. Pe stînga, clădirea Operei, reconstruită din temelii exact așa cum fusese înainte de război. O încrucișare aglomerată: *Friedrichstrasse*. Într-o piață, mormane de ruine, neobișnuit de multe, movile de beton armat. Aci, a fost adăpostul fiarei blestemate, Reichskanzlei. Aci s-au zămislit planurile demente de exterminare a popoarelor. De aci, în acea noapte din iunie 1941, a pornit ordinul criminal de atacare mișelească a pămîntului sovietic. Și cîțiva ani mai tîrziu, simțind că planșeele de beton n-o mai pot salva de la pieire, fiara a săvîrșit cea din urmă crimă monstruoasă contra berlinezilor, poruncind inundarea subteranelor metroului, în care și-au găsit moartea zeci de mii de oameni ce căutau un adăpost.

Friedrichstrasse era înainte strada cabaretelor. Azi, de-a lungul ei, se văd numeroase HO-uri (magazine de stat) cu vitrinele încărcate de mărfuri atrăgătoare. Trecînd mai departe de Friedrichstrasse, pe lîngă zidurile fostului cartier al ambasadelor străine, bătrînul bulevard se revarsă într-o piață rotundă. În mijlocul ei, celebrul *Brandenburger Tor*, cu coloanele mușcate de schije. Aci, ca și în multe alte locuri din Berlinul zilelor noastre, se ridică un mic panou alb de lemn, sprijinit pe picioare de metal. În patru limbi, el avertizează, cu slove negre, pe trecător: vă aflați în zona engleză. La cîțiva metri, de o parte și de alta a panoului, posturile de control. În partea democratică, controlul e făcut de flăcăi zdraveni din V.P. (Volkspolizei). Ei veghează printre altele, și pentru a împiedica pe speculanții din zona occidentală să care din Berlinul răsăritean mărfurile, care, în majoritatea lor, sînt mai ieftine.

E drept că în zona occidentală sînt și unii care, dimpotrivă, își trimit „mărfurile“ lor în Berlinul democratic. Așa sînt răspîndite, de pildă, manifestele calomnioase, expediate din apus în răsărit cu ajutorul baloanelor umflate cu hidrogen, care ajung pînă la o lungime de 1 i m. Industria de calomnii aeropurtate conține în ea mărturisirea neputinței anumitor cercuri de a găsi în R.D.G. oameni dispuși să scrie, să tipărească și să difuzeze asemenea calomnii. Aceste baloane mai au și alte scopuri: adesea ele explodează, cauzînd pagube; numai în vara aceasta 80% din incendiile de recoltă au fost provocate de asemenea baloane. Cînd, în septembrie, la Moscova, conducătorii guvernului sovietic au atras atenția cancelarului Adenauer că aceste stoluri de baloane ce pleacă de pe teritoriul Germaniei occidentale periclitează zborul avioanelor, anumite posturi de radio, printre care și RIAS — postul american din Berlinul apusean — au început să demonstreze contrariul, deși faptele dovedesc cum stau lucrurile.

Berlinul apusean e bogat în baze de spionaj. Din case aparent pașnice, din instituții cu denumiri duioase — ca Liga de luptă contra neomeniei (K.G.U.) — sînt trimiși în Republica Democrată Germană diversioniști, teroriști. Cei mai mulți sînt arestați, mulți se predau singuri, iar unii izbutesc să comită acte criminale, cum a fost catastrofa minieră de la Zwickau, în care și-au găsit moartea 48 de oameni. O crimă care a indignat pe berlinezii din tot orașul a fost incendierea marii săli de concerte a postului de radio Berlin de către teroristul Bade, la începutul acestui an. Folosind peliculă și benzină, el a reușit să provoace distrugerea pînă în temelie a acestei săli imense — care era o mîndrie a berlinezilor. În august, sala era aproape complet refăcută. Muncitorii care au reconstruit-o cer ca Bade să fie judecat chiar în incinta sălii noi.

S-ar putea vorbi despre multe lucruri mari și mici, care sînt alt fel dincolo de panourile albe. Să alegem, dintre toate, unul în aparență neînsemnat: felinarele. Alături de panouri, marchează și ele, în mod vizibil, linia ce despică orașul în două. Berlinul occidental e luminat de felinare subțiri, verzi, cu partea superioară înclinată într-o curbă aerodinamică. Sub o streașină îngustă, un tub de neon. Sînt felinare americane, înfipte între casele masive ale vechiului Berlin, ca niște araci într-o grădină de crizanteme. În Berlinul democratic, arhitecții germani au împodobit străzile largi cu felinare elegante, dar sobre, care completează în mod reușit ansamblul arhitectonic. În această dispută tacită a felinarelor, se oglindește în oarecare măsură lupta între două tendințe: pentru respectarea celor mai bune tradiții ale poporului german, sau pentru transplantarea forțată a unui mod de viață străin, contrariu spiritului și tradițiilor poporului.

E greu să vorbești de orașul rupt în două, fără să amintești de faptul că zilnic, sosesc în Berlinul răsăritean și în Germania democrată sute de oameni care fug de dincolo. Ei găsesc aci o viață demnă, un viitor sigur. Dintre numeroasele cazuri pe care le cunosc, voi aminti unul. Minerul Max Zehaner trăia

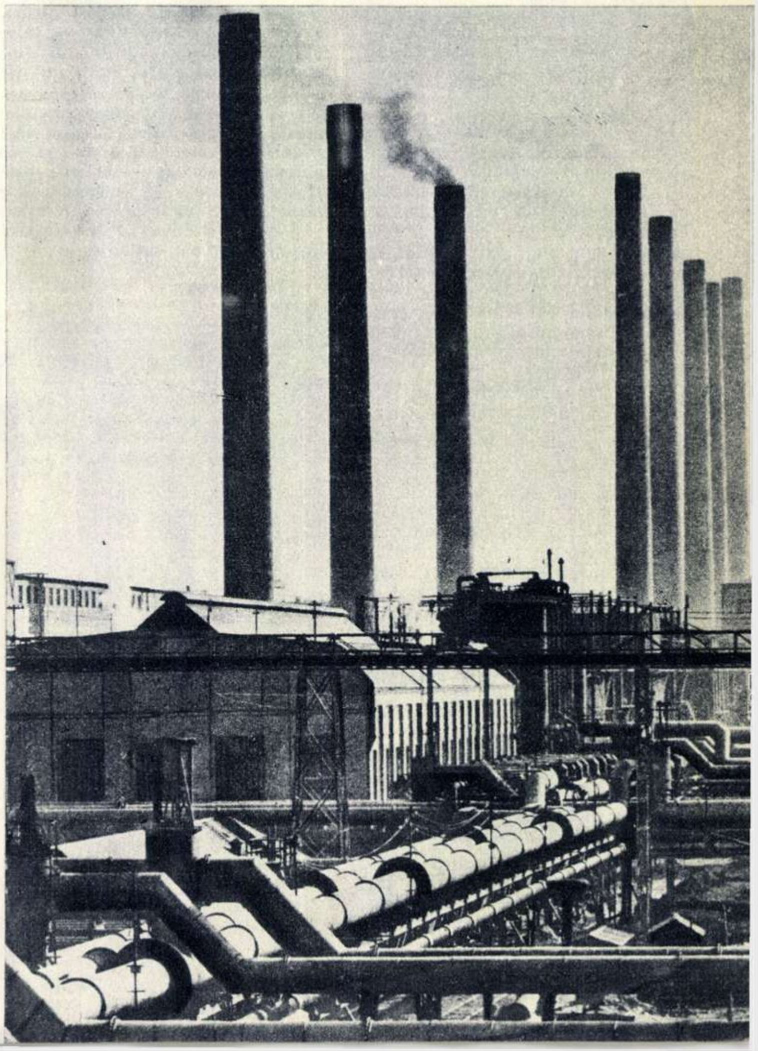

Un gigant al industriei Republicii Democrate Germane: uzina de produse chimice „Walter Ulbricht“

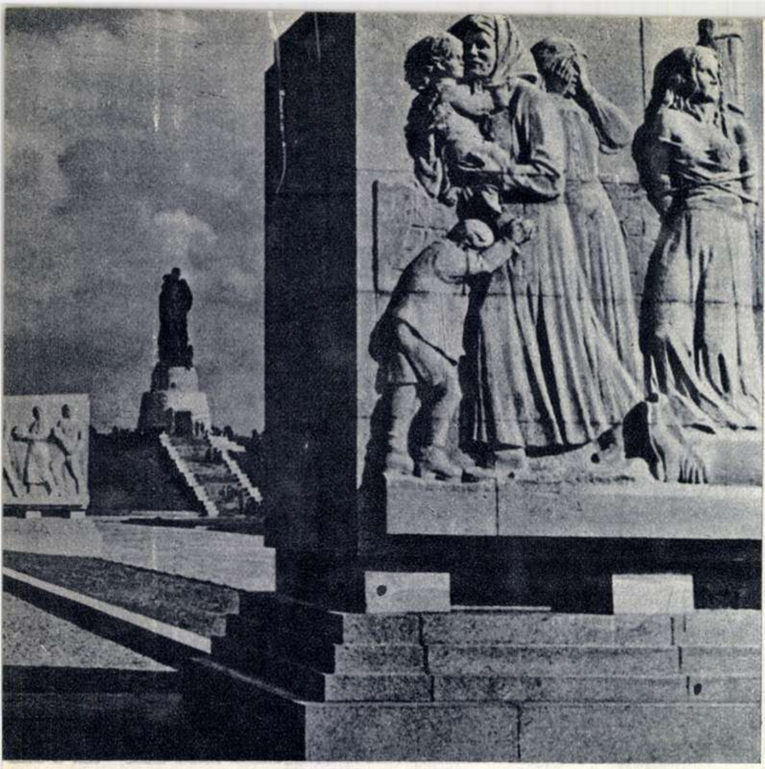

Basoreliefurile de granit de la Treptow. In fund, se vede impunătorul monument închinat ostașului sovietic eliberator.

în Republica Democrată. Într-un timp, avînd neînțelegeri cu conducerea minei și socotindu-se nedreptățit, Zehaner a făcut un pas grav: a părăsit mina și Republica democrată, trecînd dincolo. Aci, a cerut de lucru, dar în loc să i se dea de lucru într-o mină, el a fost trimis într-o școală de spionaj. După școală, l-au strecurat înapoi în R.D.G. Înarmat cu documente false, bani, arme, aparat de emisie și fiole cu otravă, dar, copleșit de rușine și de scîrbă — Zehaner s-a dus de-a dreptul la Volkspolizei. și a povestit tot. El lucrează azi în vechea lui mină, unde nu mai are neînțelegeri cu conducerea. Povestea lui e cunoscută în întreaga Republică.

Și încă două aspecte — pentru a încheia cu Berlinul. Unul privește trecutul, celălalt, viitorul.

Primul: într-un colț îndepărtat al Berlinului, un vechi cimitir: *Friedrichsfelde.* Aci, într-o criptă rotundă, sînt îngropați mai mulți eroi ai clasei muncitoare germane. În centru, pe lespezi negre, sînt săpate numele lui Karl Liebknecht, Roza Luxemburg, August Bebel, Ernst Thälmann. Fii de frunte ai poporului german, și-au jertfit viața pentru ca fascismul să nu ducă poporul lor la catastrofă, pentru ca țara lui Schiller și a lui Bach să nu devină țara lui Himmler și a Ilsei Koch, pentru ca pe Unter den Linden să nu stea panourile pe care scrie: „Atențiune! Sînteți în zona…“ Aci, la Friedrichsfelde, în zilele geroase de ianuarie, cînd se comemorează asasinarea lui Liebknecht și Luxemburg, vin zeci de mii de oameni din întreg Berlinul, ca să depună o floare pe mormintele eroilor a căror viață este un imbold: *nici un răgaz, pentru ca Germania unită să fie așa cum au visat-o ei — și nu așa cum o visează patronii incendiatorului Bade.*

Al doilea: o stradă în centrul Berlinului: — 80 m lărgime, 3 km lungime — deocamdată. Stalinalee. Blocuri luminoase, elegante, cu fațadele din cărămizi de ceramică în culori deschise, care parcă zîmbesc; magazine mari, cu vitrine ce se țin lanț, flori, verdeață, curățenie — și mulți oameni. Pe Stalinalee, nu sînt instituții, ci numai locuințe. În 1952, aci erau rămășițele lui Frankfurteralee: ziduri răzlețe și moloz. A venit apoi apelul C.C. al P.S.U.G. și munca încordată, la care au participat cu însuflețire efectiv toți locuitorii Berlinului democratic: de la academician pînă la elevul de școală elementară. Acum, pe o lungime de 3 km, în blocuri de 4 și 5 etaje, locuiesc mii de familii. După-amiază, în jurul orei 5, în dreptul intrărilor monumentale sau în lifturi, se întîlnesc vecinii: zidari cu salopetele stropite de mortar, bătrîni maiștri ai uzinelor chimice, artiști celebri și funcționari modești. Am vizitat cîteva locuințe: apartamente de tipuri diferite, cu cămări frigorifere, prize speciale pentru antenă de televizor, telefoane interioare, terase — și îndeosebi oameni fericiți și mulți copii mici.

A privi Berlinul prin fereastra unui bloc de pe Stalinalee — mi se pare că aceasta înseamnă a privi spre viitorul Germaniei.

Pe aci, a trecut Armata Sovietică

Nu se poate să calci pentru întîia oară pe pămîntul german, fără să-ți amintești de Armata Sovietică, de gigantica epopee pornită de pe Volga și încheiată pe Elba, epopee ai cărei eroi, zdrobind fiara fascistă, au salvat civilizația și demnitatea numelui de om. Ei i-au apărat democrația și cultura împotriva sălbăticiei odioase care amenința să întunece secolul nostru. Ei au redat poporului german libertatea și, prin jertfe grele, i-au deschis drumul spre Berlinul democrat, spre Republica Democrată Germană.

Țara e plină de amintirea eliberatorilor săi. Apoteoza nemaivăzutelor bătălii e întruchipată pentru popoare în imaginea momentului cînd sergentul Cantaria și tovarășii săi au înfipt, în urmă cu mai bine de 10 ani, steagul roșu al Țării Sovietice pe cupola *Reichstagului.* Dar Reichstagul — departe de a fi îngrijit ca un monument, așa cum ar fi fost de așteptat — își cască ferestrele goale, înnegrite de fumul pîrjolului, ca niște răni neoblojite. Bătrînele ziduri au îndurat văpaia a două incendii: primul, în 1933, ale cărui flăcări luminau intrarea în arenă a dușmanilor omenirii, al doilea, în 1945, care lumina pieirea lor. Reichstagul se află pe una din acele străzi care are fiecare dintre cele două trotuare în altă zonă și anume, unul în zona engleză, celălalt în cea sovietică. Uriașa cupolă de metal, pe care fluturase acum 10 ani drapelul trupelor lui Jukov, nu mai există. Aflîndu-se pe acea parte ce aparține zonei engleze, ea a fost demontată și vîndută cu kilogramul, ca fier vechi. În fața intrării — monumentală odinioară — pe un mic soclu, un tanc simplu și modest: primul tanc sovietic care a pătruns în Berlin, venind de la Stalingrad. În jurul imensului morman de ruine, o vegetație măruntă, neîngrijită și tristă. Aci, ne spune călăuza, fusese minunata grădină botanică a Berlinului. În iarna 1945-46, rarii arbori care scăpaseră de tăvălugul războiului au fost tăiați și folosiți drept combustibil.

Alta a fost soarta falnicilor copaci din parcul Treptow, în sectorul democratic al Berlinului. Ei continuă și astăzi să-și oglindească coroanele bogate în Spreea. Pe sub umbra lor, printre boschete rotunde, o alee dreaptă duce în fața unei statui: mama sovietică cu chipul brăzdat de durere. Înaintea ei, un drum larg, pietruit, străjuit de două blocuri masive, de marmură roșiatică. Sub liniile avîntate ale blocurilor, ciopliți în piatră, doi ostași sovietici, de ambele părți ale drumului: în genunchi, cu capetele descoperite, cu armele în mîini — ei veghează mormîntul celor 7000 de eroi înhumați la Treptow. Dalele care pardosesc drumul sînt făcute din marmura palatului pe care și-l construise Hitler. Curmat de o terasă îngrădită, drumul coboară pe laturile ei, peste cîteva trepte, și se desface în două alei. Între ele, un platou verde, ușor înclinat. Pe laturile dinafară ale aleilor, basoreliefuri de granit, înfățișînd momente din Marele Război pentru Apărarea Patriei. Iar drept în față, pe o colină nu prea largă, înalt de 30 de metri, cu silueta plină de expresie, se profilează pe cerul senin, majestuosul monument al lui Vucetici: cu spada în mînă și copilul în brațe, ostașul sovietic apără viața și viitorul omenirii. Ansamblul arhitectonic măreț acoperă o suprafață întinsă. Pe dalele de marmură sub care zac osemintele atîtor eroi, calcă cu reculegere, în fiecare zi, mii de oameni. Am văzut la Treptow un grup de mineri care vizitau Berlinul, elevii unei școli medii, ofițeri americani și țărani din Meklenburg, femei cernite și tineri ostași sovietici.

Cînd te înapoiezi de la Treptow spre centrul Berlinului, pe o șosea lungă, printre terenuri virane, se înalță o clădire mohorîtă, cenușie. Pe ea, o firmă: Școala de planificatori. În această casă, la 8 mai 1945, a semnat von Keitel actul de capitulare.

Am mai văzut un loc care amintește de marșul triumfător al eliberării Germaniei: *Elba.* Apele ei liniștite alunecă printre coline rotunde, împodobite cu multe flori. În mijlocul acestei naturi blajine, lîngă orășelul Torgau, s-au întîlnit aliații în aprilie 1945. Oameni simpli, îmbrăcați în prăfuite uni-

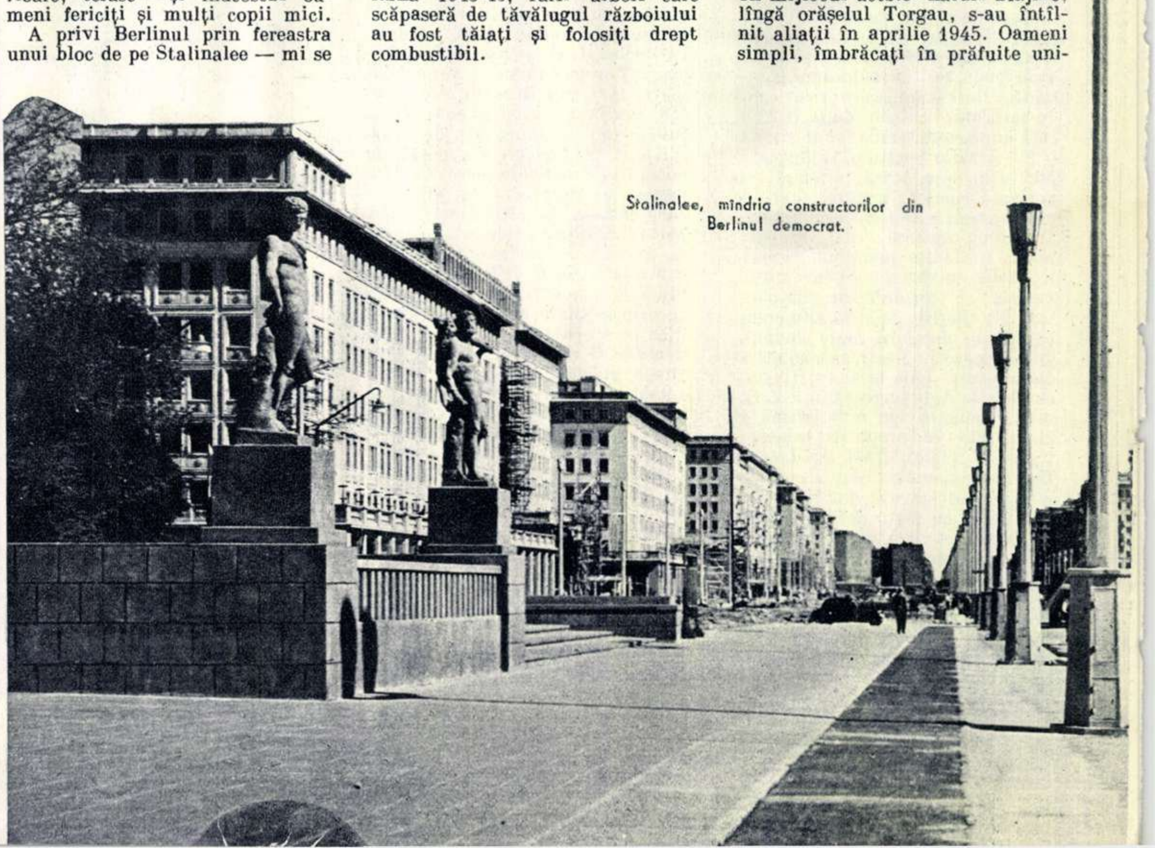

Stalinalee, mîndria constructorilor din Berlinul democrat.

forme soldățești, străbătuseră un drum lung, cu arma în mînă. Veneau unii de pe malul Volgăi, de pe al Mississippi-ului ceilalți, și s-au întîlnit aci, pe Elba. De atunci, de zece ori s-au ofilit și au îmbobocit din nou florile de pe țărmul Elbei. Multe vînturi reci de toamnă au suflat peste undele ei — multe vînturi reci au încercat să veștejească prietenia dintre oamenii simpli care se îmbrățișaseră pe aceste coline, atunci, în aprilie 1945. Dar asemenea clipe nu se pot uita și iată că, după zece ani, veteranii s-au revăzut bucuroși la Moscova, în zile cînd vînturile care străbat lumea au început să se încălzească.

Și mai amintim un loc pe unde a trecut Armata Sovietică: *Weimar*, micul orășel thuringian, care a dat Germaniei și omenirii pe Johann Wolfgang Goethe și pe Friedrich Schiller. Casele marilor scriitori sînt muzee. Casa lui Goethe, în care se păstrau tablourile rare, colecțiile de artă, mobila și obiectele personale ale marelui scriitor, fusese grav avariată. Se desfășurau lupte îndîrjite în ziua cînd Armata Sovietică pătrunse în oraș; dar în aceeași zi, comandantul sovietic a dat un ordin care prevedea măsurile de conservare a bunurilor aparținînd muzeului Goethe. Diferența între om și fiară e egală cu diferența dintre ce s-a întîmplat la Weimar și cele petrecute la Iasnaia Poliana!...

Și, în sfîrșit, Erfurth. Un oraș neobișnuit de frumos, cu o arhitectură armonioasă, înzestrat cu monumente mărețe — ca, de pildă, marea catedrală construită în secolul al XI-lea — cu o populație veselă și comunicativă, oraș în care războiul a lăsat puține urme vizibile. Am vizitat aci, printre altele, cunoscuta fabrică de mașini de scris „Optima“ (fostă „Olympia“). Fabrica este azi un V.E.B.; în zilele războiului, ea fusese în bună parte distrusă, iar patronii fugiseră. Muncitorii au reconstruit-o cu brațele lor și acum „Optima“ produce iar mașini de scris, ca odinioară, dar fără a mai semăna cu vechea „Olympie“.

La căminul de copii „Michael și Robby Rosenberg" din Grospössna — Oberholtz.

Sînt multe deosebiri între ce e și ce a fost — dar să vorbim numai despre căminul de copii.

Odăi vaste, sclipind de curățenie, ferestre largi, care parcă sorb lumina, femei surîzătoare, în halate albe — și copiii.

I-am zărit la masă; rumeni, cu botișoarele tatuate de zeama tomatelor, sînt absorbiți de complicatele probleme pe care le ridică încercarea de a folosi furculița în locul degetelor dibace și dolofane...

Cred că asemenea cămine de copii și alte instituții de acest fel din noua republică reprezintă cel mai frumos monument ridicat eliberatorilor.

După zece ani

Multă lume își închipuie că Potsdam-ul e o stațiune balneara sau un parc mai măricel. De fapt, orașul are o populație în jurul a 150.000 de locuitori, dar e așezat într-un peisaj deosebit de frumos și e împodobit cu parcuri uriașe. Aici și-a ridicat Friedrich cel Mare faimosul castel Sans-Souci — acum muzeu. Numeroase monumente arhitectonice fac mîndria orașului, dar multe dintre ele au fost distruse de bombardamente.

Un asemenea monument de construcție mai recentă e Cecilienhof.

Castelul a fost construit pe malul unui lac pentru odihna Ceciliei, nobila soție anglo-saxonă a Kronprințului Wilhelm, chiar în anii primului război mondial. In Germania copii se stingeau de foame, dar uriașa construcție a fost terminată în doi ani, cam o dată cu încheierea războiului. Se știe că acest eveniment l-a silit pe bătrînul Kaiser care a incendiat lumea să fugă în Olanda, unde a devenit cultivator de lalele. Kronprințul a rămas pe loc — el și cu Cecilia preferau lalelelor olandeze acțiunile uzinelor germane—pînă cînd bubuitul tunurilor sovietice și katiușelor i-a izgonit și pe ei spre asfințit.

Castelul Cecilienhof din Potsdam a devenit, în august anul acesta, cînd s-au împlinit zece ani de la Conferința conducătorilor puterilor aliate, monument istoric.

Într-una din sălile adumbrite, de la Cecilienhof, au luat aliații hotărîrile istorice privind Germania postbelică, hotărîri pe care Uniunea Sovietică le-a apărat cu stăruință și de care ceilalți s-au dezis mai tîrziu. Aci, s-a stabilit de comun acord necesitatea lichidării monopolurilor de război germane, a proprietății junkerilor, aici a căpătat formă juridică voința popoarelor ca militarismul agresiv german să fie nimicit din rădăcină, aci s-au statornicit hotarele definitive ale Germaniei, granița păcii Oder-Neise. Toate acestea, specifică acordul, „*pentru ca niciodată Germania să nu mai reprezinte o primejdie pentru vecinii săi și pentru pacea lumii*“. „*Aliații*— arată protocolul de la „Postdam — *nu își propun să nimicească poporul german, sau să-l aducă în stare de sclavie. Ei înțeleg să-i dea posibilitatea de a se pregăti pentru ca să realizeze mai tîrziu refacerea existenței sale pe o bază democratică și pacifică*“. Aci, au fost rostite aceste cuvinte înțelepte și pline de speranță, aci reprezentanții Uniunii Sovietice — țara care a plătit victoria cu cel mai greu tribut—au luptat pentru ca Germania să nu fie fărîmițată, cum propuneau unii, ci să rămînă un stat unitar, iubitor de pace.

De atunci, au trecut zece ani. Iar în vara aceasta, exact în aceeași lună, de astă dată pe malul altui lac, s-au întrunit din nou conducătorii marilor puteri în jurul aceleiași mese. Cuvinte de speranță au străbătut din nou lumea apăsată de amenințarea unui nou măcel.

Au trecut zece ani, dar Elba, care îi unise pe aliați, continuă să-i despartă pe germani. La apusul ei, vechiul dușman al omenirii, militarismul german, a început să se refacă cu ajutorul unora dintre guvernele care-l condamnaseră la Potsdam. Prin acordul de la Paris, puterile occidentale și-au asigurat dreptul de a menține țărmul vestic al Elbei sub ocupație străină, timp de încă 50 de ani. Pe acest țărm, prin unificare se înțelege extinderea bazelor americane pînă la Oder, unde să rămînă pînă la începutul viitorului mileniu.

O asemenea unificare e însă cu totul diferită de cuvintele protocolului semnat pe masiva masă rotundă din Cecilienhof. Nu o asemenea unificare doresc germanii — și în primul rînd cetățenii Republicii Democrate Germane. Nu pentru aceasta și-au făurit ei puterea populară, V.E.B.-urile și HO-urile, nu pentru aceasta surîd copiii în creșa de la Erfurt și luminează soarele lespezile cimitirului Friedrichsfelde. Ei sînt mîndri de trăinicia republicii lor, de prietenii dinafară, mereu mai mulți și mai apropiați. Tratatul de la Varșovia și cel semnat recent la Moscova umplu de mîndrie inimile patrioților germani. Ei știu că a întări Republica Democrată Germană înseamnă a pregăti viitorul fericit al întregii Germanii, a consolida cauza păcii în Europa, a grăbi clipa cînd se va făuri o Germanie unită, în care nu vor mai exista trupe de ocupație. Aceasta înseamnă luptă necurmată pentru ca Aleea Stalin să nu aibă soarta vechiului Unter den Linden, pentru ca cele rostite în jurul mesei rotunde din Cecilienhof să devină realitate și „*Germania să nu mai reprezinte niciodată o primejdie pentru vecinii săi și pentru pacea lumii*“.

BĂNUȚUL DE 10 COPEICI

– povestire –

de Werner EGGERATH

Ilustrații de N. POPESCU

— Mi-e teamă că am să plîng cînd o să pornească avionul.

Paul lăsă încet ziarul pe care-l citea și o privi mirat și parcă nițeluș absent.

— De ce să plîngi?

Gîndurile nu reușiseră să i se desprindă încă din mreaja celor citite în ziar. Maria văzu pe masă scrisoarea citită și răscitită de atîtea ori. Prin perdele, soarele de toamnă își cernea razele palide, aruncîndu-i pe față rotocoale aurii, care, după ce se zbenguiră un timp în părul încărunțit, se frînseră în cele două boabe de lacrimi ce i se prelingeau pe obraji.

Pe chipul bărbatului, trecu o umbră de surîs; ridicîndu-se molcom, înconjură masa și, privind îngăduitor mănunchiul de raze, cuprinse duios umerii soției sale.

— Lacrimi ca astea doresc multor oameni –murmură el ca pentru sine. O, ce fericit sînt!

Tăcură amîndoi o clipă, apoi, cu un gest pripit, Maria împături scrisoarea și uitîndu-se la Paul cu ochii luminoși spuse:

— Știi, bănuțul acela de zece copeici îl iau cu mine... Vreau să-l duc înapoi.

Paul nu răspunse. Scînteierile soarelui zburdau acum pe chipul său brăzdat de cute adînci și pe gura energic conturată. Răsuflă adînc, umflîndu-și pieptul, în timp ce-n ochi i se aprindea un licăr potolit. Apoi își îndreptă trupul, și-n clipa aceea crescu parcă dintr-o dată.

— Așa, bine faci, du-l înapoi; să sperăm că în curînd o să-i putem răsplăti cum se cade.

★

În sfîrșit, trecuse și noaptea asta. Bucuria ce pîlpîia nerăbdătoare în sufletul Mariei îi alungase iarăși somnul de pe pleoape. Abia aștepta, ca un copil, să vină dimineața. Soarele scălda aeroportul într-o lumină vie. Deodată, se auzi din largul terenului un duduit vijelios, care curînd se confundă cu zbuciumul inimii, ce bătea să-i spargă pieptul. Avionul se apropia ca o pasăre cu aripile întinse. Razele soarelui făceau să-i scînteieze îmbrăcămintea argintie, mată. Maria trecu ca-n vis pe lîngă pilotul cu o stea de aur pe piept, urcă în zvîcnetul nepotolit al inimii treptele scării înguste și se opri în ușa cabinei.

În fața ei, stătea o femeie tînără. Sub părul pieptănat cuminte, cu cărare la mijloc, doi ochi senini și limpezi înfloreau pe obrazul fraged. Însoțitoarea o pofti înăuntru, cu gestul unei gazde primitoare, arătîndu-i un loc în centrul cabinei. Maria nu-și mai putea dezlipi ochii de pe chipul ei, privind ca vrăjită prima femeie sovietică care o întîmpina. Și, luînd cu o mișcare impetuoasă buchetul de flori primit cu puțin înainte din partea prietenilor la despărțire, îl dădu fetei care se uita la ea mirată. Într-o pornire afectuoasă, cuprinse apoi cu brațul umerii delicați ai însoțitoarei îmbrăcate într-o uniformă simplă.

Maria își ocupă, în sfîrșit, locul și începu să-și fluture mîna în dreptul ferestruicii cu perdeluțe vesele, făcînd semne celor de afară. Paul se afla și el printre ei, ceva mai la o parte, cu șapca cenușie în mînă, și privea gînditor la tabloul de bord al avionului, pe care flutura steagul roșu, simbolul forței biruitoare a muncitorilor de la orașe și sate. Ochii îi lunecau încet peste fuselaj, căutînd parcă pe cineva, din fereastră în fereastră. Zărind-o în cele din urmă pe Maria, ridică în sus șapca și o vîntură prin aer, strigîndu-i ceva. Zbîrnîitul elicei acoperea însă orice alt zgomot.

În sfîrșit, pasărea uriașă se desprinse cu o smucitură de pămînt, pista se pierdu dedesubt, în vreme ce casele din jurul aerodromului se micșorau văzînd cu ochii. „Zbor", auzi ca un chiot lăuntric Maria. „În clipa asta zbor spre Moscova". Ca într-un vis, i se părea că deslușește în zvîcnetul motoarelor ritmul unui cîntec și, o dată cu el, o năpădiră amintirile. „Mai sus, mai sus, tot mai sus — urcăm, în ciuda urii și a hulei!"

Cu zece zile înainte, primise prin poștă o invitație, prin care era chemată să participe, împreună cu delegația germană, la sărbătorirea marelui Octombrie, la Moscova. În primul moment, nici nu-i venise a crede, apoi începu să fie cuprinsă de nerăbdare. Pașaportul interzonal, învoirea de la întreprindere, mereu i se punea cîte ceva în cale, descurajînd-o. Paul înlăturase, însă, dîrz și fără teamă, una cîte una, toate piedicile.

Apăsarea, care îi împovărase în aceste zile inima, se risipise. Acum, se simțea ca înt-aripată, căci visul dezmierdat atîția ani se împlinise în sfîrșit. Parcă-i și venea la ureche zvonul clopotelor din turnul Spasski din Piața Roșie. Astăzi chiar avea să vadă Kremlinul și stelele roșii ce scînteiau în vîrful turnurilor!...

De atîtea și atîtea ori, doar, cînd se aflau sub călcîiul nazist, așteptase, încordată toată, lîngă aparatul de radio, pînă cînd se auzea semnalul mult dorit: „Sculați voi oropsiți ai vieții". Tovarășii schimbau priviri ștrengărești de cîte ori se auzea, estompat, prin dangătul clopotelor din turn, claxonul vreunui automobil ce trecea prin Piața Roșie...

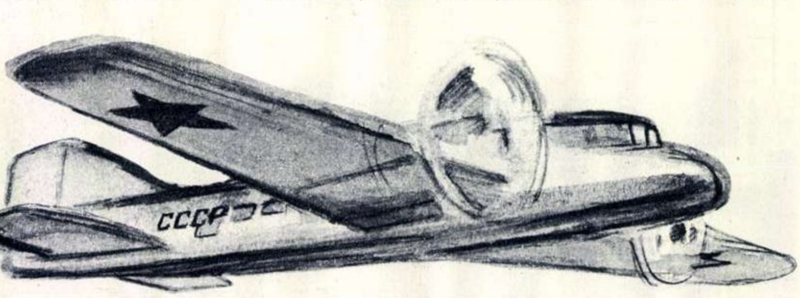

Maria surîdea fericită. Dedesubt, cîmpia tomnatică se desfășura ca o hartă călătoare. Aci le ieșea în întîmpinare un rîu întortochiat, dincolo se zărea un nor de fum deasupra unei construcții imense. „Acum trecem granița", se gîndi ea. „Ăsta-i Oderul, iar dincolo trebuie să fie noile uzine Stalin". În clipa aceea, își aminti, ca într-o străfulgerare, de ceva: „Uzinele Stalin". Deschise poșeta, scoase dinăuntru un portofel și-și puse în palmă o monedă micuță. Pe o parte a ei, era înfățișat globul pămîntesc încadrat de spice de grîu. Sus, acolo unde spicele se îmbinau, se vedea, ca un semn din depărtare, steaua în cinci colțuri, simbolizînd cele cinci continente, marea speranță ce înflorea în atîtea milioane de inimi omenești.

Degetele Mariei neteziră cu dragoste moneda micuță, sosită dintr-o țară îndepărtată, ca un mesaj din partea unor oameni pe care nu-i văzuse niciodată și care, fără să știe, îi făcuseră un dar neprețuit. „Da, au fost ani neguroși aceia — șopti ea — cînd ai venit la mine; acum, însă, zburăm împreună, zburăm prin valurile strălucitoare de lumină ale acestei zile de octombrie, deasupra unei țări pașnice, înapoi spre patria ta". Și iarăși i se păru că deslușește prin huruitul motoarelor, adiind de foarte departe, ritmul aceluiași cîntec: „Mai sus, mai sus, tot mai sus..." Era ca un ropot masiv de pași, ropotul coloanelor de demonstranți. Îl cîntaseră cu dîrzenie atunci cînd bandele de cămăși brune au trecut, purtînd în mîini torțele incendiare pe sub poarta Brandenburg. Îl cîntaseră și atunci cînd bîntuia prigoana sîngeroasă împotriva celor drepți, acolo unde credința și statornicia fiecăruia erau încercate cu răngi de fier. Cînd, în sfîrșit, i se dăduse voie să-și vadă bărbatul la închisoare — asta era prin 1936 — se folosise de cel dintîi prilej ca să îngîne cu gura închisă, fără s-o audă gardianul, primele măsuri ale cîntecului.

Pe urmă, venise războiul; buimăceala stîrnită de primele bătălii-fulger victorioase amenința să înăbușe glasul slab al conștiinței ce stătea de pază. Din Franța învinsă, se aduceau șampanie, vin și lenjerie de mătase. Din Norvegia, blănuri și pește. Intreprinderile lucrau din plin, banii curgeau gîrlă. Iar dacă cineva, mușcat de îndoială, întreba: „Oare să fie totul în zadar?" era destul să audă mărețele cadențe ale acestui cîntec „Urcăm, în ciuda urii și-a hulei" și zvonul clopotelor din turnul roșu al Kremlinului îi dădea noi puteri.

Maria simțea șerpuindu-i pe spate un fior rece ori de cîte ori își amintea de anii aceia. Se vedea stînd în picioare, lîngă mașină, în timpul lucrului, leoarcă de sudoare și cu mîinile arse. Date fiind pregătirile intense din preajma războiului, toate mașinile fuseseră puse în funcțiune. Lucra la presa de bachelită. Aerul era atît de încins, încît abia puteai să-ți tragi suflarea, iar banda rulantă, nesățioasă, îi storcea fără milă și ultimul rest de vlagă. Dar ce să faci, cînd acasă știi că sînt două guri, doi copilași care așteaptă pîinea de fiece zi!... Într-o bună zi Maria intră în biroul unei mori de cereale, o mare întreprindere dintr-un port de pe Rin, și se înfățișă la ghișeu, cu cartea de muncă în mînă; deasupra capului ei se auzea uruitul monoton al pietrelor de moară și aerul umed avea un vag miros de făină. Bătrînul așezat în fața unui mic pupitru răsfoi cu îndoială cartea de muncă, apoi își lăsă ochelarii pe vîrful nasului și, ridicînd din sprîncene, se uită la Maria pe deasupra lentilelor: „Nu prea faci mulți purici într-un loc". Maria tăcea. „Ești măritată?" „Da". „Și unde lucrează bărbatul dumitale?" „E închis". Bătrînul ridică și mai sus sprîncenele. Tot chipul său părea un semn de întrebare. „E închis. Tentativă de înaltă trădare", șuieră Maria printre dinți, simțind cum toate nădejdile i se năruiesc. Privirile strecurate peste rama de oțel a ochelarilor avură o scăpărare de surpriză și parcă puțin de spaimă, apoi lunecară spre ușa încăperii de alături, ca și cum s-ar fi temut să nu asculte cineva ce vorbeau. Își potrivi tacticos ochelarii pe nas, netezi îngîndurat filele

carnețelului, apoi puse mîna pe telefon și mormăi ceva în receptor. După care luă tot așa, dus pe gînduri, adeverința din mîna Mariei și o citi cu atenție. „Nu știu de unde cunosc numele ăsta". În momentul acela, Maria auzi un zgomot de pași: cineva intrase în odaie și se oprise în spatele ei. Nici nu încercă măcar să se întoarcă; rămase pironită locului de frică. Bătrînul de la ghișeu își coborî din nou ochelarii pe vîrful nasului și, ațintindu-și ochii peste umărul Mariei, întinse cuiva cartea de muncă. „Tînăra asta caută de lucru; au trimis-o aici, să cîrpească sacii. Și-s trei guri de hrănit acasă — ea și doi copilași".

Maria se întoarse. În spatele ei stătea meșterul, un om scund și spătos, cu fața bucălată și blajină, ochi căprui blînzi și un nas noduros, sub care se înfoiau mustățile groase, de lup de mare. Meșterul începu a întoarce, filă cu filă, cartea de muncă, cercetînd-o atent. În ochii lui, miji un licăr de șiretenie. Cînd și cînd, o măsura pe Maria cu privirea, urmărit de un gînd stăruitor. Bătrînul de la ghișeu își scosese ochelarii și-i freca de zor. În cele din urmă, spuse așa, într-o doară:

„Ai putea să încerci, Jupp".

Meșterul tresări, și-i aruncă moșneagului o căutătură mînioasă, apoi trînti cărțulia pe polița de la ghișeu, răstindu-se:

„Spanac!... Aici nu merge pe încercate".

Și se bătu cu palma în piept, după care își vîrî mîna dreaptă între al doilea și al treilea nasture de la surtucul de pînză.

„Jupp Hilgers nu încearcă; el cînd pune mîna pe ceva, apoi muncește, nu se-ncurcă. Mă mir că nu știi asta!"

Se întoarse apoi către Maria, făcîndu-i cu ochiul, în semn de înțelegere tainică, clipi și își răsuci mustățile de lup de mare, care se burzuluiră de-a stînga și de-a dreapta nasului noduros.

„Vino încoace, fetițo, să-ți arăt ce ai de făcut; pe urmă om vedea noi".

Din ziua aceea Maria stătea înfundată în timpul lucrului într-un ungher al depozitului, ca și cum s-ar fi pitit acolo. În jurul ei, creșteau maldăre de saci goi. Erau veniți din Franța, Olanda, Belgia, Norvegia, Polonia, Austria, din toate țările în care armatele lui Hitler goliseră hambarele. Și, descifrînd numele firmelor imprimate pe saci, Maria se gîndea la toți țăranii, docherii, muncitorii de la mori și hamalii prin mîinile cărora acești saci trecuseră, la femeile, copiii și mamele acestor oameni, întrebîndu-se, cu o strîngere de inimă, dacă în ziua aceea aveau vreun codru de pîine să-și astîmpere foamea.

Și acum, sacii ăștia cu inscripții ciudate, în limbi străine, aveau să fie umpluți cu făină proaspătă. Afară, pe șinele lucioase, așteptau vagoanele încărcate cu grîul auriu al Ucrainei și orzul cu bob mășcat al Bielorusiei. Maria nu se simțea nici acum în apele ei. Tot nu putea să priceapă că între Germania lui Hitler și Uniunea Sovietică se încheiase un pact de neagresiune. Tovarășii se uitaseră unii la alții, întrebători. O parte dintre ei erau zăpăciți, alții înjurau. Cu toții nădăjduiseră doar că într-o bună zi urgia nazistă va pieri fără urmă.

Totuși, Paul, pe care se dusese să-l vadă după cîteva zile la închisoare, zîmbi, ca omul care știe el ce știe, atunci cînd, fără să observe gardianul, îl întrebă ce crede despre asta; și zîmbetul ăsta — pe fața lui numai pielea și osul cu ochii înfundați în orbite — atît de inteligent și în același timp atît de dureros, avea ceva deosebit de ciudat.

„Strașnic au mai lucrat, le-au dat peste cap toate planurile celorlalți". Iar la sfîrșitul vizitei, care ținuse foarte puțin, îi murmură în taină, printre dinți:

„... mai sus, tot mai sus"...

Era o liniște desăvîrșită acolo, în dosul meterezelor de saci, și Maria putea să cugete în voie. Deodată ciuli urechea, auzind un zgomot de pași molcomi, ce se îndreptau spre ea. Și pe buze îi miji un surîs enigmatic. „Lupul de mare" ocoli primul maldăr de saci, și, luîndu-și o mutră gravă, se apropie de mașina de cusut și se apucă să numere cu glas tare sacii pe care îi reparase Maria în ziua aceea. Pe urmă, își zbîrli mustățile, scoțîndu-și în afară buza de jos și pufnind o dată tare:

„Asta nu-i treabă, strigă el în gura mare. Lucrezi prea puțin; dac-ar merge așa, apoi orice întreprindere ar da faliment. De două ori pe atît trebuie să faci în opt ore!"

Mutra lui furioasă nu se potrivea însă de loc cu privirea pe care o aruncă pe fereastra deschisă, în camera alăturată, unde se afla biroul șefului producției. Apoi, se aplecă iute spre Maria și făcîndu-i cu ochiul discret, îi șopti:

„Aici trebuie să-ți spargi pieptul urlînd: cu cît urli mai tare, cu atît mai bine!" După care se îndreptă din șale și-și netezi mustața.

„Comenzile curg, o să se înceapă acum să se lucreze și în tură de noapte. Nu vezi? Ne vin mereu grîne din Rusia".

Rămăsese cu ochii zgîiți la grămezile înalte de saci de făină, pierdut în gînduri, în timp ce degetele lui netezeau agale fuioarele mustăților. Din piept, îi scăpă un oftat. Și, trecînd pe lîngă Maria, îi spuse în graiul lui ciudat de pe malurile Rinului, cu ochii în altă parte, ca și cum nici n-ar fi văzut-o.

„Ehei, cîte se mai întîmplă pe lume! Uite, rușii de pildă au suferit la început cumplit de foame, după aia au ajuns să presare piper și să toarne oțet peste cizme și să le înfulece, iar la o vreme ai fi zis că atîta doar le-a mai rămas: să-și pună mîinile pe piept. Și deodată, iată-i trăind în belșug, au tot ce le poate dori inimioara, mai mult chiar decît ar fi visat. Ehei, cîte se mai întîmplă pe lume! Acum se scaldă în grîne!" Și își tot mîngîia mai departe mustața, pe gînduri. „Și ce grîu au! Îți lasă gura apă numai cît îl vezi!" Oftă iarăși din greu și o privi pe Maria absent. „Cînd te gîndești ce repede se schimbă fața lumii!" Se aplecă apoi peste mașină; sub fruntea brăzdată de crețuri, ochii lui erau rotunzi ca niște bile, în timp ce mustața îi atîrna melancolică peste buze. „Ce crezi c-o să fie, fetițo, o ieși bine? De cîteva săptămîni încoace, fecioru-meu, cel mai mare dintre băieți, nu ne-a mai scris nimic; i-au luat într-o bună zi de pe frontul din vest și i-au trimis în Polonia".

Se îndreptă iarăși din șale, lăsînd să-i lunece privirea spre sacii de făină. „O ieși bine?"

Maria, care se ridicase în picioare, mirată, luă cu șovăială un sac aproape nou, îl desfăcu, se trudi să deslușească marca fabricii, silabisind încet „Le Havre", apoi, uitîndu-se în ochii meșterului, spuse cu glas scăzut, apăsînd însă pe fiecare cuvînt:

„E prost cînd te doare burta după chef, mai ales cînd trebuie să mai plătești și consumația!"

Și, spionîndu-l pe meșter, să vadă ce mutră face, stătu o clipă în cumpănă, chibzuind pînă unde poate să meargă, și-și spuse: „Trebuie să fie vechi sindicalist; n-o fi avînd el fire de mare luptător, dar nici fascist nu e!" Și-i vorbi din nou meșterului, de astă dată mai stăruitor:

„Din păcate, multă lume a uitat cine a ațîțat focul în 1914 și cine a înghițit papara din 1918".

Meșterul Hilgers își ridică fruntea, își netezi iarăși mustățile, ca și cum n-ar fi auzit ce-i spusese Maria, și oftă din adînc. Da, da, atunci cînd s-au întors de pe frontul din est făcuse și el parte din comitetul de ostași; pe vremea aceea credea că lucrurile se vor schimba din temelii. Prietenii îl socoteau chiar un revoluționar. Pe urmă, însă, totul se duse încetul cu încetul pe apa sîmbetii. Căpătă postul ăsta la moară, un post destul de frumos, iar ceva mai tîrziu o căsuță mică și primitoare în colonia sindicatului muncitorilor constructori, așa că crizele și șomajul trecură pe lîngă el aproape fără să-l atingă. Abia cînd băiatul cel mare i se întoarse acasă pentru prima oară în uniformă de S.A., cu blestemata aceea de cruce încîrligată, el, stegar al Reichului și fost casier al S.P.D.-ului, simți ca un cuțit în inimă. Dar nu mai era nimic de făcut, trebuia să stai smirnă, dacă nu voiai să te azvîrle afară din întreprindere.

Și acum, de cîte ori o vedea pe femeia asta plăpîndă și palidă stînd în colțișorul ei, simțea că-l zgîndăre ceva în piept. Firește, bărbatul ei era o persoană cunoscută. Un om căruia nu-i plăcea să se ascundă după deget și care de atîtea ori, în adunări, le spusese răspicat ce crede.

Meșterul Hilgers tresări: undeva se trîntise o ușă. Speriat, își aruncă ochii spre biroul șefului producției și, după ce se uită prudent în jur, se aplecă spre Maria, care se așezase iarăși la mașină.

„Du-te la Eduard, la mașina de curățat, în sala numărul doi, chiar lîngă ușă — dar asta numai după ce se termină lucrul. O să găsești acolo o legăturică cu mazăre și linte, dată prin mașina de curățat. Eduard știe ce are de făcut!"

În clipa aceea, avea o înfățișare de conspirator. Pe urmă, se ridică, se mai uită o dată fricos în jur și o porni grăbit, cu mîinile la spate și puțin îndoit din mijloc, spre scara în spirală ce ducea jos, în încăperea unde se aflau valțurile de măcinat.

Maria abia apucă să aducă de două ori acasă leafa primită în noua ei slujbă, cînd evenimentele începură să curgă unul după altul, ca niște lovituri de măciucă. Era într-o duminică dimineața și soarele se ridicase strălucitor deasupra orașului, făcînd să pară mai frumoasă bucătărioara în care ea robotea, pregătind gustarea copiilor. Din dormitor, se auzea larma copiilor, fericiți că aveau să-și petreacă toată ziua cu măicuța lor.

Totul părea învăluit în liniște și pace, cînd ușa se deschise deodată la perete și în prag se ivi gîfîind o femeie tînără, care, probabil, urcase scările în goană. Speriată, Maria scăpă din mîini ibricul cu apă. Bănuia că Hedwiga, al cărei soț fusese arestat cu două luni înainte, venise să-i aducă vreo veste, sau să-i încredințeze o sarcină. Altminteri n-ar fi trecut peste toate măsurile de prudență, dînd buzna, ziua-n amiaza mare, într-o casă supravegheată de Gestapo.

„Ai auzit ultimele știri, Maria?"

Ochii Hedwigei scînteiau de emoție și două rotocoale roșii ca focul îi încinseseră obrajii. „Am trăit ca s-o vedem și pe asta. Auzi tu: au atacat Uniunea Sovietică!"

Maria se sprijinise cu amîndouă mîinile de masă, așteptînd să se abată asupra ei o nenorocire. Încetul cu încetul, sîngele prinse să i se întoarcă în obrazul ei livid. În clipa aceea, văzu înaintea ochilor ferestruica zăbrelită a închisorii și, după gratii, fața palidă, cu ochii înfundați în orbite, a bărbatului ei. Inima îi bătea să se spargă. Vinele începuseră să-i zvîcnească. Urechile-i vîjîiau. Război împotriva Uniunii Sovietice! Să taberi așa asupra unui popor pașnic, călcînd în picioare pactul de neagresiune!

Ochii ei rătăceau de la tînăra femeie, la copiii din camera alăturată, care sporovăiau voioși mai departe, în timp ce undeva, departe de tot, se auzea slab semnalul: „...mai sus, mai sus, tot mai sus". Respiră adînc, ciuli din nou urechea la semnalul acela îndepărtat, apoi, cîlcînd apăsat, se duse să închidă ușa pe care tînăra femeie o lăsase deschisă.

„Vasăzică, am ajuns s-o vedem și pe asta". Și, prăbușindu-se pe un scaun, îndoită din șale, cu mîinile între genunchi, rămase așa, în zarea ferestrei pătrate, încordată, ca și cum ar fi ascultat ceva. Razele învăpăiate ale soarelui se întrețeseau cu părul ei blond, urzind o pînză diafană de aur.

„Ce crezi, o să izbîndim? Om ieşi oare la liman de data asta?" o întrebă şovăind, cu un fel de sfială în glas, tînăra femeie, care se aşezase pe lada de lemne, lîngă maşina de gătit, zgribulindu-se şi strîngîndu-şi broboada de pe umeri, cu toate că era vară şi afară ardea soarele. Apoi. izbucni în plîns, acoperindu-şi faţa cu palmele:

„Au să-l împuşte, dacă nu se schimbă mai repede situaţia". Boabe mari de lacrimi îi şiroiau pe chipul scofîlcit, deşi tînăr.

Maria nu-i răspunse. Se gîndea mereu la bărbatul ei. Îi vedea trăsăturile dîrze ale feţei şi flăcările ce pîlpîiau în ochii lui şi-l auzea fluierînd încet de tot, aşa, ca să desluşească numai ea semnalul cunoscut.

Se ridică agale de pe scaun, lăsînd razele soarelui să-i cearnă prin păr, şi, încolăcind grumazul femeii cu duioşie, se apleacă spre ea:

„Nu-ţi fie teamă, ei au învăţat să lupte. Şi au să ne apere şi pe noi, numai că trebuie să ne ţinem tari".

Urmară zile cu totul alt fel decît celelalte, semănînd cu nişte braţe încordate peste măsură, ce făceau să ricoşeze orice gînd, zvîrlindu-l înapoi cu forţă însutită. Megafonul repeta laconic: „Pe frontul de est, operaţiunile se desfăşoară după planul stabilit".

Totuşi, trecînd peste obstacole, veştile izbuteau să pătrundă prin gangurile caselor, prin fabrici şi pe la sate. Se scurse astfel o săptămînă, măcinînd nervii oamenilor. Pe urmă, tot într-o duminică, alte veşti se abătură asupra Mariei, ca o grindină menită a nimici mugurii speranţei şi a înghiţi, într-o sumbră vîltoare, tot ceea ce dorinţa ei urzise mai înainte.

Maria robotea tot aşa, în bucătărie, cînd liniştea dimineţii fu sfîşiată de glasul gîfîit şi nesuferit al megafonului. Trase cu urechea: „Comunicat special!" Sunetele stridente se spărgeau de faţadele clădirilor mohorîte, ca nişte cazărmi, cu locuinţe de închiriat. Maria se repezi să deschidă fereastra şi ascultă; la început nu înţelese nimic, apoi se făcu galbenă ca ceara şi simţi cum îi îngheaţă sîngele în vine. Comunicatele necruţătoare îi străpungeau creierul, ca nişte cuţite ascuţite: „Armatele distruse, 300.000 de prizonieri; încercuiţi într-o pădure incendiată; 100.000 de prizonieri; trupele au înaintat în marş, pe o distanţă de 300 km; o campanie victorioasă".

Maria văzu negru în faţa ochilor şi se rezemă de pereţi; ziua însorită i se păru ca un ocean în flăcări, un ocean de sînge, ce se revărsa asupra ei.

Viaţa însă nu voia să ştie de nimic, cerîndu-şi mai departe drepturile. A doua zi, Maria îşi reluase iarăşi locul ei, la maşina de cusut; mîinile-i însă refuzau să lucreze, ochii nu vedeau urechea acului şi totul părea ireal, ca ceva învăluit în ceaţă.

Meşterul Hilgers începu să strige la ea: „Aşa se face treabă, ai? Asta-i o întreprindere, nu poate să dea aşa bani, de pomană!"

În ochii lui juca un licăr răutăcios; cînd să plece, se mai întoarse o dată şi-i şopti, cu o privire vicleană: „Ei, văzuşi, v-aţi amăgit singuri. E o comedie întreagă. Fug ca iepurii, eroii voştri".

Dar puţin înainte de a termina lucrul, trecînd din nou, ca din întîmplare, pe lîngă Maria, îşi netezi mustaţa şi mormăi, fără să se uite la ea: „Ţi-am pregătit legăturica; du-te de ţi-o ia de la maşina de curăţat".

Seara, cînd se văzu, în sfîrşit, la ea în bucătărie. Maria încercă să citească ziarul, dar literele îi jucau sub ochi şi-şi simţea inima împovărată de o greutate. Gîndurile îi rătăceau, ca într-o pîclă. Cu un gest aproape mecanic, desfăcu legătura şi, tot în mod mecanic, începu să culeagă boabele asortate de mazăre şi linte. Băieţelul şedea la masă, în faţa ei, cu caietele de şcoală înainte, dar şi el părea cu gîndurile aiurea. Şi cum şedea aşa, băiatul, care abia împlinise doisprezece ani, îşi îndreptă trupşorul firav şi-şi aţinti privirile în ochii maică-si: „Mint! strigă el. Ascultă-mă pe mine, mamă, îţi spun eu că mint: cică în paisprezece zile au să ajungă la Moscova! Să nu-i crezi, mamă. Le-am spus-o şi azi, la şcoală, că eu nu pot să cred aşa ceva. Ştii, domnu' ne-a explicat azi în clasă cum e cu înaintarea şi pe urmă s-a uitat la mine şi a zis, aşa, cu necaz, că de aci încolo s-a terminat cu toţi comuniştii. Da' eu nu cred; eu cred numai ce spunea tata; el are dreptate". Maria auzea glasul acela copilăresc, ca după o cortină, şi în piept inima-i era grea ca un bolovan.

În ultimele cuvinte ale băiatului simţi însă deodată clocotind revolta şi-n aceeaşi clipă văzu în faţa ei altă pereche de ochi, străjuiţi de o frunte colţuroasă, şi auzi semnalul cunoscut: „...mai sus, mai sus, tot mai sus..." Instinctiv, îşi îndreptă spatele, îşi trecu palma peste frunte, ca şi cum ar fi alungat ceva, şi dădu să se apuce iarăşi de treabă, dar rămase cu ochii pironiţi pe masă, privind încordată. Într-adevăr, nu era vorba de nici o amăgire. Printre boabele pestriţe, scînteia ceva, o monedă mică, cu un luciu mat, ca de argint, lustruită prin frecuşul pietrelor de moară.

Maria înălţă capul şi se uită la băiat. „E un salut", izbucni ea deodată. „Ia uite, Franz, ce ni s-a trimis!" Două capete blonde se aplecară peste masă, în timp ce patru ochi cercetau cu atenţie bănuţul. „10 KP", descifră copilul slovele şi, de mirare, scoase un chiot înfundat.

— Uite şi ciocanul şi secera, mamă, aici, mici de tot, şi deasupra o stea, steaua sovietică!

Maria zîmbi. Ce-i asta? Adineauri parcă totul era învăluit în neguri şi bîntuit de deznădejde? Şi iată că-ntr-o clipă, lumea se înseninase, scăldată în lumină! Nu era oare un salut din partea unor oameni dragi şi încrezători? Şi-şi aţinti urechea înlăuntrul ei. Auzea, departe de tot, un glas, care cu fiece clipă creştea: „Sîntem aici şi aici rămînem! Şi biruinţa a noastră va fi!" Maria respiră adînc. Luînd apoi cu băgare de seamă moneda de zece copeici, o puse în palma ei arsă şi bătătorită.

Ciocanul şi secera puteau oare să apună vreodată? Nu, sigur că nu! Erau prea multe palme bătătorite ca ale ei pe lume. Un salut? Da, un salut, dar, în acelaşi timp, mai mult decît atît: un semnal de alarmă şi o obligaţie.

...Maria tresări şi se uită mirată împrejur — ah, da, era în avion, în drum spre Moscova. Lîngă ea, zări o uniformă: era femeia aceea sovietică, însoţitoarea, care o privea prietenoasă. Parcă spunea ceva?

Năpădită însă de amintirile pe care le retrăise acum din nou, la început Maria nu înţelese nimic. Apoi, luminîndu-se deodată la faţă, dădu din cap şi privi încotro îi arăta cu mîna însoţitoarea. Acolo, jos, se afla oraşul care trecuse prin atîtea suferinţe, oraşul care se ridicase cu puteri proaspete din ruine, acolo jos se-ntindea Varşovia, scăldată în lumina vie a soarelui.

Femeia se apleacă spre ea, arătîndu-i un punct anumit. Maria îşi aţinti privirea şi recunoscu clădirea înaltă, în timp ce urechea ei desluşea cuvintele: „Palatul Culturii şi al Ştiinţei". Acolo, se ridica darul poporului sovietic către greu încercatul popor polonez.

Cu ce entuziasm îi vorbise bărbatul ei despre darul acesta! Ridică ochii şi-i zîmbi femeii sovietice, mîngîindu-i mîna puternică, în semn de mulţumire şi dragoste.

Rămase apoi cu privirile pierdute în depărtare. Astăzi chiar, va vedea marea universitate — de curînd ridicată — luminosul crainic al unei epoci noi—universitatea zidită pe dealurile ce poartă numele lui Lenin. Şi de acolo, de pe înălţimile ei, va saluta stelele ce scînteiază în vîrful turnurilor Kremlinului.

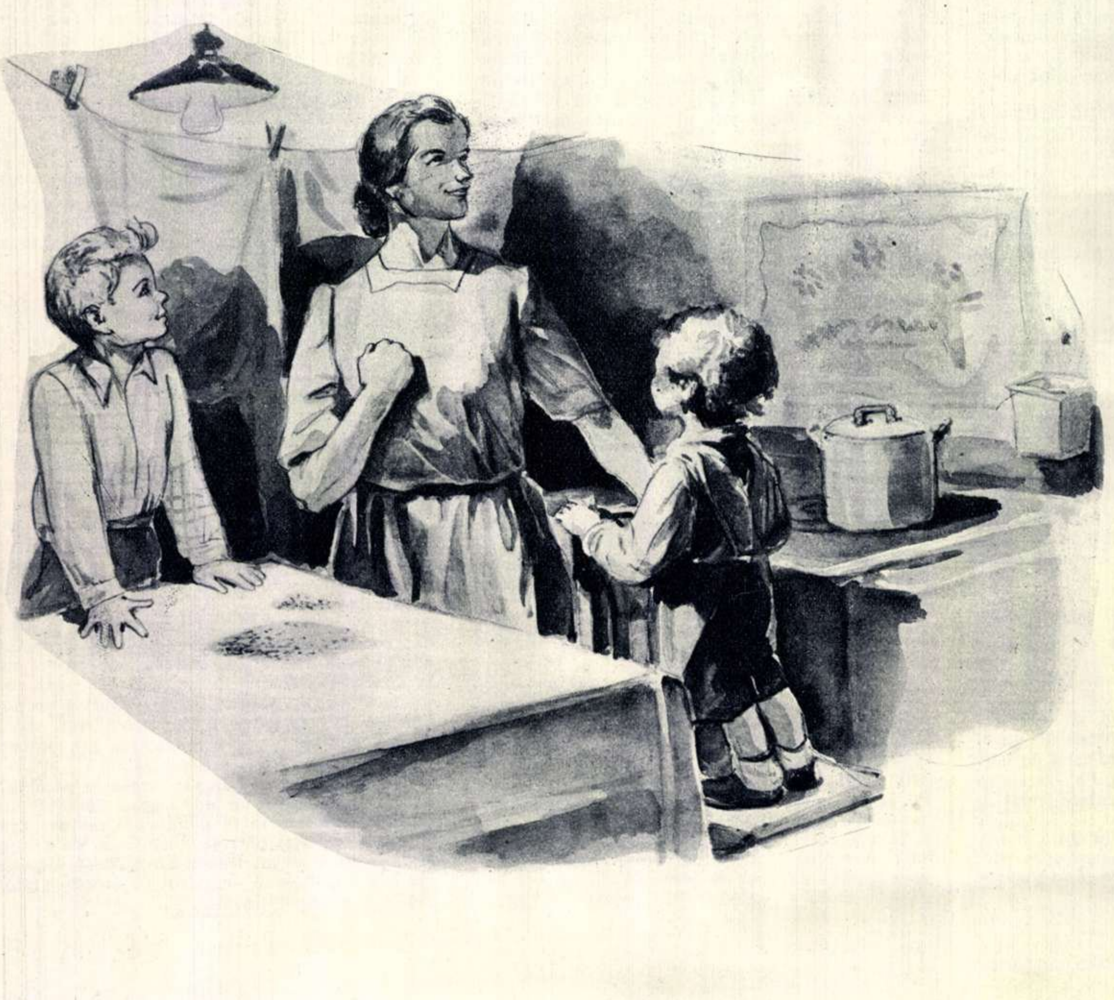

In romîneşte de
Isaiia RĂCĂCIUNI şi
Ov. CONSTANTINESCU

Catch-as catch-can la Hamburg

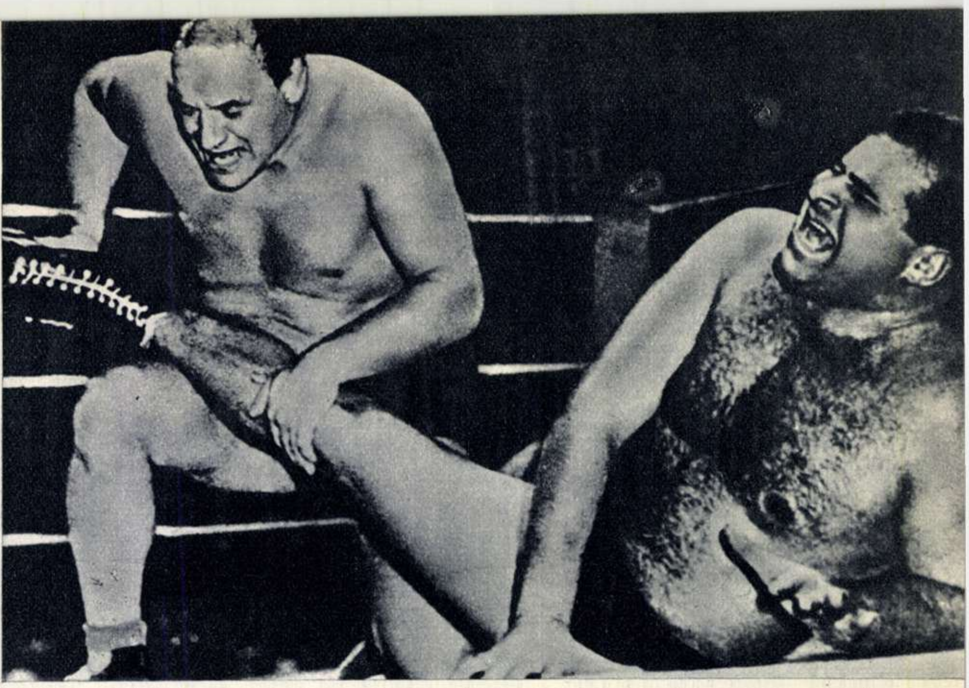

– reportaj scris pentru „Flacăra" –

de Willi BREDEL

scriitor din R. D. Germană

Am stat mult la îndoială: să intru sau să nu intru? Știam că, o dată ce voi părăsi Germania occidentală, reîntorcîndu-mă în R.D. Germană, nu voi mai avea prilejul să văd asemenea „spectacole“. Dar mă surprindea neplăcut mulțimea care se îmbulzea la intrare. Apoi, mai era și prețul piperat al biletelor, care ajungea pînă la douăsprezece mărci. Pînă la urmă, m-am hotărît să iau un loc mai ieftin chiar dacă n-ar fi fost prea aproape de ring. Ajuns la ghișeu, am cerut un bilet de trei mărci.

— Rîndul întîi sau al doilea?— mă întrebă casierița.

— Lîngă ring? — întrebai uluit.

— Firește!

— Atunci prefer rîndul întîi.

Am dat trei mărci; mi-a întins biletul. Dar pe furiș am tras cu ochiul la lista de prețuri, afișată deasupra ghișeului, și, dintr-o privire, am citit: *„Prețul de intrare de la 1 marcă la 12 mărci“*. Mă aflam în fața unui mister. M-am întrebat: „Unde-or fi stînd oare cei care plătesc 12 mărci pe un bilet?“

O dată intrat în cort, m-am pomenit singur-singurel, în față, lîngă ring, căci și rîndul al doilea și al treilea erau aproape goale. În schimb, însă, rîndurile din spate, situate mai sus, erau ticsite.

Am cumpărat un program. Purta titlul: *„Lupte de catch*[1]) *pentru Marele Premiu al Germaniei“*. M-am apucat să-l citesc, în așteptarea primului gong.

„Gajul unui luptător de catch depinde de palmaresul său. Cîștigătorii campionatelor și competițiilor pot pretinde, pe bună dreptate, un gaj mai mare decît acei care au înregistrat mai puține victorii. Biruința sau înfrîngerea sînt hotărîtoare în această privință. Așadar, fiecare luptător se bate pentru pîinea sa de toate zilele, în înțelesul cel mai precis al cuvîntului. Cu fiecare victorie, valoarea luptătorului sporește; cu fiecare înfrîngere, ea scade. Biruitorul este căutat; învinsul, uitat. Și aici domnește legea cererii și ofertei. De fiecare dată, luptătorul trebuie să facă tot ce-i stă în putință pentru a-și mări valoarea sau, cel puțin, pentru a se afirma, asigurîndu-și existența“.

Între timp, se așeză lîngă mine un bărbat cu obrajii congestionați. Îl auzii bodogănind:

— Ce ghinion al naibii! Am alergat de mi-a ieșit sufletul.

— Ați avut vreun ghinion ? — îl întrebai curios.

— N-am putut găsi alt loc!

— Credeți că locul acesta este chiar atît de prost?

Vecinul mă privi nedumerit și, scoțîndu-și batista, își șterse ceafa, mîrîind:

— Depinde cum o iei!

Pînă la urmă, aveam să constat că noi eram singurii spectatori din rîndul întîi. La început, faptul acesta mi s-a părut ciudat. Dar negăsindu-i dezlegarea, m-am cufundat din nou în lectura programului. Am citit:

„Interzise: lovitura joasă cu pumnul, intenția de a răni ochii, de a frînge degetele, lovitura cu piciorul sub centură.

Permis: a sări asupra adversarului, a-l azvîrli peste ring“.

Cortul era plin pînă la refuz și am constatat iarăși că, deși în rîndurile din fund îmbulzeala era enormă, locurile din față rămăseseră goale. L-am întrebat pe vecin:

— Vă rog să mă iertați... Nu cumva știți care sînt locurile de 10 și 12 mărci?

El arătă cu mîna spre rîndurile din mijloc. I-am răspuns și mai uluit:

— Mulțumesc.

Erau surprinzător de multe femei, nu numai tinere, ci și mai în vîrstă, unele veritabile bunice. La intrările prin care se revărsau necontenit șuvoaie de oameni, se aflau femei în halate albe, surori de caritate, purtînd brasarde cu crucea roșie. Un tînăr, care purta și el o astfel de brasardă, sprijini de peretele cortului o targă. Nedumerit, m-am întrebat: se întîmplă oare multe accidente la aceste competiții? Am găsit răspunsul tot în program:

„Este învins: cel care nu se ridică de pe podea înainte de trecerea a 10 secunde; cel care, după ce a fost azvîrlit în afara ringului, nu revine în 10 secunde între coarde și, în sfîrșit, cel care, după cădere, este ținut de adversar cu ambii umeri la pămînt timp de 3 secunde“.

Vecinul mă provocă:

— Pariez pe Sugrumător!

— Pe cine? Pe... Sugrumător?

— N-ați mai fost aici niciodată?

— Nu.

— Așaa! — exclamă el cu oarecare ironie.

Îl priveam uluit și-mi spuneam: „Sugrumătorul? ... Să fie oare un nume propriu sau o poreclă?“

M-a lămurit tot programul, în care scria: *„Stil liber (catch as catch can)... Luptă fără oprire pînă la un rezultat decisiv: Sugrumătorul contra Missouri-Bill“*.

Deodată cortul fu străbătut de un freamăt. Izbucniră, de pretutindeni, aplauze, strigăte, rîsete, țipete de femei. Luptătorii intrară în ring. Uriași, musculoși, coloși de carne, bărbați burtoși, toți cu capetele tunse chilug, afară de unul singur. Vecinul meu îmi spuse:

— Sugrumătorul! Uite-l! — și mi-l arătă cu degetul.

Un bărbat înalt, cu capul mic și pieptul acoperit de păr, străbătu ringul c-un mers legănat. Brațele-i atîrnau ca la o gorilă. Vecinul îmi preciză:

— Ăl pe care izbutește să-l apuce de ceafă este un om pierdut...

Luptătorii părăsiră ringul, afară de doi, care luară poziție în colțuri. Arbitrul de ring făcu prezentările:

— Lincoln-S.U.A., contra Castillio-Spania. Ringul liber!

Americanul părea un agent de-al lui Mc Carthy, cărnos ca un taur, cu picioarele groase ca niște butuci și cu o față spînă, cu ochii mici, cu nasul cît un bumb, cu urechile și fălcile disproporționat de mari.

Adversarul a fost îngenunchiat. Matahala cu coamă îi sucește gîtul cu sadism necruțător.

---

[1]) „Catch as catch can“ = „Apucă de unde poți“ — lupte „libere“ practicate în occident, după model american.

Pășea greoi în jurul spaniolului care, în comparație cu el, părea pirpiriu. Americanul era tuns scurt, pe cînd spaniolul, mai tînăr cu cel puțin zece ani decît adversarul său, avea un păr bogat, creț și negru. Nici nu s-a stins ecoul primului gong și, dintr-un salt, americanul își înfipse mîna în chica adversarului și-l zgîlțîi încoace și încolo... ca pe o haină pe care o scuturi.

Cineva răcni enervat:

— Idiotule! Tunde-ți chica!

Dar în clipa următoare, miile de guri din cort izbucniră într-un:

— Aaaa!... Ah!...

— Dă-i ... Încă una! Mai tare!

Spaniolul dăduse adversarului său cîteva lovituri cu antebrațul în bărbie. La a cincea, americanul se clătină și căzu pe podea, în ropotele de aplauze ale mulțimii. Spaniolul se repezi asupra lui, îi apucă piciorul stîng și-l răsuci. Americanul ridică, gemînd, capul. Durerea dădea feței sale o expresie care-ți trezea mila.. Saliva i se prelinse pe bărbie; închise ochii, lăsă să-i cadă capul pe podea, dar îl ridică îndată, privind buimac în jur. Răcnetele îl încurajau pe spaniol:

— Strînge-l zdravăn! Scoate-i piciorul din încheietură! Dă-i! Nu-l cruța! Dă-i!

Americanul își mișca deznădăjduit fața schimonosită de durere.

Fluierul arbitrului îl salvă. Se ridică anevoie și se îndreptă șchiopătînd spre colțul ringului, în rîsetele batjocoritoare ale mulțimii. Frecîndu-și piciorul stîlcit, aruncă adversarului priviri piezișe, pline de ură, pîndind clipa care-i va aduce totuși victoria. Abia se găsiră din nou față-n-față, cînd americanul, cu o repeziciune de care nimeni din cort nu l-ar mai fi crezut capabil, îl prinse pe spaniol în brațe, îl ridică și, cu o forță sălbatică, îl zvîrli la pămînt ca pe un vierme. Cutremurîndu-se din toate mădularele, spaniolul rămase în nesimțire la podea, mai mult de 10 secunde. Dar nu învingătorul a fost ovaționat, ci învinsul, care, ridicîndu-se chinuit de durere, se înclină și părăsi ringul, abia ținîndu-se pe picioare. Americanul fu huiduit și fluierat. El privea însă nepăsător mulțimea ce vocifera sălbatic: hotărîtoare era tabela cîștigătorilor! Și în seara aceea, el reușise să respingă cu succes un primejdios atac împotriva pîinii sale celei de toate zilele.

În al doilea meci, un italian uriaș, lat în spete, acoperit de păr ca Tarzan, sfîrși prin a rămîne atîrnat între frînghii, ca o bucată de carne inertă. Adversarul său, un luptător din Argentina, îl apucase ca într-un clește și îl gîtuise între două frînghii, unde fusese nevoit să stea pînă cînd arbitrul a întrerupt lupta.

Singura figură de atlet adevărat dintre luptătorii din seara aceea a fost un englez, dar și el primi, de la un francez slăbănog, o lovitură în carotidă, dată cu latul palmei. Englezul se prăbuși și rămase ca mort. A fost tîrît afară din ring, în nesimțire.

Senzația serii a fost lupta ce s-a dat între Missouri-Bill din S.U.A. (sud) și Sugrumătorul din S.U.A. (nord). Cînd cei doi pășiră în ring, spectatorii fură cuprinși pur și simplu de un delir sălbatic. Tropăiau, fluierau și suflau în niște trompete mici, de copii. La lumina reflectoarelor, Sugrumătorul își bălăbănea semnificativ brațele lungi. Oamenii rîdeau, aplaudau, țipau și, din cauza zgomotului, nu puteai înțelege nimic.

Un arbitru încercă să-i prezinte pe adversari, cînd o femeie mai în vîrstă, din mijlocul cortului, zbieră:

— O sticlă de șampanie pentru învingător!

Izbucniră aplauze de aprobare. Un bărbat cu o voce de bas, bubuitoare, răcni:

— Noroc, Sugrumătorule!

Luptătorul poreclit Sugrumătorul era lung, slab, înspăimîntător de osos, dar chipul său brăzdat de cute avea o expresie tristă, aproape blajină. În schimb, Missouri-Bill era bondoc, puțin prea gras și avea o față fără zbîrcituri.

Vecinul meu devenise foarte agitat. Mototolise programul. Se frămînta neîncetat în scaun și vorbea de unul singur:

— Dacă nu bagă de seamă, Bill ăsta... Dacă Sugrumătorul îl... Nu, n-aș vrea să fiu în pielea lui...

Sugrumătorul se învîrtea în jurul lui Missouri-Bill, întinzîndu-și brațele enorme, ca tentaculele unui păianjen în urmărirea victimei. Missouri-Bill se apăra, se dădea înapoi, se ferea, ori de cîte ori brațele adversarului său se apropiau prea amenințătoare. În cort era liniște, o liniște care te înfricoșa. Nu se auzea altceva decît respirația miilor de oameni și, din cînd în cînd, cîte un geamăt. Auzii pe vecinul meu:

— Bill, fii atent... E un monstru... Un adevărat monstru ...

— Aș, de unde — îi replicai eu surîzînd. Sînt sigur că e un tată de familie blînd și iubitor.

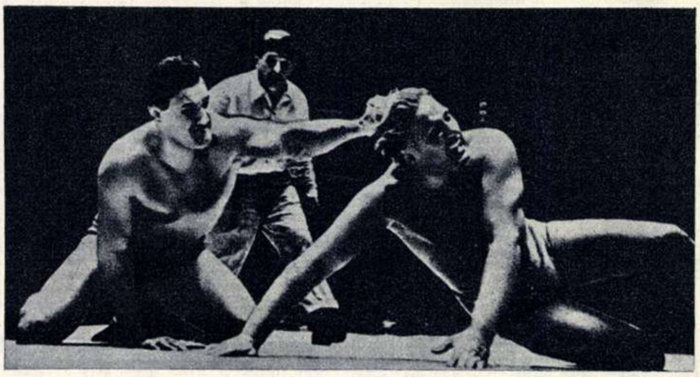

„Apucă-l de unde poți!" După ce l-ai trîntit la podea, smulge-i părul din cap!

Toate acestea stîrnesc delirul publicului, care este entuziasmat la culme de orgia brutalității ce se desfășoară între frînghiile ringului.

Deodată, se auzi un strigăt strident.

Făcînd o săritură neașteptată, Sugrumătorul îl izbi pe Missouri-Bill cu picioarele în piept și-l împinse în frînghii. Căzu și el, dar se ridică fulgerător. Missouri-Bill se ghemui de durere și evită prevăzător brațele ce voiau să-l înșface. Dar Sugrumătorul îl și înhăță, cu un chiot de bucurie. Mîinile sale se înfipseră în ceafa adversarului. Capul lui Missouri-Bill era la pieptul păros al Sugrumătorului. Pe neașteptate, însă, Bill își săltă cu repeziciune capul în sus și lovi puternic bărbia Sugrumătorului, care-și desfăcu brațele și se pomeni azvîrlit în coarde.

În cort, vacarmul deveni asurzitor. Spectatorii nemaiputînd de bucurie, strigau ieșiți din fire:

— Ți-a plăcut, Sugrumătorule?

Sugrumătorul parcă vedea roșu înaintea ochilor. Fața lui brăzdată căpătă o expresie înfricoșătoare, sălbatică. Își fugări adversarul prin ring, bălăbănindu-și mereu brațele lungi. Și Missouri-Bill fugea, se ghemuia, se ferea la dreapta, se ferea la stînga și nu îndrăznea să lovească, să atace.

Brusc, strigătul de groază al miilor de oameni rămase suspendat în aer, ca ceva material... Sugrumătorul își înfipse din nou ghearele în ceafa lui Missouri-Bill, atrăgîndu-l spre pieptul său, ca pe o victimă sigură. Rîsul lui viclean și triumfător răsună lugubru. Spectatorii din cort începură să geamă, de parcă ar fi simțit ei înșiși durerea pricinuită de gheara ucigașă. Missouri-Bill atîrna neputincios, strîns de labele Sugrumătorului. Gîfîia, încerca să întoarcă capul, dar de fiecare dată rămînea tot mai fără vlagă, prins în brațele ce-l gîtuiau.

Scena următoare s-a petrecut într-o fracțiune de secundă. Missouri-Bill se aruncă brusc la pămînt, trăgîndu-și adversarul după el. Pe podea, își propti mîinile sub bărbia Sugrumătorului și apăsă pînă acesta renunță la strînsoarea pe care nu o slăbise nici în timpul căderii. Ațîțați de strigătele spectatorilor, luptătorii începură să se lovească în chip sălbatic, la nimereală. Missouri-Bill se aruncă impetuos asupra Sugrumătorului, îl lovi în față, în coaste și, pleznindu-l cu antebrațul în bărbie, îl împinse în frînghii.

În cele din urmă, Sugrumătorul se ridică cu greu, se scutură, ca și cum s-ar fi lepădat de toate loviturile primite, și din nou își întinse falangele lungi, gata să înhațe. De astă dată, Missouri-Bill nu se dădu înapoi, ci, năpustindu-se asupra lui, îl înșfăcă, îl ridică și-l aruncă peste frînghii, afară din ring.

Trosnetul băncilor de lemn prefăcute în țăndări se pierdu în hărmălaia spectatorilor. Missouri-Bill stătea în ring, cu mîinile în șolduri, și-și admira isprava. Dinspre intrare, alergară surorile de caritate. În urma lor, doi bărbați purtau o targă. Cînd Sugrumătorul, încă buimac de pe urma căderii, se cățără din nou pe ring, mulțimea izbucni în hohote de rîs, cu o satisfacție răutăcioasă. Pierduse partida. Rămăsese în afara ringului timp de 14 secunde. Prima sa înfrîngere. Se spulberase visul lui de a pune mîna pe Marele Premiu al anului acesta. Sugrumătorul făcu o mutră de parcă ar fi vrut să urle de mînie și dezamăgire.

Missouri-Bill se înclina în toate direcțiile, întîmpinat de ropote de aplauze. Sugrumătorul părăsi ringul greoi, cu capul în piept, bălăbănindu-și brațele.

Vecinul meu continua să aplaude frenetic și-mi strigă:

— A fost grozav, pe cinstea mea!

Fața îi strălucea de bucurie. Apoi mă bătu pe umăr și-mi arătă locul unde fusese aruncat Sugrumătorul. Brancardierii tocmai puneau pe targă o victimă. O femeie cu fața însîngerată se îndrepta, clătinîndu-se, spre ieșire, fiind sprijinită de doi bărbați.

— Am avut noroc — îmi spuse vecinul meu. Cînd te gîndești că s-ar fi putut să ne cadă nouă în cap!... Și rîse satisfăcut: Ha, ha, ha!

Mi s-au muiat picioarele. Abia în clipa aceea deslușisem misterul pe care nu-l putusem dezlega la începutul „spectacolului". M-am adresat vecinului:

— Spuneți-mi, vă rog, ăsta-i motivul pentru care locurile din față sînt... atît de ieftine?

Celălalt izbucni iar într-un hohot de rîs și-mi răspunse:

— Toate le observi, omule... Și încă la iuțeală! Ha, ha, ha!... Sper însă că ești asigurat pe viață... Ha, ha, ha!...

M-am ridicat să plec.

— Încotro? Încă nu s-a terminat! — strigă cineva din spatele meu.

... În vreme că mă îndreptam spre ieșire, auzii pe cineva, răcnindu-mi în urmă:

— Cui nu-i place sportul, să meargă la cinematograf!

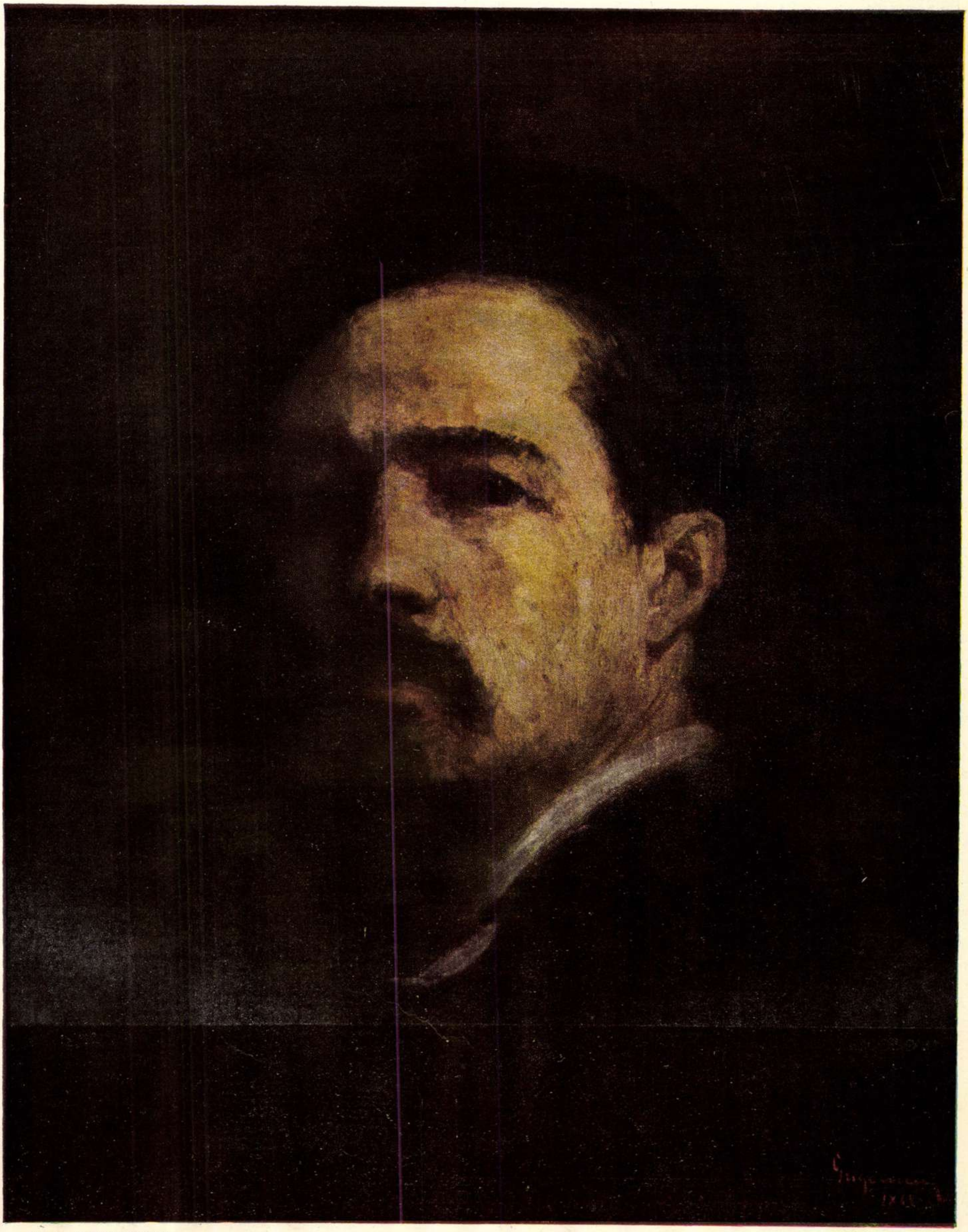

Nicolae GRIGORESCU

Autoportret

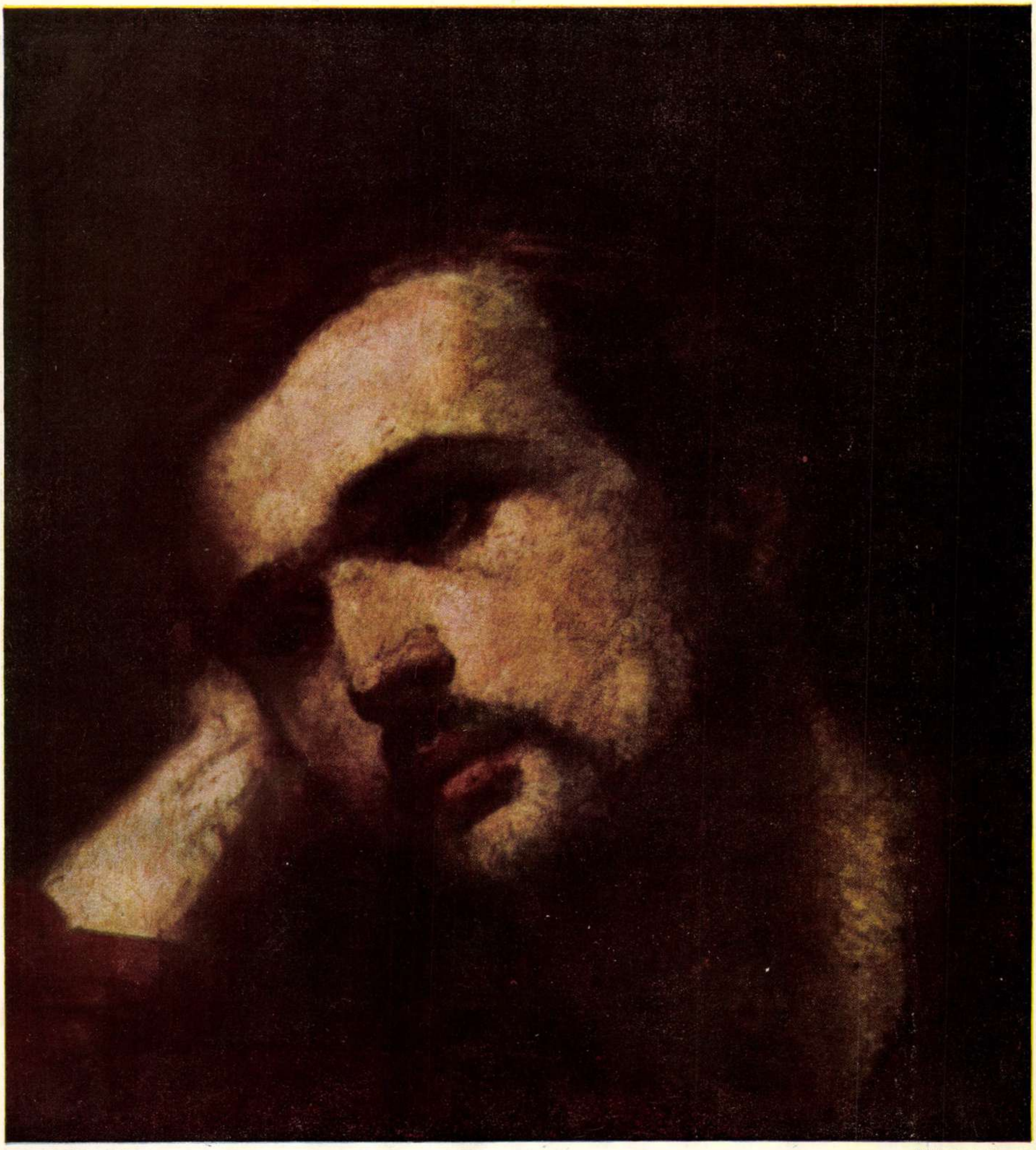

N. GRIGORESCU

Bărbat gînditor

foileton

Domnul Motz în ajutorul „războiului rece"

Bravo, domnule Roger Motz! Ați făcut, în sfîrșit, un salt uimitor de la quasi-anonimat la celebritate! O celebritate tristă, ce-i drept, dar totuși evidentă. Ziarele occidentale au reprodus la loc de cinste și cu titluri solemne discursul pe care l-ați rostit la așa-zisul „Congres al Uniunii liberale mondiale". Și mapamondul întreg a aflat că propuneți înființarea unei organizații a celor care gîndesc și simt la fel ca ilustra dvs. persoană. Porniți la drum cu lozinca: la o parte moleșeala sau inerția! Armele pe umăr și... înainte marș!

Vorba dumneavoastră: „Actuala perioadă de destindere în încordarea dintre est și vest nu trebuie să ne incite la neglijență. Dacă există entuziaști și optimiști care proclamă sfîrșitul „războiului rece", cu atît mai mult este necesar un organism politic important, care să aibă suficient curaj și perspicacitate pentru a vedea realitatea în față, chiar dacă este neplăcută".

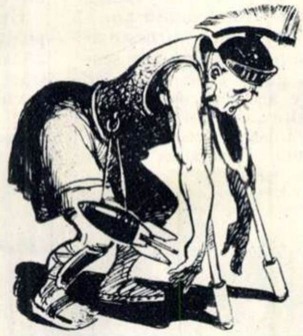

Așadar, opinați pentru închegarea unui sobor doftoricesc menit a pune pe picioare „războiul rece". Deși n-ați binevoit să adăugați amănunte suplimentare la propunerea pe care ați făcut-o, profilul noului organism politic se precizează ca o consecință logică a afirmațiilor dumneavoastră.

În primul rînd, va fi — așa cum vă dați cu părerea — un organism dotat cu „suficient curaj". Membrii săi își vor exploata la maximum resursele vocale, răcnind, blestemînd, suduind, amenințînd ca niște veritabile fiare ale junglei. Sîntem siguri că atunci cînd ați pronunțat cuvîntul „curajos", dumneavoastră, domnule Motz, v-ați gîndit, în primul rînd, la unul dintre cei mai versați exponenți ai „politicii" pe care o preconizați cu atîta patos. Este vorba, firește, de excelența sa Cian Kai-și. Ar fi, ca atare, o greșeală incalificabilă dacă un organism politic ca al dumneavoastră s-ar lipsi cumva de serviciile unui asemenea cruciat pur sînge. Gîndiți-vă numai la recentele sale cuvinte: „Nu mă voi duce la Washington pînă nu voi elibera teritoriul chinez" *— și aveți dintr-o dată imaginea unui brav cocoș, cel puțin tot atît de moțat ca și dvs., care strigă nemulțumit la soare. Sîntem siguri că, dacă răcnetele în pustiu ale lui Cian Kai-și se vor uni cu bătăioasele dumneavoastră avertismente și cu ale altora, dictatorașul din Taiwan își va putea respecta promisiunea nu în jurul datei sărbătorii paștelui cailor, ci la o dată mai certă: calendele grecești...*

Dacă domnului Cian Kai-și i s-ar recunoaște „dreptul sfînt" de a fi numit curajos membru-fondator al noii organizații, am putea oare să nu spunem același lucru și despre unul dintre protectorii săi din „China lobby", bătăiosul senator anticomunist nordamerican mister Knowland? Pe adeziunea sa la organismul politic preconizat de dumneavoastră, ar putea figura, ca un simbol, propriile lui cuvinte: „Să păstrăm proaspăt praful de pușcă, așa cum au făcut și primii coloniști. Atîta vreme cît voi avea un vot în senat, mă voi opune cu vehemență acestui lucru". *(e vorba de primirea R.P. Chineze în O.N.U. — n.r.). Așa-i că nu vă puteți lipsi de o asemenea muniție verbală, care, prin gura unui asemenea reprezentant al Wall-Street-ului, aduce un important aport capitalului social al noului organism?*

Mai pot fi aflați și alți asemenea membri fondatori curajoși. Dar dumneavoastră, domnule Motz, ați enumerat și o altă calitate a viitorului organism de întreținere și însănătoșire a trupului scofîlcit al „războiului rece": „să fie suficient de perspicace". *Dacă e vorba de perspicacitate, atunci va trebui să recurgeți neapărat la serviciile domnului Averell Harriman, guvernator al statului New-York. Cu uluitoarea sa perspicacitate, (și nu numai pentru aceasta), Averell Harriman ar merita să se tolănească în fotoliul prezidențial al noului organism. Doar el este acela care a denunțat faptul cutremurător că* „există indicii alarmante, potrivit cărora S.U.A. permit timpului să lucreze în favoarea sovieticilor". *Aici e buba, domnule Motz! Se profilează, după cum vă dați seama, o sarcină colosală a noului organism politic, mai grea decît aceea a lui Atlas, care se străduia să sprijine pe umerii săi întreg globul pămîntesc: timpul va trebui încremenit, roata istoriei întoarsă înapoi, căci altminteri, după cum vă arată domnul membru-perspicace Harriman, o s-o băgați pe mînecă. Dar, curaj; încă unul sau două eforturi verbale ale domnului Harriman și timpul se va întoarce înapoi. Totul este doar atît de simplu! Pînă atunci, un alt adept al „războiului rece", genialul superdetectiv Mc Carthy, își va inaugura probabil activitatea în cadrul noului organism politic prin anchetarea celui mai periculos agent al Moscovei:* timpul, *căruia îi va lua personal amprentele digitale. Prin această performanță, unică în felul ei, noul organism politic va atinge culmea perspicacității... Și, fiindcă examinăm cea de a doua calitate a organismului politic propus de dumneavoastră, s-ar putea să vă treacă prin gînd să vă întrebați: în numele cui să acționeze toată această uluitoare perspicacitate? Iată că și de data asta, același infailibil coleg al dvs., domnul Averell Harriman, vă dă o idee (aceasta este de altfel și datoria sa de membru fondator-perspicace):* bunul simț. *Să acaparați bunul simț ca pe niște acțiuni de bursă și să-l puneți în slujba noului organism politic — strașnică idee!* „Bunul simț cere să nu ne slăbim vigilența" *— spune Harriman.*

Schimburi intense de delegații și de turiști între est și vest? Extinderea relațiilor comerciale? Tratative? Ce mai sînt și mofturile astea? Nu cumva este vorba iar de un complot roșu? „Bunul simț" al organismului dvs. politic se așază „salvator" de-a curmezișul acestor atentate contra „războiului rece". După cum era de așteptat însă, acest ciudat „bun simț" corespunde întocmai, și spre satisfacția dvs., cu interesele fabricanților de armament din S.U.A. Nu degeaba spune Averell Harriman: „Această politică (e vorba de politica S.U.A. — n.r.) trebuie să includă o structură militară adecvată."

După cum vedeți, domnule Roger Motz, problema umplerii locurilor onorifice, în noul organism politic, cu membri fondatori curajoși și perspicaci, nu prezintă complicații. Cît privește însă recrutarea de membri sau simpatizanți, ea apare — din cauza scopurilor dvs. — cum s-ar zice, imposibilă. Din acest punct de vedere, ați merita, poate, întreaga compasiune; sînteți doar o victimă a istoriei! Și încă ce victimă... Cu „perspicacitate politică", dar lipsită, ca și alți adepți ai „războiului rece", de același simț al realităților.

Dinu MANOLE

Ilustrație de Eugen TARU

Note externe

CALIFICARE...

Revista „Newsweek", hebdomadar american care se difuzează în Europa, a publicat, într-unul din numerele sale, un apel astfel conceput:

„Dacă aveți mai puțin de 24 ani, dacă sînteți de sex feminin, dacă aveți genul american, dacă știți să deosebiți o mașină de scris de o pompă automată de benzină și —

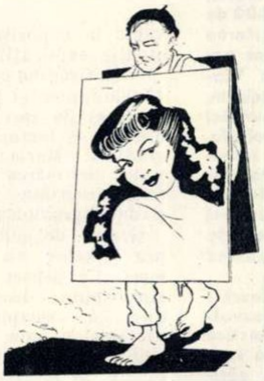

mai cu seamă — dacă n-ați fost niciodată la Moscova, plecați în Statele Unite ale Americii. Un post de secretară calificată vă așteaptă..."

În țara străjuită de Pacific și Atlantic, țara în care numărul șomerilor de ambele sexe este atît de mare, încît profesori cară noaptea în spinare cartofi în hale, ingineri se oferă ca păzitori de cîini, iar contabili vînează pisici pentru laboratoarele experimentale, pare ciudată — chiar foarte ciudată — lipsa catastrofală de secretare...

De curînd, încă o tînără europeană, de astă dată franceză, absolventă a Conservatorului de artă dramatică, atrasă de mirajul reclamelor studiourilor din Hollywood, a cerut consulatului francez, după numai o săptămînă de ședere în S.U.A., să fie repatriată de urgență.

Întrebată asupra motivului grăbitei sale cereri de întoarcere, ea a răspuns indignată: „În timpul primei probe de filmare, șeful publicității a spus directorului de producție:

— Nu dați importanță jocului, priviți-i pulpele!

Întîmplător tînăra cunoștea engleza.

„Dacă aveți genul american și mai puțin de 24 ani... Dacă n-ați fost la Moscova..."

Poate că cunoașterea acestui fapt a făcut-o pe tînăra italiancă din Bolognia, șomeră de trei ani, să scrie redacției lui „Newsweek". „Dacă n-ați avea genul american și ați șterge-o de la noi în mai puțin de 24 ore, sînt convinsă că aș găsi un post de secretară chiar în acest oraș".

M. A.

COLONIALISM ȘI ILUZIONISM

Marele iluzionist Jasper Maskelyne, unul dintre cei mai iscusiți vrăjitori ai secolului al XX-lea", și-a făurit o celebritate valabilă pentru întreaga Anglie.

Pentru el, este o jucărie să-ți taie cravata în bucățele și să ți-o înapoieze totuși nevătămată, să-ți scoată pe neobservate ceasul de la mînă și să ți-l servească apoi, triumfător, într-un sandviși.

Recunoscîndu-i lui Maskelyne o mai mare iuțeală de mînă decît a lor, politicienii englezi s-au gîndit să-l folosească în războiul colonialist pe care-l duc în Kenya.

Și astfel, Jasper Maskelyne și-a demonstrat talentul în fața tribului Mau Mau.

Ce n-a făcut el cu acest prilej? A înghițit flăcări, a scos fum pe nări, ba chiar a făcut să dispară niște capre în pustiu, pe un loc neted ca palma — și cîte și mai cîte.

Toate aceste mistificări, care pe scenele Londrei ar fi stîrnit, fără îndoială, ropotele de aplauze ale spectatorilor, ca un spectacol reușit, în fața tribului Mau Mau — după cum pretinde ziarul sudafrican „Der Bürger" — au avut cu totul alt efect: au băgat tribul, cică, în sperieți, pacificînd, astfel întregul district.

Chiar dacă ar fi să dăm crezare informației din „Der Bürger", succesul marelui iluzionist pe cîmpul de bătaie n-ar fi atît un certificat de măiestrie în „arta iluzionismului", cît un puternic act de acuzare împotriva odiosului regim colonialist. Numai populații ferecate într-o atît de neagră înapoiere, ca cele de pe meleagurile supuse „civilizării" de către colonialiști, se mai pot teme astăzi de oameni care înghit flăcări și scot fum pe nări.

Dar informația din „Der Bürger" n-a fost adevărată. Stăpînii au fost nevoiți să-i comande iluzionistului un nou și grabnic turneu tot în Kenya, și tot la tribul Mau Mau. Jasper Maskelyne și-a strîns în grabă rechizita de scamator și s-a înfățișat spectatorilor. Speculînd însă faima de care se bucură de cînd cu prima sa vizită, marele scamator încearcă să cîștige banii ce i se promiseseră la Londra, fără a da măcar un spectacol. El avertiză solemn tribul Mau Mau — cu toată greutatea pe care considera că i-o dau flăcările înghițite, fumul scos pe nări

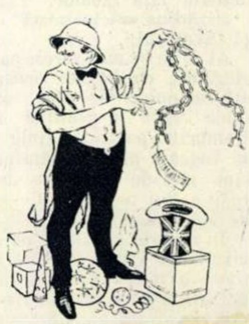

și caprele dispărute în spectacolul trecut — că dacă tribul nu va înceta lupta, el, Maskelyne, îl va face să sufere următoarele calamități:

— Va opri ploaia.

— Va transforma pe toți băieții tribului în fete.

— Va preface găinile în cocoși.

Poftim de te mai împotrivește după toate astea, colonialismului!

... Și, totuși, populația băștinașă din Kenya se împotrivește cu arma-n mînă „civilizatorilor" colonialiști. Știrile venite recent din Kenya anunță că lupta pentru eliberarea națională continuă. Acestei lupte îndîrjite și mereu crescînde nu-i pot pune stavilă nici iluzionismul, nici colonialismul.

E. MIHĂILESCU

Grădini MICIURINISTE

— reportaj scris pentru „Flacăra" —

de V. KOROL

La 27 octombrie, se împlinesc 100 de ani de la nașterea marelui savant naturalist Ivan Vladimirovici Miciurin, creatorul minunatei învățături revoluționare despre transformarea organismelor vegetale, cercetătorul luminat care a trasat căi noi creatoare în știința asupra naturii vii, punînd baza agrobiologiei sovietice.

Știința miciurinistă a deschis perspective uriașe pentru dezvoltarea activității științifice și practice a oamenilor de știință și a specialiștilor din toate ramurile agriculturii în U. R. S. S., cît și în numeroase țări din lume, între care și țara noastră.

Cu prilejul Centenarului, publicăm în aceste pagini o prezentare a Grădinii miciuriniste din cadrul Expoziției Agricole Unionale din Moscova și un reportaj ilustrînd aplicarea metodelor miciuriniste în patria noastră.

Troleibusul lunecă ușor pe aleile largi, ce străbat întinsul teritoriu al Expoziției Agricole Unionale din Moscova. La oprire, ușile se deschid fără zgomot.

„Grădina miciurinistă" — anunță taxatorul.

Aici, nu se mai zăresc pavilioane elegante, cu bogate ornamentații arhitectonice. O alee umbroasă duce spre o grădină însorită. Ramurile pomilor, grele de rod, se îndoaie pînă la pămînt. Unele sînt atît de încărcate de fructe, încît a fost nevoie să fie susținute de suporturi.

În centrul grădinii, pe un soclu masiv, se înalță statuia impunătoare a marelui transformator al naturii, Ivan Vladimirovici Miciurin. Lîngă statuie, un grup de colhoznici din regiunea Cikalov. Au venit la expoziție și ascultă cu atenție explicațiile ghidului.

— În Grădina miciurinistă, cresc 15.000 de pomi și arbuști fructiferi, în total 34 specii cu 560 soiuri diferite — lămurește agronomul grădinii, Maria Cevîcealova. Veți vedea aici marea varietate a plantelor fructifere create pe baza științei agrobiologice miciuriniste...

Grupul de colhoznici din regiunea Cikalov s-a oprit lîngă trei meri. Ca aspect, pomii nu prezintă nimic deosebit, dar, dîndu-i ca exemplu, conducătorul excursiei expune principiul miciurinist al alegerii, perechilor de plante, în vederea încrucișării.

— Primul pom este vechiul nostru soi autohton de mere, „Antonovka obișnuită" — spune Maria Cevîcealova. Soiul acesta a fost încrucișat cu „Reinette ananas", un soi sudic, căruia îi place mult căldura. Iarna, în condițiile climei din regiunea Moscovei, trebuie să-l învelim bine ca să-l ferim de îngheț. Și iată, priviți ce pom viguros s-a obținut — continuă agronomul, arătînd al treilea pom, încărcat din belșug cu mere aurii. Într-adevăr, „Slavianka" a moștenit de la părinții săi cele mai bune calități. Este un pom care, deși gingaș, e în stare să suporte geruri aspre.

Excursioniștii străbat o parcelă unde li se dezvăluie „secretele" laboratorului miciurinist. Oriunde ți-ai arunca privirea, vezi pomii încărcați cu fructe de diferite nuanțe și culori, zeci de soiuri de elită. Multe dintre ele îmbină în mod fericit marea rezistență a pomilor sălbatici cu calitățile superioare ale pomilor gingași cultivați în sudul țării: mărimea fructelor, gustul excelent și calitatea de a putea fi păstrate proaspete pînă tîrziu, în iarnă.

Putem ușor să ne dăm seama de marea importanță economică a lucrărilor lui Miciurin. Ni se dau cifre interesante. În timp ce soiurile vechi „Antonovka obișnuită", „Babușkino" și altele ajung la epoca de fructificare abia la 10-12 ani după plantare, soiurile miciuriniste ca: „Bellefleur-kitaika", „Pepping-kitaika" și multe altele încep să dea rod la 3-5 ani de la plantare, iar „Pepping-șafraniu", „Slavianka" și „Taejnoie" rodesc începînd chiar din al doilea an.

Un deosebit interes stîrnește aleea în care pe un păr cresc scorușe, pe un gutui cresc pere, iar scorușul este acoperit de mere.

Iată și alte „minuni" ale Grădinii miciuriniste. Avem în fața noastră planta „Cerapadus", obținută de savant prin încrucișarea mălinului cu vișinul. Fructele ei seamănă cu vișina, dar sînt dispuse în ciorchini, ca la mălin.

Te plimbi prin Grădina miciurinistă și, la fiecare pas, vezi mărturii ale puterii crescînde a omului asupra naturii. Iată, de pildă, pomul „Reinette-Bergamotte". Este hibridul vegetativ de măr cu păr, obținut de Miciurin. Acest pom este cea mai bună dovadă și confirmare a justeții tezei miciuriniste după care *„ca rezultat al intervenției conștiente, putem grăbi cu succes morfogeneza speciilor și putem abate structura lor în direcția cea mai folositoare omului"*.

Lîngă pavilionul „Pomicultura", pe o parcelă mică, se află o grădină de meri pitici. Copacul cel mai înalt nu trece de doi metri înălțime. Merii pitici aflați aci poartă fructe de toată frumusețea. Această grădină de pomi pitici a fost creată acum doi ani, la expoziție. Înainte de transplantare, copacii au fost crescuți de amatorii miciuriniști Evdokimov, Smirnov, Tarasov și alți amatori din regiunea Moscovei. Copacii pitici încep să rodească de timpuriu și ocupă foarte puțin spațiu în grădină.

Grădina de fructe din expoziție poate fi, pe bună dreptate, numită „Academia miciurinistă". La intrare, sînt înscrise cunoscutele cuvinte ale principiului lui Miciurin: *„Nu putem aștepta daruri de la natură, sarcina noastră este de a i le smulge"*.

Membri ai unei delegații indiene, examinînd una din „minunile" Grădinei miciuriniste — soiul de meri tîrîtori.

Grădina miciurinistă de la Expoziția Agricolă Unională din Moscova.

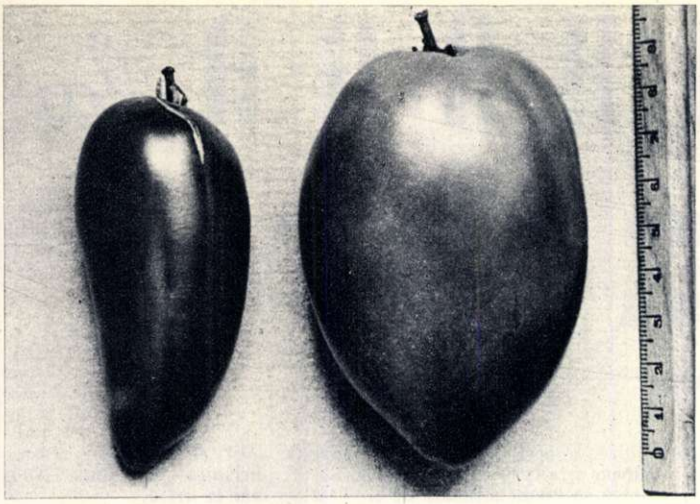

Soiurile noi pe care le cultivă astăzi ţăranii muncitori din Slobozia.

A intrat în sat un om cu o carte

de Anton ALEXE

Era într-o zi ca toate celelalte. Un om de vîrstă mijlocie, cu o carte groasă la subsuoară, a tăiat firul colbăit al şoselei şi a intrat la Sfatul popular din comuna Slobozia. A stat el ce a stat în odaia preşedintelui, după care a ieşit în sală. S-a oprit în pridvorul uşii dinspre curte.

Pe uliţă, un grup de ţărani tăifăsuiau, scoţînd nori groşi de fum din ţigările cu tutun negru în foaie de ziar, învîrtite pe genunchi.

Atanase Niculescu, noul subinginer agronom, numit şef al punctului agricol Slobozia-Malu, raionul Giurgiu, se apropie de ei. După ce le dete bineţe şi le spuse cine este şi pentru care treburi venise în comună, îi întrebă de sănătate. Iar apoi, ca de obicei, despre vreme şi despre cîmp. După care, omul cu cartea începu să le vorbească...

★

Ancu, bărbat în floarea anilor, rîse doar cu poftă. Şi atît. Nu scoase un cuvînt. Pe Vîrban îl prinse însă, după cum îi era firea, mîncărimea de limbă. Dar de ruşinea omului cu păr alb din faţa lui, se stăpîni. Numai moş Nedelcu, Nedelcu Petre, care pe curînd va prinde patru poli de ani în spinare, îşi luă inima în dinţi. Privi neîncrezător către subinginer şi glăsui molcom, sorbind prelung chiştocul de ţigară şi vîrful galben al mustăţii.

— Apăi minunea asta, eu unul cred că se poate... Dar n-are cin' s-o facă, decît dumnezeu...

Acum prinse curaj şi Tănase:

— Aşa-i! Aşa-i! Numai el, sfîntuleţul, dacă s-o pogorî în Slobozia şi o încuscri în răsad roşia cu ardeiul ori cu vînăta... Atuncea, da. Se poate!

— Hei, sfîntuleţul, el nu mai amestecă neamurile de zarzavat după ce le-a despărţit o dată. Nu se mai poate — întări moş Nedelcu.

Atunci agronomul zîmbi şi le răspunse atît de liniştit şi sigur de sine că...

— Ba se poate. S-a încrucişat roşia cu ardeiul iute, cu cel gras, cu vînăta şi cartoful...

— Unde? — întrebă, cercînd să fie şiret, Tănase.

— În Uniunea Sovietică. Şcoala lui Miciurin...

— Roşie cu ardei? — zise neîncrezător Ancu.

— Roşie cu ardei. Şi cu...

— Le-ai văzut dumneata, tovarăşe? — izbucni Vîrban, nemaiputîndu-se ţine.

Agronomul mîngîie cu palma coperta de carton a cărţii groase.

— Nu. De ce să spun? N-am văzut. Dar scrie aci, în carte. Şi au văzut şi alţii cu care am stat de vorbă.

Moş Nedelcu îi fură cuvîntul:

— Aşaaa...! Păi, de ce nu spuseşi că-i pe citite şi auzite, nu pe văzute şi pipăite...?

Oamenii izbucniră în rîs. Apoi tot moş Nedelcu fu cel care cătă să-l „lămurească“ pe agronom:

— Am aproape 80 de ani. Tănase Vasile e mai tînăr, că n-a prins decît... Cîţi numeri, Vasile?

— Cincizeci şi opt.

— Aşa. Ştirbu Petre trece de cincizeci, îl ştiu. Mălăilă, că-i aci de faţă, are peste 63... Ceştilalţi — copii care n-au ajuns nici la 40 de ani — nu-i mai socotesc... Aşa. Ei, agronomule, noi am muncit în fel şi chip pămîntul, dar nu ni s-a întîmplat să pomenim ca să se ginerească ardeiul cu roşia... Aşa-i, măi? Spuneţi-i şi voi!

★

Se uitau oamenii la agronom, îşi dădeau coate, zîmbeau, iar unii, ca moş Nedelcu şi Mălăilă, şi-au făcut chiar cruce.

Subinginerul lucra încet, cu migală, ca un doctor la operaţie. Şi tot ca un chirurg se spălase bine cu săpun pe mîini şi făcuse baie cuţitaşului de altoit ce-l purta în teacă de catifea. Iar în timp ce degetele lui dibace se agitau fără istov, le vorbea ca unor şcolari:

— Pe răsadul de ardei de seră, plantăm şi răsădim roşii în luna mai. Luăm vîrful răsadului de seră... Priviţi-l! Îl prindem prin copulaţie — aşa îi zice operaţiei — de firul roşiei... Legăm bine, dar uşurel, cu rafie... Îl acoperim o zi, două, cu un ziar. Să nu se facă evaporaţia de apă prea repede, că se usucă...

Moş Nedelcu aprinse a cincea ţigară. Agronomul continuă:

— La vinete, la fel... Cum scrie la carte. Peste o săptămînă, controlăm calusul—aşa-i zice legăturii dintre altoi şi portaltoi. Dacă a reuşit, ei încep să vegeteze... Semn bun!

★

Au trecut cîteva luni peste baltă, peste Dunăre şi cîmpurile oamenilor.

— Ce-i asta, moş Nedelcule?

Moşul prinse în palma-i uscată cornul roşu ca focul al unei pătlăgele cu formă de ardei. Apoi întinse mîna şi luă o roşie, mare, aproape cît o vînătă... Le duse pe amîndouă la nas. Le mirosi. Înfipse unghia într-una din ele... O frînse între degete. Zeama fructului curge cu stropi mari. Gustă...

— E roşie toată ziua, domnule... Tovarăşe... Toată ziua şi toată noaptea.

— Ba noapte a fost în capul nostru, că n-am crezut — zise Tănase, cîntărind într-o palmă o roşie culeasă din răsadul lui din moşi strămoşi şi în cealaltă palmă una făcută după carte...

Vîrban clătină capul şi-i mai trase o cruce. Mălăilă vîrî o roşie-ardei în sîn.

— Pentru sămînţă.

— Las' că-ţi dau din a doua şi a treia generaţie, pînă ai să crezi — îl mustră zîmbind agronomul.

— Ba cred, de-acu...

★

Moş Nedelcu îl mai întrebă o dată pe agronom:

— Cum spuseşi că-l cheamă?

— Miciurin.

— Trăieşte?

— Nu. A murit.

Moşul se îngîndură o clipă. Oftă. Apoi:

— Scrie-mi-l pe o hîrtie.

— De ce?

— Să-l dau popii să-l pomenească în fitece sărbătoare...

★

A intrat în sat un om cu o carte...

ŢĂRANUL CERCETĂTOR

Deşi are 66 de ani împliniţi, ţăranul muncitor Ioan Pauliuc este un om sprinten şi harnic, apreciat de toţi locuitorii din comună. Pe pămîntul său, ce se întinde pe o suprafaţă de 66 de ari, pe o fîşie în Valea Tisei, în comuna Crăciuneşti, el şi-a creat un adevărat lot experimental, cu toate că în acest loc iernile sînt aspre, iar verile ploioase şi răcoroase. Cercetătorul Ioan Pauliuc a început să crească aici lămîi şi smochini, în condiţii în care nimeni nu şi-ar fi închipuit. El a sădit, sub un măr cu crengile resfirate, smochinii şi lămîii, care sînt astfel feriţi de grindină şi curenţi reci. De asemenea, în straturi frumos orînduite, pe pămîntul său cresc alune de pămînt, orez, bumbac, orz golaş, portocali, grîu ramificat etc. — plante necunoscute încă în această parte a ţării noastre.

O dată cu venirea timpului de altoit, el împarte multor ţărani muncitori din comună lăstari de viţă de vie, piersici şi caişi, învăţîndu-i totodată cum să-i îngrijească. Altor ţărani muncitori din comună, el le-a dat cartofi timpurii de sămînţă. Şi, în timp ce cartofii obişnuiţi abia au răsărit, cei primiţi de la originalul cercetător sînt în floare!

Acest minunat om, care, alături de ceilalţi harnici ţărani muncitori din comuna Crăciuneşti, a smuls solului maramureşean mari bogăţii, îşi completează cercetările pe care le face, studiind cărţi de specialitate, în special din lucrările sovietice, dornic să cunoască cît mai bine metodele de îngrijire a diferitelor culturi.

Iată-l, în fotografia noastră, pe Ioan Pauliuc cercetînd smochinii pe care-i îngrijeşte cu atîta tragere de inimă şi care acum sînt încărcaţi de fructe.

V. SĂSĂRANU
corespondent-Baia Mare

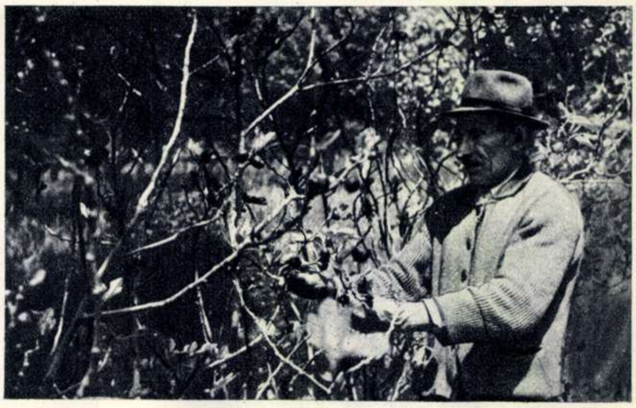

De la COPENHAGA la BUCUREȘTI

de Maria ARSENE

Nu demult, pe străzile Capitalei au putut fi văzuți, plimbîndu-se, un grup de oaspeți format din șapte persoane: un ins înalt, voinic, bărbos și roșcovan, trei fete și trei băieți. Părul blond, rebel, fețele prelungi, ochii albaștri, visători, și sonoritatea limbii cu aspru accent germanic nu mai lăsau nici o îndoială bucureștenilor că musafirii veneau din nordul Europei. Într-adevăr, erau din Danemarca.

Pentru că i-am cunoscut și am stat împreună de vorbă, să vi-i recomand:

Lotte Wissing, 18 ani, părul de un blond aproape decolorat, privirea melancolică. Studentă în anul al II-lea la Școala de artă aplicată din Copenhaga. E suplă, sportivă. Îi place literatura. Printre autorii preferați: Nexö și Simonov. Mai are doi ani și își va lua diploma. După care...

— Voi deveni graficiană (desenează cu degetul în aer). Machete pentru coperți de cărți și desene...

Vibeke Lassen-Nielsen a împlinit de curînd 16 ani. E o figură deosebit de interesantă pentru o fiică a unei țări în care gerurile aspre și zăpada își împart cu dărnicie lunile anului și peisajul. Vibeke are părul șaten, aproape negru. Ochii de meridională, întreaga-i înfățișare de la mersul unduios al italiencei, pînă la cerceii mari, în semilună, și brățara groasă de aur încrustat evocă soarele de sud, castanietele, bolero-ul...

Mi-am exprimat nedumerirea. Johan Rosing, profesorul de istorie care însoțește grupul — bărbosul cel voinic — a încercat o explicație:

—Vibeke este fata unui armator. S-ar putea ca vreun strămoș de-al ei, căpitan de corabie sau simplu marinar, să fi poposit cîndva într-un port din sud. Și poate că a rămas un timp mai îndelungat, iar la înapoiere n-a fost singur...

Karna Friis are 13 ani și este în clasa a VII-a. Are sprîncene negre, groase, care contrastează cu părul— coajă de lămîie. Îi place nespus desenul și sculptura. Posedă nenumărate albume de schițe, cu care-și petrece o bună parte din timpul liber. Deși vine pentru întîia oară la noi, are cunoștințe „bogate“ despre București: „Mititei“, „Șosea“, „Cișmigiu“, „Perinița“. De unde? O să aflați mai la urmă.

Jens Freddy-Nielsen, fiul unui magistrat din Copenhaga. 17 ani. În ultimul an de liceu. E destul de slab pentru vîrsta lui. Îi place literatura. E redactor la ziarul școlii, „Stenografen“. Scrie poezii și esseuri. Autor preferat: Heine. Are serioase cunoștințe despre literatura contemporană. Vrea să urmeze medicina și să devină stomatolog...

L-am întrebat:

— Cum se-mpacă pasiunea pentru literatură cu stomatologia?

Mi-a răspuns vesel, clipind șiret din ochi:

— Cînd scoți măsele, e recomandabil să reciți pacienților versuri...

Erling Olöl are 11 ani, trei pistrui de aur pe nas și un briceag cu prăsele de os, cu care sculptează orice-i cade în mînă: un băț, o așchie, o crenguță de salcîm, un picior de fotoliu, o tăblie de pat și, la nevoie, o pălărie de fetru uitată în cuier...

Justificarea că atît taică-său cît și bunicu-său s-au ocupat cu sculptura nu poate convinge pe domnul profesor Rosing, care i-l dă ca pildă pe Hoar Skow, de aceeași vîrstă și în același an de clasă. A VI-a. Deși (între noi fie vorba) pasiunea lui Hoar pentru fluierat — pe drum, la masă, în clasă, în pat sau la cinematograf — nu-i cu nimic mai prejos...

Am pomenit de două ori de Johan Rosing. E profesor de istorie, prieten al țării noastre și pasionat după istoria poporului romîn.

★

Călătoria tinerilor danezi în țara noastră n-a fost întîmplătoare. Ei și-au „cîștigat“ plăcerea de a ne vizita. Și iată cum:

Nu demult, a avut loc la Copenhaga o expoziție de artă populară romînească. Cetățenii din capitala Danemarcei, ca și cei veniți din celelalte orașe ale țării, au putut admira costume naționale din toate regiunile patriei noastre, ca și obiecte de uz casnic, sculpturi în lemn, ceramică etc.

Expoziția, care s-a bucurat de un deosebit succes — numărul impresionant de vizitatori, ca și însemnările lor în cartea de impresii dovedind-o cu prisosință — a mai fost dotată și cu un concurs. La acest concurs, care a constat în descrierea impresiilor asupra ex-

Hoar Skow, unul dintre cei doi mezini ai grupului.
→

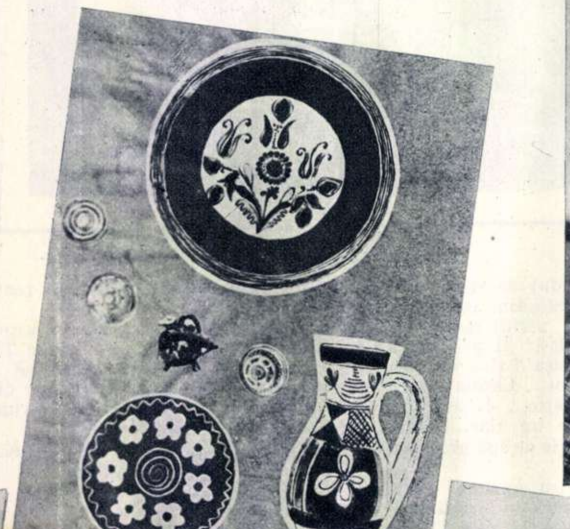

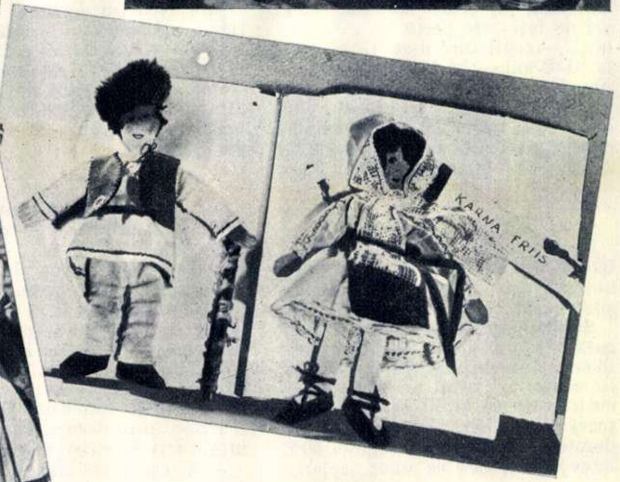

Intregul grup, pe malul lacului Herăstrău (stînga jos).
Două pagini din albumele cu care tinerii danezi au cîștigat concursul (stînga sus și dreapta jos).

poziției și executarea de desene după modelele expuse, au luat parte numeroși participanți, printre care... Lotte, Karna, Vibeke, Freddy, Hoar și Erling, care au cîștigat. Pe lîngă alte premii — albume cu reproduceri și obiecte de artă — cîștigătorii concursului au beneficiat și de invitația Institutului Romîn pentru Relațiile cu Străinătatea, de a ne vizita țara.

Ceea ce, bineînțeles, ei au și făcut, cu multă bucurie. Iar profesorul Johan Rosing a fost rugat să însoțească grupul, pestriț ca vîrstă, al învingătorilor la concurs...

★

Cu oaspeții danezi, m-am întîlnit întîia oară în holul hotelului „Athenée Palace“, unde fuseseră găzduiți.

Ne-am împrietenit repede. Mi-au povestit, cu multă căldură și gesturi de încîntare, despre orașele, satele și locurile din țară pe care le-au vizitat... De la Orașul Stalin și împrejurimi, la Tîrgu-Mureș. De la București, la Constanța...

Ascultați cîteva impresii.

Lotte Wissing:

— Din dicționarele cercetate, rămăsesem cu o idee confuză despre Romînia... Dicționare vechi, unde se pomeneau de kilometri pătrați, de cuceriri, de războaie și mai puțin de popor... Am vizitat muzeul de artă populară romînească, v-am vizitat țara... Am văzut minunatul vostru port național. Am putut să cunosc oamenii... În ce-i privește pe țăranii voștri, mi s-a părut că portul lor național seamănă la culori și modele cu cea de acum 2000 de ani... M-a impresionat în mod deosebit un tînăr în cămașă de in și pantaloni albi de cînepă, ca pe vremea lui Decebal, conducînd cu îndemînare un tractor romînesc de ultimul tip...

Jens Freddy-Nielsen:

— Se construiește la voi... Mereu se construiește... Am văzut șantiere mari, fabrici, uzine și hidrocentrale... Locuințe, plantări de pomi și arbori... Mă gîndesc la celelalte mari șantiere ale voastre... Bibliotecile, muzeele, lăcașurile de artă și... (mă privește drept în ochi) șantierul din sufletele voastre. Căci o dată cu o țară nouă, voi făuriți și inimi noi...

Vibeke Lassen-Nielsen:

— Despre țara voastră nu știam înainte decît foarte puțin... Un stat în Balcani, cu o capitală cu nume ciudat... Cît despre popor... Îmi imaginam oameni negricioși, pricepuți să cînte. Veseli, nervoși, certăreți, cu turbane sau fesuri... (Zîmbește jenată, apoi devine gravă). Am călătorit mult în ultimii ani prin Europa... Pot spune că hărnicia poporului vostru e impresionantă. Parcurile, ștrandurile, stadioanele și, mai cu seamă, sportul vostru, de bună calitate... E uimitor cît de fals și de puțin am cunoscut eu viața voastră... Expoziția de la Copenhaga mi-a deschis ochii. Iar vizita din țară m-a convins... Peste doi ani, o să ne mai întîlnim. Iar pînă atunci, o să ard dicționarele și atlasele cele vechi și o să povestesc prietenilor despre frumoasa voastră țară, care se află la mai puțin de două zile de drum de Danemarca noastră.

Karna Friis:

— Doream mai demult să vin la voi. Părinții mei au fost aici în timpul Festivalului și mi-au povestit atîtea!... Cînd am aflat că sînt invitată să vă vizitez țara, în urma cîștigării concursului, am avut o mare bucurie. M-au întrebat colegele de școală unde mă duc. De emoție, vrînd să le spun totul dintr-o dată, m-am bîlbîit. Mi-am reamintit însă de cîteva cuvinte ale mamei, pe care mi le repeta întruna. Și atunci le-am zis: „Plec în țara lui Pace și Prietenie“! Colegele au făcut ochii mari, apoi ne-am repezit cu toate la hartă. Am pus degetul pe capitala țării și le-am spus într-o limbă care li s-o fi părut destul de curioasă: „Șosea... Cișmigiu... Mititei... Perinița...“ Cu vocabularul acesta, învățat de la mama și tata, și cu recomandarea lor că viu într-adevăr într-o țară a păcii și prieteniei, m-am urcat în tren...

Erling Olöl (reamintesc că are 11 ani):

— Tata a mai fost în Romînia, anul trecut. Într-o delegație de studii economice. Din ce mi-a povestit, am venit cu o impresie: aveți cele mai frumoase flori, cele mai dulci prăjituri și echipe de fotbal cu înaintași iuți și portari șmecheri. Prind toate mingile. Una nu lasă la poartă. Acum, mai am și alte impresii: toți copiii voștri fac sport, își spun glume bune — mereu i-am văzut veseli și rîzînd — și sînteți oameni atît de buni, încît și pîinea se face la voi cu zahăr și stafide (era vorba despre cozonacul romînesc...)

Hoar Skow (aceeași vîrstă):

— Aș vrea să mai rămîn aci... Pot sta și singur. Am învățat romînește: Pijica! Mulzameșc! Fromoș! Republiga Popolar Romana! Uraaa!

★

Și cîteva amănunte:

Lotte Wissing:

— Învăț la un institut catolic. Înaintea plecării, colegele au făcut un mic sfat, la care m-au chemat.

— Și chiar pleci în Romînia?

— Plec.

— La comuniști?

— La oamenii care m-au invitat.

— Și cine o să te păzească?

— ?!

— Dacă o să te fure?

Au avut dreptate. Mi-ați furat inima, din care las cu bunăvoie o părticică aci.

Johan Rosing:

— Douăzeci și patru ore înaintea plecării, am fost călduros felicitat de colegii mei, în cancelaria școlii. Cu toții mi-au mărturisit părerea de rău că nu mă pot însoți. Unul singur rămăsese impasibil.

— Nu te-ar tenta să vii cu mine? — îl întreb.

— Nu.

— De ce? Nu te interesează țările cu regim socialist?...

— Și încă cum!

— Atunci?

— Sînt invitat în Uniunea Sovietică...

Mihai GAVRIL

Vestea zboară

Saci peste saci
vîrfuiți — mărturii —
Tare-s grei,
sacii mei,
cu bucate.
Hii,
roibii noștri,
roibii mei aurii!
Zboare vestea prin sate!
Cît de drag
îmi e azi a trăi,
Roibii noștri
prea bine o știți.
De-ați putea —
eu vă simt —
ați vorbi
Despre cum
am fost noi oropsiți.
Voi flămînzi,
grebănoși,
numai os.
Cerul gurilor voastre
— uscat.
Rodul dijmelor plin
și gustos
Îl duceam la stăpînii din sat.
De stăpîni
tot bătuți
— judecați.
Arși cu bici,
pe spinări
— ca și voi —
Laolaltă,
la plug,
înhămați
Laolaltă,
în foc,
la război.
Alte vremi...
Azi ne stau mărturii
Sacii grei,
vîrfuiți cu bucate.
Hii,
roibii noștri,
roibii mei aurii!
Zboare veste prin sate!
Și mîine...
eu văd ca-n colhoz
herghelii,
Mari cirezi
de vite roșcate
Cum pasc
necuprinsele noastre cîmpii,
Văd marea de holde
înalte.
Și văd înflorind plaiul nostru iubit...
Sara,
sub cerul cu stele
„Lampa lui Ilici“
o văd aurind
Satele patriei mele.

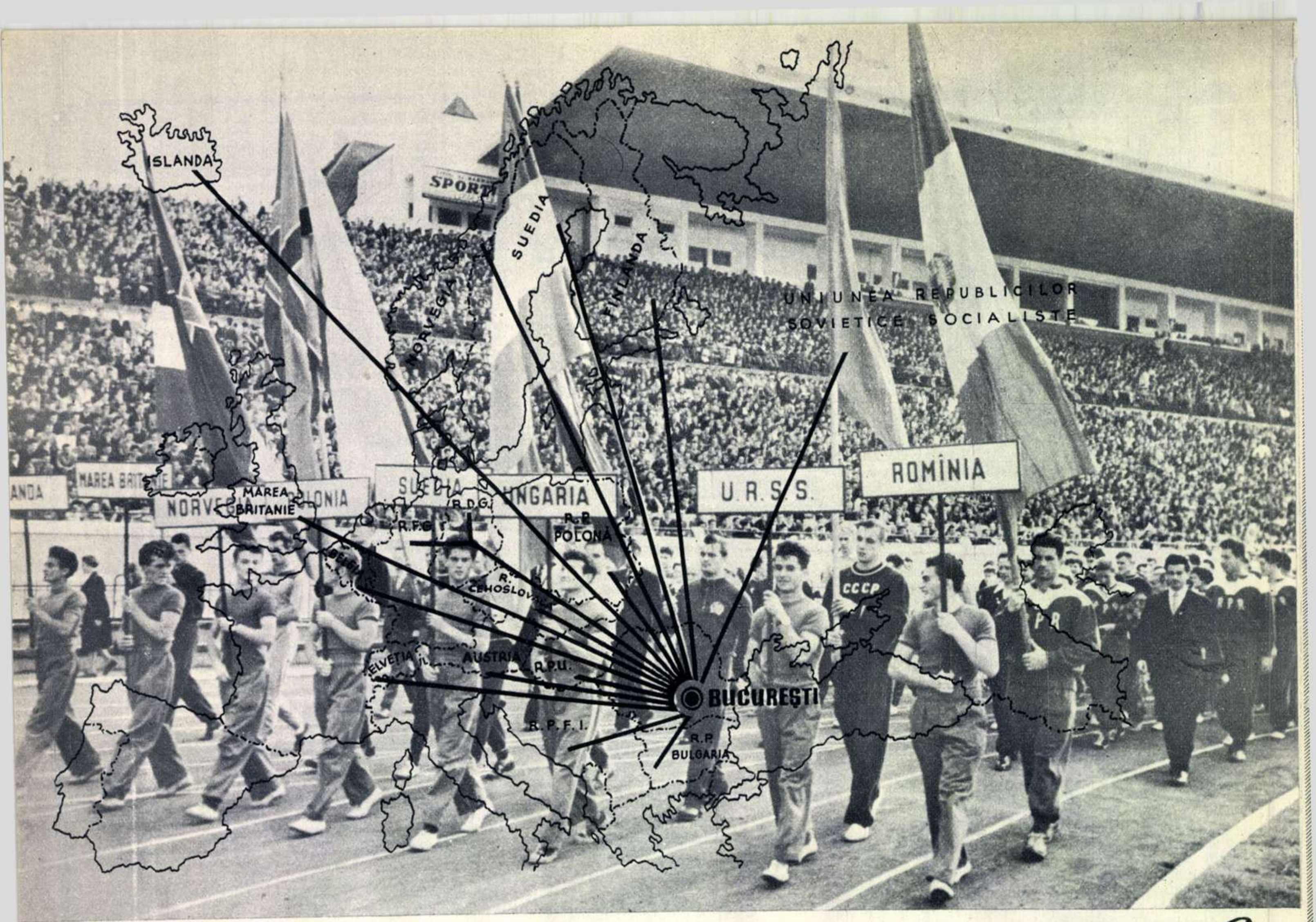

O întrecere a măiestri

Tradiţionalele campionate internaţionale de atletism ale R.P.R. au reunit în incinta frumosului stadion din Dealul Spirii pe fruntaşii atletismului european. Dintre aceştia, mulţi au aşteptat cu nerăbdare competiţia de la Bucureşti, pentru a-şi încheia cît mai strălucit activitatea sportivă pe anul 1955.

S-a vădit această intenţie chiar din zilele premergătoare întrecerii. Sovieticii au vizitat Stadionul Republicii şi şi-au petrecut aci cîteva ore. Nu pentru antrenament (regulamentul competiţiei nu permite efectuarea antrenamentelor pe locul de concurs), ci pentru a fi cît mai lămuriţi asupra condiţiilor pe care le vor avea în zilele întrecerilor. Iulin, putem spune, a „pipăit“ fiecare centimetru de pistă, a măsurat, a calculat şi şi-a făcut un adevărat plan de bătaie (lupta lui cu Ilie Savel necesita pregătiri cît mai minuţioase şi chiar o strategie în toată regula).

O deosebită măiestrie au dovedit sportivele sovietice, cîştigînd 8 din cele 11 probe feminine. Galina Vinogradova a urcat podiumul învingătorilor de trei ori pe locul I, cîştigînd proba de 100 m plat femei, sărind 6,08 m şi contribuind la cucerirea locului prim la ştafeta 4 x 100.

Ragnar Lundberg, celebrul suedez săritor cu prăjina, a venit cu intenţia de a-şi împlini visul de mult mărturisit: un nou record european la Bucureşti sau, oricum, o performanţă de mare valoare. El n-a uitat că, acum un an, rămăsese dator publicului bucureştean şi lui însuşi cu acest rezultat pe care nu-l putuse realiza (în 1954 el nu s-a calificat pentru finala probei).

În sfîrşit, Fütterer, cel mai rapid om al Europei, corecordman mondial al probei de 100 m plat, a cărui faimă a atras pe numeroase stadioane din lume sute de mii de spectatori, a ţinut foarte mult să vină şi la Bucureşti, pentru a concura pe pista Stadionului Republicii, despre care a auzit vorbindu-se numai lucruri bune.

Lista celor care au avut gîndul de a dărui Bucureştiului rezultate de valoare, poate fi prelungită. Ne vom mărgini să-l amintim acum doar pe Vladimir Kuţ care, pe aceeaşi pistă unde, cu doi ani în urmă, Zatopek îl învinsese, dorea să modifice recordul lumii deţinut de atletul cehoslovac.

Nobila misiune a sportului

An de an ideea nobilă a prieteniei şi păcii a prins rădăcini mai puternice, devenind o trăsătură caracteristică a „internaţionalelor“ noastre atletice. Acum i-am avut oaspeţi pentru prima oară pe sportivii Marii Britanii, pe cei ai R. F. Germane (care au realizat aci, în mic, marea dorinţă de unitate naţională a poporului german, concurînd sub acelaşi steag cu atleţii din R.D. Germană).

Braţ la braţ, au defilat sportivi din 17 ţări ale Europei, bucurîndu-se de rezultatele acestei competiţii în care au fost realizate un record mondial şi european (400 m femei — Itkina 53,9) şi 11 recorduri naţionale ale ţărilor participante.

Un record care nu va putea fi egalat

Aţi ghicit care este? Cel al lui Ion Soeter. Nu pentru cei 2 m trecuţi la înălţime, ci pentru cele 8 titluri de campion internaţional al R.P.R. de atletism cucerite consecutiv, (de data aceasta neaşteptat de uşor şi în prezenţa unor adversari deosebit de puternici). Pentru acest record de invidiat, Soeter a primit, pe lîngă uralele publicului, şi buchetele de flori ale demnilor săi adversari, Kovar şi Kaşkarov.

„Romînii au fost la înălţime“, ne spunea un gazetar oaspe. Ne-am gîndit la organizare, dar prietenul nostru se referea, aşa cum ne-a

După cursa de 100 metri plat grupul concurenţilor discută asupra desfăşurării ei. În prim plan, Fütterer, Germar şi Kaufman.

La Berna a cîştigat Hopkins. Cu aceeaşi săritură, 1,67 la Bucureşti a învins Iolanda Balaş.

explicat, la faptul că ambele probe de săritură în înălţime au revenit concurenţilor romîni.

Într-adevăr, Iolanda Balaş a ţinut să-şi imite „profesorul" cîştigînd proba feminină de săritură în înălţime, deşi a avut de suportat asaltul celor mai bune săritoare ale lumii.

Un cuvînd bun i se cuvine pe drept şi lui Ion Opriş, care de mult nu mai reuşise la Bucureşti o performanţă demnă de posibilităţile sale. A reuşit-o însă la timpul cel mai potrivit, cîştigînd net în faţa unor adversari bine cunoscuţi în Europa.

În afara concursului

I-am văzut pe concurenţi şi în afara concursului. Am rîs laolaltă cu ei, urmărindu-l pe Mircea Crişan şi am aplaudat împreună armonia şi verva fraţilor Grigoriu, care şi de data aceasta au oferit un „intermezzo" sportiv, pe teme din concurs, participanţilor la campionate. I-am urmărit în tribune, înaintea probelor sau după disputarea lor, (iugoslavul Mugosa şi-a dăruit florile frumosului său record naţional publicului care-l încurajase), şi în seara în care masa prietenească a încheiat, cum se cuvine, zilele de întreceri sportive.

Din toate acestea, am rămas cu o impresie puternică şi care va fi mereu proaspătă în amintirea noastră: prietenia tineretului sportiv este o realitate, dorinţa sa de pace o flacără vie.

Emanoil VALERIU

Vladimir Kuţ, distanţat cu mai bine de un tur de ceilalţi concurenţi, se apropie de capătul celor 10.000 metri alergaţi. Avînd ca principal adversar vîntul, Kuţ a reuşit totuşi să scoată a doua performanţă mondială, apropiindu-se cu numai 5 secunde de recordul lui Zatopek. →

ei şi a forţei

Suedezul Lundberg se pregăteşte să sară. Trecînd 4,45 metri, el a adus un nou record ţării sale apropiindu-se totodată de recordul european. →

Cîştigînd proba de săritură în înălţime, Ion Soeter a devenit campion internaţional al R.P.R. pentru a 8-a oară.

Tineretul patriei noastre

CONCURSUL DE PORTRETE FOTOGRAFICE ORGANIZAT DE REVISTA „FLACĂRA" ŞI CENTRUL DE PRODUCŢIE CINEMATOGRAFICĂ

DESPRE DEVELOPAREA NEGATIVELOR

De multe ori amatorul fotograf crede că, după ce a apăsat pe butonul declanşatorului şi a spus modelului său „mulţumesc", misiunea sa s-a terminat. Ce urmează după aceasta, developatul filmului, făcutul copiilor sau al măririlor, este — după părerea sa — un proces pur tehnic, neinteresant, în care nu se poate interveni, şi, deci, aceste operaţii pot fi lăsate pe mîna oricărui laborant mai conştiincios.

Acest fel de a gîndi este cît se poate de greşit. În fiecare etapă a fotoproceselor se poate interveni prin alegerea celor mai juste formule, prin îmbinarea lor, prin varierea timpilor, prin alegerea hîrtiei, a încadraturii, prin umbrire şi prin cîte alte procedee. Este surprinzătoare deosebirea dintre o copie contact obţinută pe o hîrtie aleasă la întîmplare şi executată pe baza procedeelor obişnuite şi o mărire bine decupată şi pusă în pagină, lucrată după procedee speciale. Ai putea spune că ai de-a face cu fotografii obţinute după clişee diferite.

Îndeobşte, developatul negativului nu pune probleme prea grele. Trebuie să se obţină un negativ transparent, cu detalii atît din umbre cît şi în lumini, cu o gradaţie dulce, care nu exclude însă o anumită brilianţă, şi cu o granulaţie cît mai fină. Pentru a obţine astfel de negative, în afară de expunerea justă în aparatul fotografic, trebuie să asigurăm şi o bună developare, într-un revelator pentru granulaţie fină, care este în acelaşi timp şi egalizator, respectînd indicaţiile de timp şi temperatură care se dau la fiecare formulă.

Un revelator economic, uşor de preparat şi care dă rezultate bune, este, de exemplu, următorul (din „Manual Practic de Fotografie" de E.A. Iofis):

Metol ....8 gr
Sulfit de sodiu anhidru............125 gr
Carbonat de sodiu anhidru ....5,75 gr
Bromură de potasiu ....2,50 gr
Apă ....pînă la 1 litru
Temperatura: 20° Celsius.
Timp de developare: 8-12 minute.

În 1 litru soluţie, se pot developa aproximativ 30-35 m film cinematografic sau 12-15 filme 6/9.

Este bine ca amatorul să adopte o singură formulă simplă, cu care să se obişnuiască şi să nu fie mereu în căutare de formule noi; nu există formule care „să facă minuni" şi cele mai bune rezultate se obţin cu revelatorul cu care eşti familiarizat şi căruia îi cunoşti toate caracteristicile. În general, se observă că la majoritatea formulelor se obţin rezultate mai bune atunci cînd există o uşoară suprapunere a negativului la fotografiere, iar la developare se respectă limita de timp mai scurtă.

Dacă obţinem un negativ după cum l-am descris mai sus, fără pete şi zgîrieturi, o etapă importantă a muncii a fost lăsată în urmă. Putem să răsuflăm uşuraţi. De acum înainte, chiar dacă greşim, greşelile sînt mai uşor reparabile. Ireparabile — sau foarte greu reparabile — sînt numai greşelile făcute la procesul negativ. Avînd un negativ bun, avem o bază solidă pentru a trece la procesul pozitiv, la executarea copiilor contact sau a măririlor.

Eugen IAROVICI
conferenţiar universitar

Obiecte de acum 45 de secole

...Studiind o placă groasă de teracotă, acoperită cu rînduri scrise în alfabetul cuneiform, savanţii se edificaseră definitiv că templul din apropierea oraşului Mari din valea Eufratului, fusese construit de regele Iahdun-Lim şi dedicat zeităţii soarelui, Şamaş. Arheologii intenţionau să termine, cu aceasta, lucrările lor... La un moment dat, însă, ei au observat că fundaţiile templului acoperă o clădire mică, ce părea mascată. Săpătorii au intrat iar în acţiune. Şi, treptat, din straturile de pămînt a apărut o groapă dreptunghiulară. În fundul gropii, au fost găsite însă numai cioburile unui ulcior de pămînt, frumos ornamentat.

În momentul de faţă, este greu să se stabilească destinaţia exactă a acestei misterioase încăperi. Poate că a fost cavoul regal sau capela de cununie. Orice ipoteză pare acceptabilă. Cert este însă un lucru: că noua descoperire i-a îndîrjit nespus în cercetări pe aceşti arheologi, care lucrează intens de cîţiva ani în împrejurimile oraşului Mari din valea Eufratului. Zidurile dezvelite pînă acum, sculpturile şi plăcile de piatră descoperite le-au permis să constate că ele datează de aproximativ 4500 ani. Acum un an au fost dezgropate trei temple minunate. Deosebit de interesantă este curtea unuia dintre ele, în care s-a găsit „betilul", piatra sacră, care prin aspectul ei sugerează o imensă căpăţînă de zahăr. Arheologii presupun că el reprezenta fie însăşi zeitatea, fie tronul ei. Acest betil e una dintre cele mai vechi pietre sacre descoperite pînă acum. Valoarea sa ştiinţifică nu constă însă numai în vechimea lui, ci şi în însuşi faptul că a fost găsit aici, în valea Eufratului, deoarece pînă acum nu au fost găsite asemenea betile decît pe litoralul Mediteranei şi au fost puse în legătură cu riturile religioase ale fenicienilor; descoperirea pietrei sacre atît de departe, în interiorul continentului, sugerează ipoteza că popoarele care locuiau în valea Eufratului aveau aceeaşi credinţă şi rituri ca şi popoarele de pe litoralul Mediteranei.

S-a mai găsit şi un cap de femeie sculptat, ce se presupune a fi al unei cîntăreţe de acum 40 de secole. Cercetările din valea Eufratului continuă.

(După revista poloneză „Swiat")

Fragment de sculptură în sidef şi fildeş, descoperit în templul zeului Şamaş.

DEZLEGAREA JOCULUI APĂRUT ÎN nr. 19

„Să cunoaştem sistemul nostru planetar"

ORIZONTAL: 1) Pluton—Marte. 2) Luna — Omite — Rn. 3) An—Sori—Ancie. 4) Neva—Mercur—P. 5) Ete—Sa—Pămînt. 6) Tanic—C—Uitau. 7) E—Uranus—Te—N. 8) Esop — Stuart. 9) Am —Saturn — Ion. 10) Jupiter — Apune.

VERTICAL: 1) Planete—Aj. 2) Lunetă — Emu. 3) Un—Venus—P. 4) Tasa—Irosi. 5) O— O—Scăpat. 6) Norma—N—Te. 7) Mie—Cusur. 8) Mi—Rp—Str. 9) Atacau—Una. 10) Renumită—P. 11) T—Criteriu. 12) Eri— Na—Ton. 13) Neptun — Ne.

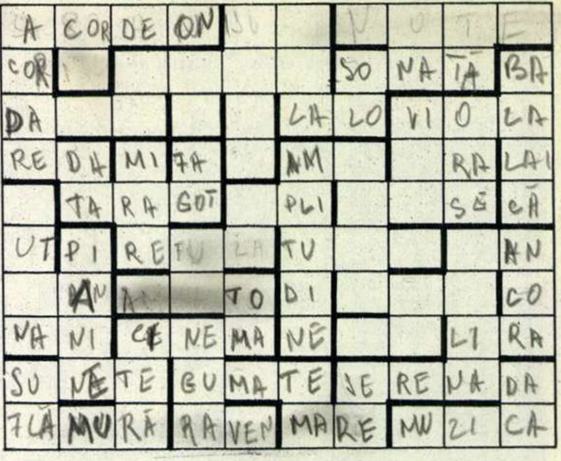

	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
1	A	COR	DE	ON						
2	COR						SO	NA	TA	BA
3	DA					LA	LO	VI	O	LA
4	RE	DA	MI	FA		AM			RA	LAI
5		TA	RA	GOT		PLI			SĂ	CĂ
6	UT	PI	RE			TU				AN
7		AN			TO	DI				CO
8	NA	NI	CE	NE	MA	NE			LI	RA
9	SU	NE	TE	GU	MA	TE	SE	RE	NA	DA
10	FLĂ	MU	RĂ	RA	VEN	MA	RE	MU	ZI	CA

MUZICA ÎN SILABE

ORIZONTAL: 1) Instrument muzical — Prin ele acţionăm instrumentele de suflat sau instrumentele de coarde cu percuţie — Despre cele muzicale e vorba. 2) Alcătuit din instrumente vii — Graţii — Mic instrument de suflat din pămînt ars — Compoziţie executată la unul sau două instrumente: pian sau pian şi vioară — Negaţie. 3) Operă a compozitorului ceh Smetana — Undă — Pronume — Compozitor francez de origină spaniolă (1823-1892), autorul „Simfoniei spaniole" — Instrument mai mare decît vioara, avînd coardele acordate o cvintă mai jos şi reprezentînd timbrul altului. 4) Înfăţişa — Notă indicînd tonalitatea în care Enescu a scris la 13 ani o uvertură pentru orchestră — Notă indicînd tonalitatea în care Enescu a scris la 14 ani o simfonie fără final — Pronume — Instrument de percuţie — Dată — Spăl capul. 5) Insulă engleză — Clarinet popular — Impodobi — Albiile vechi ale rîurilor — Precum. 6) Ut — 3,14 — A nu recunoaşte — „Pur" poetice — Instrument de coarde cu percuţie. 7) Nume feminin — Antagonist lui „staccato" — Pronume — Geniul muzicii romîneşti (1881-1955) — Cobalt. 8) Leit-motivul cîntecului de leagăn — Cinematograf — Pronume — Artist — Cel mai vechi instrument cu coarde, originar din Grecia, azi scos din uz. 9) Vibraţii sonore — Impregnate cu cauciuc — Mozart a compus una... mică. 10) Drapel — Compozitor francez, autorul lucrărilor „Rapsodia spaniolă", „Bolero" etc. — Numele unui teatru din Moscova — Arta care face obiectul acestui careu.

VERTICAL: 1) Potrivirea instrumentelor muzicale după sunetul la al diapazonului (437,5 vibraţii/sec.) — Instrument cu coarde — Cîntă din trombon, clarinet sau flaut. 2) Instrument de suflat format dintr-un tub lung metalic, îndoit de mai multe ori circular, prevăzut cu pavilion şi îmbucătură şi putînd fi simplu sau cu tuburi adiţionale (pl.) — Nume chinez — Dăruită — O formă mai mică a pianului cu coardele în poziţie verticală (pl.) — Început de muzică. 3) Prepoziţie — Piaţă din Capitală — Uimire — Articol — Instrument cu coarde, lat şi scund, ca un dulăpior, pe care-s fixate 36-42 coarde, dintre care 5 acordabile. 4) În saxofon sau acordeon — Fluier ciobănesc, lung de 70-80 cm, din lemn de paltin, cu 5-6 găuri, mai îngust la capătul de jos — Instrument de suflat din lemn, de circa 2 m lung, frînt în două, avînd 8 găuri şi multe clape, iar la capătul superior are înfiptă o ţeavă în formă de „S"; sunetele sale grave seamănă cu ale cimpoiului — Contesta — Ceaţă. 5) Instrument de suflat din abanos, tub cilindric drept şi lung de 3/4 m, cu 18-20 găuri din care 13 acoperite cu clape (pl.) — Instrument de suflat cu claviatură, cel mai amplu şi mai perfecţionat dintre toate instrumentele muzicale — Poet romîn (1874-1954) — Pronume — Epitet cu sensul de mare, adăugat odinioară unor ranguri boiereşti. 6) Procedură juridică — Proprietate caracteristică unui ton — Motivul principal al unei compoziţii, după care se dezvoltă celelalte fraze. 7) Prepoziţie — Interpretarea fără acompaniament a unei piese instrumentale sau vocale — Instrument de percuţie — Unealtă — Grădini sub geam. 8) Coardă — Cel mai mic şi cel mai înalt (ca ton) dintre instrumentele cu arcuş — Pronume — Cel mai vechi cronicar rus — Între do şi mi — Unitate de măsură chineză. 9) Plantă medicinală — Aşezări omeneşti — Flaut mic — 24 ore. 10) Pronume — Instrument popular rus cu 2 sau 4 coarde — A opri o navă — Condiţional.

REDACŢIA: BUCUREŞTI PIAŢA SCÎNTEII Căsuţa Poştală 7 Tel. 7.60.10 Int. 1788 **ABONAMENTE:** la toate oficiile poştale din ţară şi la factorii poştali şi difuzorii voluntari din întreprinderi şi instituţii. **PREŢUL ABONAMENTELOR** 3 luni: 9 lei 6 luni: 18 lei un an: 36 lei

• Tipărită la Combinatul Poligrafic Casa Scînteii „I. V. Stalin".

Sportivul

DE NELL COBAR

Sînt un sportiv invincibil. Ghinionul meu e însă că sînt persecutat! De aceea, nu pot suporta publicul și nici adversarii... Aceasta nu mă împiedică totuși să particip la competiții și să obțin mari succese. Bineînțeles, în felul meu ...

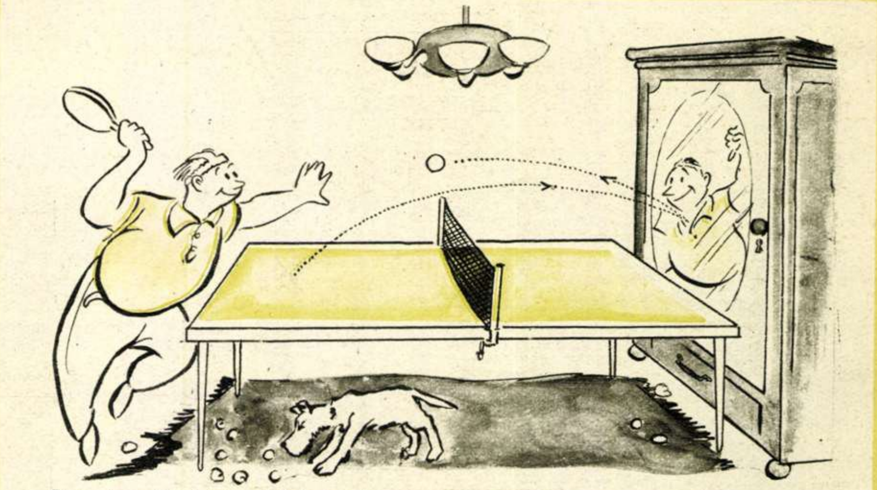

Deși adversarii îmi imită stilul de joc, la tenis de masă, pînă azi încă n-am pierdut nici un meci.

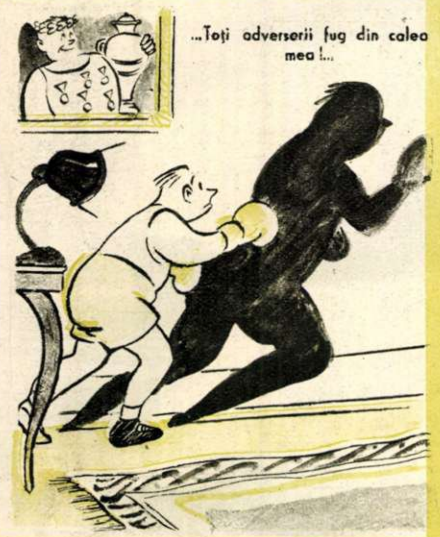

...Toți adversarii fug din calea mea!...

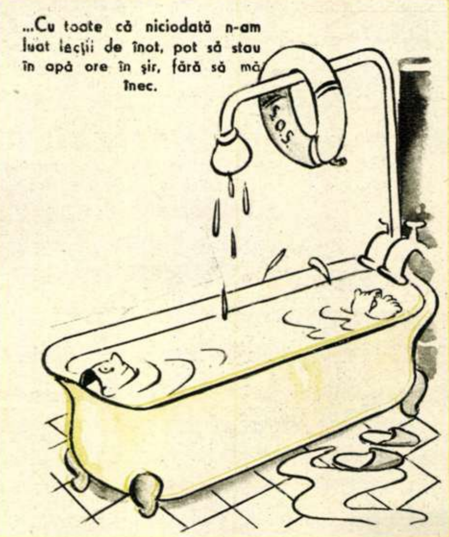

...Cu toate că niciodată n-am luat lecții de înot, pot să stau în apă ore în șir, fără să mă înec.

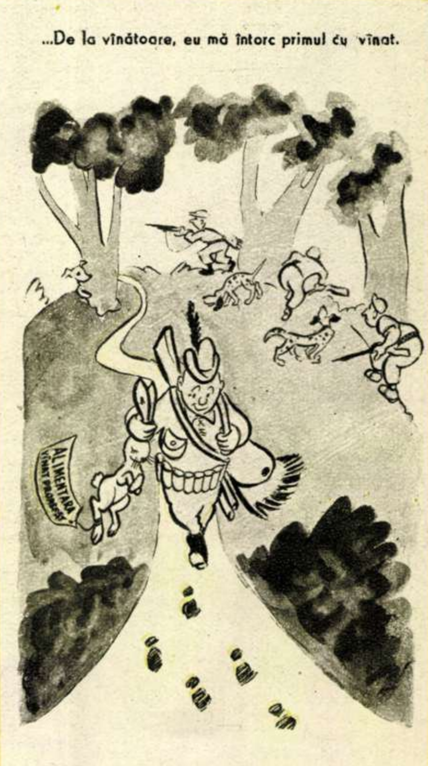

...De la vînătoare, eu mă întorc primul cu vînat.

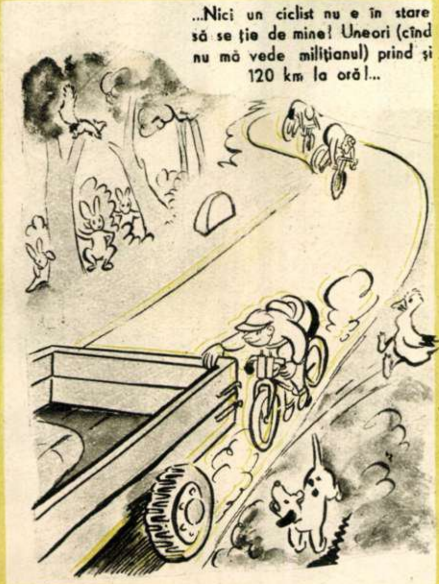

...Nici un ciclist nu e în stare să se ție de mine! Uneori (cînd nu mă vede milițianul) prind și 120 km la oră!...

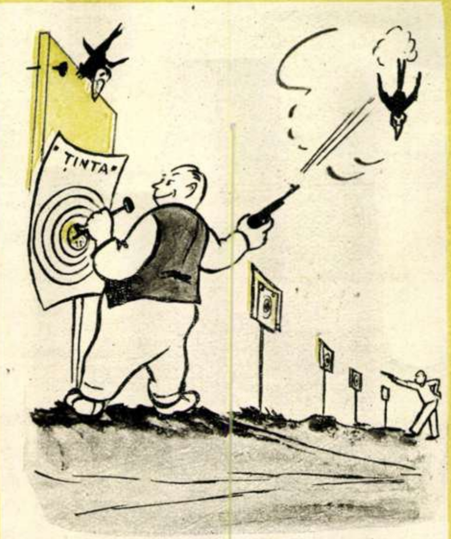

La tir ... eu găuresc centrul negru de cîte ori poftesc ...

...Și totuși, căile gloriei îmi sînt închise!... De ce? Pentru că am un singur ghinion: sînt persecutat!...

Bibl. Cent. Reg.

FLACARA
Nr. 20 (69) — 15 octombrie 1955

89

Prețul 1,50 lei

PEACE
FRIEDEN

C5
F

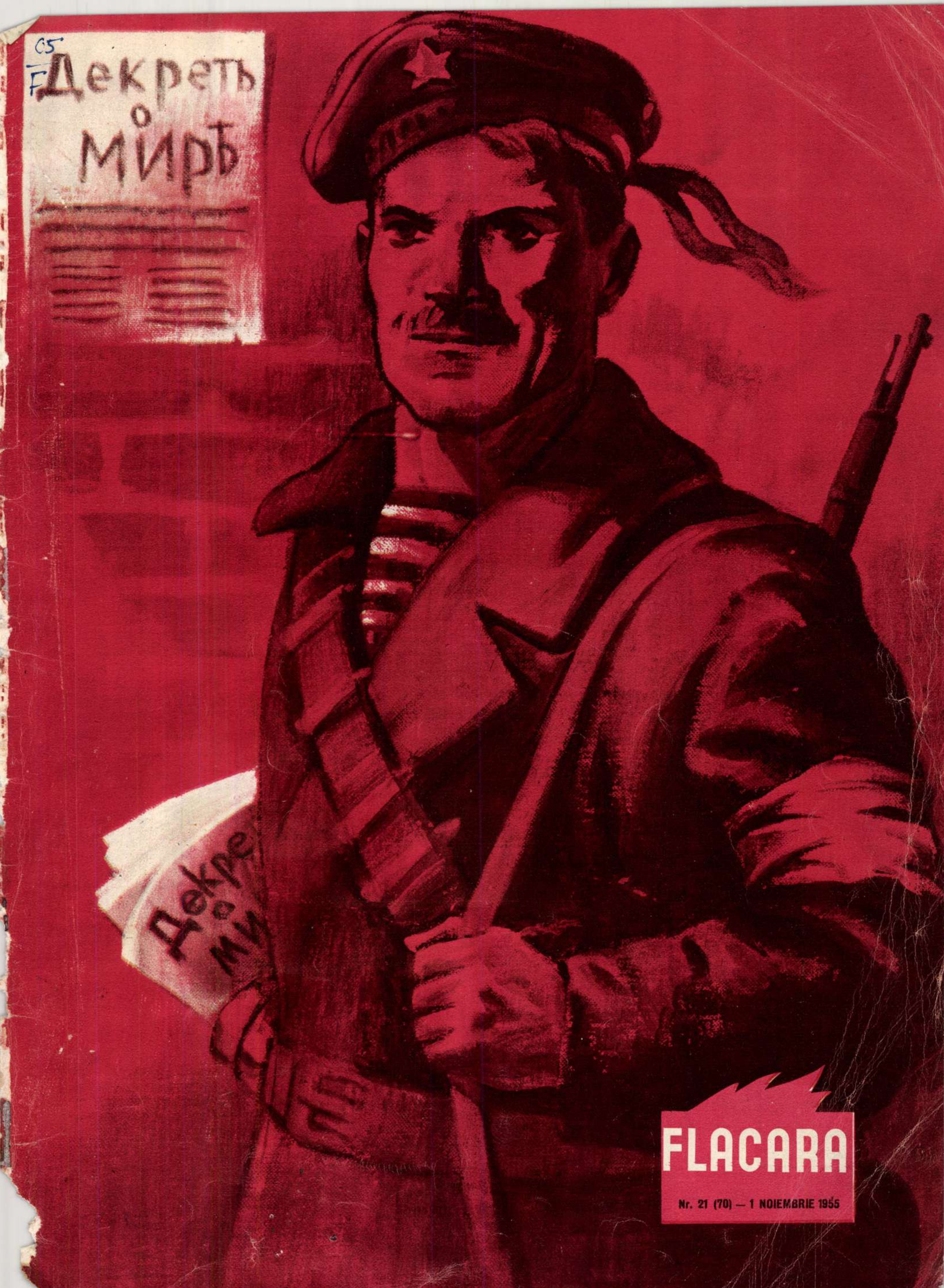
Декретъ
о
мирѣ
Декре
о
ми

FLACARA

Nr. 21 (70) — 1 NOIEMBRIE 1955

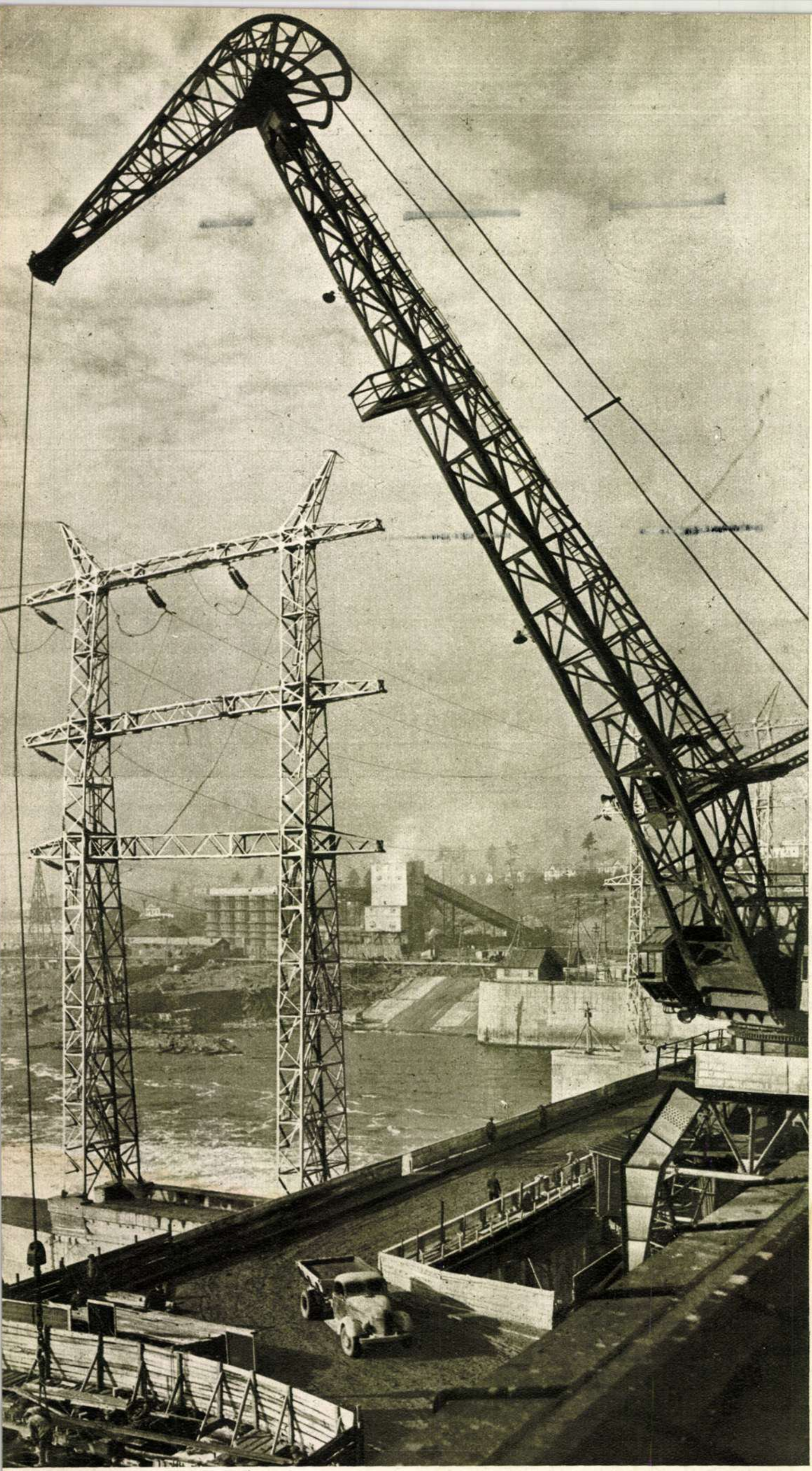

PE RÎUL KAMA

de I. SAFIR

Pe Kama largă, rîu cu toane,
Mă poartă vremea printre oameni.

Mă poartă-n port, mă poartă-n larg,
Cu steaguri roşii pe catarg.

Mi-i drag aici – adînc tumult –
Murmurul apei să-l ascult,

Vapoare mari, ce valuri sparg –
Dar omu-mi este mult mai drag

O, cîtu-i omul de bogat
Cînd are visul drept, înalt!

Pe-aici tot omu-i mare faur
Şi vorba-i faptă plină, aur.

Aici puterea apei, frîntă,
Cu omul s-a luat la trîntă

Şi-acum, în gheare de beton,
Ea plînge jalnic, monoton.

Săltînd în spume greu, străină,
Răsuflă-nvinsă prin turbină.

Şi sorii izbucnesc din ape;
Străpunsă, noaptea stă să crape,

Că vin lumini, în largi şuvoaie,
Prin taiga drum vînjos îşi taie,

Intrînd măreţ, intrînd stăpînă,
În satele de munte, -n mină.

Şi s-or topi, sub focul viu,
Gheţarii nordului pustiu.

... Pe Kama largă, rîu cu toane,
Mă poartă vremea, printre oameni.

Mă poartă-n port, mă poartă-n larg,
Cu steaguri roşii pe catarg.

Oraşul Molotov, 1955

☆

Pe şantierul hidrocentralei de pe Kama.

← Fotografia: Press Fotoaghentstvo

☆

COPERŢILE I – IV: 1917 – Decretul păcii.

Desen de I. COVA,
laureat al Premiului de Stat

FLACARA

Proletari din toate țările, uniți-vă!

Nr. 21 (70) 1 NOIEMBRIE 1955 ANUL IV

REVISTĂ BILUNARĂ SOCIAL—POLITICĂ ȘI LITERAR—ARTISTICĂ

TRAIASCA IN VECI PRIETENIA ROMINO SOVIETICA

Prezidiul celui de al IV-lea Congres A.R.L.U.S.

SUB STEAGUL LUI OCTOMBRIE

Acum 38 de ani tunurile de pe „Aurora" au vestit că s-a născut o lume nouă. S-a născut în focul unei revoluții cum nu s-a mai pomenit pe lume. S-au bucurat atunci oamenii exploatați și asupriți de pretutindeni. Le-a înflorit în inimi speranța — devenită apoi certitudine — că oamenii muncii pot avea parte de fericire chiar pe astă lume, că există dălți și ciocane capabile să sfarme chiar și cele mai îndărătnice lanțuri, că omul se poate scutura de robie și-și poate îndrepta spinarea încovoiată de secole de exploatare. Iar ecoul tunurilor de pe „Aurora" s-a răspîndit departe, în toate ungherele pămîntului.

În aceeași zi, lumea veche, capitalismul, s-a îmbolnăvit de o boală fără leac, a primit o rană de moarte, de care nu-l mai poate scăpa nici aurul din safeuri, nici maccarthysmul, nici bomba atomică, nici isteria războinică. Zadarnic a încercat capitalismul să înăbușe în fașă socialismul nou-născut. Zadarnic și-a vîrît el capul în nisip strigînd: „nu există republica sovietică!" După cum la fel de zadarnic răsună și azi țipetele neputincioase ale unora care refuză să recunoască existența obiectivă a republicii populare a celor 600 milioane de chinezi, ca și apariția celorlalte state libere din Europa și Asia, în urma lecției de istorie pe care Armata Sovietică a servit-o pretendenților la dominația lumii, în cel de al doilea război mondial și ca urmare a luptei popoarelor împotriva jugului de secole.

Cum s-a văzut prea bine pe harta lumii, în cei 38 de ani socialismul a crescut falnic. A crescut pentru că la leagănul său a vegheat partidul comuniștilor, creat de genialul Lenin, călit în lupte glorioase sub conducerea lui Lenin, a continuatorului operei sale nemuritoare, marele Stalin, și a tovarășilor lor de luptă, partidul care se bucură de dragostea fierbinte a tuturor oamenilor cinstiți de pe glob.

Lumea nouă, marele lagăr al păcii și socialismului, trăiește și învinge. Ea numără peste 900 milioane de cetățeni liberi. Dintre aceștia, 200

Vizitînd diferite oraşe ale ţării noastre, membrii delegaţiei sovietice s-au oprit şi la Tg. Mureş unde, printre altele, au vizitat şi biblioteca documentară „Teleki".

Primul grup de turişti sovietici au poposit în ţara noastră. Vizitînd cartierul Ferentari din Bucureşti, turiştii sovietici au şi înnodat legături de prietenie. Şi primii prieteni sînt, desigur, cei mici...

Venind în mijlocul pionierilor romîni, la Palatul Pionierilor din Capitală, scriitorul sovietic Lev Kassil a avut cea mai vie dovadă a dragostei pe care i-o poartă micii cititori romîni ai cărţilor sale.

de milioane sînt oamenii sovietici. Ei au transformat ţara lor într-o uriaşă putere socialistă, au înălţat grandioase construcţii ale socialismului şi comunismului, au îndeplinit şi supraîndeplinit măreţele cincinale — pe cel de al cincilea l-au îndeplinit în patru ani şi patru luni — au dezvoltat puternic industria grea, temelia dezvoltării întregii economii naţionale; la sfîrşitul acestui an producţia mijloacelor de producţie va fi cu 84 la sută mai ridicată faţă de nivelul anului 1950 şi va reprezenta 70 la sută din întreaga producţie industrială a Uniunii Sovietice; producţia bunurilor de larg consum din acest an va depăşi cu 72 la sută nivelul anului 1950; minunaţii oameni sovietici luptă acum pentru îndeplinirea în 3-4 ani a sarcinilor puse pentru viitorii 6 ani de către Plenara din ianuarie 1955 a C. C. al P.C.U.S., de a obţine o recoltă de 10 miliarde de puduri de cereale pe an şi de a dubla producţia animală. Scriitorii, artiştii, savanţii sovietici au obţinut cuceriri de însemnătate istorică mondială, ştiinţa şi tehnica sovietică au cucerit prioritatea în folosirea paşnică a energiei atomice.

Acestea sînt fapte — şi ele vorbesc cu încăpăţînarea faptelor despre superioritatea orînduirii socialiste în plin avînt faţă de orînduirea capitalistă măcinată de adînci contradicţii. Ele vorbesc despre societatea a cărei lege supremă este fericirea omului. Atunci cînd oamenii sînt conduşi de un asemenea partid ca Partidul Comunist al Uniunii Sovietice şi se călăuzesc de o asemenea ştiinţă ca ştiinţa leninistă despre făurirea fericirii omeneşti, nici un obstacol nu le poate stăvili marşul impetuos spre fericire.

Pe această concepţie se întemeiază şi politica de pace a Statului Sovietic. El luptă pentru pace şi securitate, pentru relaţii de prietenie şi colaborare economică, politică şi culturală între state. Iar relaţiile ce s-au stabilit între ţările lagărului păcii sînt un model pentru toate popoarele lumii. Aşa cum în relaţiile dintre ţările capitaliste nu poate funcţiona decît legea junglei — în relaţiile dintre ţările socialiste nu poate domni decît legea prieteniei, a acelei prietenii nemaicunoscute în istoria relaţiilor dintre state, prietenia bazată pe principiul leninist al internaţionalismului proletar.

Spunea tovarăşul Gh. Gheorghiu-Dej: **„Cauza prieteniei romîno-sovietice este cauza întregului popor"**. Aceasta au înţeles-o oamenii înaintaţi din ţara noastră încă din zilele lui Octombrie 1917. În sufletul cinstit al poporului romîn a vibrat întotdeauna puternic simpatia pentru primii oameni liberi din lume, iar astăzi masele muncitoare din ţara noastră manifestă un interes şi mai fierbinte pentru prietenia cu marele popor sovietic. Este prietenia celor ce au fost eliberaţi, faţă de eliberatori, prietenia constructorilor socialismului faţă de cei care îi ajută la această construcţie. Este recunoştinţa poporului unei ţări fostă semicolonie imperialistă — azi ţară liberă şi independentă, ţară industrial-agrară în plină dezvoltare — faţă de poporul care a construit socialismul victorios şi azi zideşte comunismul; este dragostea poporului care înfăptuieşte primul plan cincinal, care-şi făureşte o puternică industrie grea, o agricultură socialistă, o cultură înaintată, un nivel de trai în continuă creştere. Este dragostea faţă de marea putere mondială care pune cu generozitate la dispoziţia ţării noastre — ca şi a celorlalte ţări ale lagărului socialist — utilaj, maşini, documentaţie, experienţă pentru organizarea producţiei.

Manifestările care au avut loc în acest an în Luna prieteniei romîno-sovietice au demonstrat că oamenii muncii din ţara noastră sînt însetaţi de a cunoaşte realităţile sovietice, de a se bucura de cuceririle poporului sovietic, de creaţia oamenilor de artă şi ştiinţă din Uniunea Sovietică, de a învăţa şi iar a învăţa de la ei. De aceea se epuizează atît de repede în librării minunatele ediţii din Gorki şi Maiakovski, Şolohov şi Fedin, Gaidar şi Ehrenburg. De aceea e aglomeraţie la casele de bilete ale cinematografelor la filme ca „Romeo şi Julieta" sau „Boris Godunov"; de aceea găseşti la orice oră a zilei zeci de oameni aşteptînd să intre la una din manifestările de la Casa Prieteniei Romîno-Sovietice din strada Batiştei. Era suficient să priveşti chipurile oamenilor de litere după ce au ascultat conferinţa scriitorului sovietic Lev Kassil despre Maiakovski, sau pe ale juriştilor după ce l-au ascultat pe Kudreavţev, sau ale iubitorilor de muzică, care pur şi simplu nu i-au lăsat pe violonistul Igor Oistrach, pe pianistul Iakov Zak sau pe soprana Goar Gasparian să părăsească podiumul, cerîndu-le încă şi încă un „bis" — pentru ca să înţelegi că o asemenea dragoste e veşnică, e izvorîtă din inima poporului şi e întemeiată pe admiraţia faţă de tot ce e înaintat şi aducător de lumină şi bucurie.

Şi e fără îndoială că există o legătură între simţămintele participanţilor romîni la manifestările din cadrul Lunii prieteniei romîno-sovietice şi ale oamenilor sovietici, care în aceleaşi zile şi poate în aceleaşi clipe îi aplaudau pe George Georgescu, Silvia Şerbescu sau Mihai Constantinescu, în frumoasele săli de concerte ale Moscovei sau Leningradului.

Dragostea pentru Uniunea Sovietică a pătruns adînc în conştiinţa poporului romîn. O simţi pretutindeni în lucruri mari şi în lucruri mici: într-o uzină în care auzi discutînd despre o nouă metodă sovietică pe doi dintre cei 350.000 de muncitori care aplică metodele înaintate sovietice; pe o stradă, seara tîrziu, cînd un om vine spre casă fredonînd un cîntec de Mokrousov; în faţa Oficiului Naţional de Turism „Carpaţi" unde vezi doi tineri logodnici care plănuiesc să-şi petreacă voiajul de nuntă într-o excursie la Moscova; pe o bancă, într-un parc, unde vezi cîţiva pionieri descifrînd nişte versuri ale lui Marşak în original. O simţi şi în interesul cu care oamenii urmăresc în ziare noile acţiuni ale politicii de pace a Uniunii Sovietice.

Nu există om cu judecata sănătoasă care să nu îmbrăţişeze cu toată inima principiile politicii externe a Ţării Sovietice şi a întregului lagăr al păcii, care afirmă: egalitatea între statele mari şi mici, neamestecul în treburile interne; neagresiunea şi respectarea integrităţii teritoriale a altor state; respectarea suveranității și independenței naționale; colaborare internațională și continua destindere a încordării internaționale. Poporul romîn pășește fără abatere pe acest drum, alături de Uniunea Sovietică și țările de democrație populară, și e hotărît să contribuie din toate puterile la dezvoltarea mai departe a colaborării pașnice cu toate țările pe bază de reciprocitate.

Ziua de 7 Noiembrie, cea de a 38-a aniversare a Marii Revoluții Socialiste din Octombrie, este întîmpinată de către oamenii muncii din țara noastră prin sporirea eforturilor pentru construcția pașnică a socialismului, pentru ridicarea nivelului de trai al poporului, pentru întărirea capacității de apărare a patriei. Strîns unit în jurul partidului și guvernului, poporul muncitor își îndreaptă gîndurile pline de recunoștință către Uniunea Sovietică, farul luminos al întregii omeniri muncitoare.

Poporul romîn e mîndru de cuceririle sale obținute cu ajutorul primului stat socialist din lume, făurit prin victoria Marii Revoluții Socialiste din Octombrie. Și e sigur că cei ce și-au scuturat lanțurile nu vor mai consimți să-și pună din nou grumazul în jugul exploatării, numai pentru a face pe placul unui grup de oameni de afaceri care rîvnesc la dominația mondială. Oamenii muncii din țara noastră, în frunte cu clasa muncitoare, sub conducerea Partidului Muncitoresc Romîn, călăuzindu-se de nemuritoarea învățătură a lui Marx, Engels, Lenin, Stalin, desfășoară larg steagul luptei pentru pace și socialism, avînd drept chezășie a victoriei lor prietenia de nezdruncinat cu Uniunea Sovietică și cu toate țările lagărului socialist.

De un deosebit succes s-a bucurat soprana sovietică Goar Mihailovna Gasparian, artistă a poporului din R.S.S. Armeană, în recitalurile pe care le-a dat la București. ←

Un public numeros a asistat la conferința cu tema: „Legalitatea Socialistă și dreptul în U.R.S.S.", pe care P. I. Kudreavțev, prim locțiitor al ministrului Justiției al U.R.S.S., conducătorul delegației sovietice, a ținut-o în Capitală ↓

Iubitorilor de muzică din țara noastră le-a fost rezervată o bucurie deosebită; tînărul violonist sovietic Igor Oistrach a demonstrat în cele cîteva concerte pe care le-a dat în țară, înaltul nivel al artei interpretative sovietice. Iată-l pe Igor Oistrach, cu ocazia concertului de la Ateneu (sus, medalion), precum și după concert (dreapta), împreună cu violonistul romîn Ion Voicu, compozitorul Mauriciu Vescan și alții. →

POVESTIND DESPRE PATRIA PIONIERILOR SOVIETICI

Strînși roată în jurul tovarășului Sekereș, pionierii de la Școala de 7 ani nr. 1 din Codlea sînt numai ochi și urechi. Reîntors de curînd din Uniunea Sovietică, unde și-a petrecut concediul de odihnă, muncitorul fruntaș I. Sekereș, de la IPROFIL Măgura-Codlei, le povestește despre toate cele văzute de el în marea Țară a Socialismului, despre Crimeea, unde a stat vreo trei săptămîni, vizitînd și tabăra pionierilor sovietici de la Artek. La urmă, fotografiile aduse din Uniunea Sovietică au completat cele povestite.

Eugenia HURMUZACHE, corespondent-Codlea

Excursie la MOSCOVA

— carnet turistic ilustrat —

de Victor VÎNTU

Fotografii de B. KUZMIN (Moscova)

Plecăm în minunata călătorie care ne va realiza unul dintre cele mai frumoase visuri: vom vedea Moscova. Peste cîteva clipe doar, ne vom urca în acest vagon ce poartă o inscripţie demnă de reţinut: prima excursie la Moscova, organizată de O. N. T. „Carpaţi".

Cum e la Moscova? Reîntorşi în patrie, din prima zi încă, am auzit, pusă de nenumărate ori, de către diferiţi oameni, aceeaşi întrebare: „cum e la Moscova?" Voiau un răspuns scurt şi cuprinzător. Cu alte cuvinte: ce te-a impresionat mai puternic la Moscova? Să zicem că răspunzi: „Universitatea Lomonosov". Interlocutorul te întreabă atunci: „bine, dar Kremlinul?" Spui Kremlinul — o să-ţi răspundă: „de ce nu Universitatea?"; spui Expoziţia Agricolă Unională... şi aşa mai departe.

Cel mai potrivit răspuns la această — după cum se vede dificilă întrebare — e însăşi păţania grupului nostru de turişti la Moscova. După ce am vizitat Expoziţia Agricolă Unională, am declarat irevocabil: e cel mai minunat lucru din Moscova! Am conchis la fel de irevocabil şi după ce ne-am plimbat prin Kremlin. Cînd am vizitat (citeşte: rătăcit aproape prin) Universitatea Lomonosov, am hotărît: e lucrul cel mai minunat din Moscova. Abia atunci am băgat de seamă că acelaşi lucru îl spusesem în prima zi, la fel şi într-a doua... Cred că păţania aceasta, prin ea însăşi, răspunde cel mai bine întrebării: „cum e la Moscova?".

O a doua întrebare pe care am auzit-o iarăşi, de nenumărate ori, sună astfel: „poţi cunoaşte Moscova în cele şase zile?" La această întrebare, e cel puţin tot atît de greu de răspuns, dacă nu e întovărăşită de una ajutătoare: „ce poţi vedea la Moscova, în şase zile?" Multe! — se poate răspunde, cu conştiinţa deplină a realităţii. Ca mărturie, stau fotografiile din paginile de faţă ale acestui scurt carnet turistic ilustrat, bogăţia de impresii cu care ne-am întors toţi şi... încă ceva de neuitat: calda ospitalitate cu care ne-au înconjurat oamenii sovietici, ajutîndu-ne să cunoaştem cît mai multe din Moscova; totodată prietenia şi sinceritatea lor care ne-au ajutat să-i cunoaştem cît mai mult pe ei înşişi.

Apoi, dacă ne lăsăm călăuziţi de spiritul proverbului: „ziua bună se cunoaşte de dimineaţă", trebuie să notăm că Moscova se cunoaşte încă de la graniţă, de la primii kilometri parcurşi pe căile ferate sovietice. Curăţenia ireproşabilă din tren am regăsit-o identică în metro; liniştea din sălile de aşteptare şi de pe peroanele gărilor, prin care am trecut şi ne-am oprit, am regăsit-o, în ciuda circulaţiei intense, pe străzile şi bulevardele cele mai mari ale Moscovei; masivitatea, frumuseţea şi bogăţia arhitectonică a gării-palat din Kiev le-am admirat, mai minunate chiar, în sălile palatului-universitate „Lomonosov"; disciplina călătorilor ne-a impresionat apoi şi la Moscova, în troleibuse, la teatre, pe stadion; cît despre varietatea şi bogăţia alimentară pe care le-am „încercat" pe drum, magazinele Moscovei n-au mai reprezentat pentru impresiile noastre decît... cel mai înalt etaj. Pot să spun chiar că aceste „poziţii cîştigate" ne-au înlesnit foarte mult să ne obişnuim, să asimilăm priveliştea şi atmosfera Moscovei. O dată cunoscute „punctele cardinale" încă de pe drum, orientarea a fost mai rapidă şi mai precisă.

Asta nu ne-a scutit de puternice emoţii. O plimbare, o simplă plimbare prin Moscova e revelatoare. Pentru imagini de ansamblu însă, mersul pe jos nu e recomandabil. Poţi să străbaţi o distanţă respectabilă — cum ar fi, să zicem una echivalentă cu parcursul dintre Piaţa 28 Martie şi Piaţa Scînteii — şi, cu toate acestea, să continui a te învîrti în plin perimetru central. O arteră cum e Sadovoie-kolţo are nu mai puţin de 15 kilometri... Dacă, în materie de distanţe, mersul pe jos nu e cîtuşi de puţin recomandabil în a face concurenţă metroului, el nu poate fi însă în nici un caz înlocuit, cînd e vorba de admirat înălţimile Moscovei — fie şi pentru simplul motiv, că, din autobus, nu poţi zări decît o părticică dintr-o clădire înaltă.

O plimbare prin Moscova e revelatoare şi dintr-un alt punct de vedere: poţi să vezi cum se naşte, sub ochii tăi, un oraş nou. Găseşti, cred, puţine străzi pe care să nu se construiască ceva. Asişti mai deplin la acest viu proces, în clipa în care, aflîndu-te pe o înălţime, ai posibilitatea admirării panoramei. Abia de aici — de pe Colinele Lenin, bunăoară — îţi dai seama cît de deasă e pădurea de macarale-turn, crescută printre clădirile „la roşu" ale Moscovei, ori „la alb" (date fiind construcţiile din prefabricate). In această tînără vecinătate, Kremlinul, muzeele, clădirile istorice ale Moscovei — dintre care unele au fost, pur şi simplu, mutate în mijlocul unor bulevarde noi, refăcute — capătă o nouă strălucire. Vîrsta lor venerabilă şi virtuţile lor artistice confirmate de-a lungul veacurilor le dau acum dreptul la bătrîneţe asigurată. Ca într-o familie demnă de toată lauda, atît tinerii cît şi bătrînii îşi au aici fiecare locul lor.

In această lumină ar trebui pusă întrebarea: ce te impresionează mai puternic în Moscova? Kremlinul — creierul şi inima Uniunii Sovietice — prin vîrsta şi înţelepciunea sa; Universitatea Lomonosov şi Expoziţia Agricolă Unională, prin proporţiile şi puterea lor de tinere vlăstare; Galeriile Tretiakov, ca imagine vie a unei măreţe arte; bulevardele Moscovei, ca oglindă a prezentului şi viitorului ori metroul — săgeată subterană — unul dintre cei mai săritori prieteni în a te ajuta să vezi cît mai repede toate acestea...?

Disciplinat, ospitalier, absorbit, omul sovietic păşeşte mîndru şi modest prin Moscova sa.

...Aşa e la Moscova.

Fotografiind Moscova... Imaginile acestea le vom păstra toată viața în albume, iar cei fără aparate fotografice — în inimă. Chiar dacă, în această zi, soarele s-a arătat mai zgîrcit cu fotografii amatori, chiar dacă o ploaie îndărătnică a spălat pietrele vestitei Piețe Roșii, nu trebuie pierdut nici un prilej! Vom fotografia turnul Spasski, mausoleul, apoi ne vom întoarce și vom prinde în obiectiv catedrala istorică — acum în renovare — a lui Vasili Blajenîi. „Cum e la Moscova?" — ne vor întreba prietenii. Și noi vom avea ce să le arătăm.

Clipe de neuitat! Am ieșit din mausoleul Lenin-Stalin, dar încă mult timp vom fi copleșiți de emoție. Vom păstra totdeauna în inimi chipurile celor doi conducători ai revoluției. Pășim acum, de-a lungul străvechilor ziduri ale Kremlinului — leagăn al atîtor veacuri de istorie...

Pentru prima oară în viață, călătorim cu metroul. Comod, liniștit, zburăm pe sub pămînt cu 80 de kilometri pe oră. Peste cîteva minute, ne vom afla într-un alt capăt al Moscovei. Vom coborî în unele stații — palate subterane de marmură, bronz și... lumină. Noi privim în toate părțile, schimbăm impresii, dar moscoviții își folosesc alt fel timpul: e foarte plăcut să citești aici o carte, sau să răsfoiești o revistă... Numai să nu treci de stația de coborîre! ↓

PĂMÎNT NATAL

de Serghei SMIRNOV

Nici cascade, nici pripoare,
Nici în zare vreun deal;
Între brazi și albi mesteceni
E pămîntul scump, natal.

Șerpuiesc poteci și drumuri,
Satul printre holde vădu-l.
Urmele de vechi tranșee
Spun că-aci a fost prăpădul.

Fînu-și cerne fin miresme.
Cîmp întins, imens cearșaf.
Fuge-un „Zis", ca o nălucă,
Și se pierde-n nori de praf.

Un moșneag, pe lîng-o turmă,
Pufăie dintr-o lulea;
Vitele, în zări ce joacă,
Pasc din iarbă parc-ar bea.

In romînește **de Stan PĂUN**

Prea scurtă ne pare și vizita la Galeriile Tretiakov. Facem un calcul interesant: cîte săptămîni ți-ar trebui ca să admiri comorile picturii ruse, ce se află aici, știind că sînt 40.000 de lucrări expuse și că nu te-ai opri la fiecare din ele mai mult de 3 minute?

Marele Lenin a muncit toată viața neobosit, fără să risipească o singură clipă, dăruindu-și întreaga ființă cauzei revoluției proletare. Împletită strîns cu viața marelui Lenin se află însăși istoria Partidului Comunist. Într-una din vitrinele muzeului V. I. Lenin, se află chestionarul de partid al lui Vladimir Ilici. La întrebarea: „de cînd sînteți membru de partid?" el a răspuns: **„de la înființarea partidului, ba chiar ceva mai dinainte".**

Vi se pare poate că ne-am oprit să ne fotografiem?... Nu, coborîm spre peronul metroului. Acum ne-am mai obișnuit, dar la început aveam mari emoții! Trebuie un oarecare „rodaj", pînă te familiarizezi cu scara rulantă; în schimb, cobori și urci fără cel mai mic efort. Aceasta, în timp ce deasupra noastră aleargă zeci de mașini, troleibuse, autocamioane, iar dedesubtul nostru se află o linie de metrou, de-a lungul căreia zboară, cu viteze amețitoare, trenuri subterane!

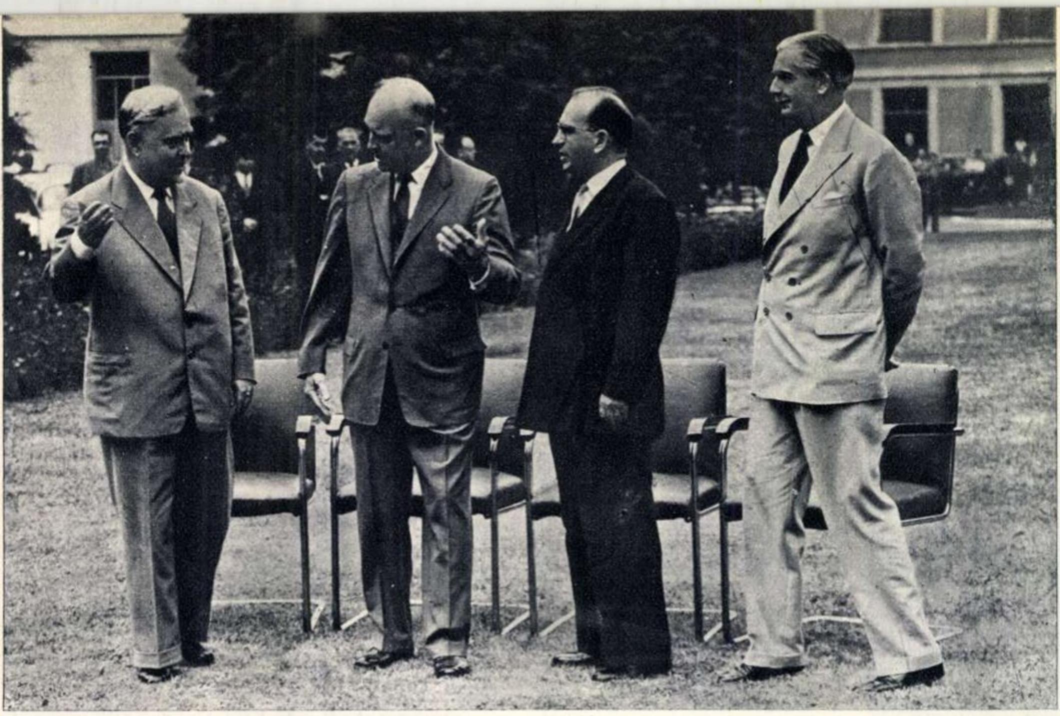

Una din fotografiile istorice luate în zilele Conferinţei de la Geneva a şefilor guvernelor celor patru puteri. De la stînga la dreapta: N. A. Bulganin, D. Eisenhower, ⟵ E. Faure, A. Eden.

De la GENEVA la GENEVA

de V. BÎRLĂDEANU

...Printre cei 1.400 de ziarişti care au roit timp de o săptămînă în jurul Palatului Naţiunilor, în timpul Conferinţei şefilor guvernelor celor patru puteri, l-am întîlnit şi pe binecunoscutul jurnalist american Stewart Alsop, titularul unei rubrici permanente de comentar extern în „New-York Herald Tribune". În tot timpul conferinţei, Stewart Alsop, atît în conversaţiile ce se purtau cu ardoare pe culoarele Casei Presei, cît şi în corespondenţele trimise din Geneva, a manifestat optimism, ce-i drept cu unele rezerve, dar totuşi optimism vădit. A fost unul dintre primii care şi-au însuşit formula fericită „spiritul Genevei" — formulă atît de simplă şi de atotcuprinzătoare, care închide în ea, ca în focarul unei oglinzi concave, atîtea năzuinţe şi nădejdi ale milioanelor de oameni simpli.

Au trecut de atunci trei luni şi cîteva zile. Doar atît. Şi iată că, în ajunul actualei conferinţe de la Geneva a miniştrilor de externe, am avut surpriza de a citi în „New-York Herald Tribune" un articol al lui Stewart Alsop, scris în cu totul alt spirit decît cel „al Genevei". Ziaristul american declară, printre altele, că „dacă aruncăm o privire retrospectivă, Conferinţa de la Geneva a şefilor guvernelor celor patru puteri se conturează nu numai ca o „victorie", dar şi, cel puţin, ca o potenţială catastrofă".

Nimeni nu consideră inconsecvenţa presei americane drept un fenomen uimitor sau, măcar, nefiresc. Totuşi, trebuie să se fi întîmplat ceva pentru ca un ziarist de calibrul lui Alsop să săvîrşească o asemenea mişcare de rotaţie de 180°. Nu se poate să nu faci o legătură între noile articole ale comentatorului american şi cele două scăderi excepţionale ale cursurilor (îndeosebi la acţiunile firmelor de armament) la bursa din New-York!

Şi nu e greu de sezisat cui slujeşte recentul articol al lui Alsop şi, mai ales, o afirmaţie ca aceea că „există pericolul" ca rezultatele Conferinţei de la Geneva, „să poată fi folosite ca pretext pentru reducerea armamentelor". Este nespus de clar cine se teme de acest „pericol" al dezarmării, al destinderii. În nici un caz popoarele...

... În aceste cîteva luni care despart „cele două Geneve", popoarele au fost martorele şi participantele cele mai active ale acelei — firave încă, ce-i drept, dar importante — slăbiri a încordării internaţionale.

O ziaristă franceză spunea că „atmosfera lumii a devenit mai limpede, mai respirabilă". Contribuţia cea mai de seamă la această limpezire a adus-o, ca în atîtea alte dăţi, politica înţeleaptă de pace a Uniunii Sovietice şi a ţărilor de democraţie populară. La calomniile provocatoare ale presei reacţionare, care încerca să sugereze că puterile occidentale nu s-ar fi ales la Geneva decît cu „zîmbetul sovieticilor", ţările lagărului păcii au răspuns cu fapte care au dat o consistenţă deosebită zîmbetelor; le-au arătat a fi — potrivit unei expresive formulări a tovarăşului Hruşciov — zîmbete cu greutate. Şi opinia publică internaţională a avut prilejul să afle despre demobilizarea de către Uniunea Sovietică a 640.000 ostaşi, de către guvernul cehoslovac — a 30.000, de către guvernul romîn — a 40.000, de către guvernul polonez — a 47.000, de către guvernul albanez — a 9.000, de către guvernul maghiar — a 20.000 de ostaşi.

În acest răstimp, s-au înteţit schimburile de delegaţii dintre cele mai felurite, vizitele reciproce de turişti. În vreme ce turiştii sovietici vizitau Varşovia, turiştii francezi păşeau prin măreţele săli ale Kremlinului; în vreme ce delegaţia constructorilor sovietici se plimba pe străzile Bostonului, delegaţia agricolă engleză străbătea cu maşinile pămînturile trezite la viaţă ale Siberiei şi Kazahstanului; în vreme ce trupa americană de operetă se pregătea să întreprindă un turneu la Moscova, baletul lui Igor Moiseev repurta răsunătoare succese la Paris. Şi faptele s-ar putea înşira cu zecile. Numai unul dintre ele — unul singur — şi anume Conferinţa de la Geneva (tot la Geneva!) pentru folosirea paşnică a energiei nucleare, şi ar fi destul să demonstreze, chiar celui mai opac adept al „barierelor", rodnicia „spiritului Genevei" pentru dezvoltarea culturii umane.

...Geneva, „capitala diplomatică a lumii", şi-a reluat înfăţişarea semioficială, semisărbătorească. Cei patru miniştrii de externe sînt chemaţi să ducă la capăt munca începută în vară. Ei au un program vast de lucru: Directivele şefilor guvernelor celor patru puteri. Mergînd pe liniile trasate în Directive, ei pot — şi au datoria — să facă noi paşi înainte pe calea spulberării norilor care, ici-colo, mai acoperă cerul umanităţii. Misiunea nu le este uşoară. Dar, în schimb, cît e de nobilă!

Am în faţă o fotografie. Un moment al serbărilor care au avut loc în luna iunie, anul acesta, la San Francisco, cu ocazia celei de-a zecea aniversări a semnării Cartei Naţiunilor Unite. Miniştrii de externe ai celor patru mari puteri sînt fotografiaţi împreună, ca atunci, în octombrie 1945, cînd ei vesteau lumii intrarea în vigoare a Cartei voinţei de pace a popoarelor.

La Geneva, drumul a fost reluat. Ar fi o absurditate să susţii că e un drum neted, lin. Dar e singurul drum care corespunde intereselor profunde ale popoarelor.

Miniştrii de externe ai celor patru puteri, care s-au reîntîlnit la Geneva. Fotografia noastră a fost luată cu prilejul festivităţilor care au avut loc în vara aceasta la San Francisco în cinstea celei de-a zecea aniversări a semnării Cartei Naţiunilor Unite (26 iunie 1945). După cum se ştie, acest document a intrat în vigoare în urmă cu 10 ani la 24 octombrie 1945.

Printre realizările de seamă ale șantierelor navale de la Dairen, se numără și primul vas petrolier construit în China. În fotografie: noul petrolier, după ce a fost preluat de către o societate chineză de transporturi.

fotocronica FLACARII

Cei trei tineri americani din fotografiile de mai jos și anume Otho Bell, William Cowart și Lewis Griggs, au căzut prizonieri în timpul războiului din Coreea. După eliberare, ei și-au exprimat dorința de a rămîne în R.P. Chineză timp de doi ani. Întorși în patrie (fotografia din stînga) au fost arestați de poliția americană (fotografia din dreapta) Revistele străine, care publică aceste fotografii, arată că, potrivit legilor americane, fapta celor trei tineri — și nu numai a lor — este socotită drept „trădare de patrie", ceea ce implică pedeapsa cu moartea.

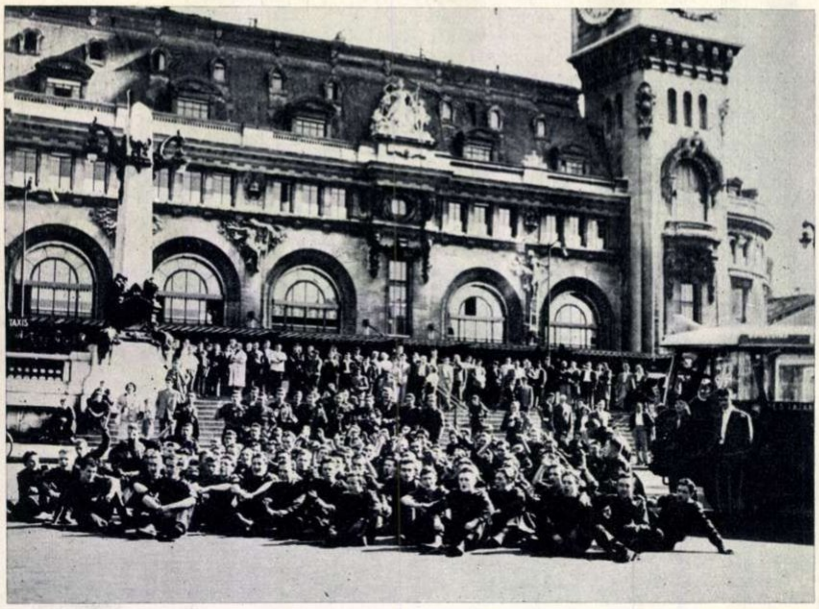

„Nu vrem să plecăm în Africa de Nord!". „Nu vrem să luăm parte la noi vărsări de sînge!" Cu aceste lozinci, mii de soldați francezi refuză să fie trimiși în Algeria, Maroc sau Tunis. După revolta din cazărmile de la Rouen, iată-i pe militarii altor unități, manifestînd în fața gării Lyon împotriva trimiterii lor spre a reprima lupta popoarelor nord-africane.

DIN PICTURA SOVIETICĂ

Pictorului de gen îi cerem să ne istorisească, plastic, o povestire. Îi pretindem să sezizeze și să relateze cu tîlc—în limbajul artei sale—o anecdotă, să fie sensibil la semnificația scenelor mărunte prin care se manifestă modul de viață al unei societăți.

O scenă de gen tratată cu umor și duioșie, dar mai ales cu dragoste și înțelegere pentru lumea copilăriei este tabloul pictorului sovietic K. Lomîkin, „Tineri șefi". Imaginea însorită a fetițelor în ograda cu păsări evocă seninătatea vîrstei la care ograda are proporțiile universului și hrănirea găinilor e o acțiune plină de importanță.

In tabloul „Proba oțelului" de E. Danielevski, deși nu apar decît patru personaje, vedem o generație întreagă crescînd sub ochii grijulii ai celor vîrstnici. Miezul scenei trebuie căutat în legătura dintre tînărul oțelar și bătrînul meșter, care se privesc; încrederea și bucuria, mîndria și înduioșarea li se citesc pe figuri. In jurul „probei de oțel", se afirmă, pe tăcute, o lume, cu morala ei înaltă care pune munca în centrul vieții.

Ca orice operă ce poartă pecetea adevărului, tabloul pictorului Reșetnikov îl emoționează pe privitor. Pățania școlarului leneș, recidivist, e spusă cu haz și cu lux de amănunte. Iată atributele micului leneș: patinele vinovate se ițesc din ghiozdanul legat de mîntuială — disprețuit ca un obiect nefolositor; cîinele, desigur, complice la joacă, se bucură că i-a sosit prietenul. Iată reacția familiei: mama mîhnită, sora indignată, prîslea malițios, încîntat că de data aceasta, cel mustrat nu va fi el, uitat în favoarea unui eveniment mai grav decît propriile-i pozne. Dar elementul cel mai expresiv din tablou e figura incriminatului: abia a intrat în casă, poate că nici n-a mărturisit încă accidentul; numai obrazul lui îl spune. Gata să plîngă de rușine și remușcare, el trădează nu teama de „corecția" părinților, ci conștiința greșelii și umilința de a nu-și fi găsit la timp puterea să o evite, sacrificînd patinele. Deși preocuparea centrală a pictorului se vădește a fi studiul psihologic al acestui copil, ideea tabloului se afirmă din reacția celorlalte personaje: critica exprimată în atitudinea lor arată cum „cazul" de față contrazice etica societății, că băiețașul a contravenit nu la legile amorului propriu matern, ci la normele unei etici care pretinde omului, oricît de tînăr, respectul muncii și simțul răspunderii.

In peisajul lui I. Podlianski, vibrează acel sentiment proaspăt al reînnoirii naturii, tradus prin titlul „Vine primăvara". Sensibil la nuanțele schimbătoare ale naturii, pictorul a sezisat, s-ar putea spune, mișcarea care animă peisajul în pragul unui anotimp nou și a redat-o prin tonurile delicate ale cerului și ale primelor frunze din pomi, prin suprafața curată a lacului, parcă acum dezghețat, prin zăpada care se topește. Singurătatea care domnește în peisaj, pigmentată cu două siluete minuscule de copii, pare anume căutată ca să lase viața intimă a naturii să impresioneze nestingherit pe privitor.

Coloana de autocisterne se îndreaptă spre punctul de încărcare cu petrol? Nu. Este vorba de una din demonstrațiile muncitorilor petroliști austriaci împotriva încercărilor monopolurilor anglo-americane de a acapara industria petroliferă austriacă.

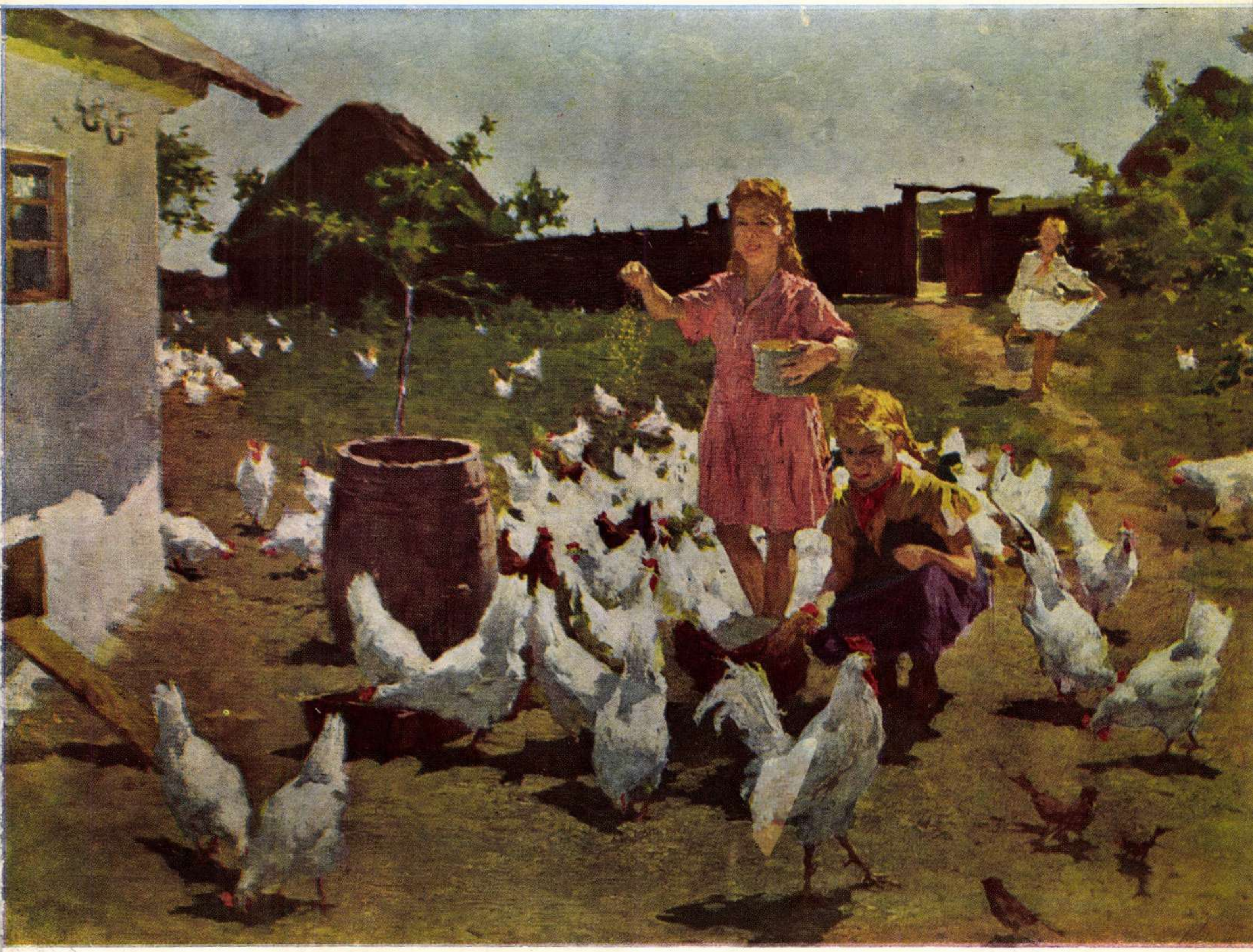

K. LOMĪKIN Tineri şefi

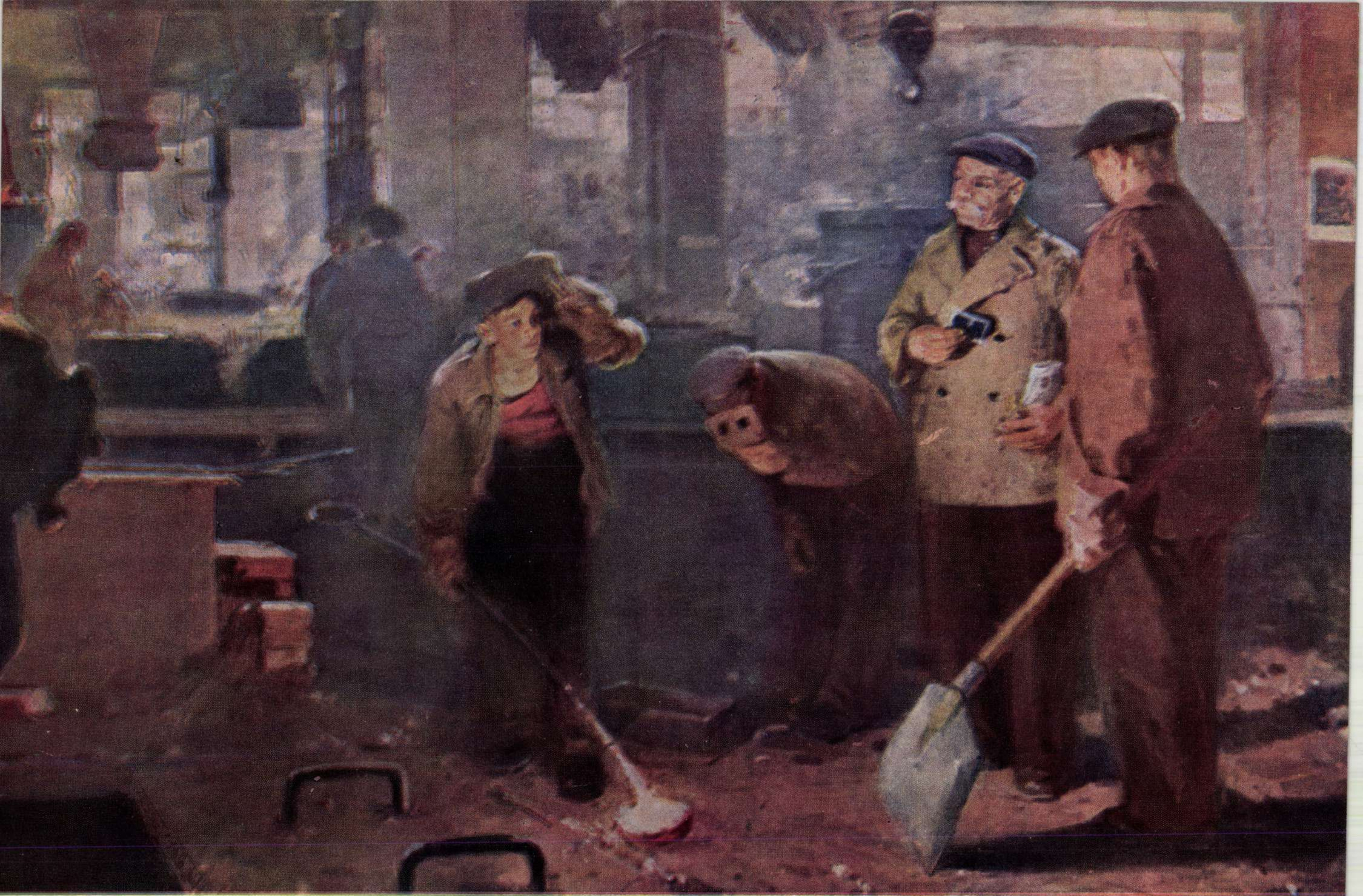

E. DANILEVSKI

Uzina de tractoare din Harkov. Proba oțelului.

Festivalul filmului sovietic

LERMONTOV ŞI CEHOV TRANSPUŞI PE ECRAN

Într-un fel sau altul, fiecare dintre noi își creează— atunci cînd citește o carte de calitate — imaginile plastice proprii, prin care materializează personaje, situații, peisaje. E poate pretențios formulat, dar nu e departe de realitate cînd afirmi că, de fapt, fiecare ne creăm un film al nostru, pe baza materialului literar citit...

Cît de interesant se prezintă fenomenul, atunci cînd ni se oferă prilejul de a confrunta cele create plastic de închipuirea noastră, cu imagini cinematografice reale! Simțămîntul acesta l-am încercat din nou, cu forță, în ultima vreme, văzînd cîteva din noile producții ale studiourilor sovietice, realizate după lucrări ale lui Cehov și Lermontov.

Astfel, l-am regăsit pe cunoscutul „Erou al timpului nostru“, Peciorin, așa cum ni l-a înfățișat Anatolii Verbițki în filmul „Prințesa Mary“, cu psihologia sa complicată și contradictorie, în care nuanțele cele mai fine au fost sezisate și redate cu inteligență artistică. Nu a fost nicidecum simplă întreprinderea lui Verbițki de a reconstitui, spiritual și fizic, pe acel neliniștit și frămîntat Peciorin, care nu-și găsește formula de afirmare a temperamentului său neconformist, dornic de acțiuni esențiale, cu sensuri sociale, în mijlocul stupidei societăți țariste în care e constrîns să trăiască. Pe acest Peciorin, care se cheltuiește în fapte gratuite și minore, de a căror inutilitate își dă singur și cu amărăciune seama, Verbițki ni-l prezintă ca pe un tip interiorizat, care-și calculează cu zgîrcenie premeditată gestul, cuvîntul, fapta, afișînd ostentativ un cinism pe care singur și-l disprețuiește. Necesitatea lui de acțiune, prin care să sfideze snobismul și prejudecățile nobilimii și prin care să-și afirme superioritatea, îl împinge să facă tot posibilul pentru a cîștiga inima prințesei Mary, refuzîndu-i apoi dragostea, deși își riscase viața pentru a-i apăra, printr-un duel, onoarea compromisă. Verbițki creează admirabil tipul bărbatului cinic, care-și folosește cu calcul perfid și cu multă stăpînire de sine atu-urile, relevîndu-l în același timp și pe acel Peciorin ros de aspirații sociale insuficient de clare, dar năvalnice, care nu se poate împăca cu o viață de „bucurii tihnite și liniște sufletească“ în mijlocul unei societăți defectuos construite. Și pe acest plan, Peciorin-Verbițki s-a identificat pe deplin cu acel Peciorin pe care de peste un secol, și l-au materializat nenumăratele generații de cititori ai lui Lermontov.

Același regizor, Annenski, a cărui grijă pentru crearea unor personaje autentice, puternice, am regăsit-o în „Prințesa Mary“, ca și în „Ordinul Anna“, semnează o nouă ecranizare după o lucrare clasică. Este vorba de filmul „Nunta“, realizat după o povestire a lui Cehov. De astă dată, atmosfera gravă, dramatică, din anterioarele realizări, este înlocuită prin una plină de vervă și de umor, în care urmărești cu voie bună peripețiile unui logodnic șmecher, ce vrea să întîrzie cu orice preț termenul fatal al căsătoriei și, pe cît posibil, să evite căsătoria însăși.

O operă a lui Cehov stă și la baza unui alt valoros film sovietic, pe care l-a realizat un debutant în regia cinematografică, I. Samsonov. Transpunerea pe ecran a „Zvăpăiatei“ a necesitat, pe drept, forțe actoricești de frunte și este, de bună seamă, promițător un film în care-i vei vedea alături pe Bondarciuk, Drujnikov, Țelikovskaia și Teterin. Cred că nimeni dintre cei care au citit povestea lui Cehov nu-l pot uita pe Dîmov. Bondarciuk —actorul pe care

pătă nici o manifestare exterioară. Liniștit, tăcut, neînsemnat în aparență, Dîmov-Bondarciuk lasă totuși să se simtă întreaga forță morală a acestui „mare-om mic“, pe care Cehov l-a reluat cu atîta dragoste, în multe din lucrările sale. Cu atît mai stridentă apare zgomotoasa atitudine a „zvăpăiatei“, superficiala soție a lui Dîmov, care confundă valoarea omenească cu lustrul fals al gloriei mondene și care nu-și dă seama, decît atunci cînd Dîmov moare, că adevăratul om mare a trăit lîngă ea, zi cu zi, și ea l-a ignorat, căutînd „excepționalul“ în boema ieftină a unor cercuri artistice la modă. Țelikovskaia (pe care noi am revăzut-o recent în filmul „Ne-am întîlnit undeva“) a urmărit cu înțelegere și subtilitate evoluția, drama-

a pedalat pe drept asupra lipsei de consistență și maturitate a caracterului ei.

Filmul lui Samsonov impresionează și prin excelenta sa culoare locală și istorică, remarcabilă din primele cadre al peliculei.

★

Puținele însemnări de mai sus nu pot decît consemna existența pe ecranele noastre (alături de alte filme prezentate în premieră în cadrul Lunii prieteniei romîno-sovietice, dintre care amintim „Romeo și Julieta“, „Căderea Emiratului“, „Fantomele părăsesc piscurile“) a cîtorva filme ce ar merita, fiecare, o prezentare mai largă. Fotografiile alăturate — printre care putem vedea și o imagine din filmul-operă „Boris Godunov“ — ne vor întregi poate imaginea asupra acestor valoroase pronume de istorie neagră, ci și-au redobîndit și ele numele lor de mult uitate, au intrat în adevărata lor cămașă. Nicolae Gavrilescu nu mai e „domnul colonel", de care tremurau o jumătate de tîrg și un regiment, ci fostul moșier Gavrilescu, azi expropriat. Vasilică Alaci nu mai e tînărul curtenitor, solicitat la toate soarelele, rîvnit ca ginere de toate mamele burgheze cu fete de măritat din tîrg, ci chiaburul Vasile Alaci, urît de toată lumea. Oamenii au învățat să iubească și să urască pe semenii lor, după fapte. Tîrgurile de oameni, rușinea podgoriei, sînt azi doar o amintire urîtă a unui trecut urît. Nea Pătrașcu din Vulcăneasa vine azi, totodată cu primăvara, jos la vie, dar nu mai trage la oborul de oameni, nu-i mai tremură inima la gîndul că puterile sale ar fi mai slabe anul ăsta decît an și că n-o să găsească cumpărător pentru brațele sale. Merge drept la Gostat și știe că întotdeauna munca lui este prețuită și răsplătită cum se cuvine. Țara

Vin de ANCIU

— reportaj —

de Al. GÎRNEAȚĂ

Fotografii de M. IVANCIU

dacă în vîltoarea muncii, din iuțeală, se mai încurcă cîte ceva, toată iarna o fi timp să-i dai de cap.

— Te rog, cu tovarășul director.

— Pe teren, tovarășe

urechile, îmi încordez toți nervii, să-l pot urmări. Vijelios mai e omul ăsta!

— Dacă vrei să stăm mai pe îndelete de vorbă, vino... sau mai bine du-te la a doua și ne întîlnim

timp foarte scurt. El necesită un mare număr de oameni, de atelaje, o cheltuială serioasă de energic și pricepere. Așa că prima mișcare e gruparea de forțe. Vin din sus, din Vrancea, vin de pe cîmpie, vin din nordul Moldovei.

Sosesc echipele de dogari. Se repară butoaiele, se fac altele noi. Cramele se afumă, se văruiesc, se dezinfectează, așa cum își grijește orice gospodină casa primăvara. Budanele se opăresc, se afumă și imediat apare oenologul-șef, inginerul Popa. Omului ăstuia nu-i scapă nimic. Are un miros de ogar.

— Grigore, frate, butoiul ăsta miroase a mucegai.

— Nu se poate, tovarășe inginer, l-am spălat o dată.

— Mai spală-l mata de două ori, că nu strică. Că pe urmă, facem aici penicilină și ne dă în judecată pentru fabricație ilegală. Așa că mai dă mata o apă și mai afumă-l o dată.

Grigore oftează și mai opărește o dată. Știe el cît de greu se obține un autograf pe budană de la Popa.

Cînd bobițele dau alarma, începe bătălia recoltei. Anul acesta, lupta a început la 1 octombrie. Iar lupta nu-i ușoară, pentru că doi dușmani și-au arătat colții: mucegaiul cenușiu și ploaia. A plouat mult în podgorii spre sfîrșitul lui septembrie, întîrziind coacerea. Și atunci cînd strugurele era apos, a apărut mucegaiul. Iar cu cumătrul ăsta nu-i de glumit. Oleacă de umiditate și dumnealui se întinde ca rîia. Așa că nu-i timp de așteptat. Mînecile suflecate și la treabă!

★

...La brigada a șaptea, am ajuns noaptea, cînd de strajă făceau un bătrîn și doi cîini tineri, tare bătăioși. Pe frontul de luptă, brigada aceasta a lui Nedelcu ocupă o poziție înaintată. Dumitru Nedelcu, brigadierul, este maestru al recoltelor bogate și de la el și ai săi

...Un duduit puternic de motor m-a trezit din somn. Ies afară. Mi-a fost dat să văd, sub un şopron, o minune pe care nici un podgorean nu o întrezărea cu un deceniu în urmă. În locul linului şi al teascului, în locul sacilor călcaţi cu picioarele şi al boaştei tescuite, o presă striveşte două pînă la cinci vagoane de struguri în 24 de ore. Zi şi noapte, pe gura ei se prăvale conţinutul a sute de ciubere şi tîrne, se mistuiesc sub zdrobitor şi, pe furtunul gros cît mîna, se îndreaptă spre budane şuvoiul tulbure şi lipicios de must. Două echipe sub conducerea lui Mihai, „scamatorul", se îngrijesc ca presa să nu flămînzească nici o clipă. Nu-i vreme de lenevit. Acum, fără hodină, înainte, să se plămădească vinul de Panciu.

...Gospodăriile viticole de Stat mai au o categorie de lucrători, în afară de zilieri. Aceştia sînt contractanţii. Anul acesta, o parte din vin se lucrează cu contract, destul de avantajos. Contractantul ia o bucată de vie — unul pînă la trei hectare, după braţele de muncă de care dispune familia sa — şi o lucrează tot anul. I se plătesc muncile în bani şi un procent din plan în natură. În caz de depăşire a planului, primeşte în natură şi jumătate din cantitatea cu care s-a realizat depăşirea. Gospodăria e mulţumită că are braţe de muncă permanente şi calificate, contractanţii fiind interesaţi să lucreze cît mai bine, pentru a obţine un spor însemnat.

Ion Mikloş a luat două hectare şi le lucrează cu patru braţe. Pînă la 12 octombrie, după o săptămînă de cules — şi încă în parcelele mai rare — Mikloş dăduse 15 mii kilograme struguri, adică realizase planul. Dar mai avea de cules încă pe atîta. Şi omul se grăbea vîrtos. După socotelile lui, o să ducă acasă vreo nouă mii de litri de vin, ceea ce nu-l poate decît bucura.

*

...De dimineaţă, a început să plouă, des şi mărunt, o ploaie în stare să-ţi mucegăiască şi sufletul. Pe prispă oamenii şed înghesuiţi şi posomorîţi, aşteptînd să se lumineze cel puţin o parte a cerului. Norii însă se strîng mai tare şi se cătrănesc. Didina lui Ichim, vioaie şi gureşă de obicei, azi e ca o moară ferecată. Parcă e bătută în piroane.

— Ţaţă Ileană, eu zic să ieşim. Să nu-l mai aşteptăm pe inginer.

Ileana Preda o săgeată:

— Şi de ce, mă rog? Ici nu-i bine? Colo iei un reumatism că nu-ţi mai îndoi şelele o viaţă.

Dimoftache, cel mai tînăr şef de echipă al gospodăriei, aleargă spre prispă. De emoţie, i-a ieşit moţul de sub şapcă.

— Ieşim afară la lucru. A spus tovarăşul inginer.

Ţaţa Ileana se repede asupră-i:

— Ia mai tacă-ţi gura, prîsleo! Inginerul tău să oprească mai degrabă ploaia!

Onisie, bărbat-său, o apucă de braţ cam repejor:

— Mai şezi locului, femeie. Trebuie să ieşim. Că se întinde mucegaiul şi pe urmă ai să culegi scrum, nu poamă.

Oamenii se ridică, îşi iau sumane, ilice, şi ies în ploaie, unii mai cu fereală, alţii bărbăteşte. Didina e în cap şi cîntă:

Mi-a trimis bădiţa bundă
Să am ce purta la nuntă.

Sub ploaie, oamenii îs mai iuţi. Din hat, iau coşurile şi o pornesc printre rînduri. Pămîntul e moale ca o saltea de puf, piciorul se înfundă în el şi iese cu ocale de glod. Butucii îs plini de apă. Bricegele şi cosoarele intră în acţiune. Începe culesul. Ploaia cade ca din stropitoare. Curînd broboadele şi pălăriile sînt ude. Cineva fluieră o doină.

...Şi plouă, plouă des, cernut. Orele trec anevoie. Inginerul Roşca, tînărul şef al secţiei, apare printre spalieri.

— Nu vă supăraţi, oameni buni, că v-am rugat să ieşiţi pe ploaie. Dar nu se ştie cît o să ţină ploaia

colie. Flăcăii prind fetele de mijloc, le apleacă spre foc şi apoi le aruncă în sus şi le lasă lin, graţios, pe pămînt. Perechile se desfac şi fiecare dansează pe cont propriu. Ultimele sunete ale fluierului îi prind cu mîinile ridicate în sus, a slavă. Acesta-i jocul culesului. Se pare că e o rămăşiţă a vechilor dansuri pe care tracii de altădată le porneau în cinstea lui Sabazius. El cere multă graţie şi îndemînare. Dansul acesta cinsteşte rodul bogat şi munca oamenilor şi încheie o zi de strădanie. E o expresie a bucuriei, un omagi-

Funcţionarii gospodăriei dau şi ei o mînă de ajutor, în timpul liber, la culesul strugurilor de masă. Mariana Mitrea şi Maria Dobre sînt adeseori pe şir, la strîns poamă.

Mihai Dobre nu se poate plînge că n-are de lucru. Sute de coşuri vin necontenit la presă. Culegătorii-s harnici, iar motopresa—lacomă.

DUȘAN ȘI GENERALUL

de Ludwig ASKENASY
scriitor din R. Cehoslovacă

– Lucrare distinsă cu premiul al II-lea pentru proză la Concursul Internațional al celui de-al V-lea Festival Mondial al Tineretului și Studenților de la Varșovia. –

Ilustrații de N. POPESCU

In dimineața aceea, Dușan se trezise mai devreme. Aruncîndu-și privirile spre fereastră, își văzu părinții stînd, mînă-n mînă, lîngă geam.

— Cum, voi nu v-ați culcat? — întrebă Dușan.

— Nu — răspunseră părinții.

— Frumos, foarte frumos! Și pe mine m-ați lăsat să dorm...

Din dreptul ferestrelor, venea un zgomot surd de motoare. Curios, Dușan întrebă din nou:

— Sîntem eliberați? Cu adevărat?...

— Adevărat — răspunse mama și chipul ei surîzător i se păru lui Dușan mai frumos ca oricînd.

În acea dimineață de mai, cei doi cireși din grădina casei cu ziduri albe din Stribrnî Skalice începuseră a înflori. Primii boboci păreau niște luminițe roșii-trandafirii, aprinse în dreptul ferestrelor. Și tot în acea dimineață, se mai întîmplase ceva deosebit: se băuse vin. Acest eveniment fu însă însoțit de un fapt ce venea să demonstreze, o dată mai mult, că Dușan nu se bucură de drepturi egale în casa asta: lui nu i s-a dat să bea decît apă! În zadar a încercat tata — cu timiditate, ce-i drept — s-o convingă pe mama că vinul este o băutură gustoasă, bogată în vitamine... Dușan n-avu încotro și fu silit să ciocnească cu păhărelul lui de apă. Ce să-i faci? Mama avea dreptate. Vinul era mai bătrîn decît Dușan. Vinul avea 13 ani, Dușan număra doar 5... Să i se facă rău băiatului?

Toată dimineața trecură prin fața casei coloane nesfîrșite de mașini militare. Așa cum erau împodobite cu verdeață și flori. ele nu mai păreau nimănui un simbol al războiului, ci, mai curînd, niște mașini cu care primăvara se transporta verdeața. Cîte trei tone cu fiecare mașină!...

Oh, ce zi a fost atunci!

După-amiază a sosit generalul. În dreptul casei albe, a stopat o mașină, din care au coborît trei bărbați. Străbătînd grădina, unul dintre ei s-a oprit și și-a mîngîiat obrajii cu o crenguță de cireș înflorit, sorbind cu nesaț mireasma florilor. Și, așa cum au aflat mai tîrziu, tocmai acesta era generalul. Purta o căciulă cenușie de astrahan. Abia o văzuse, și inima lui Dușan încetase parcă să mai bată:

„Așa, vasăzică! E destul să aibă o căciulă de astrahan și gata, omu-i general!..."

Generalul voia să doarmă. Era tare obosit. Atît de obosit, încît abia-și mai putea ține ochii deschiși. Bău cu oarecare tristețe din paharul de vin pe care tata i-l oferi cu mîna tremurîndă de emoție, închină în sănătatea mamei și-l privi, surîzînd, pe Dușan.

— Frumos trăiți voi pe aici... Cireșii voștri înfloresc...

Apoi, arătînd cu privirea spre cei doi arbuști din dreptul ferestrelor, întrebă:

— Dar ăștia ce sînt?

— Liliac negru — răspunse tata cu mîndrie. Doar tata era grădinar bun...

Și pleoapele generalului coboară încet, încet... Capul îi cade pe piept, dar și-l ridică mereu. Cînd întîlnește privirile însoțitorilor săi, obrajii i se împurpurează ușor. Căci — deh! — nici unui general nu i se cuvine să adoarmă în societate...

Cu toate că acum era vorba de un caz deosebit, totuși însoțitorilor le era și lor rușine. De aceea, unul dintre ei se ridică și spuse:

— Nu vă supărați, oameni buni. Ne-ar fi drag să stăm mai mult împreună cu voi. Dar mai avem încă mult de furcă... Doar e război... Vă rugăm, dragii mei, să-l lăsați pe generalul nostru să doarmă aici. La voi e liniște, nu se aude decît foșnetul grădinii... De trei nopți n-a dormit. Vă rugăm să aveți grijă ca, pe cît e cu putință, să fie liniște în toată casa...

Salutară militărește și, adresîndu-se generalului, unul dintre ei spuse:

— Așa, tovarășe general. Culcați-vă binișor și dormiți pînă deseară. Plecăm apoi mai departe...

Oarecum jenați, cei doi însoțitori salutară surîzînd și părăsiră încăperea.

Mama și tata au înțeles doar un lucru: că generalul vrea să doarmă. Stătea și acum pe scaun, cu capul rezemat în mîini. Fața îi era slabă și cenușie, tîmplele prăfuite de argintul anilor. Își muie buzele în vin, bău puțin, dar oboseala făcea să i se pară totul amar.

Căciula cea minunată era pe masă. Dușan o mîngîie ușurel, pe ascuns, ca nimeni să nu-l observe. Parcă era de mătase. Dacă ar avea o asemenea căciulă, desigur că ar fi și el general!...

I s-a așternut pe canapeaua cea moale, înflorată.

Generalul își scoase numai cizmele și își aprinse o țigară. Fereastra era larg deschisă. Un firicel de iarbă se rătăcise pe pervaz. „Cum o fi ajuns aici firicelul ăsta?" se întrebă generalul. Fumul albăstrui al țigării îl învăluia ca într-o ceață. Pe noptieră, se afla o carte. Generalul o răsfoi. Era un volum de poezii scrise într-o limbă pe care nu o cunoștea.

Toți ai casei umblau în vîrful picioarelor. Numai din bucătărie, unde mama își vedea de treburi, se auzea un zăngănit ușor de vase.

— Dar, pentru numele lui dumnezeu, nu se poate face puțină liniște în casa asta? — o certă tata și se retrase în camera sa.

...Și generalul asculta tic-tac-ul ornicului din casa asta străină, privea afară, clipind în lumina dulce a acestei după-amiezi călduțe de primăvară. Un mierloi țopăia pe leasa ce împrejmuia grădina. Dar generalul nu-și dădea

asta. Și dacă nu ne grăbim, se duce pe gîrlă toată munca anului. Nu vă supărați.

— Ei, supără-se dracu'! — mormăi țața Ileana. Mai bine zii să facă niște zamă caldă, să ne încălzim. Cît despre poamă, n-ai dumneata grijă. Ocărîm, dar o strîngem.

Didina o împunse:

— Parcă dumneata voiai să șezi pe cotlon!

Ileana se sumeți către ea:

— Ascultă, fetică, dacă tu crezi că-mi sare inima în piept de bucurie că stau în ploaie, mută-ți gîndul. Dar dacă trebuie, trebuie. Eu am venit aici să culeg poamă, nu mucegai. Și o culeg...

...Seara, cu toate că oamenii erau obosiți și înfrigurați, nu s-au culcat prea devreme, ci s-au adunat în jurul focului. Glume, povestiri, minunile „scamatorului", mă rog, obișnuitul program de seară.

Cineva a prins să cînte din fluier, altul cu muzicuța. Așa s-a încins jocul.

Cunosc din pruncie obiceiul acesta din podgorii: seara, joc la para focului. Întotdeauna mă încînta. Și acum, cu atît mai mult, cu cît nu-l mai văzusem de atîția ani. Para jarului aruncă lumini plăpînde. Pe decorul negru al nopții, se profilează umbrele jucătorilor, ca niște figuri stranii, imateriale. Copiii aruncă peste jar bobițe de struguri și cărbunii sfîrîie. Fluierul continuă melodia — cînd voioasă, cînd plină de melan-

un omagiu adus muncii și belșugului...

★

...La jumătatea lui octombrie, culesul era în toi. În crama de la a șaptea, intraseră zece vagoane de vin, la a noua, douăsprezece, la a unsprezecea, trei. Aici se săvîrșesc celelalte operații. Apare din nou inginerul Popa, care, de data asta, folosește o altă calitate a sa: gustul dezvoltat. S-ar părea că pe vîrful limbii are un aparat de mare precizie. Gustă o dată vinul și apoi ține o întreagă prelegere. Cîte grade are, ce procent de zahăr, ce aciditate, cît metabisulfit i s-a dat și cît îi mai trebuie. Și trecînd de la butoi la butoi, eliberează certificatul ce-i dă dreptul de trecere în lume.

Dogarii mai au încă de lucru. Recolta bogată — circa zece mii kilograme la hectar — pune problema vaselor. S-ar putea ca cele existente să nu ajungă. Anul acesta vinul nu e prea tare. Este rîndul vinificatorilor să-și spună cuvîntul, să-l grijească pentru a-l face așa cum știu ei: gustos.

Aici, în podgoria Panciului, muncitorii pregătesc vinul anului acesta. Cu el, de anul nou, vom ridica paharul cinstind pentru terminarea cu succes a primului nostru cincinal, urînd sporuri mari pentru cel ce va să-nceapă. Din vinul acesta, vom ridica pahare în cinstea muncii noastre rodnice și pașnice.

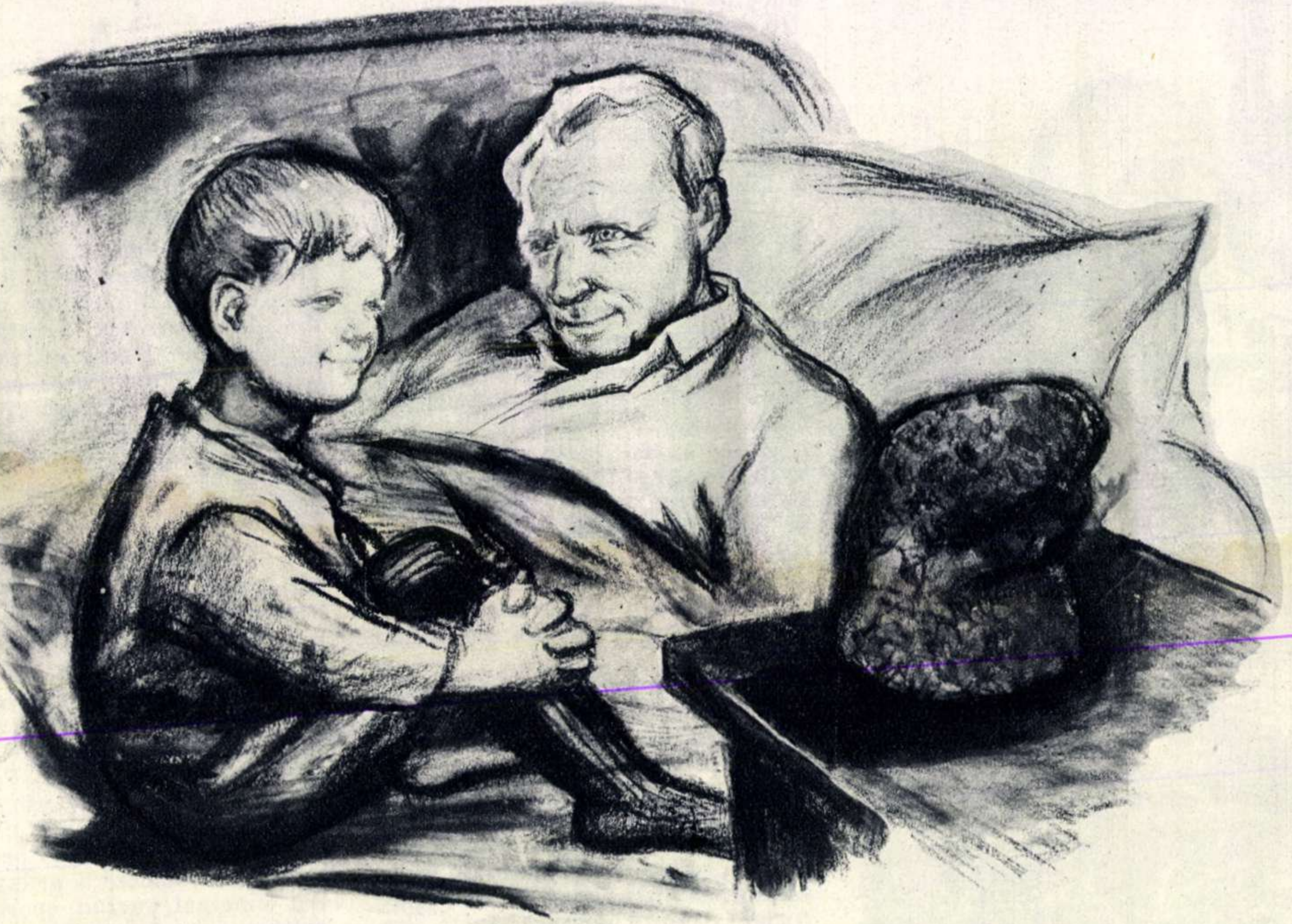

dina. Dar generalul nu-şi dădea seama dacă-l vede aievea sau visează. Prea semăna leit cu mierloiul din Kursk, locul lui natal, prea cînta la fel...

De Duşan uitaseră cu toţii.

Stătea singurel şi era trist. Drept pentru care, hotărî să facă o vizită generalului...

Ca un băieţel cuminte şi bine crescut, bătu uşurel la uşă.

— Poftiţi — se auzi vocea generalului.

Duşan intră şi se apropie cu paşi mărunţi, dar siguri, de canapeaua înflorată. Se opri însă la mijlocul drumului şi întrebă:

— Dormi?

Generalul îi răspunse afirmativ, dînd din cap:

— Da, dorm!

— Vezi? Nu dormi, numaidecît am ştiut...

— Ba dorm — zise generalul deschizînd ochii.

— Ştii, dacă vrei să dormi, eu... te las... Plec îndată... Să plec?

Generalul nu răspunse. Poate nu-nţelegea bine ceha...

— Mă culc lîngă tine — spuse Duşan... Nu-i nevoie să te scoli... Ştii, omul poate să se joace şi aşa... culcat...

— Cee?... — articulă generalul foarte mirat.

Poate... nu înţelegea limba cehă...

— Uite, mă culc lîngă tine...

Şi, bineînţeles, Duşan îşi scoase la repezeală pantofiorii.

Totuşi se pare că generalul înţelesese. Făcu loc copilului lîngă el, îl acoperi grijuliu pînă la bărbie şi rămaseră aşa un timp, respirînd uşor.

Generalul strînse la piept trupuşorul acela plăpînd şi i se păru deodată că pluteşte cu o barcă pe o apă liniştită, tulburată doar de un vînticel domol ce stîrneşte mici valuri fosforescente pe întinsul lin al apei, că, în plutirea sa, întîlneşte sălcii dese, ce-şi apleacă coroanele spre el, şi că, de undeva, de departe, de pe celălalt ţărm, se aud glasuri duioase de fete cîntînd minunate melodii...

Duşan îi mîngîie bărbia cu mînuţa sa catifelată:

— Dormi?

— Aş, de unde! — răspunse generalul în şoaptă.

Stăteau aşa, unul lîngă altul, şi generalul simţea bătăile inimii acestui copil ceh.

Deodată, Duşan zări pe noptieră căciula de astrahan a generalului. Îl cuprinse atunci o dorinţă fierbinte, copilărească, o dorinţă căreia nu-i poţi rezista.

Şi Duşan îl trase de mînecă pe general:

— Auzi? Aş vrea... să-mi împrumuţi niţel... numai un picuţ, căciula ta. O îmbrac şi... o să fim doi generali... Şi în urma noastră va mărşălui toată Armata Roşie... Hai, zău, vrei?

Generalul îl ascultă atent, se gîndi o clipă şi zise:

— Bine, numai să nu-ţi fie cam mare...

— Ei şi ce! Pentru generali, asta nu are nici o importanţă. Căciulă să aibă...

La care generalul nu mai avu nimic de adăugat... Îl ajută doar să-şi aranjeze căciula. Şi, de bună seamă, căpşorul bălai al copilului dispăru într-o clipită aproape cu totul...

— ...Şi în urma noastră mărşăluieşte armata! — încercă să comande Duşan, cu voce poruncitoare. Dar glasul îi era cam adormit şi... căscă.

Înveselit, generalul voi să-l ajute:

— Mărşăluieşte şi înaintează...

Discuţia dintre „cei doi generali“, precum şi căciula care ţinea tare cald, împurpurară obrajii copilului. Încetul cu încetul, Duşan începu să respire adînc, regulat, şi se întoarse pe partea stîngă. Aşa era obişnuit el să doarmă...

Generalul îl întrebă:

— Dormi?

— Dorm! Dar tu?

— Şi eu — răspunse în şoaptă generalul şi se ridică încetişor de pe canapea.

Începu să se plimbe cu paşi mari, măsurînd încăperea în lung şi în lat. Fuma. Se aşeză la măsuţa rotundă, acoperită cu cristal. Scoase dintr-o servietă o fotografie, pe care o rezemă de scrumieră şi o privi îndelung. În fotografie, o femeie cu trăsături fine, cu părul negru, prins într-un coc, îmbrăcată cu o fustă înflorată. Lîngă ea, un copil cu o rochiţă scurtă, cu picioare durdulii şi ochi visători...

A stat aşa generalul o vreme îndelungată: două ceasuri, poate trei... Cerul albastru de mai se răsfrîngea în cristalul de pe măsuţă. Se părea că prin faţa acestui om curge o apă albastră cu insuliţe albe: norii. Şi tot aşa, în aceste clipe, i se perinda în amintire întreaga sa viaţă.

Se auzi zgomotul unei maşini care se oprise în faţa casei. Îşi potrivi la repezeală hainele, trecu pieptenele prin păr şi se îndreptă cu o mişcare maşinală să-şi ia căciula. Dar căciula respira ca un mic animal cenuşiu...

Mama bătu la uşă. Generalul o întîmpină şi, făcînd un semn cu capul spre canapeaua înflorată, puse degetul la gură: „linişte!“ Chipul îi era serios, aproape încruntat.

— Doamne! — şopti mama gîtuită de emoţie. Duşan! Cum a ajuns copilul aici?

Şi o cuprinse o întemeiată mînie împotriva fiului. Se ruşină însă de ochii albaştri ai generalului, care o priveau liniştiţi.

— Vă plac copiii? — întrebă surîzînd. Aveţi familie?

— N-am — răspunse simplu generalul, pe un ton zvîcnit, şi privi femeia drept în ochi.

Pe mamă o podidiră lacrimile. Vorbi încetişor, poticnindu-se la fiecare cuvînt:

— Doamne... dumnezeule... era să vă uitaţi căciula... A îmbrăcat-o Duşan...

Şi se îndreptă grăbită spre canapea. Generalul o reţinu însă, printr-un gest energic.

— Nu-l treziţi. E mic. El trebuie să doarmă. O să trimit pe cineva să-mi ia căciula. Tot mi-e cald. A venit primăvara... Da, o să trimit... Vă mulţumesc, la revedere...

N-a mai venit nimeni să ia căciula.

Niciodată.

Şi-o fi făcut rost de alta...

În romîneşte de **R. RODA** şi **M. PESCARU**

Aurel COVACI

ŞAHUL

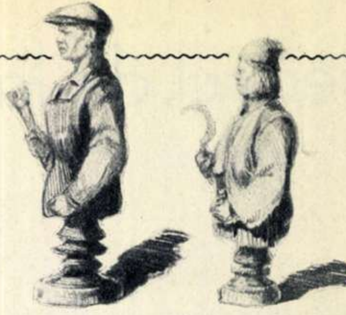

Versurile de mai jos — care fac parte din poemul „Rîbniţa" — înfăţişează un episod din viaţa unui luptător antifascist întemniţat, în anii criminalului război antisovietic, în închisoarea din Rîbniţa, pe care cotropitorii antonescieni o destinaseră distrugerii fizice şi morale a tuturor celor ce se împotriveau politicii lor de jaf şi distrugere.

Aflînd Văluţă că-n „soţietate"
Şi şahul are o însemnătate,

Mai hotărît, mai dîrz ca orişicînd,
Să-nveţe şahul hotărî, curînd.

Şi dintre deţinuţi, mai cu temei,
El puse ochii tocmai pe Andrei

Şi-i dete ordin să-i cioplească lui
O garnitură cum în lume nu-i.

Figurile să fie fistichii
Şi, mai ales, asemeni celor vii.

Să fie caii cai şi„tunul"tun
Şi orice ofiţer, ca un păun.

Iar regele să fie rege-n lege,
Cu bumbi de aur mantia să-şi lege.

Soldaţii echipaţi, et-cetera
Pe scurt, pe toţi ca-n viaţă şi-i dorea.

Şi iată-l pe Andrei la el că vine
Cu şahul meşterit cum se cuvine

Şi-ncepe din cutie-ncet să scoată
Oştirile ce-s gata să se bată.

Un rege cu mantie şi coroană
Alăturea c-o-nzorzonată damă,

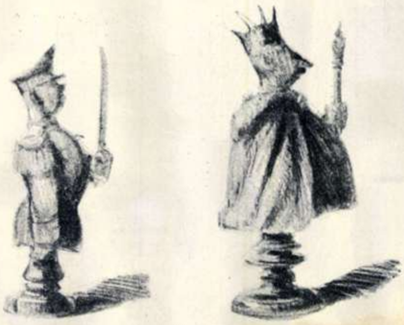

Doi ofiţeri înveşmîntaţi de gală
Şi două tunuri gata de rafală.

Doi armăsari cu coama parcă-n vînt
Şi pedestrimea gata de avînt.

Văluţă, fericit în astă-seară,
Fu gata să-l îmbie c-o ţigară.

Dar a rămas cu mîna-n tabacheră
Şi fruntea i s-a încreţit, severă,

Căci iată, cea de-a doua garnitură
Grăieşte-acum prin fiece figură:

Nu-i rege şi nici dama nu-i cochetă,
Ci-un ins şi o femeie-n salopetă.

Nu-s ofiţeri în straie arătoase,
Ci doi ţărani bărboşi, în mîini cu coase.

Şi-s armăsari cu scările de lemn
Şi parcă doi haiduci le dau îndemn.

Iar pedestrimea-i un amestec, iar,
De salopete-albastre şi iţari.

Şi, deodată, stîndu-i dîrz în faţă,
Oştirile încep să prindă viaţă.

Şi cum afară fulgeră şi tună
Se pare că răzmeriţa nebună

S-a năpustit ca-n flăcări să îmbrace
Moşii întregi, şi vile, şi conace.

Haiducii parcă scot din piept un ţipăt,
Dau flintele prelungi în fulger sclipăt

Şi coasele se-nvîrt şuierătoare,
Şi coasele se-nvîrt răzbunătoare!

Păşeşte-acum în fruntea tuturor,
Că-i viu, încremenitul muncitor.

Iar tunetul nu-i tunetul din cer,
Ci-s glasuri multe ce dreptate cer.

Cu ochii injectaţi, de ură grei,
Se îndreptă Văluţă spre Andrei.

...Tîrziu îl scoaseră pe-Andrei afară
Cu trupu-nvineţit, cu dungi de pară.

Fierarul de la marginea pădurii

— schiță —

de Papp **FERENC**

Ilustrații de Angi PETRESCU-TIPĂRESCU

Toată ziulica se auzea bocănitul barosului trîntit cu atîta putere pe nicovală, că se cutremurau pereții lipiți cu lut ai bătrînei colibe cu șopron în față; pe urmă, zgomotul aprigelor lovituri era înlocuit de un clinchet vesel, mlădios. Larma asta neîncetată, din care, totuși, parcă lipsea suflul vieții, stăruia la marginea pădurii — sătenii veneau, aruncau în șopron lucrurile aduse la reparat, îndrugau vreo două-trei vorbe și, după aceea, plecau. Aduceau aici numai ce nu voia să dreagă fierarul din comuna vecină. Acela locuia pe șoseaua ce ducea spre oraș, așa că era în drumul tuturor, în timp ce ăstălalt, de aici, de la marginea pădurii, se afla dincolo de hotarul satului și, ca să ajungi la el, trebuia să mergi pe un șleau plin de hîrtoape. În schimb, ce nu primea la reparat? Tot ce era mai migălos și mai greu, lucruri la care avea mult de muncit și puțin de cîștigat, numai de asemenea treburi avea parte.

Pînă noaptea tîrziu, la fereastra încețoșată de praf și de fum a fierăriei, licări o lumină chioară, gălbuie. Apoi, către miezul nopții, zgomotul se stinse și văpaia focului se domoli treptat; ușa dărăpănată se deschise larg și o namilă de om ieși afară. Și ursul ar fi rupt-o la fugă văzîndu-l, atît era de voinic: din cămașa sa ferfenițită, ieșeau la iveală umerii vînjoși și grumazul de taur, ars de soare. Părul, ca tăciunele, era tot numai cîrlionți, iar sub fruntea înaltă ce lucea de sudoare, ardeau doi ochi triști, ca focul cînd îl ințețești cu foalele sau ca fierul încins pînă se rumenește. Proptit pe picioarele răschirate, gîfîind ostenit, omul trase în piept cu nesaț aerul proaspăt. Înăuntru, în fierăria învăluită în umbră, sfîrîia aburind jeraticul stropit cu apă; pe urmă, în prag răsări o mogîldeață, un copil mărunțel și firav. Trupul său scund se zări cîteva clipe în lumina focului ce stătea să se stingă, apoi fu înghițit de întuneric.

Valul întunecat al nopții acoperă totul, chiar și sărăcia. De cîte ori ieșea cu feciorul său în fața atelierului, noaptea, cînd din tot cuprinsul abia-abia se deslușeau niște umbre, strîngînd în mîna lui mînuța băiatului, Rafi Gabor, țiganul fierar de la marginea pădurii, se închipuia mult mai acătării, mai strașnic, mai bogat decît era în adevăr. Cînd, însă, mai apoi, aprindea lampa în odăița strîmtă din partea cealaltă a colibei, nu mai părea un uriaș și nici nu se mai simțea astfel; era doar Rafi Gabor, țiganul fierar flămînd și frînt de oboseală, pe care nimeni nu-l aștepta cu o mîncare caldă — nevastă-sa se prăpădise de cîțiva ani — și a cărui singură bucurie în viață era Gyuri, băiețandrul sprinten, cu o claie de păr zbîrlit pe cap. Erau amîndoi lihniți de foame dar, mai mult decît mîncarea, la ceasul acesta îi îmbia lavița. Întins pe spate, fierarul nu putea de loc să închidă ochii, din pricina grijilor chinuitoare ce-l frămîntau. Cîteodată însă, tot mai izbutea să scape de ele și atunci începea să trăiască în închipuire visul lui cel mai drag, ca și cum s-ar fi împlinit: un atelier nou-nouț în inima satului, cu scule bune și... Dar, la drept vorbind, asta rîvnea mai întîi și întîi căci, după aceea, celelalte ar fi venit de la sine. Lîngă el, la perete, stătea, încovrigat ca un cățeluș, Gyuri. Avea și el un gînd al lui, care-l urmărea, și răsufla adînc și rar, doar-doar va adormi mai repede, așteptînd , pîndind sosirea acelui vis minunat în mii de culori, cu zîne care într-o clipită se preschimbă în ființe omenești, făcînd o mulțime de fapte bune. De pildă, poftind la un praznic grozav pe toți copiii flămînzi...

Atelierul părăginit al țiganului fierar se află și azi tot acolo, la marginea pădurii, afară din sat. Acoperișul s-a scufundat între zidurile negre de funingine, iar grinzile-s mîncate de vreme. Nimeni nu se mai abate pe aici, în afară de vîntul ce năvălește șuierînd și smulge șindrilele putrezite, purtîndu-le cu el printre copacii despuiați.

Căci altul e acum Rafi Gabor, țiganul fierar de la marginea pădurii. Se împlinesc aproape doi ani de cînd gemulețul prăfuit al atelierului a vegheat, aprins pentru ultima oară, în noapte; de atunci, fostul țigan fierar se numește „Rafi Gabor, fierarul colectivei". Iar celor ce nu-l cunosc, li se spune în chip de lămurire: „e o comoară de om, nici nu știți de cîtă cinste se bucură la noi în gospodărie."

Nu s-ar putea spune că Rafi Gabor își punea cumva mari nădejdi în colectivă; nici măcar nu se dumirea prea bine despre ce e vorba. Cînd îl luase de mînă pe băiat și o porniseră urmați de căruța lor cu un cal, în care pusese ce bruma de scule îi rămăseseră de la taică-său, ca și ce mai agonisise cu brațele-i vînjoase, și-a simțit picioarele ca de plumb și tălpile lipite parcă de pămînt. Lîngă el, băiatul privea vesel în jur și, din cînd în cînd, îi venea să zburde de bucurie: cine, știe, poate că acolo unde se duceau n-o să mai fie nici un atelier, și chiar dac-o să fie, măcar n-o să aibă asemenea foale grele, că-ți rupeau mîinile... Fierarul mergea gînditor; nici acum nu-și dădea seama cum se întîmplaseră toate... Niciodată, poate, nu s-ar fi înduplecat, dacă Seres Dani n-ar fi adus vorba de băiat. Vezi, însă, că el s-a agățat tocmai de asta, reușind astfel să pătrundă în tainița cea mai adîncă a sufletului său — căci

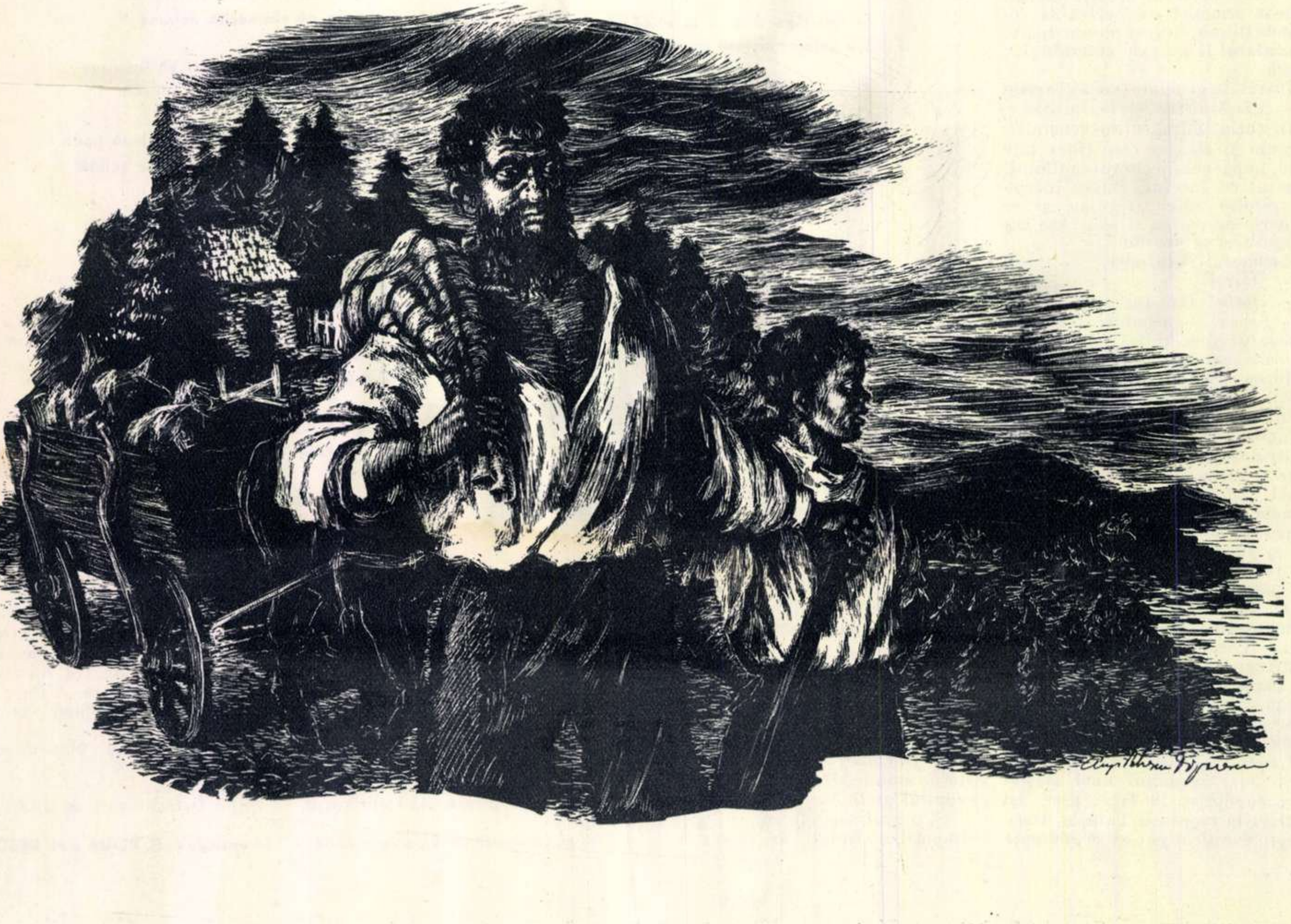

mai presus de orice, Rafi Gabor ţinea să facă din feciorul lui om adevărat. Păi, cum? Să trăiască şi el tot aşa departe, stingher la marginea pădurii, cu lupii, şi să asude toată ziulica pentru o biată bucată de pîine? N-ar răzbi nici cît taică-său, cu toate că nici asta nu înseamnă mare lucru. E un băiat mărunţel şi plăpînd şi are braţul subţire, abia cît o codirişte de bici. Mintea lui însă-i ascuţită ca briciul. Şi dacă drumul băiatului spre o viaţă mai bună trece prin colectivă sau pe la şcoală, apoi într-acolo vom merge şi noi! Să înveţe a scrie şi a citi! Să fie primul om cu carte din neamul lui Rafi!

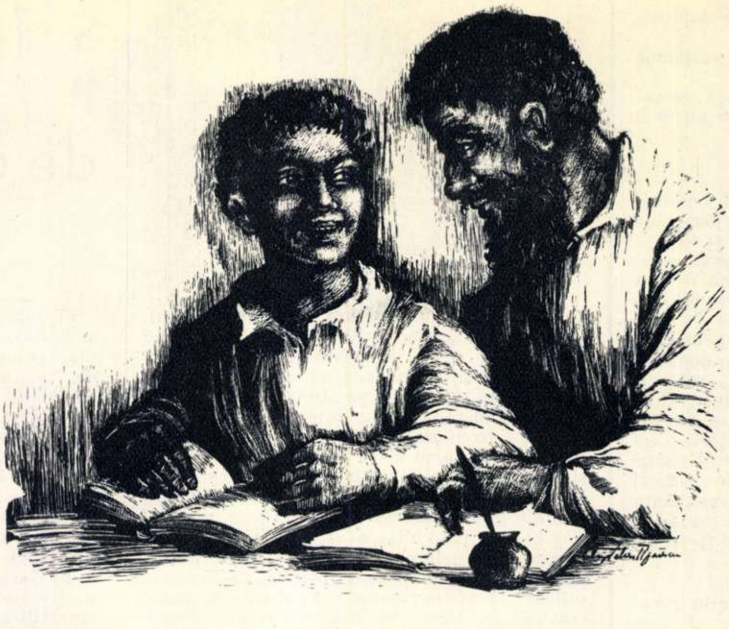

Şi apoi, mai e ceva... Cine s-ar fi gîndit vreodată că, atunci cînd oamenii cei mai de ispravă din sat vor pune la cale ceva, nu-l vor da nici pe el uitării — pe el, ţiganul fierar? Îl chemaseră cu cinste, ca şi pe ceilalţi, poate chiar cu mai multă cinste. „Uite, o să fii fierarul nostru — îi spusese Seres Dani. Păi, ce crezi, ce ne-am face fără un meşter fierar, cu coşcogea gospodărie?“

Şi fierarul s-a mutat din marginea pădurii şi a venit în sat, la gospodărie.

Nu i-a stricat însă c-a mai prefirat o dată prin minte gîndurile astea. Iată că acum Rafi Gabor părea mai sprinten la mers şi, pe măsură ce grijile i se spulberau, începea să capete aripi, cît era de mătăhălos. Mergea repede, repede, strîngînd în palma lui uriaşă pumnişorul băiatului.

Parcă ar fi avut pe dracu în el , Seres Dani ăsta. Toate s-au petrecut aşa cum prorocise el. Gyuri umbla acum la şcoală, deşi, ce-i drept, cu trei ani întîrziere. Învăţa bine, nimeni n-avea a se plînge de el, dimpotrivă, toată lumea îi lăuda isteţimea. Iar fierarul — mai ales după ce s-a făcut împărţirea primei recolte — s-a pomenit deodată chivernisit aşa cum nici în vis nu-şi închipuise vreodată. Cu toate astea, el era un om căruia îi plăcea să gîndească, să viseze, şi-şi frămînta adeseori mintea chibzuind cum s-ar putea îndrepta lumea.

— Tare mă mir cum de nu mi-a venit pîn-acu' în cap socoteala asta cu colectiva — se întreba, nedumerit, în timp ce, pe nicovală, fierul începea să capete formă, sunînd şi împroşcînd cu scîntei. Totuşi, de atîtea ori am stat şi m-am gîndit la rosturile vieţii... Şi doar nu-s cel mai neghiob dintre oameni!...

Se oprea în spatele feciorului său, care-şi făcea lecţiile, şi se uita la el cum înşiră literele, unele lîngă altele, pe caiet, iar după aceea, cuvinte întregi şi chiar fraze... Stătea liniştit, ţinîndu-şi suflarea, ca nu cumva să-l stingherească. Apoi, ciufulea părul băiatului şi, clătinînd din cap, intra în atelier. Trebuia musai să se ducă acolo, ca să-şi recapete iarăşi încrederea în isteţimea sa, să se simtă iar meşter, căci înăuntru, în cameră, băiatul era mai isteţ decît el şi meşter mare peste toate cele cîte le închiseseră învăţaţii între filele cărţilor. „Eu, cu fierăria, el, cu cartea — îşi zicea Rafi. Care o fi mai de preţ?“

O dată, puse mîinile lui mari pe umerii băiatului şi-l întrebă:

— Ia spune, se leagă careva de tine la şcoală că eşti ţigan?

— La început, mă mai necăjeau — răspunse Gyuri — pe urmă, însă, li s-a urît. De ce să se lege de mine pentru asta?

— Păi, ştiu eu?... Da' tu, băiete, spune, ştii cumva de pe acum ce-o să se aleagă de tine?

Zîmbi larg şi zîmbetul lui se oglindi aidoma pe chipul lui Gyuri. Pînă şi nasul lui cîrn se încreţi de rîs.

— Sigur că ştiu. Toţi băieţii de la noi din şcoală ştiu. Mă fac fierar.

— Cum? — rosti Rafi, speriat şi mirat în acelaşi timp. Păi, ce-ţi trebuia atunci să-ţi toceşti coatele la şcoală şi, mai cu seamă, să înveţi a scrie şi a citi? Nu zic, e bine să fii meşter fierar, dar pentru asta îţi trebuie braţe, nu glumă!—şi pipăi braţul băiatului, gîndind că, doar-doar, va mai fi prins ceva carne pe el zilele acestea. Şi tu vrei să te faci fierar? — repetă el mînios. De asta te-am dat la şcoală?

— Păi, vezi matale, tătică — încercă să-i răspundă Gyuri, neştiind cum să-l lămurească mai bine... Eu n-am să fiu un fierar ca matale.

— Ei, taci! Cum adică? O să fii meşter mai iscusit ca mine?

— Ba nu, nu aşa. Acu îs fel de fel de maşini, iar ciocanul e pus în mişcare de-a dreptul cu aburi. Uite, scrie aici, stai să-ţi arăt unde...

Întinse mîna spre cărţile de şcoală, printre care se aflau şi cîteva ziare... Ochii negri ai fierarului aruncau flăcări pe sub desişul sprîncenelor; pe urmă, focul din ei se stinse şi buzele i se strînseră tare. Făcu un semn băiatului să-l lase în pace.

„Cum, adică, ce scrie la ziar despre ciocanul cu aburi, sînt pentru el fleacuri?“ — gîndi mirat Gyuri.

După cîteva zile, secretarul organizaţiei de bază a colectivei veni pe la Rafi ca să-l înscrie la cursul de alfabetizare.

— Apoi, unde-i asta? — întrebă fierarul, cu faţa mînjită de funingine.

— La şcoală, unde să fie! Îl ţine învăţătorul.

— Poate să-l ţină şi fără mine — dădu din cap Rafi, ursuz, şi-i întoarse spatele, dîndu-i a înţelege că el n-are vreme de pierdut. Şi făcu apoi semn ajutorului său să nu mai caşte gura degeaba.

Să-l fi ţinut într-o casă sau şură, cine ştie, poate că atunci s-ar fi înduplecat să se înscrie, măcar aşa, ca să vadă şi el ce-i aia. Dar la şcoală? Orice încercare de a-l convinge era în zadar. Cursul se deschise şi Rafi Gabor stătea cu coatele pe gard, să se uite cum oameni în toată firea, de-o seamă cu el, mergeau seara la şcoală, fumînd pe drum... Uneori, îi dădea ghies inima să se ducă şi el cu ei. Şi se gîndea, cu mîndrie: „Isteţ băiat are tata; auzi, să stea el în rînd cu oameni de cincizeci de ani... Ar putea să le fie nepot şi uite că desluşeşte slovele mai bine ca ei...“

Ochii învăţătorului lunecară pe fereastră, spre curtea troienită de zăpadă. Cocoţat în mesteacănul subţirel din curte, un corb bătrîn îşi tot ciugulea penele; apoi, începu a-şi ascuţi de zor ciocul cenuşiu de o creangă. Gyuri aştepta curios să afle ce vrea să-i spună învăţătorul. Rămăseseră numai ei doi în clasă.

— Ascultă, măi Gyurka — rosti, în sfîrşit, acesta, dînd la o parte teancul de caiete din faţa lui. Te ştiu băiat serios şi de aceea îţi cer să-mi dai o mînă de ajutor. Vezi tu, azi toată lumea învaţă, unii doar să scrie şi să citească, alţii, lucruri mai înalte... Chiar şi eu învăţ necontenit. Un singur om, la noi în colectivă, nu vrea să înveţe, cu toate că nu ştie nici măcar să scrie şi să citească. Tatăl tău.

Gyuri stătea fără să se clintească, întunecat. Cum, tocmai taică-său, cel mai voinic om din sat, să fie ponegrit şi beştelit aşa, în faţa lui? Se simţea rănit în mîndria lui şi fierbea de mînie, dar îi era şi ruşine... Căci ce spunea învăţătorul era adevărat: taică-său nu ştia nici măcar să citească, deşi fiu-său învăţase.

— Taică-tu, cum am văzut, ţine mult la tine — urmă învăţătorul. Poate reuşeşti tu să-l îndupleci să vină la şcoală. Că, de, e om cu rosturi însemnate în sat, în colectivă... Nu-i oareşicare...

— De... ştiu eu! — dădu din umeri Gyuri, uitîndu-se drept în ochii învăţătorului... Dar am să încerc... de ce să nu încerc?...

Îşi luă ghiozdanul, salută şi ieşi din clasă. Afară, pe uliţă, gerul îi pişca faţa; băiatul se opri locului şi, încreţindu-şi fruntea, stătu aşa multă vreme, bătătorind cu piciorul zăpada îngheţată; n-ar fi crezut niciodată că viaţa îl va pune în faţa unor griji atît de mari.

Taică-său meşterea cu noul lui ucenic o osie. Fierul încins aproape gemea sub loviturile lui, făcînd să ţîşnească scîntei scăpărătoare în umbra atelierului. Gyuri se simţi deodată neputincios în faţa acestei forţe uriaşe. Şi-n clipa aceea, îi trecu prin cap că poate se înşală cu toţii şi că taică-său, totuşi, n-o fi neştiutor de carte! Că doar, cum se descurcase pînă acum? Era cît pe ce să se lase cuprins de îndoială, cînd îşi aduse aminte cum se uită taică-său la cărţi şi asta făcu să-i bată inima mai tare. Dar tractorul!... Ce greu îl dibăcea, deşi lucra împreună cu tractoristul. Ce se mai scărpina atunci în cap! Or, în cărţi stă scris şi cum trebuie reparat tractorul. În cărţi, găseşti tot ce-ţi trebuie. Gîndul ăsta îi spori puterea şi-i dădu curaj.

La masă, fierarul mînca tăcut, ca de obicei, ducînd la gură lingura cu gesturi liniştite, cumpănite. Gyuri îşi făcuse fel de fel de planuri cum să deschidă vorba, dar acum toate i se învălmăşiseră în cap. Roşu la faţă ca focul, se aplecă deasupra blidului, ba chiar închise şi ochii în clipa cînd începu să vorbească:

— Matale nu vrei să înveţi să citeşti, tătică?

Fierarul lăsă să-i scape din mînă lingura de supă, care căzu zăngănind în castron.

— Ce spui?

— Ziceam... matale nu vrei să mergi la curs?

Rafi Gabor sări de pe scaun, foc de mînie.

— Tacă-ţi gura, prăpăditule! Cin' te-a învăţat să te obrăzniceşti aşa cu taică-tu? Învăţătorul? Sau cine din colectivă?

În momentul acela, ar fi fost în stare să-l stîlcească dintr-o lovitură, sub pumnul lui uriaş, pe acela care-l zgîndărise pe fiu-său — fie el învăţătorul sau altcineva. Pînă atunci, ascultase supus pe oricine, fie pe secretarul organizaţiei de bază, fie pe învăţător, fie pe preşedinte, cînd îi pomeneau de şcoală şi, chiar dacă fierbea de necaz, se mulţumea doar să clatine îndărătnic capul. Dar tocmai copilul lui să-i scoată ochii că nu ştie carte? Nimeni, nimeni nu vrea să vadă în sufletul lui, nimeni pe lume nu vrea să înţeleagă că el nu poate umbla la aceeaşi şcoală cu fiu-său... Nu poate recunoaşte că e mai prost decît fiu-său care, oricum, nu-i decît un mucos.

Toată amărăciunea vieţii lui din trecut, împovărată de necazuri, i se puse ca un nod în gît. Ridică pumnul, gata să tabere pe băiat, dar îşi luă seama şi ieşi din odaie, lipsindu-se de mîncare.

Gerul aprig ţesuse flori pe geamul încăperii dichisite cu mobile noi. Gyuri începuse să zgîrie gheaţa cu unghia, scriindu-şi numele cu litere mari. Pe urmă, după ce stătu oleacă în cumpănă, adăugă cu litere mai mici: „fierar“. Cuvintele scînteiau pe geamul acoperit cu gheaţă, de parc-ar fi fost licurici. Copilul se uită şi se tot uită la ele, apoi suspină şi zîmbi.

Taică-său intră în odaie, aducînd cu el frigul de afară; venise să îmbuce ceva. Gyuri nici nu se întoarse măcar; ştia şi aşa că taică-său o să se arate tare mirat.

— Cum, n-ai plecat încă? — întrebă fierarul. Ori poate azi n-ai şcoală?

— Ba am — rosti Gyuri liniştit, răspicat. Dar nu mă mai duc, tătică.

— Ce, ţi-a sărit vreo doagă? Hai, răspunde o dată!

Gyuri clătină din cap, fără să scoată un cuvînt; nu, nu-i sărise nici o doagă, dar nu vrea să se ducă.

— Ce, îţi arde de glumă?

— Nu-i glumă, tătică.

Nu era glumă, asta o pricepea şi fierarul. Îşi cuprinse pieptul cu braţele vînjoase, de parcă n-ar fi ştiut ce să facă cu ele, şi se lăsă greoi pe marginea patului. Îşi rezemă cotul gol pe genunchi, se încovoie ca sub o grea povară şi rămase aşa, privind duşumeaua dată proaspăt la rindea. Era mulţumit că feciorul lui păşeşte pe o cale mai largă, că învăţătura ar putea să-l ducă pe Gyuri mai departe. Poate că băiatul o să fie învăţător, referent la sfat sau, mai ştii, doctor ori inginer. Bine că învaţă şi că-i place. O să iasă ceva din el. Dar nici Rafi nu-i de lepădat. Aşa tată, aşa fiu. Ce va deveni băiatul său, dacă nu va merge la şcoală? Cît de mîndru era ori de cîte ori auzea că erau lăudate deşteptăciunea şi sîrguinţa băiatului... Şi acum, deodată, nu vrea să înveţe. Murmură apoi, ca şi cum ar fi vorbit cu sine:

— Ce să fac? Să-l snopesc în bătaie?

Băiatul îşi băgă mîinile tremurînde în buzunar şi repetă încăpăţînat:

— Poţi să mă şi omori, că eu tot nu mă duc. Nu vreau să mă mai duc.

— Dar de ce? Ce te-a apucat?

— De ce să mă duc?

— Cum, nu mai vrei să înveţi? Să fii adicătelea fierar dintr-ăla, maşinist?

Supărarea îl înmuiase de tot; întinse stîngaci mîinile spre copil.

— Vino, băiatul tatii, vino-ncoace... Toată lumea spune că eşti harnic la învăţătură şi isteţ... Sau poate ţi-o fi de-ajuns cît ai învăţat? Nu te mai trage inima la carte?

Gyuri trecea prin clipe de grea cumpănă, simţea că-l apasă ceva pe inimă atît de cumplit, că parcă stătea să-şi dea duhul; grozav ar mai fi vrut să-şi lipească obrazul de pieptul larg al lui taică-său şi să plîngă amarnic — dar putea oare, tocmai acum, să-şi arate slăbiciunea? Spuse, deci, cu glasul întretăiat:

— Nici taica nu învaţă; nu ştie nici măcar să citească şi uite că trăieşte...

Fierarul tresări uimit, ca unul care, pentru prima oară în viaţa lui, se uita în oglindă. Înţelese deodată că vieţii sale îi lipsea ceva, că ea semăna cu cămara omului sărac: chiar de-ai avea ce să pui acolo, n-ai unde, locu-i strîmt. Îl depărtă de el pe băiat:

— Păi ce, tu te iei după mine? Cum trăiesc eu, ia spune? Ştiu atîta doar, să dau cu ciocanul! Încolo, umblu ca orbeţii. Mă scriu la catastif cu zilele-muncă şi după aia capăt grîu, cucuruz, bani, nu ştiu nici cît, nici pentru ce... Ascultă-mă pe mine — urmă el, coborînd glasul. Am auzit că poţi citi în ziar ce grăieşte partidul. El îi învaţă şi-i îndrumează pe oameni. Mie, însă, degeaba îmi vorbeşte, dacă eu nu ştiu a sloveni spusele lui!...

Apoi, ridicînd din nou glasul:

— Vrei să fii şi tu aşa?

— Nu vreau să fiu — bolborosi Gyuri, speriat de furtuna ce-o iscase. Dar după cine vrei să se ia un copil, dacă nu după tatăl lui? Matale, tătică, eşti voinic şi deştept.

— Aş, da' de unde, sînt un prost! — urlă, ieşindu-şi din sărite fierarul. Taică-tău — auzi tu, băiete? — e un ţigan prost! Şi acu' fă bine şi du-mi-te la şcoală, că-ţi lipesc vreo două, de nu te vezi... Eu... oi vedea ce-oi face...

Şi ieşi afară, val vîrtej. mai-mai să smulgă uşa din ţîţîni.

Gyuri se pomeni singur în odaie.

— Nu, nu-i adevărat că-i prost... Se duce să înveţe... — murmură el.

Privi cu un fior de bucurie uşa rămasă deschisă. Era ostenit şi fericit. Mai dorea doar un singur lucru: să-i destăinuiască învăţătorului marea sa bucurie. Vîrî cărţile în ghiozdan, îşi puse paltonul, o zbughi pe uşă şi, sărind peste movilele înalte de zăpadă din faţa casei, fugi spre şcoală.

În romîneşte

de Ovidiu CONSTANTINESCU

Adevărul
Greva generală
Greva generală s'a declarat
Spre greva generală
na Oră
Telegrame

SÎNT 35 de ani de atunci

Octombrie 1920... O ţară ruinată de război, cuprinsă de marasmul inflaţiei, un popor flămînd şi zdrenţuit ajuns la capătul răbdării, o pace înşelătoare, plină de miasme războinice. Aşa arăta „Romînia Mare" pe atunci...

Clasa muncitoare, prin lupta ei de zi cu zi, îi silise pe conducătorii social-democraţi să adreseze fostului călău de la 1907, devenit mareşal şi prim-ministru al Romîniei, un ultimatum. Era în vremea cînd tînăra Republică Sovietică termina, greu încercată. dar victorioasă, războiul ei eliberator, cînd Internaţionala a III-a leninistă chema proletariatul mondial la luptă pentru pîine, pentru pace, pentru libertate. Chemarea ei înflăcărată găsise răsunet şi în Romînia; găsise răsunet în toate inimile oamenilor simpli, conştienţi.

Aflase răsunet şi în inimile detaşamentului muncitoresc al ceferiştilor. Acestora le-a revenit cinstea să deschidă primii lupta: ei au dat semnalul primei greve generale din istoria Romîniei.

Răspunsul lui Averescu la ultimatum-ul clasei muncitoare a fost cinic, aţîţător: „Guvernul — răspundea Averescu — nu are nevoie să fie stimulat nici prin solicitări intempestive, nici prin ameninţări anarhice. Pe acestea din urmă nici nu le ia în consideraţie, ci orice act de ostilitate va atrage după sine măsuri ce interesele ordinii publice impun".

Cu cîteva zile înainte de izbucnirea grevei generale, ziarele au publicat un semnificativ ordin circular, semnat de generalul Lupescu. Aparent fără vreun motiv bine determinat, numai aşa, ca să se ştie, ordinul spunea răspicat:

„Ordinele anterioare de a se trage primele focuri în aer se revocă. SE VA TRAGE ÎN PLIN... şi, în special, în contra acelor ce vor purta orice fel de arme (chiar pietre, bastoane etc.)".

A. A. LUCA

Paradisul lor...

Ură, scrîşnet, luptă, sînge,
E deasupra cine poate,
Gemete, ruină, moarte,
Iar pămîntul rabdă toate.

Omul vechi a zis: „dreptate?
Colo, sus, în paradis!
Lanţu-i greu şi pumnu-i tare.
Să răbdaţi, că-aşa e scris".

Omul nou, gînd şi lumină,
Inălţat în simţ şi cuget,
Il înfruntă pe duşmanul,
Pe călăul hîd şi buget:

„Raiul vostru nu există,
E minciună tot ce-aţi scris.
Adevărul şi dreptatea
Mîine nu vor mai fi vis.

Strîns uniţi în gînd şi faptă,
Facem astăzi jurămînt,
Rai de pace şi frăţie,
Să clădim jos pe pămînt".

1920.

Şi, totuşi, în ciuda acestor ameninţări directe şi brutale, duminică 18 octombrie ceferiştii au deschis lupta: mecanicii, fochiştii şi controlorii de tracţiune, întruniţi în sala „Locomotiva", au votat declararea grevei. În aceeaşi zi, începînd de la ora 6 seara, nici un tren nu a mai părăsit Capitala. Gara de Nord deveni pustie.

Guvernul nu se aştepta la o asemenea lovitură. Fu hotărîtă imediat mobilizarea controlorilor de tracţiune, a mecanicilor şi fochiştilor, prevăzîndu-se trimiterea în faţa instanţelor militare a celor ce nu aveau să dea ascultare ordinului.

În Gara de Nord, se instală un comandament militar; se organiză un tren condus de trupe de specialităţi. Dar măsurile de intimidare nu-şi atinseră ţelul: în ziua de 20 octombrie, cînd s-a declarat greva generală, nu circulau decît două trenuri militare — nr. 1, în direcţia Buzău, şi nr. 7, în direcţia Piteşti, cu persoane oficiale.

Între timp, greva ceferiştilor se extinsese: intraseră în grevă depourile Cernăuţi, Piteşti, Predeal, Constanţa şi Costeşti.

În noaptea de 20 spre 21 octombrie, poliţia efectuă descinderi în cartierul Grand, la locuinţele ceferiştilor care nu se prezentaseră la mobilizare. Şi nu se prezentaseră decît un număr infim de jalnici şi neputincioşi spărgători de grevă: doar 12 mecanici de locomotivă, 13 fochişti şi 2 mecanici de pompă, intimidaţi de ameninţări.

Din cei 370 de mobilizabili care refuzaseră să se prezinte, agenţii nu găsiră la domiciliu, în noaptea aceea, decît 40; unii dintre cei dispăruţi îşi luaseră chiar şi nevestele şi copiii cu ei. Arestaţii fură duşi la regimentul 3 Căi Ferate din Cotroceni. În timpul acesta, depoul de maşini BC fusese desfiinţat; la depoul BM fură aduşi, sub escortă, 30 de mecanici arestaţi.

În noaptea de 21 spre 22, reuşi, în sfîrşit, să plece Simplonul. Dar, după cum relatează ziarele, pe peronul Gării de Nord nu se afla nici un hamal, aşa că „distinşii" pasageri fură nevoiţi (ce chin!) să-şi transporte singuri bagajele.

Greva generală paralizase viaţa economică. Nu e de mirare că, numai într-o asemenea situaţie, a fost posibil lapidarul comunicat al ministrului de Interne, care declara textual:

„Guvernul încunoştinţează pe toţi lucrătorii care vor să muncească (!!!) că li se va garanta libertatea muncii. Acei care vor încerca să-i oprească, vor fi arestaţi şi daţi judecăţii".

Această grijă pentru asigurarea „libertăţii muncii" — de o ipocrizie fără seamăn — avea de altfel să fie curînd aruncată peste bord.

Între timp, poliţia şi armata ocupau şi devastau cluburile socialiste. Sediul societăţii „Locomotiva" fu sigilat de autorităţi; consfătuirile ceferiştilor grevişti continuau însă în sala „Griviţa".

Ceea ce nu reuşiseră însă să facă teroarea şi samavolniciile, reuşi să realizeze trădarea conducătorilor oportunişti ai mişcării socialiste de atunci. Folosind împrejurarea că mulţi dintre conducătorii grevei erau arestaţi, guvernul a început tratative cu conducerea provizorie trădătoare, care, într-o telegramă-circulară din 28 octombrie, a anunţat organizaţiilor încetarea luptei. Dar chiar şi spre sfîrşitul grevei — şi după încetarea ei — apăreau pe zidurile periferiilor bucureştene manifeste scrise de mînă, care declarau că greva nu e sfîrşită, că lupta continuă.

Era glasul luptătorilor revoluţionari, glasul muncitorimii conştiente, a cărei luptă avea să ducă, opt luni după aceea, la crearea avangărzii ei marxist-leniniste, la făurirea eroicului partid al comuniştilor din Romînia.

Matei IONESCU

CONDUȘI DE PARTIDUL COMUNIȘTILOR

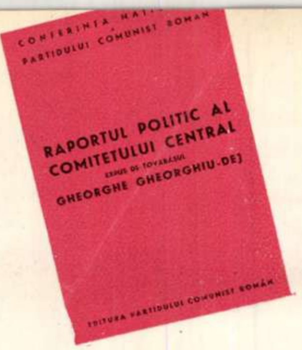

CONFERINȚA NAȚI
PARTIDULUI COMUNIST ROMÂN

RAPORTUL POLITIC AL
COMITETULUI CENTRAL
expus de tovarășul
GHEORGHE GHEORGHIU-DEJ

EDITURA PARTIDULUI COMUNIST ROMÂN

Octombrie 1945 — octombrie 1955. Zece ani de la Conferința Națională a P.C.R. Ani puțini pentru istoria unei țări. Dar în istoria patriei noastre, în istoria luptei poporului nostru, cronica acestor ani va ocupa un loc important prin bogăția de fapte mărețe, de mărețe izbînzi.

...Fiecăreia dintre aceste izbînzi – pe atunci aparținînd viitorului – i s-a pus temelia în acel mijloc de octombrie 1945. Conferința Națională a partidului comuniștilor, partid care se dovedise, de-a lungul a zeci de ani, singurul apărător de nădejde al intereselor milioanelor de exploatați și asupriți din țara noastră, se întrunea atunci pentru a trasa căile concrete pe care avea să pășească poporul nostru, în drum spre o viață mai bună. Întrunită în condițiile luptei grele împotriva uneltirilor reacțiunii, a sabotajului patronal, a urmărilor nefastului război hitlerist, Conferința a chemat poporul muncitor la lupta pentru consolidarea cuceririlor lui revoluționare, pentru refacerea și reconstrucția țării – eliberată cu un an în urmă de către glorioasele oști sovietice și de către forțele populare patriotice conduse de partid – la lupta pentru o deplină democratizare a țării și pentru apărarea independenței sale naționale. Elaborînd sarcinile luptei de moment, pentru înfrîngerea tuturor greutăților, partidul întrevedea cu privirea sa clarvăzătoare viitorul.

Întregul nostru popor muncitor a urmărit cu interes viu dezbaterile Conferinței și mai ales Raportul Politic al Comitetului Central al P.C.R., prezentat Conferinței de către tovarășul Gheorghe Gheorghiu-Dej. Din acestea se puteau vedea parcă aievea uriașele hale ale uzinelor metalurgice refăcute sau nou construite, centralele electrice, marile instituții de cultură etc.; în fața poporului nostru se năștea imaginea unei Romînii noi, puternice și înfloritoare.

Și anii au trecut, unul după altul, zece la număr. Imaginile minunate pe care cei ce muncesc le-au desprins acum un deceniu din filele Raportului Politic al C. C. al P. C. R. au devenit realitate, în ciuda zvîrcolirilor celor ce zeci și zeci de ani s-au îmbuibat din exploatarea nemiloasă a milioanelor de muncitori și țărani. Urmînd steagul partidului, prin munca lor harnică, milioanele de oameni ai muncii au dovedit că, eliberați de exploatare, pot să construiască lucruri mărețe, transformînd Romînia – despre care burghezo-moșierimea spunea că nu poate fi decît o țară „eminamente agricolă" – într-o țară industrial-agrară în plină dezvoltare. Prin aceeași muncă harnică, sub cîrma aceluiași înțelept cîrmaci — partidul — cei ce muncesc realizează acum ultimele sarcini din primul nostru cincinal și, totodată, întîmpină ziua de 23 decembrie, zi în care forul suprem al partidului se va întruni din nou, pentru a analiza drumul străbătut pînă acum și pentru a lumina calea ce duce mai departe, spre culmile înalte ale socialismului.

În Raportul Politic prezentat la Conferința Națională a P.C.R. se arăta că o industrie grea puternică „constituie pivotul în jurul căruia întreaga economie a țării se va dezvolta în condiții noi". În anii primului nostru cincinal, s-au investit în industria siderurgică 9,5% din totalul investițiilor făcute în industrie, fiind în curs de reconstrucție, la capacitatea mărită, Combinatele siderurgice din Hunedoara și Reșița. De asemenea, s-au construit și pus în funcțiune: o uzină cocso-chimică; o instalație de semicocs; două furnale noi (dintre care unul e furnalul nr. 6 de la Hunedoara, ce se vede în fotografia de mai jos); este în stadiul final construirea unui furnal de 700 m.c. etc.

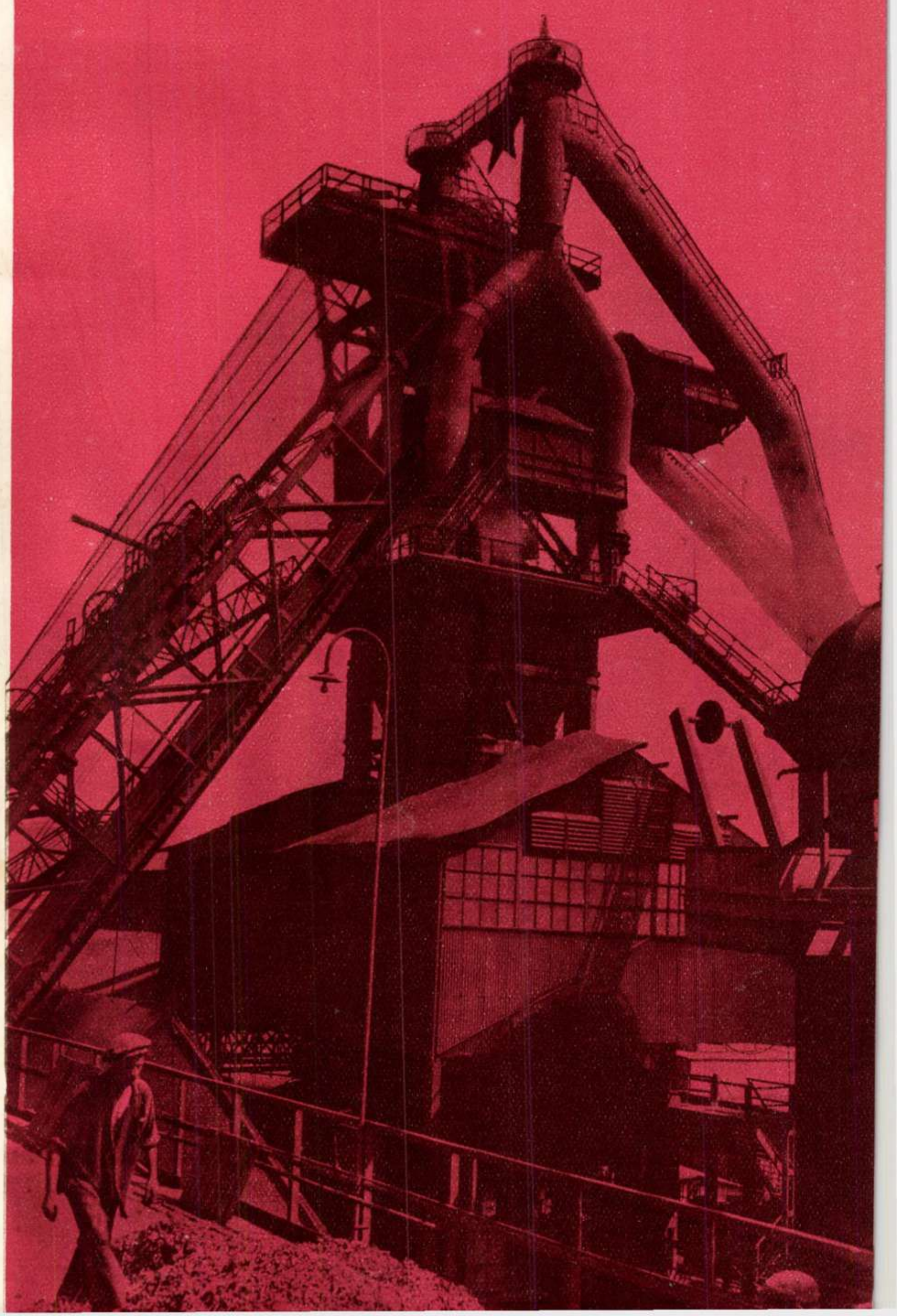

Prietenia sinceră, frăţească, făurită între popoarele marii Uniuni Sovietice şi poporul nostru, prietenie pe care – aşa cum se arăta la Conferinţa Naţională — „partidul nostru a avut-o întotdeauna înscrisă pe steagul său"–şi-a dat roadele în ajutorul multilateral pe care patria noastră l-a primit din partea Uniunii Sovietice. Iată, în fotografia luată pe şantierul Termocentralei nr. 2 de la Hunedoara, pe inginerul-şef Ion Lucaci (dreapta) şi pe inginerul sovietic A. Krikunov.

←

Industria constructoare de maşini a cunoscut în aceşti ani un ritm accelerat de creştere, care a permis treptata înnoire şi modernizare a utilajelor în multe ramuri ale industriei. Au fost construite o serie întreagă de întreprinderi constructoare de maşini, printre care şi uzina „Iosif Rangheţ", specializată în producţia maşinilor-unelte (vezi fotografia), şi au fost reconstruite şi radical dezvoltate numeroase alte uzine.

→

IOSIF RANGHEŢ

În aceşti zece ani, producţia de maşini destinate agriculturii a fost intensificată, luîndu-se în acest scop măsuri pentru profilarea a 16 uzine importante în direcţia fabricării exclusive a mijloacelor de producţie pentru agricultură. În prezent, agricultura noastră posedă 29.500 tractoare (exprimate în tractoare convenţionale de 15 CP), 24.200 pluguri de tractor, 12.000 semănători cu tracţiune mecanică, peste 15.000 batoze de cereale, 1.500 autocombine etc. Pe această bază, au putut fi create pînă în prezent 220 de S.M.T.-uri. De asemenea, urmînd hotărîrile Conferinţei, partidul a acordat o deosebită atenţie dezvoltării cooperaţiei la sate. Datorită acestui lucru, cele 5.600 gospodării agricole colective şi întovărăşiri cuprinzînd un număr de cca. 360.000 familii de ţărani, cele 2.700 asociaţii simple şi cca. 3.200 stîne cooperatiste au obţinut rezultate care constituie un exemplu ce dovedeşte superioritatea muncii în colectiv. În fotografia din dreapta: o coloană de tractoare K.D. 35 ieşind pe poarta uzinei „Ernst Thälmann" din Oraşul Stalin; jos: un aspect de la constituirea gospodăriei agricole colective din comuna Bătrîni, raionul Teleajen.

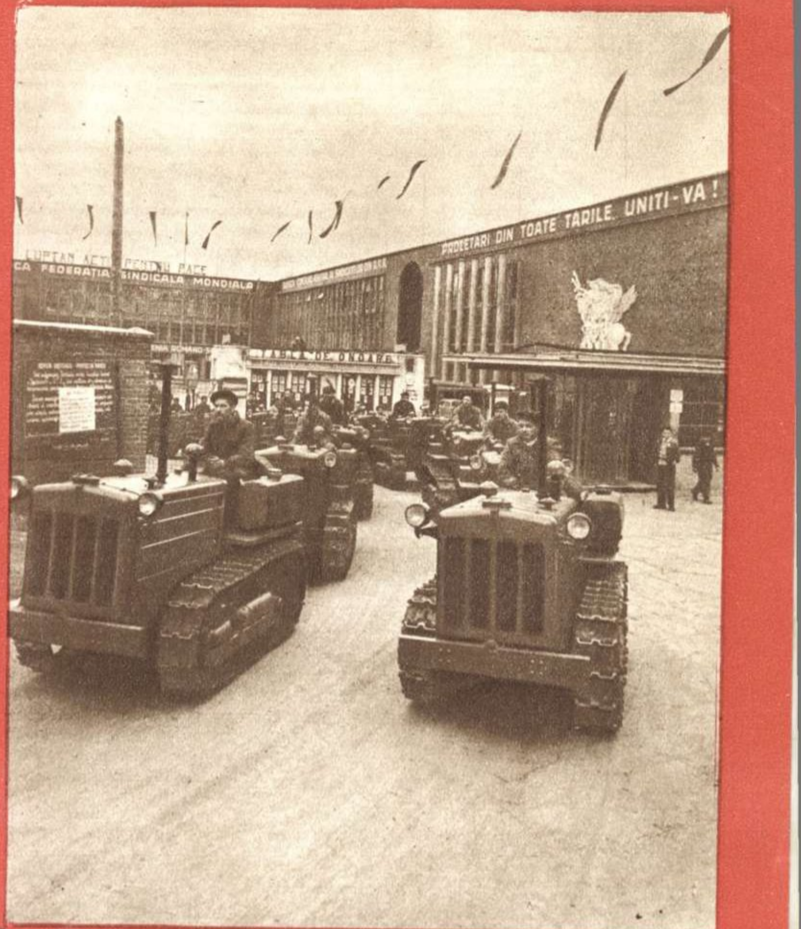
PROLETARI DIN TOATE ŢĂRILE, UNIŢI-VĂ!
FEDERAŢIA SINDICALĂ MONDIALĂ

COOPERATIVA
MAGAZIN

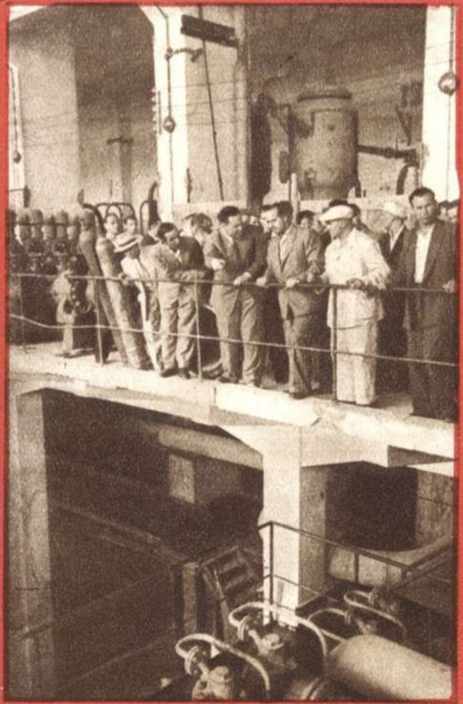

„Nevoia de a se pune in valoare toate bogăţiile de resurse energetice ale ţării pune însă şi o altă problemă, care trebuie de asemenea să fie înscrisă printre sarcinile ce trebuie să fie urmărite în vederea ridicării economice a ţării noastre, anume: electrificarea ţării" – arăta tovarăşul Gheorghe Gheorghiu-Dej în Raportul Politic la Conferinţa Naţională a P.C.R. Astăzi, la 10 ani de la Conferinţă, sînt în funcţiune, total sau parţial, 8 termo şi hidrocentrale noi şi este în construcţie marea hidrocentrală „V. I. Lenin" de la Bicaz. Iată, în fotografia din dreapta, un aspect de la inaugurarea termocentralei Doiceşti. De asemeni, în nenumărate sate din patria noastră (ca şi în acest sat din comuna Însurăţei, regiunea Galaţi, pe care îl vedem în fotografia de sus), a pătruns lumina electrică.

Conform indicaţiilor Conferinţei, s-a realizat o mai justă repartiţie teritorială a forţelor de producţii. Astfel, în Moldova, în trecut aproape complet lipsită de industrie, s-au constuit o fabrică de rulmenţi, o fabrică de penicilină, e în construcţie un mare centru siderurgic etc. Acelaşi lucru se petece şi în Regiunea Autonomă Maghiară În fotografia de jos: un aspect de la fabica de lapte-praf din Remetea (R.A.M.).

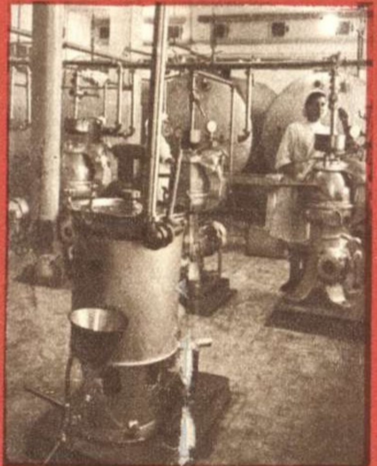

Raportul Politic al C.C. al P.C.R. prezentat la Conferinţa Naţională sublinia că „este nevoie de intensificarea exploatării şi a acţiunii de explorare pentru găsirea şi punerea în exploatare a noi surse de ţiţei, în scopul ridicării producţiei actuale". Pentru a asigura nevoile crescînde de utilaj petrolifer, rezultate din creşterea necontenită a producţiei—ajungîndu-se, în 1955, la o producţie de peste 10.500.000 tone — un număr de uzine importante au fost profilate şi înzestrate, cu ajutorul U.R.S.S., pentru producţia de utilaj petrolifer. În fotografia din dreapta: un aspect de la uzinele de utilaj petrolifer „1 Mai" din Ploeşti.

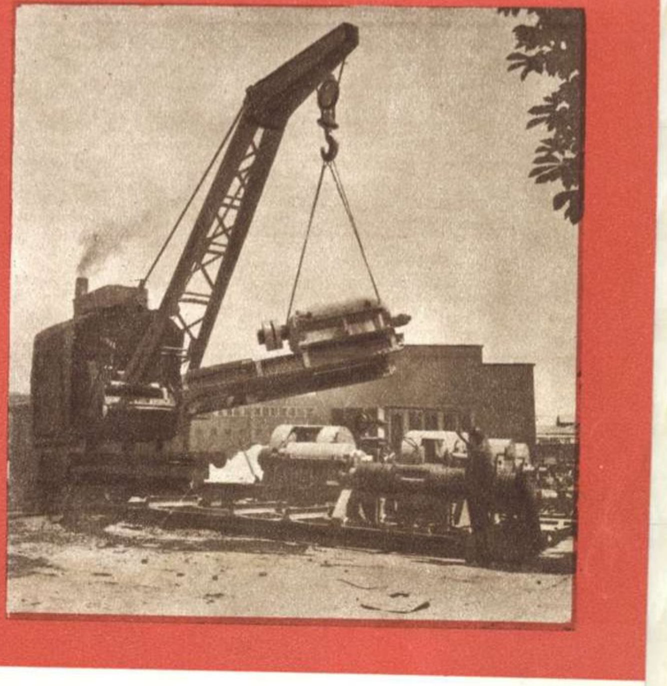

Industria construcţiilor de maşini şi de prelucrare a metalului.

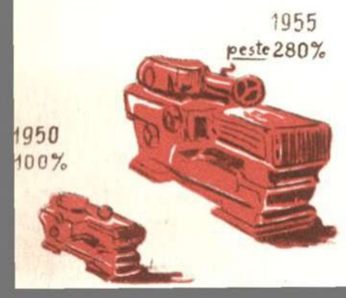

Industria metalurgiei neferoase.

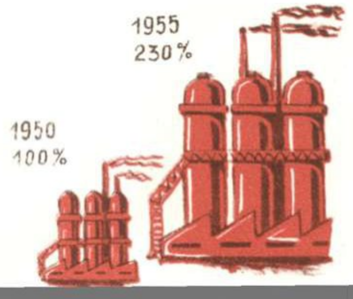

Producţia de energie electrică.

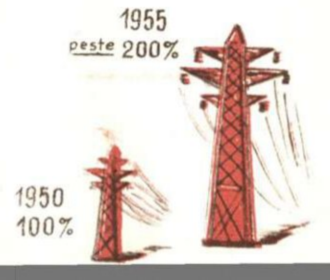

Producţia industriei chimice.

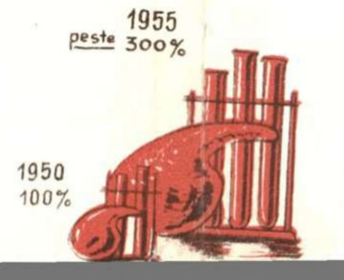

Producţia industriei petrolifere.

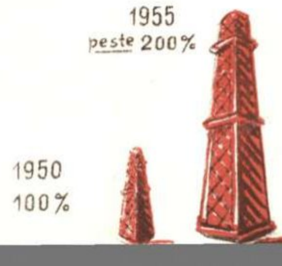

Producţia bunurilor de consum.

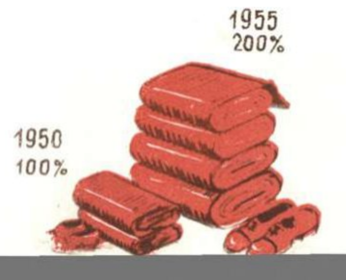

Industria materialelor de construcţie.

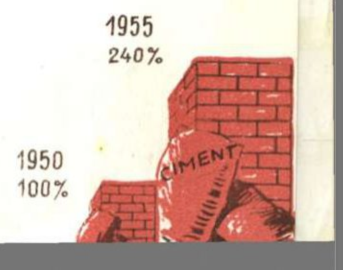

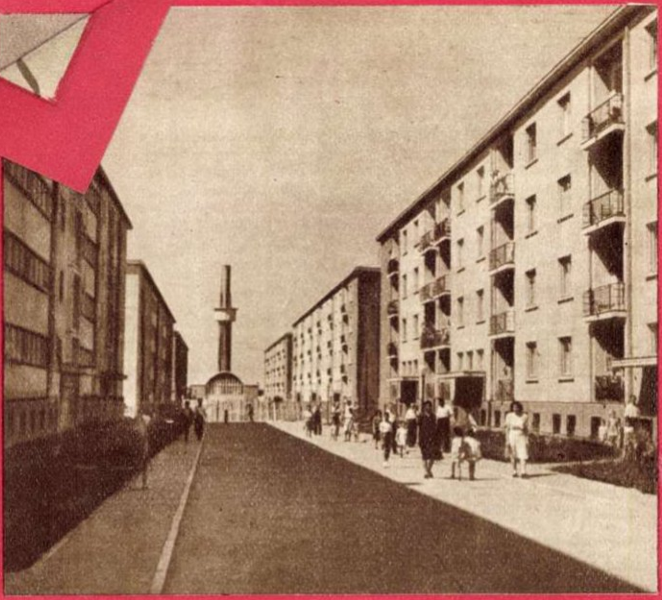

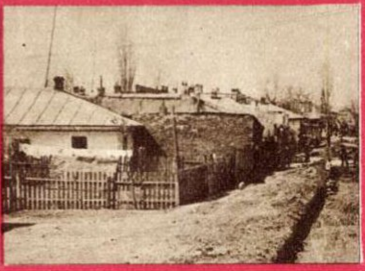

Priviţi aceste două imagini. Cea de jos reprezintă cartierul Ferentari din Bucureşti, aşa cum arăta cu 11 ani în urmă. Cea de sus, acelaşi cartier, astăzi. Alături de zecile de noi uzine, fabrici, întreprinderi de tot felul, construite în aceşti ani, au fost ridicate şi mii de locuinţe noi, trainice şi sănătoase. Blocurile muncitoreşti au luat locul bordeielor dărăpănate în Valea Jiului ca şi la Iaşi, la Hunedoara şi la Baia Mare, la Bîrlad şi la Roman, în cele mai diferite colţuri ale ţării noastre.

Urmînd indicaţiile Conferinţei Naţionale a P.C.R. şi paralel cu succesele obţinute pe frontul construirii socialismului, partidul şi guvernul au desfăşurat o vastă activitate pentru ridicarea nivelului cultural şi ocrotirea sănătăţii maselor muncitoare. Creşterea numărului medicilor şi personalului sanitar, creşterea numărului spitalelor, policlinicilor şi al altor unităţi sanitare, îmbunătăţirea aprovizionării populaţiei cu medicamente, toate acestea au dus la scăderea mortalităţii generale cu circa 8% şi a mortalităţii infantile cu circa 24% în 1954, faţă de anul 1950. A fost îndeplinită în mare măsură sarcina trasată de Conferinţă în ceea ce priveşte lichidarea analfabetismului. Datorită creşterii numărului unităţilor şcolare din învăţămîntul general, în anul şcolar care a început numărul elevilor şi studenţilor a crescut de cîteva ori. Iată, în fotografia de jos, Şcoala elementară nr. 4 din Miercurea Ciuc, una din cele 16.500 de unităţi şcolare existente,–dintre care 2.250 funcţionează în limbile minorităţilor naţionale,–cuprinzînd un număr de peste 234.000 elevi şi studenţi.

Constantin Vasilache

Acad. prof. dr. C. I. Parhon

Haidu Iuliu

Dumitru Arjan

Nicolae Vasu

Ştefan Lungu

Vasile Voichiţă

Constantin Adochiţei

Eroi ai Muncii Socialiste. Oameni care, sprijiniţi de partid, şi-au desfăşurat toată forţa lor creatoare sub steagul glorios al partidului. Oameni cu care ne mîndrim, demn exemplu pentru toţi cei ce muncesc. În transpunerea în viaţă a liniei partidului, asemeni lor, mii de muncitori, ţărani şi intelectuali legaţi de popor dau patriei toată priceperea lor, făcînd ca planurile cele mai îndrăzneţe să capete viaţă.

Ion BRAD

Cîntec tineresc

Lovește-mă în față, vînt fierbinte,
Sălbatic vînt, lovește-mă în piept!
Mă cheamă ochiul soarelui-nainte,
Spre soare urc pe drumul cel mai drept.

Rotească-se mari aștri-n jur și spații,
Nu mă abat din drum și nu le-aștept.
Eu sînt trimisul noii generații,
Fierbinte vînt, lovește-mă în piept!

7 iunie 1955

Singur, gîndindu-mă la toți...

Eu singur dac-aș fi acum pe lume
Cu fruntea coborînd în soare-apune
Și-aș auzi că stelele ar spune:

„Hai să scuipăm cu foc peste pămînt,
Să profanăm tot ce-i mai scump și sfînt!"
Și-atunci le-aș zice: „Nu! O, nu! Nicicînd!"

Dar azi, cînd doar un sfert de veac mă leagă
De flori și stele, și de lumea-ntreagă,
De draga mea care mi-e atît de dragă?

Dar azi, cînd tinerețea crește rînduri
Din cele patru ale lumii vînturi,
Cînd tu, mișel războinic, strigi și zvînturi

Că vei schimba și mingile-n ghiulele,
Că tinerii-i vei spînzura de stele,
Că profana-vei dragostele mele?

Dar azi, cum aș putea, o, cum să tac?
Cum aș putea ca sfertul meu de veac,
În fața ta, granată să nu-l fac?

Războinice, războinice, auzi?
Mi-s ochii de mînia sfîntă uzi!

Patriei, MAI MULT OȚEL!

...S-a întunecat de mult. Ferestrele blocurilor ce s-au înălțat la poalele dealului Chizid și s-au întins hăt-departe, înspre satul Buitur, nu mai sînt luminate de mult. Locuitorii Hunedoarei se odihnesc după o muncă plină de roade.

Dar numai o parte a Hunedoarei se odihnește noaptea. În partea de jos, la cîțiva kilometri de orașul nou, în combinatul siderurgic „Gh. Gheorghiu-Dej", duduitul înfundat al cuptoarelor, scrîșnetul metalic al laminoarelor și uruitul macaralelor puternice de la oțelăria Simens-Martin nu contenesc. Niciodată, în pîntecul uriașelor furnale și al cuptoarelor Siemens-Martin nu încetează focul, iar valțurile laminoarelor strivesc, în fiecare clipă, lingou după lingou.

...La oțelărie, schimbul de noapte a început de mult munca. Cuptoarele încărcate răbufnesc înfundat. Oțelul fierbe în clocot, înfuriat, cuprins și el parcă de munca entuziastă a oțelarilor. Toți, prim-topitorii, macaragiii, apaducterii sau lăcătușii, toți s-au prins în întrecere sub lozinca: „Cu aceleași cuptoare putem da mai mult oțel".

...Pe bătrînul maistru Șerban Gheorghe l-am întîlnit lîngă cuptorul nr. 5. Privea, zîmbind, prin sticla de cobalt, la flacăra puternică a injectorului.

Am admirat timp îndelungat flăcările jucăușe ale noului tip de injector montat de curînd la mai toate cuptoarele. După aceea, ne-am adresat maistrului Șerban să ne povestească „secretul" succesului oțelarilor hunedoreni.

— Vreți să cunoașteți „secretele" noastre? Bine! Eu n-am să vă spun decît unul. Celelalte „secrete" vi le vor spune alți oțelari. Cînd am pornit întrecerea de a da „cu aceleași cuptoare mai mult oțel", mai toate echipele au început să lucreze după metoda prietenului nostru sovietic Matulineț, de elaborare rapidă a șarjelor. La noi în secție, lucrează oțelari vestiți, cu o înaltă calificare, cum sînt Vasile Costache, Traian Bîrlea și Petre Forțu. Ei aplică metoda lui Matulineț cum scria la carte. Făceau încărcarea mai repede, ajustarea mai repede și scurtau durata de elaborare a unei șarje cu o oră-două, ba și cu mai mult. Dar pe lîngă aceștia, mai avem și alte echipe, cum ar fi acelea conduse de Dumitru Brînzei și Partenie Marișca, care lucrau cu aceleași cuptoare, încărcau același material, însă durata de elaborare a șarjei nu se scurta de loc. Atunci, ne-am strîns toți comuniștii să vedem ce este de făcut și să luăm o hotărîre. S-a propus ca prim-topitorii, maiștrii și inginerii cu o experiență mai mare în făurirea oțelului să împărtășească celor mai tineri oțelari din experiența lor. Așa a devenit cuptorul nr. 5 „cuptor-școală". La acest cuptor, au lucrat toate echipele de oțelari. Inginerul care răspundea de această problemă, arăta acum practic și teoretic, în ce constă metoda lui Matulineț.

Atunci, s-a văzut că și echipele conduse de Dumitru Brînzei și Partenie Marișca pot să scurteze durata de elaborare a șarjelor. Acesta este sau, mai bine spus, a fost „secretul" nostru.

Ne strînse mîna și vru să plece. Dar aflînd că mai avem ceva de întrebat, zise:

— Vreți să știți care sînt rezultatele „cuptorului-școală"? Iată-le: durata medie a șarjelor pe care le dăm acum a fost scurtată față de luna ianuarie cu mai bine de o oră. Această reducere înseamnă o cantitate uriașă de oțel dată în plus patriei.

★

Un alt „secret" l-am aflat de la inginerul Mircea Popescu. Seara, tîrziu, venise din nou în uzină să vadă ce fac „băieții" lui, oțelarii. De fapt, el știe că totul este în ordine, dar ce să-i faci, s-a obișnuit așa și pace! Iată-l dezvăluindu-ne „secretul cel mare":

— Cum știți, toate echipele de la noi lucrează acum după metoda sovietică de elaborare rapidă a șarjelor. Unul din principiile de bază ale acestei metode este ca fierului să-i dai căldură mare, focul să fie puternic. Cu cît focul este mai puternic, mai uniform, cu atît se topește fierul mai repede. Pînă aicea, totul pare simplu. Dar nu este așa. Bolțile cuptoarelor noastre erau făcute din cărămizi de „silică". Or, acestea, dacă dădeam o temperatură mai înaltă, „se prăjeau" cum spunem noi, oțelarii, cînd ni se arde o boltă. Și atunci, ce te faci? Dacă se prăjește o boltă, cuptorul intră în reparație mai devreme de cît este planificat și prin asta pierdem sute de tone de oțel...

— Multă vreme, ne-am frămîntat cum să facem ca să putem da o temperatură mare fără ca să prăjim bolțile. După îndelungate cercetări, un grup de ingineri și tehnicieni, din care făceam și eu parte, au montat la cuptoarele noastre Martin, pentru prima oară la noi în țară, bolți de tip „Zebra". Am făcut bolți mixte, înzidite în cărămizi de „silică" și cromomagnezită. De aici, și numele de „Zebră". Prima boltă zidită tip „Zebră" a dat rezultate foarte bune. O boltă „Zebra" ține cu 40-100 la sută mai mult ca cea de silică. Iată rodul secretului celui mare!... Acum, eu vă las, s-a făcut tîrziu și aș vrea să mai trec și pe acasă. Știți, cred că n-ar strica să scrieți ceva despre „cuptorul-școală" și noul tip de boltă! Noi am fi foarte bucuroși dacă celorlalți oțelari de la noi din țară le-ar putea ajuta sfaturile noastre.

...La orizont, se vedeau zorii unei noi zile. Noaptea trecuse pe nesimțite. Pe platforma de încărcare a cuptoarelor Siemens-Martin, urcau grupuri de oțelari, macaragii, lăcătuși... Era noul schimb. Alți oțelari veneau să vegheze neobositele cuptoare, pentru a le smulge noi tone de oțel peste plan.

Mircea NEAGU
corespondent-Hunedoara

„Tineri din lumea întreagă"

de Petre **GHEORGHE**
secretar al C.C. al Uniunii Tineretului Muncitor

TINERI, UNIŢI-VĂ! ÎNAINTE PENTRU PACE TRAINICĂ
FEDERAŢIA MONDIALĂ A TINERETULUI DEMOCRAT

Varşovia, în timpul celui de al 5-lea Festival Mondial al Tineretului şi Studenţilor.

In urmă cu un deceniu, în ziua de 10 noiembrie 1945, s-a deschis la Londra, din iniţiativa Consiliului Mondial al Tineretului — creat încă în 1942, în focul războiului antihitlerist, la chemarea Comitetului Antifascist al Tineretului Sovietic — Conferinţa Mondială a Tineretului. La această conferinţă, la care au luat parte reprezentanţii a 30 milioane de tineri din 63 de ţări, printre care şi reprezentanţi ai tineretului din ţara noastră, s-a adoptat cu însufleţire hotărîrea istorică cu privire la crearea Federaţiei Mondiale a Tineretului Democrat. Şi, de atunci, ziua de 10 noiembrie a fost sărbătorită ca Ziua Mondială a Tineretului.

Înscriind pe steagul său sarcini de seamă, ca lupta pentru menţinerea şi consolidarea păcii şi lupta pentru apărarea drepturilor economice, politice şi sociale ale tineretului, şi militînd activ pentru satisfacerea revendicărilor legitime ale acestuia, F.M.T.D. şi-a cîştigat un mare prestigiu internaţional şi a atras în luptă milioane de tineri dornici de pace şi fericire.

De la 30 milioane de tineri din 63 de ţări, cîţi număra în 1945, F.M.T.D. cuprinde azi 87 milioane tineri din 97 de ţări, fiind în prezent cea mai puternică şi mai largă organizaţie internaţională de tineret. F.M.T.D. cuprinde peste 300 organizaţii de tineret din Uniunea Sovietică şi ţările de democraţie populară; din S.U.A.; Anglia, Franţa, Germania, Italia şi alte ţări europene; din America de Sud, Asia, Africa şi Australia. În cei zece ani de rodnică activitate, F.M.T.D. a constituit un reazim sigur al luptei tineretului din ţările capitaliste, coloniale şi dependente, pentru independenţă naţională şi drepturi democratice. Astfel, în 1948, F.M.T.D. şi Uniunea Internaţională a Studenţilor (U.I.S.) au organizat, la Calcutta (India), Conferinţa Tineretului şi Studenţilor din sud-estul Asiei, în cadrul căreia s-a demascat energic politica de asuprire naţională dusă de imperialism în această parte a globului. Tot în 1948, în luna mai, a fost organizată o conferinţă asemănătoare în Mexico, la care au participat reprezentanţi ai organizaţiilor de tineret din America Latină. Printre acţiunile organizate de F.M.T.D. în scopul întăririi legăturilor de prietenie cu tineretul care luptă împotriva colonialismului, a fost şi proclamarea zilei de 21 februarie ca „zi a solidarităţii cu tineretul din colonii". In fiecare an, F.M.T.D. şi U.I.S. organizează, la 14 aprilie, „Ziua solidarităţii cu tineretul antifranchist spaniol".

Luptînd cu consecvenţă pentru apărarea drepturilor tineretului, F.M.T.D. a luat iniţiativa organizării, în 1948, la Varşovia, a Conferinţei Internaţionale a Tineretului Muncitor, la care au participat 446 delegaţi din 46 de ţări. Această conferinţă a constituit un important schimb de experienţă între diferitele organizaţii de tineret, cu privire la lupta lor pentru apărarea drepturilor tineretului muncitor. Pe baza documentelor acestei conferinţe, F.M.T.D. a înaintat un memorandum Organizaţiei Naţiunilor Unite, cu privire la revendicările tineretului muncitor.

Tot din iniţiativa F.M.T.D. a fost convocată Conferinţa Internaţională pentru apărarea Drepturilor Tineretului, care s-a ţinut la Viena în 1953 şi la care au luat parte peste 450 de delegaţi şi observatori din 71 de ţări. În multe ţări, au fost organizate conferinţe naţionale pentru apărarea drepturilor tineretului.

În decembrie 1954, a fost organizată la Viena, din iniţiativa unor organizaţii naţionale de tineret, cu sprijinul F.M.T.D., Intîlnirea internaţională a tineretului sătesc, la care au participat 356 delegaţi din 69 de ţări şi unde s-a elaborat Carta Mondială de revendicări a tineretului sătesc.

In lupta pentru apărarea păcii, alături de alte organizaţii internaţionale, F.M.T.D., ca membră activă a Consiliului Mondial al Păcii, a sprijinit acţiunile pentru strîngerea de semnături pe Apelul de la Stockholm pentru interzicerea armei atomice, pe Apelul pentru încheierea unui pact al păcii între cele cinci mari puteri şi pe Apelul de la Viena.

F.M.T.D. a sprijinit organizarea, în mai 1954, a Conferinţei Tineretului European împotriva „comunităţii defensive europene", conferinţă iniţiată de organizaţiile de tineret luptătoare pentru pace din Franţa şi Germania.

O mare însemnătate pentru mobilizarea tineretului în lupta pentru pace o au festivalurile mondiale ale tineretului, organizate de F.M.T.D. şi U.I.S. Cele cinci festivaluri mondiale ale tineretului, care au avut loc, rînd pe rînd, la Praga (1947), la Budapesta (1949), la Berlin (1951), la Bucureşti (1953) şi la Varşovia, în vara aceasta, s-au transformat în mari şi impunătoare demonstraţii pentru pace.

Congresele mondiale ale tineretului au avut şi ele un puternic răsunet în rîndurile tinerei generaţii. Ţinînd sus steagul păcii şi prieteniei, F.M.T.D. militează pentru dezvoltarea necontenită a legăturilor dintre tinerii din lumea întreagă şi organizează tot mai numeroase întîlniri, schimburi culturale, sportive şi turistice.

Tineretul Republicii Populare Romîne, educat de Partidul Muncitoresc Romîn în spiritul internaţionalismului proletar şi mobilizat de organizaţia sa, Uniunea Tineretului Muncitor, bucurîndu-se de întreg sprijinul Partidului şi Guvernului, a participat şi participă activ la toate acţiunile întreprinse de F.M.T.D., fiind pătruns de convingerea că astfel îşi aduce contribuţia sa la lupta tineretului din lumea întreagă pentru pace şi o viaţă mai bună. N-a fost acţiune întreprinsă de F.M.T.D. — întîlniri internaţionale prieteneşti, conferinţe, schimburi de delegaţii, de echipe culturale şi sportive, festivaluri mondiale ale tineretului — la care dorinţa sinceră a tineretului R.P.R. de a coopera cu toţi tinerii care doresc pacea să nu fi fost exprimată sub cele mai diferite forme. Numeroase grupuri şi delegaţii de tineri din toate colţurile lumii au putut cunoaşte, la rîndul lor, frumuseţile patriei noastre, ca invitaţi ai tineretului muncitor din R.P.R.

Ei au avut astfel posibilitatea să cunoască direct viaţa nouă, din ce în ce mai fericită, a poporului romîn şi a vlăstarelor sale tinere, munca paşnică şi creatoare pe care o desfăşoară tineretul R.P.R., împreună cu întregul popor, sub conducerea Partidului Muncitoresc Romîn, pentru construirea socialismului în patria noastră, pentru făurirea unei vieţi îmbelşugate, pentru pace şi prietenie între popoare.

Londra, noiembrie 1945. Conferinţa istorică în cadrul căreia a luat fiinţă Federaţia Mondială a Tineretului Democrat.

ORLD YOUTH
CONFERENCE 1945

REPORTAJ DE PE OZANA

de Simion POP

Fotografii de S. STEINER

De zeci de ani satul Pipirig a stat tolănit de-a lungul Ozanei, moţăind plictisit, privind neştiutor, cu ochii mici ai ferestrelor, siluetele munţilor, ascultînd bătăile rare ale clopotului de la mănăstirea Secu, împodobind anonim, cenuşiu, plicticos, această frumoasă vale a munţilor Neamţului, cu cele cîteva sute de case de lemn.

Un om cioplea un lemn, o vădană păzea două capre şi un miel, pruncii creşteau fără slovă, învăţînd să înjure şi să facă capcane pentru iepuri; femeile clăteau pînză albă în Ozana şi creşteau bucuroase prunci dolofani şi pietroşi, pe care-i înfăşurau în pînzărie aspră şi-i culcau în coveţi; fetele se hîrjoneau şi se ciorovăiau cu băieţii în pragurile caselor; oamenii se îmbătau şi se luau de piept pentru pămînt, apoi, obosiţi de viaţă, se mutau pe rînd în cimitirul de la poalele apei, să se odihnească. Aici, Ozana le veghea somnul cu freamăte prelungi, unduioase. Şi viaţa asta crudă, înspăimîntător de simplă, se desfăşura statornică, netulburată şi leneşă, aici, în preajma Ozanei, fiindu-i parcă teamă să fure ceva din zbuciumul, tumultul, ori din îndrăzneala apei. Satul Pipirig trăia zgîrcit, în cadrul învechitelor tipare ale timpului, bolind, molipsit de moleşeala veacului.

Dar au venit ani noi, anii libertăţii şi satul a cunoscut o viaţă nouă.

Intr-una din zilele anului trecut, s-a auzit pe vale larmă de motoare şi fîlfîit de steaguri purtate de tineri. Satul a tras cu urechea, de după cercevelele mici şi albe s-au arătat feţe de femei, oamenii au ieşit în uliţe, înfigîndu-şi mîinile bătucite în curelele late ale nădragilor, copiii s-au căţărat de camioane, julindu-se şi rîzînd.

Linişte a văii s-a risipit ca un fum. Peste munţii tăcuţi, se înălţa larma constructorilor. „Aici se va construi calea ferată!“ Vestea umbla din om în om, dată ca pîinea caldă. Ei, frate, frate! Pămîntul nostru e sterp. Are numai lemn şi bolovani. O să-i ţinem piept, cînd s-o umfla Ozana? Ei, frate, frate! E greu să întinzi la noi cale ferată. Totuşi, dacă trebuie, o facem! Noi trăim aici şi n-om sta deoparte. Să ne-aducă tîrnăcoape, maşini, iar Moldova noastră îşi dă feciorii, pe care-i alipeşte la feciorii ţării întregi, care vin aici să zidească drumul-de-fier.

Pentru prima dată în istoria tihnitei sale existenţe, Pipirigul s-a trezit din moleşeala sa, a stat şi a cumpănit îndelung, ca un ţăran cu plete sure. Privea mirat uriaşa desfăşurare a energiei omeneşti şi îşi plîngea tinereţile irosite în zadar.

Începea să se nască terasamentul căii ferate.

Eroismul cel de toate zilele

Tabăra constructorilor sectorului trei se statornicise chiar în preajma satului Pipirig, dincolo de apa Ozanei, la piciorul munţilor înalţi şi prăpăstioşi. Cabanele lungi, dispuse în semicerc, cu faţa spre apă, aveau în spate muntele, ca pe un perete uriaş, împodobit de nesfîrşite păduri tinere de stejar. Loviturile ritmice de tîrnăcop se amplificau în ecouri largi şi adînci, ca mai tîrziu să se piardă în larma înăbuşită a valurilor care se rostogoleau grăbite. Tinerii munceau cu tragere de inimă, obişnuindu-se cu disciplina brigăzilor. Băteau cu tîrnăcopul şi lopata în piciorul tare al muntelui, cîntau, înjurau şi mîncau mult. Seara, dormeau greu, sub păturile groase. Şi iată că într-o noapte, ca aceasta…

Nu o dată, steagul roşu al brigadierilor o ia înaintea soarelui.

Pe înserat, după lăsarea lucrului, fluierul lui Osman Neofat doineşte parcă cu mai multă căldură ca oricînd.

Luna palidă împrăştia argint peste lume, luminînd-o timid şi rece. Peste munţii Neamţului, se răscula un vînt rece. Pădurile tresăltau înfiorate, foşnindu-şi surd şi prelung veşmîntul verde. În tabăra sectorului, era de gardă brigadierul Vasile Curcă, cu cîţiva tovarăşi de-ai lui. Ţineau subsuoară bîte mari, ciobăneşti, şi se plimbau în lung şi-n lat prin tabăra adormită.

— Creşte Ozana — a zis, la un ceas din noapte, Vasile Curcă, măsurînd cu bîta înălţimea apei.

Dar tovarăşii lui au călcat liniştiţi mai departe, strîngîndu-şi sub braţ bîtele mari. Au schimbat glume, şuierături, povestiri de pe acasă, pînă ce Vasile Curcă a vorbit din nou de Ozana:

— S-a răsculat, bezmetica! Hei, m-auziţi?

Cei patru tovarăşi s-au oprit la malurile apei învălmăşite, măsurînd cu ochii plini de teamă creşterea tumultuoasă a Ozanei. Valurile aruncau în liniştea nopţii reflexe vinete, care tulburau sufletele tinere ale brigadierilor şi mugeau înspăimîntător.

A treia oară, Vasile Curcă a răcnit, de l-au auzit pînă-n Pipirig:

— Ne inundă Ozana, precista mamii ei!

Tulburat şi amărît, el izbi cu bîta lui groasă în şina de fier atîrnată la unul din căpriorii cabanei. Alarmă!

O limbă de apă umfla în sus scîndurile uscate şi albe ale cabanei în care se aflau bucătăria, magazia de alimente şi infirmeria. Magazionerul, trezit în puterea nopţii, se zăpăcise şi alerga în izmene, de colo-colo, fără să facă nimica. Brigadierii goneau într-acolo, bulucindu-se, ca să ducă sacii cu alimente la loc uscat. Doi brigadieri au spart uşa de la infirmerie şi au scos-o, cu pat cu tot, pe infirmieră, care dormea dusă, cu braţele grăsuţe sub cap, înfăşurată într-o cămaşă albă cu floricele. Bucătarul aduna într-un şorţ castroanele albe de aluminiu, care începuseră să plutească pe apa ce se năpustise în bucătărie. Cabana uşoară, de scînduri, începu să joace în balans, prinsă în vîrtejul apelor. Ridicaţi pe nişte bolovani, cîţiva brigadieri îndepărtau cu nişte prăjini lungi trunchiurile de copaci pe care le aducea Ozana. Peste harababura generală, se auzeau răcnetele răguşite ale lui Gheorghe Ivanciuc, care înjura pe ruseşte şi muncea cît şapte. Îi răspundea, în romîneşte, Dumitru Bogos, care lucra la saci cu cîţiva băieţi. Vasile Curcă răsărea cu bîta lui groasă peste tot, controlînd şi îndrumînd băieţii ca să adune toate lucrurile, nu cumva să le fure Ozana ceva de sub nas.

În zori, băieţii s-au adunat în careu, aşa cum obişnuiesc în fiecare zi înainte de muncă. De nesomn şi oboseală, brigadierii erau cu ochii duşi în fundul capului. În faţa comandantului a ieşit, palid, Vasile Curcă, cu bîta lui subsuoară. A început să vorbească răguşit, dar mîndru:

— Tovarăşe comandant, sînt brigadierul de gardă Vasile Curcă. Raportez că astă-noapte s-a năpustit Ozana peste noi. La orele două şi cinci minute, am sunat alarma. S-au sculat toţi brigadierii şi au muncit pe brînci. Magazia a fost salvată. Pierderi: cinci căpăţîni de varză, două lopeţi, un papuc al infirmierei şi boneta bucătarului. Am raportat, tovarăşe comandant.

Echipa „internaţională" e pasionată de şah

Comandantul de brigadă Vasile Curcă.

Băieţii din careu au rîs scurt de inventarul pierderilor; comandantul adjunct, care asculta raportul, şi-a pierdut pentru moment oficialitatea obişnuită şi, în timp ce ducea mîna la chipiu, a zîmbit uşor pe sub mustaţa-i mică şi neagră. Apoi le-a grăit brigadierilor cu glas răspicat:

— Vă mulţumesc, tovarăşi brigadieri! Şi acum, spor la muncă!

Careul a răspuns în cor, sacadat, ca un singur om, de-au răsunat împrejurimile:

— Să trăiţi, tovarăşe comandant!

Infirmiera, trezită de larma brigadierilor, s-a acoperit repede cu pătura şi i s-a părut din cale-afară de curios că se află afară, iar Ozana curge pe la picioarele patului ei. Şi uite, brigadierii strigă ca nebunii, de parc-ar saluta-o pe ea, iar mai tîrziu, se duc nepăsători să-şi bea cafeaua cu lapte. Fata a coborît nedumerită din pat, să-şi caute papucii. Pe iarba năpădită de lutul galben, rămas după retragerea apei, picioarele desculţe ale fetei lăsau urme. Brigadierii, aşezaţi la mese, rîdeau cu hohote, neputîndu-şi bea în tihnă cafeaua.

Unele dintre brigăzi, încolonate, îşi pregăteau uneltele să iasă la muncă. Comandanţii îşi însemnau în carneţele ce urmau să lucreze peste zi, cînd, deodată, a sosit o veste care a răsturnat tot programul de lucru. A năvălit în tabără un brigadier de la centrul de aprovizionare, anunţînd că şoseaua de piatră a fost dărîmată de Ozana la unul din coturile din apropiere, aşa că maşina cu pîine nu poate veni în tabără. Comandantul s-a sfătuit scurt cu conducătorii brigăzilor şi a hotărît ca, pînă se va reface şoseaua, pîinea să fie adusă de brigadieri de-a dreptul prin Ozana. Lucrul fiind greu, participarea era voluntară. Brigadierii au luat păturile de pe paturi şi au plecat să care pîinea.

Se săltase soarele peste dealuri, privind în apa Ozanei. De la înălţimea la care se afla, îi putea vedea la acea oră, trecînd prin apa tulbure, pe brigadierii sectorului trei. Treceau în lanţ indian, prin apa pînă la piept, ducînd pe cap baloturi cu pîine.

După o jumătate de ceas, au fost întinse la soare zeci de salopete ude. O scurtă gimnastică şi munca sectorului a reînceput netulburată, intensă, grea şi măreaţă. Peste liniştea taberei se auzeau bătăile ritmice de tîrnăcop, frînturi de cîntece vesele şi loviturile de bardă ale bucătarului, care tăia carnea pentru mîncarea de prînz. Pe o buturugă, comandantul adjunct al taberei, care e şi corespondent de presă, îşi nota într-un caiet ideile unui reportaj despre eroismul cel de toate zilele al brigadierilor.

Din vale, din furnicarul acela de oameni tineri care, în medie, n-au mai mult decît vîrsta de 20 de ani, se ridică larma grea, continuă, a muncii. Se învălmăşesc glasuri, lovituri de tîrnăcop, cîntece, cuvinte romîneşti, ungureşti ori ruseşti, rîsete zgomotoase. Şi ce emoţionant răspunde această larmă în sufletul omului! Priviţi-i şi judecaţi-i singuri: s-au adunat aici, să lucreze umăr la umăr, strungari din marile uzine, ţărani timizi, fără slovă, tîmplari, căruţaşi care înjură, frizeri glumeţi, învăţători, activişti, marinari vînjoşi, elevi firavi; dar şi cîţiva vagabonzi, oameni fără căpătîi, ce vor căpăta aici un rost. Au venit aici, împreună cu romînii, şi lipoveni musculoşi şi încruntaţi, turci bruneţi, romi, care, în afară de lopată, n-au uitat să-şi aducă scripca ori muzicuţa de gură, bulgari cuprinşi la mijloc cu brîie de pînză aspră, unguri aspri din secuime, greci vorbăreţi şi buni săpători, neamuri şi neamuri, din toate pe care le cuprinde pămîntul patriei noastre. S-au adunat la Ozana, avînd în cap o socoteală foarte simplă: să construiască o cale ferată. Priviţi-i: sînt gălăgioşi, nu-i aşa? Se ţin de glume şi lovesc năprasnic cu tîrnăcopul în piatră. Se simt ca acasă băieţii, de parcă s-ar fi născut aici, pe valea Ozanei. Nici nu-ţi vine să crezi că ei au trecut adineauri prin apa pînă la piept, ori că astănoapte s-au împrăştiat să-şi salveze tabăra şi avutul de inundaţie. Cine-i în stare să-i smulgă pe tinerii aceştia de pe valea Ozanei? Nimeni! Ei ştiu că fac un lucru trebuitor ţării şi asta-i suficient. Nu-şi bat capul că statul o să le dea ori nu diplome şi medalii, că ziariştii o să-i laude prin ziare publicîndu-le poze frumoase, ci, cu încăpăţînare şi dragoste, fac o muncă deosebit de grea: construiesc un drum-de-fier prin locuri greu de străbătut, călesc suflete omeneşti, trezesc conştiinţe adormite, desfăşurînd, în sălbatica vale a Ozanei, un eroism simplu, modest, anonim şi măreţ — eroismul cel de toate zilele. Cu asemenea preţ se construieşte calea-de-fier a Ozanei...

Băieţii lui Mustafa Isac Omer

Pe şeful brigăzii a patra, Mustafa Isac Omer, un turc negru ca un arap, l-am întîlnit într-o seară cînd era foarte bine dispus şi avea chef mare de vorbă:

— Asta mîncare grozav, bre fraţi brigadieri! — rostea el peste masa încărcată cu castroane pline de pilaf, mîncarea lui naţională.

Membrii echipei sale au făcut mare haz de bucuria neaşteptată a turcului şi i-au urat, după obiceiul musulman, să aibă pe lumea cealaltă numai munţi de pilaf şi rîuri de lapte.

Turcul Mustafa Omer a rîs cu poftă, arătînd spre cei apropiaţi două rînduri de dinţi mici şi sănătoşi şi o faţă mică, tăbăcită de soare. A răspuns Omer celor de faţă că el preferă să aibă munţii de pilaf şi rîurile de lapte aici, pe pămînt, căci pe lumea cealaltă nu crede că va avea nevoie de ele.

Mesenii au rîs zgomotos de răspunsul prompt al turcului, iar brigadierul Osman Nézat, turc şi el, a aprobat vorbele deştepte ale lui Omer, înclinînd uşor din cap, în timp ce-şi trăgea mai aproape castronul uriaş, în care aburea molcom pilaful. Iar după ce şi-a înghiţit dumicatul, a rostit tare şi grav, ca o eliberare:

— Bine spus tu, efendi bei!

Mustafa Omer, măgulit de cinstea de a-l face „efendi bei“, s-a ridicat şi, tăcut şi grav, s-a înclinat după obiceiul înscris în Coran, ducîndu-şi degetele aspre la frunte, la bărbie şi la piept, iar buzele lui roşii şi unse de grăsimea pilafului au murmurat cu plăcere un „Sabahlar hairolsun!“

Cei de faţă au izbucnit într-un nou hohot de rîs, nefiind chip să mănînce în linişte şi tihnă distinsul pilaf, care se lăfăia în cele zece castroane ale membrilor echipei a patra.

Ajutat de întîmplarea cu pilaful, mi-a fost mai uşor să stau de vorbă cu brigadierii, despre care pe şantierul sectorului trei se spunea în glumă că formează „echipa internaţională“, deoarece adună sub steagul echipei lor nu mai puţin de patru neamuri: turci, lipoveni, romîni şi un pui de bulgar, care-şi înfăşoară mijlocul vînjos într-un brîu de pînză aspră, după obiceiul Balcanului. După o ultimă propunere a brigadierului bulgar Dimităr Cătrună, există năzuinţa de a lărgi sfera internaţională a echipei prin cooptarea a doi-trei secui de prin Trei Scaune şi a unui brigadier şăgalnic, cu părul negru făcut inele, care va putea ţine loc şi de rom, şi de african. În acest fel, după spusele brigadierilor, vor rămîne aproximativ puţine neamuri care să nu fie reprezentate în „echipa internaţională“, condusă de Mustafa Isac Omer, harnicul lăcătuş din Măcin.

Dar nu romantismul neobişnuit al echipei m-a făcut să întîrzii în mijlocul acestor brigadieri diferiţi ca loc, neam, limbă, obicei, meserie, structură sufletească, temperament ori vîrstă. M-a apropiat dorinţa sinceră de a cunoaşte viaţa unei echipe fruntaşe de pe şantier, care în fiecare dimineaţă înfige în pămîntul umed al terasamentului un drapel roşu, decolorat de soare şi ploi, ce flutură simbolic, vestind că cei care izbesc cu tîrnăcopul în preajma lui sînt harnici ca flacăra şi că, în faţa lor, merită să-ţi ridici pălăria.

A doua zi în zori, am ieşit cu echipa lui Mustafa pe traseu. Tîrnăcoapele şi lopeţile aruncau reflexe tăioase în lumina potolită a dimineţii. Brigadierii echipei lui Mustafa nu cîntă ca celelalte echipe. Au încercat de cîteva ori, dar se încurcă, aşa, ca la turnul lui Babel, pentru că fiecare răsuceşte melodia după cîntecele neamului său. Un cîntec cadenţat, de şantier, al compozitorului Anatol Vieru, de pildă, putea evolua, în interpretarea spontană a echipei lui Mustafa, cam în felul următor: în gurile turcilor se modulează, devenind mlădiu, stins, oriental, uneori şfichiuitor, şi te arde la inimă, semănînd oarecum cu mult cunoscutul „Oglan, Oglan“... În gura de bas a bulgarului, melodia ritmică, scrisă pentru pas de brigadier, devine un fel de cîntec despre patrie, cîntat undeva pe potecile înalte ale Balcanului. Lipovenii, deşi sînt numai patru, reuşesc să dea cîntecului un ritm larg şi o melancolie de stepă, făcîndu-l să semene mai de grabă cu rusescul „Eh, daroghii“... Oltenii, într-adevăr, pronunţă bine şi cuvintele, au şi pic de glas, le place şi ritmul, îl cunosc şi pe compozitor; însă toate acestea nu-i scutesc să cînte în front, aşa, ca la taraf, ajustînd cîntecul de brigadier pînă-l fac un fel de „Fă-mă muică cu noroc“... Iată deci, că erau motive destul de serioase care i-au făcut pe brigadierii echipei a patra să nu mai cînte în coloană, rămînînd ca o lege nescrisă să cînte pe rînd, seara, în dormitor, fiecare pe limba lui — că e mai bine. Şi iată că în acest fel n-a fost de loc greu de descoperit că, în echipa care nu cîntă, există totuşi un cîntăreţ deosebit de înzestrat, care unge parcă cu miere inimile brigadierilor. E vorba de învăţătorul lipovean Teodor Ivanov care, cu glasul său de bariton, răspîndeşte în fiecare seară pe valea Ozanei cîntece ruseşti.

În dimineaţa aceea de sîmbătă, din luna lui august, l-am văzut pe lipoveanul acesta blond nu cîntînd, ci tîrînd roabe cu pămînt greu şi umed, încruntîndu-se şi zorindu-şi tovarăşii cu cîte un „davai, davai“ şi alte vorbe mai aspre, pe care nu le pot tălmăci aici.

Echipa a V-a a brigăzii a IV-a îşi începe munca pe malul Ozanei.

Teodor Ivanov mi-a spus că a venit pe Ozana dintr-un sat de lipoveni, din Carcaliu, ce se află în preajma bălţilor Brăilei. A venit cu încă trei tovarăşi de-ai lui, toţi învăţători de limbă rusească, acolo, în satul de lîngă Dunăre. Terminaseră anul de învăţămînt, lăsînd în satul de lipoveni 70 de prichindei blonzi ca să zburde prin livezi şi să prindă peşte. În şcoală, băncile scunde au rămas pustii, gata să fie revopsite peste vară în culoarea verde, de bătrînul Serafim Petrov. Pe tabla neagră, a rămas un scris timid cu cretă — ultima lecţie pe care au învăţat-o cei din clasa întîi: „K, koci-ka, kocika = pisică“. Şi cei patru învăţători şi-au luat ca merinde batog şi s-au oprit pe şantier. Au salutat şi au spus comandantului că sînt veniţi să-şi petreacă pe Ozana vacanţa de vară. Au cerut lopeţi bune şi roabe mari, făgăduind să muncească pînă în toamnă, cînd se vor întoarce din nou în sat, să-i înveţe pe şcolari despre „kocika“ şi încă alte lecţii, şi să le spună poveşti despre şantier.

Dacă s-au ţinut de cuvînt? Staţi să vedeţi. Mai spre seară, mi-a fost dat să văd cu ochii ce au realizat brigadierii echipei a patra timp de o săptămînă. Tehnicianul Petre Mureşeanu, un ardelean calm, s-a apropiat cu metrul şi cu planurile sale şi a făcut felurite socoteli despre ceea ce au lucrat băieţii timp de şapte zile. Brigadierii stăteau cerc în jurul lui, proptindu-se în lopeţi şi tîrnăcoape, aşteptînd parcă dezlegarea unei taine. Cînd tehnicianul le-a arătat celor din jur socotelile, Mustafa Isac Omer a exclamat cu bucurie.

— Asta estem foarte grozav, bre Mureşeanu!

— Este cel mai grozav, bre Mustafa!

S-a aflat mai pe seară, la careu, că în ultima săptămînă, pe timp de ploaie, echipa condusă de Mustafa Isac Omer, lucrînd pe un teren foarte tare, sub pînză de apă, a construit peste o sută de metri de terasament, transportînd 270 metri cubi de pămînt — cel mai bun rezultat al şantierului. De însemnătatea acestui rezultat au fost pătrunse chiar şi bucătăresele, pentru că, pe lîngă fasolea cu carne, în faţa turcilor au aburit din nou, seara, şi ceaune cu pilaf.

Sîmbătă după-amiază. Programul administrativ a cam luat sfîrşit. Păturile sure au fost scuturate, umplînd de zgomote surde văile. Apa Ozanei, ridicată în găleţi, a fost silită să treacă prin dormitoarele lungi şi să spele lună podelele de scînduri. Tabăra, aşezată covrig la picioarele munţilor, răsuflă odihnindu-se, respiră calm, prin ferestrele larg deschise, aerul tare al înălţimilor. Membrii echipei lui Mustafa s-au plimbat prin comuna Pipirig. Au stat la căminul cultural, apreciind jocurile şi fetele ce se unduiau frumos, frîngîndu-se de la mijloc peste braţele puternice ale feciorilor. Mai tîrziu, şi-au încercat şi ei îndemînarea. A mers. Ba, a mers chiar bine...

Au ieşit de la cămin tîrziu, pe lună. Treceau pe uliţă în grupuri, întovărăşiţi de ţărani şi de fetele ţăranilor. Turcii, toţi fiind oameni de cîmpie, au întrebat curioşi de ce aici, în Neamţ, oamenii n-au hornuri la case. Şi au arătat spre căsuţele înşirate pe vale, care fumegau leneş prin acoperiş, afumînd chipul palid al lunii. Bulgarul Dimităr Cătrună a cerut să încerce pălăriile cu mărgele şi cu pene ale ţăranilor, apreciindu-le pe rînd. Învăţătorii lipoveni discutau aprig despre nu ştiu ce fel de piatră rară, găsită pe uliţă. Îi atribuiau fel de fel de calităţi neştiute de oamenii locului.

După o jumătate de ceas, brigadierii au spus pe rînd: „Bună seara“, „Hoş gheldi“ şi „Dobrîi noci“, apoi s-au îndepărtat spre tabără. Ajungînd la puntea de pe Ozana, au strigat parola şi, intrînd în cabanele de lemn, s-au întins pe paturi, adormind uşor, ca nişte sugaci.

★

Noapte calmă de august. Munţii odihnindu-se sub lună, par turnaţi în bronz. În ceasurile acestea, bat în verzui, de parcă s-ar fi coclit de-a lungul miilor de ani. Ozana murmură, şerpuitoare, arătînd un trup mlădiu, strălucitor ca argintul. Nu lasă o clipă luna să-şi vadă chipul rotund în oglinda apelor sale, fărîmiţîndu-i-l peste bolovani. Tabăra sectorului trei, dispusă în formă de cerc, doarme ca un dulău strîns covrig la picioarele munţilor. În liniştea grea, se aud doar paşii brigadierilor de gardă.

O fi dormind adînc lăcătuşul Mustafa Isac Omer? Doarme dus, cu piatra preţioasă sub pernă, şi învăţătorul Teodor Ivanov. Pontatorul Petre Mureşeanu are poate somnul frămîntat de complicatele sale socoteli. Infirmiera bălaie visează şantiere unde nu-i nevoie de doctori, iar luna, pătrunzîndu-i prin geam, îi vede papucul cu moţ, care stă singur sub pat. Comandantul adjunct al taberei se scarpină în mustaţa mică şi neagră, gîndindu-se că mîine, cu siguranţă, îi va apare articolul la gazetă.

Doarme tabăra. În noaptea cu lună, se aud doar paşii siguri ai brigadierilor de gardă. Sute de trupuri tinere, obosite, s-au prăbuşit peste paturi şi acum dorm, de-i greu pămîntul de somnul lor. Dorm ca nişte bolovani. Dar veniţi mîine aici, pe Ozana, ca să fiţi martori: cînd soarele se va arcui peste lume, văile acestea vor vui!

Grevă la NANTES

– reportaj –

de **Vladimir POZNER**

Cum arată un oraş în ajunul unei greve generale?

Fără să vrei, te gîndeşti la oameni strînşi grupuri-grupuri, la propagandă dusă în şoaptă, de la om la om, la curieri motorizaţi gonind prin oraş, la ferestre luminate pînă noaptea tîrziu.

Umbrele înserării coboară peste Nantes, bătrîna capitală a Bretaniei. E duminică şi străzile gem de lume. Au ieşit familiile la plimbare, ţinînd de mînă copii gătiţi de sărbătoare; perechile de îndrăgostiţi trec alene, strîns înlănţuite şi urmărite de privirile jinduitoare ale recruţilor, nevoiţi să se reîntoarcă la cazarmă. Dacă priveşti oraşul Nantes în această duminică seara, crezi că, în ajunul unei greve generale, un oraş arată exact ca şi în alte seri.

Şi fiindcă totul e atît de paşnic şi de liniştit, însoţitorul meu îmi spune:

— N-o să fie grevă generală! Metalurgiştii şi muncitorii din construcţii — ăştia da. Dar ceilalţi... Cîţiva o să înceteze lucrul... Dar poţi să ştii?

O femeie care îl cunoaşte ne opreşte. Duce un copil în braţe şi altul i se agaţă de poalele rochiei.

— E adevărat că mîine o să fie grevă generală? — întreabă ea.

— E adevărat.

Rămîne o clipă dusă pe gînduri, aruncă o privire copiilor şi ridică din umeri:

— Bine. La urma-urmei, dacă n-o să fie gaz, o să gătim pe soba cu lemne.

★

Îi întreb:

— De ce cereţi mărirea salariilor?

Mă privesc, ca şi cînd n-ar fi priceput întrebarea. Primul, un tînăr negricios, surîzător şi plin de viaţă, e metalurgist. Celălalt, un bărbat de vreo 40 de ani şi mai bine, roşcovan şi cu ochi albaştri, e muncitor constructor.

Repet întrebarea.

— Priveşte asta — spune metalurgistul, scoţînd din buzunar un petic de hîrtie, foaia lui de salariu. Ajung la 16.000 de franci în 14 zile.

— La construcţii — intervine celălalt — cel mai bine plătit dintre muncitori abia cîştigă 30.000 de franci pe lună. Or, dacă ieşi în oraş duminică, îţi trebuie 100 de franci numai de tramvai. La cinema, un bilet costă 200 de franci. Mai bei un păhărel cu tovarăşii: 100 de franci paharul de vin. Şi aşa, cheltuieşti într-o seară 400 sau 500 de franci, fără să faci de fapt nimic deosebit. Dacă un tînăr are o prietenă, îl costă dublu. Şi asta, ducînd o viaţă modestă.

Tovarăşul lui dă din cap, în semn de afirmare. Se uită pe foaia lui de salariu:

— Două mii patru sute de franci reţineri în 14 zile. Iar dacă mai şi fumezi un pic...

Nu-şi termină fraza, atît de fără de ieşire i se pare situaţia fumătorilor. Apoi vorbeşte din nou:

— Vreţi să ştiţi cum trăim? Eu unul am patru copii. Şi am ce povesti! Nu mergem nici la cinema, nici la teatru, nu plecăm nici în concediu şi nici nu cumpărăm ceva de îmbrăcat.

Tace. Nu vrea să se văicărească, ori să exagereze; ţine doar să mă informeze.

— Şi... — continuă, dus pe gînduri, metalurgistul — fie că ai copii, fie că eşti necăsătorit şi ai renunţat o viaţă întreagă la toate, vine o zi cînd nu mai vrei să renunţi!

Muncitorii îşi cer drepturile!

E greu de stabilit exact clipa cînd soseşte ziua aceea.

Saint-Nazaire se află la 60 de km depărtare de Nantes şi din totdeauna a existat o strînsă solidaritate între cele două porturi. Metalurgiştii din Saint-Nazaire au obţinut — în urma luptei comune duse de toate organizaţiile sindicale — mărirea salariului cu 22 la sută. Delegaţii muncitorilor din Nantes discutau, la rîndul lor, cu reprezentanţii patronilor.

Exemplul muncitorilor din Saint-Nazaire le dovedise că mărirea salariilor este un lucru îndreptăţit şi realizabil.

Tratativele începură la 9 şi jumătate. În curînd sosiră primele delegaţii de muncitori pentru a se interesa de felul în care se desfăşoară discuţiile. Cei mai mulţi dintre ei erau siguri de izbîndă: sporul de 40 de franci pe oră pe care-l revendicau corespundea aproximativ sporului de 22 la sută obţinut de tovarăşii lor din Saint-Nazaire. In curînd strada fu plină de lume.

Deoarece discuţiile se prelungeau, cîţiva, mai curioşi, îndrăzniră să intre în clădire. Alţii îi urmară. Nu înţelegeau ce mai găseau de discutat reprezentanţii patronilor, atunci cînd totul era atît de limpede, limpede ca la Saint-Nazaire.

Cîţiva porniră să strige: „Vrem cei 40 de franci!". Lozinca fu reluată de mulţime. Dar cînd aflară că patronii nu voiau să admită decît un spor de cîţiva franci pe oră, muncitorii începură să piardă răbdarea. Cîteva geamuri fură prefăcute în ţăndări.

Reprezentanţii patronilor nu voiau să cedeze. Din cînd în cînd, mai adăugau cîţiva bănuţi la sporul propus de ei. Dar reprezentanţii muncitorilor din cele patru organizaţii sindicale erau uniţi. Afară, mulţimea scanda: „Vrem cei 40 de franci! Vrem cei 40 de franci!"

Era cît se poate de limpede. Nu voiau nici 20, nici 25, nici 33 de franci: cereau 40 de franci. Venise ziua în care încetaseră să mai renunţe la toate.

La orele 17 contractul era semnat. Muncitorii din Nantes biruiseră.

În timp ce vestea cea bună se răspîndea în oraş, în timp ce gospodinele apucaseră să transforme în gînd banii, în ghetuţe, în cărbuni, în lapte şi carne, guvernul şi Uniunea franceză a industriaşilor hotărîră să intervină. Mai întîi, Saint-Nazaire! Acum, Nantes! Prea era de tot. Trebuiau puse frînele. Bineînţeles, contractul fusese semnat, dar lucrul acesta putea fi trecut cu vederea.

Aşa că patronii din Nantes trîmbiţară în tot oraşul că nu avuseseră nici cînd intenţia să ofere condiţii de trai mai omeneşti muncitorilor acordîndu-le salariile corespunzătoare şi că cine afirmă contrariul minte cu neruşinare.

Intre timp, trupele gărzilor poliţieneşti se aflau în drum spre Nantes.

Metalurgişti din Nantes participă la un mare miting de protest împotriva închiderii uzinelor de către patroni.

(Foto : „Union Française Photographique"-Paris)

Trupe împotriva muncitorilor

O zi mai tîrziu întreprinderile metalurgice erau ocupate de trupe. Prefectul departamentului Loire Inférieure se pregătea — după înfrîngerea suferită la Saint-Nazaire — să pornească la luptă deschisă la Nantes.

Dar cei împotriva cărora trebuia să lupte nici nu ştiau că lozinca lor „Vrem cei 40 de franci“ devenise o lozincă subversivă, nu ştiau că trupele primiseră ordin să-i atace cu bastoane de cauciuc şi cu gaze lacrimogene. O aflară în după-amiaza aceleiaşi zile. Rezultatul: zeci de muncitori răniţi şi vreo sută arestaţi . La rîndul lor, muncitorii ripostară: vreo 300 dintre atacatori fură trimişi la spital.

În ziua următoare, delegaţii muncitorilor cerură prefectului să ordone retragerea trupelor. 30.000 de muncitori demonstrară la Nantes împotriva refuzului acestuia. In Aleea celor 50 de ostateci — numită astfel în memoria celor executaţi la Nantes şi la Chateaubriand în timpul ocupaţiei hitleriste — răsunară focuri de armă. Nu departe de monumentul ridicat în memoria celor ucişi de nazişti, un muncitor căzu, lovit de glonţul unui ofiţer francez.

S-a spus încă demult că muncitorimea franceză şi caldarîmul oraşelor Franţei ar fi prieteni buni. Oraşul Nantes nu face nici el excepţie.

Răspunsul : greva generală

20 de ore după ciocnirea dintre trupe şi muncitori, mirosul bombelor lacrimogene încă mai stăruia în oraş. In Aleea celor 50 de ostatici, muncitorii cioplisеră în asfalt figura unui muncitor căzut. Acest bărbat, al cărui trup neînsufleţit fu mai întîi preluat de prefectură, era Jean Rigolet, un zidar de vreo 24 de ani, fiu de zidar. Figura cioplită pe asfalt purta urme de sînge. Dar, în curînd, aceste urme dispărură sub buchetele de flori. Fraţii Rigolet erau patru la număr, toţi patru muncitori. Jean fusese logodit; era un băiat aşezat, liniştit.

Movila de flori depuse pe trotuar creştea necontenit. Poliţia nu îndrăznea să se atingă de ele. Prefectul, care în urmă cu o zi dăduse afară pe uşă delegaţia muncitorilor, se văzu nevoit să reia tratativele. Două zile mai tîrziu, revendicările muncitorilor erau acceptate: retragerea trupelor şi recunoaşterea dreptului la grevă. Fabricile îşi redeschideau porţile. Dar întreprinderile erau din nou goale. Atît de mare era numărul muncitorilor care voiau să facă parte din garda de onoare la catafalcul lui Jean Rigolet, încît nu era timp pentru toţi. Niciodată nu mai văzuse oraşul Nantes o astfel de înmormîntare: 50.000 de oameni venind în urma carului funebru, sute de coroane de flori trimise din toate colţurile Franţei. Şi în faţa căsuţei lui dărăpănate, tatăl lui Jean Rigolet, care o viaţă întreagă nu clădise case decît pentru alţii, spunea, ca şi cînd nu-i venea să-şi creadă ochilor:

„Aţi văzut ce mulţime? Ştiu că asta n-o să mi-l aducă înapoi pe Jean al meu, totuşi faptele mi-arată că nu sîntem singuri“.

Tratativele au durat mai bine de două săptămîni.

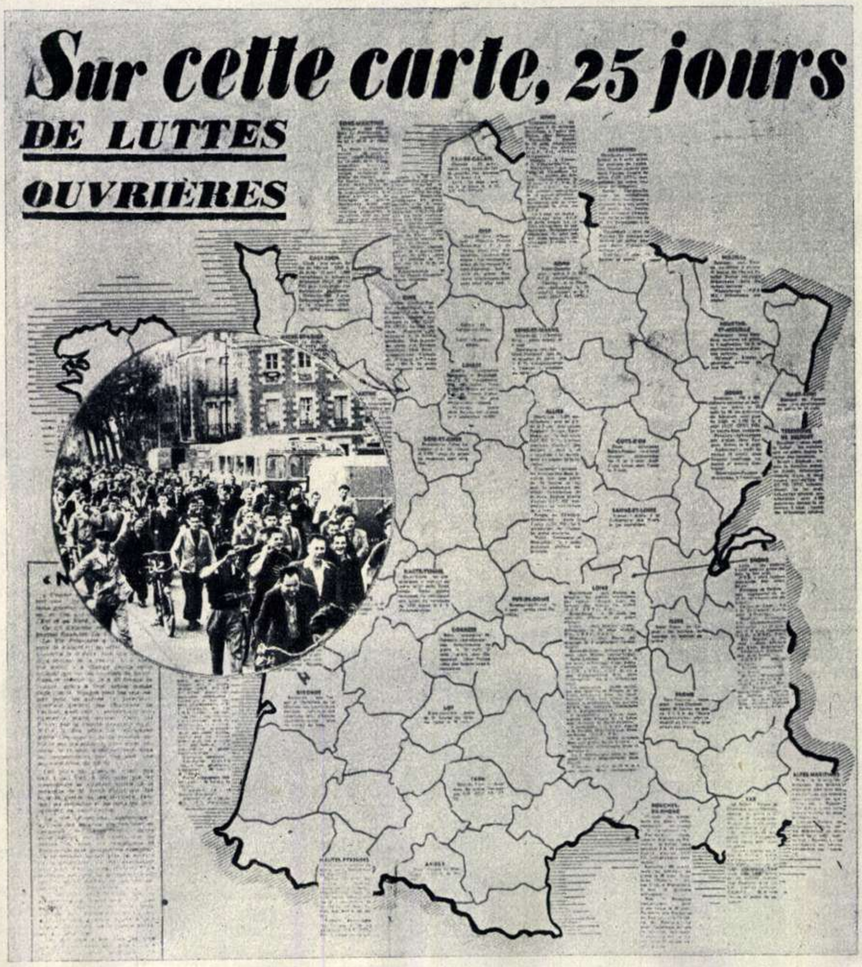

Mişcarea grevistă a cuprins aproape întreaga Franţă. Pe această hartă, publicată de „l'Humanité Dimanche“, este cuprinsă doar o perioadă de 25 zile de luptă grevistă a muncitorilor francezi. De la apariţia hărţii, grevele s-au extins şi mai mult, cuprinzînd mereu mai mulţi muncitori. In medalion: greviştii din Nantes se îndreaptă spre reşedinţa prefectului pentru a înfiera refuzul patronilor de a purta tratative cu muncitorii.

(Foto: „Union Française Photographique“-Paris)

Patronii se declaraseră dispuşi să accepte cererea muncitorilor. Dar guvernul şi Uniunea franceză a industriaşilor interveniră şi de astă dată, închizînd fabricile şi uzinele. Pentru a doua oară, în mai puţin de o lună, se interzicea din nou metalurgiştilor accesul în fabrici. Atunci organizaţiile sindicale chemară pe toţi muncitorii acestui mare port de pe coasta Atlanticului la o grevă de solidaritate de 24 de ore.

E şase dimineaţa. Şirul bicicletelor trece necontenit pe lîngă schelele care se înalţă spre cer, tăcute şi goale, pe lîngă macaralele ce zac nemişcate. In urma hotărîrii Comitetului de acţiune, metalurgiştii se vor aduna în dimineaţa grevei generale în faţa porţilor uzinelor, pe care, literele scrise cu cretă vestesc: „Uzina închisă“. Dar alături, cu un alt scris, se află panouri cu lozinca: „Vrem cei 40 de franci!“

Uzinele par moarte. Dar dincolo de ziduri mişună poliţiştii. Unii au blocat intrările, alţii au pregătit aruncătoare de flăcări. De afară, muncitorii se înghesuie să-i privească şi, pe un ton cît se poate de serios, îşi bat joc de ocupanţi, sfătuindu-i cum să folosească aruncătoarele de flăcări drept... irigatoare.

În curînd, sosesc primele veşti. Autobusele şi tramvaiele nu şi-au părăsit depourile; muncitorii din industria chimică au încetat lucrul; la rafinăria de zahăr Say se mai lucrează; în această întreprindere condusă de patroni ambiţioşi, organizaţiile muncitoreşti n-au prea reuşit să pătrundă.

Pe străzi, nu se vede nici picior de poliţist, nici măcar agentul de circulaţie. Cineva de lîngă mine spune:

— Toate şcolile sînt pline de ei. Sînt cîţiva şi în clădirea gimnaziului, la doi paşi de aci. Puteţi să vă uitaţi.

În faţa porţilor uzinelor şi birourilor, se împart manifeste ce cheamă pe muncitori la o mare întrunire.

La ora 4, piaţa Neptun geme de lume. S-au adunat peste 25.000 de oameni. Culoarea albastră predomină în mulţime: albastrul închis al uniformei celor de la tramvaie şi autobuse, albastrul deschis al şepcilor de doc, albastrul salopetelor. Pe tribuna improvizată, se perindă oratorii. Sînt patru la număr, după cum este acum obiceiul la Nantes, căci în oraş există patru organizaţii sindicale. Vorbesc simplu şi clar, căci totul este simplu şi clar.

În pauzele dintre cuvîntări, preşedintele adunării anunţă:

— La uzina electrică: toţi au încetat lucrul.

— La Institutul pentru Asigurările Sociale: grevă 100%.

— Taxiurile fac grevă.

Începe să plouă. Nimeni nu se mişcă. Se deschid umbrele. Şi deodată îţi dai seama cîte mii de femei există în această mulţime.

— Docherii fac grevă 100%.

— Eram sigur — se aude un glas.

Un bărbat îşi croieşte drum spre tribună şi vorbeşte preşedintelui, pe a cărui faţă se poate citi surpriza.

— Tovarăşi — spune el — muncitorii rafinăriei Say au încetat lucrul.

Un petic de cer albastru se arată dincolo de acoperişuri.

— Fraţii Rigolet — citeşte preşedintele — mulţumesc tuturor tovarăşilor lor pentru solidaritatea manifestată cu prilejul uciderii fratelui lor Jean.

Un minut de tăcere.

Şi apoi mitingul continuă.

Aţi văzut vreodată, într-un oraş de 200.000 de locuitori, 30.000 de oameni demonstrînd pe străzi? Toate prăvăliile sînt închise, aşa cum au cerut organizaţiile sindicale. Nici măcar cafeneaua n-a rămas deschisă. Circulaţia e paralizată. Semnalele roşii şi verzi ale „stopului“ strălucesc fără scop sau folos.

În frunte, steagul roşu al C.G.T.-ului şi drapelul tricolor al celorlalte organizaţii sindicale; apoi membrii de frunte ai sindicatelor şi, în urma lor — umplînd toată strada — toţi cei care la Nantes îşi cîştigă pîinea prin munca lor.

„Eliberaţi uzinele noastre!“, strigă unii. „Ştergeţi-o din fabrici!“, strigă alţii. Şi toţi repetă în cor: „Vrem cei 40 de franci!“ „Vrem cei 40 de franci!“

Manifestanţii cotesc pe Aleea celor 50 de ostatici.

Trotuarele, ferestrele sînt pline de lume. Manifestanţii îşi accelerează pasul.

Deodată, tăcere. Vîrful coloanei a ajuns la locul unde a căzut Jean Rigolet, acolo unde, acum patru săptămîni, au răsunat focurile de armă trase de trupele siguranţei...

Nantes cîntă „Internaţionala“

S-au reîntors în piaţa Neptun. Mă uit la oamenii din jur. Sînt liniştiţi, atenţi, ascultă pe orator, fără să vorbească între ei, fără să se clintească din loc. Din cînd în cînd, răsună glasul unuia dintre manifestanţi. Cuvintele ţîşnesc ca dintr-o fîntînă arteziană şi apoi omul se linişteşte din nou. In tăcerea aceasta e atîta forţă, atîta acumulare de ură, încît, dacă aş fi patron, m-aş îngrozi de moarte în faţa acestei tăceri.

„Saint-Nazaire, Nantes“, spune vorbitorul.

S-a născut o uriaşă speranţă pentru clasa muncitoare din Franţa. Şi, de la un capăt la celălalt al pieţii Neptun, înălţîndu-se dincolo de case şi de uzine, răsună năvalnic „Internaţionala“.

„Internaţionala“ cîntată la Nantes.

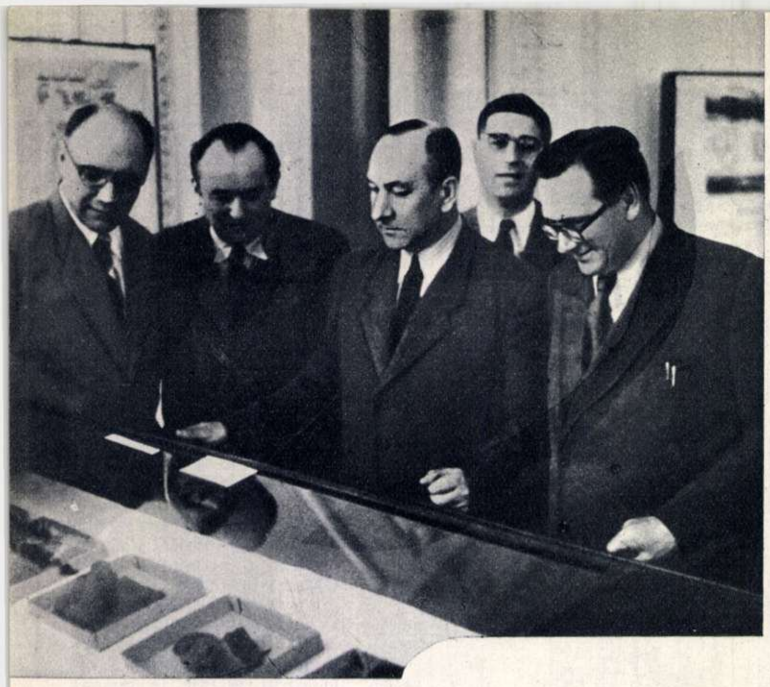

UN PREȚIOS SCHIMB DE EXPERIENȚĂ

de prof. univ. **C. DAICOVICIU**

Nu demult, a avut loc la Varșovia prima conferință a arheologilor polonezi, organizată de Institutul de Istorie a Culturii Materiale, al Academiei de Științe din R. P. Polonă.

La această conferință, care a avut loc în splendidul palat Staszik, ce adăpostește Academia de Științe, au participat, ca invitați, savanți arheologi sovietici cu renume mondial, precum și arheologi din țările de democrație populară printre care și țara noastră. Într-o serie de ședințe plenare și pe secții, colegii noștri polonezi au înfățișat, prin documentate comunicări, frumoasele rezultate obținute de știința arheologică poloneză în ultimii zece ani. Ne-am dat seama că acestea sînt nu numai roadele cercetărilor și multiplelor preocupări ale arheologilor polonezi, dar și ale unei înalte concepții și capacități de organizare, executare și interpretare a lucrărilor arheologice. Căci în Polonia, se află azi, în plină activitate, mai multe șantiere arheologice mari, oarecum permanente (cum sînt, de pildă, cel de la Biskupin, la nord-est de Poznan, sau cel de la Gdansk și Igotomia) precum și o sumedenie de șantiere mai mici, și pretutindeni se desfășoară o intensă muncă.

Aproape toate dezbaterile conferinței s-au purtat în jurul problemelor de istorie străveche, veche și medie a pămîntului polonez. Aceste probleme ne-au interesat deosebit de mult și pe noi, oaspeții conferinței, ele avînd o strînsă legătură cu problemele noastre (de pildă: ceramica slavă etc).

Învățămintele prețioase trase de pe urma comunicărilor și discuțiilor le-am îmbogățit prin vizitarea diferitelor muzee arheologice din Varșovia, Poznan și Cracovia, precum și a admirabilelor monumente istorice datînd încă din cele mai vechi timpuri ale evului mediu polonez. Dar cea mai mare bucurie și satisfacție ne-a dat-o nouă, oaspeților, vizitarea diferitelor șantiere arheologice și, în primul rînd, a aceluia permanent de la Biskupin. El este o adevărată colonie arheologică ce se întinde pe un teritoriu imens, de cîteva mii de hectare, în care se descoperă neîncetat așezări omenești din cele mai îndepărtate timpuri ale comunei primitive, pînă în epoca feudală timpurie. Un imens aparat de lucru, ateliere și clădiri pentru adăpostirea și prelucrarea materialului stau la dispoziția cercetătorilor care, lucrînd în aceste condiții, au reușit să dea pînă acum la iveală, în urma săpăturilor întreprinse, peste cinci milioane de obiecte.

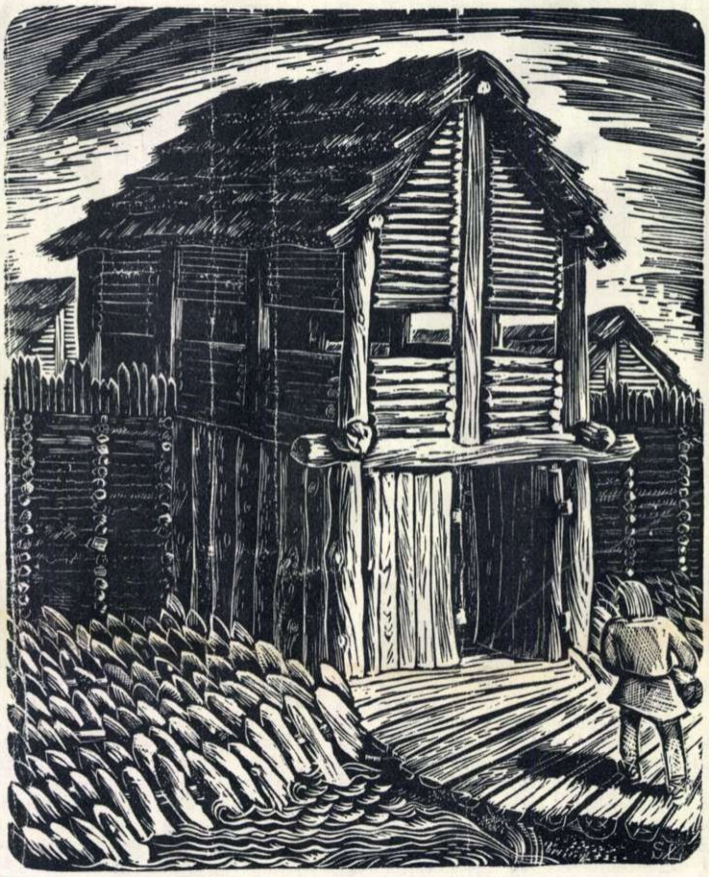

Cîteva aspecte de la conferință: stînga sus: un grup de participanți la conferință, vizitînd expoziția arheologică organizată cu prilejul acestui prețios schimb de experiență; dreapta sus: arheologii examinează un cuptor de ars vase de acum 2.000 de ani, recent descoperit pe șantierul arheologic de la Nowa Huta; jos: turnul de la poarta cetății de lemn, descoperită la Biskupin (reconstituire pe locul original).

Îndeosebi ne-a impresionat aici, la Biskupin, minunata cetate de lemn descoperită în apropierea actualului sat. Această cetate, care are o formă elipsoidală, a fost clădită în mijlocul unui lac, pe o insulă. Ea e apărată de puternice împrejmuiri din pari groși și are o singură intrare (străjuită de un turn de lemn) la care duce, de pe mal, un pod construit, de asemenea, din lemn. Împotriva valurilor lacului, cetatea e apărată prin mai multe rînduri de stîlpi înfipți pieziș în fundul apei. Interiorul ei e ocupat de 13 rînduri de case uniforme, din lemn (în total vreo 100-106 case), cu străzi podite cu bîrne și pari.

În urma studiilor făcute, s-a constatat că această cetate din lemn datează de prin anul 500 înaintea erei noastre și reprezintă locul întărit al unui trib, compus din aproximativ 1000-1200 persoane ce trăiau în faza comunei gentilice patriarhale, imediat premergătoare orînduirii bazate pe clase antagoniste. Așezarea, distrusă printr-un incendiu în cursul unor lupte cu alte triburi, e o caracteristică așezare întărită a slavilor timpurii. În ce privește obiectele descoperite aici — unelte de bronz și fier, cereale, oase de animale domestice, războaie de țesut, cuptoare de oale etc. — ele mărturisesc starea înaintată economică, socială și culturală a societății slave de atunci.

Lucruri la fel de interesante am văzut și pe șantierele de la Igotomia, Nowa Huta și altele. Și toate cele văzute reprezintă pentru noi un prețios schimb de experiență.

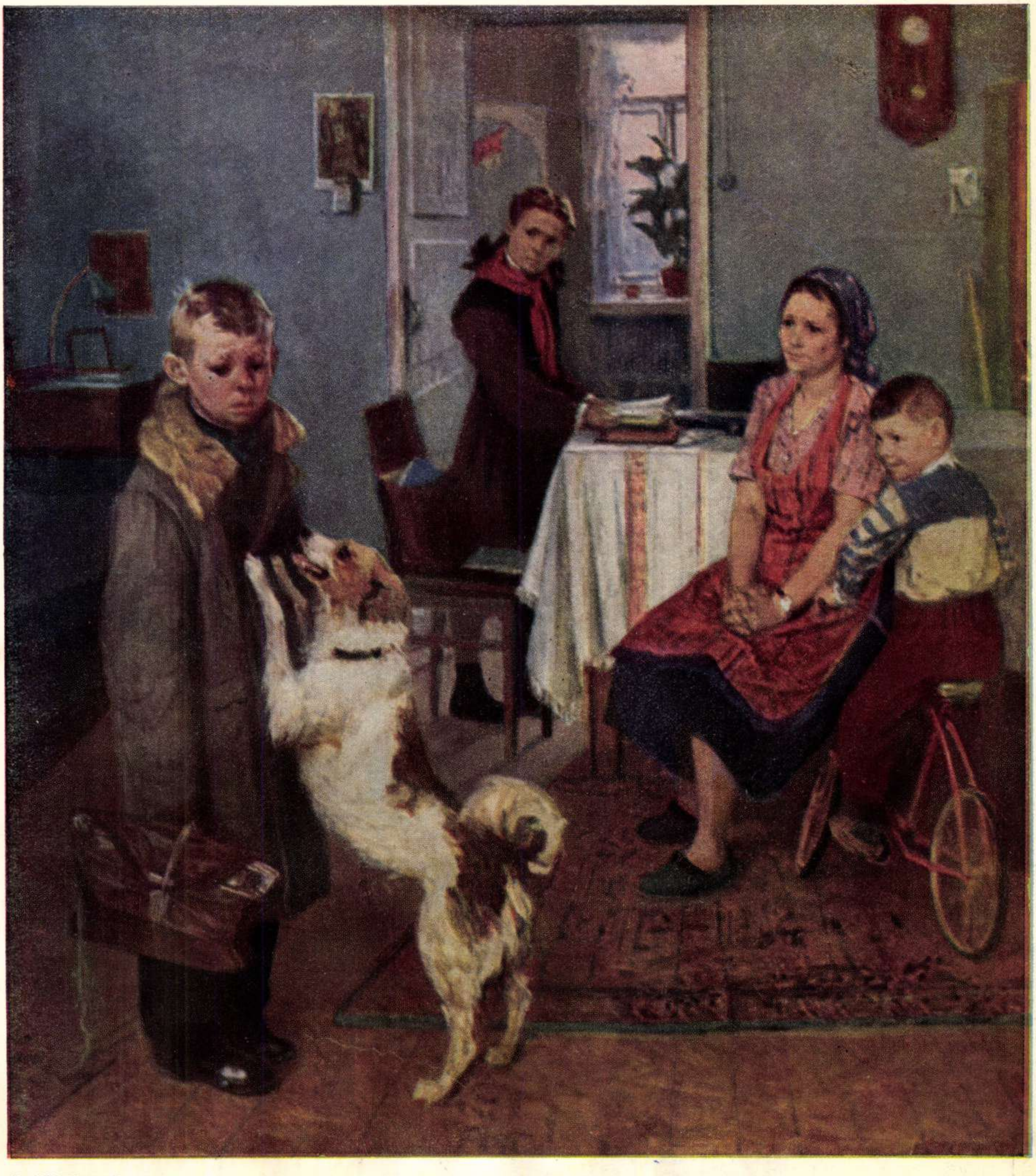

F. REŞETNIKOV

Iar un doi

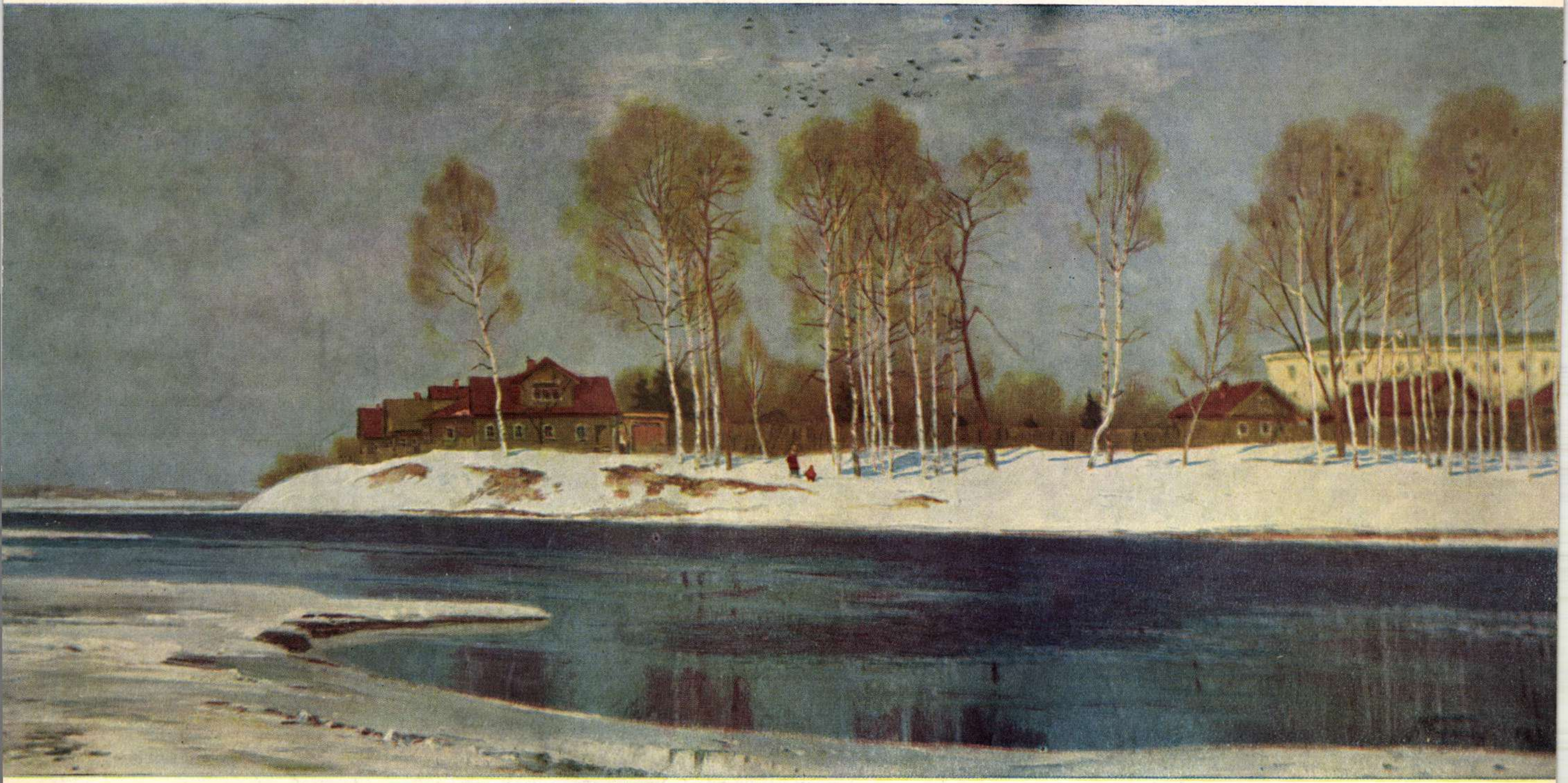

I. PODLEASKI

Vine primăvara

Cade copilul!...

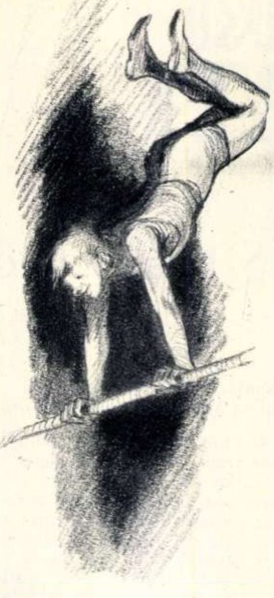

Dănuţ a fost totdeauna un copil bolnăvicios. Sau, cel puţin aşa a decretat maică-sa. Cînd era sugaci, plîngea foarte mult. De atîta plîns, nu se poate să nu fi rămas cu inima slabă şi debilitate generală. De aceea, mămica lui îl păzeşte ca pe ochii din cap: pînă în mai îl poartă cu palton, jambiere şi fular. N-are voie să se joace cu mingea că transpiră şi răceşte, n-are voie cu bicicleta, că face palpitaţii. N-are voie la cinema, că înghite microbi. N-are voie în excursie cu şcoala, că se caţără în vreun copac şi se zgîrie la picior. N-are voie la patinaj, că e prea frig. N-are voie la ştrand, că e prea cald şi nici în apă n-are voie, că-şi stîrneşte vreun reumatism. Nici pe balcon n-are voie fără mămica lui. Dacă îl prinde, strigă disperată: „Vai de mine, cade copilul!". Şi doar copilul are 15 ani şi e cu un cap mai înalt decît mămica lui. Cînd i-a spus că la şcoală îl îndeamnă să facă sport, ea, să leşine: „Un copil debil ca tine la sport? Vrei să te nenoroceşti?". Copilul debil n-a mai insistat, dar i s-au înmulţit brusc, şedinţele şi orele de preparaţie.

Într-o zi, a venit la maică-sa cu o invitaţie pentru întîi iunie, la o serbare a şcolii lor.

— Faci şi tu ceva acolo, cocoloş? — l-a întrebat ea.

— Ai să vezi — i-a răspuns cocoloşul, aruncîndu-i o privire plină de mister. Şi mămica lui a crezut că va spune o poezie...

Serbarea se ţinea într-o sală mare de sport şi a început cu exerciţii de gimnastică. Tinerii gimnaşti, în costume albe, au defilat întîi, făcînd înconjurul sălii. Al treilea din rînd, era Dănuţ. Mămica lui i-a făcut zîmbitoare „pa" cu mîna, gîndind că după aceea va spune poezia. Dar Dănuţ s-a aşezat cu faţa la o scară instalată vertical în perete. Mămica lui a strigat în panică: „Dănuţ, nu te urca pe scara aia!" Dar Dănuţ n-a auzit-o, s-a urcat pînă sus, şi-a înfipt bine picioarele şi şi-a lăsat capul în jos. Mămica lui a strigat cu deznădejde: „Îi vine copilului sîngele în cap!"... Chiar dacă era aşa, se pare că asta nu i-a stricat dispoziţia lui Dănuţ, care a mai făcut nişte figuri şi s-a dus apoi la paralele. Aici, a început să se îndoaie, să se zvîrle, şi să se răsucească, în timp ce mămica lui, înnebunită, striga în ritm şi cu crescendo: „Ameţeşte copilul!", „Se frînge copilul!", „Leşină copilul". Dar copilul, în stare integrală, s-a suit, în fine, la inele. Se răsucea printre ele ca o zvîrlugă! Iar mămica, disperată: „Cade copilul! Cade! Se face fărîme! Caadee copilul!"

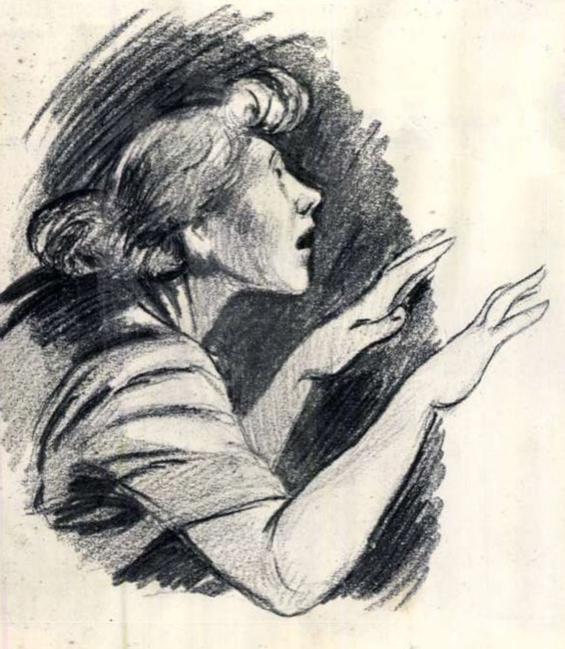

Dănuţ însă a căzut bine mersi în picioare, a mulţumit frumos aplauzelor şi s-a dus.

A reapărut într-o suită de dansuri ale popoarelor. Mămica lui nu-şi revenise încă din şocul gimnasticei. Cînd l-a mai văzut şi tropăind, şi chiuind, şi săltînd — cu inimioara lui slabă — sărind de-un cot şi rotindu-se cu partenera lui, ea n-a mai avut glas decît ca să şoptească: „Îmi trînteşte copilul!" Dar nici de data asta n-a ghicit; pe Dănuţ nu l-a trîntit nici partenera, nici altcineva, ci s-a trîntit singur şi i-a ars un cazacioc, de-a duduit podeaua. Aşa că, revenindu-şi în simţiri, mămica lui n-a mai găsit altceva de strigat decît „Bravo!", împreună cu toată sala. S-a uitat apoi derutată la pardesiul vatelinat, la mănuşile groase şi boneta de lînă cu pompon, cu care venise pe mînă de acasă „pentru copil, serile de iunie sînt periculoase", dar şi-a dat brusc seama, că nu pentru Dănuţ. Şi s-a întors ţanţoşă spre vecina din dreapta:

— Vlăjganul cu cazaciocul e al meu! Aţi văzut ce zdravăn e, dacă face sport?

Erna ALBU

Secretul şoarecelui CHIŢ

de Dan SOLOMON

Ilustraţii de TIA PELTZ

Cică într-o magazie,
Plină pînă-n bagdadie
Cu tot soiul de bucate,
Brînză, şunci, mă rog de toate,
S-au ivit, nu ştiu-n ce mod,
Nişte hoţi din cei ce rod
(Nişte şoareci cum s-ar zice)
Ăştia se pricep să strice:
Azi o gaură în brînză,
Mîine-n buta cu osînză...
Ştiţi şi voi că unde-ncap
Şoarecii îşi fac de cap.
Un motan vestit în lume
C-ar fi prins guzgani, huidume,
S-a tocmit, deci, cu simbrie
Paznic chiar în magazie —
Motănaşul, la-nceput,
S-a vădit neîntrecut:
A dat iama-n şoricime.
Era zău la înălţime!
Peste tot mersese veste
De motanul din poveste
Şi pentru a sale fapte
I-au mărit simbria-n lapte.
Da-ntr-o zi, cum şoarecii
Nu ieşeau pe-afară, ci
Stînd ascunşi prin găurele
Blestemau zilele grele,
Mîţul în plictisu-i crunt
Şi-a băgat botul prin unt.
Ziua doua motănaşul
A-nceput să guste caşul..
Ziua treia şi-a vîrît
Capu-n brînză pîn'la gît,
Işi scotea capul cu totul
Numai ca să-şi lingă botul...
Cînd află printr-o iscoadă
Despre asta, dînd din coadă
Chiţ — hatmanul şoricimii —
A vorbit astfel mulţimii:
„Fraţilor, socot că-i cazul
Să sfîrşim azi cu necazul!
Eu pornesc în magazie,
Cine e bărbat să vie!
Insă neamu-n care frica
Se confundă cu pisica,
A-ntrebat în cor hatmanul:
„Ce ne facem cu motanul?"
„N-aveţi grijă! Il voi face
Eu ca să ne lase-n pace!"
Zise Chiţ ţîşnind afară.
La o vreme îl urmară
Ceilalţi, mirosind cuminţi
Şi cu inima în dinţi.
Dar băgară-ndată-n seamă
Că nu au ce să se teamă:
Paznicul din magazie
Ii privea cu simpatie.

Ronţăind din nişte şunci
Hătmăneasa dulce-atunci
Pe hatman l-a întrebat:
„Cum ştiuşi că s-a schimbat?"
Chiţ, un şoarec sur, matur,
Trecut prin dîrmon şi ciur,
I-a răspuns dîndu-i guriţă:
„Fiindcă fură, măi fetiţă,
Căpcăunul nu mai are
Interes să ne omoare:
Fără noi la o adică
Lipsa cum o justifică?"

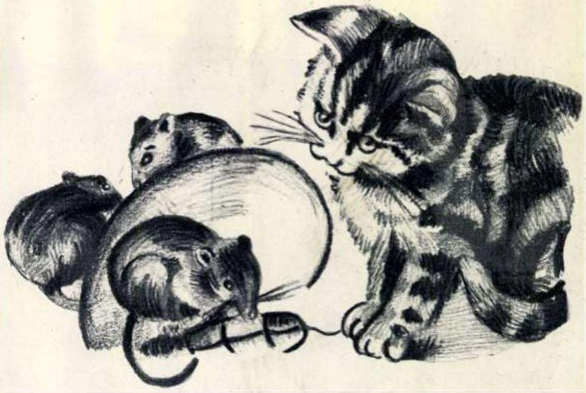

SCRIITORI și CĂRȚI

Poeziile lui K. Simonov

K. Simonov
VERSURI ALESE

Un prieten, ce se întreținuse cîndva cu Konstantin Simonov, îmi spunea că scriitorul sovietic ar fi definit poetul ca un om talentat, căruia îi lipsește instinctul de conservare, dar e dotat, în schimb, cu un foarte ascuțit sentiment al responsabilității istorice. Calitatea de poet ar presupune, deci, după el, în afară de talent, generozitate, tăria de a nu te cruța, de a te arunca mereu în foc și de a trăi astfel, cu intensitatea specifică sensibilității unui artist, durerile cele mai adînci și bucuriile cele mai înalte ale poporului tău, ale umanității. La aceasta, trebuie adăugate ceasurile grele cînd, aplecat asupra hîrtiei albe, poetul, uitînd de hrană și somn, trudește cu sudoare și sînge să dea glas acestor simțăminte, pentru ca poporul, oamenii simpli, să se regăsească în stihurile lui, să retrăiască mai intens propriile lor sentimente și, dobîndind gustul înălțimilor, să se depășească necontenit.

Aforismul se cuvine reținut, fiindcă istoria literaturii îl confirmă. Și se cere reținut îndeosebi atunci cînd e vorba de poezia lui Simonov, căci pentru înțelegerea acestei poezii, el e ca o cheie fermecată.

K. Simonov, care ca poet nu se concepe decît dăruindu-se fără nici o rezervă cauzei comunismului, are, cum e și firesc, predilecție pentru eroii de felul său. El îi cîntă pe oamenii care, animați de un ideal nobil se uită pe ei în luptă, își înfrîng toate slăbiciunile, devin numai conștiință. Eroii lui n-au instinct de conservare; nici un chin, nici frica morții nu le poate tulbura conștiința, zdruncina voința. Iată din ce aluat sînt plămădiți acești eroi:

Bolnavi o viață-ntreagă-a vindecat
Dar moartea l-a răpus în plină fire,
Cînd ciuma, singur, și-a inoculat,
Rîvnind să afle a ei tămăduire!

Un astfel de erou este bătrînul comunist din „*Povestea unor arme ascunse.*" Nici setea chinuitoare, nici rănile, nici zidurile reci și cenușii ale celulei nu-l pot determina să divulge secretul acțiunilor pe care le-a întreprins; sever cu sine, el e tot atît de dur cu cei din jur. De aceea, cînd un tovarăș al său de luptă și suferințe se află pe punctul de a ceda presiunilor, bătrînul activist, învingîndu-și caldele sentimente de prietenie, nu pregetă să-l ucidă, pentru ca trădarea să nu se comită. Iar gestul este îndeplinit cu conștiința clară că îi va înrăutăți și mai mult situația:

— De arme să vă spun, ați vrut
Așa-i senor? Ei, bine:
Doar doi știam unde le-am pus,
In taină sub pămînt.
Tovarășul poate-ar fi spus,
Că în torturi l-ați frînt,
Lui, care ar fi putut vorbi,
Eu i-am venit de hac.
E mort — nu poate a-și aminti,
Iar eu sînt viu și tac.

Forța morală de a învinge orice slăbiciune pentru a atinge un țel înalt nu e un bun dat și nici nu se dobîndește ușor. Cucerirea ei presupune o luptă cu noi înșine, cu toate slăbiciunile care ne trag îndărăt spre pămînt, care ne țin prizonierii unor condiții înjositoare. Lupta aceasta măreață prin duritatea, dar mai ales prin semnificația ei, este sugerată cu multă artă de K. Simonov în poezia „*Surghiunitul*".

O dată însă descătușat, stăpîn pe conștiința și voința lui, omul devine un erou prometeic, în stare să înfrunte chiar moartea („*Generalul*").

Eroi de înălțimea acestora a întîlnit poetul cu sutele de mii în Marele Război pentru Apărarea Patriei. Și măreției lor, K. Simonov le-a înălțat un monument nepieritor. Ostașii pe care el îi slăvește sînt cei care, chiar atunci cînd cad, mor cu fața spre dușman („*Tovarășul*"). Sînt cei care preiau, ca moștenire de la tovarășii lor căzuți, întreaga povară a urii lor, toată setea lor de răzbunare, tot elanul lor, devenind astfel și mai puternici (*„Moartea prietenului"*).

Pentru astfel de oameni, retragerea — chiar cînd ea este dictată de condiții obiective — e de nesuportat. Soarele însuși e roșu de rușine, iar ostașii s-ar fi vrut mai degrabă morți:

Vei spune că-a morților soartă
Tu însuți acuma o vrei —
Că nu mai simt morții rușinea.
Ba nu, simt rușinea și ei.
Desigur. In nopțile negre
Cînd frînți ne tîrîm înapoi
Din pulbere ei se ridică
Și vin încruntați după noi.

(„Cîmpia fără nume")

Prin jertfele lor, prin întreaga lor ținută, oamenii aceștia sînt atît de mari, încît poetul, care vede atîtea cadavre de eroi în juru-i, nu-i poate concepe totuși decît ca fără de moarte. Sentimentul acesta e atît de puternic, încît el cere ca ostașului căzut să i se pună în mîna dreaptă bidonul, pentru ca

Atunci cînd va veni
Victoria — să poată
Cu buzele lui reci
Să bea cu noi o dată.

(„Bidonul")

Tocmai pentru că se află la o astfel de altitudine, poetul poate vedea semnificația profundă a unui gest izolat de lașitate sau de micime, și dezvălui cu indignare mizeria sufletească a celor ce l-au schițat. Stau mărturie „Baladă" și mai ales „Scrisoare deschisă" — una din cele mai emoționante poezii din acest volum antologic — poezie care înfierează trădarea și nesimțirea, dar care e în același timp un adevărat imn închinat ostașilor sovietici și femeii ruse.

K. Simonov, zugrăvindu-și eroii și prezentîndu-i acționînd în împrejurări atît de grele, nu-i reduce însă la o singură dimensiune, ci ni-i înfățișează ca pe niște oameni profund îndrăgostiți de viață, cărora nu le e străin nimic din ceea ce e omenesc: nici bucuria unui chef și nici mîndria, nici durerea, nici dragostea cu toate durerile, elanurile și suferințele ei. Caracteristică pentru înțelegerea complexității și vitalității eroului liric al lui K. Simonov este poezia „De-o fi domnu-n rai să mă primească", care constituie în același timp și un crez, și o confesiune făcută pe un ton glumeț. După ce arată modul „pămîntesc", noi am spune păgîn, în care concepe raiul, K. Simonov încheie:

Pentru lăcomia-mi pămînteană
Dumnezeu, pe cîte mi se pare,
M-o zvîrli cu strașnică dojană
Pe pămînt, cu multă supărare.

In încleștarea războiului, eroul liric al lui K. Simonov trăiește și durerea retragerii, și tristețea drumurilor lungi de țară, în toamne

---

K. Simonov: „Versuri alese", ed. Cartea Rusă-1955.

din vitrinele librăriilor

OBLOMOV
A.P. CEHOV
Zilele vieții noastre
Ilia EHRENBURG
OPERE
N. OSTROVSKI
OPERE
A. GAIDAR
I

încețoșate și ploioase, dar și bucuria pe care i-o inoculează optimismul și sprijinul poporului:

Părea cum că se frînge pe fiece colină
O cruce pentru-aceia care luptăm din greu,
Și că străbunii noștri se roagă și se-nchină
Pentru nepoții care nu cred în dumnezeu.

In această poezie, închinată lui A. Surkov, poezie de atmosferă în înțelesul cel mai înalt al cuvîntului și poezie specific rusească în sensul că autorul surprinde toată măreția sufletului poporului său, toate trăsăturile lui caracteristice, toată frumusețea naturii rusești — poetul trece firesc, ca în viață, de la o stare de spirit la alta, de la durere la încredere, apoi la jale.

Și după obiceiul rusesc — lăsînd în urmă
Pămîntul rus sub flăcări cumplite și cenuși —
Sub ochii noștri, iată, tovarășii se curmă
Și-și sfîșie cămașa, de jale — ca la ruși —

pentru ca, în cele din urmă, tot sufletul să-i fie copleșit de un puternic sentiment de mîndrie națională:

Deși ne cruță plumbii, eu cred că viața-mi toată
Curînd mi se încheie — și totuși mă mîndresc
Că m-am născut aicea și că îmi este dată
Iubirea și tristețea pămîntului rusesc.

Că o rusoaică-anume ne-a fost pe lume, maică,
Și că în glia rusă o dată fi-vom duși.
Și că pornind la luptă cumplită, o rusoaică
M-a-mbrățișat de trei ori — ca la ruși.

In încleștarea războiului, eroul liric al lui Simonov trăiește mai profund încă sentimentul de dragoste pentru femeia iubită. Admirabila poezie „*Să m-aștepți — și-am să mă-ntorc*“, dezvăluie frumusețea, marea puritate a sentimentelor acestui ostaș neînduplecat, iar „*Fotografia*“ (scrisă cu prilejul războiului din Mongolia), delicatețea lui excepțională, deși — și asupra acestui fapt am vrea să insistăm — delicatețea și puritatea aceasta nu lasă nici o clipă o amprentă celestă:

In cer iubești femei din plictiseală
Și-apoi le lași, nerăscolit de chin.
Dar de-i cădea în mîna-mi pămîntească,
Eu nu sînt stea. Sînt om și te rețin.

Iubirea aceasta profundă, răscolitoare, nu implică însă nici cea mai ușoară slăbiciune, nici o șovăială. Eroul nu poate concepe nici o clipă dezertarea de la luptă pentru a-și realiza visurile de dragoste, pentru a fi alături de iubita lui. O spune deschis în poezia „*Pe-afet maioru-adăpostea băiatul*“ și o sugerează în acele poezii în care-și cheamă iubita să-i împărtășească toate suferințele frontului.

Sentimentul de dragoste e profund, dar e dragostea unui om de o structură cu totul deosebită, a unui erou care nu se cruță nici în război și nici în iubire. Tocmai de aceea, în „*Stăpîna casei*“, el cere femeii dragi ca, în ceasul victoriei, să-și înăbușe durerea morții lui pentru a nu umbri bucuria reîntoarcerii la o viață pașnică a prietenilor comuni. E în acest gest emoționant multă tărie și, în același timp, o invitație la eroism.

K. Simonov este și un satiric înzestrat, cum o dovedesc poeziile din ciclul „*Prieteni și dușmani*“, reportaje poetice în care amănuntul semnificativ e folosit cu inteligență pentru a reliefa o idee, a dezvălui o situație, în vederea oglindirii luptei popoarelor pentru pace și demascării ațîțătorilor la război. E o poezie cu un profund caracter agitatoric și mobilizator, tocmai pentru că elementul satiric e împletit cu cel liric.

Inițiativa publicării acestei antologii e lăudabilă, dar editura „Cartea Rusă“ poartă o mare răspundere pentru felul în care a înțeles să organizeze tălmăcirea, cu totul nesatisfăcătoare, în limba romînească, a foarte multe dintre poeziile cuprinse în volum.

Dacă poeții Cicerone Theodorescu, Mihu Dragomir, Victor Tulbure, Aurel Rău, H. Grămescu s-au străduit să ne dea traduceri artistice cît mai apropiate de sensul originalului, alții, ca Al. Andrițoiu, în parte, („O cumplită aniversare“), N. Teică („Patria“, „La 6 km nord-vest de Bain-Burta“), au tradus — primul, sub posibilitățile sale, iar al doilea, cu totul nesatisfăcător — împiedicîndu-ne astfel să dobîndim o imagine reală a valorii poeziilor lui K. Simonov.

Eugen LUCA

O PAGINĂ UITATĂ DIN SCRIERILE LUI *Alexandru Odobescu*

În cadrul acțiunii de revalorificare a literaturii noastre clasice, au fost aduse, în ultimii ani, prețioase contribuții la cunoașterea științifică a vieții și operei lui Alexandru Odobescu. Acestora le adăugăm astăzi o modestă informație despre o pagină uitată din bibliografia lui Alexandru Odobescu, document al consecvenței sale în apărarea idealurilor culturale progresiste ale anului 1848. Este vorba de *Prospectul unei expozițiuni artistice*, apărut în publicația lui B.P. Hașdeu, *Columna lui Traian*, din anul 1872 (III) nr. 25 (135) din 3 iulie și nr. 26 (136) din 10 iulie, și semnat «Comitatul Societății Amicilor de Belle-arte». «Societatea» luase ființă în același an din inițiativa unui grup de oameni de cultură și artiști plastici. *Prospectul* reprezintă schița teoretică a Expoziției Amicilor Bellelor-arte, care s-a deschis în ianuarie 1873 la Hotelul Herdan. La această primă mare expoziție națională, au expus și pictorii Th. Aman, G. Tattarescu, C. I. Stăncescu, C. Szathmary, H. Trenk (colaborator apropiat al lui Odobescu) și N. Grigorescu. Expoziția a avut o mare importanță în dezvoltarea artelor plastice romînești și «Societatea Amicilor Bellelor-arte» s-a bucurat un timp de un mare prestigiu, pe care însă spiritul înapoiat al acelor care au condus-o mai tîrziu, l-a fărîmițat.

Că *Prospectul* a fost redactat de Odobescu, ne-o indică atît „Cuprinsul“ revistei pe anul 1872, cît și o notiță apărută tot în *Columna lui Traian* din 1872 (III) nr. 24 (134) din 26 iunie. De altfel, aceste două indicații sînt confirmate și de conținutul *Prospectului*, în care cititorul familiarizat cu opera lui Odobescu recunoaște ușor multe din ideile sale fundamentale despre artă în general și despre arta plastică în special.

Astfel, chiar din preambulul *Prospectului*, în care sînt expuse scopurile expoziției și criteriile generale de selectare a operelor plastice, reiese principiul armonic pe care se va întemeia expoziția: *binele* și *frumosul* — acel „to kalon k'agathon“ al elenilor — pe care Odobescu va situa bazele studiului artei atît în conferința din 17 decembrie 1872, *Artele din Romînia în periodul preistoric*, cît și în lecția de deschidere a cursului de istoria arheologiei, ținut la facultatea de litere din București în 1874. Acestui principiu estetic clasic, Odobescu îi adaugă în *Prospect* pe acela al *utilității*, despre care va face mențiune în conferința din 1888, *Atheneul Romîn și clădirile antice cu dom circular*, referindu-se la dezvoltarea gustului public romînesc și, în fine, principiul *etnologic* (înțelege «stil artistic romînesc») a cărui aplicare a urmărit-o de-a lungul întregii sale activități — de la vîrsta de 17 ani, cînd a redactat textul conferinței *Viitorul artelor în Romînia* (Paris, 1851) și pînă în ajunul morții[1] — ca pe un postulat al pașoptismului.

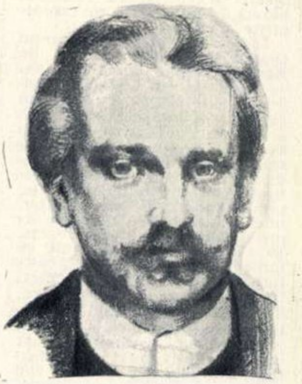

Din *Prospect* reiese că expoziția trebuia să cuprindă trei saloane, în care să fie reprezentate cele trei ramuri ale artelor plastice: pictura, sculptura și arhitectura. Schița salonului de pictură din *Prospect* adună laolaltă tablouri de maeștri renumiți ai străinătății, prin care «am putea să facem cunoscut învățaților și amatorilor din străinătate opere remarcabile care stau aci înlăturate din cercul publicității artistice» și lucrări ale pictorilor contemporani, străvechi icoane în stil bizantin, portrete de familie din timpurile vechi, decopieri fidele de pe portretele murale ctitoricești — care au un «îndoit merit, ca lucrări de artă și ca monumente iconografice» — ale trecutului, ornamente și ilustrații de pe paginile manuscriselor vechi, lito și xilogravuri romînești «informe» dar și ele «interesante pentru istoria artei la noi în țară» (și pe care, în 1866, Odobescu încercase să le adune pentru pavilionul Romîniei la *Expoziția universală* din 1867, de la Paris) — lucrări în mozaic, picturi pe faianță, pe porțelan, pe smalț și damaschinuri. Acestora li se adaugă «țesăturele și cusăturele, pe care le execută cu un talent remarcabil pînă în ziua de azi țărancele romîne, fără de a avea alte modele în măiestrețele lor ornamentațiuni și în armonioasele lor combinări de culori, decît uzul tradițional și simțămîntul lor artistic. Acest instinct al frumosului — încheie Odobescu — merită de a fi observat cu atențiune la femeile romîne, căci, dintre toate popoarele europene, putem zice că nici unul nu-l posedă în așa grad de perfecțiune». Această idee, autorul *Prospectului* o va relua aproape cu aceeași formulare, în cuvîntarea amintită, *Artele din Romînia în periodul preistoric*, combătînd, de pe pozițiile stilului specific național, pe «detractorii» și «nepăsătorii» cosmopoliți ai artelor.

Schițele celorlalte două saloane sînt mai puțin interesante. După *Prospect*, salonul de sculptură ar fi trebuit să cuprindă, alături de cîteva «busturi, statuiete, anaglipte mai mici sculptate în marmură sau în alte pietre», colecții de camee și pietre tari gravate, sculpturi în os, în fildeș și lemn prețios, sculptură monumentală în piatră și în lemn, colecții de monede și medalii vechi, «giuvelăria, în care metalurile prețioase și pietrele scumpe sînt combinate în ornamente de o finețǎ și de o grație adevărat artistice», «or făurăria», odoarele bisericești, obiecte de filigran, arme, obiecte de ceramică, de porțelan, de sticlă și olărie antică. După cum se vede, arheologul și etnologul Odobescu dădea prioritate, în lipsa sculpturii originale de valoare, sculpturii retrospective și industriale.

Din cauza stadiului înapoiat al cercetărilor de istoria arhitecturii, nici schița salonului de arhitectură nu e prea bogată, Odobescu limitîndu-se a-i invita pe arhitecți să întrunească în expoziție principalele lor studii și proiecte de edificii și mărturisindu-și regretul că arhitectura retrospectivă nu va putea fi reprezentată, deoarece nu există planuri, vederi, detalii și modele plastice după monumentele vechi. Aceste lipsuri împiedicau scrierea istoriei arhitecturii naționale, operă capitală «care mai mult ca orice noțiuni ne va da măsura culturii noastre la diferite epoci ale istoriei».

Este interesant de remarcat că *Prospectul* se încheie cu o prețuire a artei fotografice, subliniindu-se importanța ei în popularizarea picturilor, sculpturilor și monumentelor arhitectonice, deci în cultivarea gustului artistic al marelui public.

G. PIENESCU

---

[1] Vezi articolul Priviri asupra stilului în arte — Revista Pedagogică — București, I nr. 7, 8, 9, 1894, pag. 277-298.

Tov.
Ion Constructoru
Str. Albinelor 6
Roşiori de Vede

Răspundem cititorilor

REŞIŢA

La cererea tovarăşului Boja Florea, elev din Alexandria, publicăm materialul de mai jos, despre istoria oraşului Reşiţa.

Reşiţa... Se scrie şi se pronunţă Reşiţa în mod greşit, căci oraşul a primit denumirea de la satul Recita, o veche aşezare romînească a cărei existenţă o dovedesc urme încă de prin secolul al XV-lea. Romînii bănăţeni şi astăzi pronunţă Recita (cu „ci" muiat), pronunţarea şi scrierea nouă fiind introduse de administraţia austriacă din prima jumătate a secolului al XVIII-lea, ai cărei funcţionari, neputînd pronunţa corect pe „ci", au scris şi pronunţat „Reschitza".

Puternica cetate a metalului are o istorie străveche. În ţinuturile Reşiţei, prin văile celor 3 ape — Bîrsava, Caraş şi Nera — mineritul luase un oarecare avînt încă în perioada pre-romană. Iar în epoca romană ajunsese la un grad înalt de dezvoltare, extrăgîndu-se în special aur, aramă, minereu de fier.

Bogăţiile subsolului au favorizat formarea şi creşterea unor aşezări omeneşti, cu existenţă bazată, în bună parte, pe exploatările miniere.

În tot evul mediu şi chiar în timpul dominaţiei turceşti în Banat — care a durat 164 ani — populaţia din regiunea Reşiţei a continuat să se ocupe cu exploatarea bogăţiilor subsolului. O dată cu înscăunarea stăpînirii austriace, regiunea începe să fie transformată într-un centru industrial. În 1718, se construieşte în apropiere de Reşiţa, la Oraviţa, primul furnal. În anul următor, un alt furnal şi o topitorie de metal sînt construite la Bocşa. În 1723, mai este construit un furnal şi la Dognecea. Aceste furnale erau de capacitate mică, lucrînd cu mijloace primitive. În timp ce aceste unităţi industriale luau fiinţă, Reşiţa propriuzisă continua să rămînă un sat oarecare, lipsit cu totul de industrie. În 1765, abia număra 300 de locuitori. În 1768, curtea imperială de la Viena a decis părăsirea furnalelor construite în apropierea Reşiţei şi înfiinţarea unei uzine mari chiar în Reşiţa. Iar în anul următor au şi început lucrările de construcţie ale uzinei.

În 1851, concernul „Privilegierte Österreichische Staatseisenbahn Gesellschaft" (STEG), la care participau capitalurile austriace, franceze, belgiene şi engleze, pune mîna pe uzinele din Reşiţa, pe care le organizează pe baze capitaliste moderne. O dată cu creşterea importanţei localităţii Reşiţa, creşte şi numărul locuitorilor. În 1890 Reşiţa, devenită oraş, avînd o aşezare foarte pitorească în lungul văii Bîrsavei, ajunse să aibă o populaţie de 10.061 locuitori.

După primul război mondial, uzinele din Reşiţa sînt acaparate de capitaliştii romîni şi exploatate împreună cu cei englezi şi francezi. Atunci se constituie societatea „Uzinele şi domeniile din Reşiţa", denumită pe scurt U.D.R., care stăpînea, în afară de furnalele, oţelăriile şi laminoarele Reşiţei, şi o serie întreagă de mine, 100.000 de hectare de pădure şi aproape 33.000 hectare pămînt arabil. În exploatarea oamenilor muncii care lucrau la uzinele şi domeniile din Reşiţa s-au asociat, în deplină înţelegere, monopoliştii englezi de la Vickers cu capitaliştii romîni de felul lui Auschnitt, Pop, Bujoiu şi cu Carol de Hohenzollern.

După 23 August 1944, burghezia a organizat pe scară largă acţiunea de sabotaj pentru a împiedica Reşiţa să-şi aducă aportul ei de seamă la refacerea şi dezvoltarea economiei naţionale.

Naţionalizarea din 11 iunie 1948 a însemnat şi pentru Reşiţa o cotitură hotărîtoare.

În anii dezvoltării planificate a economiei noastre naţionale, uzinele din Reşiţa au fost reorganizate, modernizate, dezvoltate.

Multe s-au schimbat şi în viaţa locuitorilor Reşiţei. În anii puterii populare, au fost construite şi date în folosinţă muncitorilor sute de apartamente, mari grupuri sociale pentru îngrijirea sănătăţii şi dezvoltarea cultural-sportivă a muncitorilor din Reşiţa şi a familiilor lor.

Aşa arătau „halele" laminoarelor acum vreo nouăzeci de ani.

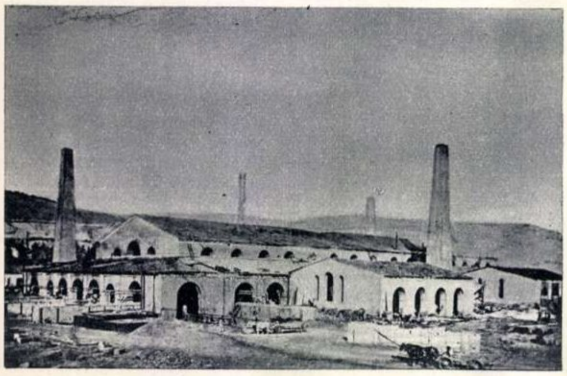

DESPRE PLANETE

Tov. Victor Stoica din Ploeşti ne-a adresat următoarea întrebare: „Care este poziţia planetelor faţă de soare, căror forţe de atracţie sînt supuse, ce mişcări efectuează şi ce sateliţi au?" A răspuns tov. prof. dr. Călin Popovici.

Pentru lămurirea acestor întrebări, ar fi necesare tomuri întregi. Mă voi strădui să fiu cît se poate de concis.

Planetele fac parte din familia soarelui, în jurul căruia gravitează; fac parte, deci, din sistemul solar. Ele descriu în spaţiul sideral anumite drumuri, numite orbite şi care au formă de cercuri turtite (elipse).

În ordinea depărtării lor de soare, cunoaştem următoarele nouă planete mari: Mercur situat la 0,4 unităţi astronomice¹) distanţă de soare; Venus, la 0,7 U.A.; Pămîntul, la o unitate astronomică; Marte, la 1,5 U.A.; Jupiter, la 5,2 U.A.; Saturn, la 9,4 U.A.; Uranus, la 19,2 U.A.; Neptun, la 30,1 U.A., şi Pluto, la 39,5 U.A.

Am vorbit mai sus de anumite drumuri în formă de elipsă pe care le descriu planetele. Ele le sînt imprimate de soare, prin atracţia pe care o exercită asupra lor. Dar pe lîngă această atracţie generală, planetele mai suportă şi atracţia celorlalte planete, precum şi a propriilor lor sateliţi, care se face după legea lui Newton, adică proporţional cu masele corpurilor şi invers proporţional cu patratul distanţei. Diferitele atracţii exercitate de alte planete şi sateliţi determină în mişcarea generală a planetelor unele abateri care poartă numele de perturbaţii.

Planetele efectuează, pe lîngă mişcarea în jurul soarelui (de revoluţie), şi mişcări de rotaţie în jurul propriilor lor axe. Aceste mişcări de rotaţie sînt în general destul de repezi, cu excepţia lui Mercur (88 zile) şi probabil a lui Venus. Astfel, Pămîntul se învîrteşte în jurul axei sale în 23 ore şi 56 minute.

In afară de planetele mari, mai există între Marte şi Jupiter circa 2.000 planete mici, asteroizi, uneori cu dimensiuni de numai 1 km diametru.

În ce priveşte sateliţii — acele corpuri cereşti care se rotesc în jurul planetelor — este greu să-i numim pe toţi fiindcă sînt prea numeroşi. Marte, bunăoară, are doi sateliţi; Neptun, de asemenea; Uranus are cinci sateliţi; Saturn, nouă; Jupiter, doisprezece... Numai Pămîntul are, momentan, un singur satelit. Am spus „momentan", gîndindu-mă la îndrăzneaţa iniţiativă luată în Uniunea Sovietică, în vederea construirii unui satelit artificial al planetei noastre.

Răspunsurile la întrebările puse fiind extrem de sumare din cauza spaţiului redus, recomand tov. Victor Stoica să citească broşura: „Cum a cunoscut omul Universul", de prof. S.K. Vsehsviatski, editată de „Cartea Rusă" în colecţia „Ştiinţa pentru toţi" (97).

Prof. S.K. VSEHSVIATSKI
CUM A CUNOSCUT OMUL
UNIVERSUL
CARTEA RUSĂ

---

1) Unitatea astronomică (U.A.) — este egală cu distanţa Pămînt - Soare, adică cu 149.670.000 km.

CE ESTE CANCERUL?

La secţia chirurgie a Institutului „C. I. Parhon" din Bucureşti a început aplicarea de iod radioactiv în tratamentul tumorilor tiroidei.

La întrebarea tovarăşilor Corneliu Andrieş din Iaşi şi Simion Mariana din Arad, „Ce este cancerul şi cum poate fi tratat?" răspunde, prin materialul de mai jos, tov. dr. Sebastian Pineles de la Institutul de Oncologie.

In limbaj popular, cancerul, sau tumora malignă, este cunoscut sub numele de crescătură rea sau rac. Această din urmă denumire se datoreşte unei comparaţii între prelungirile cancerului în ţesuturile înconjurătoare şi picioarele de rac.

Cancerul poate apare în orice parte a organismului şi este format din celule tumorale. Acestea sînt caracterizate printr-o înmulţire dezordonată: creşterea şi diviziunea normală, armonioasă, a celulelor unui ţesut oarecare sînt la un moment dat înlocuite, într-un punct, printr-o diviziune anarhică. Ea dă naştere unui nodul tumoral invizibil, microscopic, care la început nu produce nici o manifestare dureroasă. Aceste celule tumorale păstrează numai o parte din caracterele celulelor ţesutului pe care se dezvoltă şi capătă caractere noi, care le ajută uşor identificarea, prin examenul microscopic.

Cum anume se nasc aceste celule canceroase, cum se produce, la un moment dat, dezechilibrul care provoacă creşterea dezordonată a celulelor, nu se ştie încă cu precizie. Este însă sigur că un rol important în această transformare îl au modificările metabolismului, ale schimburilor de substanţe ce se petrec în organism.

Ce se ştie despre cancer e că se poate dezvolta uneori nu pe un ţesut normal, ci pe o leziune preexistentă, aşa-zisa leziune precanceroasă sau precancer. Precancerul e o boală benignă, cu caracter cronic, adică evoluează într-un timp foarte lung, ani, zeci de ani, toată viaţa. Exemplul cel mai tipic îl constituie leziunile precanceroase ale pielii, cum sînt negii, în special cei pigmentari (negri) etc. Aceste leziuni pot rămîne neschimbate — cum am spus — şi toată viaţa. Uneori, însă, ele suferă modificări — cresc sau se ulcerează şi-şi schimbă consistenţa, devenind mai dure. Este semnalul că s-a produs schimbarea importantă, că leziunea şi-a schimbat caracterul din benign în malign, că a survenit cancerizarea.

Dacă în cazurile leziunilor precanceroase vizibile se poate observa transformarea lor malignă, apoi, în marea majoritate a cazurilor, începuturile tumorii trec neobservate. Dar această fază tăcută în evoluţia bolii se schimbă îndată ce tumora, prin creşterea ei continuă, devine direct vizibilă sau produce tulburări prin compresiunea asupra unor organe vecine. Asemenea compresiuni se pot produce, bunăoară, asupra unor nervi, provocînd uneori dureri foarte puternice. Alteori, tumora poate infiltra un vas sanguin, producînd tulburări în circulaţia teritoriului respectiv, sau poate produce tulburări funcţionale ale organului respectiv. Cancerul de laringe produce, de exemplu, răguşeala. Asemenea manifestări, ce apar în primele stadii ale bolii, pot atrage atenţia bolnavului.

Dificultăţile precizării diagnosticului timpuriu (precoce) al cancerului nu rezidă însă numai în evoluţia lui tăcută, dar şi în faptul că primele lui semne sînt banale, adică se observă la un număr de boli frecvente, netumorale.

Ce se întîmplă cu o tumoră care îşi urmează nestingherită evoluţia?

Tumora malignă are două tendinţe: de a se infiltra în ţesuturile şi organele vecine şi de a produce metastaze.

Sînt unele tumori care au o tendinţă mai mult infiltrativă, cum sînt cele de col uterin, invadînd direct organe vecine, ale căror funcţiuni sînt indispensabile vieţii.

Alte tumori, cum sînt cele de glandă mamară, au tendinţa de a produce metastaze. Potrivit acestei tendinţe, celulele tumorale pot pătrunde în circulaţia limfatică şi, infiltrînd ganglionii, dau naştere unor metastaze ganglionare. Ele pot pătrunde şi în circulaţia sanguină; oprindu-se în diferite organe şi înmulţindu-se, formează tumori noi, metastaze.

Apariţia metastazelor arată că boala a intrat într-un stadiu ireversibil, în care nu se mai poate interveni cu nici un tratament curativ.

Problema de bază în tratamentul cancerului este diagnosticul precoce, adică descoperirea tumorii în primele ei stadii de dezvoltare. Şi aceasta este azi perfect posibil la noi în ţară; orice om al muncii îşi poate face şi trebuie să-şi facă controlul medical la dispensarul sau policlinica de care aparţine. Descoperit la începuturile sale, cancerul poate fi îndepărtat chirurgical sau tratat în aşa fel încît devine perfect vindecabil, contrar părerilor asupra fatalităţii lui. E de ajuns să spun, în această privinţă, că, descoperit din primele stadii de dezvoltare şi tratat (p raze X, radium etc.), un cancer de col uterin poate fi vindecat în 85-90% din cazuri.

Ştiinţa înaintată a secolului nostru a pus şi la dispoziţia celor ce luptă împotriva cancerului marea descoperire a energiei atomice. În Uniunea Sovietică, izotopii radioactivi (cobaltul radioactiv) sînt utilizaţi pe scară largă în combaterea cancerului. Pînă azi — şi să nu uităm că sîntem de-abia la începutul folosirii energiei atomice — s-au obţinut rezultate neaşteptate în vindecarea cancerului prin tratamentul cu izotopi radioactivi. Aceste rezultate şi conştiinţa imenselor resurse pe care le oferă de-abia de aici înainte folosirea paşnică a energiei atomice ne dau convingerea viitoarei izbînzi a omului asupra cancerului.

ATLETUL MAGHIAR SANDOR IHAROS

La cererea tovarăşilor Mircea Trandafir, funcţionar, şi Emanoil Frunză, tehnician la cooperativa „Lemn şi Mobilă", din Bucureşti, publicăm materialul de faţă.

Sandor Iharos n-a crezut niciodată că va dobîndi rezultatele care astăzi uimesc lumea. Şi într-adevăr, pentru înălţimea de 1,81 m, cele 60 de kilograme pe care le avea erau prea puţine pentru un atlet... Aşa credea. Dar antrenorul Igloyi Mihaly era de părere că picioarele lungi şi suple ale acestui tînăr sînt ideale pentru un demifondist.

În primii ani de activitate, Iharos obţinea performanţe slabe. Nu reuşea nicicum să coboare sub 4 minute pe 1500 m şi aceasta îl demoraliza. Era convins că nu are talent şi n-a lipsit mult să abandoneze atletismul. „Răbdare şi iar răbdare" — îi spunea antrenorul. Mai mult ca să-l facă pe plac, Iharos a încercat pentru ...ultima oară. Muncea mult, se antrena cu perseverenţă.

Sandor IHAROS

Şi, în toamna anului 1951, el îşi realizează visul: pe 1500 m, reuşeşte o performanţă sub 4 minute: 3: 54,2. Nu peste mult timp, la Kiev, el obţine pe această distanţă un rezultat de valoare europeană: 3: 49,4. Drumul spre culmile măiestriei îi era de acum deschis...

Era în maximum de formă şi se pregătea să asalteze recordul mondial, cînd i s-a întîmplat o nenorocire: s-a îmbolnăvit grav de tifos. Două săptămîni a fost între viaţă şi moarte, şi numai îngrijirile medicilor au reuşit să-l salveze. Ieşirea din spital a marcat în viaţa lui Iharos începerea unei perioade de mari frămîntări sufleteşti: va reuşi el oare să mai alerge şi să-şi regăsească vechea formă, să obţină performanţe de valoare? Aceste gînduri îl chinuiau zi şi noapte... Şi totuşi, printr-un efort admirabil de voinţă, îndrumat şi încurajat de antrenorul său Igloyi şi de tinerii săi tovarăşi Rozsavolgyi şi Tabori — azi cunoscuţi atleţi — Iharos devine din nou prietenul pistei. În iunie 1954, el aleargă 3: 48,2 pe 1500 m, iar cu o lună mai tîrziu îl învinge pe Jungwirth, realizînd 3: 46,4... Curînd, ştafeta de 4× 1500 m, în care aleargă şi Iharos, doboară recordul mondial al probei. În august, la Oslo, Iharos doboară recordul european pe 1500 m: 3: 42,4! Anul 1954 este încheiat cu alte performanţe de valoare, de data aceasta pe 3000 m, unde reuşeşte să coboare sub 8 minute, rezultat obţinut pînă atunci doar de un singur atlet: recordmanul mondial al probei, belgianul Gaston Reiff.

Anul 1955... Iharos s-a pregătit foarte serios în timpul iernii. În mai, el atinsese forma maximă pe care o avusese anul trecut. Era de aşteptat ca acest tînăr atlet să asalteze recordurile mondiale. Şi Iharos a reuşit aceasta. La Budapesta, el obţine acel 7: 55,6 pe 3000 m, întrecînd vechiul record mondial al lui Reiff, iar peste alte două săptămîni, la Londra, Iharos obţine o nouă performanţă de valoare mondială, doborînd recordul lumii pe 2 mile. În luna iulie a. c., doboară recordul mondial la 1500 m realizînd 3:40,8. Acest timp este superior vechiului record mondial al australianului Landy.

Recent, în cadrul campionatelor de atletism ale R. P. Ungare, Sandor Iharos a obţinut o nouă performanţă excepţională, realizînd un nou record mondial la 5000 m: 13:40,6.

DON QUIJOTTE

văzut de Pablo PICASSO

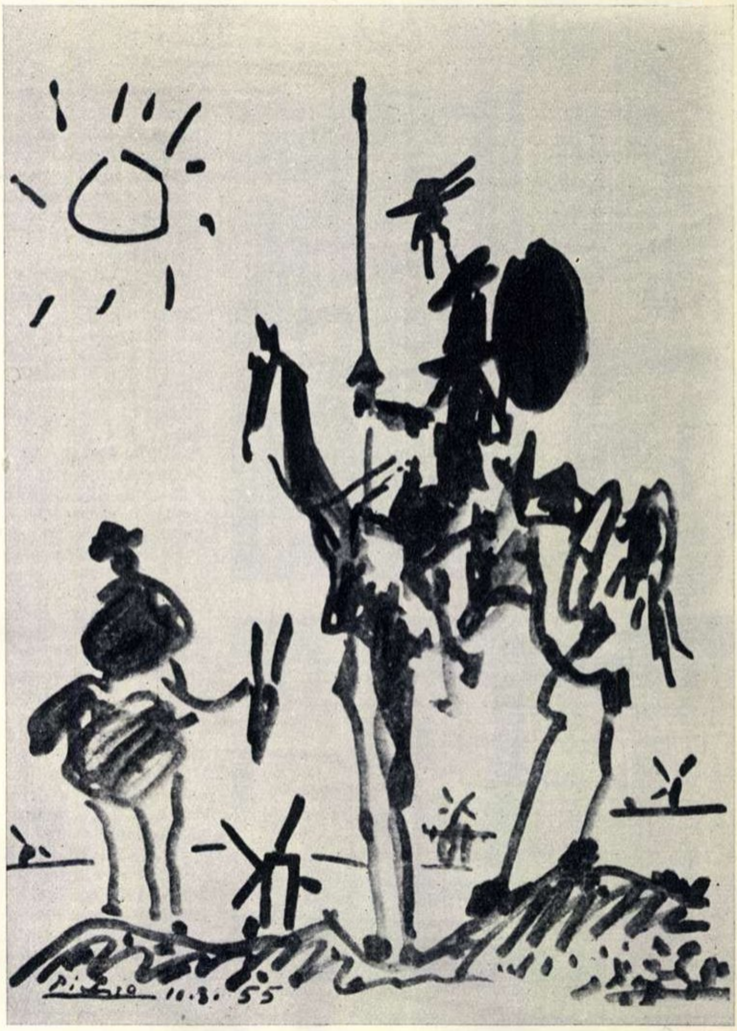

Acest nou desen al lui Pablo Picasso reprezintă cea mai recentă imagine a lui Don Quijotte, a cărui aniversare a fost sărbătorită în luna octombrie, cînd popularul erou al lui Cervantes a împlinit 350 ani

CUM SĂ ÎNŢELEGEM MUZICA

(VI) Mod şi tonalitate

Discutăm adesea, auzim sau citim în programe despre concertul în *re major* de Beethoven sau simfonia în *sol minor* de Mozart, despre sonata în *si minor* de Liszt sau poloneza în *la major* de Chopin. Asemenea titluri sînt cu neputinţă de transpus — ca titluri — în alte arte, deoarece ele sînt legate de materialul sonor specific pe care-l foloseşte muzica. Nimeni nu şi-ar putea închipui un „poem în sol minor" sau un „tablou în la major".

Şi totuşi noţiunea artistică de *major* sau *minor* este familiară unui cerc larg de cititori, tocmai din contactul lor cu opere literare sau de artă plastică. Nu asociem noi oare cuvîntul „major" cu ideea de limpezime, de luminozitate, de exuberanţă, în timp ce prin „minor" subînţelegem de obicei o expresie mai întunecată, mai depresivă? În linii generale, acesta este, şi în cazul muzicii, conţinutul artistic al noţiunilor major şi minor.

Deşi utilă, o explicare a structurii sonore a majorului şi minorului ar depăşi însă cadrul şi specificul acestei rubrici. Ne vom mărgini a spune că ele sînt denumite în muzică *moduri* şi corespund fiecare unei anumite posibilităţi de a organiza, în ordinea înălţimii, sunetele muzicale. În cadrul modului major, acestea sînt astfel orînduite încît din primul, al treilea şi al cincilea sunet poate lua naştere un acord major. Atunci cînd din aceleaşi trepte se poate forma un acord minor, avem de-a face cu un mod minor.

Modurile major şi minor nu există în abstract, ci în funcţie de un anumit sunet muzical pe care se formează. Modul major, de pildă, care are ca punct de plecare nota fa, se va numi *fa major*, după cum, dacă am fi orînduit sunetele după sistemul modului minor, pornind de la acelaşi punct, am fi obţinut *fa minor*. Aceasta este aşa-zisa tonalitate indicată întotdeauna prin sunetul muzical care serveşte drept punct de plecare şi modul care-i dă coloratura majoră sau minoră.

Dacă ne gîndim că cea mai mare parte a compoziţiilor muzicale (mai ales a celor fără program) poartă, pe lîngă genul căruia aparţin — simfonie, concert, sonată etc. — şi numele tonalităţii — fa major, re minor etc. — ne dăm seama că aceasta din urmă reprezintă un semn distinctiv esenţial al unei lucrări. El este legat de împrejurarea că un compozitor nu-şi alege într-un mod arbitrar tonalitatea în care compune, ci în funcţie de scopul expresiv pe care-l urmăreşte. Nu este desigur vorba de faptul că printr-o anumită tonalitate se poate exprima un anumit sentiment. În artă, nu sînt valabile asemenea reţete. Cu atît mai mult, cu cît alături de tonalitate acţionează şi alţi factori ca, armonia, ritmul, timbrul etc. care determină, prin interacţiunea lor, conţinutul emoţional. Dar se poate spune că o anumită tonalitate favorizează exprimarea unui anumit conţinut. Această constatare se sprijină pe faptul că, într-un foarte mare număr de cazuri, compoziţiile muzicale concepute în aceeaşi tonalitate sînt legate de aceeaşi sferă de imagini muzicale. Conţinutul patetic este dominant şi în simfonia a V-a de Beethoven, şi în concertul nr. 2 de Rahmaninov, şi în studiul revoluţionar de Chopin — toate scrise în do minor. In simfonia a II-a de Beethoven, în uvertura la „Ruslan şi Ludmila" de Glinka, în valsul din „Evgheni Oneghin" de Ceaikovski — compuse în re major — dominant este sentimentul de luminos şi tineresc optimism. Şi aşa mai departe.

Tonalitatea al cărei nume îl poartă o operă muzicală este de obicei afirmată cu putere la începutul şi sfîrşitul acestora. Ce se întîmplă însă între aceste extreme? Este uşor de înţeles că menţinerea permanentă a aceleiaşi tonalităţi ar duce la monotonie şi sărăcie de expresie — incompatibile cu arta adevărată. Tocmai de aceea într-o compoziţie valoroasă afirmarea clară a tonalităţii de bază se îmbină armonios cu incursiuni în tonalităţi cît mai felurite, ceea ce dă culoare, varietate, dinamism expresiei muzicale. Acest proces de trecere prin diferite tonalităţi poartă în muzică numele de modulaţie. Efectul artistic produs de succesiunea tonalităţilor se poate întîlni de asemenea şi pe plan mai mare în cazul operelor muzicale alcătuite din mai multe părţi — de pildă, o simfonie — fiecare dintre acestea fiind concepută într-o anumită tonalitate.

În asemenea cazuri, tonalitatea primei părţi este aceea care dă numele lucrării.

În simfonia a X-a de Şostakovici, spre exemplu, partea I este în mi minor, partea a II-a în si bemol minor, partea a III-a în do minor, partea a IV-a în mi major. Comparînd acest procedeu artistic al succesiunii tonalităţilor cu acela al relaţiilor ce se stabilesc între culori în pictură, muzicologul flamand Gevaert spunea: „Impresia psihologică pe care ne-o produce o tonalitate nu este ceva absolut; ea se supune unor legi asemănătoare acelora care există în cazul culorilor. Aşa cum culoarea albă ni se va părea şi mai albă după negru, tot astfel tonalitatea sol major ni se va părea mai întunecată după mi major sau si major".

VĂ PREZENTĂM BIBLIOTECILE DOCUMENTARE „BOLYAI" ŞI „TELEKY" DIN TG. MUREŞ

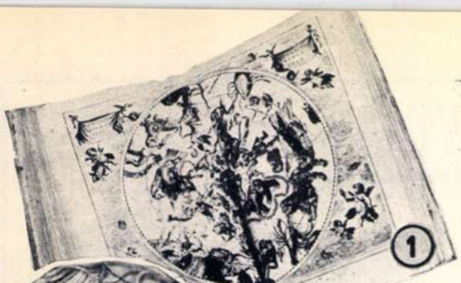

① Constelaţiile din „Emisfera Boreală" — în paginile unuia dintre atlasurile Janson, editate între anii 1568-1688.

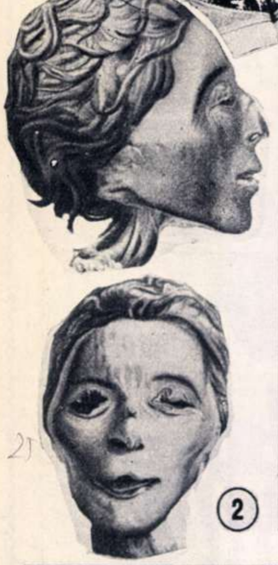

② Mumie de femeie (profil şi faţă), de pe una din planşele reproduse după gravurile în aramă din cele 12 volume destinate descrierii Egiptului, apărute între anii 1809 şi 1817.

③ Biblioteca documentară „Bolyai" este vizitată zilnic de oameni ai muncii, elevi şi studenţi.

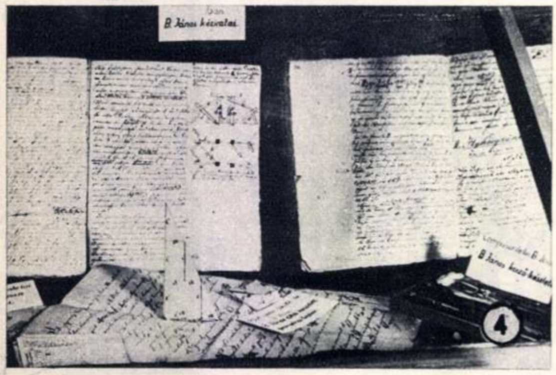

④ Insemnări, manuscrise, corpuri geometrice şi garnitura de compasuri aparţinînd lui János Bolyai, unul din fondatorii geometriei neeuclidiene

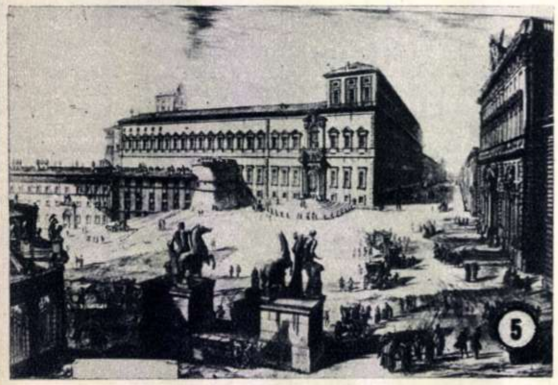

⑤ Vedere din piaţa „Monte Cavallo" — gravura lui Giambattista Piranesius (secolul al XVIII-lea).

⑥ Clădirea în care se află biblioteca documentară „Teleky" (construită între anii 1799 si 1805).

„Această operă are o însemnătate extraordinară în istoria geometriei neeuclidiene. Ideile originale şi valoroase expuse în ea o situează într-un rînd cu monumentele cele mai de seamă ale literaturii matematice". Aşa caracterizează profesorul V. F. Kagan, în prefaţa ediţiei în limba rusă apărută la Leningrad în seria „Clasicii ştiinţelor naturii", lucrarea revoluţionară a marelui matematician János Bolyai (1802-1860), intitulată „Appendix", care a apărut în anul 1831 la Tg. Mureş, în limba latină. Avînd doar 26 pagini, această lucrare a fost anexată la voluminoasa operă matematică „Tentamens („Incercare") a tatălui lui János Bolyai — profesorul de matematică şi fizică Farkas Bolyai (1775-1856).

Insemnătatea deosebită a operei lui János Bolyai constă în faptul că, în aceeaşi epocă cu marele matematician rus N. I. Lobacevski, dar independent de acesta, a arătat cum se poate construi o nouă geometrie, diferită de geometria lui Euclid, care fusese considerată timp de peste 2000 de ani ca singura geometrie posibilă.

In biblioteca documentară „Bolyai", ale cărei prime începuturi se leagă de înfiinţarea uneia din cele mai vechi şcoli din Ardeal, Colegiul din Tg. Mureş, care în acele vremuri purta denumirea de „Schola Particula", se păstrează numeroase documente despre viaţa şi opera celor doi Bolyai.

Pe lîngă ediţiile originale şi cele din anii 1867, 1868, 1872, 1897 şi 1902 ale operei lu János Bolyai, în biblioteca documentară se mai găsesc peste 10.600 manuscrise originale ale acestuia. Umanist, om cu vederi largi, progresiste, el spune într-unul din manuscrise: „Nimeni nu iubeşte, apreciază, sprijină naţiunea valahă mai mult decît mine; o iubesc tot atît de mult ca pe cea maghiară".

Bogata colecţie a bibliotecii documentare „Bolyai" cuprinde peste 18.000 de opere editate în aproximativ 42.000 volume de o valoare neasemuită. Stocul de manuscrise — a căror sistematizare a fost recent terminată sub îndrumarea profesorului dr. Alexe Farczady — se compune din 398 opere cuprinse în 530 volume în limbile maghiară, latină, germană şi franceză, datate din secolele XVII, XVIII şi XIX. Tot aici, se găsesc două codice datînd din secolul XV, un cod de pergament din secolul XIV, cît şi alte 460 colecţii de acte şi documente de pergament şi hîrtie, datînd din secolele XV, XVI, XVII şi XVIII.

La biblioteca „Bolyai", se mai păstrează 9 tipărituri străvechi, din anii 1477-1500, 37 exemplare unice, printre care Catechismul lui Fogarasi István, tipărit în limba romînă la Alba-Iulia în anul 1684, Manualul de logică al lui Apáczai Cseri János, din 1654, şi 417 tipărituri maghiare anterioare anului 1711, ce poartă denumirea de „Hungarica".

Sînt reprezentate ediţiile mai tuturor tipografiilor renumite din secolele XVI—XVIII, ca cele din Veneţia, Basel, Paris, Amsterdam, Frankfurt, Mainz, Strassburg, Lyon etc. Pe coperţile multor cărţi pot fi întîlnite numele unor meşteri tipografi celebri ca: Aldus Manutius, Hervagius, Plantiu, Frobenius sau Elzevir.

Colecţia numismatică este compusă din 2.300 monede, printre care 25 medalii de aur. Aici, se mai află o colecţie de afişe de teatru datate cu începere din anul 1835 şi altele.

La o depărtare de numai cîteva zeci de paşi de biblioteca „Bolyai", se află biblioteca „Teleky".

Construită între anii 1799 şi 1805, biblioteca aceasta, întemeiată de cancelarul Samuil Teleky, cuprinde peste 50.000 de volume. Alături de cărţile teologice, se găsesc aici volume din domeniul istoriografiei, ştiinţelor naturale, geografiei, tehnicii şi numeroase opere literare clasice. Printre comorile bibliotecii, se află colecţii complete ale unor opere ştiinţifice tipărite între anii 1500-1800.

O mare valoare reprezintă şi cele 57 de exemplare unice şi 37 de tipărituri străvechi (dintre anii 1476-1500) denumite „incunabula". Cea mai veche tipăritură a bibliotecii este: „Cartea lui Galeotii Marcio despre om" — care datează din anul 1476. Execuţia tehnică a acestei cărţi a fost asigurată de Jacobus Rubens din Veneţia.

Printre cele mai atractive lucrări, sînt şi cele 11 volume ale Atlasului, executate cu mîna, în culori pitoreşti, de familia Janson, timp de mai bine de un secol (între anii 1568-1688).

La biblioteca documentară „Teleky" se mai găseşte jurnalul căpitanului cetăţii din Tg. Mureş, Tamas Borsos, trimis al principelui Gabor Bethlen la Istambul (secolul al XVII-lea).

Cu gravuri executate prin folosirea aramei au fost imprimate cele 12 volume destinate descrierii Egiptului. Această lucrare uriaşă a fost executată între 1809-1817, de o armată întreagă de oameni de ştiinţă şi cercetători. Cele 12 volume cuprind planşe al căror subiect îmbrăţişează toate domeniile vieţii. Ele reprezintă reproduceri de manuscrise pe papyrus, caractere hieroglifice, monumente din antichitate, mumii, aspecte despre flora şi fauna Egiptului, ocupaţiile populaţiei egiptene etc. In alte 9 volume, se dau explicaţii amănunţite asupra gravurilor.

Sînt foarte valoroase şi cele 16 volume (imprimate cu ajutorul gravurilor pe aramă) ale lui Giambattista Piranesius, înfăţişînd vederi din Roma, Pompei, Herculaneu etc., datînd din secolul al XVIII-lea, cît şi cele două tomuri ale dicţionarului limbii tibetane, întocmit de marele om de ştiinţă Körösi Csoma Sándor. Dicţionarul a fost editat în anul 1834 la Calcutta.

In anii cruntei exploatări burghezo-moşiereşti, porţile acestor biblioteci documentare erau închise cu străşnicie în faţa celor setoşi de cultură din rîndurile poporului. Arcadele boltite, ce în trecut se aplecau cu gravitatea unor catacombe deasupra celui care îndrăznea să se strecoare pe furiş sub ele, parcă au luat acum înfăţişarea unor arcuri de triumf, dînd acces liber poporului în drumul său spre ştiinţă, spre lumină.

St. IZSÁK
corespondent-Tg. Mureş

CONCURSUL CURAJULUI

„Sportul călește omul, îi educă voința și curajul". Am auzit aceasta de multe ori, dar o consideram o frază ca oricare alta, destinată mai ales pentru uzul sportivilor. M-am convins odată mai mult de adevărul ei, asistînd la concursul internațional de motocros organizat de A.V.S.A.P., la Orașul Stalin.

Motocrosul este o probă puțin obișnuită. Concurentul trebuie să parcurgă o anumită distanță printr-un teren variat și accidentat. Și terenul pe care l-au parcurs cei aproape o sută de concurenți din 7 țări n-a fost de loc unul de promenadă. Alergătorii au avut de trecut terenuri mlăștinoase sau pline de bolovani, pante abrupte, drumuri de țară desfundate, coborîșuri vertiginoase, poteci strîmte, așezate pe buza prăpastiei. Dar nici unul dintre alergători n-a simțit fiorul fricii, nu și-a pus problema că va fi învins de traseu. Toți au fost convinși că omul poate birui orice greutăți, dacă are voință și curaj, dacă e mînat de un scop nobil. Fiecare concurent s-a simțit mîndru să apere culorile țării sale, să-și desfășoare din plin calitățile de luptător și de sportiv.

Concurenți și spectatori au admirat îndeosebi curajul și măiestria alergătorilor sovietici, cîștigători a cinci din cele șapte probe. Tînărul maestru al sportului P. N. Sevastianov a dovedit calități excepționale. Pe un teren foarte accidentat, el și-a purtat mașina cu o viteză de 73 kilometri la oră, viteză neobișnuită într-un concurs de motocros.

Spiritul de echipă a fost demonstrat de sportivii sovietici într-un chip strălucit. În proba pe echipe, alergătorii Sevastianov, Pîlaev și Diojenov au plecat de la start buchet, sosind apoi unul lîngă altul, în linie. Această cursă a cerut efort deosebit alergătorilor sovietici, aflați în întrecere strînsă cu cei maghiari, cehoslovaci și chinezi. Greutatea cursei s-a făcut simțită din plin. Cu 40 de kilometri înainte de sosire, mașina lui Diojenov s-a defectat. Urma să repare cauciucul, ceea ce ar fi însemnat o întîrziere de un sfert de oră și, probabil, pierderea cursei. Fără să ezite, a pornit mai departe pe geantă, folosind ultimele picături de energie. Și așa, echipa sovietică a cucerit locul întîi.

Sportivele maghiare au impresionat și ele. Pornind cu gîndul să ocupe un loc onorabil, Benka Rozália și Gondos Aranka au cucerit victoria pe echipe. Cu toate că au avut greutăți mari pe parcurs, cu toate că Aranka a căzut, continuînd cursa cu o rană la picior, cu toate că motorul i s-a defectat, sportivele maghiare au dovedit forță de luptă, ajungînd la capătul cursei cu 45 de secunde înaintea alergătoarelor romîne.

Despre fiecare alergător în parte, chiar despre cei care au rămas pe drum, se pot spune lucruri de laudă. Fiecare se poate mîndri cu ceva. Unul a trecut cu succes punctul dificil de la Piatra Dracului, altul, prin mocirlă, un al treilea, pe grohotiș, al patrulea a terminat cursa în mod onorabil cu toate că a avut multe pene de motor. Alergătorii romîni au arătat și ei calități deosebite de luptători curajoși, deși au avut de înfruntat lipsa de experiență a unor concursuri internaționale și adversari de faimă mondială. Tinerele noastre alergătoare Kedves Ilona și Unghi Margareta au arătat multă putere de muncă, talent și perseverență, cu toate că aleargă pe motociclete de numai 8 luni. Cele două sportive au cucerit locul doi pe echipe, iar în proba individuală, locul trei și, respectiv, cinci. Alexandru Lăzărescu, alergînd la proba de 500 cm c, a cîștigat un prețios loc doi într-o întrecere grea, avînd ca adversari doi maeștri ai probei, pe S. V. Pîlaev și Iaromir Cizek. Nicolae Popescu, tot pe o mașină de 500 cm c, făcînd față unor numeroase defecțiuni mecanice, mergînd 90 de kilometri cu roata descentrată, a sosit pe locul cinci, dovedind îndîrjire și curaj.

Primul concurs internațional de motocros organizat în țara noastră de A.V.S.A.P. a fost o manifestare a îndrăznelii și măiestriei sportive, o reușită demonstrație a curajului. El a contribuit încă o dată la strîngerea legăturilor de prietenie dintre sportivii țărilor participante.

A. G.

Fotografii de M. IVANCIU

La capătul cursei care le-a adus victoria, concurentele maghiare Benka Rozália și Gondos Aranka zîmbesc fericite în fața obiectivului fotografic (fotografia din stînga).

Inainte de cursă, concurenții romîni fac un tur de verificare a motorului. In fotografia din dreapta: W. Hirschvogel (cu nr. 83) și Popa Tudor (cu nr. 82), acesta din urmă sosit pe locul trei în proba de 125 cm c.

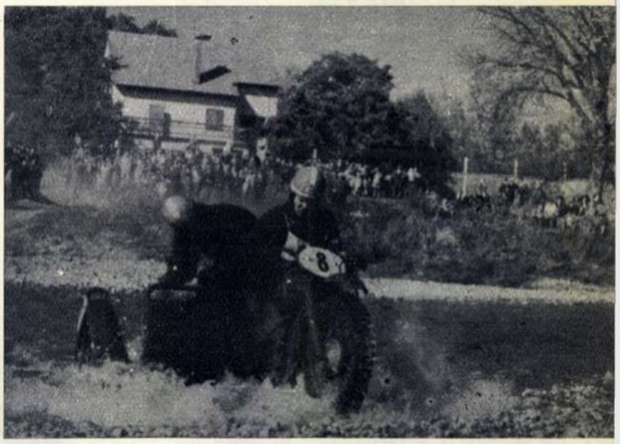

Trecerea mocirlei a fost un obstacol deosebit de greu. Echipajul sovietic alcătuit din Volcikievici și Filipov l-a biruit însă cu mult curaj.

Lotul masculin al Uniunii Sovietice a imprimat concursului o notă puternică de combativitate și un înalt nivel sportiv. Iată-i în fotografia noastră pe alergătorii la motociclete solo, cîștigătorii primelor două locuri în proba pe echipe, împreună cu conducătorul lotului, A. I. Sergheev și antrenorul Korneev.

O curbă bruscă și pasagerul trebuie să facă adevărate acrobații pe ataș, pentru a asigura echilibrul coechipierului său.

FOTBALIȘTI PE... BICICLETE

Fotbalul pe biciclete este un sport foarte popular în Europa, mai ales în Cehoslovacia, Elveția și Germania. În acest sport, se cer biciclete de construcție specială, iar jucătorii, (o echipă este formată din doi jucători) trebuie să posede multe calități de acrobat. Căci nu este un lucru simplu să stai pe loc, sau să ridici roata din față sau pe cea din spate. La trasul de la înălțime, trebuie să vii cu roata din față în așa fel, încît mingea să sară în sus și apoi s-o trimiți cu o lovitură puternică în poartă.

Sau să tragi la poartă cu roata din spate... Jucătorul trece greutatea corpului pe roata din față, iar cu piciorul lovește roata din spate, care la rîndul ei lovește mingea grea, umplută cu păr. Și în acest răstimp, nu ai voie să-ți pierzi echilibrul.

Jucătorul care își pierde echilibrul și atinge parchetul cu piciorul este eliminat din acțiune și, drept pedeapsă, trebuie... să înconjoare suprafața de joc pe bicicletă. Natural că, în acest timp, adversarii au șanse mari de a înscrie.

În Cehoslovacia, această disciplină sportivă se bucură de o mare popularitate. În cursul acestui an, jucătorii cehoslovaci au susținut o întîlnire internațională cu reprezentativa Austriei și au organizat un turneu internațional.

Fotbalul pe bicicletă este practicat în Cehoslovacia din anul 1900. Începutul l-a făcut clubul „Cechie". Dezvoltarea lui începe însă cu un sfert de secol mai tîrziu.

Din anul 1925, fotbaliștii-cicliști cehoslovaci iau parte la diferite turnee internaționale. La campionatele mondiale, echipa Cehoslovaciei participă pentru prima oară în anul 1934, clasîndu-se pe locul patru. Astăzi, cele mai bune perechi de jucători sînt: Sedlacek-Daneș (Praga) și frații Jan și Jaroslav Novak.

Cu prilejul campionatelor europene, desfășurate în anul 1946 în Elveția, frații Novak, care formau echipa R. Cehoslovace, au ocupat locul al treilea. Un an mai tîrziu, la campionatele mondiale desfășurate la Paris, perechea Sedlacek-Daneș a ocupat locul al doilea, iar în anul 1948, la campionatele mondiale desfășurate la Praga, obțin titlul de campioni mondiali.

Cîteva cuvinte despre regulamentul de joc: terenul de joc pentru echipe de două persoane este de 11 × 9 m. Timpul de joc: 2 reprize a 7 minute. Pauza este de 1 minut. Poarta are dimensiunile: 2 m × 2 m.

Fotbaliști pe... biciclete

DEZLEGAREA JOCULUI DIN Nr. TRECUT

„MUZICA ÎN SILABE"

ORIZONTAL: 1) Acordeon – Clape – Instrumente. 2) Cor – Nuri – Ocarină – Sonată – Ba. 3) Dalibor – Val – Ne – Lalo – Violă. 4) Reda – Mi – Fa – Te – Tobă – Oară – Lai. 5) Man – Taragot – Orna – Terase – Ca. 6) Do – Pi – Renega – Lirice – Pian. 7) Lia – Legato – Ta – Enescu – Co. 8) Nani – Cinema – Te – Actor – Liră. 9) Sunete – Gumate – Serenadă. 10) Flamură – Ravel – Mare – Muzică.

VERTICAL: 1) Acordare – Mandolină – Sufla. 2) Cornuri – Li – Dată – Pianine – Mu. 3) De – Obor – Mirare – Le – Citeră. 4) On – Caval – Fagot – Nega – Negură. 5) Clarinete – Orgă – Toma – Ma – Vel. 6) Penală – Tonalitate – Temă. 7) In – Solo – Baterie – Ac – Sere. 8) Strună – Vioară – Ce – Nestor – Re – Mu. 9) Mentă – Orașe – Piculină – Zi. 10) Te – Balalaică – Ancoră – Dacă.

Cuvinte încrucișate

ORIZONTAL. 1) În fruntea Revoluției, cei mai căliți luptători în asaltul hotărîtor pentru răsturnarea burgheziei și instaurarea dictaturii proletariatului — Fluviu siberian. 2) Aici, la 25 octombrie 1917 (7 Noiembrie), crucișătorul „Aurora" vesti, prin bubuiturile tunurilor sale îndreptate asupra Palatului de Iarnă, începutul Marii Revoluții Socialiste din Octombrie. 3) Prin cele din aprilie 1917, Lenin a dat partidului și proletariatului o linie revoluționară clară de trecere de la revoluția burgheză, la cea socialistă — Cele două faze ale revoluției, despre care Lenin arată că „trebuie trecut de la prima, care a dat puterea burgheziei... la a doua, care să dea puterea proletariatului și păturilor celor mai sărace ale țărănimii". (Lenin, vol. XX, pag. 88). 4) Strigătele de bucurie cu care gărzile roșii s-au aruncat la asaltul Palatului de Iarnă — Cel al proletariatului a putut fi creat datorită victoriei Marii Revoluții Socialiste din Octombrie. 5) Adjectivul Revoluției Socialiste din Octombrie — Fir — Fiu, în limba berberă. 6) Culoare — Slavă la început. 7) Nep! — Fii ai marelui partid al lui Lenin 8) Aici a fost zdrobit, de către Armata Roșie, Denikin, unealta Antantei intervenționiste — Ață — Întreg. 9) „...cea mare", film ce redă un episod din Marea Revoluție Socialistă din Octombrie — Pronume — Literă greacă. 10) Cel revoluționar, al bolșevicilor, a dus la victoria Revoluției — De aici, ascuns într-o colibă, Lenin a condus Congresul al VI-lea, prin intermediul discipolilor și tovarășilor săi de luptă. 11) De ce! — Verigă — Oraș în R.P.Ungară. 12) Detașați — Vestită tabără a pionierilor sovietici.

VERTICAL: 1) Personaj din „Așa s-a călit oțelul" de Ostrovski — 2) Cele ale lui Lenin sînt și azi studiate cu dragoste de oamenii muncii din întreaga lume (sing.) — Cotidian bolșevic fondat de Lenin în 1912, puternică armă în mîinile partidului, a întreținut vie flacăra Marii Revoluții Socialiste din Octombrie. 3) Rănire — Autori ai unui gen poetic. 4) Cea roșie lucește deasupra Kremlinului (pl.) — Trib. 5) R — ...Mo Jo, cunoscut scriitor chinez — Ivit. 6) Prin el, poporul își exprimă voința — Krasnaia..., eroica Armată Roșie, născută și călită în focul Marii Revoluții Socialiste din Octombrie — Nichel. 7) Frig pe jumătate! — Cunoscut — Notă muzicală. 8) Specie calcaroasă — Asalt. 9) Privește — Pronume — In Razliv! 10) 25 octombrie (7 Noiembrie) 1917 este cea a Marii Revoluții Socialiste din Octombrie — Sete — Intins. 11) De domeniul istoriei (pl.) — 12) Localitatea în care, în februarie 1918, s-a încheiat pacea dintre tînăra putere sovietică și puterile centrale.

Cuvinte rare: AIT, ACS.

	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
1	B	O	L	S	E	V	I	C	I	■		B
2	■	P	E	T	R	O	G	R	A	D	■	R
3	T	E	Z	E	■	T	■					E
4	U	R	A	A	A	■	S				■	S
5	M	A	R	E	■	A	T	A	■	A	I	T
6		■	E	■	G	R	I	■		■	S	L
7	N	P	■	C	O	M	U	N	I	S	T	I
8		R	E		■	I	T	E	■	T	O	T
9	P	A	P	E	R	A	■			■	R	O
10		V	I			■	R	A	Z	L	I	V
11	■	D	E	■	I	N	E	L	■		C	S
12		A	I			I	■	A	R	T	E	C

VERSURI ASCUNSE

		di-	din	Ma-	ri-		
	mi-	chi-	rea.	bu-	pu-	ia-	
o-	Vla-	-fe-	mir	e,	ski	cu-	re,
ne	car-	tr-a	lor	te-	toa-	răs-	kov-
prin-	ri-	mul	din	și	tă	Po-	li-
lui-	toa-	te,	ci-	e-	co-	Vreau	măr-
gă	Ză-	Oc-	re	ca	tu-	se-m-	ver-
li-	-În	vre-	ri-	tom-	sul	e.	te.
rea,	scur-	mis-	muș-	Vreau	plîn-	tă,	să
	chii	e	io-	viți	bri-	ca	
		să-și	is-	o	ne-		
		ba-			to-		

Pornind de la un anumit punct și citind, în sensul mersului calului la jocul de șah, silabele înscrise în pătrățelele din desenul alăturat, se vor afla cinci versuri dintr-un cunoscut poem închinat Marii Revoluții Socialiste din Octombrie. De asemenea, vom afla, în continuare, numele autorului — unul din marii poeți ai proletariatului - și titlul poemului.

PENTRU CITITORII REVISTEI „FLACĂRA"

Anunțăm pe cititorii noștri că prelungirea abonamentelor la revista „Flacăra" pe anul 1956 se face între 1 noiembrie – 30 decembrie 1955.

Pentru a-și asigura primirea cu regularitate a revistei, cititorii sînt rugați a se abona din timp. Abonamentele pot fi făcute la oricare oficiu poșta din țară, la factorii poștali sau la difuzorii voluntari din întreprinderi și instituții.

REDACȚIA: BUCUREȘTI PIAȚA SCÎNTEII Căsuța Poștală 7 Tel. 7.60.10 Int. 1788
ABONAMENTE: la toate oficiile poștale din țară și la factorii poștali și difuzorii voluntari din întreprinderi și instituții.
PREȚUL ABONAMENTELOR 3 luni: 9 lei 6 luni: 18 lei un an: 36 lei

Tipărită la Combinatul Poligrafic Casa Scînteii „I. V. Stalin". Planșele policromii executate la Fabrica de Timbre — București.

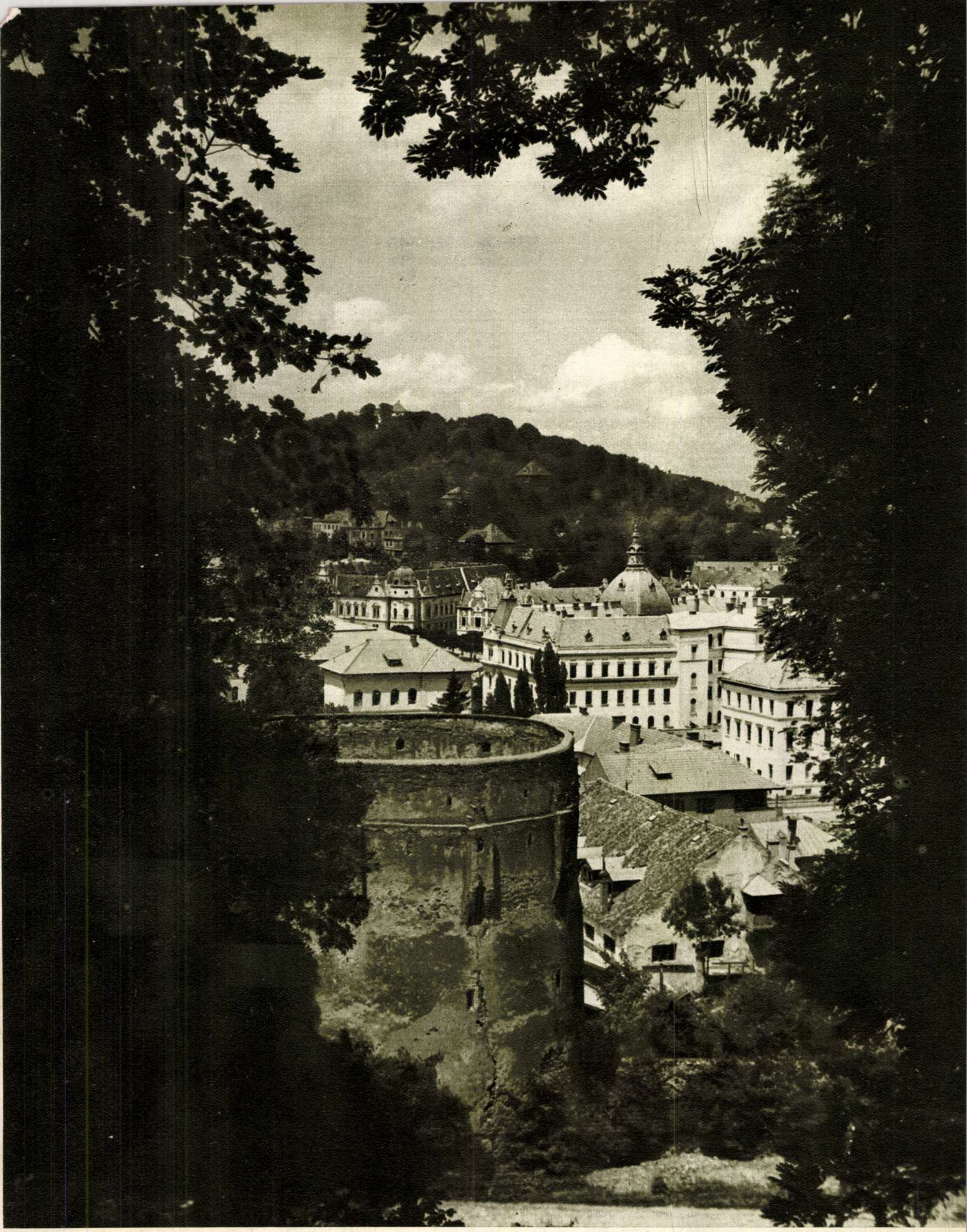

Oraşul **Stalin** văzut de pe coasta Tîmpei.

Fotografie de P. MOLNAR

Bibl. Centrală

85

FLACARA

Nr. 21 (70) — 1 noiembrie 1955

Prețul 1,50 lei

F

FLACARA

Nr. 22 (71) — 15 NOIEMBRIE 1955

DOVADA VIE A DRAGOSTEI FAȚĂ DE PARTID

Trei fotografii... Brigada condusă de tovarășul Radu Vasile, de la „Clement Gottwald", care la montarea primelor ferăstraie electrice depășește norma în medie cu peste 120%... O tînără textilistă — Stana Leca de la „Textila-Grivița" — ce realizează o depășire de normă de circa 14 la sută... Un muncitor mai vîrstnic — ștanțorul Radu Petre de la fabrica de încălțăminte „Kirov" — care-și împărtășește la stația de radioamplificare a fabricii metodele de muncă datorită cărora a realizat peste planul său, numai în luna octombrie, 2400 perechi tălpi (angajamentul fiind de 1200) și a economisit 245 kilograme talpă (angajamentul fiind de 150 kilograme)...

Trei fotografii... Oameni de vîrste și profesii diferite, cu realizări diferite. Dar fiecare dintre aceste realizări este rodul aceleiași mari întreceri care a cuprins pe oamenii muncii din patria noastră. Pe oțelarii de la Reșița, care dau zilnic zeci de tone de oțel peste plan, și pe minerii din Ghelar, care lucrează în contul celui de-al doilea cincinal. Pe muncitorii de la fabrica de postav din Buhuși, care realizează importante economii de materii prime, ca și pe muncitorii din întreprinderile Orașului Stalin, care, răspunzînd Chemării lansate de fruntașii în producție din Capitală, se străduiesc să îndeplinească și să depășească angajamentul de a crește productivitatea muncii cu 5 la sută și a scădea prețul de cost cu 1,8 la sută, pînă la 23 decembrie...

Contribuind la îndeplinirea înainte de termen a sarcinilor primului nostru cincinal, sporind acumulările socialiste, dînd cît mai multe produse peste plan, luptînd pentru scăderea prețului de cost și pentru realizarea de cît mai multe economii — așa înțelege întregul nostru popor muncitor să cinstească mărețul eveniment pe care-l constituie cel de-al II-lea Congres al Partidului Muncitoresc Romîn. Este cea mai vie dovadă a dragostei și devotamentului față de partidul care l-a condus și îl conduce din victorie în victorie, pe drumul făuririi unei vieți minunate.

RADIOFICAREA
un puternic stimulent
al muncitorilor în producție
PRODUCTIEI

COPERTA I: Tovarășul Cîmpeanu Gavrilă, muncitor la uzinele „Steagul Roșu" din Orașul Stalin, lucrează la o mașină de găurit cu patru capete. El și-a luat angajamentul ca, în cinstea celui de-al II-lea Congres al P.M.R., să realizeze o depășire de normă de 147 la sută.

Fotografie de S. STEINER

COPERTA a IV-a: Vedere din Orașul Stalin: zidurile vechii cetăți medievale.

Fotografie de M. BLEAHU

FLACARA

Proletari din toate țările, uniți-vă!

Nr. 22 (71) 15 NOIEMBRIE 1955 ANUL IV

REVISTĂ BILUNARĂ SOCIAL-POLITICĂ ȘI LITERAR-ARTISTICĂ

A 38-a ANIVERSARE A MARELUI OCTOMBRIE

Manifestările prilejuite de tradiționala Lună a prieteniei romîno-sovietice au culminat prin festiva sărbătorire a celei de-a 38-a aniversări a Marii Revoluții Socialiste din Octombrie. In după-amiaza zilei de 6 noiembrie, a avut loc la Teatrul de Operă și Balet o adunare festivă. În cadrul acesteia a luat cuvîntul tovarășul Miron Constantinescu, membru în Biroul Politic al C.C. al P.M.R., prim vicepreședinte al Consiliului de Miniștri, care, după ce a arătat importantele succese obținute de statul sovietic, a făcut o amplă analiză a realizărilor țării noastre în dezvoltarea economiei naționale și în ridicarea nivelului de trai material și cultural al oamenilor muncii. Subliniind faptul că toate victoriile poporului nostru se datoresc conducerii de către Partidul Muncitoresc Romîn, tovarășul Miron Constantinescu a arătat, în continuare, principalele sarcini care stau în fața noastră pentru asigurarea victoriei socialismului.

In dimineața zilei de 7 Noiembrie zeci de mii de cetățeni ai Capitalei, muncitori fruntași în producție, tehnicieni, ingineri și funcționari au participat la mitingul ce a avut loc pe Stadionul Republicii. În cadrul mitingului, au rostit cuvîntări tovarășii Gh. Apostol, membru în Biroul Politic al C.C. al P.M.R., președintele Consiliului Central al Sindicatelor din R.P.R., A.A. Epișev, ambasadorul Uniunii Sovietice la București, și Ion Dragomir, fruntaș în întrecerea socialistă la uzinele „Mao Țze-dun".

Sărbătorirea celei de-a 38-a aniversări a marelui Octombrie s-a transformat într-o puternică manifestare a dragostei oamenilor muncii din țara noastră față de Uniunea Sovietică și a hotărîrii lor de luptă pentru pace și socialism.

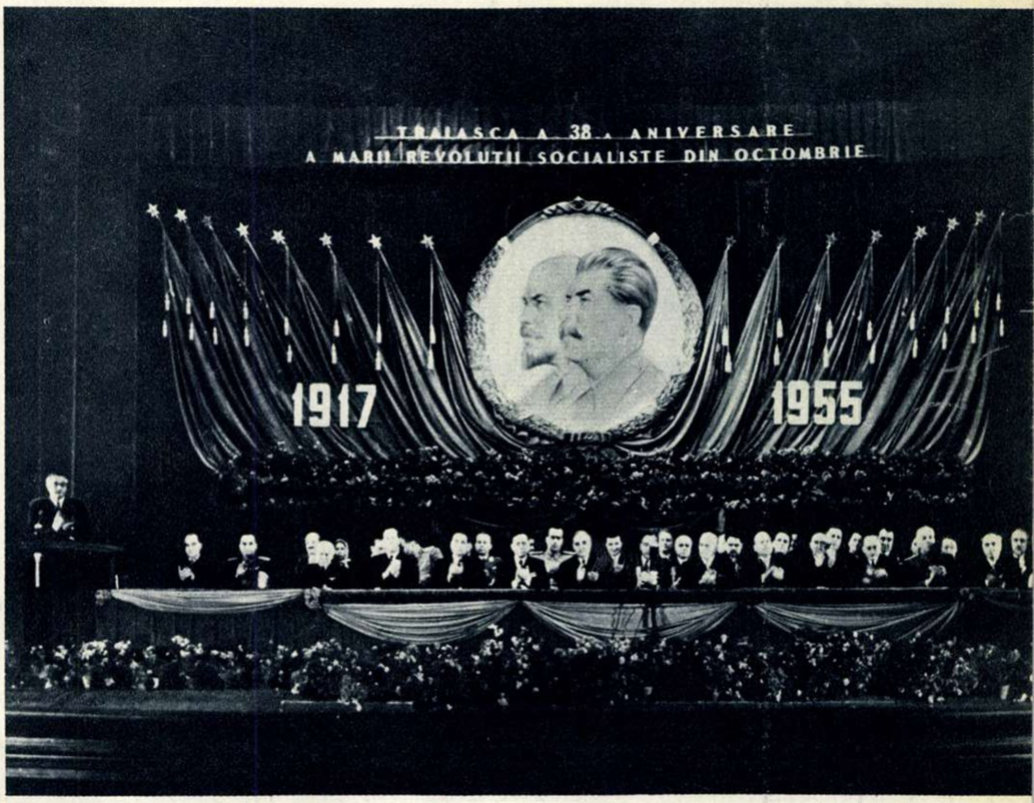
TRĂIASCĂ A 38-a ANIVERSARE
A MARII REVOLUȚII SOCIALISTE DIN OCTOMBRIE
1917
1955

Prezidiul adunării festive. La tribună, tovarășul Miron Constantinescu.

Aspect de la mitingul oamenilor muncii din Capitală, ținut pe Stadionul Republicii.

PE ACELAŞI

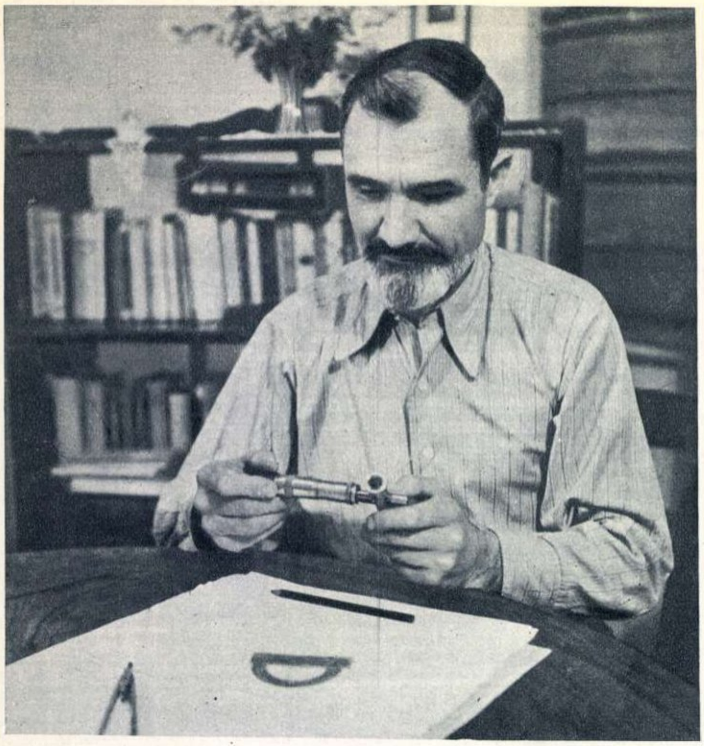

Într-un deceniu de muncă liberă, maistrul Artur Kasper a realizat singur peste 30 de inovații. Iată-l punînd la cale înfăptuirea ultimei sale inovații.

In fața mea, stau înșirate cîteva carnete cu însemnări. File boțite, roase, în care de-abia se mai observă semnele, odată negre și adînci, lăsate de creion. Numeroase nume și fapte înscrise aci s-au preschimbat demult în slove de tipar și mai apoi în imagini poate apropiate de sufletul cititorului. Carnetele nu și-au golit însă conținutul. Cu cît le răsfoiesc, cu atît însemnările par mai pline, mai noi, mai dornice de a evada din file, de a se așeza nerăbdătoare pe colile de tipar. Liniștea adîncă a nopții mă îndeamnă să pornesc iarăși o călătorie prin lumea notelor. Un gînd ciudat îmi cere să leg, prin puncte cardinale precise, locurile colindate, să le unesc pe un singur meridian. Însemnările se răzvrătesc însă la acest gînd. Fabricile, uzinele, orașele care au născut aceste note sînt atît de diferite, oamenii sînt atît de deosebiți ca înfățișare și caractere! Hunedoara, cu atmosfera ei stranie de așezare veche istorică și oraș modern industrial... Oamenii ei, cu mișcări parcă mai temeinice, mai grele și înfățișare vînjoasă... Orașul Stalin, tolănit într-un decor verde, la umbra Tîmpei, cu muncitori ageri și veseli... Bucureștiul vibrant, nervos, nerăbdător, populat de ființe grăbite, agitate, gălăgioase.

Dar dincolo de aceste aspecte elementare, în acei oameni cu nume și chipuri concrete simt că există ceva care-i leagă, care-i strînge ca un pol magnetic, care îi înșiruie de-a lungul unui singur meridian. Nu-i vorba de acea convențională linie geografică, care unește oameni sau locuri neînrudite poate cu nimic între ele. Acești oameni, care se desprind din file și-și capătă în amintire chipul lor cel de toate zilele, sînt legați între ei printr-o linie comună, atît de comună, că-i pierdem uneori sensul.

Aleg astfel din carnete, la întîmplare, trei oameni, muncitori simpli, poate cei mai simpli dintre cei ce împînzesc fabricile noastre, trei din zecile de muncitori pe care i-am cunoscut în peregrinajul gazetăresc din acest an și cărora le-am înscris numele în carnet, trebuie să recunosc, mai mult din obișnuință. Dar așa cum se întîmplă de multe ori în viață cînd ești absorbit de ceva anume, memoria mi-i aduce în față într-o viziune surprinzător de amănunțită. Și înainte de orice, domină puternic acea trăsătură comună care-i leagă, acel meridian nedefinit, sub forma unei neașteptate și strălucitoare descoperiri. Descoperire... Dar de cîte ori nu ni se întîmplă să trecem ani de zile pe aceeași stradă, pentru ca, într-o seară oarecare, să descoperim surprinși frumusețea ei și să ne îmbătăm atunci, într-o puternică senzație de luciditate, cu miresmele teilor înfloriți.

Limitele devin imaginare

Nu știu sigur dacă cineva i-a făcut portretul lui Ion Oprea. Pot spune însă cu certitudine că Oprea nu s-a gîndit să devină erou și nu și-a închinat viața acestui țel. El muncește de zeci de ani de zile la furnalele vechi ale Hunedoarei. Palmele i s-au obișnuit într-atîta cu răngile de fier, încît au dobîndit aceeași asprime și duritate. Poate că ceva din puterea fierului și din impetuozitatea șuvoiului de fontă i s-a strecurat și în brațe, și în vine. Cînd furnalul își slobozește din pîntecele gros odraslele de foc, nervoase, vijelioase, clocotitoare, Ion Oprea se agită printre rine, dirijează fonta spre gurile de descărcare, sparge obstacolele ridicate la repezeală, veghează ca o santinelă neobosită hotarele furnalului, pînă ce ultimele scîntei se sting și ultimele șiroaie de metal se scurg leneșe în oale. Pentru un neobișnuit, spectacolul acesta al descărcării furnalului e aproape insuportabil. Temperatura, gîlgîitul lichidului, tunetele și șuierăturile enormelor agregate lovesc cu putere ochii, carnea, auzul. Pentru Ion Oprea, acesta e un lucru firesc, obișnuit, o parte oarecare a meseriei sale de furnalist. Poate că mai multă neliniște îi produce supravegherea furnalului în restul timpului, atunci cînd acesta pare un uriaș blînd, domolit, ascultător, atunci cînd nu mai are metalul în fața sa, ca pe un prieten sau un dușman căruia îi vede și-i simte intențiile și gîndurile. În aceste ore, el trebuie să smulgă tainele furnalului într-un fel mai complicat, indirect, prin aparate și priviri fugare, prin probe și presupuneri. Dar toate acestea la un loc alcătuiesc meseria sa de furnalist, de maistru topitor. O meserie fără îndoială grea, plină de răspundere, dar fiecare muncitor, din orice domeniu, spune același lucru despre meseria sa.

Sînt mulți oameni la Hunedoara care au aceeași meserie și care o practică la fel de bine ca Ion Oprea. E un lucru elementar. Ca să produci fier, trebuie să ai anumite calități, anumite însușiri, altminteri nu reziști. Dacă nu ești pregătit și călit pentru ea, munca la furnale te alungă repede în altă parte. Ion Oprea își împlinește cu sîrguință, cu seriozitate meseria sa. Aceasta i-o cere în mod firesc conștiința lui de muncitor liber, conștiincios. Cu aceasta, am putea încheia capitolul despre furnalistul fruntaș Ion Oprea.

Clișeele amintirilor se opun însă și, mai ales, o imagine concretă, văzută aievea, acolo, pe platforma uriașă de la primul etaj al furnalului, își reclamă dreptul la viață...

Ion Oprea își făcea obișnuita supraveghere la cele două furnale care cădeau în sarcina sa. În cealaltă jumătate a platformei, la celelalte două furnale, maistrul topitor Ion Muntean pregătea o descărcare. Aparatele de oxigen găureau botnița de metal. Peste cîteva clipe, urmau explozia de foc și prăvălirea fontei. Declanșarea torentului n-a găsit însă un singur maistru la furnal. Alături de Muntean, apăruse și Oprea. Primul, un băiețandru de 20 de ani, al doilea, un bărbat în toată firea, cu anii strînși în traista unei jumătăți de veac. Nu pot reda și evalua cu precizie puterea și iscusința pe care Ion Oprea le-a dăruit, în acest sfert de ceas, furnalului vecin. Nu era însă nici o deosebire între felul cum dirija furnalul acesta și agregatele sale. Au fost și clipe de extremă încordare — ca totdeauna la descărcarea unei șarje — pe care cei doi maiștri, atît de deosebiți ca vîrstă și experiență, le-au trecut cu bine împreună. Nu e cazul să presupunem cum s-ar fi descurcat tînărul furnalist fără ajutorul lui Oprea. Cînd situația s-a limpezit, acesta din urmă s-a îndepărtat simplu și firesc spre locul său de muncă. Poate mai bucuros ca înainte. Atîta doar. Nu s-a bătut cu pumnii în piept, nu s-a lăudat nimănui cu fapta sa. Putea foarte bine, în timpul descărcării furnalului vecin, să se odihnească vreo cîteva clipe, să fumeze o țigară, să se ferească o vreme de dogoarea furnalului în aerul rece de jos. Lui Oprea nu-i place însă nepăsarea. Dacă n-aș fi întrebat pe ceilalți furnaliști, n-aș fi aflat niciodată că bătrînul maistru îl învățase pe cel tînăr meseria, îndopîndu-l ani întregi, cu bucuria cu care o mamă își alăptează copilul.

Toate acestea nu mai făceau însă parte din meseria lui Ion Oprea. Ele treceau dincolo de marginile, de limitele profesiunii sale de furnalist, de datoriile sale de muncitor conștiincios. Faptele lui — căci fapte erau acestea, nu vorbe — izvorau dintr-o altă sursă. Ele izvoreau dintr-o educație și morală nouă. Ele se încriu în capitolul muncitorului *comunist* Ion Oprea.

Simțăminte adînci

Meridianul acesta neobișnuit, care unește aproape fără voia mea locurile și notele și înrudește oamenii, mă poartă prin halele mari ale uzinei de tractoare din Orașul Stalin...

Aici, am făcut cunoștință, acum cîteva luni, cu unul dintre tehnicienii uzinei. Înfățișarea și felul cum acesta muncea mi-au atras repede atenția. În ciuda vîrstei sale înaintate, figura sa reflecta o tinerețe strălucitoare, pe care o barbă rară și aspră o făcea parcă și mai evidentă. Privirea îi alerga curioasă și vioaie ca la un copil. Din gesturile sale, se vădeau nerăbdarea și pofta de lucru. Se grăbea încoace, încolo, spunea cîteva cuvinte în dreapta, făcea cîteva semne în stînga, se oprea în fața vreunei mașini și toate acestea numai în cîteva minute. L-am urmărit de cîteva ori pe neobservate și mi-am dat repede seama cît de binevenite erau mobilitatea și nestatornicia sa. Acum, cînd scriu și cînd revăd imaginile, încerc să-l compar cu un comandant de echipaj, cu un bătrîn lup de mare, care dintr-o privire își dă seama de situație și dirijează cu o simplă mișcare a mîinii activitatea tuturor. Anii plini de muncă, totala identificare cu o meserie care îi zvîcnea parcă în toate fibrele, îi dezvoltaseră un deosebit simț de observație și orientare.

L-am văzut oprindu-se cîteva clipe lîngă mașina strungarului Ion Constantinescu, unul dintre fruntașii uzinei. În micul interval de timp, am zărit reflectîndu-se pe fața maistrului-șef felurite gînduri și sentimente. Admirație, dragoste, căldură, oarecare neliniște și supărare. Mai tîrziu, tînărul strungar mi-a explicat:

— De cîte ori meșterul vine la unul din noi, trebuie să fie ceva. Numai pentru un „bună ziua“ sau un „foarte bine, dă-i înainte“, nu face el asta. Tocmai mi-a explicat un nou mod de ascuțire a cuțitului, care mărește considerabil produc-

MERIDIAN

tivitatea mașinii. Și are de o mie de ori dreptate...

Astfel s-a întîmplat că l-am întîlnit peste tot pe acest meșter bărbos și timid cu oamenii din afara uzinei. L-am întîlnit chiar cînd nu era în secție. Era prezent în discuțiile pe care le avea cu muncitorii, în străduința de a-și îmbunătăți mereu metodele de muncă, în hotărîrea lor de a pătrunde cît mai adînc în cel de-al doilea cincinal. De cîteva ori am și vorbit cu dînsul în drumul prin hale! Făcea parte din categoria acelor oameni modești care atribuie altora toate succesele și nu-și opresc pentru ei decît lipsurile.

Eram atunci mulțumit că dădusem peste un maistru destoinic și priceput, un maistru bun. Dar, la drept vorbind, cu ce era el mai bun decît alții pe care-i întîlnisem pînă atunci în uzina de tractoare și în alte uzine din țară?...

Cea mai adevărată întîlnire cu dînsul am avut-o, însă, în afara secției sale și în absența lui. Eram în cabinetul tehnic al inovatorilor. Aici l-am găsit în fotografii, desene, machete și dispozitive. Unele dintre acestea erau soluții ale cîtorva probleme de mai mică însemnătate. Altele, însă, erau adevărate invenții de înaltă valoare tehnică și științifică. Nu am numărat inovațiile și invențiile pe care le-a realizat maistrul-șef în acest deceniu de muncă liberă. Dar trebuie să fi fost peste treizeci. Pe unele dintre ele am citit de cîteva ori — spre a nu uita niciodată — numele acestui vrednic patriot: Artur Kasper.

Artur Kasper e muncitor de origine germană. Întotdeauna a fost un lucrător ori un maistru bun și conștiincios. Dar niciodată nu și-a cheltuit cu atîta vitalitate energia și priceperea sa. Bătrînul maistru nu e membru de partid. El este un muncitor de altă naționalitate decît cea romînă, căruia însă comuniștii i-au dăruit o patrie nouă, o conștiință nouă, o morală nouă. El nu ridică aceste adevăruri la simplă constatare și înțelegere. El le simte. Și faptele lui arată că le simte în adîncime..

Tînăra tinerețe...

Numele care mi s-a oprit de astă dată în fața ochilor e al unui tînăr de la fabrica de confecții „Gheorghe Gheorghiu-Dej." Îmi dau seama că acest nou personaj nu putea să fie decît un tînăr. Un tînăr cu figură senină, luminoasă, cu priviri blînde, calde. Pînă aici numele său nu ar fi căpătat nici o valoare, dar de aici înainte începe personalitatea bine conturată a creatorului de modele Constantin Dima.

Nu-i cunosc decît povestea ultimilor trei ani din viața sa — și aceasta istorisită în cea mai mare parte de alții. Din meseriaș croitor, s-a hotărît acum trei ani să devină creator de modele, artist. Dacă ar fi să-i înfățișăm în cuvinte puține plinul acestei perioade, am enumera cîteva calificative obișnuite care se dau elevilor destoinici în școli. Dacă i-am cere lui să ne destăinuiască simțămintele care l-au năpădit în acești trei ani, ne-ar răspunde cu o voce timidă: „emoții".

Emoții... Ele cuprind de obicei oamenii în preajma unor grele examene. L-au năpădit atunci cînd și-a pus în gînd să devină artist. A intrat repede și pe uși larg deschise în rîndurile lor. Modelele de paltonașe pentru copii create de Constantin Dima au fost apreciate drept corecte și cu gust. Tînărul artist și-a dublat însă emoțiile. Pentru că se hotărîse să intre în rîndurile creatorilor buni, fruntași. Modelele create în cel de-al doilea an au căpătat calificativul „remarcabile". Dar drumul nu se închisese și nici emoțiile nu înghețaseră. În al treilea an, paltonașele creatorului fruntaș au fost apreciate ca „excepționale". Specialiștii l-au categorisit în sinea lor ca „cel mai bun din țară".

Un tînăr blînd, negricios, cu ochi mari, un tînăr pe care-l poți confunda destul de ușor cu un proaspăt pedagog, a urcat în trei ani pe culmile cele mai înalte ale meseriei sale. Nu am pricepere în acest domeniu, dar tovarășii care conduc Centrul de proiectare a îmbrăcămintei consideră evoluția sa și treapta pe care a ajuns la vîrsta lui, ca ceva unic. Ceea ce însă pot afirma fără teamă e faptul că modelele de paltonașe pe care le-am văzut acolo, în atelierul său, desfată multă vreme privirile. Iar în lunile de iarnă ele își vor pierde calitatea de modele, vor deveni paltonașe concrete, tăvălite prin zăpadă ori atîrnate cuminți în cuierele sălilor de școală.

Aici am putea încheia într-un fel capitolul tînărului Constantin Dima, creator de mare valoare, stăpîn deplin al unei măiestrii aparte. Am putea cel puțin să considerăm că marile emoții au fost în sfîrșit învinse. Dar tînărul artist, după o foarte îndelungată și matură chibzuință, a cerut să fie primit în rîndurile candidaților de partid. De-abia acum se deschide calea marilor emoții și încercări... Nimeni nu l-a obligat pe Dima să aleagă acest drum greu. Nimeni din afară. Ceea ce l-a mînat pe calea aceasta se află înăuntrul sufletului său. Mă gîndesc că izvorul acestei hotărîri stă poate în dorința lui de a deveni ceva mai mult decît un artist de faimă, de a deveni un om, un om adevărat, puternic, înalt pe orizontul uman. Căci aceasta e, la urma urmei, întîia valoare a comunistului.

★

Ion Oprea, Artur Kasper și Constantin Dima s-au întîlnit pe un singur meridian. În locul lor, puteau foarte bine să fie alți muncitori și maiștri, alți reprezentanți ai acestei mari familii înrudite prin aceeași conștiință, educație și morală. Tineri sau bătrîni, membri de partid sau nu, ei sînt vlăstarele sigure ale comunismului. Spiritul grijuliu, părintesc, al lui Oprea, activitatea debordantă, fecundă, a bătrînului muncitor german Artur Kasper, îndrăzneala și hotărîrea de continuu progres a lui Dima sînt calități care înfloresc în comunism, pe care comuniștii le dezvoltă cu dragostea cu care horticultorul își crește florile cele mai rare.

Iată de ce oameni diferiți ca vîrstă și înfățișare, răspîndiți în diferite colțuri de țară, își întîlnesc faptele, simțirile și idealurile pe un meridian comun. Acest meridian nu unește în mod formal puncte geografice precise, el nu constituie acea linie închisă, abstractă, fără de care oamenii pot foarte bine să trăiască, să simtă și să gîndească. El constituie o legătură puternică, mai sigură decît toate convențiile geografice, pentru că unește oameni adevărați și, mai ales, pentru că trece prin inimi.

Constantin CHIRIȚĂ

Sfîrșit de schimb. Furnalistul Ion Oprea are în sfîrșit puțin timp pentru a se lăsa fotografiat. O zi încheiată cu succes și bucurie i-a dat prilejul reporterului nostru fotograf să-l surprindă într-o atitudine fotogenică.

Gustul și priceperea tovarășului Constantin Dima vor transforma această bucată de stofă într-un nou model de paltonaș pentru copii.

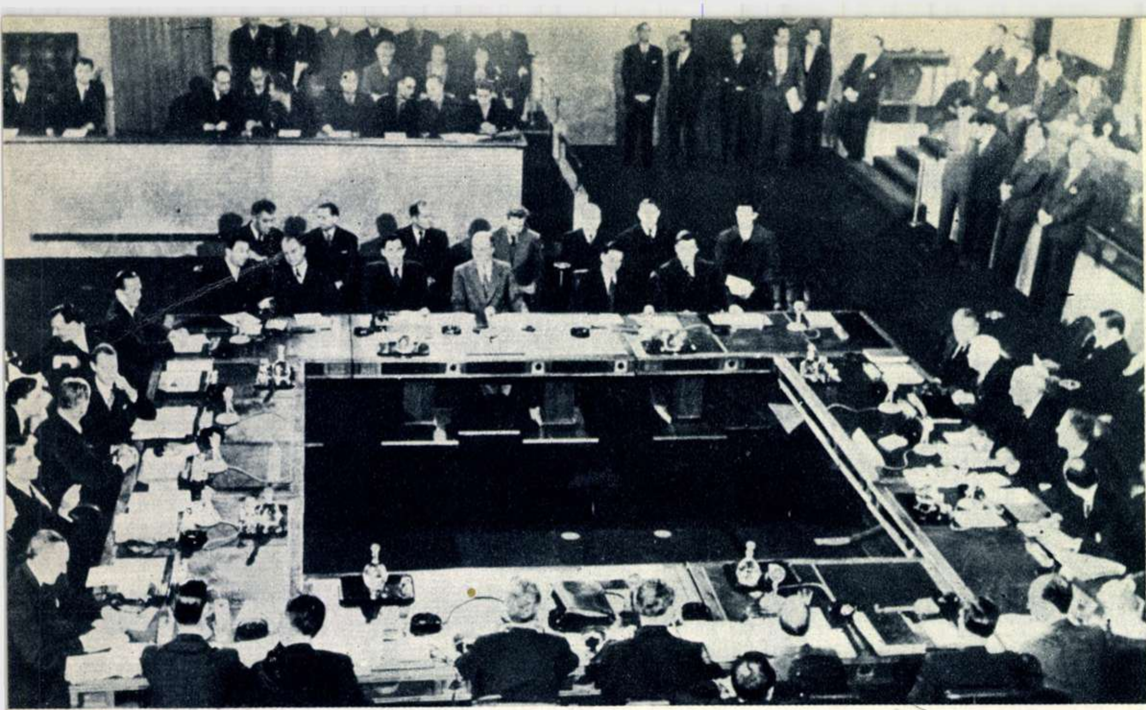

Delegaţiile celor patru puteri, în sala conferinţei.

INSTANTANEE GENEVEZE

– corespondenţă telefonică din Geneva –

de I. FÎNTÎNARU

Îmi închei plimbarea, poposind în faţa clădirii monumentale a Palatului Naţiunilor, azi sediul O.N.U. pentru Europa. Privind această clădire, nu poţi să nu-ţi aminteşti că aci s-au desfăşurat, în urmă cu ani, lucrările „Ligii Naţiunilor", organizaţia de tristă amintire. Dar şi în acele vremuri a răsunat între zidurile sale glasul diplomaţiei sovietice, chemînd puternic la organizarea securităţii, la înfrînarea agresiunii, la dezarmare, la securitate colectivă în Europa. Un Barthou, un Titulescu au căutat să înţeleagă această chemare. Pe atunci, sprijinitorii declaraţi sau camuflaţi ai agresiunii au zădărnicit eforturile pentru pace. Astăzi însă, forţele păcii sînt atît de puternice, încît ele au pus la ordinea zilei înfăptuirea unor ţeluri care pe atunci erau considerate utopice.

La Casa Presei

Din prima zi a conferinţei, la Casa Presei din Geneva domneşte o forfotă necontenită. În marele hol central răsună, la mici intervale, vocea unei femei care anunţă la microfon: *un preaviz pentru*... La auzul acestor cuvinte, cei chemaţi aleargă spre cabinele telefonice. Între timp, în jurul barului la care se consumă cu predilecţie whisky şi coca-cola, funcţionează şi ceea ce se numeşte „bursa ştirilor", unde vînzătorii de „bombe" ai presei de senzaţie îşi culeg informaţii asupra culiselor conferinţei, de la plecările şi sosirile neprevăzute, pînă la meniul servit la ultimul dejun comun al celor patru miniştri de externe. „Bursa ştirilor" nu este de loc independentă de bursa acţiunilor de la New-York, Londra etc.

Aşa se face că, tot aci, la Casa Presei, bonzii marilor ziare occidentale dau tonul acelor comentarii tendenţioase ce au drept scop crearea unei „atmosfere" politice care să determine, de la caz la caz, urcarea sau scăderea cursurilor acţiunilor, să pregătească opinia publică pentru prevestirile lor sumbre şi să orienteze mersul lucrurilor într-o direcţie care să convină adversarilor destinderii internaţionale.

Nimeni nu ar putea contesta că conferinţa miniştrilor de externe nu are de învins dificultăţi serioase, obstacole mari. Sarcina de a transforma principiile cuprinse în directivele „celor patru mari" în hotărîri concrete nu este de loc o treabă uşoară. Aceasta nu înseamnă că ea este nerealizabilă. Totul depinde de munca răbdătoare, perseverentă şi plină de bunăvoinţă a participanţilor. Dar prevestirile sumbre ale unei anumite părţi a presei n-au avut drept scop să sublinieze amploarea operei ce trebuia întreprinsă, ci urmăreau cu totul alte ţeluri. Ele au fost date în vileag chiar şi de unele ziare burgheze din Occident. „Le Monde" a scris, de pildă: *„americanii s-au dus la Geneva cu intenţia naivă de a face o dată pentru totdeauna proba releivoinţe sovietice.*" Dar cum să facă o asemenea probă? Uniunea Sovietică se prezintă la conferinţă cu un palmares bogat de fapte pozitive pe linia dezvoltării şi întăririi „spiritului Genevei". Ceea ce a determinat, de altfel, ziarul local „La Suisse" să scrie: *„Numai Molotov vine cu faţa deschisă înaintea publicului*".

Glasul Uniunii Sovietice

Cuvintele tovarăşului Molotov: *„delegaţia sovietică va face tot ce depinde de ea, pentru a contribui la obţinerea în cadrul conferinţei a unor rezultate pozitive, care să corespundă năzuinţelor popoarelor*", sînt un program pe care desfăşurarea conferinţei îl confirmă pas cu pas. De aceea nu este de mirare că fiecare luare de poziţie a delegaţiei sovietice stîrneşte cel mai viu interes. Cînd la Casa Presei s-a anunţat că textul integral al cuvîntării şefului delegaţiei sovietice se distribuie la cele două ghişee amenajate în acest scop, o adevărată bătălie s-a angajat între ziarişti pentru obţinerea, chiar şi cu un minut mai devreme, a acestui important document.

Uniunea Sovietică, urmărind în permanenţă să realizeze apropierea poziţiilor, a făcut, în problema securităţii europene, problemă de cel mai arzător interes pentru toate popoarele continentului nostru, propuneri de însemnătate capitală. Faptul că, în ultima sa propunere, Uniunea Sovietică s-a declarat pentru un pact de securitate la care să participe la început un număr restrîns de ţări, că ea nu mai fixează un termen pentru desfiinţarea grupărilor militare existente în Europa, precum şi propunerea de a se crea în Europa o zonă specială de limitare şi inspecţie a armamentelor, zonă care să cuprindă ambele părţi ale Germaniei şi teritorii vecine, arată că U.R.S.S. ţine seama de diferitele soluţii preconizate la conferinţa din iulie, în special de primul-ministru englez Eden. În problema germană, delegaţia sovietică a preconizat, ca un pas concret spre unificarea celor două state germane, crearea consiliului pe întreaga Germanie, singura soluţie realistă în actualele condiţii. Propunerile sovietice s-au impus tuturor prin caracterul lor realist, constructiv, deschizător de perspective.

„O politică în contratimp"

Dar pentru ca tratativele să dea roade, nu este suficientă bunăvoinţa uneia dintre părţi; toate părţile trebuie să facă jumătate de drum. Stau oare aşa lucrurile cu cei trei miniştri de externe occidentali? În faimosul memorandum tripartit, pus la punct în întîlnirile separate, care au precedat actuala conferinţă de la Geneva, sînt multe prevederi care nu permit un răspuns afirmativ la această întrebare. O chestiune este însă esenţială, aceea care este formulată în memorandum cam în termenii următori: nu acceptăm să semnăm un pact de securitate europeană decît în momentul cînd o Germanie unificată ar deveni membră a pactului nord-atlantic. Aceasta presupune ca guvernul sovietic să se declare de acord cu remilitarizarea întregii Germanii, cu încadrarea acesteia în grupările militare occidentale, cu întărirea acestor grupări, îndreptate în mod evident împotriva Uniunii Sovietice şi ţărilor de democraţie populară.

Mizînd pe cartea memorandumului, „cancelariile occidentale practică o politică în contratimp" —a scris unul din observatorii cei mai versaţi ai conferinţelor internaţionale, cunoscuta ziaristă Genéviève Tabouis, iar comentatorul american Walter Lippman reproşează direct Departamentului de Stat o politică lipsită de perspectivă.

Cea de-a cincea participantă la tratative – opinia publică

Desigur, o asemenea politică nu răspunde aşteptărilor popoarelor europene, care cer conferinţei de la Geneva să meargă înainte pe calea destinderii internaţionale.

Un protest viu se ridică din partea maselor largi ale poporului german. Am stat de vorbă cu delegaţii de cetăţeni sosiţi la Geneva din ambele părţi ale Germaniei. Am asistat la una din cele mai impresionante manifestări din ultimele zile — conferinţa de presă a delegaţiei de observatori ai R.D. Germane. Toate acestea ne-au arătat limpede cît de puternică este dorinţa maselor largi ale poporului german de a bara calea reînvierii militarismului german, cît de adîncă este convingerea că aspiraţiile naţionale spre unitate se pot înfăptui numai pe calea asigurării securităţii în Europa, ale apropierii între cele două state germane, sau, cum s-a exprimat conducătorul delegaţiei de observatori ai R.D. Germane, Handcke, al încetării „războiului rece" pe teritoriul german. Aceleaşi sînt şi sentimentele francezilor, pe care le exprimă aci delegaţiile de oameni ai muncii sosiţi din toate colţurile Franţei spre a cere miniştrilor de externe să nu le spulbere nădejdile. Şi este limpede că azi această fermă voinţă a popoarelor nu poate fi încălcată fără risc.

Dacă tonul unei anumite părţi a presei la deschiderea conferinţei a fost „pesimismul de comandă", în ultimele zile, în aceeaşi presă s-a vorbit pe larg despre „un optimism de rigoare", pe care ziarul parizian „Express" l-a explicat prin trei motive: 1) Grija de a menţine „spiritul Genevei" înaintea alegerilor ce vor avea loc în Statele Unite; 2) grija de a nu nemulţumi pe germani; 3) necesitatea de a răspunde nemulţumirilor manifestate pe culoarele conferinţei.

Opinia publică nu poate fi satisfăcută însă cu declaraţii. Ea cere fapte. Desfăşurarea ulterioară a conferinţei va arăta în ce măsură toţi participanţii la ea sînt gata să meargă în întîmpinarea legitimelor cerinţe de pace şi securitate ale tuturor popoarelor.

ZBORUL de NOAPTE

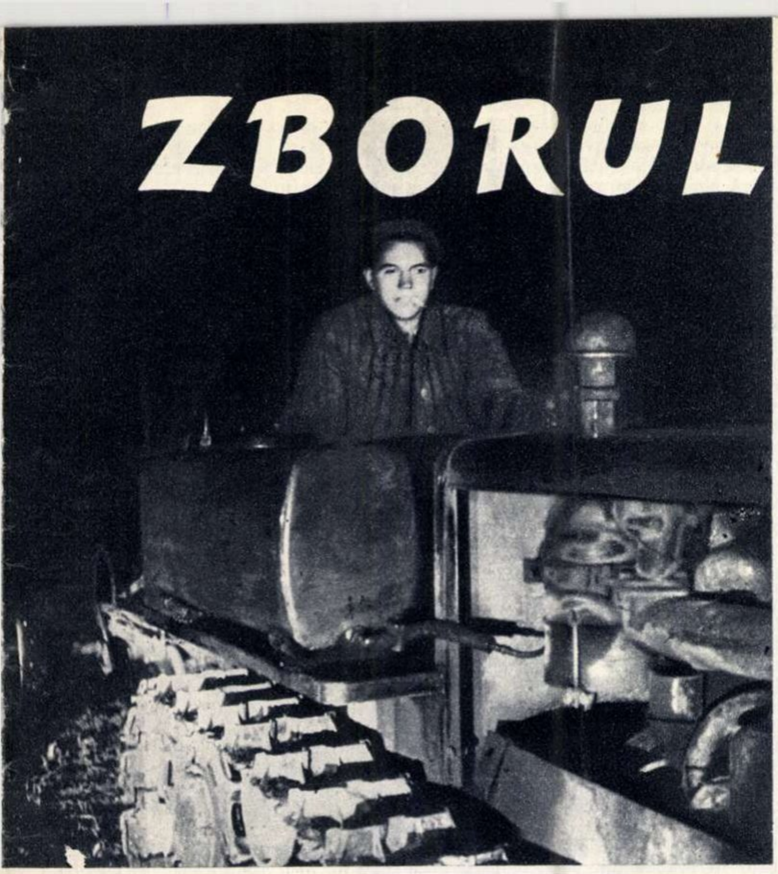

Nu mai e mult pînă la miezul ← nopții — vreun hantru...

de C. BACIU

În fabrică, noaptea, ai lumină de zi. Pe ogor, dacă nu e lună, vezi doar la douăzeci de pași înaintea tractorului. În fabrică, în jurul tău, se mișcă oameni; totul e plin de culori, freamăt. Pe ogor, mișcarea e adunată în trepidația motorului, culoarea—în pata galbenă a farului. După cîteva ore de lucru, încerci senzații asemănătoare celor ale unui pilot zburînd în beznă. Dînsul cel puțin își reperează poziția după aparatele de bord. Reperul tractoristului e brazda, aceea pe care o întoarce el însuși. Și ziua adeseori lucrul acesta e monoton, dar deasupra e cerul albastru, se zăresc copaci, pădurea, alte mașini, fumuri depărtate. În noaptea fără lună, nu se zărește nimic. Monotonia te plictisește, te face să caști, apoi te cuprinde lenea, răcoarea ce te învăluie se transformă într-o căldură plăcută, care trage a aromeală, te lași mai adînc în scaunul moale, mîna se desface de pe manetă și, dedesubt, mașina duduie, tremură, se opintește... Aproape ațipind, tractoristul simte, în cabrarea mașinii, devierea. Tresare, privește înapoi cu ochii împăienjeniți de somn și mai mult ghicește decît vede pămîntul proaspăt întors. Ar dormi, dar carul mare arată că mai e destul pînă-n zori. Cel puțin vreo doi hantri.

Și omului îi trece aromeala. Doi hantri — e ceva.

El socotește timpul după poziția stelelor, după culoarea cerului sau, pur și simplu, se uită la ceas. Dar măsura profundă a timpului e hantrul. Acest hectar convențional de arătură la douăzeci de centimetri adîncime capătă aci o valoare universală, asemenea celei a aurului pe piețele lumii. Și nu numai scurgerea vremii, dar și ambiția, perseverența, efortul, disciplina, tehnicitatea, dibăcia — toate se pot traduce în hantri.

Sînt tractoriști care „fac hantri“, alții care „vînează hantri“ cu pasiunea cu care căutătorii de aur scormoneau ghețurile în Alaska. Cine nu recunoaște prețul ambiției, greutatea banului, îi vede pe tractoriști asemenea unor îngerași în salopete, călătorind pe tractoare formate din nori albi. Dar cine nu recunoaște valoarea tovărășiei, forța ideilor noi, rămîne un mărunțel practician închis în cușca hantrului.

★

Călătoream deci cu atelierul mobil pe drumuri prăfoase, speriind iepurii și șoarecii de cîmp. Într-o parte a ogoarelor, departe, se afla brigada lui Clemenco, aceea care-și cumpărase în luna mai a acestui an un aparat de radio, întocmind și un act unic în istoria cîmpiilor cuprinse între Ialomița și Dunăre. Nu l-am citit, dar un fost sondor, Cernica, directorul S.M.T.-ului Hagieni, mi l-a povestit: „Aparatul de radio aparține brigăzii 15 K.D. Dacă un tractorist pleacă la școală, sau e transferat într-altă stațiune, sau e ridicat în muncă, i se înapoiază de către acela ce-i ia locul, cota cu care a contribuit. Dacă însă colectivul îl scoate din rîndurile lui ca nedisciplinat, el pierde banii definitiv. Dacă brigadierii pleacă cu toții, aparatul rămîne pentru totdeauna în proprietatea brigăzii 15 K.D....“

Pînă la întocmirea prezentului contract, brigada avea tractoare, vagon-dormitor, cisternă cu accesoriile respective. Prin voința maselor, îi fusese adăugat un aparat de radio.

Lăsînd în urmă așezarea lui Clemenco, atelierul mobil continua să salte cumplit și, după cîteva întorsături ale drumului, am zărit primele lumini de tractoare. Era brigada lui Ion Budu. Am trecut pe lîngă o groapă conică, netedă, asemănătoare celor făcute în nisip de „leul furnicilor“, și ne-am oprit în fața vagonului-dormitor. Primul venit în întîmpinarea noastră purta o caschetă de aviator și, deodată, ascultînd duduitul mașinilor, observînd cîmpul plan, pe care se mișcau lumini, mi s-a părut că mă aflu pe un aerodrom. În chiar clipa aceea, proprietarul caschetei a strigat în urma unui tractor care terminase alimentarea și se înapoia pe ogor:

— Ce faci, Stroe, oacheșule?

Din întuneric, a răspuns o voce:

— Zbor și eu pînă dimineață...

Hotărît, nimerisem pe un aerodrom!

★

A zbura înseamnă, în primul rînd, a cîștiga înălțime. Despre asta a vorbit în sensuri „pure“ un mare patriot și scriitor francez: aviatorul Antoine de Saint-Exupèry. Dar puritatea lui, dantela imaginilor sale îmbracă eroi care, în ciuda voinței lor, nu se vor putea apropia niciodată. Dînșii se rup de lumea oamenilor care luptă, călătorind prin spații ideale și utopice.

Și aici se pregătea „zborul de noapte“1). Oamenii nu pluteau în sfere pure, ci uleioși, obosiți, somnoroși, pregăteau sus-numitele sfere. Și asta nu se poate face decît din toată inima, cu tot avîntul. Avîntul îți dă aripi. Stroe le simțise. Răspunsese: „zbor și eu pînă dimineață“.

Am intrat în vagonul-dormitor și am rămas surprins. Văzusem unul, cu cîteva ore înainte, cel al brigăzii lui Prahoveanu — neîngrijit , mohorît, murdar. Dormind în sat, șeful de brigadă nu

Brigada lui Mușat, gata de plecare. „Haide, șefule, dezlipește-te de vagon“ — pînă și moș Nagy Iuliu îl încurajează.

---

1) Titlul unuia din volumele lui Saint-Exupèry.

La patefon, Stroe. În spate, alegînd plăci, Iordache. Ion Rădulescu „zice“ una: „Foaie verde, fir mărunt“...

Ceaiul de dimineață în brigada 18 K.D. a lui Budu, lîngă „bucătăria“ săpată în pămînt. În spate, tractoarele ce vor fi preluate de elevii tractoriști.

A sosit atelierul mobil!...

se interesa de felul în care trăiesc oamenii lui.

Nu se putea spune că cel în care intrasem acum strălucea — nu era nici creșă, nici dormitor într-o casă — dar cearșafurile curate, masa așternută cu hîrtie, dulăpiorul sanitar, cel cu veselă, biblioteca, în toate se simțea o mînă gospodărească. Pe perete, era prins un caiet pentru ca oamenii să-l poată anunța pe pontator în scris de ce piese au nevoie.

Gospodărirea dormitorului era legată deci, de o organizare a muncii.

Cerul începuse să devină fumuriu și orizontul era marcat de o bandeletă albăstruie. De peste cîmp, se apropia schimbul de noapte și în vagonul-dormitor de alături se auzeau vocile elevilor tractoriști, care trebuiau să „intre de zi“. Un omuleț mărunțel, cu căciulă neagră — bucătarul — a apărut, fugind cu pași mărunți, și a sărit în groapa „leului furnicilor“. A turnat motorină într-o mică adîncitură de vatră, a scăpărat un chibrit și pe buza gropii au țîșnit flăcări roșii, fumegoase. Dacă ar fi bătut vîntul, bucătarul s-ar fi lăsat pe fundul pîlniei de pămînt și doar în caz de furtună ar fi gătit în vagon, la primus.

Tractoriștii se pregăteau să se culce. Unul singur lipsea, se dusese în stațiune se vadă cum i se repară mașina. Și nu peste mult timp, aveau să-și reia lucrul — elevii neputînd fi lăsați să are singuri: „îs băieți buni, dar n-au încă experiență îndeajuns“. Cu cîteva zile înainte, unul dintre ei îi convinsese pe cei mai vîrstnici să-l lase în schimb de noapte și, obosit, trăsese cîteva brazde șui. La întoarcere, brigada fierbea. „Ne-ați făcut de rîs, măă! O să afle toată lumea că lucrăm ondulat, măă! Măă, tu știi că a venit președintele colectivei să ne spună că ne dă o oaie pentru că am terminat înainte de vreme? Și cum îi învățăm noi pe ăștia, din sat? De ce te-a trimis pe tine statul, ca tractorist, măă?! Noi avem aici o sarcină, o misiune, măă! Să știe toți că mașina e mama recoltei, să lucreze tehnic... productivitatea, măă! Nici cu sapa n-ai fi tras mai prost! Tu poate nu ești tractorist? O să te lăsăm lui nea Mihai, la curățat păsări, la bucătărie“.

Perdaful a ținut mult; aspru. Aici, există brigăzi stabile, cunoscute. Brigada I, a lui Mărăcine, are cinci ani. Cea a lui Clemenco, trei ani. Trei ani brigada lui Ene, doi cea a lui Budu. Aici, s-a întocmit un act unic despre un aparat de radio, aci se formează cea mai nouă tradiție din Bărăgan. Ea trebuie apărată, așa cum ferești cu palma o flăcăruie împotriva vîntului. Și dacă directorul S.M.T.-ului te mai înțelege și inginerii te mai scuză uneori, pentru neglijență și lene, colectivul nu te iartă niciodată.

★

În ultima vreme, în brigada lui Budu, lupta pentru steag s-a dat între Stroe și Iordache. A doua zi după ce Stroe a luat steagul pe decadă — prima oară se prindea la ei stegulețul pe mașină — Iordache a intrat la lucru dimineața și a ieșit în dimineața următoare. Apoi, începură să plece la lucru o dată, să se înapoieze o dată, să privească fiecare spre ogoarele celuilalt cu ochii unui îndrăgostit gelos. Dacă unuia i s-ar fi oprit mașina în cîmp, și-ar fi blestemat zilele auzind duduitul celuilalt tractor. Iată însă că, într-o seară, K.D.-ul lui Stroe „s-a descălțat“: îi căzuse șenila de pe angrenaj. Iordache, care trecea spre capătul brazdei, l-a văzut stînd. A oprit motorul, a fugit spre el și, pe tăcute, încruntați, s-au chinuit amîndoi să pună la loc „încălțarea“.

— Bătaie! Dă-i bătaie! Mai ai pînă la mia de hantri — a mormăit după aceea Iordache. Tot nu-ți las eu ție steagul.

Acum nimeni nu mai voia să doarmă. Nu se putea să nu ne arate ce au, să povestească unul despre altul. Mai întîi, gospodăria. Afară zburătăceau cîteva rațe, un cîine se plimba plictisit și un cățel pufos se speria de un fir de pai care-i aținea calea. „Ale cui sînt astea?“. „Ale brigăzii“. „Și cu bicicleta cine a venit?“ „Cum cine a venit? Nu știți că ne-am cumpărat biciclete?“ Din nou fusesem slab informat. Cine, în partea asta de Bărăgan, nu știa că la S.M.T. Hagieni tractoriștii și-au cumpărat biciclete? Ați văzut vreodată un om îmbrăcat într-o pufoaică uleioasă, neagră, mînjit nițel cu motorină, pedalînd? E o viziune neobișnuită. Nu un tractor greu, masiv, întregește pufoaica grea, bocancii grei, ci roțile cu aripi strălucitoare ale unei biciclete pragheze. În primăvară, își luase careva din stațiune un „Tourist“. Se uitau la el ca la urs. Apoi, în mai, s-au dat banii pentru campania de primăvară. O mie și cinci sute, două mii, două mii cinci sute, trei mii! Brigada întreagă a lui Mușat a dispărut de la vagon — unul fugise la Țăndărei, altul la Buzău, altul la Constanța.

Au adus „Tourist“-e, „Roadster“-e. Nu mai era o brigadă, era o formație ciclistă. Ore de-a rîndul, tractoriștii lui Mușat lăsau tractorul în brazdă (ei, pe care grija de mașină îi dusese la 2800 ore lucru fără reparații!), fugeau pînă la velocipedele colorate, așezate lîngă vagon, le pipăiau roțile, mîngîiau ghidoanele, încălecau, izbindu-se unul de altul, rîdeau fără motiv, făceau să sune soneriile. Nu știu cum au luat-o ceilalți, dar am rămas înmărmurit auzind o dorință în brigada lui Mușat. „Cu asta nu-i nici o afacere — spunea Ion Istudor, unul din tractoriști — trebuie să-mi iau una de curse. E mai rapidă. Sau motocicletă, fir-ar...“ Pînă acum vreo patru ani, aveau grija mîncării, își cumpărau cîte o cămașă, o pereche de pantaloni; acum nu le mai plăcea „Roadster“-ul, voiau o cursieră. Sau, poate, o motocicletă.

Și nu erau niște băieți încîntați că pot să-și cumpere lucruri noi. Erau tractoriștii care semănaseră în cruce și, pe acele terenuri, grîul dăduse cu o mie de kilograme mai mult la hectar. Erau oameni care depășiseră de două ori termenele prescrise pentru reparații, fără nici o reparație. Erau oameni care urmăreau cît lucrează tractoriștii fruntași ai țării, care discutau metodele, realizările noi.

Iordache spusese, întors abia de la lucru:

— Mă, putem acum să ne batem cu Voichiță. Mă, putem să dăm jos recordul lui, să trecem noi înainte, mă! O să dăm jos mia de hantri, o să trecem de ea. Să afle toată lumea!...

Simțeau nevoia să acopere stepa cu ogoare lucrate științific, cu ogoare ca în Uniune, simțeau nevoia să se bată, să facă mai mult, să învingă, să se scrie despre ei.

Nu luminile sclipind în întuneric, nu cîmpul ca o pistă, nu farurile aminteau de zbor, ci aripile acestea deschizîndu-se mari, mereu mai mari.

— Cînd am primit leafa, în nouă al lunii — îmi spunea Stroe (brigada lui Budu) — ne-am dus toți și ne-am luat paltoane. Pufoaice avem. Haine avem.

— Țoale sînt — a încheiat unul — trebuie să mergem acum prin țară. De concediu, la București. Cît o costa, o costa. Aici nu prea e distracție, știți? Totul e departe, cinematograful rar.

— Și vine iarna — a adăugat altul. Pînă ne-o pregăti de iernat — că anul trecut am cam stat prin vagoane peste o sută de inși — să călătorim. Și să ne întoarcem cînd construcțiile din stațiune or fi gata. Avem un dormitor cu două etaje, dar nu l-au podit. E terminat și nepodit! N-o să putem să intrăm în el la iarnă.

— Ăștia își cam bat joc, se ascund după greutăți — a spus primul. Ministerul Construcțiilor îi lasă, toți îi lasă. Au făcut o instalație de mii de lei, closete, chiuvete, dar... pe uscat...

— Cum, pe uscat?

— Nu răspunde nicăieri. N-are canalizare. A făcut-o ca în proiect. Zice: or să înghită S.M.T.-iștii și așa.

Era într-adevăr cel puțin bizară clădirea: aveai de toate, dar nu le puteai folosi. Și lipsa de dușumea — oricît ar învîrti lipsurile, greutățile în planificări și altele, tot n-o să poată niciodată trustul de construcții din Cernavodă să-și motiveze opera: o casă gata, dar de nelocuit, cînd, în scurt timp, crivățul o să spargă tăriile Bărăganului.

— Dar ce spuneți de călătorii? — și-a amintit Rădulescu, cel mai bățos, dar și mai săritor, mai jucăuș. N-ar fi mai bine la Orașul Stalin? Să vedem uzina de tractoare.

— E bine — am spus. Puteți însă să vă duceți și în străinătate. Acum se pleacă la Moscova. Curînd o să se plece la Budapesta, la Praga.

— Să plecăm — a spus Iordache. De ce nu?

De ce nu? Iordache, Ciobanu, Rădulescu, Stroe — patru băieți în patru pufoaice îmbibate cu motorină, bocanci grei sau picioare încălțate în meși. Să mergem la Moscova. Și la Budapesta. De ce nu? Sau la Praga. Nu știți, n-o fi mai frumos la Praga, decît la Budapesta?

A zbura se cheamă înainte de toate a te ridica, a cîștiga înălțime. De unde pluteau, ei ajunseseră să vadă peste munți și ape Orașul de Aur, orașul lui Iulius Fucik. Noaptea se terminase, dînșii însă continuau să zboare.

★

Șoareci de cîmp, țopăind în tufe de ciurlani, praf, sacale, băltărețul, ciulini prinși în blana oilor.

Și 2600 de kilograme la hectar, la grîul pus în cruce, mica țîșnitoare din curtea S.M.T.-ului (apa e îngropată aci în pămînt, la peste o sută de metri uneori), pijamale, patefon, radio, reșouri.

Și o cursieră, o motocicletă, Praga. „Nu știți, o fi mai frumos la Praga decît la Budapesta?“...

În cîți ani s-au perindat aceste epoci, amestecîndu-se una cu alta, pătrunzînd una într-alta, dar mereu avînd alt simbol: ciurlanul — patefonul — „Să dăm jos mia de hantri!“ — Praga? 1947-1955. Pentru asta, nu ajunge viteza reactorului modern. E nevoie de cea a tractorului construit de noi, lucrînd pe Bărăganul nostru, cu țărani deveniți tractoriști. Acesta e simbolul pe care mi l-a deșteptat zborul lui Stroe, băiatul acela reținut, sensibil, care a căpătat primul steag decadal în brigada lui Budu.

ÎBRAHIM KARABUH din GUBDEN

Sus, pe înălțimile Daghestanului, se încinge lezghinca, dansul înfocat.

de Ioan **GRIGORESCU**

— Inima mare a micului popor daghestan vă salută!... Mic popor, numai un milion de suflete, dar inima îi e mare... Și doamne, cîte graiuri! Lezghinii își au graiul lor, darghinii la fel, avarii și lacții așijderea. Și noi, cumîcii, după cum vedeți. Ne-am grămădit cu toții aici, în văile Caucazului, sau la șes, pe țărmul Caspicei... Ehei, munții împung cerul cu frunțile lor, marea tălăzuiește în țărmul de piatră. Viața ne e frumoasă și îndestulată... Strămoșii noștri cutreierau în lung și în lat Caspica sau se cățărau pe creste pînă la Kazbek, iar uneori, se încumetau și mai departe, pînă la poalele înghețatului Elbrus. Socoteau că Elbrusul urcă pînă la Allah, iar gura Kara-Bugazului, care înghite apele Caspicei adăpînd nesățioasele nisipuri ale Kara-Kumului, era luată drept gura iadului. Și înfricoșați de tainele vieții, străbunii noștri se închinau focurilor vii de lîngă cetatea Derbentului. Acum, noi cutezăm să trecem în zbor înălțimile Caucazului, am deschis drum de apă pînă la Marea Neagră, pe focurile vii de la Derbent am ridicat o strașnică fabrică de sticlă și curînd vom înturna fluviile cele mari care se varsă în Oceanul Înghețat al Nordului și le vom pune să-și aducă apele în Caspică... Minuni nebănuite se pot săvîrși atunci cînd lîngă inima poporului tău simți bătînd inimile republicilor frățești!... Iar despre cele 36 de graiuri pe care le rostesc naționalitățile Daghestanului, avem o legendă străveche. Se spune că demult, cînd oamenii nu știau încă a vorbi, trăia un djighit[1] care vîntura lumea, cărînd pe umeri un sac cu graiuri. Umbla pe pămînt și împărțea fiecărui norod graiul ce i se cuvenea. Rușilor le-a dat graiul rusesc, gruzinilor, pe cel gruzin, tătarilor, vorba tătărască, armenilor, armeneasca și așa mai departe, făcîndu-și împărțeala cu multă înțelepciune și dichis. Cînd a ajuns djighitul acela în Caucazul nostru și a văzut văgăunile din munți, crestele semețe ridicîndu-se pînă la cer, rîurile puternice și repezi ca furtunile, pădurile fără de sfîrșit, marea cea înverșunată și îngrămădeala de noroade, s-a speriat foarte, a zvîrlit sacul cu graiurile ce-i mai rămăseseră și a luat-o la sănătoasa... Noi am împărțit cele găsite în sac, după cum ne-a tăiat capul... Și iacă, așa am ajuns, o mînă de oameni, să vorbim o sumedenie de graiuri. Numai inima ne e una: mare, cît bolta cerului. Fierbinte, ca o zi de august... Așa că primiți salutul ei!... Fiți binevenit în padina cumîcilor din Karabudahkent!

Ruinele străvechii cetăți Derbent, supranumită „Porțile Caspicei". Ridicate în veacul al V-lea, zidurile acestei cetăți închideau trecătoarea dintre Munții Caucaz și Marea Caspică.

Cu aceste cuvinte, ne-a primit Ibrahim Karabuh din Gubden. Era în amurg. Soarele nu mai dogorea și aulul[2] colhozului „Lenin" se umpluse de larmă. Difuzoarele de pe ulițe transmiteau cîntece cu unduiri de dans lent sau cu tact săltăreț, plin de foc. Ședeam tolăniți pe iarba moale din grădina cumîcului Ibrahim și ascultam vorbele gazdei. În ceasul acela dintre zi și noapte, prin fața noastră se perinda o priveliște de neîntrecută frumusețe. Sau poate adierea ce venea dinspre munți, ori legendele lui Ibrahim și neîntreruptul țîrîit al cosașilor făceau acea priveliște unică prin frumusețea ei.

Vreo douăzeci de fete cumîce mergeau spre fîntînă. Erau îmbrăcate în rochii lungi, albe, cu creștetul acoperit de basmale ca neaua, de sub care le ieșeau cosițele negre, cu reflexe albăstrii, groase și lungi pînă la pămînt. Fetele cumîce păreau că plutesc, atît de lin le era pasul. La gît, purtau salbe de aur și argint. Unduiri ușoare le legănau umerii și coapsele, ca într-un dans de ritual. În mersul lor mîndru, ușor ca zborul cocorilor, fetele cumîce duceau pe umeri amfore cu gîturi lungi ca de lebădă, bătute în alamă, cositor sau argint. Rîsete cristaline se auzeau venind dinspre fîntînă. Fetele mergeau una după alta și ceva din vraja care le învăluia parcă se răspîndea în jur. În acel ceas de înserare, aulul din valea cumîcă își dezvăluia comorile.

Însuși bătrînul Ibrahim își oprise vorba și ne arăta spre fete:

— Uitați, cea din frunte e Aminat, fiica lui Hasbula, brigadierul... Cea cu amfora galbenă ca aurul e Mága, logodnica lui Șarip, tractoristul! Iat-o și pe Patimat! Ah, ce mai mîndrețe! E studentă la Mahacikala... Să știți, sînt așa sfioase că vă știu străini. Altfel, să le vedeți la „lezghincă"[3]! Pînă și eu mi-aș mai zvîrli din cîrcă vreo 40-50 de ani, pentru așa lezghincă!

Înalt de aproape doi metri, gros la trup, dar încă sprinten, Ibrahim Karabuh nu pare a avea mai mult de 50 de ani. În realitate, are 74. Pe fața rotundă, îi strălucesc doi ochi albaștri-cenușii, în care s-au strîns la un loc înțelepciunea, puterea și șaga. Ne vorbește domol, cu glasul potolit, bătrînesc, aproape șoptit. Noi îl privim tot timpul și parcă vedem în el întregul Daghestan, trăsăturile tuturor noroadelor din Caucazul răsăritean: hărnicia, inteligența, hîtroșenia și cutezanța. Și mai e un lucru care ne stîrnește uimirea: de 25 de ani, de la înființarea colhozului „Lenin", Ibrahim Karabuh e necontenit ales președintele acestui colhoz. Din anii grei de luptă pentru colectivizare, de-a lungul vremurilor crîncene de război și pînă astăzi.

---

[1] djighit — călăreț caucazian.

[2] aul — sat.

[3] lezghincă — dans popular lezghin.

Ibrahim Karabuh din Gubden a rămas același neîntrecut gospodar.

★

In padina cumîcilor, serile de vară sînt albăstrii, cu cerul parcă îngreuiat de atîta podoabă de stele. Dinspre crestele munților, adie vînticel răcoros și pămîntul se îmbată de izul fînețelor coapte și de parfumul florilor sudice. Undeva în aul, cîntă molcom, dar stăruitor, o zurná 4), unduindu-se, scoțînd suspine, tresăltînd cu voioșie sau șoptind melancolic o vrajă cu care învăluie adormita vale. De n-ar fi vorba străină a bătrînului cumîc și faptele din povestirile lui, m-aș crede într-un sat transilvănean de la poalele Făgărașilor. Încetul cu încetul, noaptea se lasă tot mai adînc și neosteniții cosași își mîntuie susurul. Doar zurnáua îndepărtată se unduie ca în basmele celor o mie și una de nopți...

— Cîntă moș Naib, cîntă întruna... El adoarme în fiecare seară aulul și tot el îl trezește în zori... Ehei! Are mai bine de o sută de ani moșul, dar nu vrea să lase nici zurnáua, nici colhozul și nici valea noastră... Acum douăzeci și cinci de ani, împreună cu el și cu Ramadan Hițir, am trecut peste haturile beilor. Sărăcanii nu îndrăzneau să se împotrivească puterii beilor și atunci noi trei, noaptea, am stricat haturile și am răsturnat legile bogătanilor, înrădăcinate în Caucazul nostru de mii de ani. Naib era mai bătrîn decît sînt eu acuma, dar apăsa coarnele plugului cu atîta sete, de parcă ar fi tras pe spinările beilor! Se răzbuna moșul pentru prigoana cu care îi năpăstuiseră beii cîntecele și pentru o viață întreagă de amărăciuni.. După ce am făcut colhozul și am mai ieșit la lumină, n-a mai vrut să moară. Și auziți-l cum îi zice din zurná!

În aul, se sting una cîte una luminile. Cerul parcă se apropie mai mult de pămînt și liniștea se lasă tot mai adîncă. Doar șoapta lui Ibrahim și glasul sfios de zurná mai rămîn de strajă.

— Uitați, s-au culcat cei de la căminul de copii!... Acolo unde se sting luminile pe rînd, se află spitalul și casa de nașteri... Și clubul s-a golit... La moară și la castelul de apă, colo, în fund, mai arde încă lumina... Nu dorm nici fierarii, și nici cei de la garaj... Sau mi-o fi lăsat vreunul lumina aprinsă! Numai Șarip e în stare de așa ceva, că e în săptămîna logodnei...

Cum? Club, spital, casă de nașteri, garaj și castel de apă în padina cumîcilor? Și cînd te gîndești că doar cu 25 de ani în urmă, Ramazan-bei lua o copeică pentru fiecare vadră de apă scoasă din fîntînă. Apa era la preț în aulul Gubden. Singura fîntînă se afla în curtea lui Ramazan-bei, iar pînă la valea rîului Cioi-Su, era cale de 20 de verste.

— Despre apă mă întrebați? Ehei!... Ea a fost pentru noi un fel de a doua mare cotitură... O aducem prin canal din Cioi-Su. Cu ea am învins arșița soarelui și am făcut ca grădinile noastre să dea roadă de trei ori mai îmbelșugată... Dar pînă la rîul Cioi-Su, e cale lungă. Dacă pornești cu gîndul de la fîntîna lui Ramazan-bei, trebuie să faci un ocol prin ogrăzile noastre de dinaintea revoluției, să cîntărești în palmă copeica dată odinioară pentru vadra de apă și să-ți arunci ochii în grădinile și peste ogoarele de altădată ale sumedeniei de bei și bai, la care trudeau din greu sărăcanii aulului. Țin minte că 185 de chiaburi posedau în padina noastră peste 42 mii de hectare, în vreme ce țăranii săraci nu erau stăpîni nici măcar pe pămîntul de sub umbra lor.

Un aul cumîc din raionul Karabudahkent.

Strada Comsomolskaia din Mahacikala — capitala R.S.S.A. Daghestane.

Zurnáua lui Naib a tăcut. Aulul doarme cufundat în noaptea albăstruie de august.

— La început, am fost opt comuniști — se aude vorba bătrînului Ibrahim. Asta a și fost celula dintîi a colhozului nostru. Aveam opt cotigi, 16 boi și 3 pluguri. În 1932, număram 31 de gospodării. După încă un an, 43. Atunci, aveam deja turma și livezile colhozului. Începuserăm să ne gîndim la înfăptuirea vechiului nostru vis: strămutarea apelor lui Cioi-Su prin valea noastră... 1934 a fost anul victoriei colhoznice în padina cumîcilor. Sute de familii de țărani săraci au dat cereri de înscriere... Puterea sovietică ne-a dat tractoare și mașini agricole... Astăzi, avem 19.000 hectare pășuni, livezi și ogoare. Creștem 860 de cornute mari și 9000 de oi. Livezile ne aduc în fiecare an cîteva milioane de ruble. Iar pentru recolta bogată de porumb și grîu, am primit Drapelul Roșu al Sovietului Suprem din Daghestan și am fost propuși pentru a participa la Expoziția agricolă de la Moscova...

Deodată, bătrînul Ibrahim s-a ridicat și, stînd drept, și-a rotit privirile peste aul. L-am auzit într-un tîrziu:

— E vremea! Haideți la culcare, că zorii sînt aproape.

— Doar o întrebare, Ibrahim Karabuhadovici: de cîți ani lucrați pămîntul acesta?

— De mulți, nepoate. Socotește singur: 22 de ani de argățeală la conacul beiului; 4 ani în primul război; 4— partizan în munți, alți 4, activist în Sovietul din Gubden și mai adaugă la ăștia, încă 25 de ani în colhozul nostru. S-a strîns ceva vreme, nu?

Răsărit de soare în Marea Caspică.

★

Pe ușa casei lui Ibrahim Karabuh, stă scris: „Intră în această casă, numai dacă încă și încă o dată vei mai intra“.

Înăuntru, pe jos, covoare groase țesute cu măiestrie, pe polate, amfore strălucitoare, iar pe pereți, fotografii și tablouri cu peisaje ale Daghestanului.

Somnul ne-a ocolit încă mult timp. Bătrînul a mai povestit despre anii războiului, despre lupta cu diversioniștii strecurați în munți, despre tancul cumpărat din propriile sale economii și dăruit Armatei Sovietice.

A doua zi, după ce am colindat în lung și în lat aulul, după ce am intrat în casele harnicilor cumîci, am înțeles că Ibrahim Karabuh nu apucase să ne povestească decît o mică parte din viața colhozului său. Am ascultat din nou cîntecul zurnálei lui moș Naib, ne-am bucurat de bucuria lui Șarip, fericitul logodnic, și am văzut cum știu fetele cumîce să joace focoasa lezghincă.

La despărțire, Ibrahim Karabuh a ținut să ne spună cîteva cuvinte în limba lui. Și a început să vorbească de astă dată mai apăsat, cu mai multă tărie decît în noaptea trecută cînd își șoptea povestirile presărate cu legende. Auzeam în graiul lui două cuvinte întrebuințate și pe meleagurile romînești. Am crezut că ne înșelăm. Dar cuvintele au fost repetate de cîteva ori, clar, răspicat, cu același accent ca la noi. Erau cuvintele „ortac“ și „dușman“.

— Ce înseamnă „ortac“ în cumîcă? — am întrebat pe cineva.

— „Ortac“? Adică, comun, tovărășesc.

— Și „dușman“?

— Pe rusește „vrag“! În romînește, ce e?

— Tot „dușman“. Iar „ortac“, tovarăș.

— Ehei!... L-am auzit pe Ibrahim strigînd cu voioșie. A fost cam gură-cască djighitul cela din poveste, cu sacul cu graiuri! Ori n-a legat cumsecade gura sacului, ori nu i-a peticit bine găurile. Ia uitați ce mai cuvinte strașnice a pierdut prin plaiurile dunărene! Și rîzînd, bătrînul cumîc și-a continuat vorba începută.

N-a mai fost nevoie ca tălmaciul să traducă. Cele două cuvinte, care printr-o surpriză lingvistică însemnau, în două limbi diferite, același lucru, glăsuiau despre minunata prietenie a popoarelor libere, despre ura lor fierbinte față de dușmanii vieții.

---

4) Zurná—instrument muzical caucazian asemănător cu fluierul.

O fată miner? Tînăra Mălănciolu Suzetta e mai mult decît atît: ea stăpîneşte — şi cu multă pricepere — o combină minieră sovietică de tip „Donbass". Cu această combină, ea a devenit una dintre fruntaşele minei Godeni.

Fotografie de P. COZIA

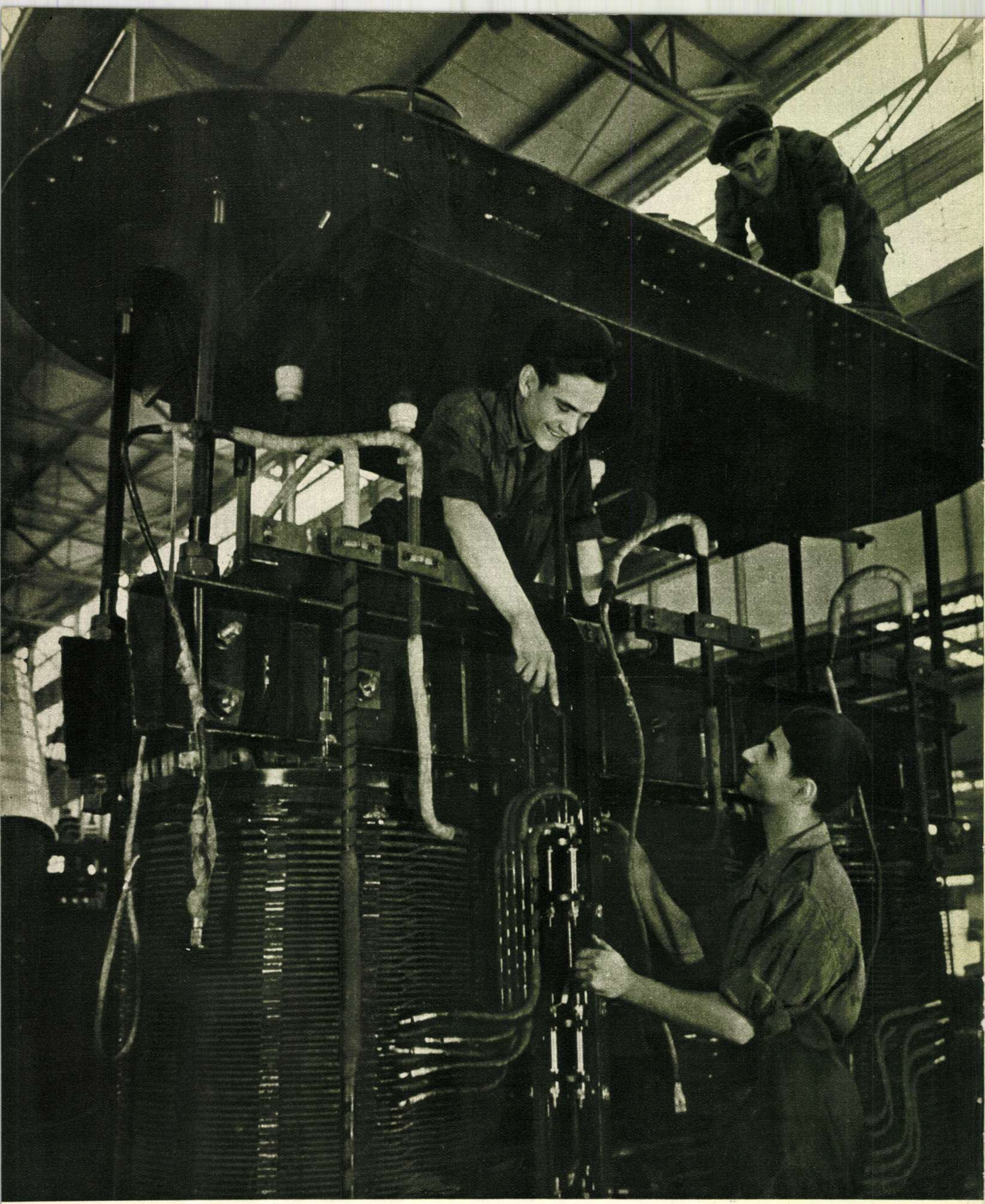

În cei cinci ani care au trecut de la elaborarea planului de electrificare a țării noastre, producția industriei electrotehnice a crescut cu 354,4%. În tot acest timp, nenumărați tineri s-au calificat în cadrul întreprinderilor nou-construite sau profilate în vederea producției electrotehnice. In fotografie: brigada de utemiști, formată din Sandu Petre, Ilie Marin și Ilie Ștefan, de la uzinele „Electroputere" – Craiova se străduiește să dea patriei cît mai multe transformatoare.

Fotografie de Iosif GIUCĂ

Cîntecul pescarilor

de Petre SOLOMON

Cîtu-i Dunărea de lată,
Nu-i pescar să n-o străbată.
Cîtu-i Dunărea de lungă,
Nu-i pescar să nu ajungă
Pîn'la mare, ca să-i scoată
Aurul ascuns în pungă.
De prin bălţi cu luminişuri,
De sub dese stufărişuri,
De prin gîrle cu nomoluri,
De prin limpezile ghioluri,
De sub plavie şi plaur
Scot minerii apei aur.
Cu puzderii de unelte,
Scot mereu comoara Deltei
Şi, cu şi mai multe încă,
Ei o scot din mare-adîncă -
Unde-şi pun în larg capcane
Uriaşe taliane
Şi carmace de oţele
Pentru prăzile mai grele.
Fie vară, fie toamnă,
Vînturile îi îndeamnă –
Vînturi şuie sau domoale, –
Ei tot trec pe-a apei cale
Şi aduc la cherhanale
Peşti din toate ghiolurile,
Răscolind nomolurile,
Peşti greoi de Dunăre,
Unde-i apa tulbure,
Peşti din apa mărilor,
De sub dunga zărilor.
Se întrec brigăzile
Să tot umple căzile,
Căzile şi lăzile.
Nu mai e pescarul slugă,
Nimenea nu-l mai înjugă.
Azi, pescarul are parte
De lumină şi de carte.
Se trezesc cătunele
Bietele, străbunele.
Prind să cînte malurile,
De se miră valurile,
Cîntă glasuri straşnice,
Cîntul muncii paşnice!

COMBINA VIE

– povestire –

de Dumitru MIRCEA

Ilustrații de Tia PELTZ

I

Cînd dau holdele în pîrgă, toată lumea se luminează la obraz. Oamenii trec în fiecare zi pe la ogoare, cearcă spicele și sămăluiesc pe zile secerișul. Așa fac de cînd se seamănă grîu prin părțile noastre.

În acea vreme, în pîrga grînelor, coboară de pe munte, din Oaș, de pe Vișeu și Iza, de la Borșa și Țibleș, un puhoi de munteni cu sarici lățoase în spate, cu gace largi ca poalele femeilor, cu coase legate de-a lungul toporiștii. Năpădesc trenurile, umplîndu-le cu miros iute de trupuri nespălate de mult, cu purici și căpușe, cu strigăte asurzitoare. Toată puterea Oașului năvălește în jos, către lanurile mănoase, pînă pe Mureș și în valea Someșului de jos. Tare mulți vin cu căruțele, aduși de gazde cale de o săptămînă, așa cum frumos ne spune bătrînul Slavici într-o poveste de-a lui. Povestea asta o citeam vară de vară și, de fiecare dată, mă intristam de soarta „Pădurencii", umblînd printre sutele de oameni și cătînd să văd care femeie aduce cu cea din carte. Vedeam fețe supte de drum, de oboseală, femei cocîrjate, năsoase, cu ochi albaștri și buze subțiri, îmbrăcate în zadii cu poalele de mult sure de murdăria trenurilor și a sălilor de așteptare. Oamenii coborau de pe munte, pe jos, pînă-n linia Dornei, la Salva și Năsăud... Așteptau apoi o zi la Beclean. Apoi alta la Măgheruș-Șieu și numa' dup-aia coborau către cîmpia cu holde bogate. Mii de secerători, sute de mii de secerători. Un puhoi asemănător lăcustelor.

Erau și tineri destui printre dînșii, cum sînt și acuma, că și-acuma vin, după cum veți vedea mai departe. Flăcăii, toți pietroși, mici de stat, iuți și aprigi, cu nelipsita trăistucă înflorată, mai sus de brîu, petrecută scurt pe după gît și adusă nițeluș în față. În trăistucă, nelipsitul cuțit, amnarul, iasca și bășica de tutun. Cuțitul mai ales. Cu el jucau un joc sălbatic, aspru, sacadat, într-un ritm surd, icnit și necurmat, asemănător mișcărilor exacte ale unui joagăr uriaș. Dar acei flăcăi, veniți la secerat, erau liniștiți, harnici și buni. Cum se crăpa de ziuă, coasele lor luceau în holde într-un ritm armonic, fascinant, parcă executau un ritual. Căci nicăieri, ca la coasă, nu se poate mai bine vedea cîtă armonie cuprinde ritmul muncii omenești. Coasele tăiau pînă noaptea, cînd nu se mai vedea nimic. O scurtă hodină la amiază și arareori alta, la capul brazdei, cînd oamenii își fumau țigările. Dacă se nimerea lună, coasele fulgerau și noaptea, dînd lucire de oțel cîntecului greierilor.

Veneau și fete destule. Frumoase fete! Purtau la gît o zgărduță împletită iscusit din mărgele mărunte. Toate, ca ceilalți oșeni, se purtau în opinci, cu obielele înfășurate pînă la genunchi. Sara, cîntau niște doine tărăgănate, lungi și monotone, ca bocetele. Rar vreun cîntec vesel dezmorțea întinderile fumurii, argintate de rouă.

Printre acești oameni se aflau tare mulți gușați.

— Din apă—spuneau ei. Iac-așa. Nici nu știi cînd crește gușa. Nici nu știi cînd te sugrumă. Ce să-i faci? Așa-i viața noastră, grea. Vara, secerăm grînele voastre, iarna, secerăm pădurile de la noi. Și tot la voi vin lemnele de acolo. Voi, cîmpenii, sînteți binecuvîntați de dumnedzău. Da... No, iacă; tăiem, să zicem, zece clăi de grîu: trei sute de snopi. După obiceiul din vechimi, o claie-i a noastră: treizeci de snopi. Două clăi, slobod o majă. Cîte clăi trebuie să tăiem, ca să strîngem pită pentru coconii de acasă?

Coconii de acasă îs copiii lor. Așa le spun, ca în cărțile noastre vechi. Răsfățați ori nu, copiii lor îs coconi.

— Am șapte coconi acasă, bade. Dumneata cîți ai? Doi? Oho, îi poți purta înváliți în aur. De-aia noi nu secerăm pe bani. La noi, nu afli pită. Bani mai afli. Coconii nu mănîncă bani. Noi venim aicea după pită. Bag' samă, așa a lăsat dumnedzău. Facem snopii mici, ca să fie clăile mai dese și să dobîndim mai mult. Nu ne suduiți, nu vă uitați urît; sîntem necăjiți, măi oameni. De voi e bine, aveți bucate. De noi îi rău; avem numa' păduri. Nu te poți hrăni cu cetină...

— De ce nu vă trageți încoace? — întrebau uneori localnicii, parcă n-ar fi știut că pămîntul era împărțit și răsîmpărțit, și că n-ai fi aflat o brazdă fără stăpîn.

Muntenii, însă, răspundeau după feleșagul lor; n-a duceau vorba despre pămînt...

— Hei, nu te lasă muntele, bade... Ia, eu trag aci cu coasa și mă bate soarele și mă stoarce de apă... Și parcă văd umbra codrilor și aud vîjîitul cetinii... Și mi se tulbură ochii, parcă dă ceața pe văi... Așa-i omul, blăstămat bag'samă: îl leagă lutul cu funii groase. Oriunde-ar fi, funiile alea îl trag de casa sufletului, înapoi... la vătruță. Așa-i fi și dumneata, dac-ai sta la noi, între codri... Mintenaș ai simți dor după holdele astea și după dealurile pleșuve... Loc mai mîndru ca al nașterii nu se află pe lumea asta...

Poate de aia, oricît ar fi fost de amărîți, de trudiți, mai săraci ca șoarecele în biserică, nici unul nu s-ar fi pripășit pe cîmpie. Nici pomeneală! Nici tinerii nu rămîneau la dragostele înfiripate. Erau vremelnice și se curmau o dată cu secerișul.

Obiceiul acesta a rămas pînă în zilele noastre. I-am întîlnit pe oșeni în fiecare vară, coborînd — acuma cu trenul — de la Sighet spre lanurile bogate din cîmpie. Și plata le-a rămas aceeași: din zece clăi secerate, una-i a lor... Vin cît ce dau grînele în pîrgă. Vin, seceră, își iau dobînda în saci și se trag înapoi la pripoarele de acasă, la codrii mereț și la căsuțele cu acoperiș țuguiat de șindrilă. Cum ajung, cum își cercetează țapinele, securile, fierăstraiele din șoproane, le șterg de rugină și o apucă spre pădurile hotărîte jertfirii. Și taie parchet după parchet, în același ritm armonic și necurmat, desfășurat vara pe întinderea holdelor coapte. Nici unul nu rămîne pe cîmpie, de pripas.

II.

Din pricina asta, a fost mirare între munteni cînd Sîia lui Gheo' Poganu n-a mai vrut să se întoarcă acasă. Sta rezimată de un salcîm, pe marginea drumului, cu ochii scăldați în lacrimi, jucîndu-se cu zdreanța de mărgele, și spunea a zecea oară nemaiauzitele vorbe:

— Spuneți tatii că am rămas aici...

Chezașul — vasăzică responsabilul lor — badea Ursu, un bărbat vîrstnic, cu mustață bălaie și cu gușă, încerca degeaba s-o ducă înapoi:

— Am dat garanție de toți, tu, Sîie, tu... Cum să dau fața cu Gheo'? Cum? Să mă duc la el și să-i spun: „măi Gheorghe Pogane, fătuța ta s-a pustiit pe cîmpie..."?

— Nu mă pustiesc...

— Dacă nu te pustiești, de ce ți s-au umplut ochii de lacrimi?

Fata își duse repede un colț de năframă la ochi și apoi rosti cu hotărîre și încăpățînare:

— Ia, nu-i nici o lacrimă. Așa, de colb... de osteneală.

Mințea Sîia lui Gheo' Poganu și mințea cu bună-știință. Plîngea de-a binelea și nu voia să se arate. Zău că-i răsăreau dinainte poienile cu iarbă grasă și pajiștile înflorite; codrii bătrîni și zănoaga în care, ca îngropat cu verdeață, se afla satul lor. Și turla ascuțită — săgeată, nu alta — a bisericii... Și casa lor veche, înfiptă pe un țanc de piatră neagră. Și tată-su, Gheo' Poganu șchiopul, cu umerii lui uriași, cu mustața căruntă... Frații ei, surorile ei n-or mai vedea-o suind rîpa ca o căprioară, roșie și sprintenă... Tata își va căuta cîrjele și va bate în pămînt cu singurul lui picior... O, dacă ea ar ști carte! Cum le-ar scrie tot ce simte; de ce a plîns și de ce s-a hotărît, totuși. Nici o clipă nu s-a smintit din hotărîre, deși a plîns după locurile și după cei dragi...

— Are să se gate dragostea, Sîie — auzea ea glasul lui badea Ursu, ca dintr-o depărtare — are să se gate dragostea, că-i trecătoare, fată, și-or rămînea numa' durerile și doru'... Tu ești tînără, Sîie, și nu știi ce-nseamnă să fii venetic...

Badea Ursu și-a răcit gura degeaba. Tot degeaba și-a fumat rația de țigări pe două zile, încercînd s-o înduplece pe Sîia... De ce punea dumnealui atîta suflet, vreți să știți? Pentru că badea Ursu încercase la tinerețile sale durerile și dorul de care vorbea acuma, fusese flăcău chipeș, voinic și ager. Jucase și el jocurile străbune, chiuind de răsuna împrejurul:

„Cît îi Maramureșu',
Nu-i ficior ca io și tu...
Da nici acela nu-i ficior
Care n-are la picior
Trei cuțîte și-un piștol
Și-o glajă de monopol“.

L-au scos din roata feciorilor chemările la oaste... Și-a cătănit vreo cinci ani în Herțegovina, în Tirol, în Bavaria. Din Bavaria, a trecut —eliberat din armată—tocmai în Anglia, la minele de cărbuni, socotind că acolo se cîștigă bani să-i duci cu sacul... Pe urmă, de mai mulți bani s-a vorbit că s-ar afla în America. A trecut și apa cea mare, cu trei lire în buzunar. Cît au ținut lirele, a mîncat; dupaia, n-a mai avut ce face. În tavernele din porturile de pe coastă, cînta cu alți emigranți un cîntec prelung, trist, tradus poate în toate limbile acelui babilon deznădăjduit:

„Aicea trudesc, dolaru'
să-l cîștig, bată-l amaru',
Arde-l-ar focu' și jaru'!
Doamne, departe-i Ardealu'...“

Abia după doisprezece ani, izbuti să vină acasă, în preajma primului război. Cînd a văzut turla bisericii, a căzut cu fața la pămînt și a sărutat țărîna, plîngînd. ...Nu după multă vreme, l-au îmbrăcat iar cătană, pentru alți vreo cinci ani.

— Tu, Sîie, nu știi ce -nseamnă să fii venetic...

Sîia sta răzimată de salcîm, cu ochii scăldați în lacrimi, și aștepta, la marginea drumului, să vină omul pentru care lepădase și văiuga, și casa părintească, și poienele dintre ienuperi. Dac-ar fi știut carte, i-ar fi scris tatălui cam cum ne-om osteni să arătăm mai la vale...

III.

În acea vară, oșenii veniți în Rătunda, la secerat, văzură pentru cea dintîia dată o combină. O namilă roșie, împletită din fier și sîrmă, duduind necontenit pe lan. Colectiviștii veneau cu carele și cu camionul, încărcau boabele și-și vedeau de drum... Pe miriște rămîneau grămezile de paie, și ele degrab' strînse și duse la gospodărie.

Oșenii și-au lăsat coasele pe brazde și s-au mirat de șandramaua aceea. S-a mirat și Sîia lui Gheo' Poganu, cu cîtă mirare a încăput în ochii ei mari și luminoși, negri, mai negri decît cea mai neagră mură. Ochii aceia parcă anume erau făcuți, ca să te uiți într-înșii...

— Ce vă uitați așa, oameni buni? — i-a întrebat mecanicul, sucindu-se pe scaunul său de la volan. Asta-i combină cu motor. Ne luăm la întrecere?

Oșenii au zîmbit subțire, rușinați. Dar Sîia, ca în atîtea alte rînduri, nu s-a răbdat să nu dea răspuns:

— Nu te lăuda, voinice. Vezi coasta aia unde secerăm noi? Suie-te pe ea dacă poți... Te-ai întoarce de zece ori peste cap.

Oșenii rîseră satisfăcuți...

— Combina ta e cu motor, voinice — urmă Sîia...Dar acolo unde trudim noi, trebuie combină vie. Iacă-o! — și-l pocni pe un tovarăș peste umăr.

Oșenii rîseră și mai satisfăcuți...

Flăcăul de la volan nu găsi un răspuns potrivit, așa că rîse și el, zgomotos, ambreie și-și văzu de lucru. Dar, colea, spre sară, după ce soarele însîngerase asfințitul, oșenii îi auziră vocea în capul coastei:

— Ei, cum stă combina vie?

Era un tînăr zdravăn, nu prea înalt, vînjos și cu niște mîini puternice, vînoase, ars de soare — negru de ars ce era. Cînd rîdea, i se vedeau dinții albi-albi, rînduiți frumos, ca boabele de cucuruz.

— Nu veniți la țigări? — îi îmbie dînsul, așezîndu-se pe un snop.

I-a răspuns badea Ursu, glumind:

— Mai avem de tăiat două clăi și împlinim norma... Pe urmă, hodinim. Dumneata ai isprăvit pe ziua de azi?

— Mi-a venit schimbul... Dar tu, combiniță cu ochi negri, n-ai schimb?

Sîia rîse și zvîrli către el un bulgăre:

— Schimbul meu stă pe snop, trage duhan și ne ține din lucru.

Flăcăul stinse țigara sub talpă, se îndreptă spre Sîia și-i ceru:

— Dă-mi de lucru...

— Poftim! Este ce... Leagă, snopi.

A ieșit luna nu peste multă vreme și oșenii s-au așezat să mănînce. Apoi, după socoteala lui badea Ursu, să doarmă un ceas-două, și să se apuce iar. Sîia îl necăjea întruna pe mecanicul combinei:

— Du-te, măi omule, și te culcă. Ai să dormi mîne pe elefantu' tău, și-o să te răstorni.

— Asta nu-i treaba ta!

— N-aș vrea să te văd chilav. Păcat de-așa fecior.

— Ei, drace, nu cumva ți-ar părea rău?

Sîia nu răspunse. Privii către văile largi, argintate de lună, și o vreme ascultară în liniște cîntecele greierilor. În vale, pe toloacă, sta și combina, semn că mecanicul cina.

— Ești de-aici, din Rătunda?

— De-aici. Colectivist.

— Unde-ai învățat meserie?

— În armată. Dar o fac numai vara, la seceriș. Nu m-am angajat la S.M.T., că am părinți bătrîni.

— Ar trebui să te însori...

— Ar trebui... Da' nu mi-am găsit păreche.

— Nu-i chiar așa de greu.

— Dacă nu-i chiar așa greu, de ce nu te-ai măritat?...

— Știu eu? Poate că n-am găsit păreche.

Rîseră. Apoi se întrebară cum îi cheamă. Lui îi spunea David. Poate că și-ar fi spus mai multe în acea sară, dacă nu s-ar fi auzit glasul gros al lui badea Ursu, care, după ce a tușit cu înțeles de vreo zece ori, spuse:

— Sîie, culcă-te tu, copilă... Las-o, domnule, să doarmă.

— O las, bade, da' zice că n-o prinde somnul...

— De ce răspunzi în locul meu? Uite, că mă prinde... Spune-i, bade Ursule, să-și vadă de cale.

Fata chicoti ușurel și-l împinse cu gingășie. David îi puse o mînă pe umăr, o strînse, oftă și se ridică de pe snop.

— De ce-ai oftat? — șopti Sîia, în așa fel încît pe David îl trecu un fior din creștet pînă-n tălpi.

Își trecu mîna prin păr și răspunse cu glas sugrumat:

— Întreabă-mă mîne sară, Sîie. Noapte bună.

De trei ori l-au suduit colectiviștii pe bietul David a doua zi. Ba că intra prea mult în holdă, încît rămînea pînză „pe stînga“, și-i pagubă; ba tăia numai o șirincuță cît ai lua cu coasa; ba se trezeau cu combina mînată-n „a treia“... David își ținea ochii tot mai des către coasta pricinașă, unde sclipeau coasele oșenilor. Căci, încă de dimineață, fluturase acolo o năframă albă, făcîndu-i semn. Mai trebuie spus pentru ce erau nemulțumiți colectiviștii?

— Ți-s ochii la combina vie, diavole, bată-te soarele! — îl rîse ajutorul. Ai să rămîi cu gîtul strîmb!...

— Tu închide-ți lefărdaia, să nu te pocnesc!

— Sai! — se feri a frică, batjocoritor. flăcăiașul.

Holda de pe coastă scădea văzînd cu ochii; în aceeași măsură creștea supărarea lui David. Cine știe în ce hotar se vor duce ochii cei negri... Și, ca să se arate totuși bărbat, își spunea: „te-au pus în suliță, Davide... te-au străpuns și te-au atîrnat frigare, deasupra unui jar. Iaca, una ca asta n-am crezut“...

Sara, la asfințita soarelui, văzînd coasta rasă și oșenii clădind ultimele clăi, David simți că nu mai poate sta la volan. Parcă scaunul cel comod se îmbrăcase în piele de arici. Cînd își văzu schimbul, opri, sări de-a dreptul pe pămînt și-și luă haina, peste măsură de grăbit. Sui coasta într-un răsuflet și se opri în marginea satului, lîngă un salcîm bătrîn. Acolo se așeză pe iarbă și-și aprinse liniștit o țigară. Sîia încă nu trecuse către sat.

Prea multe nu și-au spus în sara aceea. Sîia nu l-a întrebat de ce l-a apucat oftatul ieri, la despărțire. I-a povestit de tatăl ei, care a fost mare staroste peste tăietorii de păduri vreme de douăzeci de ani, pînă acu' vreo cinci ani, cînd un lemn i-a terciuit piciorul drept. De atunci, bolește. Mama s-a săvîrșit nu demult, dintr-o boală veche la rărunchi. Ei sînt șase frați, dacă vrea David să știe neapărat. Dacă mai vrea să știe și altceva, atunci poate să afle cum susură cele trei pîrăiașe limpezi, care se slobod din creastă, pe trei văiugi și împlinesc în vale un rîuleț gălăgios; mai poate afla că, la vreme de sară, stelele-s mai limpezi ca pe cîmpie și văzduhul e atît de curat, încît pare de sticlă...

— Nu zic, frumoase locuri aveți voi, Sîie, dar nici cu ale mele nu mi-e rușine... Și să mai știi că acuma-s mai frumoase. Trăim mai bine; d-aia. Vrei să vii pe la gospodăria noastră? Peste o săptămînă, avem sărbătoare mare: împlinim patru ani de colectiv. Vii? O să avem bere și horă... Să vii, Sîie, nesmintit. Voi, acolo, mai trăiți și acuma ca mai demult. Să vii și să vezi cîte s-au schimbat la noi, în Rătunda. Numai în patru ani. Ai să-ți dai seama ce-o fi peste patruzeci!

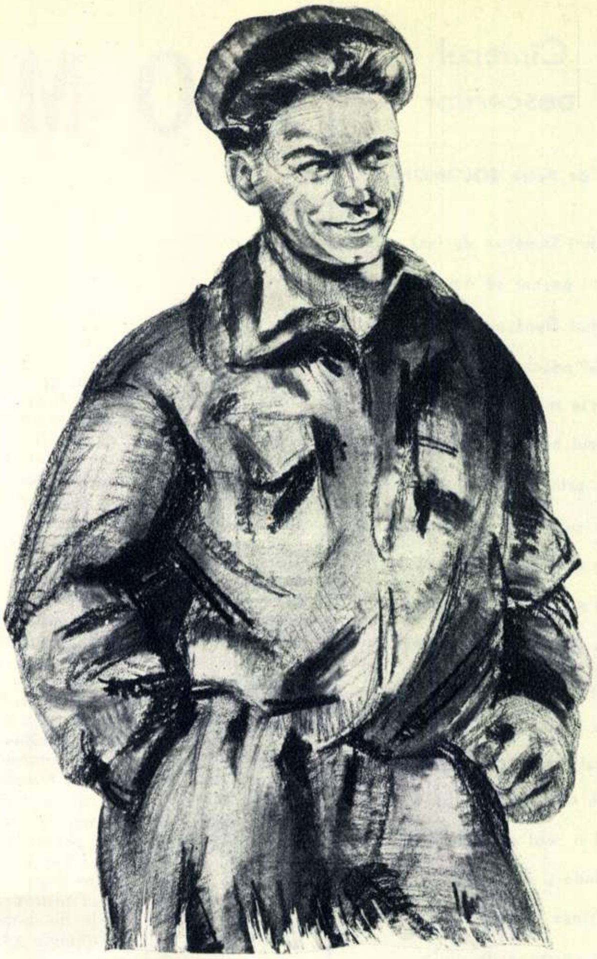

IV.

...Aici n-avem loc pentru discursuri, așa că vom trece peste prea frumoasa cuvîntare a președintelui. N-om pomeni nici despre masa întinsă în cinstea invitaților, nici despre împărțirea avansurilor, deși toate, una după alta, i-au uimit pe oșenii aduși de Sîia... Noi ne-om amesteca printre tineri, ca să ne simțim mai bine, vom bea bere cu ei, rece ca gheața — doar s-au îngrijit colectiviștii și de o ghețărie — și vom rîde. Ne-om prinde și la horă, bătucind pămîntul, pentru că n-a văzut ni-

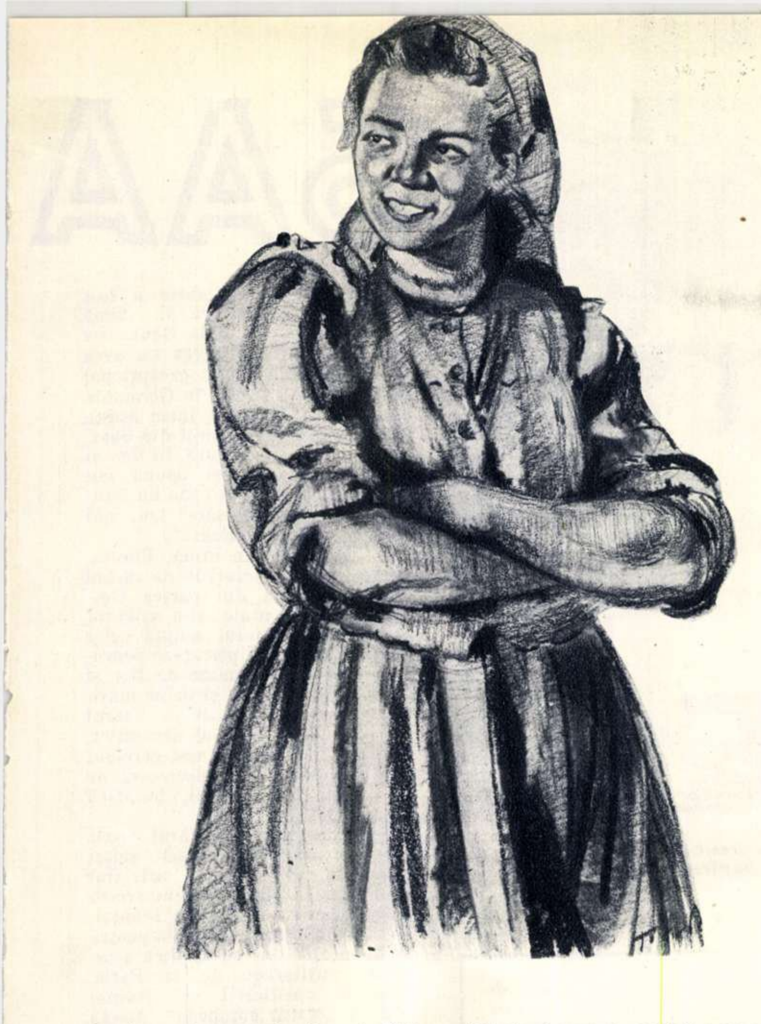

meni pe lumea asta tineret fără joc. Las' să asude muzicanţii, dacă le-a plăcut să se facă muzicanţi. Să cînte pe rînd, dacă toţi o dată ostenesc mai repede. Dar să cînte !... Să cînte — nu să facă pe reacţionarii. Că aşa sîntem noi, colectiviştii. Ori facem o ispravă ca lumea, ori o dăm dracului...

— La voi cum se joacă, Sîie?

Întrebarea asta a trezit în fata cu ochii negri nu ştiu ce mîndrie ascunsă. L-a tras pe David deoparte şi, suflîndu-i fierbinte în obraz, i-a spus repede:

— Ai vrea să vezi? Da? Să-ţi dăm o probă?

N-a mai aşteptat răspunsul lui. Drept la badea Ursu s-a dus. A turuit înaintea bătrînului, în aşa fel, încît, de la împotrivire, l-a tras către şovăială şi apoi l-a hotărît. Bătrînul a trecut din om în om, pîn-a împlinit numărul de patruzeci... Patruzeci de bărbaţi, în cap cu dînsul. (Am uitat să amintim că badea Ursu a stat la masă cu preşedintele şi a băut cînd ţuică după vin, cînd bere după ţuică, asa că acuma era roşu ca ardeiul şi-i stăteau mustăţile ţăpuşe). Cei patruzeci de bărbaţi şi-au cercetat trăistuţele de subsuoară. Au văzut că nu le lipseşte nimic. Atunci şi-a ales fiecare cîte o munteancă. După aia, Şîia s-a oprit înaintea lui David şi i-a spus: „gata!“, David, îndată pe bină, i-a ogoit pe muzicanţi şi a strigat:

— Tovarăşi... În cinstea sărbătorii noastre, oaspeţii munteni veniţi la secerat în satul nostru vor să joace ca pe la ei. Lăsa-i-om?

S-a înstăpînit linişte şi curiozitate. În această linişte—mai mult zumzet — muntenii şi-au alcătuit un cerc şi, la un semn al lui badea Ursu, patruzeci de cuţite ridicate deasupra capetelor au sclipit dintr-o dată în soarele ajuns la ojină. O dată cu sclipirea, începu cîntecul şi jocul muntenilor. Apoi cuţitele poposiră între dinţi... Cîntecul începu ca un fel de geamăt adînc şi urcă, urcă, urcă, pînă ţîşni un ţipăt ascuţit: „hu-u-îî-iii!“ In acea clipă, cuţitele, smulse dintre dinţi, luciră iar în pumni, săgetînd ritmic, deasupra capului, şi izbucni cîntecul, numai scrîşnet din dinţi şi mîrîit de om înfuriat:

„...hu-î-iii, spusu-i-am lu' badea Giuri
să se suie-n vîrfu' şurii
şi să strige peste sat
că-io-s ficior de -nsurat!
Di-li-şi, di-li, di-li!“

Fiecare silabă fu parcă înfiptă, de călcîiele oamenilor, în pămînt, de cuţitele lor, scrijelită pe cer, într-un ritm sălbatic, surd, ca de fierăstrău. Parcă-ţi bătea cineva cuie în cap, cu lovituri exacte de ceasornic:

„hu-î-ii, bine-mi taie cuţîtu'
că l-am ascuţît amu,
pe tocilă la primar
să tai carne de jîndar!
Di-li-şi, di-li, di-li!“

Patruzeci de bărbaţi ţintuiau cuvintele de pămînt şi de cer. Patruzeci de femei, în acelaşi ritm necurmat, dădeau ocol, fiecare femeie perechii sale, ca un satelit, şi întregul cerc se rotea încet, ca o piatră de moară în jurul osiei. O roată vie, imensă, ameninţătoare, o forţă sălbatică, dominată de ritm:

„hu-î-ii, că nici jăndaru' nu-i de fier
să nu tune brişca-n el;
că num-o dată mă scutur
tăţi jăndarii pică-n c...
Da io, cu Ionic-al nost'
doborît-am gradu' jos.
Ş-am bătut şăfu' de post
aşa cît de jîb o fost...
Că de-i cătană-mpărătească
de mine să se ferească!...
Di-li-şi, di-li, di-li!“

Colectiviştii, uimiţi de această privelişte grozavă, nici nu clipeau; nici să răsufle n-aveau curaj. Femeile se trăseseră, înspăimîntate, îndărătul bărbaţilor, uitîndu-se cu spaimă şi cu pizmă, totuşi, la muntencele din cercul rotitor, care băteau îndesat pămîntul, strecurîndu-se pe sub cuţite, agitîndu-şi năfrămile. Din cîntec răzbătea o forţă uriaşă de ură, de răzbunare, de luptă îndărătnică împotriva unor silnicii de veacuri întruchipate în figura jăndarului împărătesc.

— Ei, ţi-a plăcut? — îl întrebă Sîia pe David, încă gîfîind după joc.

— Straşnic! Grozavi, oamenii de pe la voi! Mi s-a ridicat părul măciucă.

— De ce? Tu nu eşti cătană-mpărătească... — îl rîse ea, strîngîndu-l de mînă.

— Aşa-i. Îs mai degrabă fecior de însurat.

În vremea asta, colectiviştii aplaudau zgomotos, înconjurîndu-i pe munteni şi înghesuindu-i cu sticlele cu bere. Un tovarăş de la raion găsi de cuviinţă să declare:

— Poporul are pretutindenea cîntece de luptă.

După care, ciocni şi dînsul cu primul muntean întîlnit.

Petrecerea s-a întins pînă către miezul nopţii. Flăcăii din sat se munceau să înveţe şi ei jocul care-i ţinuse cu răsuflarea oprită, se munceau, lac de apă, şi tot nu-i mulţumeau pe munteni. „Nu-i bun, mai îndesat, mai rupt, mai mereuţ: prea repede... da' nu moale, aspru, aspru... cum ai trage cu fierăstrăul...“

David o ţinea pe Sîia de mijloc şi-i spunea încet la ureche:

— Cînd te mai văd, drace cu ochi negri?

— Parcă trebuie? Peste o săptămînă, cată-mă la Vişău.

— Te cat pînă la capătul lumii. Şi dincolo de el te cat.

O strînse către dînsul şi simţi cum trupul ei vînjos se împotriveşte... Mlădioasă-mlădioasă, dar tare.

— David, io nu-s de-alea...

— Ştiu. Eşti aşa cum îmi place mie.

La aceste vorbe, Sîia oftă adînc, simţind că din şaga lor a înflorit un nu ştiu ce, care o tulbură. Se desprinse, simţind pentru întîia dată că i se umezesc ochii... Ar fi vrut s-o întrebe de ce a oftat şi să-i răspundă: „întreabă-mă mîne sară“, aşa cum i-a spus el la prima întîlnire... Dar se pare că David n-a auzit oftatul. A văzut-o cum se amestecă printre munteni şi a oftat el adînc, o dată, de două ori, poate chiar şi a treia oară... Şi un prost putea să vadă că bieţii tineri mureau unul după altul.

V.

Dumneavoastră vreţi să ştiţi acuma dacă s-au luat ori nu. Vezi bine că s-au luat; altfel n-aş fi avut de unde şti toate cîte le-am spus pîn-aici. Dar trebuie să mai ştiţi că, pînă la prima sărutare, au mai trecut de la petrecere două zile şi o sară. În a doua sară, a încercat biata Sîia o mare umilinţă.

— Tu zici că te duci, Sîie. Dar am să-ţi scriu şi tu va trebui să-mi răspunzi.

Sîia s-a întors spre dînsul şi i-a spus ruşinată:

— Eu, David, nu ştiu carte!...

David s-a mirat ca de un lucru nemaiauzit.

— Nu te mira. Aşa a fost să fie.

David a cuprins-o atunci cu toată puterea braţelor lui şi s-au sărutat aşa cum toată lumea ştie că-i primul sărut; ceva mai bun nu se află sub stele...Cine zice că nu-i aşa, acela n-a iubit niciodată şi-i numai pe jumătate om. Treaba lui! Deasupra noastră şuşuie vîntul în salcîm şi împrejuru-ne cîntă greierii.

— Apoi, dacă-i aşa, Sîie, nu te las să te mai duci... Mie nu-mi trebuie avere...Are colectivul destulă, numai sănătate ne trebuie, Sîie... Aşa-i că nu te mai duci înapoi?

O, văile... văile înspumate şi verzi! Cum bolboroseşte apa sub puntea de sub ţanc şi cum bate clopotul dimineaţa! Dacă n-ar fi văzut Sîia că mai bine ca lîngă acest om tînăr, nicăieri nu i-ar fi, poate s-ar fi dus înapoi sub acoperişul ţuguiat de şindrilă, la poalele codrului de cetină... I-o fi dor, de toate i-o fi dor... şi de vatră, şi de tata, şi de fraţi... Sătenii ei se tem că o va ajunge răutatea oamenilor, ca pe o venetică ce se află, o oarecine venită în casa altuia numai cu ceea ce din naştere are... Dar, oameni buni, dragii mei, ăştia-s alt fel de oameni! Nu i-aţi văzut muncind laolaltă pe ogoare, adunînd totul în hambar şi împărţind fără sminteală, după vrednicie? Inseamnă că vrednicia are preţ în ochii lor, tată Gheo' şi bade Ursule... Şi-apoi, eu mă ştiu vrednică şi tot aşa m-a sămăluit bărbatul meu. N-am să fiu venetică; mi-or preţui virtutea şi m-or lăsa slobodă să mă sui cît de sus: „du-te, Sîie; lumea-i a ta“. Aşa zice David. Uitaţi-vă în ochii lui şi vedeţi că-s ochi de om care nu cunoaşte minciuna.

Dar unei mirese i se cade să plîngă. De-aia plînge şi Sîia acum, oricît încearcă David s-o molcomească. Se plîng cu lacrimile miresei zilele prunciei, ale fecioarei isprăvite, ale anilor ce vin încărcaţi de neştiuturi... Mai cade şi cîte-o lacrimă de fericire; ţi-ai găsit un liman la care ai nădăjduit.

— Ce tare-ţi bate inima, David...

— Bate. Bat acolo, acuma, două, tu fată!...

VI.

Aşa că badea Ursu şi-a fumat degeaba raţia de tutun pe două zile. Sîia nu s-a mai dus înapoi. Badea Ursu a fost nevoit să ia din mîna lui David cîteva sute de lei, pentru ca „socrul şi cumnaţii“ să nu alerge după bani împrumut, ca să vină la nuntă.

Sîia, munteanca, a ajuns degrabă şi ştiutoare de carte, şi fruntaşă în gospodărie. În glumă, i se spune şi azi „combina vie“, întrucît e tot atît de neobosită ca un motor. În casa ei, a hodinit cîteva zile povestitorul mai sus iscălit. Avea şi un copil, David, un mormoloc de vreo şase luni. Şi mi-am adus aminte de trista soartă a pădurencii despre care aşa de frumos ne povesteşte badea Ion Slavici. I-am spus-o tovarăşei Nastasia. Dumneaei a rîs, laolaltă cu soţul său, David:

— Pe vremea aia nu erau gospodării colective...

— Adevărat-adăugai. Nu erau nici oameni ca dumneavoastră, asta-i...

Am golit împreună, în cinstea zilelor noastre, nu ştiu cîte pahare de vin, în vreme ce viitorul ne privea cu drag prin ochii mari şi luminoşi ai lui David cel de şase luni...

SAA

Ziua de 23 octombrie a fost așteptată cu strîngeri de inimă atît la Paris, cît și la Bonn. De fapt, în duminica aceea nu avea să se întîmple nimic excepțional nici în Franța și nici în Germania occidentală. Undeva, între aceste două state, însă, poporul din Saar, regiune atît de bogată în fier și cărbune, urma să-și spună cuvîntul, dacă va primi sau nu „statutul“ de „europenizare“ sau, mai bine zis, de „atlantizare“.

...Cu opt ani în urmă, Franța, renunțînd la reparațiile de război care-i reveneau din partea Germaniei occidentale, și-a asigurat în schimb controlul asupra celor 2600 de kilometri pătrați ai Saarului, împînziți cu mine de fier și cărbune, cu oțelării și uzine mari. Faptul acesta a făcut ca Saarul să redevină un măr al discordiei, pe care monopoliștii vest-germani s-au străduit să-l recucerească de la colegii lor francezi, bucățică cu bucățică.

Spre deosebire de mărul oferit drept premiu de frumusețe zeiței Venus de către chipeșul Paris, fiul lui Priam, la sfîrșitul anului trecut mărul saarez a fost oferit Franței, de astă dată drept momeală pentru ca deputații ei să ratifice acordurile militariste de la Paris. Răsplata ratificării era tocmai vestitul „statut european“. Acesta prevedea ca Saarul să intre din punct de vedere administrativ în așa-numita „Uniune a Europei occidentale“ — care nu-i altceva

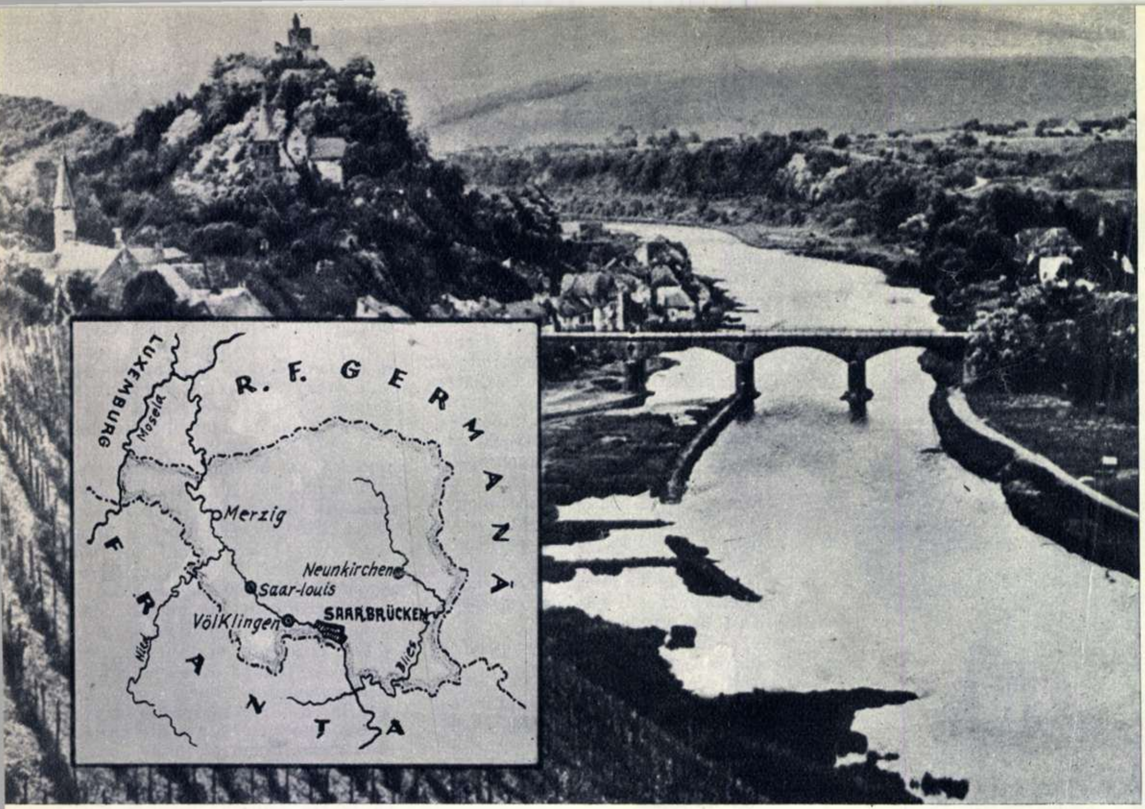

Natura a fost darnică cu regiunea Saar. Frumusețile și mai ales bogățiile ei au trezit însă de mult poftele acaparatoare ale monopoliștilor germani și francezi. „Statutul european“ i-ar fi împăcat și pe unii, și pe alții. Dar populația Saarului a vrut să fie alt fel...

Din „inexpugnabila“ linie de fortificații „Siegfried“, în care Hitler își pusese atîtea speranțe, n-au mai rămas decît ruine. „Bine că pot folosi și ele la ceva“, pare a spune această veselă gospodină din Saar.

Granițele artificiale nu-i pot despărți pe germani de germani. O sută treizeci de copii din Saarbrücken și-au petrecut în acest an vacanța în tabăra pionierească de la Eisenach, din Republica Democrată Germană.

R - un măr al discordiei

decît o grupare militară a Angliei, Franței, Italiei, Germaniei occidentale, Belgiei, Olandei și Luxemburgului, subordonată Pactului Atlantic — iar economia, vămile, finanțele regiunii să revină Franței.

Dar peste voința celor 950.000 de locuitori ai Saarului, nu se putea trece atît de ușor. Trebuia să li se ceară consimțămîntul pe calea unui referendum. Ziua de 23 octombrie 1955 a fost fixată ca dată a scrutinului.

...Cu cîtva timp înainte de referendum, în orașul industrial Neunkirchen a luat cuvîntul, la un miting, președintele guvernului saarez, Johannes Hoffman, omul monopolurilor anglo-franco-americane. Cînd întrunirea era în toi și Hoffman pleda de la tribună în favoarea „statutului european", mulțimea izbucni într-un singur glas:

— Hoffman, fă-ți bagajele!

— Hoffman ești un trădător de patrie!

A început o busculadă între cele cîteva mii de manifestanți și poliție, care s-a soldat cu 23 de răniți, dintre care 4 purtau uniforma polițienească... Aceasta n-a fost nici prima, nici ultima încăierare.

Parisul și Bonnul priveau cu teamă spre masa aceea de mineri, de oțelari, de tineri și bătrîni care se perindau prin fața urnelor, depunînd buletine, care, în marea lor majoritate, purtau: NU! Au votat 640.742 de saarezi. 423.440 —adică 67,70 la sută din numărul votanților — au spus NU! „statutului european".

Imediat ce s-au aflat rezultatele, Hoffman n-a avut altceva de făcut decît să urmeze sfatul primit cu puțin timp înainte și să-și strîngă bagajele. Guvernul a demisionat, urmînd ca noul cabinet să pregătească viitoarele alegeri generale.

Comentatorii din presa occidentală au fost nevoiți să recunoască faptul că NU-ul saarez a dovedit pe de o parte falimentul ideii așa-zisei „unități vest-europene", în jurul căreia s-a făcut atîta vîlvă în ultima vreme în cercurile politice de la Washington, Paris, Londra și Bonn, iar pe de altă parte a dovedit adîncirea contradicțiilor deja existente între țările participante la Pactul Atlantic.

Și acum se naște o întrebare: există oare o cale de rezolvare a problemei Saarului? Fără îndoială că da, numai că drumul pe care trebuie să se meargă nu trebuie să fie cel ales de cercurile cîrmuitoare de la Washington, Paris și Bonn.

Saarul este o regiune germană, saarezii sînt germani și, după cum spunea tovarășul Maurice Thorez, nimic pe lume nu-i poate face francezi. Totodată, nu trebuie însă să se uite interesele Franței, a cărei economie este atît de strîns legată de industria regiunii Saar.

Tocmai de aceea unificarea Germaniei într-un stat pașnic și democratic ar face posibil un acord germano-francez asupra Saarului pe baza recunoașterii faptului că regiunea Saar este o parte integrantă a Germaniei, dar ținîndu-se seama și de interesele securității și economiei franceze. In acest sens s-au pronunțat și conducătorii Republicii Democrate Germane. NU-ul saarez a fost un puternic strigăt ieșit din piepturile a sute de mii de oameni care cer ca patria lor — Germania — să fie o țară unită, liberă, pașnică și democrată.

COMENTARII AMARE...

Rezultatul referendum-ului din Saar este considerat în cercurile imperialiste și în numeroase ziare burgheze din occident drept încă un eșec serios al politicii atlantice:

„Daily Mirror" (Anglia): *„...politica anglo-americană a suferit încă o înfrîngere, pe care ea însăși a atras-o asupra sa".*

„Le Monde" (Franța): *„...respingerea „statutului european" constituie o nouă înfrîngere serioasă a diplomației franceze".*

„Paris Presse l'Intransigeant" (Franța): *„...S-a năruit întregul edificiu, construit cu atîta dificultate între Paris și Bonn. In Europa începe o criză serioasă".*

„Daily Telegraph and Morning Post" (Anglia): *„aceasta* (rezultatul referendum-ului—n.r.) *va avea urmări și mai mari pentru unitatea Occidentului. Un serios eșec a suferit și ideea uniunii europene..."*

Agenția „United Press" (S.U.A.) se teme ca nu cumva rezultatul acestui referendum *„să ducă din nou la încordarea relațiilor între Franța și Germania"* ceea ce *„ar slăbi serios unitatea trainică a puterilor occidentale..."*

Funcționari vamali și polițiști francezi efectuînd un control la frontiera dintre Saar și restul Germaniei, înainte de referendum.

În timpul campaniei electorale au avut loc numeroase ciocniri între poliția lui Hoffman și populația.

Acest muncitor miner saarez nu are nici o îndoială cu privire la adevăratele intenții ale monopoliștilor. De aceea, el a opus un N U! categoric ← *„statutului".*

„Ce mă fac acum?" pare a se întreba — după vot — domnul Johannes Hoffman, fostul președinte al guvernului saarez, adept al „europenizării" Saarului. ←

actualităţi teatrale şi cinematografice

TEATRELE VĂ AŞTEAPTĂ...

Vă prezentăm alăturat cîteva imagini din patru noi premiere ale actualei stagiuni. După cît se vede, teatrele noastre au grijă să răspundă celor mai diferite preferinţe: amatorul de teatru poate alege între o dramă istorică în versuri, cum e „Răzvan şi Vidra", şi cunoscuta operetă a lui Strauss, „Liliacul", ori între piesele originale ale dramaturgilor Mioara Cremene („Trestiile de aur") şi Petru Dumitriu şi Sonia Filip („La ora 6"). Îi sfătuim însă ca alegerea să se soldeze cu vizionarea... tuturor celor patru spectacole. Şi argumentele nu lipsesc.

Din spectacolul Teatrului Municipal putem afla — povestită prin jocul interpreţilor principali Tanţi Cocea şi Septimiu Sever — povestea pe care, în urmă cu aproape un secol, Bogdan Petriceicu Haşdeu a scris-o despre Răzvan — ţiganul eliberat din robie, devenit căpetenie de haiduci, iar apoi domn al Moldovei — şi despre iubita lui, apriga Vidră, a cărei nemăsurată ambiţie îl va duce pe Răzvan la pieire.

Nemuritoarea muzică a lui Iohann Strauss ne va transporta — în opereta pusă în scenă de Nicuşor Constantinescu în interpretarea cîntăreţilor Ion Dacian, Puica Alexandrescu, Viorel Chicideanu, Dia Panaitescu şi alţii — în acea strălucitoare atmosferă vieneză, în care bunăstarea şi plictisul îi împing pe beneficiarii avuţiilor imperiului habsburgic la tot felul de aventuri şi farse năstruşnice.

Este binecunoscut interesul pe care îl prezintă, pentru noi toţi, piesele dramaturgiei noastre originale. Nerăbdarea cu care au fost aşteptate spectacolele puse în scenă la Teatrul Naţional („Trestiile de aur" de Mioara Cremene) şi Teatrul Armatei („La ora 6" de Petru Dumitriu şi Sonia Filip) îşi are deci o deplină justificare. Spectacolele şi realizatorii lor aşteaptă acum, o dată cu aprecierile criticii de specialitate, şi cuvîntul plin de greutate al celui mai competent critic: publicul. Iar pe acesta, toate teatrele Capitalei noastre îl aşteaptă cu porţile deschise.

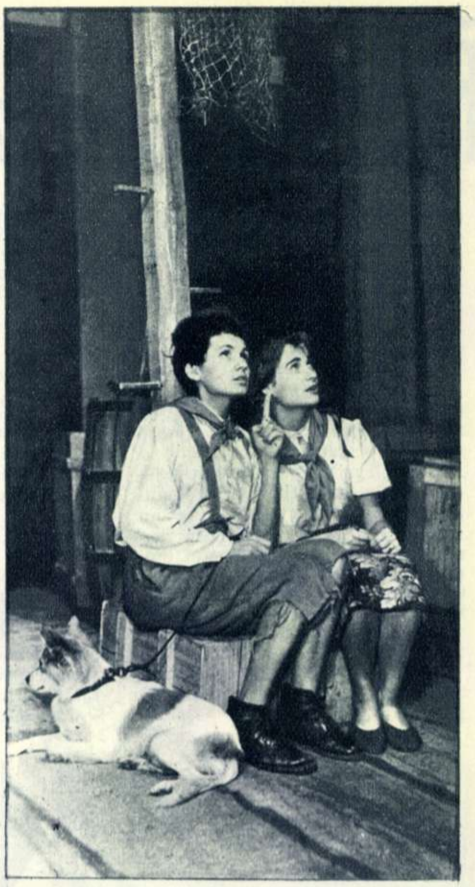

Micul Tomca (în care veţi revedea cu plăcere pe Raluca Zamfirescu) şi prietena lui bună, Lenţa (Puşa Preda), într-un moment „liric" din piesa „Trestiile de aur". Era să uităm un personaj principal: pe cîinele Bobic (care în mod obişnuit apare în arena Circului de Stat).

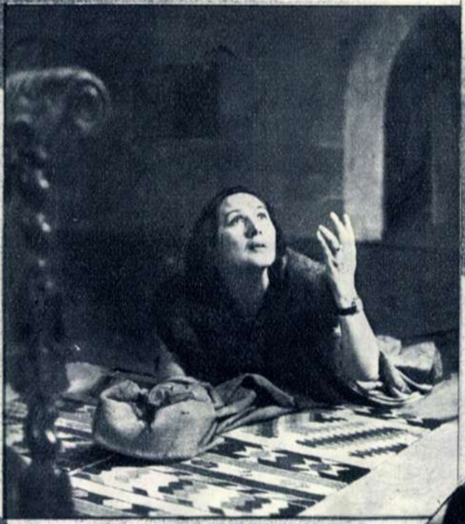

Tanţi Cocea în rolul Vidrei, în timpul unei repetiţii a piesei „Răzvan şi Vidra", pusă în scenă de regizorul Ion Olteanu.

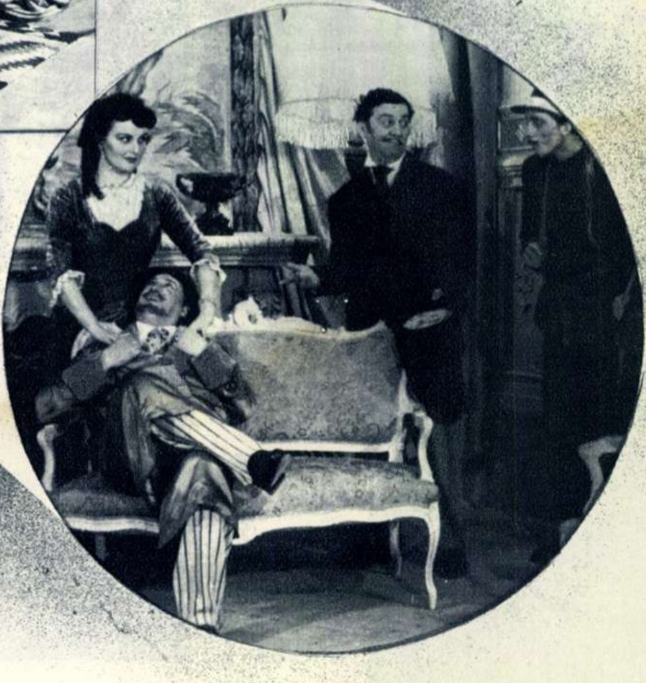

Scenă din opereta „Liliacul", pe care de cîteva zile o puteţi vedea pe scena Teatrului de Operetă.

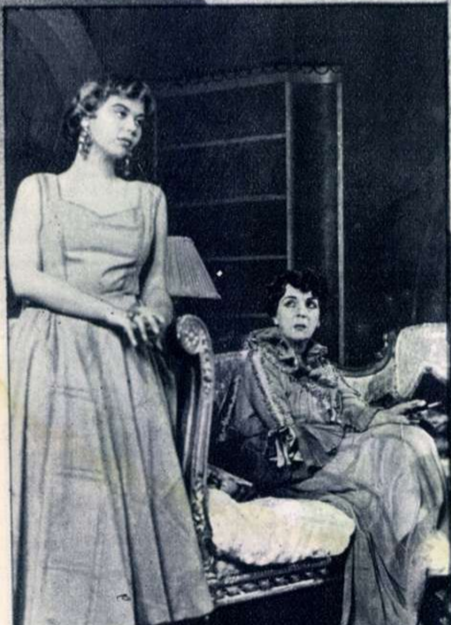

Liliana Delescu şi Nataşa Alexandra în piesa „La ora 6", pusă în scenă de I. Rafael (asistent-director de scenă, Ecaterina Schön).

Şantier plastic

O scurtă vizită prin atelierele cîtorva artişti, o răsfoire indiscretă a mapelor de lucru sau o privire aruncată pe furiş pe tablourile – ascunse încă, pînă la expoziţia regională, curiozităţii publice — şi iată că „Flacăra" poate oferi cititorilor ei un „şantier plastic" deosebit de interesant. La capătul unei veri petrecute în cele mai îndepărtate colţuri ale ţării, printre oamenii noi ai contemporaneităţii noastre, pictorii şi graficienii s-au regăsit în atelierele lor, faţă-n faţă cu rodul unei munci pasionante de documentare umană şi artistică. Prezentăm aci cîteva din lucrările lor.

Gh. Ivancenco şi Eva Munteanu – ca şi mulţi alţi pictori – s-au simţit atraşi de Valea Jiului şi oamenii săi. Că nu asprul pitoresc exterior al acestui peisaj geografic şi uman a determinat interesul artiştilor, ci mai ales bogăţia lăuntrică a minerilor, aceşti eroi ai cotidianului nostru, ca şi noul din natura pe care o stăpînesc mereu mai puternic, o dovedesc şi lucrările de faţă.

Minerii fruntaşi desenaţi de Ivancenco – şi nu mai puţin studiul Evei Munteanu – vorbesc despre acest nou din conştiinţa oamenilor Văii Jiului, simplu, fără urmă de retorism sau de ostentaţie.

Aceeaşi simplitate caldă şi cuceritoare – dar îmbogăţită cu o notă de umor plin de lirism, proprie autoarei – o găseşti şi în portretele Tiei Peltz. Colindînd fermecătoarele meleaguri muscelene, poposind prin Boteni sau Valea Urdei, artista ne-a adus portretele cîtorva ţărani care ne transmit emoţia încercată de ea în faţa acestor oameni, a căror puritate şi vigoare morală le oglindesc atît de viu chipurile lor. Remarcabile prin înţelegerea subtilă a psihologiei copilului crescut în mijlocul naturii, printre oameni la fel de dîrji şi puternici ca şi munţii în mijlocul cărora trăiesc, sînt cele trei portrete ale strănepoţilor lui Moş Adam.

Din călătoria făcută prin Regiunea Autonomă Maghiară, Maria Constantin ne-a adus – alături de cîteva peisaje în care recunoaştem poezia şi vibraţia lirică a lucrărilor ei – cîteva compoziţii interesante. „Pregătirea zestrei", dar mai ales portretul „Un nou membru de partid" sînt concludente în acest sens. Expresia de concentrare adîncă, de înţelepciune matură pe care o redă chipul femeii, gestul viguros cu care îşi ţine cu o mînă şalul şi cel plin de gingăşie şi atenţie cu care a prins carnetul de partid vorbesc despre însemnătatea gravă a momentului pe care acest om muncitor simplu îl trăieşte, intrînd în rîndul celor mai buni fii ai poporului.

Vom revedea cu plăcere aceste lucrări pe panourile Expoziţiei plastice regionale.

S.F.

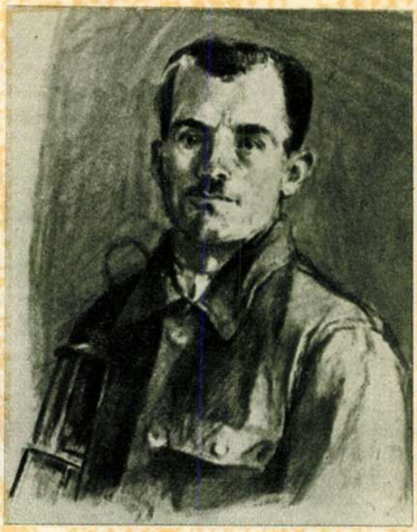

Gh. IVANCENCO:

Androane Iosif – miner fruntaş-Petrila

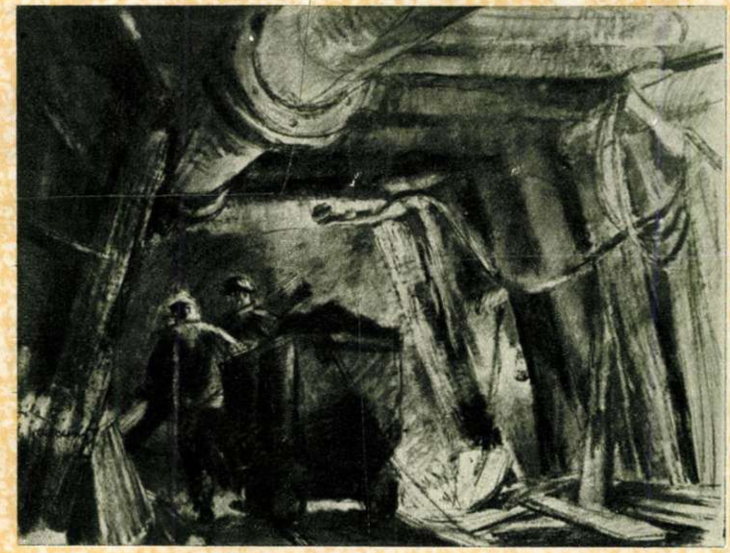

Gh. IVANCENCO „În mină" – Petrila

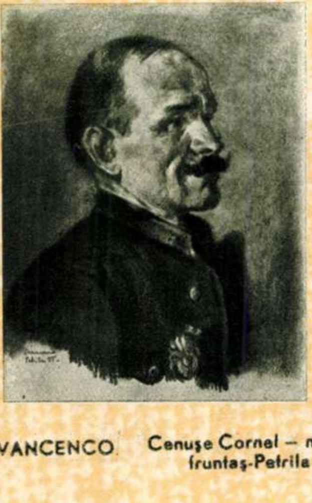

Gh. IVANCENCO Cenuşe Cornel – miner fruntaş-Petrila

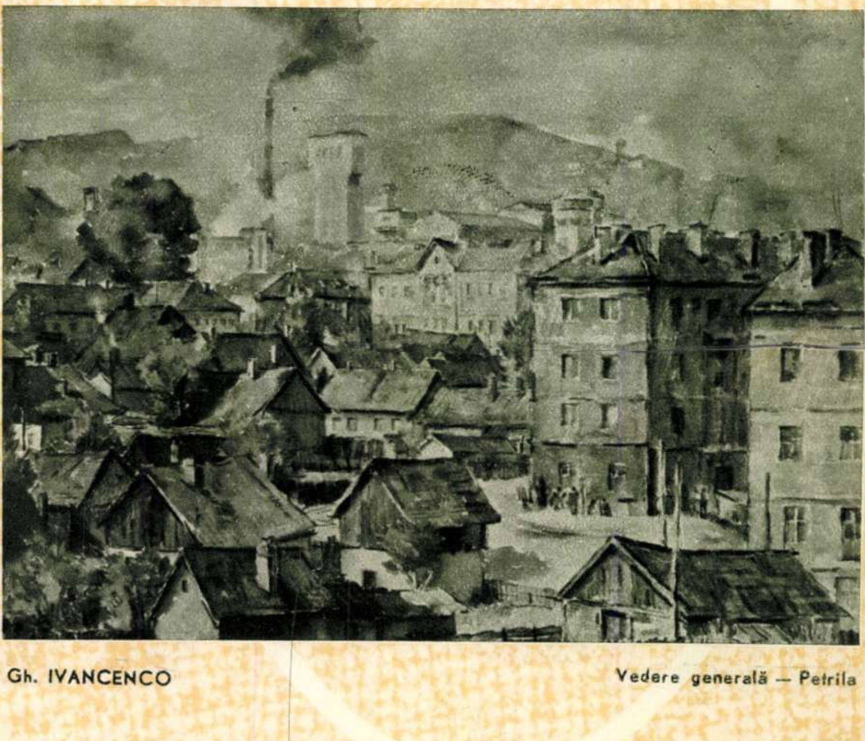

Gh. IVANCENCO Vedere generală – Petrila

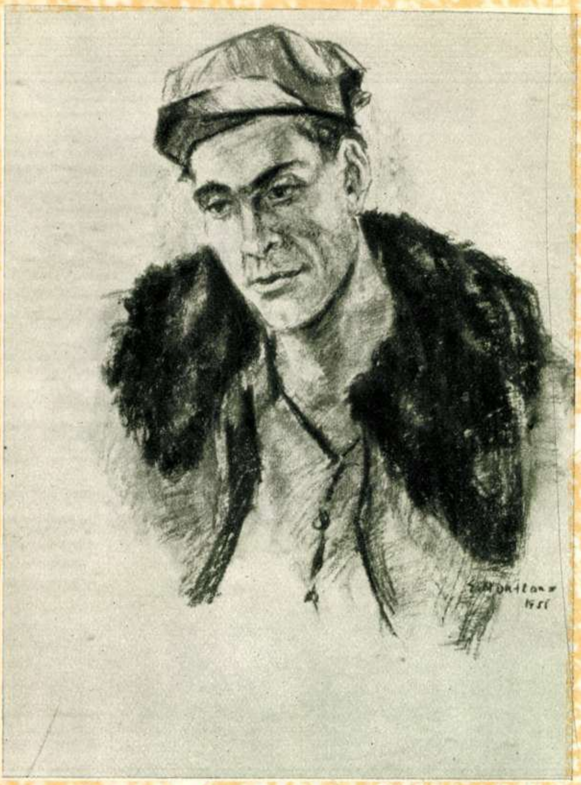

Eva MUNTEANU Studiu pentru compoziţia „În mijlocul minerilor".

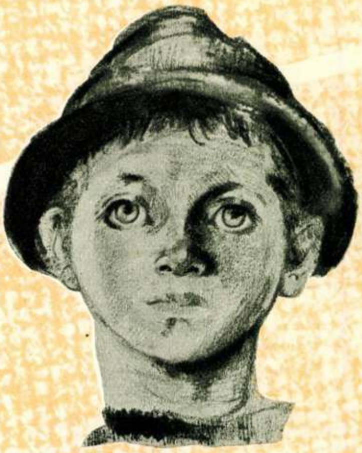

Tia PELTZ Viciu, meşterul păstor (Valea Urdei)

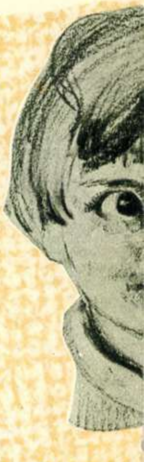

Tia PELTZ

Tia PELTZ:

Martinică, fiul minerului Bădescu (Boteni)

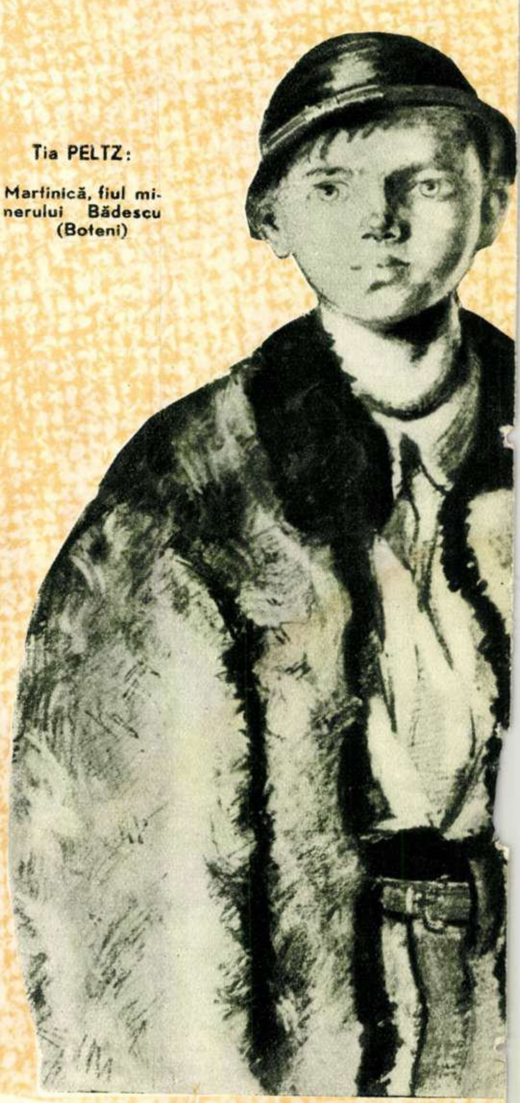

Eva MUNTEANU Petrila – vedere generală

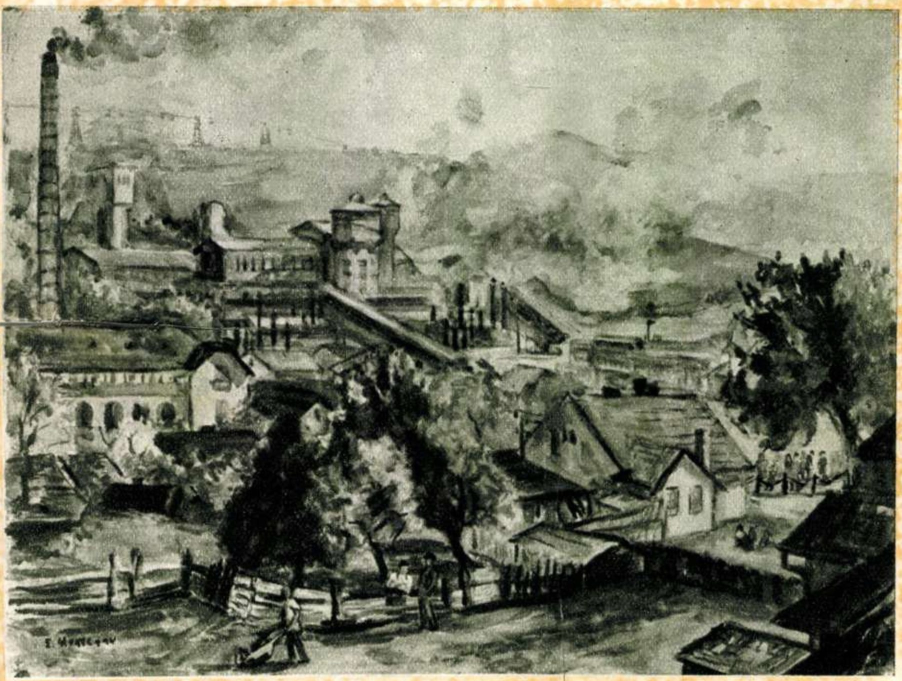

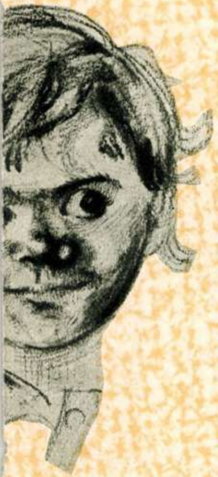

Nuța, mezina cătunului (Valea Urdei)

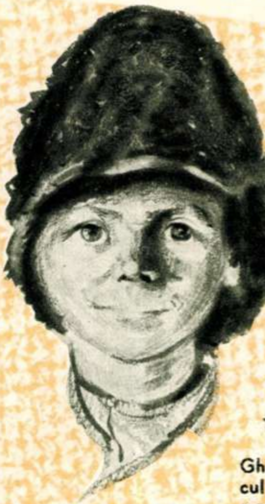

Tia PELTZ:

Gheorghiță, „micul întovărășit", meșter în strigături (Valea Urdei)

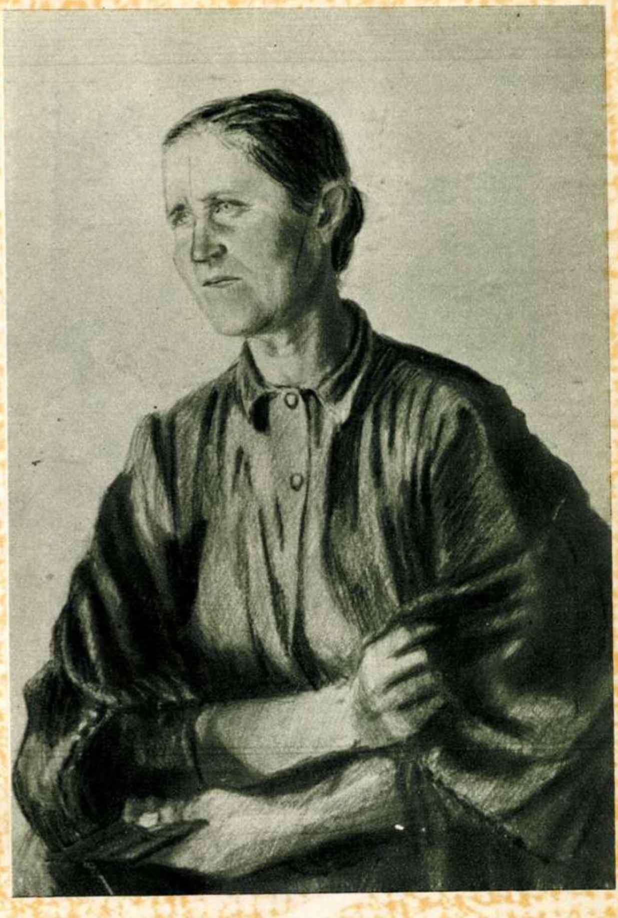

Maria CONSTANTIN Un nou membru de partid

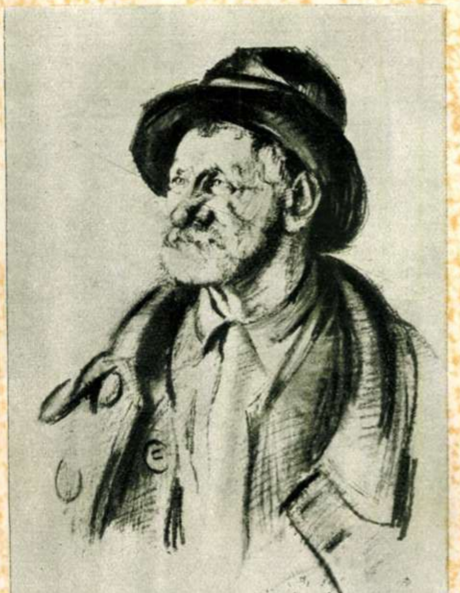

Tia PELTZ Moș Adam Sumedrea, întemeietorul cătunului (Valea Urdei)

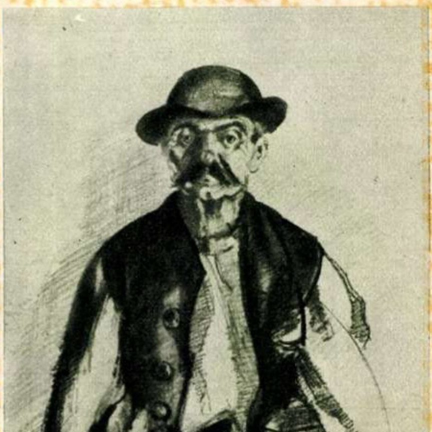

Tia PELTZ Șerb, vrednicul gospodar (Boteni)

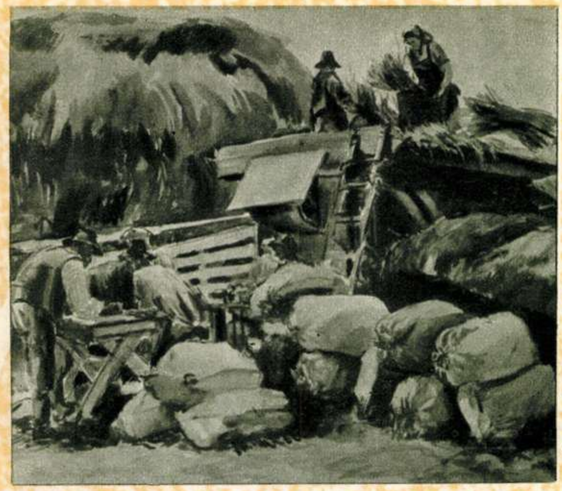

Maria CONSTANTIN Treieriş în toi

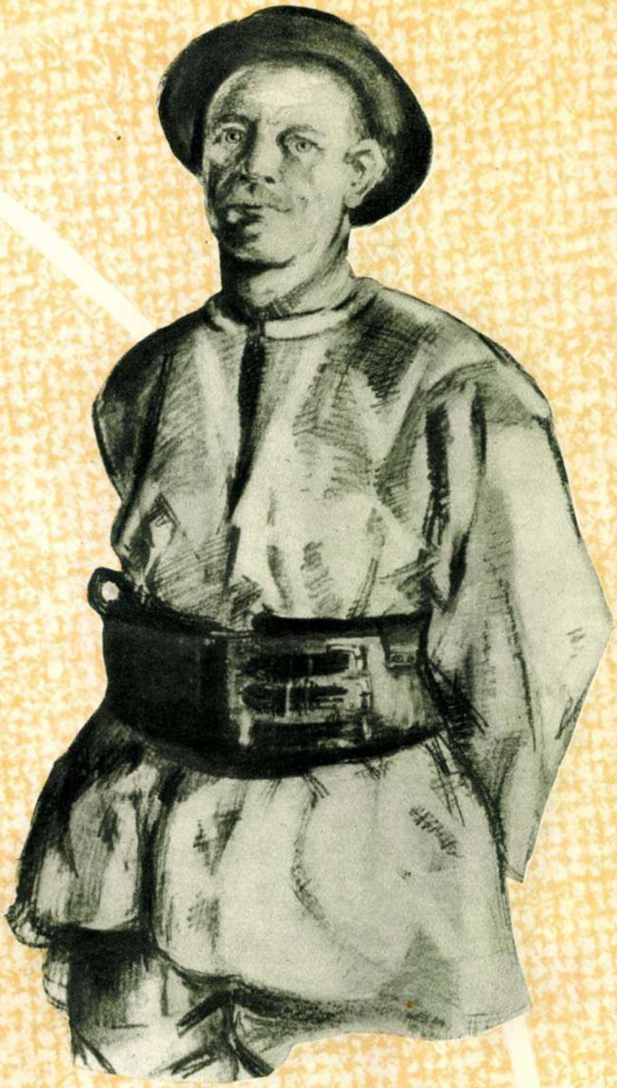

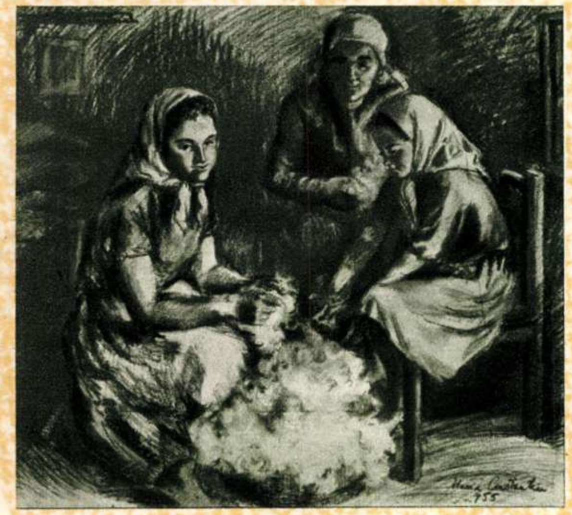

Maria CONSTANTIN:

Pregătirea zestrei

Tia PELTZ Nea Dumitru, brigadierul de la Stîna din Colţ (Muntele Giuvala)

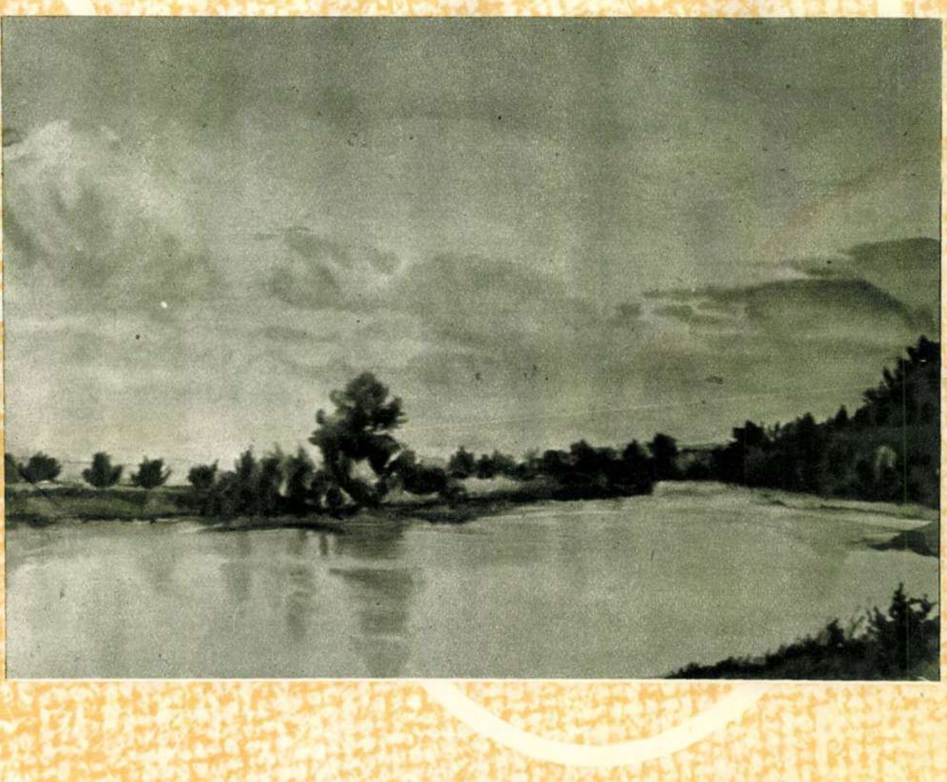

Maria CONSTANTIN:

Amurg pe Mureş

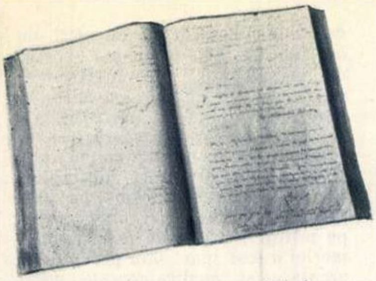

În cartea de impresii, se află înscris omagiul adus luptei revoluţionare a poporului nostru de către numeroşii vizitatori ai temniţei-muzeu.

PRĂBUŞIREA DOFTANEI

— fragment —

de M. NOVICOV

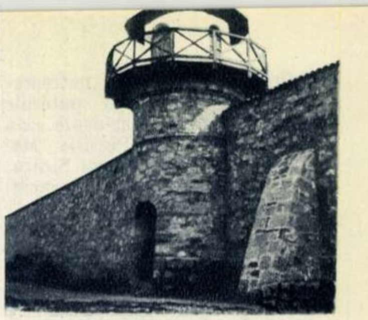

Între aceste ziduri de piatră ale Doftanei voia burghezia să distrugă pe cei mai buni fii ai poporului — comuniştii.

Din considerente tehnice şi conspirative, seara festivă închinată lui 7 Noiembrie a fost amînată cu 2 zile. De la prînz s-au început pregătirile. Solemnitatea trebuia să aibă un caracter deosebit, determinat de următoarea împrejurare:

Cu cîteva săptămîni în urmă, la Doftana venise un grup de tineri muncitori din Iaşi, condamnaţi la pedepse mari. Tinerii declaraseră recurs. Din această cauză — pe baza regulamentului închisorii — în aşteptarea „condamnării definitive", ei au fost repartizaţi în camera comună. Acolo, cei vechi, ori de cîte ori organizau ceva, se gîndeau în primul rînd la ei. Conducerea ne-a educat în spiritul acesta al răspunderii pentru formarea de noi cadre şi fiecare se considera dator să transmită cît mai repede noilor tovarăşi experienţa pe care o acumulase. Tocmai de aceea, programul festiv în cinstea aniversării Marii Revoluţii Socialiste din Octombrie nu cuprindea obişnuitele cîntece şi declamaţii. Se hotărîse să le înlocuim cu cîteva „povestiri adevărate" din istoria Doftanei.

Acum, cînd încerc să reconstitui seara aceea, amănuntele îmi scapă. Prea zguduitor a fost tot ce a urmat. Totuşi, cîteva frînturi ale povestirilor pot fi reconstituite, completate, desigur, cu unele date ale adevărului istoric pe care tradiţia vie a luptei poporului le-a păstrat.

— Cînd ajungeai la Doftana — îşi aduna amintirile un „veteran" — te boteza chiar sub poartă. De intrat, noi intram în temniţă ca toţi oamenii: dădeam bineţe şi ne înşiram de-a lungul zidului. Tăceam şi aşteptam. Nu sunau decît lanţurile. Dar deodată, auzeai: „Dar ce, aici plouă?" Asta o întreba cîte un gardian mai al dracului... Unii nu înţelegeau despre ce e vorba, cum nu înţelegeţi nici voi acum. Povestea cu ploaia avea însă un tîlc: voiau să ne oblige să stăm cu căciulile în mîini... Nu le ajungea mizeria fizică la care ne condamnau, voiau să ne frîngă, să ne umilim, să nu ne mai simţim oameni... Dar noi, iacă, nu voiam să ne frîngem.... Cum era să uităm că ochii atîtor muncitori de afară privesc spre noi! Cu şapca-n mînă, n-am stat niciodată în faţa călăilor...

— Şi atunci?

— Atunci începea bătălia... Ei cu bătaia, noi cu strigăte — „nu bate!", „nu bate!". Tovarăşii din celule, dacă ne auzeau, strigau şi ei — şi pînă tîrziu, noaptea, Doftana vuia....

— Ţin minte — îşi începu îngîndurat povestirea un altul — era tot aşa, într-o seară. La „întuneric". În august 1935. In ziua aceea, am fost la spălat. Erau rufe multe, de la tot „întunericul". Mîncare însă nu aveam decît raţia. Dar nici asta nu era ca acum. Ciorba era de buruieni, iar mămăliga, şi mică, şi mucegăită. Nici foamea n-aveai cum s-o înşeli. Şi am obosit repede. Ne-am aşezat să ne odihnim. Se nimeri însă să intre cîţiva gardieni în baie, tocmai cînd ne odihneam. Au început să urle: „De ce staţi?" Ioan Meriniuc, arţăgos cum era, s-a burzuluit îndată: „Ce-ţi pasă? Sînt rufele noastre!" Atît le-a trebuit. Ne-au înjurat. Insă noi ştiam legea noastră: am sărit cu toţii: „Nu înjura!" Atunci gardienii au tăbărît pe noi, mai ales pe Meriniuc. Crunt l-au bătut, cu bocancii în cap, cu bîtele, cu ce nimereau. Nu s-a jelit Meriniuc. Dar seara, cînd ne-am întors în celule, mi-a suflat: „Ştii, parcă mi s-a rupt ceva aici, înăuntru — arătă înspre partea de jos a pieptului — mă doare, de parcă mă sfîrşesc"... La închidere, a protestat. A cerut să fie scos la medic, să facă un memoriu...

Tovarăşul se opri, dar nimeni nu se încumetă să-l întrebe ceva...

— Noaptea, se tot văita... gemea în somn... Iar înspre dimineaţă, am auzit zgomote ciudate. Am sărit la vizete şi am văzut mai mulţi gardieni furişîndu-se de-a lungul balconului. N-aveau bocanci, ci doar nişte cipici în picioare... Ca nişte furi se strecurau... Au deschis uşa de la celula lui.... Ce au făcut înăuntru, nu puteam şti atunci.... Dimineaţa, am aflat... Meriniuc a fost „găsit" spînzurat de ţeava caloriferului...

— In vara următoare — reluă după o pauză un altul — au inventat altceva: să ne chinuie cu setea. Cică instalaţia trebuia să fie reparată... Şi au început să aducă apă cu sacalele. Le trăgeau deţinuţii de drept comun tocmai de jos, din vale, de la izvor. Iar apa nu ajungea, desigur. Zile întregi, nu ne dădeau de loc de băut. Opream zeamă de ciorbă şi o lăsam să se răcească, ca s-o bem noaptea. Pînă cînd am hotărît să nu mai răbdăm. Şi s-au pornit strigătele: „Apă! Apă! Să ne aducă apă!". Ca întotdeauna, în loc de ceea ce ceream, ne-au dat bătaie. Mai mulţi tovarăşi au fost tîrîţi la „H". Dar nu ne-am lăsat. Strigam şi după apă, şi ca să aducă înapoi pe tovarăşii izolaţi. De atîtea strigăte şi fără un pic de vlagă în noi, gîtlejurile ne erau uscate, de parcă suflase prin ele vîntul Saharei... Cu toţii răguşisem, dar tot strigam...

— Şi?... Şi?...

— Pînă la urmă, ne-au dat apă...

— Vedeţi voi, tovarăşi — se adresă celor noi veniţi unul dintre cei mai „vechi" — noi stăm acum aici şi discutăm liniştiţi... Iar la celule, cînd cineva vrea să întrebe ceva pe un vecin, se urcă la geam şi-l întreabă... Dar nu întotdeauna era aşa... Era un timp la Doftana „regimul tăcerii". O vorbă n-aveai voie s-o rosteşti tare. De la geam la geam, prin alfabetul degetelor, ne înţelegeam. Pînă cînd, conducerea colectivului a hotărît: „Dar de ce să tăcem? Nu putem oare să începem să vorbim cu toţii? Ce-o să ne facă? Vorba aceea: în puşcărie n-o să ne bage!" Zis şi făcut. Intr-o dimineaţă, n-apucaseră gardienii să intre bine în secţii, că am şi pornit să vorbim cu toţii. Mare lucru nu înţelegeam ce se vorbea, căci vorbeam care ce apuca: „Cum ai dormit?" „Ce ai visat?" „Cîţi fraţi ai?" „Ce-ţi scrie nevasta?" Nu era important ce vorbim, ci numai să vorbim. Ce s-au înfuriat gardienii! Toată ziua n-au contenit cu bătăile. Eu cred că n-a scăpat nici unul din noi neciomăgit în ziua aceea. Dar de „regimul tăcerii" am scăpat...

Aşa, tablou cu tablou, se reconstituia în faţa noilor veniţi istoria luptelor de la Doftana.

— Dar mai tîrziu, după ce s-a cîştigat regimul, cum era? — se interesă un tînăr.

— Atunci, desigur, s-a făcut mai uşor, dar de şicane şi provocări n-am scăpat şi nici n-o să scăpăm cît va ţine închisoarea. Ne-au ţinut o dată şase zile închişi în celule zi şi noapte, numai pentru că un agent strecurat printre deţinuţi a băgat pe nesimţite în haina unui tovarăş un material compromiţător. Şi apoi, mizerie; ştiţi ce-i asta mizerie, pe romîneşte... Cînd se leagă de toate: să nu primeşti colete mai grele de opt kile, să nu scrii mai mult de 10 rînduri, să nu poţi intra în infirmerie cu o temperatură mai mică de 39° şi multe altele.... Cîte obiecte lucrate de noi nu ni s-au furat! Cîţi tovarăşi nu s-au îmbolnăvit în timpul ăsta!

...Feţele tinerilor de la Iaşi parcă erau luminate dinăuntru de emoţie şi încredere. Uitîndu-ne la ei, simţeam cum corpurile lor se sudează cu corpul viguros al colectivului Doftanei, cum seva hotărîrii şi dîrzeniei trece prin sufletele lor plăpînde şi încă neexperimentate, spre a le căli şi a le întări, tot aşa cum seva unui stejar bătrîn trece din trunchiul secular în mlădiţele tinere, crescute primăvara, pentru a le transforma apoi în crengi puternice.

Discuţiile pe care le stîrniseră evocările nu s-au potolit pînă tîrziu. Stingerea sunase de mult, dar tovarăşii tot nu se hotărau să se dezbrace şi să se culce.

Potolindu-se într-un colţ, discuţia se aprindea cu şi mai multă vigoare într-altul.

Ţin minte că n-am putut adormi aproape pînă la miezul nopţii. În seara aceea, am stat îndelung de vorbă cu vecinul de pat şi am răscolit împreună multe amintiri.

Dis-de-dimineaţă, la ora 3 şi 49 de minute, ne-am trezit cu toţii. Doftana tremura. Din tavan începuse să cadă tencuială, praf şi chiar bucăţi de cărămidă. Atunci ne-am dat seama că nu este vorba de un cutremur obişnuit, dintre acelea ce zguduie la fiecare treipatru luni regiunea Prahovei. Ne-am dat seama că se întîmplă ceva groaznic. Zgomotul deveni asurzitor. Venea şi de jos, şi de sus. Jos vuia pămîntul, sus se rupeau bucăţi din clădire. Praful a început să ne înece.

Mişcările solului deveneau din ce în ce mai năvalnice, zgomotul din ce în ce mai ameninţător, bucăţile de cărămidă se desprindeau din zidurile încăperii şi din tavan tot mai des. Atunci — într-a cîta secundă este greu de spus — s-a furişat în creierul fiecăruia dintre noi gîndul ce ardea ca gerul: moartea! Şi o dată cu spectrul ei, au năvălit amintirile, gîndurile, imaginile... omul a început să trăiască cu o intensitate pe care numai cei care au avut prilejul să vadă moartea cu ochii pot să o înţeleagă.

Dar atotputernicia amintirilor nu dură mult. In timp ce pietrele cădeau în cascadă jur împrejur, iar stihia tindea să prăbuşească totul, creierul a început să fie sfredelit de noi gînduri: nu trebuie să mori ca un şoarece în capcană! Trebuie să faci ceva; cel puţin, să laşi veste celor din urmă că n-ai murit cu ochii închişi, să le transmiţi o chemare... Dar frămîntările n-au avut timp să se aşeze în contururi mai clare, mai precise, pentru că cutremurarea pămîntului luă sfîrşit...

Au mai trecut însă cîteva clipe pînă să începem să ne vorbim. Primul care sparse tăcerea fu şeful de cameră. Deschise larg fereastra, ţipînd în întuneric:

— Domnule gardian!

— Domnule gardian!

Nimeni nu răspundea. Atunci omul îşi dădu drumul furiei:

— V-aţi ascuns, laşilor! Aţi fugit! V-aţi ascuns ca nişte nemernici! Aţi lăsat oamenii să moară şi voi v-aţi pus la adăpost. Deschideţi imediat!

Iar apoi, din nou:

— Laşilor! Nemernicilor!

Nici unuia dintre noi vorbele acestea nu i s-au părut ciudate, fiecare socotind că aşa era firesc să vorbim. Toate convenienţele s-au prăbuşit. Cîţiva ne-am apropiat de uşă şi am început să o lovim cu putere. Din tavan cădeau bucăţi de tencuială, însă zăvorul nu ceda.

Incet, încet, ne-am grupat pentru a discuta situaţia. Propunea fiecare cîte o modalitate de a ieşi din cameră, însă ne feream parcă de a formula gîndurile care ne frămîntau pe toţi.

Ce se întîmplase cu celulele? Ştiam că acea parte a clădirii era mult mai şubredă, că la cutremurul trecut se prăbuşiseră acolo cîteva tavane. Ne dădeam seama, în sfîrșit, că acest nou cutremur era incomparabil mai puternic decît cel precedent. Iar acolo erau Gheorghiu-Dej, Ilie Pintilie, Moghioroș, Bodnăraș, Chivu Stoica, Andrei Prot și atîția alți tovarăși iubiți.

— Ce e cu ei? Au scăpat? Trăiesc?

Puneam urechea la ușă, căutînd să surprindem vreun zgomot dinspre secții! Degeaba!

Distanța era prea mare.

Stînd așa lîngă ușă, uitîndu-ne neputincioși și încordați unii la alții, am primit deodată un răspuns neașteptat la gîndurile noastre.

— Sînteți vii?

Cuvintele au lovit ca un cuțit. Cît de mare trebuia să fie prăpădul, dacă cineva venit de acolo punea această întrebare!

Ne-am uitat spre geam. Cel care ne vorbea era în cămașă,cu o pătură aruncată peste umeri. Ochii mari și negri i se înfundaseră adînc în orbitele feței osoase, albită de praf. Deodată, strigă la noi:

— Ce stați aici? De ce nu ieșiți? Secțiile s-au prăbușit, tovarășii strigă după ajutor!

Ne uitam la el și ne era necaz.

În sfîrșit, unul reuși să-l întrerupă.

— Cum să ieșim? Doar sîntem închiși...

Omul s-a oprit brusc și s-a uitat la noi cu ochii plini de mirare.

— Sînteți închiși?!

Apoi lucrurile s-au aranjat în cîteva secunde. A fost găsită o cheie de la lacăt și ni s-a deschis ușa.

Peste cîteva clipe, aruncîndu-ne pe umeri care ce am apucat, fugeam în goană nebună spre secții.

Fiecare ne așteptam — deși nici unul n-avusese forța s-o recunoască cu gura plină — să vedem secțiile prăbușite. Insă ceea ce am zărit a întrecut toate așteptările.

In secundele cutremurului lumina electrică se stinsese. Noi fugeam fiecare cu cîte o lampă de petrol, cu sau fără sticlă, o lumînare, sau doar cu un chibrit.

Noi fugeam... și parcă nu noi ne mișcam, ci înspre noi năvăleau cu repeziciune strigătele:

— Ajutor!

— Deschideți!

Coridorul circular al Doftanei suferise puțin. Doar praful, tencuiala și bucăți mici de moloz acoperiseră asfaltul cu un strat ca de zăpadă sfărîmată de vînt.

Intrați în goană prin bolțile gurilor de tunel ale intrărilor în secții, în coridoarele vaste și înalte ale acestora, ne-am pomenit deodată cu luminile stinse. Ploua. Era o ploaie deasă și măruntă de toamnă, care răcea frunțile înfierbîntate și îngheța inimile...

Secțiile! Unde erau secțiile?

Ne uitam în sus și tot mai necruțător adevărul ne pătrundea în conștiință. Sus nu mai era nici un acoperiș, doar cerul!

Secțiile nu mai erau! Secțiile erau la pămînt!

— Ajutor!

— Deschideți!

Răspundeam, întrebînd la rîndul nostru:

— Cine e acolo?

— Eu, cutare...

— Unde ești?

— Aici, în celulă...

Înaintam pe dibuite. Cîte o lovitură îți sîngera mîna sau piciorul. Te împiedicai jos, la parter. de un balcon pe care-l știai de ani și ani de zile agățat la etaj, sau de o grindă, un rulou de tablă, pietre, grămezi de moloz. Cîțiva au încercat să urce scara... Degeaba. In locul scării, n-au găsit decît alte grămezi de pietre.

Puțin cîte puțin, ochiul se obișnui cu întunericul și atunci priveliștea ne apăru în față cu toată cruzimea unui adevăr groaznic și ireparabil.

Pe fundalul cerului de cerneală contururile ruinelor erau fantastice. Pe lîngă clădirea principală a închisorii, colțurile acoperișurilor alunecate în jos se mai țineau încă. lipite de zid. Dar la o distanță de cîțiva metri doar acoperișurile, parcă răsucite de niște clești uriași, dispăreau sub îngrămădeala haotică a tot felul de materiale. Cîte un balcon sau o grindă, ca un deget arătător ridicat în sus, sfredelea cerul... Aici o bucată de zid, crăpată și subțiată, se clătina, susținînd totuși resturi de acoperiș peste care, turnate ca dintr-un sac uriaș, zăceau îngrămădite bucăți mari de moloz. Dincolo, lungile grinzi de metal străpungeau, ca niște andrele enorme, păienjenișul de lemn, tablă și piatră, susținînd în dreapta și în stînga construcții ciudate, care sfidau cu revoltătoare cutezanță legile echilibrului fizic. Aici, două-trei uși, un rest de balcon și o bucată de tavan încadrau un fel de grotă suspendată în aer; dincolo, pe cîteva vetre de zid subțire de cărămidă, erau îngrămădite nenumărate grinzi grele, uși, alte grinzi, tavane, parcă descărcate de-a valma din gura unui uriaș excavator nevăzut. Ți se părea că e suficient doar să te atingi de această construcție întîmplătoare, pentru ca totul să se prăbușească... Desfăceai însă cărămizile de la bază, ca să desprinzi piciorul unui tovarăș îngropat, și construcția se ținea totuși...

Pe cei teferi i-a înghițit întunericul. Fiecare dibuia prin haosul ruinelor drumul spre locul ascuns în care stihia aruncase pe tovarășul care striga după ajutor.

— Să meargă cineva la ateliere să aducă scule!...

Grupul de tovarăși s-a întors repede, cu mîinile goale. Tavanul prăbușit blocase intrările. Se părea că și atelierele erau îngropate sub dărîmături.

Celor vii nu le rămăseseră, în acea dimineață de toamnă, decît acele scule cu care, cu milioane de ani în urmă, trezit din întunericul animalității, homo sapiens începea drumul său glorios în lume: doi ochi pătrunzători — să vadă — și două mîini agere — să scormonească. Înarmați cu aceste scule, oamenii s-au avîntat sub bolțile amenințătoare ale ruinelor.

★

Deodată, din gură-n gură se transmisese o veste dătătoare de putere și încredere: în curte au fost găsiți teferi mai mulți tovarăși din conducere. Tovarășii Gheorghiu-Dej și Bodnăraș erau ușor răniți. Tovarășul Chivu Stoica, deși mai grav rănit, era totuși în afară de primejdie. De îndată, munca haotică și spontană a început să se așeze în albia unor eforturi organizate. S-au constituit brigăzi de salvare cu cîte un responsabil în frunte. Fiecare brigadă a căpătat în seamă cîte un sector al ruinelor. In camera comună, de unde plecasem cu un sfert de oră înainte, s-a înjghebat postul de prim-ajutor. Cei loviți mai ușor, care nu puteau lua parte la dezgropări, confecționau bandaje și pansamente din cearșafuri și cămăși. Erau aduși mereu alți și alți tovarăși răniți; unii, deși sprijiniți, mergeau totuși pe propriile picioare; alții erau aduși pe mîini. Lacătul de la ușa infirmeriei a fost spart fără prea multă greutate și medicamentele necesare primului ajutor, deși în cantități insuficiente, au fost asigurate. Un tovarăș, medic, ajutat de doi sanitari improvizați, lua în primire răniții. Camera în care cu cîteva ore înainte sărbătoream a 23-a aniversare a Marii Revoluții a căpătat repede aspectul unui spital.

...Era ora cinci dimineața; la răsărit nu apucase să mijească nici o părere de lumină, cînd peste întunericul nopții s-a așternut aripa neagră a primului doliu.

Brigada de utecişti care primise sarcina de cinste de a-l salva l-a găsit încă viu. Vorbea. A povestit cum, trezit de primele zguduiri ale cutremurului, rămăsese în pat. Cînd voise să sară și să se ascundă sub pervazul ușii, zidul se prăbuși. Pietrele l-au prins. O grindă enormă l-a trîntit în pat. Nu putea să miște nici măcar un singur deget. Din pieptul strivit, sîngele curgea prin nas și pe gură. Totuși, vorbea, conducea mișcările celor din jur, explicîndu-le care piatră îl ține mai mult, de unde ar trebui să apuce grinda, să o dea la o parte. Dar puterile îl părăseau. Uteciștii lucrau cu înfrigurare. Cîte o grindă, nemișcată pînă atunci sub strînsoarea ruinelor, ușurată acum de povara unor pietre date la o parte, se smucea deodată, ca vie, lovind tot ce-i stătea în cale. Cîte o piatră se desfăcea de undeva de sus și se izbea de o spinare, de o ceafă, de o mînă. Dar uteciștii parcă nu le băgau în seamă. Cei aruncați la pămînt se ridicau repede și fără un geamăt măcar reîncepeau lucrul. In urechile fiecăruia stăruia îndemnul tovarășului Gheorghiu-Dej de a nu pleca din acel loc fără a-l scoate de sub dărîmături.

Uteciștii n-au plecat. Nici unul. Dar cînd ceața deasă a dimineții a început să fie destrămată de primele mijiri ale zorilor, tinerii însîngerați și rupți de oboseală n-au putut aduce jos, la spital, decît corpul neînsuflețit al aceluia care a fost Ilie Pintilie...

A fost întins în curte, pe niște scînduri. Un moldovan bătrîn, care luptase pe timpuri ca partizan sub comanda lui Ceapaev, a scos din traistă o veche și largă cămașă căzăcească roșie. Cu o mișcare iute, înverșunată, a rupt-o. Bătrînul avea sprîncene mari și ochi cenușii, ca de oțel. Nu i-a întors. A întins cămașa peste tovarășul drag și a ridicat în sus dreapta cu pumnul încleștat. Pentru o clipă, munca s-a oprit în toată curtea. Cu pumnii strînși, cei vii jurau să răzbune pe cei căzuți.

Alături de trupul lui Ilie Pintilie, au fost aliniate altele. Doftana plătea ultimul, dar cel mai greu tribut din sîngeroasa sa istorie.

PENITENCIARUL DOFTANA

La muzeul din Doftana, numeroși oameni ai muncii din țara noastră — și în special tînăra generație — vin pentru a cunoaște și mai bine trecutul glorios de luptă al comuniștilor.

Ce așteaptă UN ACTOR de la AUTORII DRAMATICI

de Irina RĂCHIȚEANU-ȘIRIANU
artistă emerită a R.P.R., laureată a Premiului de Stat

— Cuvintele tale îmi par cam... dramatice—spuse colegul și prietenul meu, însoțindu-și vorba cu un surîs ca de scuze.

— De loc. Este exact ceea ce simt: un amestec de bucurii și de păreri de rău...

Oltul, haiducul ăsta al rîurilor noastre, își gonea în galop apele la vale, peste bolovani și ridicături de nisip. Undele spumegau ca gurile armăsarilor focoși. Dealuri cu coamă dulce se profilau pe cerul de mătase azurie. Deasupra lor, muntele Coziei păzea depărtările...Dinspre schitul din Ostrov, venea un zvon sfios de clopot de vecernie. Pe maluri, în lunci și porumbiște, frunzișul verde se legăna în adierea moale...

Ne-am întîlnit aici – veniți unul la odihnă, altul la o cură severă. Făcusem legămînt să urmăm porunca medicilor: nici o preocupare, odihnă completă, plimbări ușoare, jocuri distractive. Trebuie aerisit și creierul... nici o discuție profesională!

Legămînt? Fleacuri! După două zile, au început întrebările arzătoare, firești în perioade dintre stagiunea sfîrșită și cea care a început.

„Ce ai jucat? Cum ai scos-o la capăt? Ce ai învățat din rolurile interpretate de tine sau de alții? Ești mulțumit? Cunoști ceva din programul viitoarei stagiuni? Ce ai să faci?...“

Prietenul meu frecă în palmă o frunză de izmă parfumată, o mirosi cu plăcere și legă iar firul, privindu-mă în ochi:

— Să ne lămurim. Tu spui că ai un fel de amărăciune care te roade mai de mult?

— Da. E mai curînd o părere de rău, care stăruie... In ultimii șapte ani, am jucat roluri frumoase, care mi-au adus adevărate bucurii artistice, dar, în tot acest timp, n-am avut bucuria să mă întîlnesc cu un rol de femeie „de-a noastră“, un rol plin, adîncit, dezvoltat.

— Dar parcă ai jucat și în piese romînești..

— Da, e drept. De mult însă. Ș-apoi atît Ioana din „Pentru fericirea poporului“, cît și Marica din „Cetatea de foc“ constituie pentru mine (și sînt convinsă că în general și pentru dezvoltarea firească a dramaturgiei noastre) numai un început. Cum să spun? Sînt ca două semințe de soi, din care trebuie să se nască floarea învoaltă de azi. Aș zice mai limpede: eu, ca actor, cer din toată inima, și publicul desigur la fel, să văd ce ar fi acum, în plină actualitate, fata ilegalistă de acum 16-18 ani și ce este azi Marica cea de acum cinci-șase ani.

— Ai dreptate... E mult timp de cînd și în orașul meu din provincie, aud glasuri de colege care vorbesc la fel... Și apoi, de ce nu ți-aș vorbi și eu cu aceeași sinceritate? Intr-o mare măsură și noi, actorii, bărbații, suferim în fața unei lipse asemănătoare... Și eu, care am avut mulțumirea să joc roluri frumoase, simpatice, de personaje pozitive, în multe din piesele noastre romînești, aștept totuși mereu și simt imensa nevoie să pot crește, să mă pot dezvolta. Aștept pe adevăratul erou pozitiv al zilelor noastre, nu oarecum în schiță, în fragment, cum l-am avut în piesele jucate, ci dezvoltat, în toată amploarea lui.

— Ai spus acum un lucru extrem de important: că simți nevoia să crești, să te dezvolți. Or, dezvoltarea noastră e condiționată, în mare măsură, de calitatea repertoriului, a rolului. Piesa, rolul sînt acelea care alimentează motorul nostru de creație, tot așa după cum talentul, împreună cu dragostea și elanul, care trebuie să anime pe un actor atunci cînd e distribuit într-o piesă originală, însuflețesc într-un chip deosebit rolul scris de dramaturg. Nu știu dacă ai citit lucrările celui de-al doilea Congres Unional al Scriitorilor Sovietici. Am reținut, între altele, cuvintele pline de adevăr, pe care marele actor N. Cerkasov le-a rostit de la tribuna acelui Congres: „Noi, actorii, nu sîntem numai legați de creația dramaturgului, prin legături strînse, inseparabile. Fără ea, pur și simplu, nu existăm pe lume. Creația dramaturgului este pentru noi terenul, aerul, pîinea noastră, e temelia noastră spirituală, e toată viața noastră“. De aceea, stagnarea mea, a ta — de care mă plîngeam la începutul discuției noastre — coincide cu numărul prea mic de piese originale care să ne prilejuiască creșterea noastră profesională.

Iată de ce aș vrea să fac un apel cald și puternic, în care, dimpreună cu atîtea colege, îmi strig chemarea către autorii noștri dramatici, care și-au dovedit din plin talentul: „Tovarăși, pe femeia noastră o uitați? Pe noi, artistele, care dorim să întruchipăm pe scenă pe femeia noastră care croiește, cot la cot cu bărbații zilei de azi, drumul nou, drumul spre lumină, ne uitați?

Irina Răchițeanu-Șirianu în rolul Maricăi, din „Cetatea de foc“.

— Stai, stai să precizăm, mă întrerupse prietenul meu. Problema e aceeași și pentru noi...

— Aceeași, numai că pentru noi, femeile, e și mai arzătoare! Sîntem de acord. Aceeași dorință vă animă, aceeași necesitate o simțiți și voi, actorii... Dar tu n-ai observat că situația noastră, a actrițelor, e mult mai... cum să spun? Mai neglijată? În mai toate piesele, rolurile feminine, mai ales cele pozitive, apar cu mare zgîrcenie, ca un fel de procentaj!...

— Cum ai spus?

— Ca un procentaj. Un — să zic cu bunăvoință — maximum 20 la sută! Cum vrei să nu ne doară mai mult decît pe voi?... Pînă și poeta noastră de mare talent, Maria Banuș — care în poemele ei n-a uitat niciodată femeia—în piesele ei ne-a uitat!..

— Dar în stagiunea trecută, am avut cîteva piese originale...

— Bune, interesante, da. „Indrăgostiții“, „Arcul de triumf“, „Drumul Soarelui“, „Citadela sfărîmată“, „Calul Troian“, „Împărătița lui Machidon“. Pe cea din urmă — jucată aproape de închiderea stagiunii — n-am avut încă timpul s-o văd... În „Arcul de triumf“ a lui Aurel Baranga, piesă construită solid, cu nerv, cu tipuri variate, principalul rol pozitiv de femeie e al Magdei, activistă de partid. Dar... (pentru că există și aici un „dar“). Mai întîi, piesa nu redă propriu-zis zilele de azi, ci momentul de acum 11 ani, al lui 23 August 1944. Apoi, deși în Magda ne sînt limpede arătate cîteva trăsături esențiale ale luptătoarei pentru cauza clasei muncitoare, ea nu constituie încă un personaj adîncit, complex. Și, așa cum e, apariție caldă, umană, aș mai face o observație asupra ei: îți aduci aminte de momentul acela atît de dramatic, cînd Magda află brusc că soțul ei, pe care îl iubește fierbinte și în care credea ferm, lucrează împotriva partidului, e pur și simplu un dușman? Care e reacția ei? Slabă. Cuvinte de lamentare dureroasă, dar nici o acțiune directă față de el. În schimb, cît este de bogat și de interesant redat personajul negativ al colonelului Ciolac!...

— Nu-ți dă de gîndit lucrul acesta?

— Adevărat! În general, în piesele noastre de pînă acum, personajele negative au fost redate mai interesant, mai complet decît eroii pozitivi.

— Și în „Citadela sfărîmată“, noua lucrare a lui Horia Lovinescu, găsim situații asemănătoare. Talentul cert și interesant al autorului, calitățile multiple ale piesei au fost unanim recunoscute. Eu am urmărit spectacolul cu cel mai viu interes. Am recepționat cu adevărată plăcere tot ce este artistic și plin de adevăr în „Citadela sfărîmată“. Dar și aici negativii sînt redați bogat, pozitivii, mai palid. Și aici există o eroină pozitivă, Caterina. Dar iată că nici aceasta nu are desfășurare, nu are putere, nu vedem trăsăturile esențiale ale eroului pozitiv. Tocmai de aceea ea nu este operantă în acțiunea piesei. În privința aceasta nu este neapărat nevoie de un text mare al personajului. Uite, de pildă, în „Micii burghezi“ a lui Gorki. Textul lui Nil nu este nici

Dragoş VICOL

FATA DIN PĂDURE

O tot zăresc trecînd, de-o săptămînă,
prin luminişuri — 'naltă şi mlădie —
şi-mi pare că în vîntul ce adie,
miroase părul ei: miros sălbatic
de cetină, de iarbă, de izvoare...

Dar ochii?... Spune-mi, mură, ce culoare
or fi avînd?... „Culoarea mea, adîncă..."
Dar buzele? „Zvîcnire de jeratic
ori răcoroase îmbieri de fragă..."

Tu, lună ce răsai din vîrf de stîncă,
i-ai auzit tu glasul vreodată?..
Ce viers o fi avînd? Ci spune-ndată!
„Întreabă frunza codrului, întreabă
izvoarele ce murmură pe prunduri,
întreabă struna vîntului, întreabă
răsunetul venind din mari străfunduri..."

Şi-am întrebat şi frunza, şi izvorul,
şi-am întrebat şi vîntul cel de seară,
şi-am întrebat ecoul, călătorul,
şi toate, glasul ei, răspuns mi-l dară!...

Şi-alerg mereu să-i pot ieşi în cale:
trec peste ape, codri-i tai în două!...
Deasupra-mi, luna cu vîsliri domoale;
în cale, licurici sclipind prin rouă...

Şi vîntul, vînt şăgalnic de pădure,
mă tot întreabă: „Umbli după mure?"
Ce să-i răspund?... Să-i spun cît mi-e de dragă,
că-n loc de mure bună-ar fi şi-o fragă?...

Dar astăzi am ajuns-o: sta pe-o cioată
şi-n jurul ei roiau doborîtorii.
Ea s-apleca din traistă-ncet să scoată
o carte, încă una... Şi feciorii

o lăudau, şi ea zîmbea ştrengară,
şi-i tutuia, şi le spunea pe nume...
...Ca să-mi zîmbeşti odat' — bibliotecară —
Citesc, zău, toate cărţile din lume!...

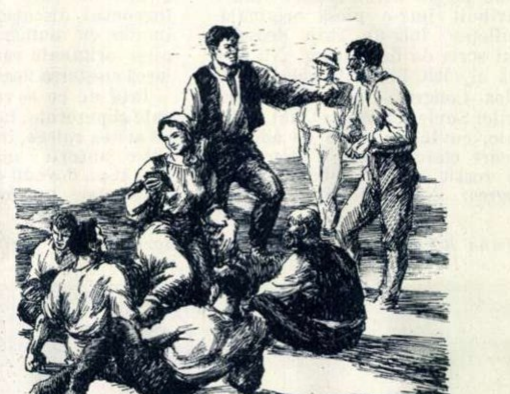

pe sfert cît al lui Teterev. Dar Nil, prin forţa care-l animă, este o adevărată cheie în acţiunea piesei. Simţi, vezi cum el îi determină desfăşurarea, cum schimbă cursul vieţii şi în ceilalţi. Nu?

— Da, aşa e!

— Ah! Iată şi „Îndrăgostiţii", piesa prietenei noastre Maria Banuş... Ei bine, cum spuneam, în piesa asta autoarea ne-a cam trădat! Nu a mers la esenţial, la adîncirea tipului de eroină pozitivă. Cît aş fi dat să văd talentul Mariei Banuş slujind, cu toată generozitatea de care o ştim în stare, o astfel de creaţie!... Ai văzut piesa?

— Da.

— Mai ai în minte personajul Mariei Varlaam?... Aşteptam mereu s-o văd prinzînd greutate. Şi tocmai acolo, în faţa abaterilor lui Matei Holban, cînd prilejul ar fi fost atît de nimerit, am văzut-o mărginindu-se la un şir de cuvinte pline de amărăciune. Zadarnic, am aşteptat izbucnirea de voinţă, de factor transformator!...

— Dar Amiliana din „Drumul soarelui?"

— „Drumul soarelui" e fără îndoială un debut fericit al lui Virgil Stoenescu, autor cunoscut pînă acum doar din scenarii radiofonice. Dar şi aici eroina pozitivă, Amiliana, la care se vede intenţia autorului de a o individualiza, de a o arăta în transformare, nu e dusă pînă la sfîrşit, nu este adîncită şi rămîne confuză. Iată bilanţul care, de cîţiva ani — cu unele excepţii — se repetă !... Într-un cuvînt, nu avem încă, bogat, viu, puternic creat, eroul şi mai cu seamă eroina pozitivă a vremii de azi, a celor ce schimbă o lume! Iată ce cerem, iată ce trebuie să ni se dea. Şi cîtă bogăţie în jurul nostru! Eu am fost de multe ori, la ţară, ori la oraş, în regiuni foarte diferite ale ţării. Din extremul nord-vest pînă la miazăzi, jos la Dunăre. Am fost în cîteva uzine şi fabrici. Peisajul uman variază mult, mult mai mult şi mai expresiv ca peisajul naturii! Şi cîte trepte deosebite, cîte aşezări în diferite medii îl situează pe fiecare erou pozitiv în parte! Trăsături esenţiale îi unesc pe toţi aceşti eroi, dar ei se deosebesc unul de altul prin caracterul lor uman original, prin temperament, prin felul lor variat de a acţiona şi a reacţiona, prin complexitatea felurită pe care le-o imprimă toate acestea, ca şi împrejurările vieţii lor proprii... Noi cerem autorilor noştri de teatru să ne dea texte, să ne creeze opere care să ne poată pune în posibilitatea de a crede în adevărul vieţii rolului ce-l avem de interpretat; cerem autorilor noştri idei înalte, viaţă adevărată, caractere adînci, dezvoltate, individualizare artistică, firesc, oameni cît mai vii, redaţi în toată interesanta lor complexitate, oameni cu adevărat reprezentativi, acţiune vie, conflicte puternice. Complexitatea aceasta, despre care s-a vorbit atîta, nu trebuie să fie fabricată. Sînt piese în care vezi cîte un erou pozitiv, căruia autorul i-a dat toate darurile. Nota cea mai mare la toate obiectele!... Devine un personaj liniar, neinteresant. Atunci, i se dă un fel de mică pictare cu „complexitate", ca şi cum un pictor care a făcut un portret prea frumos, idealizat, la urmă ar vrea să-l facă mai interesant şi îşi şterge penelul, pe ici, pe colo, de pînză. Lipiturile astea se văd. Nimeni nu crede în veridicul lor... Nu. Noi o vrem pe eroina zilelor noastre nefardată, sinceră, adevărată. Complexitatea asta, cheie a diferenţierii, a individualizării care trezeşte interesul, este reacţia ei originală, conformă cu omul din ea, e ea, în lupta cu ea, cu altul, cu greutăţile, cu duşmanul. E omul trăindu-şi viaţa lui proprie, cu bucuriile, cu durerile, cu forţa şi cu slăbiciunile lui. Această construcţie lăuntrică este prima condiţie care mă poate face pe mine, actor, să pot fi pe scenă, la rîndul meu, om adevărat, să merg spre jocul organic în creaţia mea. A doua condiţie, pentru firescul acesta omenesc pe care trebuie să-l redau, este calitatea limbii, a dialogului autorului. Nu pot da firescul decît din firesc... Nimeni nu poate nega puterea lozincii de a mobiliza şi nici rostul ei de a cuprinde, în cîteva cuvinte, idei, atitudini, sentimente. În teatru însă, lozincile — cum e şi firesc — se dovedesc nu numai lipsite de eficacitate, ci chiar dăunătoare. Ele rănesc tocmai condiţia principală a textului dramatic, a dialogului teatral: exprimarea adevărului vieţii în forme artistice, originale, într-o fluenţă vie, caldă, naturală. Deci: firesc, firesc! Iată taina simplă a dialogului... Eu, dragul meu, cînd vom avea eroine pozitive ale zilelor noastre astfel adîncite şi exprimate, eu — ca şi atîtea alte colege — voi fi fericită. Noi, artistele, vom încerca să dăm tot ce putem din pasionata noastră voinţă de a crea astfel de roluri, de a le întruchipa pe scenă... Aşteptăm cu nădejde. Repet: autorii noştri şi-au arătat posibilităţile. Ei pot să ne dea astfel de opere. E doar o chestiune de fermă hotărîre spre o muncă, desigur grea, dar ce frumoasă!...

De departe, dinspre stîne, se porni, prelung, un bucium. Umbrele dealurilor se răsturnau uşor în undele Oltului. Înserarea cobora lin, ca o pasăre imensă cu aripi violete...

Cîteva clipe tăcurăm, gustînd această oră de pace blîndă.

— Da. Aşa-i ! — spuse colegul meu.

— Aş mai avea ceva de spus: esenţa însăşi şi formele creaţiei noastre ne înfrăţesc cu autorii dramatici. Ei bine, eu aş dori mult ca ceea ce e adevărat în... teorie, să devină şi în realitate... Aş vrea ca ei să se apropie mai mult de noi. Aş vrea să nu uite că actorul este un fel de a doua pană a lor, e pana cu care ei scriu, pe viu, sus pe scenă... De ce nu vin ei mai des în mijlocul nostru, să ne cunoască mai bine, să ne urmărească în diversele noastre etape de lucru, să se familiarizeze cu legile creaţiei scenice, să le pătrundă tainele, să ne ajute şi să se ajute în drumul acesta comun al creaţiei teatrale? O strînsă şi vie colaborare între ei şi noi, între ei şi teatru, ne-ar folosi tuturor. Oare Cehov, Gorki, Caragiale, care au lucrat îndeaproape cu oamenii de teatru şi au trăit în mijlocul lor, nu ne-au dat o admirabilă pildă de înţelegere adîncă a strînsei legături care trebuie să existe între creatorii textului dramatic şi artiştii interpreţi?

★

În legătură cu asta, îmi aduc din nou aminte de vorbele atît de calde cu care N. Cerkasov se adresa dramaturgilor: „Viaţa noastră de creaţie se găseşte în mîinile voastre, autorilor dramatici".

Nu găsesc cuvinte mai potrivite cu care să-mi reînnoiesc apelul, chemarea mea caldă, către atîţia talentaţi autori de-ai noştri, şi să-i rog din nou:

„Nu ne uitaţi, tovarăşi!"

Această zonă a cursului superior al Amazoanelor dispune de o faună și floră foarte bogate. În fotografii, de la stînga la dreapta: capul șopîrlei Iguana (în ciuda aspectului fioros, ea nu e vătămătoare omului și are o carne gustoasă); la poalele înalților copaci cresc cele mai minunate orhidee; unul dintre cei mai primejdioși locuitori ai pădurii: jaguarul. Și acum, iată florile strălucitoare, galben-roșiatice ale bananului.

Prada de vînătoare e bogată azi. Tapirii răpuși sînt aduși în sat cu barca scobită într-un trunchi de copac.

COMUNĂ PRIMITIVĂ PE AMAZOANE

— Aaaaooo...

A fost un strigăt omenesc. O maimuță clipește speriată din ochi, privește în juru-i și sare ca săgeata pe bananul din față. La greutatea ei, florile strălucitoare, roșiatice, ale ramurii pe care s-a așezat, tremură ușor. Acum e liniște. O liniște nepătrunsă. Jos, la poalele copacilor înalți de cincizeci de metri, stau tăcute orhideele. Jaguarii au încremenit în desișuri. Tapirii la fel. Nu se mai aude nici foșnetul mersului Iguanei, ușor ca atingerea mătăsii și înfiorător ca apropierea morții. În copaci și în semiîntunericul nesigur de la poalele acestora, totul tace. Ascultă și așteaptă cu încordare.

— Aaaaoo...

Acum totul se pregătește sa răspundă la atac. La atacul oamenilor. Ei vin în fiecare zi, înainte de ploaie, răscolesc pădurea și îngrozesc totul cu sulițele și săgețile lor înveninate, suflate din tuburi.

— Aaaaoo...

Din nou, totul tresare ca la început de luptă. Dar pregătirea nu-și mai are rostul. Vînătoarea oamenilor s-a sfîrșit pe ziua de azi. Jos, în dreapta, în satul cu case din bambus, e freamăt. S-au strîns cu toții la vadul rîului și primesc acum pe cei șapte bărbați întorși din lupta cu pădurea. Ei se apropie de vad, în barca lungă, scobită într-un trunchi de copac. Strigă mereu și-și agită în aer sulițele și arcurile. Au pielea ca arama, pieptul le e acoperit de salbe de semințe și capsule, iar pe capete au podoabe de pene și piei. Curînd, ajung la mal și femeile cu fețele tatuate și cu picioarele împodobite cu brățări îi primesc cu strigăte de bucurie...

...Toate acestea reprezintă un crîmpei din viața tribului de indieni Jivaro, care trăiește în mijlocul imenselor păduri virgine tropicale din zona fluviului Amazoanelor, ce fac parte din statele sudamericane Brazilia, Bolivia, Peru, Ecuador și Columbia. Explorări desfășurate timp de peste un veac au dezvăluit, încetul cu încetul, tainele acestei jungle. Totuși, anumite populații ale ei sînt încă și astăzi foarte puțin cunoscute și, pe alocuri, în părțile mai izolate, trăiesc multe triburi cu totul necunoscute.

Clișeele alăturate sînt luate în valea Maranon-ului, unul dintre cele trei rîuri a căror unire dă naștere fluviului Amazoanelor. Regiunea aceasta e situată pe pantele răsăritene ale munților Cordilieri, în zona de frontieră dintre Ecuador și Peru. Aici, în acest ținut virgin, trăiește tribul Jivaro, care a păstrat pînă în zilele noastre caracteristicile orînduirii sociale a comunei primitive, societate fără clase. Indienii din acest trib trăiesc în sate organizate pe bază de clanuri întemeiate pe legături de rudenie. Gospodăriile și pămîntul formează bunul comun al grupei familiare respective.

De cele mai multe ori, satele tribului Jivaro sînt alcătuite dintr-o singură casă sau cîteva case mari, locuite de mai multe familii, care formează un clan. Bărbații dorm într-un capăt al casei, iar femeile în celălalt. Îndeletnicirea principală a acestor indieni este agricultura, de care se ocupă mai mult femeile. Mijloacele cu care se lucrează pămîntul sînt primitive. Se defrișează cîte o porțiune din pădurea virgină, dîndu-se foc copacilor, și apoi, fără să se are, se sapă în pămînt, cu ajutorul unor bețe, gropi, în care se pun semințele sau tuberculele. Cele mai obișnuite culturi sînt maniokul și yam-ul (plante cu tubercule bogate în amidon), „plante-a“ (bananul sud-american), porumbul, trestia de zahăr și altele. Alături de agricultură, un rol însemnat în asigurarea hranei îl are, după cum am văzut, vînătoarea și pescuitul, pe care le practică bărbații.

Toate manifestările vieții economice a acestui trib se află la un nivel foarte scăzut, corespunzător gradului de dezvoltare socială a comunei primitive. Olăritul, bunăoară, este practicat fără a se cunoaște discul de olar; apa este păstrată în bostani scobiți, iar acele de cusut sînt făcute din oase. În general, toate uneltele de lucru sînt atît de primitive, încît cu ajutorul lor nu se pot obține decît bunurile strict necesare pentru menținerea vieții. De aceea, la acești indieni nu există încă diferențieri sociale, bogați și săraci, exploatatori și exploatați. La același nivel scăzut, se află și viața spirituală a acestor oameni. Ea este plină de superstiții întunecate și de vrăjitorii.

Deși atît de înapoiați și dotați din punctul de vedere al apărării numai cu sulițe, arcuri, tuburi de suflat și scuturi, indienii din tribul Jivaro s-au împotrivit cu străşnicie, conchistadorilor spanioli, care au suferit în veacul trecut serioase înfrîngeri la poalele înalților copaci, de pe malurile Amazoanelor. Numai înlocuirea intimidării, a armelor, a brutalităților, cu o înțeleaptă politică de apropiere omenească și de educare răbdătoare ar putea aduce pe făgașul secolului nostru această populație rămasă în urma dezvoltării generale a omenirii.

(După „Neue Berliner Illustrierte“)

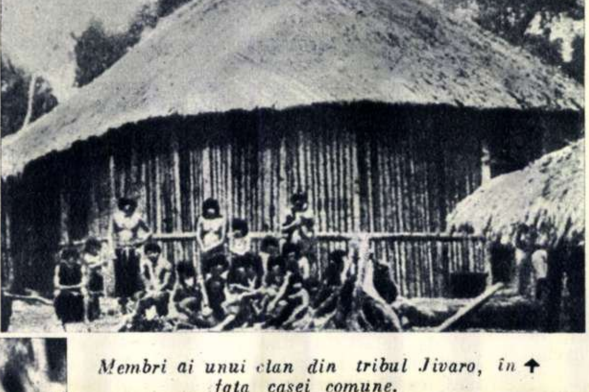

Membri ai unui clan din tribul Jivaro, în fața casei comune. ↑

Îți trebuie mult curaj și multă dibăcie ca să te strecori prin desișurile pădurii virgine. Înaintarea e extrem de anevoioasă și primejdia te pîndește la fiecare pas. Și, cu toate acestea, indienii tribului Jivaro cutreieră zilnic pădurea, după vînat. Iată un membru al tribului, trimițînd săgeata otrăvită, prin tubul de suflat. ←

Tatuajul reprezintă cea mai elegantă podoabă. În fotografie: o femeie tatuată. →

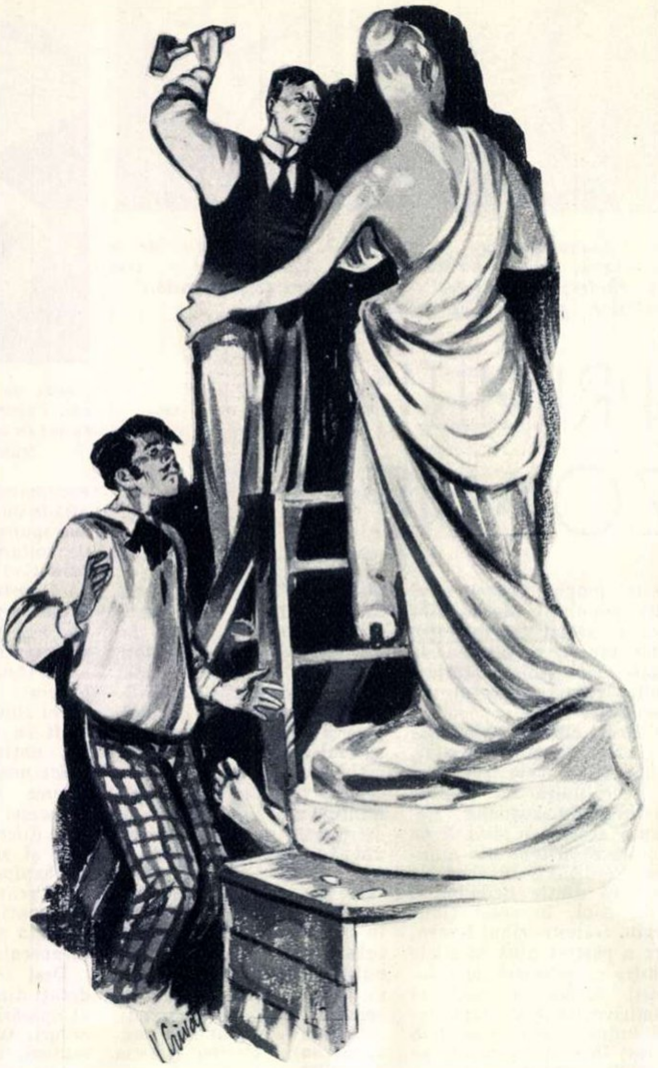

VENERA CAPITOLINĂ

de Mark TWAIN

Ilustrație de V. CRIVĂȚ

CAP. I

(Decorul: Atelierul unui artist, la Roma)
(Studio)

— Ah, George, zău că te iubesc!

— Dumnezeu să-ți binecuvînteze inima, scumpă Mary, asta o știu eu, dar de ce-i atît de neîndurător tatăl tău?

— George, are intenții bune, însă pentru el arta e nebunie curată; el se pricepe doar la articole de băcănie. Își închipuie că alături de tine am să mor de foame.

— Las-o-ncolo de înțelepciune — aduce mai mult a inspirație. De ce nu sînt și eu un băcan nemilos, care scoate bănet cu toptanul, în loc să fiu un sculptor înzestrat cu harul divin, dar care n-are ce mînca?

— Nu-ți pierde curajul, George, dragul meu, toate prejudecățile lui se vor topi de-ndată ce vei cîștiga cincizeci de mii de dol...

— Cincizeci de mii de demoni! Copilo, dar eu n-am nici cu ce plăti chiria...

CAP. II

(Decorul: Un apartament din Roma)

— Domnule, n-are nici un rost să discutăm. N-am nimic împotriva dumitale, însă nu-mi pot lăsa fata să se mărite, pentru o toçană făcută din dragoste, artă și foame... Cred că nici nu-i poți oferi altceva.

— Domnule, sînt sărac, recunosc. Dar faima nu înseamnă nimic? Onorabilul Bellamy Foodle, din Arkansas, zice că noua mea statuie, înfățișînd America, e o sculptură măiastră și-i convins că, într-o bună zi, numele meu va deveni vestit.

— Prostii! Ce știe despre artă măgarul ăla din Arkansas? Faima nu contează nimic. Lucrul la care trebuie să te gîndești este prețul de vînzare al sperietoarei dumitale de ciori, cioplită-n marmură. Ți-au trebuit șase luni ca s-o dăltuiești și nu ți se dă pe ea nici o sută de dolari. Nu, domnule! Arată-mi cincizeci de mii de dolari și-ți dau mîna fetei mele; altfel se mărită cu tînărul Simper. Ai răgaz șase luni, ca să strîngi banii. Bună ziua, domnule.

— Vai și amar! Ce nenorocire pe capul meu!

CAP. III

(Decor: Atelierul)

— Ah, John, prietenul meu din copilărie, sînt cel mai nefericit om din lume!

— Ești un găgăuță!

— Nu mi-a mai rămas altceva de iubit, decît biata mea statuie, și privește-o, nici măcar ea nu-mi arată simpatie, cu înfățișarea ei de marmură rece, atît de frumoasă și atît de lipsită de inimă!

— Ești un tîmpit!

— Ah, John!

— Ah, ce nerozii! N-ai spus că-ți dă un răgaz de șase luni ca să strîngi banii?

— Nu-ți bate joc de chinul meu, John. Chiar de-aș avea și șase veacuri termen, la ce mi-ar folosi? La ce i-ar ajuta timpul, unui sărman nenorocit fără nume, fără capital, fără prieteni?

— Idiotule! Lașule! Prostule! Șase luni ca să strîngi banii, cînd ar fi de ajuns și cinci!

— Ai căpiat?

— Șase luni înseamnă timp berechet. Lasă totul pe seama mea. O să-ți strîng eu banii.

— Ce vrei să spui, John? Cum dumnezeu ești tu în stare să aduni pentru mine o sumă atît de fantastică?

— Vrei să fii bun să lași totul pe seama mea și să nu te amesteci? Las' pe mine. Juri să te supui la orice voi face eu? Te obligi să nu cauți nici o greșeală în acțiunile mele?

— Sînt amețit, uluit, dar jur.

John luă un ciocan și, cu bună-știință, zdrobi nasul Americii; făcu alt gest și două din degetele statuii zburară; încă o mișcare și un rînd de degete de la picioare fură mutilate și dezmembrate, apoi încă una și piciorul stîng, de la genunchi în jos, zăcea pe podea, o ruină!

După toate acestea, John își puse pălăria și plecă.

George se zgîi amețit, vreo treizeci de secunde, la ciuntitul și grotescul coșmar din fața lui, apoi căzu lat pe podea și fu apucat de spasme.

John se întoarse curînd cu o trăsură, îmbarcă pe artistul cu inima zdrobită și statuia cu piciorul rupt și o porni, fluierînd încet și liniștit. Îl lăsă pe artist la locuința lui, apoi se depărtă și dispăru cu statuia, în jos, pe *Via Quirinalis*.

CAP. IV

(Decorul: Atelierul)

— La ora două se împlinește termenul de șase luni! Ah, ce chin! Ce pustiită mi-e viața! Aș vrea să mor. Aseară, m-am culcat flămînd. Azi dimineață, n-am mîncat nimic. Nu îndrăznesc să intru în nici un restaurant. Și acum mi-e o foame! Să nu mai vorbim de ea! Cizmarul mă urmărește de moarte, pentru datorii; croitorul, la fel; proprietarul îmi dă tîrcoale. Sînt nenorocit. Nu l-am mai văzut pe John din ziua aceea îngrozitoare. Ea îmi zîmbește cu duioșie cînd ne întîlnim pe marile bulevarde, dar taică-său, cremenea aia bătrînă, îi poruncește imediat să se uite în altă parte. Ei, dar cine-o fi bătînd la ușă? Cine a mai venit să mă chinuie? Garantez că-i nemernicul ăla de cizmar! Intră!

— Ah, fericirea să copleșească pe înălțimea voastră. Cerul să fie prielnic luminăției voastre! Am adus ghetele noi ale stăpînului meu; în privința plății, să nu spuneți nici un cuvînt, nu e nici o grabă, nici atîtica grabă. Voi fi mîndru dacă nobilul meu lord mă va onora și-mi va fi și de aci încolo client; ah, adio!

„Mi-a adus ghetele el singur! Nu vrea să primească bani! S-a despărțit de mine cu o plecăciune în stare să onoreze pe orice majestate! Dorește să-i fiu mai departe client. Oare a început sfîrșitul lumii?... Parcă bate iar cineva... Intră!“

— Iertați-mă, signor, dar am adus noul costum al domniei-voastre pentru...

— Intră!!!

— Vă cer de o mie de ori iertare pentru deranj, alteța voastră. Dar am pregătit pentru domnia-voastră frumosul apartament de jos; această văgăună mizerabilă nu se potrivește cîtuși de puțin cu...

— Intră!!!

— Vă vizitez ca să vă comunic că creditul dumneavoastră, care a fost din nefericire întrerupt o perioadă de timp, e restabilit în întregime și în condițiuni cît se poate de satisfăcătoare; vom fi nespus de fericiți dacă veți emite asupra noastră un cec, pentru orice sumă...

— Intră!!!

— Nobilul meu fiu, e a ta! Va fi aici într-o clipă! Ia-o, însoară-te cu ea. Iubește-o, fii fericit! Dumnezeu să vă binecuvînteze pe amîndoi, hip, hip, ura...

— Intră!!!

— O, George, scumpul și iubitul meu, sîntem salvați!

— O, Mary, scumpa mea iubită, sîntem salvați, dar îți jur că nu știu de ce, nici cum!...

CAP. V

(Decorul: O cafenea romană)

Într-un grup de gentlemeni americani, cineva citește și traduce din numărul săptămînal al lui *Il Slangwhanger di Roma* cele ce urmează:

„*MINUNATA DESCOPERIRE*! Cu vreo șase luni în urmă, signor John Smitthe, un gentleman american care s-a stabilit la Roma de cîțiva ani, a achiziționat, cu o sumă derizorie, un petic de pămînt în Campagna — nu departe de mormîntul familiei Scipio — cumpărîndu-l de la proprietarul terenului, o rudă scăpătată a prințesei Borghese. Mr. Smitthe a cerut la cadastru transcrierea bucății de pămînt pe numele unui artist american sărac, George Arnold, explicînd că a făcut acest lucru cu titlul de plată și despăgubire pentru o pagubă pecuniară pe care i-o cauzase lui signor Arnold, în mod incidental, cu multă vreme în urmă. A mai adăugat că, pe seama și pe cheltuiala sa, va aduce îmbunătățiri terenului aparținînd lui signor Arnold. Acum patru săptămîni, în timp ce se făceau anumite săpături necesare pe terenul sus-numit, signor Smitthe a dezgropat cea mai remarcabilă statuie antică ce a îmbogățit vreodată comorile de artă ale Romei. Este vorba de o minunată figură de femeie și, cu toate că opera a fost destul de grav avariată de contactul cu pămîntul și de mucegaiul veacurilor, nici un ochi nu o poate privi, fără a fi mișcat de răpitoarea ei frumusețe. Nasul, piciorul stîng de la genunchi în jos, o ureche, degetele piciorului drept, precum și două degete de la una din mîini s-au pierdut, dar încolo, nobila figură se află într-o perfectă stare... Guvernul a pus îndată statuia sub pază militară și a numit o comisie alcătuită din critici de artă, anticari și cardinali prinți ai bisericii, care să-i stabilească valoarea și să determine suma ce trebuie plătită posesorului terenului în care a fost găsită capodopera. Asupra întregii afaceri s-a păstrat, pînă aseară, un secret desăvîrșit. Între timp, comisia s-a întrunit în ședință secretă și a deliberat. Aseară, membrii comisiei au hotărît în unanimitate că statuia o reprezintă pe Venera și este opera unui artist din secolul al treilea înainte de Cristos, necunoscut, dar înzestrat cu un talent sublim. Membrii comisiei consideră statuia ca fiind cea mai desăvîrșită operă de artă a antichității cunoscută pînă-n prezent.

Conferința finală s-a ținut la miezul nopții, stabilindu-se că Venera valorează enorma sumă de zece milioane de franci! În conformitate cu legea și uzanțele romane, guvernul avînd dreptul la o jumătate din valoarea tuturor operelor de artă găsite în Campagna, statul a intrat în posesia frumoasei statui, plătind cinci milioane de franci domnului Arnold. În cursul dimineții de azi, Venera va fi mutată la Capitoliu, unde va rămîne definitiv, iar la amiază o comisie îl va vizita pe signor Arnold, ducîndu-i ordinul Sanctității sale către tezaur, pentru plata sumei princiare de cinci milioane de franci în aur".

Un cor de glasuri: Noroc! Nu poți să-i spui alt fel...

Un glas: Gentlemeni, propun să înființăm imediat o societate americană pe acțiuni pentru achiziționarea de terenuri și dezgropări de statui, aci, cu legăturile cuvenite în Wall-street, ca să lanseze și să susțină stocul.

Toți: Se aprobă.

CAP. VI

(Decorul: Capitoliul din Roma — zece ani mai tîrziu)

— Prea iubită Mary, statuia din fața noastră e cea mai veche din lume. E renumita „Veneră Capitolină", despre care ai auzit vorbindu-se atît de multe. Iat-o aci, cu micile ei lipsuri restaurate (cîrpite, adică) de către cei mai cunoscuți artiști ai Romei și simplul fapt că au realizat umila cîrpeală a unei creații atît de nobile le va face numele ilustre cît va exista lumea. Cît de ciudat pare lucrul acesta! Cu o zi înainte de a fi stat aci pentru ultima oară — au trecut de atunci zece ani fericiți — nu eram bogat; binecuvîntat fie-ți sufletul, n-aveam un cent și totuși am avut și eu un cuvînt de spus, ca să fac din Roma stăpîna acestei statui, cea mai măreață operă de artă antică pe care o cunoaște lumea.

—Adorata, ilustra Veneră Capitolină! Și la ce sumă e evaluată! Zece milioane de franci!

— Da, acum atît face.

— Și, ah, George, ce frumoasă e! Divină!

— O, da — dar nici nu se compară cu ceea ce era înainte ca binecuvîntatul acela de John Smitthe să-i fi zdrobit piciorul și să-i fi turtit nasul. Ingenios, Smitthe! Talentat! Smitthe, nobilul Smitthe! Făuritorul întregii noastre fericiri!... Hait! Știi tu ce-nseamnă strănutul ăsta? Puștiul nostru a căpătat tuse măgărească. N-ai să înveți niciodată să-ți îngrijești copiii!...

SFÎRȘITUL

Venera Capitolină se află tot la Capitoliul din Roma și rămîne încă cea mai fermecătoare și cea mai strălucită operă de artă cu care se poate mîndri lumea. Dar dacă veți avea vreodată norocul să stați în fața ei și veți cădea într-un firesc extaz de admirație, nu îngăduiți acestei adevărate și tainice povestiri a originii sale să vă strice fericirea. Iar cînd citiți despre un gigantic „om pietrificat" dezgropat lîngă Syracuza, în statul New-York, sau lîngă oricare altă localitate, păstrați-vă cumpătul; dacă Mr. Barnum, care l-a îngropat acolo, se oferă să vi-l vîndă pe o sumă enormă, nu-l cumpărați. Trimiteți-l la papa!

★

NOTĂ: Schița de mai sus a fost scrisă pe vremea cînd faimoasa escrocherie cu „Gigantul împietrit" constituia senzația zilei în Statele Unite.

În romînește de **P. COMARNESCU** și **E. B. MARIAN**

Aurel GURGHIANU

MELEAGURILE COPILĂRIEI

TANCUL SFĂRÎMAT

În luncă, lîngă Mureş m-am oprit.
În faţa mea, colosul sfărîmat.
Străfulgerînd, catiuşa l-a izbit
Şi pentru veci înţepenit a stat.

Se revărsară oşti pe lingă el.
Treceau cu vuiet carele blindate.
Căzut în ţărnă, monstrul de oţel
Rămase-aşa, cu labele-ngheţate.

Rugina-i roade plăcile din greu.
Murind, feciorii noşt'i l-au blestemat...
Ce căutase în pămîntul meu
Acest colos ce zace sfărîmat?

CASELE COLECTIVIŞTILOR

Cunoscut mi-e drumul de la gară.
Pînă-n satul meu mai am de mers:
Trec un pod, apuc un drum de ţară,
Apoi dealul cu profilu-i şters.

Case rare, case risipite
Ştiu pe-aici, din vremurile vechi,
Şi vestitul han „La Trei Sărite" —
Larma-i îmi mai sună în urechi,

Ca un zvon al timpului de-al'dată
Ce ţi-l scoate amintirea-n drum.
Nu mai este hanul. Vremea, iată,
L-a trecut în pulbere şi scrum.

Iar de-o parte-a căii şi de alta,
Unde-a fost pădure de urzici,
Ziduri albe înălţă unealta,
Mîna aspră-a omului de-aici.

În decorul zugrăvit şi proaspăt
Ochiul prinde linii, simetrii.
Un echer trasat-a pînă-n coastă
Drumul lung a zeci de temelii.

Calul stă. Eu mă opresc şi număr
Casele ce nu le-am mai văzut.
Înşirate, par fără de număr.
Larg, aspir mireasma lor de lut.

„Casele-s a noastre" — mi-a răspuns
Un copil al locurilor mele.
„Casele-s a noastre pînă sus...
Toate... Stau colectivişti în ele".

Fiu al ăstor plaiuri, cu mîndrie,
Îl ascult pe micul priceput.
Peste toate, timpul meu înscrie
Semnele acestui început.

Peste toate, aripi, spre tărie,
Pentru zboruri largi s-au desfăcut.

CÎMP

E vara pe sfîrşite. Un cer albastru-pal
Se scutură pe cîmpuri ca un bogat tezaur.
Viu să presimt dulceaţa pămîntului natal,
Să-mi lunece privirea pe şoldul lui de aur.

O clipă, mi se pară, că sînt copilul iar
Cu fluierul de trestii trecînd prin porumbişte.
Ce s-a mişcat sub tufă? Un şarpe? Un canar?
Ce-ar fi, năluca verii, din frunze să se işte?

Un zumzet e pămîntul, un sunet din străfund.
Ascultă-l mai spre seară, cum bate ca un ornic —
De muzica lui gravă adesea mă pătrund
Şi ei, precum iubitei, rămasu-i-am statornic.

Cînd zarea mă absoarbe spre depărtări cu-ncetul,
Pămîntul mă priveşte cu mii de ochi verzui —
Şi cînd m-atrage iarăşi la masa mea caietul
În mine cîntă cîmpul cu fluierele lui.

MODELE PREMIATE LA BERLIN

UND DAS GLÜCK UNSERER VÖLKER

①

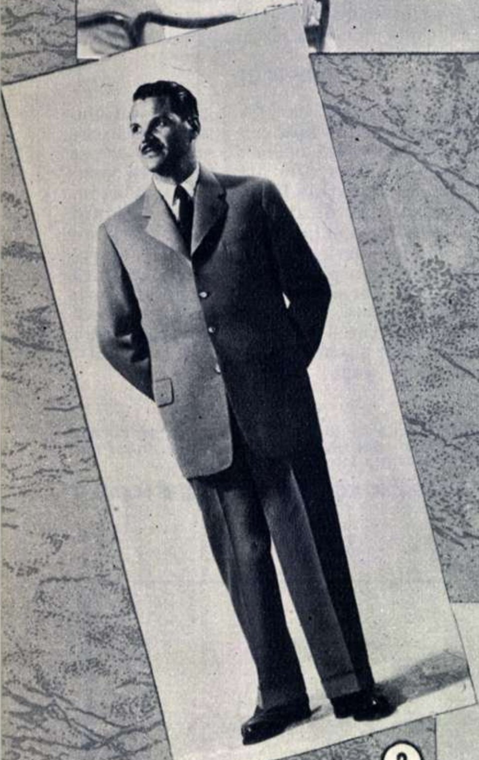

②

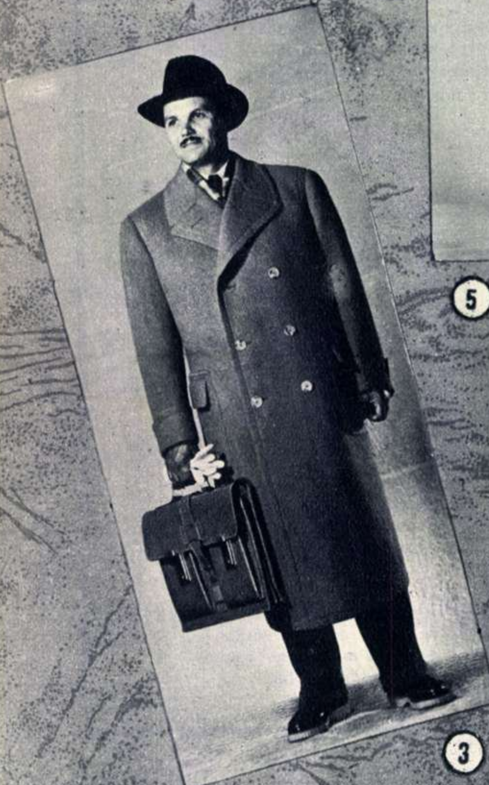

③

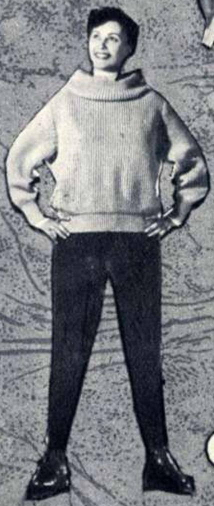

④

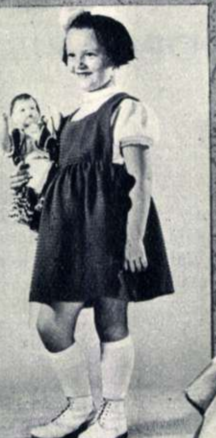

⑤

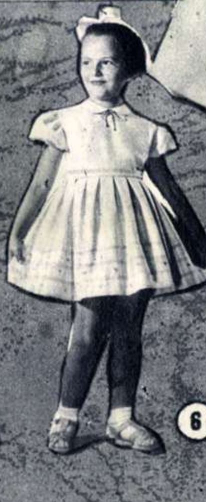

⑥

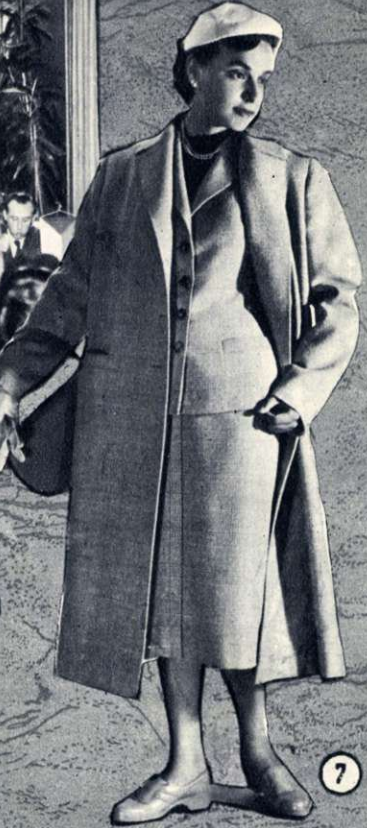

⑦

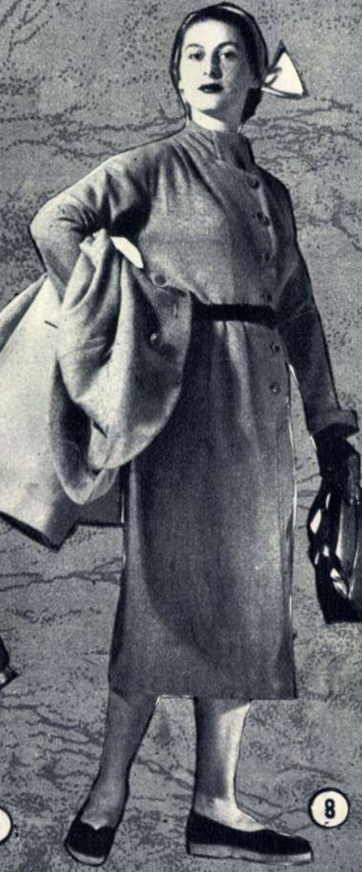

⑧

Piecind pentru prima oară la concursul modei, între ţările de democraţie populară, organizat la Berlin, membrii delegaţiei Ministerului Industriei Uşoare din R.P.R. erau emoţionaţi. Tînăra noastră industrie de confecţii va putea oare să cucerească gustul participanţilor? Majoritatea ţărilor participante luau parte pentru a şasea oară la concursul modei, iar noi eram „debutanţi", participam pentru prima oară!

Primirea caldă care li s-a făcut şi mai ales aprecierile presei au avut însă darul să dovedească că munca creatorilor noştri de modele a dat rezultate pozitive.

Iată ce scria, după prima zi de concurs, ziarul „National Zeitung" din Berlin: „...O atenţie deosebită merită în acest an Republica Populară Romînă. Modelele prezentate, confecţionate din materiale indigene, avînd un stil propriu de creaţie, erau fermecătoare".

In aceeaşi zi ziarul „Neuer Weg" din Halle scria: „Pentru prima oară a participat la concursul internaţional al modei Republica Populară Romînă. Modelele prezentate de reprezentanţii ei au fost salutate cu căldură, cu atît mai mult cu cît erau creaţii ale unei industrii de confecţii foarte tinere... Realizările frumoase ale artiştilor modei romîne au fost o surpriză plăcută pentru toţi participanţii. Ei au prezentat modele care au îmbinat într-un mod fericit arta naţională cu moda internaţională".

Desfăşurarea concursului a îndreptăţit primele aprecieri pozitive. Toţi asistenţii din cadrul concursului au aplaudat în nenumărate rînduri modelele prezentate de ţara noastră, dovedind aprecierea lor pentru creaţia artistică a ramurei noastre de confecţii. Cele douăzeci de medalii şi treizeci şi patru de diplome pe care le-am cucerit vorbesc despre succesele pe care le-am obţinut la concurs.

Şi după concurs, presa din Republica Democrată Germană a fost unanimă în aprecieri din cele mai elogioase pentru creaţiile modei romîneşti. Dăm numai cîteva spicuiri:

Revista „Die Frau von Heute" scria: „Creatorii de modă romîni au fantezie, o justă intuire a stilului şi se pricep de minune să creeze, pe baza vechilor şi frumoaselor—costume naţionale, lucruri noi, de un colorit viu şi cu motive frumoase". Ziarul „Berliner Zeitung am Abend" a dat, între altele, următoarea apreciere: „Creatorii de modă romîni au arătat, în modelele de costume de sport şi rochii de zi, idei şi soluţii de croit foarte bune".

Publicăm în această pagină cîteva din creaţiile ţării noastre care au fost premiate la concurs.

1. La deschiderea festivă a concursului.

2. Costum la un rînd, cu patru nasturi.

3. Palton bărbătesc.

4. Pulover sport cu răscroială mare la mîneci; pantaloni schi.

5. Sarafan şi bluză, din lînă tricotată.

6. Rochiţă de stofă în cute duble necălcate

7. Ansamblu costum-taieur şi pardesiu din aceeaşi stofă. Buzunare tăiate în aceeaşi linie la pardesiu şi taieur.

8. Rochie şi jachetă de stofă din acelaşi material. Jacheta este dublată cu o nuanţă mai deschisă, în tonul ţesăturii.

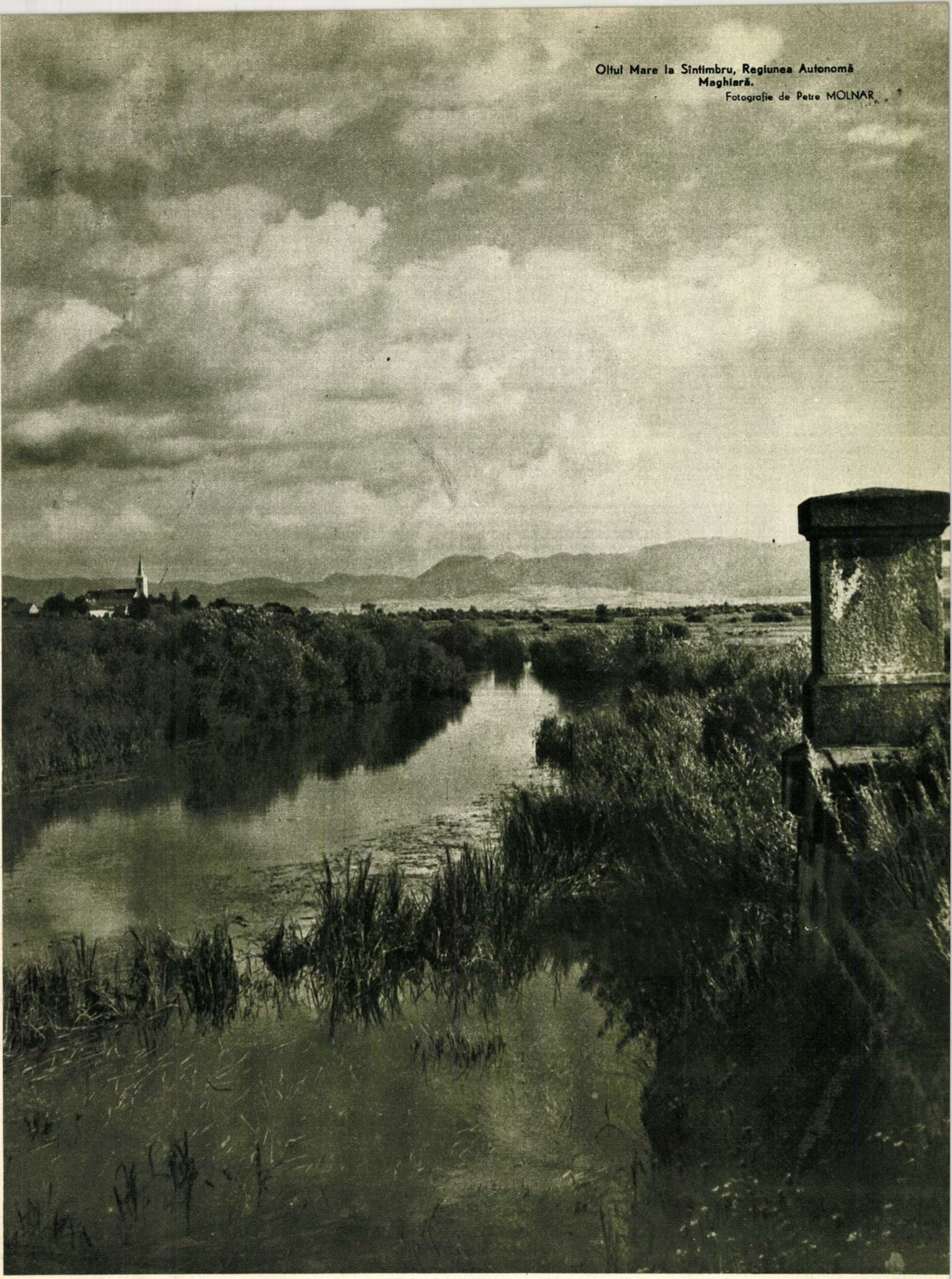

Oltul Mare la Sîntimbru, Regiunea Autonomă Maghiară.

Fotografie de Petre MOLNAR

Culesul viilor s-a sărbătorit nu numai în cramele gospodăriilor viticole, ci şi în oraşele patriei. In Parcul Libertăţii din Capitală, ca şi în alte parcuri şi la centrele special amenajate, cetăţenii au găsit must, tulburel, tradiţionala pastramă de oaie cu mămăligută, struguri şi fructe de tot soiul.

Fotografie de L. SCHINDERMAN

Am fost astronaut!

— povestire științifico-fantastică —

de ing. Igor **SEVIANU**
și Vlad **DOBRENCOVICI**

Sînt din nou pe pămînt! Calc iarăși scoarța bătătorită de milioane de ani, a vechii și bunei noastre planete, din nou mă bucur de frumusețile ei și mă înveselesc privindu-i locuitorii! Ce bine e să te simți acasă, să-ți reiei vechile obiceiuri, să te miști simplu și ușor, oriunde-ți poftește inima, să porți haine plăcute și frumoase, într-un cuvînt, să te bucuri de viață și de obiceiurile pămîntului.

Eu sînt reporterul care a făcut călătoria interastrală. Intr-o dimineață de primăvară a anului 19... ,intrai bine dispus în redacție. Nu știu dacă din pricina soarelui vesel de afară mi se părea că oamenii au fețele mai zîmbitoare decît de obicei, sau dacă într-adevăr le aveau. N-apucai bine să intru în biroul meu, că secretara redactorului-șef veni să mă anunțe: „Șeful"te așteaptă la el în birou!" Nu era decît opt și jumătate. Oare ce s-ar fi putut întîmpla, ca, la o asemenea oră, „șeful" să aibă nevoie de mine?„Nu-mi miroase a bine", îmi spusei și, cu inima puțin strînsă, pornii spre direcție. „Cine știe ce boroboață am mai făcut?"

Timid, deschisei ușa și intrai. Soarele de primăvară scălda într-o lumină caldă întreaga încăpere. Privii puțin încurcat spre redactorul-șef, dar zîmbetul larg, deschis, care-i înflori pe față mă făcu să mă calmez puțin. „Hotărît, nu miroase a rău" — mă liniștii.

Cu un gest al mîinii, „șeful" mă pofti să iau loc. Mă înfundai în fotoliul din fața biroului. Cîteva clipe, privii podeaua, urmărind jocul neastîmpărat al umbrelor aruncate de frunzele arțarului din fața ferestrei.

Îndoiala mi se cuibări din nou în suflet: „O fi a bine, o fi a rău?" În sfîrșit, vocea redactorului-șef mă făcu să tresar:

— Te-am chemat pentru o problemă deosebit de importantă. Să pleci într-o deplasare!...

„Deci nu-i vorba de nimic rău. Ce pesimist! Poftim, merita să mă frămînt atîta?" Scăpat dintr-o dată de povara îndoielilor, îi răspunsei foarte vesel:

— Desigur, plec. Care-i destinația?

Redactorul-șef mă privi stăruitor cîteva clipe:

— Ceva pasionant! Ia să vedem, ghicești?

Trecui în revistă toate evenimentele economice din țară și străinătate de care mă ocupam îndeaproape, și apoi pe cele sociale, căutînd zadarnic să găsesc unul care să fi putut determina conducerea revistei să mă trimită tocmai pe mine... Zadarnic însă... Puțin stingherit, mărturisii:

— Nu știu. Nu pot ghici...

— E vorba să pleci pe stațiunea-satelit, ca să faci un reportaj despre laboratoarele ce s-au construit și despre oamenii care vor lucra în ele. Ei, ce spui?

O muscă bîzîi cîteva clipe pe fereastră, apoi, rotindu-se prin cameră, plană și ateriză drept pe o muche a biroului. „Prima muscă din acest an" — mă gîndii eu. Cuvintele redactorului-șef rămăseseră undeva departe. În cap nu simțeam decît un imens gol. Satelit, călătorie... asta-i deplasarea? Frumoasă deplasare!

— De ce... vedeți... de ce... m-ați ales tocmai pe mine? — bolborosii în sfîrșit.

— Șeful secției de știință, după cum știi și dumneata, e bolnav. Cineva trebuie să plece. Laboratoarele vor fi gata în cîteva zile și un reportaj amănunțit al inaugurării va fi deosebit de interesant...

— Da, desigur... — aprobai cu un glas firav care parcă nu era al meu. Satelitul e o realizare uriașă, menită să joace un rol important în viitor... Dar ce contingență, ca să spun așa, profesională, am eu cu problema asta?

— Două — mă lămuri binevoitor „șeful", care nu-și dădea seama cît de uimit eram, sau nu voia să-și dea seama. În primul rînd, ești un bun reporter, în al doilea rînd, problema te-a pasionat...

— Pasiune de amator... vă rog să mă credeți, amator...

— N-are importanță — continuă el. Cunoști mai mult decît oricare alt redactor problema. Eram convins că setea dumitale științifică te va face să te bucuri de acest neașteptat zbor spre satelit...

— Da, desigur... nu v-ați înșelat — îmi auzii, șters, propriul glas.

Musca decolă de pe birou și, zburînd în linie dreaptă, ateriză pe lampă. Ca o rachetă... Asociația aceasta îmi provocă un moment foarte neplăcut...

— Nu spun că perspectiva nu mă bucură... Dar, vedeți, e ceva nou, necunoscut. Acolo legile naturii se aplică în alte condiții... Totul a venit atît de neașteptat... Tocmai fiindcă cunosc lucrurile, mi se pare...

— Pentru un ziarist, toate condițiile specifice cosmosului, diferite de cele de pe pămînt, nu pot constitui decît minunate elemente pentru un reportaj. Ai să vizitezi înainte de plecare Institutul de Cercetări Astronautice din Uniunea Sovietică, ai să stai de vorbă cu astronauții...

Discuția mea cu redactorul-șef se prelungi două ore și pare-se că toate argumentele invocate de mine fură cu mult mai slabe decît cele folosite de el, căci la capătul acestei ședințe primii să plec peste două zile spre stațiunea-satelit și să scriu „cel mai grozav" reportaj din toată activitatea mea de reporter.

Părăsii biroul redactorului-șef și, îngîndurat, mă îndreptai spre biroul meu. Colegii chicoteau privindu-mă. Afurisiții! Aflaseră înaintea mea vestea formidabilă. Nu soarele de primăvară le înveselise deci fețele, ci vestea că vor avea prilejul să rîdă de surpriza și neplăcerea cu care eu, „viteazul în ghilimele" — cum îmi spun, aveam să primesc plecarea.

Pornii spre casă abătut și îngrijorat. Călcam apăsat ca să simt mai bine caldarîmul, pămîntul pe care trebuia să-l părăsesc.

Nu vreau să par în ochii dumneavoastră, în chip nedrept, un erou. Departe de mine gîndul acesta! De aceea vă voi spune cinstit în ce stare mă aflam. Teama mă urmărea tot timpul; mi se părea mereu că racheta cu care voi pleca nu va nimeri în orbita satelitului, ci se va opri undeva deoparte, iar eu, devenit împreună cu racheta un satelit al globului terestru, aidoma lunii, mă voi roti zeci, sute, mii de ani în jurul lui.

În dimineața plecării mele către Moscova, pe aeroport se strînsese toată redacția. Mi se părea că oamenii se uită la mine cu compătimire. Asta nu puteam admite! În răstimpul scurt de o jumătate de oră, le vorbii tuturor cu atîta entuziasm de călătoria mea, încît cei mai mulți dintre colegi trebuiră să abandoneze definitiv părerea că aș fi un viteaz în ghilimele și să-și exprime sincer invidia față de ocazia prielnică, ce-mi fusese oferită „tocmai mie".

Avionul decolă și se urcă ușor în aer. O clipă avui impresia că revăd musca-rachetă care zburase vertical spre lampă, în ziua cînd aflasem că voi deveni astronaut. Și acum, iată-mă în drum! La coborîrea din avion, pe aeroportul Institutului de Cercetări Astronautice, am fost întîmpinat, printre alții, și de inginerul Mircea Pavel, un vechi prieten și, într-o perioadă, coleg de redacție. Parcă mă simțeam acum, alături de tovarășii sovietici și de Pavel, mai puțin singur, înaintea marii încercări a vieții mele.

Seara, în camera care-mi fusese repartizată într-unul din blocurile locuite de cercetătorii institutului, îi destăinuii lui Mircea Pavel toate temerile mele:

— Dă-ți seama, Mircea, călătoria asta nu-i glumă. De multe ori mă gîndesc că aș fi fost poate mai puțin îngrijorat dacă nu știam

Ilustrații de M. ANANIA

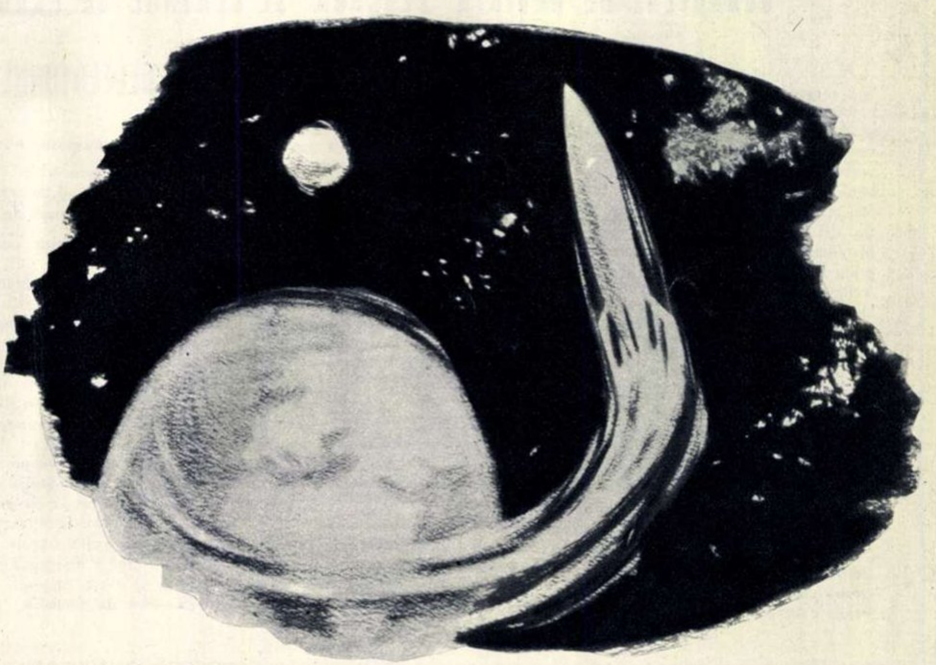

nimic. Plecam așa... Dar acum... știind cîte știu...

— Și ce știi? — rîse Mircea.

— Cum ce știu? Absolut tot ce se întîmplă sus! Am citit toate cărțile tipărite la noi!

— Nu-i rău — continuă să rîdă Mircea. Dar asta nu-ți va fi de ajuns.

— Adică... de ce? — îl întrebai puțin jignit.

— Cu ce știi tu, greu te descurci pe satelit. Tu cunoști lucrurile în mod teoretic. Știi, spre exemplu, că sus nu există aer, că forța de gravitate e anulată; dar ce consecințe au acestea, știi?

— Multe — m-am grăbit eu să-mi dovedesc competința. Se respiră prin măști. Oamenii pot sta liniștiți în cosmos, fiindcă nu cad, din moment ce gravitatea este anulată de forța centrifugă, născută prin rotirea satelitului și a lor în jurul pămîntului.

— Foarte just ceea ce spui — mă întrerupse Mircea. — Dar cum te miști acolo sus, ce fel de haine trebuie să porți, ca să te păzească de grave arsuri cînd stai în bătaia razelor de soare și, în același timp, să te ferească să nu îngheți cînd nimerești în umbră? Cum te înțelegi cu oamenii...?

—Stai puțin — îl întrerupsei eu, de astă dată în culmea mirării. Adică cum vine asta „să te înțelegi cu oamenii“? Dar cine mă oprește să vorbesc cu ei.

— De oprit, nu te oprește nimeni, însă ei nu te vor auzi. Nefiind aer, vibrațiile sonore nu se pot propaga și deci sunetele nu s-aud... Cred că-ți dai seama, dragul meu, că mai ai de învățat o grămadă de lucruri... Timpul pe care-l vei petrece aici va fi rodnic. Chiar de mîine vei începe un curs de pregătire pentru astronauți.

Mircea mă părăsi, lăsîndu-mă să fac singur față zecilor de întrebări care mă încolțeau cu dușmănie. A doua zi începu pentru mine o activitate atît de bogată, încît nici măcar institutul nu apucai să-l văd ca lumea. Doar în ultima mea seară petrecută pe pămînt, îmi căutai refugiu hoinărind prin imensul parc din preajma institutului; vechea teamă se făcea din nou simțită. La drept vorbind, nu mai era vechea frică, ci mai degrabă o îndoială chinuitoare, o nesiguranță nelămurită. Pe cer, luna își plimba majestuoasă silueta ei aureolată. Mă oprii în loc, privind-o cu atenție. Iată nasul lunii... gura... Ce prostii! Luna n-are pe ea decît munți. Contrastele de umbră pe care închipuirea noastră le îmbracă în cele mai diverse forme nu sînt altceva decît văile și munții lunii... Și dacă, dintr-o eroare de calcul, racheta va ajunge în lună? Ce se va întîmpla? Hotărît lucru, în acea seară eram în stare să mă gîndesc la toate prostiile. Lasă, mîine, voi dormi sus! Deodată, ochii îmi zăboviră pe o stea strălucitoare. O priveam înmărmurit cum luneca încet pe boltă, de la soare apune la soare răsare, pare-se în pofida tuturor legilor naturii. O stea care să răsară la apus, să apună la răsărit și care să străbată într-o jumătate de oră bolta cerească, cu o viteză sezisabilă cu ochiul liber, nu mai văzusem niciodată... Deși era destul de tîrziu, nu pregetai să-l caut pe Mircea Pavel și să-i povestesc despre steaua călătoare și drumu-i neobișnuit.

— Mîine seară, ai să dormi în ea—rîse Mircea. E satelitul, care în fiecare zi pe la ora asta trece pe deasupra institutului. Dar de ce nu dormi? Mîine pleci, trebuie să fii odihnit!

— Nu te supăra, Mircea, dar nu se lipește somnul de mine. Uite, în ultima clipă mi-am amintit că nici nu-l cunosc pe pilotul cu care voi pleca...

— Dar, băiete dragă, n-ai înțeles? Nu există nici un pilot. Pleci singur într-o rachetă care transportă alimente pentru oamenii din satelit. Racheta e condusă prin pilot automat.

— Ce... ce-ai... spus ?—bolborosii înfricoșat. Singur în rachetă? Și dacă nu nimeresc pe satelit?

— N-ai de ce să te temi. Zilnic trimitem asemenea rachete, de aprovizionare, pilotate automat. Și apoi, nici nu trebuie să nimerești pe satelit, ci numai în orbita satelitului.

— Și cum ajung pe satelit? Iau un taxi?— răspunsei puțin enervat. Sau poate o să fiu așteptat cu flori și fanfară la gară?

Eram într-o stare de surescitare care nu-i scăpă prietenului meu.

— Liniștește-te, dragul meu! Satelitul nu este un aeroport sau o gară, ci o simplă casă, de o construcție specială, menită să-i asigure numai rigiditatea. Ca să ajungi la această casă, procedezi la fel ca pe pămînt: mergi spre ea. Cînd racheta va ajunge în orbita satelitului, vei avea senzația că te-ai oprit, deși racheta, satelitul și chiar tu însuți vă veți mișca în jurul pămîntului cu 27.000 kilometri pe oră. Atunci vei ieși din rachetă și vei porni cu propriile-ți mijloace de „locomoție“ spre satelit...

— Sigur, ca și cum m-aș duce din camera ta pînă la mine...

— Exact așa. La urma urmei, și camera mea și a ta, și noi doi nu stăm pe loc, ci ne rotim acum cu 30 km pe secundă în jurul soarelui. Însă viteza fiind aceeași, nu sezisăm această mișcare. La fel se întîmplă și în cosmos. N-avea nici o grijă! Mai bine odihnește-te!...

A doua zi dimineața, un helicopter mă duse la rachetodrom. Așadar, aveam să călătoresc singur-singurel cu o rachetă de aprovizionare, cu una din acele multe rachete care transportă spre satelit alimente, oxigen, heliu și altele...

Cînd ajunsei lîngă ea, Mircea îmi veni în întîmpinare:

— Totul e gata și în perfectă ordine. La 10 pleci, iar la 10^{05} ajungi la destinație. Haide, vino să te instalez!

Îl urmai supus, deși să mărturisesc aș fi avut chef să fug de acolo. Dar ce rost mai avea să fac nazuri, cînd racheta se înălța la cîțiva pași de mine. Privită de departe, părea un turn ascuțit la vîrf, pașnic, liniștit, în care ar fi putut locui o frumoasă castelană medievală și pajul ei credincios. De aproape, însă, mi se păru amenințătoare: un colos de oțel de aproape 200 de tone, înalt de vreo 40-50 m, de forma unui obuz și care nu mai păstra nimic din romanticul turn medieval... Racheta era așezată vertical, cu vîrful îndreptat spre cer. Un ascensor ne urcă pînă la portița de intrare în rachetă. Plin de sfială, pășii în interiorul ei. Cabina era complet tapisată cu o saltea umplută cu aer. Dacă din pricina vreunui șoc, sau chiar datorită mișcărilor mele, aș fi fost proiectat spre unul din pereți, salteaua trebuia să mă ferească de eventualele accidente. Mă întinsei pe burtă, pe un fel de ridicătură specială, orizontală, din fundul cabinei. Mircea mă legă atent.

— Drum bun — spuse el simplu, de parcă m-ar fi lăsat în compartimentul celui mai obișnuit vagon de cale ferată.

Peste cîteva clipe, auzii o pocnitură. Ușa de la intrare fusese închisă. Eram gata de zbor. Numai de ar începe mai repede. Fie ce o fi, dar mai repede. Așteptarea era peste măsură de chinuitoare. Deodată, simții o violentă smucitură. Legăturile, strînse cu grijă de Mircea, gemură, dar mă ținură fixat pe loc. Avui senzația că sînt apăsat pe podea. Senzația stăruia întruna.

(Urmare în numărul viitor)

CONCURSUL DE PORTRETE FOTOGRAFICE

ORGANIZAT DE REVISTA „FLACĂRA" ȘI CENTRUL DE PRODUCȚIE CINEMATOGRAFICĂ

HÎRTIA FOTOGRAFICĂ ȘI REVELATORUL EI

Alegerea hîrtiei fotografice pe care vom reproduce clișeul pune anumite probleme. Trebuie să știm să alegem gradația hîrtiei și suprafața ei. Felul cum au fost expuse și developate clișeele poate să simplifice mult această problemă pentru amatorul începător. In general, două gradații de hîrtie sînt suficiente: normal și contrast. In ceea ce privește suprafața, se va prefera hîrtie luciu pentru majoritatea lucrărilor, puțină hîrtie mată fiind rezervată pentru lucrări speciale.

Pentru clișee normale ca gradație, se va alege, desigur, o hîrtie cu gradație normală. Pentru clișeele cu o gradație mai moale, se va întrebuința o hîrtie contrast și, invers, pentru clișeele contraste, se va alege o hîrtie moale. Se poate evita într-o mare măsură (însă nu de tot) utilizarea de hîrtii cu gradații diferite, prin adoptarea metodei de lucru cu o singură gradație de hîrtie (normală) și trei tipuri de revelatori pozitivi: revelator contrast, revelator normal și revelator moale, respectiv pentru clișee moi, normale și contraste. Pentru a simplifica lucrul și pentru a putea trata măririle cît mai individual, se pot prepara trei soluții de bază:

1. Soluție de metol

Metol	12 gr
Sulfit de sodiu crist	120 gr
Apă	pînă la 1 litru

2. Soluție de hidrochinon

Hidrochinon	20 gr
Sulfit de sodiu crist	80 gr
Apă	pînă la 1 litru

3. Soluție de carbonat de potasiu

Carbonat de potasiu . .	200 gr
Apă.	pînă la 1 litru

Aceste soluții, păstrate în sticle bine închise, nu se alterează vreme îndelungată.

Cînd avem nevoie de unul din cele trei tipuri de revelatori, se prepară amestecurile astfel:

Pentru revelator moale:

1 parte soluție nr. 1; 1 parte soluție nr. 3; 2 părți apă; 5-10 picături soluție de bromură de potasiu 1/10.

Pentru revelator normal:

2 părți soluție nr. 1; 1 parte soluție nr. 2; 1 parte soluție nr. 3; 10-15 picături soluție bromură de potasiu.

Pentru revelator contrast:

3 părți soluție nr. 2; 1 parte soluție nr. 3; 20-40 picături soluție de bromură de potasiu 1/10.

După cum se observă, gradația revelatorului depinde de cantitatea de soluție nr. 1 sau nr. 2 care intră în compoziția amestecului și de numărul de picături de soluție de bromură de potasiu. In scurtă vreme, după ce se va familiariza cu acest sistem de lucru, fotograful amator va putea să varieze proporțiile, după nevoile sale—și alt fel decît în indicațiile de mai sus.

Posibilitatea de influențare a gradației și a tonalității copiei finale are o mare valoare din punct de vedere artistic. O copie contrastă e mai plină de viață, de dinamism, decît o copie cenușie. O copie mai deschisă influențează pe privitor mai mult spre optimism decît o copie închisă. Prin urmare, atunci cînd vom avea de făcut o mărire de pe un clișeu reprezentînd o fată tînără, blondă, vom căuta să obținem o copie moale, cu tonalități deschise, care se potrivesc mai bine cu concepția despre un astfel de model. Pe de altă parte, dacă vom avea un clișeu reprezentînd un moșneag cu barba albă și fața zbîrcită, vom căuta să obținem o gradație mai contrastă și tonalități mai închise. Bineînțeles că exemplele de mai sus nu sînt rețete care se pot aplica în mod mecanic. Ele arată doar că există posibilități de a trata fiecare copie în mod individual, că există posibilități de a folosi și adapta la scopuri artistice mijloace pe care unii le consideră pur tehnice, că fotograful amator trebuie să caute să intervină în fiecare etapă de prelucrare pentru a obține maximum de calitate, atît din punct de vedere tehnic, cît și, mai ales, artistic.

Eugen IAROVICI
conferențiar universitar

Lumînarea

– schiță –

de Alexandru **POPESCU**

Ilustrație de Roni **NOEL**

Gogu Lotea trăgea să moară.

Bolea pe un maldăr de pelin, cu picioarele larg desfăcute, cu ochii căscați la cer. Coșul pieptului îi sălta de gemete și se părea că omul era gata să-și dea sufletul. Că se muncea să și-l dea. Că năzuia să se petreacă în altă lume. Să mîntuie o dată. Să isprăvească cu toți ăi de-l urăsc!

Dar nu era așa.

Gogu Lotea se înverșuna să trăiască. Să se răfuiască cu foștii lui argați. Cu Dunoiu, cu Șuiu și cu ursul cela de Bîrsan, să se răfuiască. Au prins puteri acum. Îs colectiviști! Îs moșieri! Își umplu podurile caselor cu bucate. Buchisesc prin cărți și apoi răstoarnă brazdele. Uite, uite-te numai cum au muncit afurisiții pentru ei, își săltă Gogu Lotea brațu-i ciolănos spre bărăganul cu grîu în pîrg — nu departe de părul sălbatic sub care zăcea el. Uite numai ce grîu. În picioare, nu te vezi din el! Și cînd te gîndești că pămîntul ăsta a fost pămîntul lui — cernoziom curat! I l-a luat comasarea și pe el l-a zvîrlit tocmai pe ponoară, la loc slab. Să-și bătătorească palmele pe coarnele plugului. Să muncească, hă! Să muncească, de vrea să mănînce! Asta a ajuns el ?! Pentru asta a cărunțit el cîrmuind comuna, ca astăzi să-l pună argații la muncă? Să nădușească muncind! Ba să plătească și dări pînă peste cap! Să ajungă ca astăzi, coate-goale ăl de la sfat să-i puie termen la seceriș? Și apoi, cu cine să gătească el secerișul? Gineri-su l-a adus pe ponoară și, dacă l-a văzut că se cîrcește pe coasă, l-a tras în vale și l-a lepădat aici, sub părul acesta încovoiat de ani.

Iaca, n-a mai dat de atunci să vadă dacă mai trăiește bietul socru-su, ori a dat ortu' popii de cum l-a lepădat!

Și soarele ăsta îi scoate ochii, nu alta. Noroc că e spre chindie și nu arde așa.

De departe, de către sat, răzbea dangătul tînguitor al clopotului. Și Gogu Lotea nu-l putea suferi. Se perpelea pe o parte și pe alta, gemînd nădușit. Blestematul ăsta de clopot nu bate a lucru curat. Cînd îl aude și pe ăsta, simte că moartea îi calcă pe umbră...

Gogu Lotea se chirci o dată, căscă lung și brațele-i căzură în lungul trupului. Pleoapele căzură și ele, grele ca lutul.

Îl lătra un cîine.

O gospodină mîna carul de la stînă. Era văduva Profira și aducea o putină cu zer, acoperită cu un ștergar curat. Cașul mare îl avea pus bine pe o plasă din nuiele de răchită și învelit pe deasupra cu frunze late de nuc. Pe fundul căruței, pe un braț de iarbă, oalele de lut, goale, în care dusese zeamă de găină ciobanilor. Într-una din oale, avea înfășurat, într-un colț de calendar vechi, un capăt de lumînare din seu, pe care îl folosise pentru luminat la stînă.

Femeia huidui dulăul, care tot lătra, și opri văcuța înjugată la car.

Ce mortăciune o fi acolo, de se tot dă cîinele așa? Ce mortăciune o fi?!

Se săltă din car și-și făcu cîteva cruci.

Păli la obraz și se uită mai cu luare aminte. Doamne, dar ăsta e Gogu Lotea, megieșul ei! Iacă-tă unde i-a fost dat să crape — aici, departe de casă și de lume! L-or fi ajuns blestemele — mai știi?! Blestem, cum de nu, iaca, să crape aici, fără tu feștanie de la preot, fără tu lumînare măcar! Iaca, și-o fi dat duhul fără să-l ierte careva. O fi căutat bietul Gogu Lotea iertare, dar și lumea îi rea. Tare îi rea și uită de unul dumnezeu! Să-l fi iertat, că doar în epistola aceea pe care o are ea sub icoană, slovele îndeamnă la pocăință. Să ajuți pe cine ți-i dușman, că dreptul la pedeapsă numai domnul îl are. Așa, așa, numai el îl are!

Profira coborî din car și se abătu la părul sălbatic.

Gogu Lotea nu murise.

Profira avu un moment de tresărire și căută să-i fie muribundului cu ceva de folos. Merse repejor la car și aduse o ulcică cu zer. Îi spălă fața și-i frecă tîmplele și pieptul cu seu. Poate l-o face să-și revină — mai știi?! Doamne, cum de i-a lăsat inima să-l lepede aici? Să-l fi dus acasă, să-l fi îngrijit — poate omul mai are zile de trăit!

Gogu Lotea respira tot mai rar, tot mai greoi. Profira se convinse că, orice i-ar face, omul aici își va da sufletul. Aici, are să moară. Și fără lumînare măcar?!

Alergă într-un suflet și aduse lumînarea de seu. O aprinse și i-o așeză în mîini, pe piept.

Gogu Lotea ăsta a fost un blestem pe șapte sate pe timpuri, dar poți să-l lași să moară fără lumînare?!

La o pală de vînt, lumînarea se stinse. Profira o aprinse la loc. Ținea cu palma să nu se stingă și căta cu ochii în jur să găsească ceva adăpost de vînt.

Atunci, își văzu carul pe malul eleșteului și vaca păscînd lacomă iarba grasă.

Cît ai gîndi, Profira fu lîngă car. Haramul ăsta de vacă putea să-i răstoarne carul! Ce s-ar fi făcut ea, dacă i s-ar fi prăvălit putinica cu zer în apa eleșteului? Noroc c-a băgat de seamă la vreme. Îi ajută să scoată carul la drum un paznic cîmpean, care își avea postul pe acolo.

Profira îi mulțumi, întinzîndu-i o fărîmătură de caș, și-și aruncă ochii înapoi spre muribund. Lumînarea se stinsese.

Iaca, de păcătos ce a fost, nici lumînarea nu-i arde! Dar socoti că a făcut o faptă creștinească și i-a aprins-o la vreme. Poate o fi și murit — mai știi?! Poate, totuși, că n-a murit. Să se grăbească spre sat, s-aducă doctorul de la dispensar. Și-l anunță pe paznic, spunîndu-i toată întîmplarea.

Gogu Lotea nu murise. Dimpotrivă, masajul pe care i-l făcuse Profira îl înviorase. Gogu Lotea se canoni pînă se ridică în coaste și cînd i se rostogoli lumînarea de pe piept, o zvîrli cît colo. Cine a fost la el? Cine îi ursește sfîrșitul? De ce i-a adus lumînare? Și cine?

Își roti capul și ochii lui căzură pe bărăganul cu grîu în pîrg, ce se legăna în bătaia vîntului. Cîtă avuție pe acest lan! Și cînd te gîndești că toată această pîine are să umple podurile foștilor lui argați! O, de-ar avea el putere să mîntuie această bogăție!

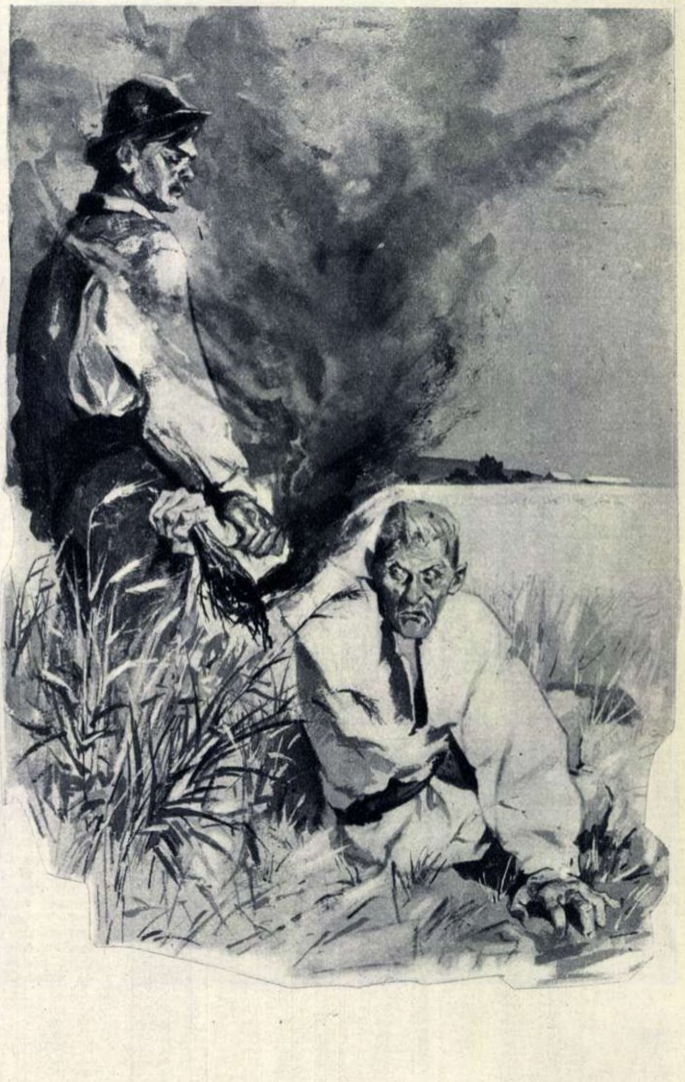

Și ochii lui Gogu Lotea se opresc asupra cutiei cu chibrituri, pe care o uitase din grabă văduva Profira. Chibrituri, chibrituri și lanul de grîu, la o zvîrlitură de băț...

Cu brațul tremurînd, muribundul prinse cutia de chibrituri, o strînse în palmă. Ochii lui sticloși stăruiră asupra bărăganului de grîu. De-ar putea să se tîrască pînă acolo! De-ar putea!

Se tîrî în coate... în genunchi. În pumn, strîngea chibriturile. Cu ele, cu chibriturile astea, are să facă un morman de șperlă toată această bogăție, toată această pîine! Un morman de șperlă ! Hi, hi , hi, șperlă din pîine!

La marginea lanului, strînse un șomoiog de paie. Aprinse un chibrit, apoi altul — cu mîna tremurîndă — și încă un chibrit... Cînd zvîcni flacăra, ridică brațul să zvîrle șomoiogul în lan.

O strînsoare puternică îi înțepeni brațul sus, pînă să arunce șomoiogul aprins.

Gogu Lotea încremeni locului.

În spatele lui, se afla paznicul cîmpean care urmărise îndeaproape toate zvîrcolirile muribundului. Omul îi smulse șomoiogul aprins din mînă și-l zvîrli cît colo, pe mlaștina eleșteului. Își încrețise fruntea și îi zvîcneau mușchii din obraz. Ochii lui apăsau greu pe stîrpitura de om care încerca să se ridice, să se împotrivească. Cîmpeanul avea gurguiul opincilor tare, ca de corn afumat.

Gogu Lotea se tîrî oleacă înapoi, se sprijini în cot și căscă gura să afurisească. Căzu însă pe spate și-și dădu duhul o dată cu trîmba de fum care se înălța din șomoiogul de pe mlaștină.

Și înainte ca pleoapele să-i cadă grele, în ochii lui sticloși și reci au mai unduit o dată holdele în pîrg, cu spicele doldora de pîine.

Tov.
Ion Crustuntu
Str. Albinelor 6
Rașeri de Vede

Răspundem cititorilor

VIAȚA LA 70 DE GRADE SUB ZERO

Prin acest material, răspundem cererii tov. Radu Zamfirescu, elev în clasa a X-a D, la liceul de băieți nr. 11 din București.

Temperatura cea mai scăzută din cursul unui an n-o întîlnim la Polul Nord geografic, cum s-ar putea crede, ci între 60 și 80 de grade latitudine nordică și 110-150 grade longitudine, adică în nordul Siberiei, pe întinsul Republicii Sovietice Socialiste Autonome Iakute. Nu se vorbește prea des despre această republică autonomă sovietică, supranumită și „pămîntul congelării permanente" sau „polul mondial al frigului", deși ea se întinde pe o suprafață de 3 milioane kilometri pătrați, ceea ce înseamnă că e cam de cinci ori mai mare decît o țară ca Franța, spre exemplu.

Acolo, în centrul acestei regiuni, se află faimosul oraș al frigului, Verhoiansk, unde termometrul coboară iarna pînă la 70 de grade sub zero.

Cine își închipuie însă că în această țară se vegetează, că viața se scurge monoton, penibil, fără ritm, se înșală.

Iakutia este o țară aspră, dar bogată. O cincime din producția forestieră a Uniunii Sovietice este furnizată de molifții uriași, de pinii, cedrii și brazii pădurilor iakute. Munții, care se întind ca un braț, la sud și la răsărit, conțin minereuri prețioase, iar pădurile și apele sînt bogate în animale cu blănuri scumpe (zibeline, vizoni, hermine, vulpi albe etc.) și în pește.

Construcția unei noi case de locuit pe str. Oktiabrskaia din Iakutsk.

Pe vremea țarilor, întreaga regiune se afla la cheremul cîtorva mari proprietari, care exploatau bogățiile naturale și munca oamenilor, ținîndu-i pe aceștia din urmă în cea mai neagră stare de mizerie și ignoranță. În anul 1922, i s-a dat poporului iakut posibilitatea să-și înființeze propriul lui stat național și să se dezvolte pe toate planurile. Au fost organizate metodic industrii miniere, forestiere, alimentare. S-au construit șantiere navale, s-au construit fabrici, uzine, orașe. Minele au fost dotate cu cele mai moderne utilaje, iar pescarilor li s-a pus la dispoziție o flotilă de vapoare înzestrate cu toate mijloacele mecanice corespunzătoare regiunii.

Agricultura, aproape inexistentă altădată, a făcut mari progrese. Oamenii de știință au creat o varietate de grîu care rezistă la frig și soiuri de legume care cresc și dau recolte bogate chiar pe paralela 72°, unde nu există mai mult de 70 de zile pe an fără ger.

De unde pînă în 1917 numai 2% din populația iakută știa să citească și să scrie, astăzi nu mai există acolo nici un analfabet. Există acum peste 600 de școli primare și secundare, peste 2.000 de case de cultură, cluburi, biblioteci, peste 500 de cinematografe, dintre care 200 ambulante. Academia de Științe a U. R. S. S. și-a creat o filială în Iakutia, care coordonează activitatea a 12 institute de cercetări științifice. Pe scenele teatrelor se joacă Molière, Gogol, Cehov și alți autori clasici sau contemporani. Apar regulat 45 de ziare și mai multe reviste ilustrate.

Iată, deci, că viața poate decurge normal și la 70 de grade sub zero, în noaptea polară, dacă în această viață intervine lumina științei, a culturii și a progresului social.

CE SÎNT VIRUSURILE?

La această întrebare a tovarășei Sezon Magdalena, elevă în clasa a VII-a la Școala medie de fete nr. 22 din București, a răspuns tov. dr. O. Moscovici, de la Institutul de Inframicrobiologie.

Virusurile sau inframicrobii sînt agenți cauzatori ai multor boli. Extrem de mici, mult mai mici decît microbii obișnuiți, virusurile se comportă, din anumite puncte de vedere, cu totul diferit de aceștia.

Pasteur demonstrase prin experiențele sale că bolile sînt provocate de acele ființe mici pe care le cunoaștem sub denumirea de microbi. Descoperirea lui Pasteur revoluționase știința. În scurtă vreme, agenții cauzatori ai multor boli au fost descriși și studiați în amănunțime de către acei ce și-au legat numele de descoperirea lor. Metode din ce în ce mai perfecționate puneau la îndemîna celor curioși posibilitatea de a pătrunde tot mai adînc în lumea misterioasă a ființelor microscopice. Și totuși... De ce Pasteur n-a reușit să vadă microbul turbării? De ce atîtea și atîtea încercări pentru a se descoperi microbii vărsatului, ai herpesului, ai paraliziei infantile, ai gripei, ai pojarului, ai oreionului (gîlci) și mulți alții care îmbolnăveau oameni, animale, insecte și plante, dădeau greș?

Pe la 1892 savantul rus Ivanovski, trecînd printr-un filtru suc de frunze de tutun bolnave de o boală numită „mozaicul tutunului", constată că ceea ce a trecut prin filtru îmbolnăvește de aceeași boală frunzele de tutun sănătoase. Experiențe asemănătoare, făcute mai tîrziu de alți savanți, au arătat că prin filtre dese, care nu lasă să treacă microbii obișnuiți, trece totuși „ceva", atunci cînd lichidul de filtrat este amestecat cu produse de la anumiți bolnavi, și că acel „ceva" poate îmbolnăvi animalele de experiență de aceeași boală ca și bolnavul de la care s-a recoltat produsul. La acești bolnavi nu s-au putut găsi microbi obișnuiți și astfel s-a ajuns la concluzia că, în afară de microbi, există acei... „ceva", mai mici decît microbii, care nu puteau fi văzuți cu mijloacele existente atunci, care erau și sînt răspunzători de multe dintre bolile cunoscute și care au căpătat numele general de „virusuri".

Mai tîrziu, prin descoperirea unor metode speciale de colorare, virusurile au putut fi văzute la microscop și mai ales prezența lor a putut fi stabilită în diferite celule prin semnele specifice pe care le lasă în acestea, și care au fost numite incluzii. Savantul romîn V. Babeș a fost primul care a descoperit asemenea incluzii în turbare. Prezența acestor incluzii în celulele din creierul animalului bolnav permite punerea unui diagnostic precis de turbare.

Progresele rapide ale tehnicii și în special construirea microscopului electronic cu care se obțin măriri de 100.000 de ori au permis științei să smulgă, unul cîte unul, secretele virusurilor.

Astăzi se cunosc cîteva sute de virusuri, capabile să provoace tot atîtea boli la om, animale, insecte și plante. Există chiar și virusuri ale microbilor, numite bacteriofagi (adică mîncători de microbi). Bolile provocate de virusuri au o răspîndire nebănuită. Dintre bolnavii internați într-un spital de boli contagioase, 75 la sută au maladii virotice și numai 25 la sută maladii microbiene. În lumea întreagă, cirezi întregi de vite, crescătorii de păsări și porci sînt decimate de viroze care atacă aceste specii. Semănături întregi, livezi, grădini de zarzavat sînt atacate de virusuri ale plantelor, dintre care se cunosc azi peste 200 de specii.

Virusurile reprezintă, forma de viață cea mai primitivă și atît de incomplet organizată, încît nu pot trăi de sine stătătoare, ci numai pe celule vii, unde găsesc de-a gata hrana necesară existenței lor. În urma lui, virusul lasă în organism o rezistență puternică față de aceeași specie de virus (imunitate), care poate dura uneori toată viața. Cine a făcut o dată scarlatină, tuse convulsivă, pojar sau alte boli provocate de virusuri, știe că nu se mai poate îmbolnăvi de aceeași boală în tot restul vieții sale.

În lupta împotriva acestor dușmani nevăzuți, nu există încă mijloace sigure de combatere. Singura metodă cunoscută este aceea a vaccinurilor. Acestea sînt preparate din virusuri atenuate prin diferite metode, în așa fel încît să nu mai poată da boala, dar nici să nu fie omorîte. Astfel introdus în organism, virusul produce o asemenea reacție puternică de apărare a acestuia față de boala respectivă, încît, în cazul unei epidemii, cel vaccinat se află într-o mare măsură în afară de pericol.

În ultima vreme, utilizarea izotopilor radioactivi a dus la o serie de descoperiri importante în domeniul maladiilor virotice, astfel că de pe acum se poate întrevedea posibilitatea găsirii unor procedee eficace de combatere a acestor boli.

Virusuri ale microbilor (bacteriofagi), văzute la microscopul electronic.

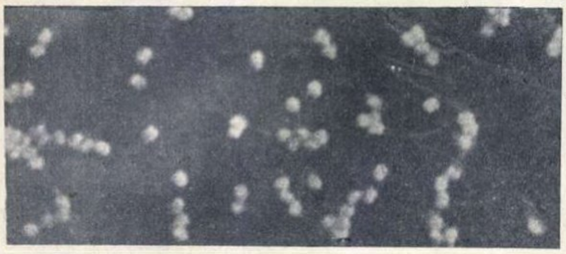

DESPRE LUMEA ASTRALĂ

La întrebările tov. Constantinescu Marcel din Craiova — „Care este cea mai apropiată planetă; ce distanță este de la Pămînt la Lună; ce descoperiri de noi planete s-au făcut cel mai recent?" — a răspuns tov. prof. dr. Călin Popovici.

Depărtarea de la Pămînt la Lună este în medie de 384.000 km. Spunem „în medie", deoarece orbita Lunii în jurul Pămîntului fiind puțin alungită și nu perfect circulară, această distanță poate scădea cîteodată pînă la 356.700 km.

Deoarece planetele se rotesc în jurul Soarelui, și nu al Pămîntului, distanța lor pînă la noi variază mult cu timpul. Dintre planetele mari, Venus poate ajunge cel mai aproape de Pămînt, și anume pînă la 41 milioane km, atunci cînd se află între noi (Pămînt) și Soare. Marte, care se rotește în jurul Soarelui dincolo de orbita Pămîntului, poate trece uneori la 56 milioane km de noi, așa cum se va întîmpla la opoziția[1] lui din anul 1956.

În afară de marile planete, sistemul solar cuprinde mii de planete mici sau asteroizi, care se află, în imensa lor majoritate, între orbita lui Marte și a lui Jupiter. Se cunosc acum cu precizie orbitele a circa 1600 de astfel de mici planete, care pot fi urmărite mereu cu instrumentele, după pozițiile lor mai dinainte calculate. Totuși, cu ajutorul puternicelor aparate actuale, se descoperă mereu alte noi planete mici, care nici nu mai sînt catalogate, fiind prea numeroase ca să poată fi urmărite regulat și ca să li se calculeze orbitele. Nu sînt înregistrate și studiate decît acelea care au particularități excepționale în mișcările lor, sau în proprietățile lor fizice.

Cei mai mari asteroizi au numai cîteva sute de km diametru (770 km), iar cei mai mici care pot fi văzuți de pe Pămînt, n-au decît un km diametru. Nu există însă o limită inferioară a mărimii lor.

Asteroizii mici nu se deosebesc cu nimic de meteoriții care cad pe Pămînt. Unul dintre cei mai mari meteoriți care au căzut pe Pămînt în epoci geologice nu prea îndepărtate a format în Arizona un crater de 1400 m diametru! El era de mărimea unui mic asteroid. Putem spune așadar că astfel de meteoriți sînt mici planete care au venit atît de aproape de Pămînt, încît au și căzut pe suprafața lui!

În anul 1898 a fost descoperită mica planetă Eros. Ea are vreo 25 km diametru și uneori poate ajunge la „numai" 22 milioane km de Pămînt, cum s-a întîmplat în anul 1931. Venind mai aproape de noi decît marile planete și avînd orbita foarte bine determinată, ea a fost folosită pentru calcularea distanței Soare-Pămînt. Astfel, după calcule îndelungate, care au durat 10 ani, s-a stabilit că distanța Soare-Pămînt, (socotită drept unitatea astronomică) este de 149.670.000 km, cu o eroare de 1 din 10.000.

În anul 1937, a trecut prin apropierea Pămîntului mica planetă Hermes, la 780 mii km de noi. În condiții și mai favorabile, acest asteroid se poate apropia de noi și mai mult, și anume cam pînă la distanța Lunii. Hermes nu are nici 1,5 km diametru; el poate fi socotit deci un mare meteorit. În anul 1949 s-a descoperit mica planetă Icarus, purtînd numărul 1566 în lista asteroizilor. Ea are o orbită foarte alungită și poate să se apropie de Soare mai mult decît planeta Mercur, și anume pînă la 28 milioane km, ca apoi să se îndepărteze de el pînă la 300 milioane km! Icarus poate să se apropie de Pămînt pînă la 7 milioane km, deci de 3 ori mai mult ca Eros. Avînd orbita bine determinată, el va putea fi folosit la stabilirea și mai precisă a distanței Pămînt-Soare. De asemenea, apropierea lui mare de Soare din anumite perioade va fi folosită și la determinarea masei planetei Mercur, precum și la rezolvarea unor foarte importante probleme de mecanică cerească și la verificarea relativității.

Dar astronomii nu s-au mărgi-

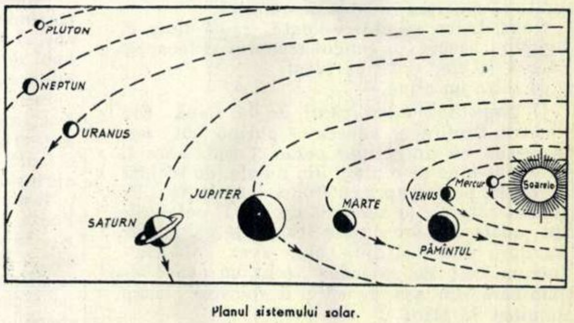

Planul sistemului solar.

---

[1] Opoziția unei planete este momentul cînd ea se află opusă soarelui, pe bolta cerească.

nit să descopere numai planete din sistemul nostru solar. În ultimii 15 ani ei au depășit în această privință limitele sistemului solar și au descoperit, în apropierea unor stele vecine cu noi, anumiți sateliți întunecați, planete, de ordinul de mărime al planetei Jupiter. Astfel de planete nu se pot vedea; ele își fac însă cunoscută existența în mișcarea stelei în jurul căreia gravitează, provocîndu-i anume ondulații în drumul ei pe sfera cerească. Din mărimea ondulației se deduce prin calcul, masa satelitului; s-au dedus astfel mase de 10-20 ori cît masa planetei Jupiter, ca în cazul sateliților stelelor 61 din constelația Lebăda și 70 din constelația Ofiucus. Acești sateliți nu pot fi luminoși prin ei înșiși; sînt adevărate planete. Prin descoperirea acestor sateliți întunecați, astronomii au dovedit afirmația făcută acum 400 de ani de filozoful Giordano Bruno, că în Universul infinit sînt nenumărate planete, asemănătoare planetelor din sistemul solar, Pămîntului. Se crede că în infinitatea Universului, pe unele din nenumăratele planete care există, condițiile apariției vieții ar fi îndeplinite așa încît ele ar fi probabil locuite. Pămîntul nu ar fi așadar planetă privilegiată nici chiar în sistemul solar, căci se pare că și pe Marte există viață.

RECORDURI VEGETALE DE... VITEZĂ

La întrebarea tov. Nicoară Ileana, de la Școala medie nr. 10 din București, – cu ce viteză pot crește ciupercile? — a răspuns tov. prof. univ. Raul Călinescu.

In genere, vegetalele cresc relativ încet. Ciupercile, însă, cresc repede, ba cîteodată au o creștere de-a dreptul surprinzătoare care izbește închipuirea. Așa, de pildă, „vîntul lupului" — o ciupercă uriașă, în formă de sferă, ce ia naștere prin încolțirea unui spor microscopic — atinge, într-o singură noapte, un diametru de 30 cm. Numărul celulelor care-i formează țesuturile interioare cresc cu circa 4 milioane pe secundă.

Recordul creșterii repezi îl deține, însă, „buretele pucios portocaliu" care crește în insulele Havai, ca parazit în plantațiile de trestie de zahăr. Dimineața, pe la orele trei, buretele de-abia se vede ieșind din sol. Astfel, el pare mai degrabă capătul unui ou de găină. După o jumătate de oră, „oul" este ieșit complet din pămînt, s-a mărit și și-a rupt învelitoarea dinafară. Pînă la ora șase creșterea se continuă încet, apoi, dintr-o dată, într-un singur minut, piciorul ciupercii se alungește brusc și își înalță pălăria, ca un resort, la 10 cm.

Tot în regiunile calde ale globului, pe lîngă multe alte plante ciudate, trăiesc și unele ciuperci care, prin forma lor grațioasă și delicată, par adevărate flori. Numai că, în loc să răspîndească în juru-le o mireasmă plăcută, ele împrăștie, dimpotrivă, un pătrunzător miros de stîrv, care se simte de departe. Acest miros atrage diferite soiuri de muște și gîndaci de noapte, care, părăsind apoi ciupercile, împrăștie sporii, extrem de mici, care dau naștere unor noi ciuperci. Și aceste soiuri de ciuperci au o creștere foarte rapidă. Cea mai frumoasă dintre ele este Dictyophora sau „dama voalată" — cum i se spune. Dezvoltarea ei rapidă este minunea unei singure nopți. Spre seară, piciorul alb al ciupercii, avînd la capătul de sus o pălărioară verde, străpunge oul alb de la nivelul solului și, în timp de două ore, atinge înălțimea sa completă. Apoi se formează repede, sub pălărioară, o rețea gingașă de ochiuri rotunde, albstrălucitoare, care înconjură piciorul ciupercii ca o crinolină sau ca un văl fin, de sărbătoare. Cînd începe să se înnegureze, „dama voalată" este cu „toaleta" pusă la punct, de parcă ar pleca la bal. În timpul nopții, ea răspîndește o lumină slabă-mată, dar în același timp și un miros greu, de stîrv în descompunere, în izbitor contrast cu frumusețea înfățișării sale. Acest miros insuportabil se simte pe o rază de 100 m în jurul ciupercii.

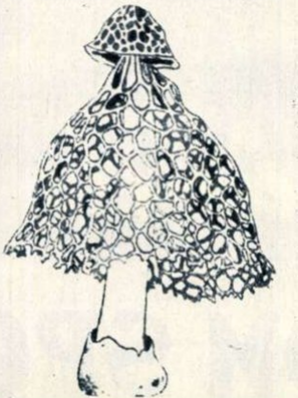
Dictyophora sau „dama voalată".

În părțile de miazăzi ale Europei și pînă în India și Japonia, trăiește o altă ciupercă ciudată, cu creștere tot atît de rapidă, ce se numește Clathrus sau „globul de rețea". Dintr-un ou alb-gălbui ce iese din pămînt, se dezvoltă, printr-o creștere rapidă, o plasă rotundă de forma unui măr, goală pe dinăuntru și de culoare roșie-aprinsă. Pe dinăuntru, suprafața aspră a rețelei e căptușită cu o masă verde-cenușie.

Alte ciuperci, înrudite cu „globul de rețea" și avînd o creștere tot atît de vertiginoasă, au forma unui coș roșu, alcătuit din vreo douăzeci de ochiuri de rețea — ori forma unei lanterne japoneze etc.

Fără să prezinte recorduri, totuși demne de remarcat în privința creșterii rapide, sînt și unele ciuperci care cresc în țara noastră. Printre ele sînt „buretele pucios" și „pufuletele". Primul crește prin pădurile noastre, vara și toamna, și în plină maturitate are o înălțime de 12-14 cm. Cealaltă ciupercă, „pufuletele" (Bovista), are formă de glob și atinge uneori mărimea unui cap de om. Ea poate fi văzută toamna, prin pășuni.

SUDANUL

Tovarășul Emil Țelnic, elev la Școala medie mixtă nr. 3 din București, dorește ca „Flacăra" să publice un scurt documentar despre situația din Sudan.

Pe imensa hartă a „Continentului negru", Sudanul oriental ocupă un loc însemnat, atît ca mărime, cît și ca poziție economică și strategică. În afară de faptul că posedă inepuizabile surse de bogății naturale, țara aceasta, cu o suprafață de peste 2.500.000 km pătrați (de două ori și jumătate mai mare ca Egiptul), controlează, pe o distanță apreciabilă, drumurile maritime britanice de-a lungul Mării Roșii și stăpînește apele aducătoare de belșug ale Nilului, ale cărui ecluze și cataracte de pe cursul superior se află chiar în Sudan.

Cu o asemenea așezare geografică avantajoasă și cu darurile sale naturale, pămîntul roditor al Sudanului ar fi putut dărui, la rîndul său, poporului sudanez o viață dintre cele mai îndestulate. Și așa ar fi fost, dacă, în urmă cu decenii, asupra acestei „grădini a Africii" nu s-ar fi abătut urgia cotropirii colonialiste.

După ce, încă din 1872, colonialiștii englezi și-au trimis agenții în Egipt și Sudan, pe la sfîrșitul secolului trecut, întărindu-și pozițiile în această parte a Africii, ei și-au adus mercenari, pentru a-și desăvîrși dominația prin măceluri îngrozitoare. Și astăzi poate fi văzut în preajma orașului sudanez Omdurman un monument care amintește de masacrarea miilor de patrioți sudanezi, care s-au ridicat în 1899 împotriva invadatorilor englezi.

Istoria zbuciumată a Sudanului s-a dezvoltat pe două căi: pe de o parte, lupta necontenită și mereu în creștere a întregului popor (după ultimele date, Sudanul are 8.764.000 locuitori) împotriva dominației colonialiste engleze — instaurate încă de la 1872—și, pe de altă parte, rivalitatea ascuțită dintre Anglia și Egipt pentru influența în Sudan.

Recunoscînd faptul că valea Nilului reprezintă un tot unitar și neputînd trece cu totul peste interesele Egiptului în Sudan, încă din 1899 Anglia a oferit Egiptului faimosul „condominiu" (administrarea în comun) în Sudan. Partea leului a revenit însă de la început, englezilor, care, la adăpostul firmei acesteia, tăiau și spînzurau în Sudan, comportîndu-se ca stăpîni coloniali față de poporul asuprit și jefuit al Sudanului. Patrioții sudanezi au trebuit să plătească cu sîngele și cu viețile lor fiecare încercare de a se lepăda de jugul colonialist.

În Sudanul gospodărit de colonialiștii englezi, analfabetismul cuprinde 97 la sută din populație, mizeria și foametea fac ravagii, iar numărul medicilor sudanezi nu trece de... 75. Nouăzeci la sută din pămîntul arabil al țării este acaparat de stăpînii englezi, pe ale căror plantații lucrează, din zori și pînă-n noapte, aproape o jumătate de milion de muncitori agricoli-sclavi. De altfel, întreaga producție de bumbac brut a Sudanului este înghițită, ca materie primă, de fabricile din Lancashire (Anglia), în timp ce în Sudan, nu există nici pînă astăzi măcar o fabrică de textile.

Toate acestea au îndîrjit și mai mult lupta sudanezilor pentru înlăturarea dominației engleze. Ideea unității țărilor din valea Nilului a cuprins masele largi ale poporului, atît în Sudan, cît și în Egipt. Sub presiunea luptei populare, Egiptul a denunțat încă din 1951 convenția asupra „condominiu-lui" anglo-egiptean, precum și tratatul din 1936, cu privire la prezența trupelor engleze în zona Canalului de Suez.

Anglia nu vrea însă să renunțe la Sudan. În primul rînd, pentru a-și asigura comunicațiile maritime prin Marea Roșie și cele aeriene transafricane, iar în al doilea rînd, pentru că, stăpînind Sudanul, englezii țin în șah Egiptul, exercitînd un șantaj prin faptul că, de pe teritoriul sudanez, ei pot controla aproape toate ecluzele și cataractele Nilului, astfel încît pot regla, după bunul lor plac, cursul apelor de care are atîta nevoie Egiptul.

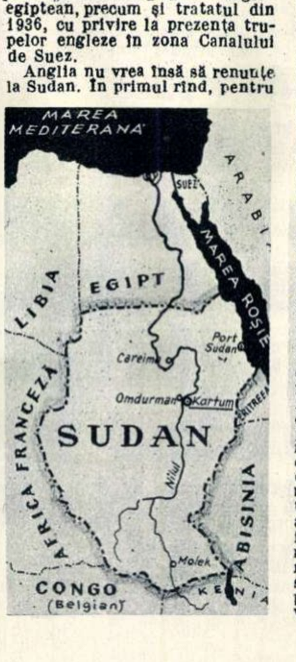

În lupta surdă dintre cele două țări pentru Sudan, Egiptul a repurtat o serie de victorii, între care și aceea că, la alegerile din anul trecut, Partidul național-unionist din Sudan a obținut cel mai mare număr de voturi.

Pentru a contracara acțiunile Egiptului, Anglia a început să fluture în mod demagogic ideea creării unui Sudan independent. În realitate, se urmărește menținerea dominației engleze sub firma unei independențe formale. În această conspirație colonialistă a fost atras pînă și premierul sudanez, Al Azhari, care a început să facă jocul englezilor. El a fost însă exclus din partidul guvernamental, pentru că a trădat cauza unirii cu Egiptul.

Între timp, parlamentul sudanez a hotărît ca, pînă în ziua de 13 noiembrie 1955, atît Anglia, cît și Egiptul să-și retragă trupele, urmînd ca apoi problema autodeterminării țării să fie hotărîtă pe calea unui referendum popular.

În prezent, situația în Sudan se menține încordată, cu toate că guvernul de la Khartum (capitala Sudanului) a înăbușit în sînge, cu ajutor englez, și recentele răscoale armate din sudul țării.

În lunile premergătoare hotărîrilor ce ar putea schimba destinul Sudanului, forțele populare încadrate în *„Frontul unit pentru eliberarea Sudanului"* își intețesc lupta, ridicîndu-se totodată împotriva încercărilor imperialismului american de a lua locul colonialiștilor englezi în Sudan.

CUM SĂ ÎNȚELEGEM MUZICA

(VII) Cîteva noțiuni despre ritm

Tradus exact din limba greacă, din care se trage, cuvîntul *ritm* înseamnă curgere. Dacă ne gîndim la caracterul prin excelență temporal al artei muzicale, ale cărei opere noi le percepem în timp, ca pe un proces în desfășurare, va trebui să considerăm ritmul ca un principiu fundamental al limbajului muzical. Și armonia, tema recentă a discuției noastre, este un element important al muzicii, dar ea poate adeseori lipsi fără ca, prin aceasta, melodia pe care o îmbogățește să-și piardă caracterul ei muzical, artistic. Cîntecele noastre populare există, în marea lor majoritate, fără un suport armonic. Melodiile unei simfonii pe care am îndrăgit-o, le fredonăm în forma lor nudă, dezvelită de orice vestmînt armonic și orchestral, fără ca, prin aceasta, ele să înceteze a ne emoționa. De ritm însă, pe care unii, pe bună dreptate, l-au numit sufletul muzicii, acestea nu se pot lipsi. Fredonînd cunoscutul cîntec „Așa cum ai fost" de Dunaevski, să încercăm a nu respecta decît conturul melodic general al acestuia, imprimînd fiecărui sunet o durată egală. Efectul ar fi cu totul neartistic, deoarece dinamismul emotiv al cîntecului ar dispare, făcînd loc unei scheme moarte, neînsuflețite. Ne-am da seama atunci că puterea de impresionare a cîntecului depindea nu numai de conturul melodic, adică de raportul dintre sunetele așezate mai jos sau mai sus, ci și de capacitatea acestor sunete de a avea o durată mai lungă sau mai scurtă.

Sunetele muzicale, pe lîngă faptul că au denumiri ca do, re, mi, fa etc. care indică înălțimea lor, posedă totodată așa-zisa valoare de treizeci doime, șaisprezecime, optime, pătrime, doime etc., care ne indică durata lor. Din succesiunea și combinarea nesfîrșit de variată a duratelor sonore, ia naștere ritmul. El dă mișcare, viață, impuls expresiei muzicale.

O lege care stă la baza oricărei opere de artă este aceea a unității în varietate. Aceasta înseamnă că prin multitudinea diversă a aspectelor pe care opera le conține, trebuie să străbată anumite coordonate, fire conducătoare capabile a-i imprima coeziune și unitate. Structura ritmică a unei compoziții, ca și alte laturi ale limbajului muzical, se subordonează acestei legi. Prin infinita varietate a combinațiilor de ritmuri, se simt pulsînd anumite accente a căror revenire regulată, periodică, apare ca o osatură solidă a întregului edificiu ritmic. Din alternarea regulată a momentelor accentuate (trebuie spus că această accentuare se face adesea aproape imperceptibil, pentru a nu fărîmița fraza muzicală) cu cele neaccentuate ia naștere metrul sau măsura. Despre ceea ce reprezintă acestea pentru muzică vă puteți face o idee, gîndindu-vă la rolul pe care metrul îl joacă în organizarea silabelor unui vers poetic. Iambii, troheii, spondeii despre care se învață la teoria literaturii sînt tot atîtea moduri de alternare a silabelor accentuate cu cele neaccentuate; de pildă, unii metri din versificație sînt alcătuiți din două momente: primul, accentuat, celălalt, neaccentuat. Și în muzică există măsuri alcătuite din asemenea două momente (muzicienii numesc aceste momente, timpi): un timp tare și un timp slab. De pildă, așa-numita măsură de două pătrimi ($^{2}/_{4}$). Alți metri poetici constau din trei momente, dintre acestea numai primul fiind accentuat. Măsurile de trei timpi (de pildă, măsura de trei pătrimi — ($^{3}/_{4}$) sînt de asemenea foarte răspîndite în muzică. De cîte ori n-ați dansat pe cunoscuta mișcare de vals, alcătuită din trei timpi, primul dintre ei fiind într-un mod atît de caracteristic reliefat...

Ritmul și metrul se contopesc, după cum se vede, într-o unitate de nedesfăcut, numită de mulți metro-ritm. Pe fondul metric constant, alcătuit prin alternarea regulată a timpilor accentuați și neaccentuați, se grefează cele mai variate combinații ritmice, provenite din succesiunea diferitelor durate sonore.

Noțiunea de ritm este adesea folosită în viața de toate zilele, cu un sens nu întru totul corespunzător esenței sale. Mulți vorbesc despre un ritm rapid sau lent, accelerat sau rărit.

In realitate, ritmul se referă în primul rînd la gradul de durată al sunetelor muzicale, iar nu la gradul de iuțeală cu care este cîntată o compoziție. Pentru denumirea acesteia din urmă, muzicienii folosesc noțiunea de *tempo*. Intotdeauna compozitorul indică la începutul lucrării gradul de repeziciune cu care trebuie interpretat ritmul acesteia, prin denumiri ca adagio, largo, lento, lentissimo (mișcare foarte rară), moderato, andante, andantino (mișcare potrivită), allegro, allegretto (mișcare grăbită), presto, prestissimo (mișcare foarte grăbită) etc. De obicei, cînd intenționăm să ne referim la o anumită parte a unei opere simfonice, sau de cameră, precizăm caracterul mișcării, tempoul acestei părți. Sînt renumite fragmente simfonice, ca Allegretto din Simfonia VII de Beethoven, Andante Cantabile din Cvartetul în re major de Ceaikovski, Lento din Simfonia V de Șostakovici, Adagio din Sonata lunei de Beethoven etc.

Ritm, metru, tempo — iată cele trei aspecte esențiale ale muzicii privite sub aspectul procesului de mișcare pe care ea îl presupune. Distingîndu-se fiecare printr-un anumit specific, aceste trei aspecte conviețuiesc însă în practica muzicală într-o unitate indivizibilă. Separarea lor este posibilă numai pe plan teoretic, atunci cînd necesități didactice o impun.

În zorii zilei, o dată cu primele raze ale soarelui, tinerii planoriști își încep activitatea.

Reîntîlnire

PE UN AERODROM SPORTIV

„Starterul" — elevul Vasile Șerban — dă semnalul de decolare.

— O să mai auziți de noi, după vacanța de vară, înspre toamnă! — mi-a șoptit la ureche un profesor de istorie, echipat în ținută de parașutist.

Mi-a șoptit aceste cuvinte pe un aerodrom sportiv din preajma Capitalei, cam pe la sfîrșitul lunii aprilie. Peste cîteva luni, el ni le-a reamintit. De data aceasta, printr-o telegramă expediată tot de pe un aerodrom sportiv, însă nu din Capitală, ci de lîngă Constanța. Astfel ne-am reîntîlnit și cu profesorul de istorie, și cu unul de romînă, și cu niște tineri sportivi pe care-i cunoscusem tot în primăvară. Tinerii erau din Medgidia, de la o școală medie — băieți și fete, nici unul mai mare de șaisprezece ani. Copiii aceștia săreau cu parașutele din avioane, cu ușurința cu care la altă școală se joacă oină. În acele frumoase zile de aprilie, peste 150 de elevi de la școala din micul tîrg dobrogean și întregul corp didactic cuceriseră brevete de parașutiști sportivi.

Acum, cînd ne-am reîntîlnit, erau mai puțini, numai douăzeci și șapte. Veniseră aici cu alt scop, la fel de îndrăzneț: zborul cu avionul fără motor — planorism.

Noii piloți, în costumele lor de culoarea cerului, își așteptau rîndul la zborul de antrenament, aliniați în spatele unui tînăr care conducea exercițiile: instructorul de zbor Florian Durău. Printre ei, și cei doi profesori. Pe Constantin Olteanu, cel de istorie, nu-l mai prezentăm. El este cel care a sărit cu parașuta, încă de acum două veri, cînd avea 42 de ani, și a tras după el toată școala. Pe toți i-a făcut parașutiști.

Traian Mihai, profesorul de romînă, este mai puțin cunoscut. A venit doar de un an la școala din Medgidia. Pînă atunci, fusese învățător la școala din Valea Dacilor, tot în Dobrogea. Și, fiindcă la școala asta din Medgidia, în afară de carte se mai practică și sportul — și încă sportul cel mai îndrăzneț — fostul învățător de la Valea Dacilor s-a adaptat... obiceiului locului și a ajuns și el parașutist și pilot la zboruri fără motor, la fel cu elevii cărora le predă romîna și cu colegii săi, profesorii. Ca să fim preciși: Școala medie mixtă din Medgidia are un corp didactic format din 19 profesori. Dintre ei, 17 fac sport: parașutism și planorism. Împreună cu cel de istorie, profesorul de romînă a condus, în ultima vacanță, prima tabără sportivă a Ministerului Învățămîntului Public.

Ne-am regăsit pe aerodrom cu mulți dintre școlarii aceia care, în primăvară, luaseră brevete de parașutiști. L-am reîntîlnit și pe Benoni Mogoșanu, și pe Eugen Stoian, și pe Ilie Mușat, și pe Eugen Lețea, și pe încă mulți alții, elevi la Școala medie sau la Școala profesională a uzinelor I. M. U. M.

În schimb, pe Maria Stan am văzut-o aici pentru prima dată: cunoștință nouă. În primăvară, ce n-ar fi dat să devină și ea parașu-

După ultimele sfaturi ale instructorului, eleva Maria Stan va pleca în zbor.

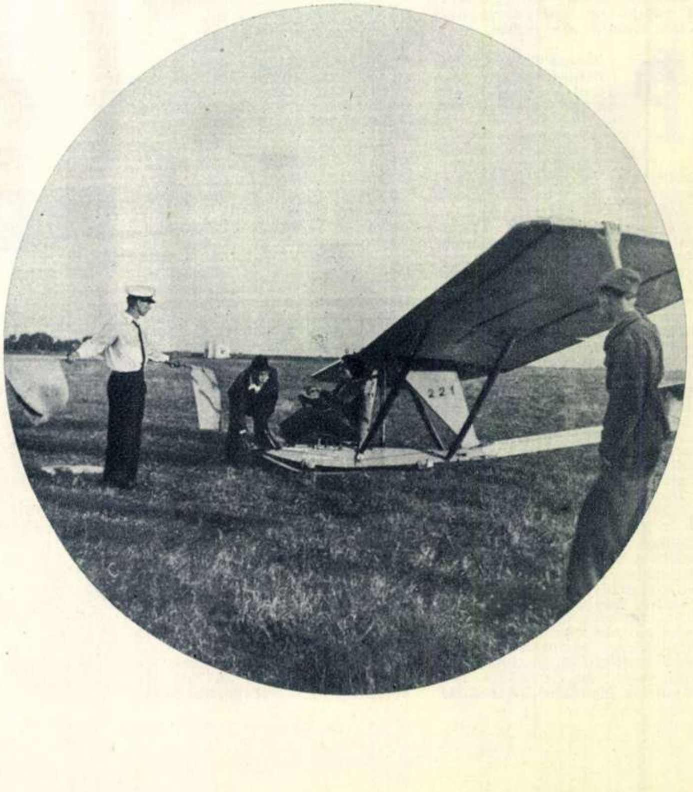

tistă! Nu se putea; nu împlinise vîrsta reglementară: n-avea 16 ani. Acum, cînd îi are, s-a grăbit să-şi ajungă colegii. În timpul vacanţei, a cucerit în această tabără de sport două brevete: pe cel de pilot de avion fără motor şi pe cel de paraşutist sportiv. Azi, Maria Stan e cel mai tînăr pilot. O îndrăgesc şi colegii, şi instructorii. Cînd Maria Stan pleacă în zbor de antrenament, unii se grăbesc să-i aşeze în planor balastul care să-i compenseze lipsa greutăţii reglementare — e micuţă şi n-are decît 50 de kilograme! Alţii îi aşază o perniţă, care s-o ridice la nivelul manşei!...

Marioara — cum i se spune familiar pe aerodrom — a venit la şcoala asta de planorism cu consimţămîntul tatălui ei, muncitor la Medgidia. Mama ei se cam codea să-şi lase fata să se plimbe „pe sus“. Într-o zi, a venit s-o ia acasă:

— Să-mi daţi fata!

Nimeni nu s-a opus. I s-a cerut însă o favoare: Marioara să facă o ultimă demonstraţie de zbor, chiar în faţa mamei sale. Instructorii îi cunoşteau pregătirea şi calităţile. Mama a acceptat.

Maria Stan, fără pic de emoţie, cu calmul caracteristic sportivilor îndrăzneţi, a executat în aer, cu măiestrie şi curaj, toată gama de manevre învăţate şi a coborît în viraje, perfect, pînă la locul unde se găsea maică-sa.

— Am o fată de ispravă! — a zis mama, mîndră de fiica ei şi, prin această frază, şi-a dat consimţămîntul.

Maria Stan nu avusese consimţămîntul mamei. În schimb, colegul ei, Niculae Vîlceanu, nu-l avea pe al tatălui. Şi astfel, la aerodrom, s-a prezentat într-o zi meşterul mecanic Cherciu Vîlceanu, de la uzinele I.M.U.M. din Medgidia, cerînd reîntoarcerea la domiciliu a fiului... rătăcitor prin văzduh (rătăcitor cu aprobarea parţială a mamei). Dar, în faţa unei demonstraţii de zbor executate de fiul său, meşterul a exclamat:

— Cu un asemenea băiat!...

Aceasta a ţinut loc de consimţămînt.

...Ana Toader este bucătăreasă la internatul şcolii medii din Medgidia. Pe locul unde munceşte, toată lumea face sport.

Pînă şi tovarăşul ei de muncă, bucătarul Stan Matîc, sare cu paraşuta! De ce să nu facă şi ea sport? Şi ce-i dacă-i bucătăreasă? Ce, n-are timp şi de sport? Are abia 23 de ani!

S-a prezentat şi ea profesorului de istorie. La şcoala asta, el se ocupă cu sportul. Ana Toader i-a spus cam aşa:

— Luaţi-mă în tabăra sportivă pentru planorism. Am să am grijă şi de masa băieţilor şi am să-nvăţ să zbor...

Dorinţa ei a fost realizată. Ana Toader a început să zboare; instructorii erau mulţumiţi: promitea să devină o bună planoristă. Pînă la urmă, a avut însă ghinion. Să nu credeţi cumva că a suferit vreun accident sau s-a speriat de înălţime! Nu! A respins-o comisia de examinare. Motivul: n-avea şapte clase elementare, ci numai vreo trei. Ana Toader nu s-a supărat. S-a reîntors la Medgidia. A ţinut însă să „avertizeze“ comisia că se va reîntoarce.

— Tot mă fac eu aviatoare. Pentru asta, mă apuc de învăţătură. Într-un an, doi...

În ziua reîntîlnirii noastre, s-a terminat şi cu tabăra sportivă. Se redeschideau şcolile. Profesorii se întorceau la catedre, elevii în bănci. Pe peronul unei gări, profesorul de istorie, ca şi în aprilie, îmi face o nouă invitaţie:

— Să ne vizitezi şi la anul, tot pe un aerodrom sportiv. Ai să ne vezi. Vom trece la zborul cu motor. Pînă atunci, mai cresc şi băieţii!

Maria Stan se amestecă în vorbă:

— Dar fetele? Ele nu cresc?

— În sport şi fetele-s băieţi! — răspunse scurt profesorul de istorie.

F. URSEANU

Fotografii de A. MIHAILOPOL

Mai sînt cîteva clipe pînă ce planorul îşi va lua zborul. Traian Mihai, profesor de romînă (stînga), şi Constantin Olteanu, profesor de istorie (dreapta), discută despre... vînt. In zilele de zbor, meteorologia este obiectul lor principal...

Urmărindu-şi colegii...

În auto-catch, se petrece ca într-o vînătoare sălbatică, pînă cînd pe pistă nu mai rămîne decît o singură mașină capabilă să meargă,

LUPTE ÎNTRE AUTOMOBILE

— Pe dracu', frică!

Enervat, Theo ridicase glasul, atrăgînd atenția consumatorilor de la mesele din jur. Sorbi cu sete din halba cu bere și continuă ceva mai calm:

— Doar nu ți-oi fi închipuind că bobul e un joc de copii... Altceva mă face să ezit...

— Nu văd ce! — îl întrerupse omul din fața sa și în colțul gurii îi apăru un zîmbet mieros. Se oferă doar un procentaj serios din încasări...

— Ei, tocmai asta e!

— Așadar, crezi că se vor face încasări slabe, că n-o să vină public?!

— Exact. Nu vezi că la catchul obișnuit, și chiar la cel între femei, sălile-s mai mult goale? Crezi că auto-catchul o să stîrnească mai mult interes?

— Ha-ha-ha! Ce naiba, dragă Theo, credeam că ești mai deștept! Ți-am spus că afacerea e finanțată de un american... Ai auzit pînă acum de vreun organizator sportiv american mort în mizerie?

— Nu, într-adevăr. Asta-i numai pentru sportivi, nu și pentru organizatori.

— Hm! Vorbești ca un roșu...

— Vorbesc ca un om care simte mizeria dîndu-i tîrcoale. Și nu un om oarecare. Unul care-i cunoscut în lumea sportului, unul care a obținut multe succese pe pîrtiile de bob...

Theo ridicase iar glasul. Omul din față căuta să-l liniștească.

— Uite ce e, Theo, cred că am să obțin pentru tine condiții mai avantajoase. Ai dreptate, ești un nume cunoscut, un nume care o să atragă publicul...

★

Și într-o zi, Münchenul a fost invadat de o publicitate în stil mare. Panouri, afișe, anunțuri la radio și în ziare, știri și reportaje vesteau münchenezilor că vor putea vedea, în curînd, pe pista de întreceri automobilistice „Amor", un nou gen de întreceri „sportive", marea „senzație mondială" numită „auto-catch", la care participă, printre alții, și cunoscutul bober Theo Kitt.

Cei ce au avut curiozitatea (nu prea mulți la număr) să asiste la mult trîmbițata reuniune de „auto-catch" au putut vedea pe pista de la „Amor" scene de adevărat coșmar pentru orice muritor de rînd, dar mai ales pentru automobiliști. Închipuiți-vă o întrecere în care toți participanții caută să scoată din cursă pe ceilalți adversari, „agățîndu-le" o roată, tamponîndu-i sau folosind orice alt procedeu — pentru că, în catch, totul, absolut totul este permis și... corect. Pleacă în cursă șase automobiliști și termină, cu mașina oarecum „teafără", numai unul. Acesta este învingătorul. Desigur, se înregistrează destule accidente în aceste întreceri — mai ușoare, mai grave sau chiar mortale. Dar ce contează viața unui om pentru organizatorul care face din sport o bună afacere? Ce-i drept, însă auto-catchul nu s-a dovedit o bună afacere nici la München, nici la Stuttgart, Köln sau în alte orașe din Germania apuseană. Toată publicitatea a fost zadarnică. Masele populației vest-germane au arătat că nu le interesează acest nou sport „made în S.U.A".

Repede, afară din automobilul răsturnat! Mașina va lua drumul cimitirului de automobile. Uneori, nici conducătorul ei nu mai are mult pînă să ia un drum asemănător...

Jocuri distractive

ELECTRICITATE

	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
1							■					
2					■			■				
3						■			■			
4				■						■		
5		■					■					■
6			■						■			
7					■							
8				■						■		
9	■								■			
10		■						■			■	
11						■						■
12				■			■					
13					■							

ORIZONTAL: 1) Parte a mașinii electrice în care se produce un curent electric (pl.) — Zeița agriculturii la romani. 2) Gaz folosit la firme luminoase pentru obținerea unei lumini roșii-portocalii — Kilowat — Unitate de măsură a tensiunii electrice. 3) Obligat — Avocat — Monarh... din regnul animal. 4) Oraș antic în Palestina — Preferat — Cal-putere. 5) Foi de tablă groase — Mașină formată dintr-un cilindru, folosită pentru a exercita presiuni de-a lungul suprafețelor cilindrice asupra unor materiale. 6) Pronume — Unitate de inductanță (y = i) — Lucrează pămîntul. 7) La fel... — Aparat bazat pe vibrațiile sunetelor transmise la distanțe printr-un curent electric. 8) Oraș în Somalia — Primește energie electrică și produce energie mecanică — Începutul unei zone... 9) Savant rus care a descoperit presiunea de radiație a luminii — Cel ce poartă același pronume. 10) Element bun conducător de electricitate — Început de veselie. 11) A tărăgăna — Transmisă prin radio. 12) Atom încărcat cu electricitate — Nota scriitorului — Se înfiripă mai ales în luna mai. 13) Pronume demonstrativ — Cel ce creează.

VERTICAL: 1) Producerea unei forțe electromotoare într-un circuit electric, prin varierea fluxului magnetic — Cunoștea. 2) Rudă — Magistrat roman — Tocit. 3) Înzestrat — Corp simplu. 4) Denumirea engleză, prescurtată, a Organizației Națiunilor Unite — Unitate de rezistență electrică în sistemul MKSA — Fiul felahului. 5) Roți mici — Prima hidrocarbură din seria parafinelor. 6) Rîu în Siberia — Tub electronic cu cinci electrozi, folosit ca amplificator de înaltă frecvență — Jumătate de scut. 7) Unitate de putere electrică — Ansamblu de conducte care servesc la transportul energiei electrice. 8) Savant sovietic ale cărui studii au contribuit la realizarea lămpilor cu lumină rece (1891-1951) — Pronume. 9) Diviziune a istoriei universale — Posesiv — Cînd se consumă un amper!... — Golită de aer. 10) Într-o piesă de teatru — Taifas — Turtit. 11) Conductori electrici — În receptorul telefonului. 12) Domiciliul producătoarelor de miere — Electrozi pozitivi — Zece metri pătrați.

Cuvinte rare: UMA — EIL — LAF.

ȘAH — ȘAH — ȘAH

PROBLEMĂ

de F. Matousek

Premiul II la concursul C.C.F.S. din R. Cehoslovacă, 1954

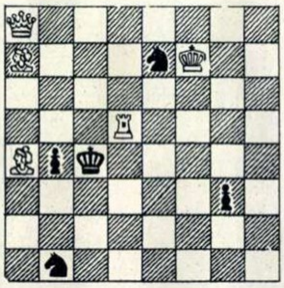

Mat în 3 mutări

(Controlul poziției. Alb: Rf7, Da8, Td5, Na4, Na7. Negru: Rc4, Cb1, Ce7, Pp. b4, g3).

DEZLEGAREA JOCURILOR APĂRUTE ÎN NUMĂRUL TRECUT

CUVINTE ÎNCRUCIȘATE

ORIZONTAL: 1) Bolșevici — Ob. 2) Petrograd — R. 3) Teze — T — Etape. 4) Urale — Stat — S. 5) Mare — Ață — Ait. 6) A — E — Gri — M — Sl. 7) Np — Comuniști. 8) Orel — Iță — Tot. 9) Văpaia — Va — Ro. 10) Avînt — Razliv. 11) Dc — Inel — Acs. 12) Tăiați — Artek. VERTICAL: 1) B — Tumanova — T. 2) Operă — Pravda. 3) Lezare — Epici. 4) Stele — Clan — A. 5) Er — E — Go — Ițit. 6) Vot — Armia — Ni. 7) Ig — Știut — Re. 8) Cretă — Navală. 9) Iată — Mi — Az — R. 10) Dată — St — Lat. 11) O — P — Istorice. 12) Brestlitovsk.

VERSURI ASCUNSE

„Vreau, ca o baionetă, versul să se-mplînte,
Vreau, ca din carte, printr-a ochilor bucurie,
Din mine — fericită mărturie —
În mușchii istoviți să-și scurgă vrerea
Zămislitoare și răscolitoare, puterea"

VLADIMIR MAIAKOVSKI — POEMUL LUI OCTOMBRIE

PENTRU CITITORII REVISTEI „FLACĂRA"

Anunțăm pe cititorii noștri că prelungirea abonamentelor la revista „Flacăra" pe anul 1956 se face pînă la 20 decembrie 1955.

Pentru a-și asigura procurarea revistei, cititorii sînt rugați a se abona din timp, abonamentele putînd fi făcute la oricare oficiu poștal din țară, la factorii poștali sau la difuzorii voluntari din întreprinderi și instituții.

REDACȚIA: BUCUREȘTI PIAȚA SCÎNTEII Căsuța Poștală 7 Tel. 7.60.10 Int. 1788

ABONAMENTE: la toate oficiile poștale din țară și la factorii poștali și difuzorii voluntari din întreprinderi și instituții.

PREȚUL ABONAMENTELOR 3 luni: 9 lei
6 luni: 18 lei
un an: 36 lei

Tipărită la Combinatul Poligrafic Casa Scînteii „I. V. Stalin".

Carnet extern

de V. SAVIN

ATENȚIUNE! PERICOL DE PACE!

Acest semnal de alarmă nu-l trag numai mccarthy-ii de pe un mal și celălalt al Atlanticului, ci, uneori, și acei politicieni în sutană care se tem de pace tot atît de mult cît se teme — după cum ei înșiși pretind — diavolul de tămîie. „Coexistența se dovedește a fi o utopie, cu atît mai primejdioasă cu cît ea poate — sub falsele ei culori pacifiste — să adoarmă occidentul și să-l facă să devieze de la linia principală a politicii sale unitare" — scrie preotul iezuit Messineo, în revista clericală „Civitta Cattolica", ce apare la Roma.

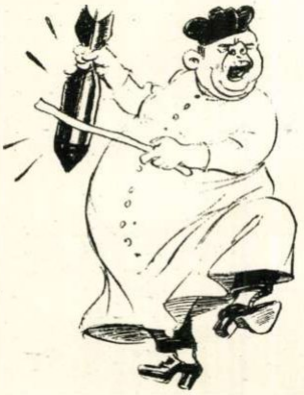

Pe acest padre belicos orice perspectivă de întărire a păcii îl sperie. Și, hotărît să nu lase „occidentul" să „adoarmă", se apucă zor-nevoie să bată toaca propagandei războinice.

Numai că toaca aceasta sună din ce în ce mai hodorogit. Ea repugnă popoarelor, care vor destindere și coexistență pașnică, nu ațîțări și isterie războinică!

CELE MAI SIGURE INDICII

Este bine cunoscută mania unora dintre publicațiile americane de a face fel de fel de sondaje în rîndurile „opiniei publice", menite a susține una sau alta dintre tezele redacției respective. Adesea, prin aceste „anchete", ele par a-și fundamenta punctele de vedere. De foarte multe ori, însă, ziarele respective nimeresc... cu oiștea în gard.

O asemenea direcție a luat-o, nu demult, și oiștea revistei americane „Look", publicînd, printre altele, rezultatul unui „sondaj" cu tema: „pentru ce considerați comunist pe cutare sau cutare cetățean?" Iată cum arată multe dintre răspunsurile primite: 1) „Vorbea mult de pacea mondială..."; 2) „Era bine crescut..."; 3) „Nu mergea la biserică..."; 4) „Nu era cu noi..."; 5) „Am văzut o hartă a Rusiei agățată pe peretele camerei sale..."; 6) „Își aducea în casă oameni care păreau străini..."; 7) „Avea un aparat fotografic străin și a luat cîteva imagini de pe podurile din New-York..."; 8) „Știu că este comunist — iată tot. Nu aș putea însă să vă spun cum și de ce o știu..." etc. etc.

Ce scop o fi avînd un asemenea „sondaj"? Oare ca să arate cît de mărginiți sînt acei ce răspund la întrebări? N-am crede. Mai curînd ni se pare că el este făcut pentru a se băga în capul cetățeanului american că trebuie să se ferească de toți acei care vorbesc de pace, sînt bine crescuți, nu merg la biserică, primesc vizite, au aparate fotografice etc. etc. Adică, să se ațîțe neîncrederea între oameni, să fie asmuțiți unii împotriva altora, să se intensifice isteria războinică și anticomunistă.

A VENIT LĂPTARUL!...

Astă-vară, pe avizerul Facultății de farmacie din Paris, a apărut un anunț: „Societate importantă pentru aprovizionarea cu lapte oferă studenților, în timpul vacanței, posibilități de muncă constînd din transportul la domiciliu, în localitățile și pe plaja litoralului normand, al laptelui sterilizat, în sticle".

Vacanța s-a terminat demult și studenții s-au reîntors la cursuri. Burtăverzimea care a fost servită astă-vară cu lapte sterilizat, la sticlă, în vilele de pe litoralul normand, s-a reîntors și ea în saloanele Parisului sau a plecat să-și alunge spleen-ul la Monte Carlo ori la Biarritz. Se apropie sezonul de iarnă și studențimea pariziană se întreabă, cu legitimă curiozitate: ce „ocupații" i se mai rezervă pentru acest anotimp? Spălatul farfuriilor în bucătăriile barurilor din Montmartre, lustruitul pantofilor sau căratul coșnițelor pline din hale?...

Dar, la urma urmei, pentru ce atîta frămîntare? Doar și la Paris se bea lapte sterilizat. Și încă transportat în sticle, la domiciliu!...

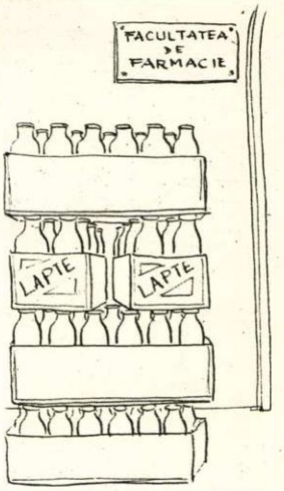

ÎNTR-O PĂDURE DIN LOMBARDIA

Cîți poeți n-au cîntat frumusețile Italiei! Mulți dintre ei, și pe cele ale bătrînei cetăți milaneze; și poate că, printre aceștia, și unii care au fost emoționați de farmecul pădurii Gallarate din apropiere de Milano.

Dar nici unul dintre ei, desigur, nu s-a gîndit că, în anul domnului 1955, în această pădure se va descoperi o rămășiță vie a erelor în care oamenii își găseau salvarea de urgii, adăpostindu-se în străfunduri de păduri.

Rămășița aceasta vie — dacă un asemenea adjectiv se mai poate acorda unei femei în vîrstă de 47 ani, slabă, numai piele și oase, și avînd drept veșmînt niște zdrențe și drept locuință... o umbrelă — poartă numele de Irma Ugliana. Negăsind nici de lucru și nici locuință, ea a trăit aproape un an în pădure, hrănindu-se cu ceea ce codrul îi putea oferi.

Cît despre urgia care a determinat-o să ia calea codrului, ducîndu-și cu sine toată averea sa, adică umbrela, e ușor s-o identificăm: „raiul" capitalist...

BUSINESS ÎN NIGERIA ORIENTALĂ

Din Nigeria Orientală, agenția americană Associated Press comunica, nu demult, că un comitet guvernamental a luat o măsură salutară de stîrpire a speculei și de acordare de înlesniri de plată pentru cumpărătorii unor anumite „obiecte" de uz casnic. E vorba de specula la care se dedau în ultimii ani „întreprinzătorii" de pe piața „liberă" a vînzărilor de femei. După cel de-al doilea război mondial, numeroși nigerieni, fiind lăsați la vatră cu oarecari sume de bani în buzunare, au provocat o creștere exagerată a prețului acestei „mărfi". Pentru a pune capăt „tulburării economice" ivite, comitetul guvernamental a fixat ca preț maximal de cumpărare și vînzare a unei soții, suma de 30.000 franci francezi, recomandînd în același timp dezvoltarea sistemului vînzărilor pe credit.

Se spune că, de necaz, la aflarea acestei vești, o duzină de mari bancheri americani au făcut icter. Și faptul e explicabil: cu o sumă atît de modestă (se știe cît de depreciat e francul francez!), în S.U.A. ei nu pot face nici cel mai modest business...

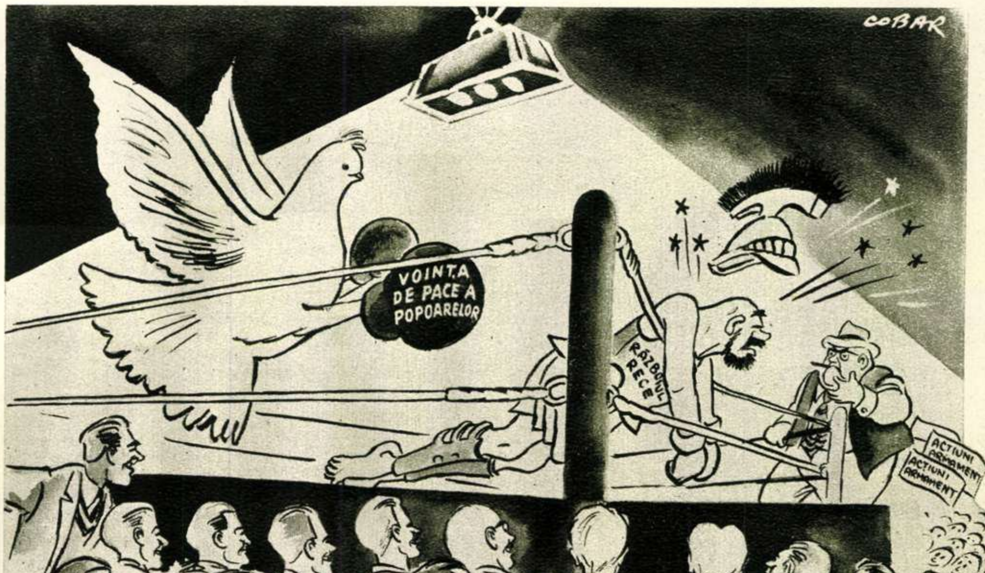

Războiul rece: — Cît timp lovește cu mănușile astea, nu pot să-i țin piept...

Desen de NEL COBAR

FLACARA
Nr. 22 (71) — 15 noiembrie 1955

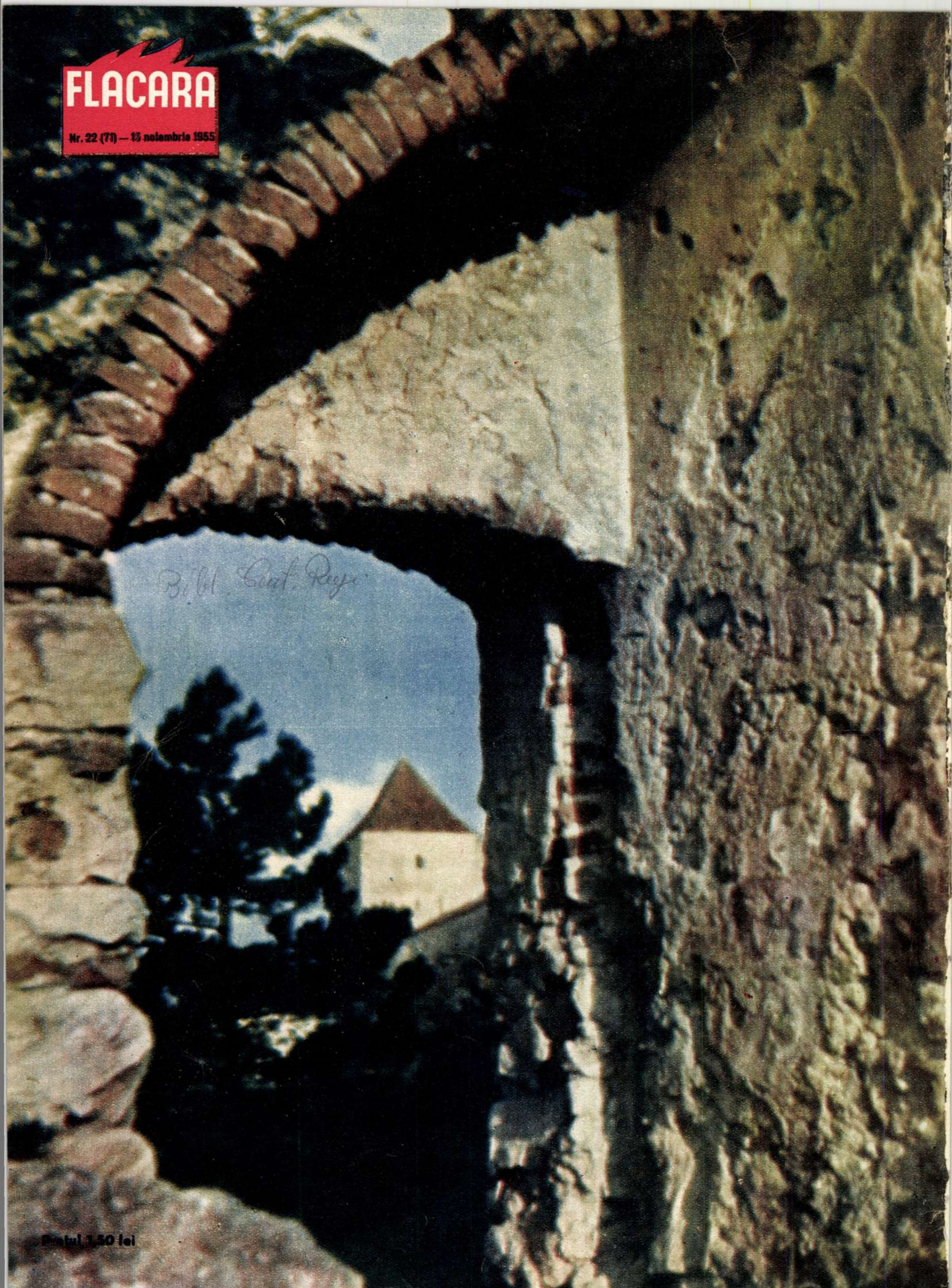

Bibl. Cent. Regi

Prețul 1,50 lei

FLACARA

Nr. 23 (72) — 1 DECEMBRIE 1955

CINSTIRE PARTIDULUI

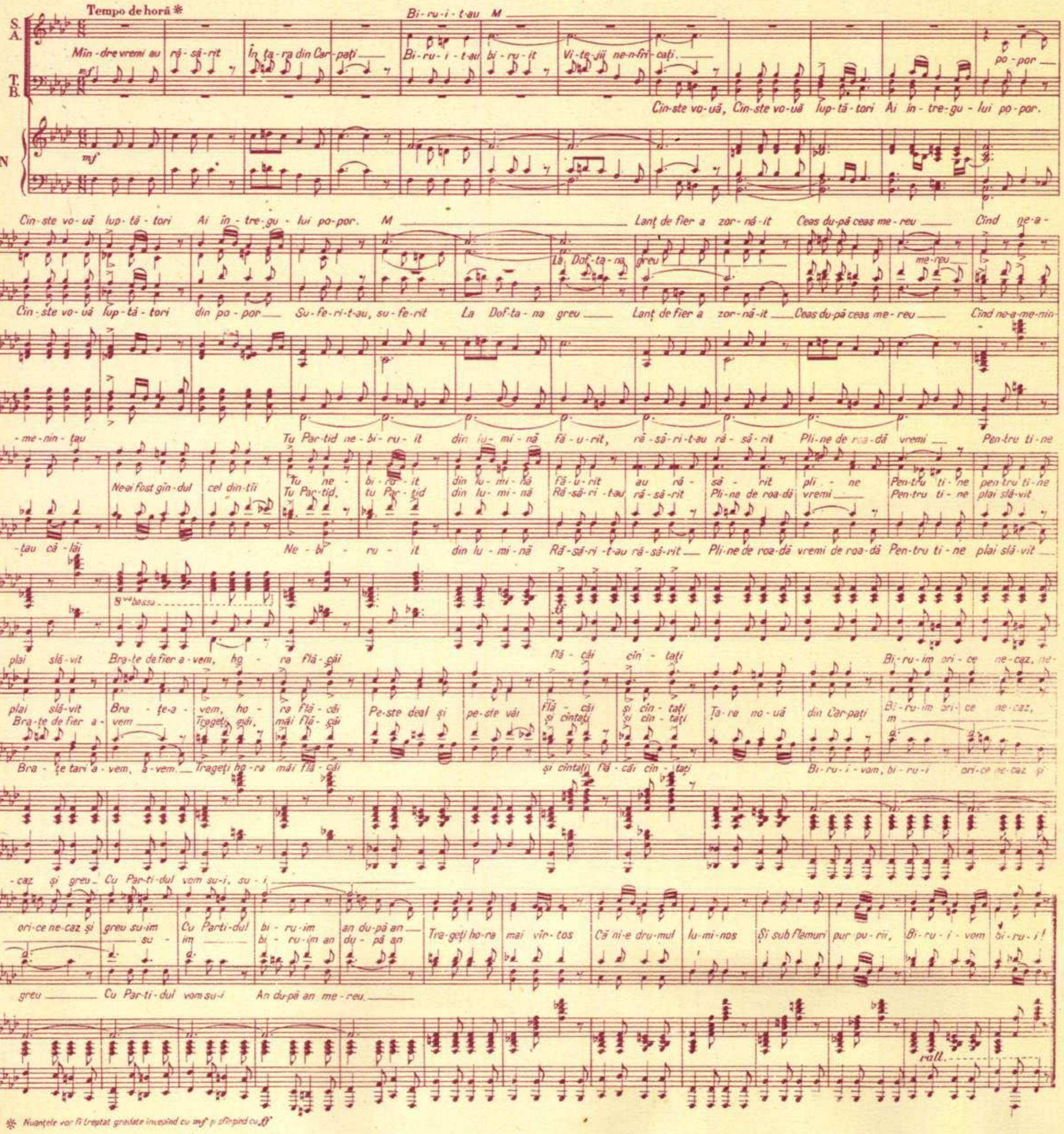

* Nuanțele vor fi treptat gradate începînd cu mf și sfîrșind cu ff

Text : **Ion ZĂGAN**

Muzica : **Jean LETONI**

Mîndre vremi au răsărit
În țara din Carpați,
Biruit-au biruit
Vitejii neînfricați.

Cinste vouă, luptători,
Și întregului popor.
(bis)

Suferit-au suferit
La Doftana greu,
Lanț de fier a zornăit
Ceas după ceas mereu —

Cînd ne-amenințau călăi,
Ne-ai fost gîndul cel dintîi
Tu, partid nebiruit,
Din lumină făurit.

Pentru tine, plai slăvit,
Brațe de fier avem,
Răsărit-au răsărit
Pline de roade vremi.

Trageți hora, măi flăcăi,
Peste deal și peste văi,

Și cîntați, flăcăi, cîntați,
Țara nouă din Carpați.

Birui-vom birui
Orice necaz și greu,
Cu partidul vom sui
An după an mereu.

Trageți hora mai vîrtos,
Că ni-e drumul luminos
Și, sub flamuri purpurii,
Birui-vom birui!

COPERTA I: In cinstea celui de-al doilea Congres al partidului, tot mai multe șarje de oțel! Candidatul de partid Tudorică Marin (stînga), prim-topitor la uzinele „23 August", din București, a dat într-o singură lună cu nouă șarje rapide mai mult decît tovarășii săi din celelalte schimburi, situîndu-se în fruntea întrecerii socialiste din uzină.

Fotografie de A. MIHAILOPOL

COPERTA a IV-a: „Grădinărese" ce sînt ele însele un buchet de gingașe flori.

În fotografie: o scenă din dansul „Grădinăresele", interpretat de copii ai salariaților din învățămînt.

Fotografie de A. LOVINESCU

FLACARA Nr. 23 (72) 1 DECEMBRIE 1955 ANUL IV

Proletari din toate țările, uniți-vă!

REVISTĂ BILUNARĂ SOCIAL—POLITICĂ ŞI LITERAR—ARTISTICĂ

AŞA ÎNTÎMPINĂM CONGRESUL

Intrecere socialistă în cinstea Congresului partidului, la uzinele „Iosif Rangheț". Asta înseamnă că atunci cînd brigada Pușkin, care își depășește regulat norma cu 150 la sută, se angajează să-și întreacă propria depășire cu 8 procente, membrii brigăzii lui Adam Schneider spun: o să ne depășim realizările din luna trecută (242 la sută peste normă) nu cu 8, ci cu 10 procente. Înseamnă ca, atunci cînd un inovator ca Ștefan Mainco prezintă o propunere de inovație, un altul, utemistul Ludovic Sandor, să vină cu trei propuneri deodată. Înseamnă, într-un cuvînt, că eforturile tuturor sînt îndreptate spre unul și același țel: împlinirea angajamentelor luate în cinstea Congresului. Fiecare om care lucrează în fabrică le are veșnic în fața ochilor: depășirea planului producției globale cu 32%, creșterea productivității muncii pe cap de muncitor cu 3,62%, alte 285.000 lei acumulări socialiste — 3.000.000 pînă la sfîrșitul anului. Nu, nu e ușor să-ți îndeplinești astfel de angajamente. Poate că, dacă nu ar fi fost vorba de întîmpinarea Congresului, oamenii cu greu s-ar fi încumetat să și le ia.

Unul dintre locurile în care, poate mai bine ca oriunde, se simte, concentrat și continuu, freamătul creator, e încăperea aceea, nu prea mare, din apropierea halei strungurilor, pe ușa căreia scrie: „cabinet tehnic". Aplecat peste planșa de desen, un inovator transformă într-o schiță cu cifre și date, ideile născute dintr-o frămîntare de zile și nopți.

Din hală, ca o veșnică prezență aducătoare aminte, răzbate zumzetul strungurilor. La masă, tehnicianul Iuliu Schneider, cu fața osoasă și prelungă, înscrie ceva într-un caiet cu scoarțe groase, pe care tot el a caligrafiat cu litere mari și îngrijite: „Evidența inovatorilor". Un șir de nume; în dreptul fiecăruia, o dată și cîteva detalii tehnice. Într-un cuvînt, statistică. Dar cînd îl auzi pe Schneider vorbind despre „inovatorii mei", cum le zice cu mîndrie, cînd îl vezi înflăcărîndu-se de fiecare detaliu, caietul parcă începe să prindă viață. Fiecare din cele cca. 720 de propuneri de inovații înregistrate în anii cincinalului — dintre care o sută în lunile acestea, cînd întrecerea socialistă a cunoscut un nou avînt în cinstea Congresului partidului — vorbește de încercări, eșecuri și noi încercări, vorbește de izbînzi, dar, înainte de toate, vorbește de oameni.

...Ștefan Mainco are alură de sportiv și ceva îndrăzneț în ochii negri ce privesc cutezători, în gestul prin care-și netezește părul dat pe spate, în zîmbetul care-i dezvăluie dinții, ce par și mai albi în contrast cu fața aproape tuciurie. E băiat frumos; fetele se dau în vînt după el. Iohan Hitt e slab, cu un cap mai mic decît Mainco și cu cincisprezece ani mai mult în spinare. Lucrau împreună, la aceeași raboteză, batiuri pentru strunguri. Li se părea că a lucra la batiul strungului e tocmai ca și cum ai lucra la fundamentul unei case: pe el se vor clădi, una după alta, celelalte piese, pînă ce strungul va prinde viață. Vedeau aievea aceste strunguri, multe, șir fără de sfîrșit, și uneori se întrebau: „ăsta unde o să mai plece? Poate dincolo de hotare, poate într-o altă fabrică de-a noastră, ducînd cu el o părticică din munca noastră, și poate o părticică din suflet..."

Așa au lucrat luni în șir. Pînă ce, într-o zi, Mainco i-a spus lui Hitt:

— Ce-ai zice tu, Iohan, dacă noi n-om mai lucra împreună?

— Adică cum? — a sărit Hitt.

— Foarte bine. M-am gîndit la un lucru și dacă reușește... Uite despre ce e vorba! Am putea monta

Ilie Lascu nu e inginer. Şi totuşi, el îşi petrece multe ore în faţa planşei de desen, cu rigla de calcul în mînă. Aci prind să se transforme ideile muncitorului Ilie Lascu, în schiţe cu cifre şi cote. În curînd, va prinde viaţă un nou dispozitiv, menit să uşureze munca şi să-i ridice productivitatea.

două batiuri deodată, unul lîngă altul, că loc pe mașină e berechet...

Pe măsură ce vorbea, se înflăcăra mai tare.

— Îți dai tu seama, Iohan, ce înseamnă asta? În loc ca doi oameni să lucreze un batiu în opt ore, un singur om va lucra două!

Dar Hitt îl privea sceptic:

— Lasă-te, băiete, de inovații d-astea! Ascultă-mă pe mine: nu se poate. Nu ține mașina! Sau poate ți s-o fi urît să tot lucrăm împreună...

Cît încerca Mainco să-l convingă, Hitt o ținea una și bună:

— Așa am lucrat pînă acum; de ce deodată, fiindcă ți se năzare ție, aș lucra alt fel?

Și încheia, fără putință de replică.

— De fapt e treaba ta. Capul face, capul trage. Dar să știi că eu unul nu mă bag!

Problema fu dezbătută de întreaga brigadă. Unii îi luau partea lui Mainco („înseamnă că reducem la jumătate timpul de lucru; un om poate fi folosit la altceva; pînă și o raboteză rămîne liberă"). Alții țineau cu Hitt („e meșter vechi, știe el ce spune. Și dacă dăm rebut? Două batiuri rebutate deodată! Ne facem de rîs!"). Pînă la urmă, se hotărî ca Ștefan să încerce. Dacă reușește...

Și a reușit.

„Să-l vedem peste o lună" — spunea Hitt, mai mult așa, ca să arate că el nu-i omul să-și ia cuvîntul înapoi, decît din convingere. Dar cu ochiul tot trăgea la mașina lui Mainco. Și cînd, peste o lună, nu se mai îndoia nimeni de reușita experienței, Hitt, fără să zică o vorbă, montă singur două batiuri pe raboteză.

Micul Kolesov

Ilie Lascu s-a apucat de strungărie la 34 de ani. Nu era om fără meserie, ci, dimpotrivă, mecanic auto, și încă mecanic bun. Dar visul lui era strungul. După cîteva săptămîni de ucenicie, i-a fost încredințat un strung; după alte cîteva, el prezentă prima lui inovație: un dispozitiv pentru măsurarea exactă a centrării pieselor.

„Micul Kolesov", cum începuseră să-i spună tovarășii săi, era un om care, înainte de toate, observa. Pentru fiecare lucru, avea cîte o întrebare: „De ce se face așa și nu altminterea?"

Așa și cu axele cu came. Aveau aceste axe, pe care le strunjea Lascu, un soi de prelungire cu care se prindeau la freză. Una din treburile lui Lascu era să finiseze piesa și să taie prelungirile. Una după alta, bucățile de oțel se adunau netrebuincioase pe jos, lîngă mașină. Din cînd în cînd, Lascu le trăgea cu piciorul cîte o lovitură, dată cu atîta sete, de parcă bucățile acelea neînsuflețite de metal ar fi fost dușmanii lui direcți și personali. O astfel de manifestare din partea unui om calm cum era Lascu, atrase într-un rînd și atenția frezorului Mihai Czank.

— Ce ai cu deșeurile astea de joci fotbal cu ele?

— Am ce am. Bunătate de oțel să se prăpădească așa, degeaba! Ți se rupe inima, nu altceva!

...În hala cea mare, luminoasă, zgomotul strungurilor și frezelor răsuna asemenea bătăilor unei inimi uriașe. Și Lascu parcă auzea și pulsațiile propriei lui inimi ce se zbătea în coșul pieptului. Va reuși oare dispozitivul lui? Pentru prima dată avea să fie frezat un ax cu came turnat mai scurt ca de obicei, fără acea prelungire, care, pînă la urmă, se arunca. Experiența avea loc chiar la mașina lui Mihai Czank. Mihai dădu drumul frezei mai întîi încet. Apoi, mări viteza. Mai mult, și mai mult.. Deodată piesa se smuci în bucșe, dînd să se răsucească într-o parte. Cuțitul scrîșni scurt, apoi se rupse. Dispozitivul nu prindea suficient.

În clipa aceea, lui Lascu i se păru că se frînge ceva chiar înlăuntrul lui. Nu-i era numai de truda lui zadarnică de săptămîni de zile, dar se gîndea la grămezile acelea de oțel, care se vor strînge, mai departe, fără nici un folos.

Inginerul Kaflitkewitch — un tînăr slab, înalt, de-ai fi zis că într-o casă obișnuită atinge tavanul cu mîna — îl prinse de braț.

— Crezi că altora nu li s-a întîmplat? Mi s-a întîmplat și mie... Iacă și mie. Cînd lucram la planurile primelor strunguri romînești. Nu mai lucrasem niciodată strunguri. Înainte fusesem inginer la turnătorie. Într-o zi, m-am dus la director și l-am rugat să mă lase să mă întorc la turnătorie: „De ce, băiete, fiindcă nu ți-a reușit un calcul? mă întrebă el. Fă altul. Și dacă nici ăsta nu-i bun, încearcă încă o dată, și încă o dată, pînă ce reușești. Nu avem dreptul să ne dăm bătuți!" L-am ascultat și m-am întors la planșa de desen și la rigla de calcul. Am lucrat pînă ce am izbutit...

Multe zile și le-au petrecut apoi, inginerul și strungarul, aplecați peste dispozitiv. Pînă ce, într-o zi, din nou l-au montat pe mașină, au potrivit axul, au pornit freza și...

...În ședința comisiei de inovații Lascu asculta raportorul, care spunea: „Tovarăși, cea de-a doua experiență cu dispozitivul tovarășului Lascu a reușit pe deplin. Folosind noul dispozitiv, din materialul care înainte trecea la deșeuri, se pot lucra acum axe canelate un trimestru întreg... Propun ca inovația să fie aprobată..."

Cel mai tînăr

Toți îl strigau Dan, de parcă n-ar fi avut două nume ca toată lumea: Dan Aurelian. Și i se părea că aceasta îi scade din bărbăție. Iar cînd ai 17 ani și mergi pe 18, ții deosebit de mult să pari bărbat. Pe deasupra, se mai găseau și unii să-i zică „puștiule"!

Dan era slab, timid, cu ochii încă mari, de copil. Isprăvise școala profesională, își luase carnetul de lucrător și fusese repartizat la secția roți dințate. Lucra piese mici — „măruntaiele strungului", cum ziceau cei din secție. Nu era nimic deosebit în munca lui: lucra cu conștiinciozitate, își depășea norma cu cîteva procente și atîta tot. Într-o zi, însă, îi veni o idee: să construiască un dispozitiv foarte simplu, care să permită fasonarea a două piese deodată, puse cap în cap. Dar n-a zis nimănui nimic. Dacă nu va reuși? Să se rîdă de el? Numai lui Palfi, care i-a fost maistru și lucra la altă secție, s-a dus să i se destăinuiască...

Și Palfi era inovator. Cunoștea și el îndoielile primei încercări. I-a dat cîteva sugestii. Dan i-a mulțumit frumos și a plecat.

Într-un rînd, controlînd fișele, șeful secției roți dințate a văzut că Dan lucrase un număr dublu de piese. Îl căută, dar Dan plecase. Trebui să aștepte pînă a doua zi. Atunci văzu că băiatul potrivește un dispozitiv, pune două piese, dă drumul la strung...

— Ce faci tu aici, Dane? — îl întrebă el mirat.

Băiatul, înroșindu-se de emoție, îi explică ce și cum...

Un moment Dan avu impresia că meșterul ar fi vrut să-l îmbrățișeze. Dar poate se înșelase... Acesta-i strînse doar, bărbătește, mîna.

„Măi Ștefane, măi, cum de-ți vin ție tot soiul de idei, toate inovațiile astea?" — îl întrebase într-un rînd, nu demult, Alexandru Brădean pe Mainco, pe care-l considera un soi de specialist în inovații. Mainco nu răspunse decît printr-un surîs. Nu era nici un pic de aer de superioritate în surîsul acela, ci nespusa bucurie pe care o dă recunoașterea puterii creatoare. Tot acum, în preajma Congresului, întrebarea îi devenise lui Brădean tot mai stăruitoare.

Îl apucase parcă un soi de ciudă împotriva lui însuși. I se părea că toți fac ceva deosebit în cinstea Congresului, numai el, comunistul Brădean, nu face nimic. Își depășește norma? E disciplinat? Lucruri obișnuite, pe care le face de multă vreme! Ceea ce ar fi dorit acum ar fi fost să poată oferi un dar deosebit partidului, care îi dăruise atîtea lui Alexandru Brădean. Și atunci, începu să se gîndească cu stăruință la ideea dispozitivului. Era o veche dorință, pe care nu credea că o va duce la bun sfîrșit. Un dispozitiv care să reducă de la 3 ceasuri, la unul singur, timpul necesar montării pieselor mari și grele pe raboteza la care lucrează, timp în care raboteza stă nefolosită, moartă.

Mainco, ajutîndu-l să-și meșterească dispozitivul, îi spusese atunci rîzînd: „Vezi, Alexandre, cum îi vin omului ideile?" Dar Brădean nu răspunse. Era mulțumit că micul său dar prindea viață...

Pe masa lui Iuliu Schneider se adunaseră noi propuneri de inovații, una după alta. Mainco a construit un dispozitiv pentru frezarea a 12 bucăți de suport de batiu, în loc de una singură. Lascu a schițat un cuțit care reduce de 6 ori timpul necesar tăierii barelor înguste de oțel; Dan a propus o nouă raționalizare...

Concursul de inovații inițiat la uzinele „Iosif Rangheț" în cinstea Congresului continuă. Și numărul propunerilor crește zi de zi. Și parcă îl văd pe Iuliu Schneider, zicînd în clipa în care citește reportajul de față: „Totu-i bine. Numai că, azi, cifra din revistă nu mai corespunde. Am trecut de 720 de propuneri".

M. PESCARU

Fotografii de S. STEINER

Cele 2 batiuri au fost montate pe raboteză. „Prietene Hitt, te-ai convins că e mai bine așa?" — pare să spună gestul ← lui Mainco.

Oamenii cu aceleași preocupări se simt mai întotdeauna atrași unii către alții. Probabil de aceea Ilie Lascu a venit din celălalt capăt al halei, să vadă ce a mai meșterit „puștiul" (Dan Aurelian).

Gheorghe Tudor, împreună cu nepoatele sale Silvia și Marieta (fiicele Sandei) și strănepotul său Adrian (fiul Marietei).

PE ACELAȘI DRUM

de N. MORARU

M-au căutat, dar nu m-au găsit. Eram plecat prin țară. Altfel, de bună seamă că m-aș fi dus și eu la nunta aceea, o nuntă ca toate nunțile și totuși mai deosebită ca altele... Și asta, pentru că oamenii adunați acolo erau scumpi inimii mele, ca și amintirile unui trecut care nu se va șterge niciodată. Așadar, cînd ultimul fecior al lui nea Gheorghe i-a adus în casă noră tocmai de pe malurile Volgăi, a fost sortit să nu fiu și eu de față, alături de socrii mari, alături de puzderia de copii, nurori, nepoți, cumnați și nenumărații lor prieteni și tovarăși de drum de o viață, ca să ciocnim împreună un pahar de vin. Erau acolo și oameni de mare răspundere în aparatul de partid și de stat, bărbați cu părul încăruntit de vremurile grele ale muncii ilegale, tovarăși cu sănătatea zdruncinată de îndelungata detențiune în închisori și lagăre; erau și oameni tineri, plini de energie și elan, cu încrederea în viață sclipind în ochii lor ageri. Erau mulți și diferiți. De toate vîrstele și de toate profesiunile. S-au regăsit aici, în casa lui nea Gheorghe și a mamei Maria, nenumărați vechi și buni prieteni.

Să nu credeți acum că e vorba de un om cu cine știe ce funcții înalte! Nu! Nea Gheorghe a fost o viață, cum este și azi, un om simplu, cum sînt mulți în Republica Populară Romînă. Gheorghe Tudor este pensionar. Firește, nu de meserie — căci o viață întreagă a fost fierar. Și totuși, pe pieptul său strălucește ordinul „Steaua R.P.R.“, iar mama Maria și-a prins pe rochie, în ziua nunții, ordinul „Gloria Maternă“. Ochii bătrînei luceau, de parcă trăia o nouă tinerețe, și radiau bunătate și căldură, ori de cîte ori se opreau asupra mirilor. Îi e dragă blonda Izaida și o iubește ca și pe Iancu, copilul ei...

Copiii lor! Mulți... Nouă! Toți au fost la nuntă, afară de... Dar să nu anticipăm. Vă rog să-mi dați voie să vă povestesc cum l-am cunoscut pe nea Gheorghe și întreaga-i familie.

★

...Da, a fost acum 25 de ani, în acel octombrie ploios și sumbru al lui 1930. In primăvară avuseseră loc mai multe arestări și, ca și alți tovarăși, căutam să-mi refac, la cîteva din fabricile sectorului de negru, unele legături pierdute. Așa se făcea că, abia poposit în București, începeam să îndrăgesc orașul, pe măsură ce-i cunoșteam mai bine periferiile, oamenii care munceau din greu și pe care n-aveai cum să-i întîlnești nici pe calea Victoriei și nici în fața luminilor multicolore ale magazinelor de pe Lipscani...

De la bariera Moșilor, traversai cu greu locul destinat tîrgului „Moși“, tradițional bîlci care se ținea pe vremuri cu sfințenie, în fiecare primăvară. Treceai calea ferată, cam în dreptul fabricii „Frații Wurm“, și te oprea în loc clădirea cenușie, grea și amenințătoare ca arătarea unei închisori vechi, a uzinelor „D. Voina“. Aci. după mai multe ocoluri și precaute intrări în vorbă, am descoperit pînă la urmă pe nebunaticul Mihai, proaspăt utecist, care pierduse legătura la numai două săptămîni după intrarea în organizație. Prin el, am ajuns să-i cunosc treptat pe băieții din fabrică, apoi pe cei din cartier.

Cartier, e un fel de a spune. Căci era doar o ulicioară îngustă, pe jumătate pavată, plină de gropi și băltoace, care se sfîrșea cu o clădire ciudată, pe frontispiciul căreia, scria, cu literele mari: „Cinematograful M. Eminescu“. Sub literele proaspăt scrise ale acestei firme, se mai zărea firma vechiului local: „Saloanele Coca“. Incolo, locuri virane. Iarna, crivățul se juca pe aci sălbatic, răsturnînd adesea oamenii... Toamna, anevoie străbăteai drumul prin glodul lipicios, care parcă te trăgea la pămînt. În dreapta, o groapă uriașă, de mii de metri cubi. Aci se aruncau de toate: de la lăzi putrede pînă la hoituri de animale... Și mai încolo, așezări omenești. Curți cu cîte șase-opt cocioabe. Maghernițe cu o singură cameră și cu uși care dădeau direct afară. Și peste tot, copii... Mulți, zdrențăroși, rahitici. Îi găseai foișgăind toată ziua prin bălăriile maidanului, prin movilele de gunoi, frămîntînd cu picioarele goale noroiul nesfîrșit... Căutau de mîncare.

Stăteam amîndoi în fața portiței. Mihai, bucuros că a regăsit legătura. Eu, necăjit pînă la dezolare: celula se destrămase, legăturile în cartier fuseseră părăsite... Izbucnii, într-un tîrziu:

— Și tu ce ai făcut toată vremea?

— Ce era să fac? — zise Mihai cu mirare. Am așteptat. Nu se putea să nu mă căutați într-o zi — adăugă el convins.

Mă rușinai. Uitasem că băiatul abia intrase în organizație, că nu putea fi vinovat pentru cele întîmplate. „Va fi greu, al dracului de greu“ — îmi spuneam în gînd. Dar privirea limpede, convingerea lui Mihai că nu se putea ca totul să nu meargă bine de acum încolo, bucuria sa nestăpînită că e din nou printre tovarăși mi-au dat parcă mai multă siguranță.

— Ei bine, poți strînge vreo cinci-șase băieți din fabrică, să stăm de vorbă?

— Se poate. Dar n-avem unde. In fabrică nu poți intra.

— Nu e nici o casă de simpatizant în cartier?

Mihai își freca gînditor nasul:

— Prin vecini, n-avem. Că toți au fete...

— Și ce-i cu asta?

— Păi, ce facem noi cu fetele? Află toată mahalaua. Asta-i treabă serioasă... Lor le stă capul la cîrpe și la măritiș.

— Măi Mihai! Doar ești utecist...

Băiatul se încurcă, roși. Apoi îngînă:

— Este o casă... A lui nea Gheorghe...

Însera. Trecuse de mult vremea plecării, dar parcă nu mă puteam dezlipi de acest băiat negricios, isteț și naiv totodată. Ne strîngeam mîna pentru a ne despărți, cînd pe stradă a răsunat uruitul unei căruțe, iar o voce tunătoare a sfîrtecat liniștea cartierului cufundat în amurg:

— Noroc, măi tovarăși!

Am simțit că inima mi se face cît un purice. „Provocare“ — îmi fulgeră prin minte. În cenușiul serii, am deslușit doar statura voinică a unui bărbat, care mîna, în picioare, singurul cal înhămat la un fel de teleguță pe două roți. Un bici lung, moștenit parcă de la surugiii de altădată, pocnea ca din pistol. Figura celui care mîna calul părea un fel de arătare din povești. De sub căciula mițoasă, se deslușeau doar niște mustăți uriașe.

— Ce fu asta?

Mihai mă privi zîmbind complice:

— Nu te mai preface! Parcă nu-l cunoști pe nea Gheorghe?!

Priveam năuc. „Nea Gheorghe?! Care Gheorghe?“ Mihai se supără:

— Ce? Crezi că eu nu știu ce-i aia conspirație? Te ferești de mine, cînd tot cartierul îl știe pe nea Gheorghe că-i comunist?

Împins de o curiozitate aproape copilărească, care în alte împrejurări mă putea costa scump, am căzut de acord să facem o vizită, chiar în seara aceea, enigmaticului nea Gheorghe. Și ne-am dus.

La marginea drumului călcat de căruțele care veneau de la tîrg, se afla, stingheră, o căsuță care părea turtită. Avea pridvor de lemn, ca la țară, iar pămîntul din fața casei era bătucit. Abia puteai să deslușești, la luminița plăpîndă a unui felinar, firma scrisă de mînă, pe o scîndură dată la rîndea: „Băcănie și depozit de lemne“.

Ușa se deschise cu un scîrțîit neplăcut, iar deasupra capului trosni ceva ce trebuie să fi fost cîndva o sonerie. In odaie era semiîntuneric. Deslușii o tejghea din lemn de brad, două rafturi spre peretele din fund, apoi un butoi cu scrumbii, cîteva pîini, un șirag de ardei roșii...

— Noroc, tovarășe!

Nea Gheorghe ridică încet capul, dădu la o parte gazeta și ne întinse mîna-i mare, de om care muncește din greu. Privirea blajină a ochilor cenușii era cercetătoare, meditativă; avea ceva de gînditor și totodată de om care iubește viața, care e dispus oricînd să-ți zîmbească și să spună o vorbă de duh. Fața largă, masivă; mustața stufoasă, arămie.

— Ii spuneam eu...

Abia acum observai un mușteriu: un sergent de stradă, cu capul descoperit, cu cinzeaca în mînă. Am băgat-o pe mînecă! Schițai un gest de retragere, dar nea Gheorghe a surprins și a înțeles totul:

— Fără teamă, tovarăși. O fi el sergent, dar e de-ai noștri. „Cumătru'"...

— Lungă-i limba boului, dar nu știe să vorbească — zise paznicul ordinei publice.

Mihai îmi șopti la ureche: „Cum e razie în cartier, gata, „cumătrul" ne înștiințează"... Priveam cam descumpănit, și totodată amuzat, acest tablou curios, neașteptat. Picasem printre oameni pe care nu i-am căutat. Și ce oameni anapoda: băcan comunist, polițist simpatizant... Teroarea creștea în țară, sindicatele erau dizolvate, se trăgea în muncitori, închisorile erau pline — iar aici, în băcănia din acest fund de mahala, se vorbea despre comuniști și despre Uniunea Sovietică pe față, de parcă n-am fi trăit în Romînia de pe vremea lui Carol al II-lea. Nea Gheorghe își continuă comentariul pe marginea celor citite în gazeta pe care o ținea în mînă:

— Așa, frățioare... Trebuie să știi să citești printre rînduri. Cînd ei scriu pace, eu citesc război. Cînd ei vorbesc despre belșug, eu înțeleg mizerie. Că burghezia una știe: să mintă.

Și, încet-încet, ne-am pomenit comentînd cu însuflețire evenimentele, iar nea Gheorghe, tronînd în spatele tejghelei, servea cu ardei, chibrituri, sare și gaz pe întîmplătorii săi mușterii și punea mereu punctele pe „i", cu aerul celui mai competent om politic din lume.

Așa, am zăbovit pînă tîrziu. Plecase „cumătrul", să nu-l prindă rondul în neregulă; picotea și Mihai, dar nea Gheorghe continua „cronica evenimentelor internaționale".

Deodată, se întrerupse și zise:

— Eu îți propun, tovarășe, să înnoptezi la mine. Tot e tîrziu! Ce să te mai duci prin mahalaua asta a noastră? Că pe aici... beleaua e aproape. Și apoi mai am eu ceva probleme...

Am rămas. Mă intriga și mă cucerea acest om, în comportarea căruia se vedeau o credință nestrămutată, o minte vie și o inimă caldă. Și, totodată, cîtă naivitate și ce lipsă de experiență în munca revoluționară! Nu, nea Gheorghe n-avea legătură cu partidul. Și totuși... era comunist.

Mihai a plecat. Nea Gheorghe a tras oblonul putred și a încuiat poarta, cu un lacăt uriaș cît o căldare.

— Nu face o para chioară. Îl deschizi cu un cui — îmi spuse clipind șiret din ochi. Îl pun și eu așa, de formă.

Cu toate că nu plouase de fel în ziua aceea de toamnă timpurie, în curte noroiul era pînă la glezne. Călcai pe o piatră, sării o băltoacă, mă mai sprijinii de mîna vînjoasă a lui nea Gheorghe și iată-mă în casă. Tot o singură încăpere, dar mai mare ca aceea din spatele băcăniei. În cameră, paturi de lemn așezate de-a lungul pereților.

Mama Maria — sau „țața Mița", cum îi spuneau unii în mahala — era antipodul lui nea Gheorghe. Măruntică, rotofeie, negricioasă, cu ochi mari, care păreau a cuprinde toată întunecimea nopților, mereu preocupată, cu vorba repezită, părea totuși cu zece ani mai tînără de cum era. N-ai fi zis că are fată măritată și un nepoțel în brațe. Mamă a nouă copii. Și în vreme ce ochii îi rîdeau mereu, gura nu contenea să-l ocărască pe nea Gheorghe:

— Iar stai noaptea ca stafiile. Nici tu mîncare, nici tu somn. Cum crapă de ziuă, te duci iar la lemne. Ai uitat?

— N-am uitat, n-am uitat, femeie. Mai bine dă-ne ceva să îmbucăm.

— De trei ori am încălzit, de trei ori s-a răcit!

Și, într-un tîrziu, de parcă abia atunci m-ar fi băgat în seamă, se domoli:

— Nu te uita, domnule, că ne sfădim...

— Așa sînt ei, mama și tata. De o viață se ceartă...

Din spatele unei perdele, apăru o fată tînără, ca de optsprezece ani, voinică, blondă, cu obrajii rumeni. Îmi întinse mîna, încrezătoare.

— E Rădița. Invață stenografia, că nu vrea mumă-sa să fie „țoapă" — zise nea Gheorghe, clipind ștrengărește din ochi.

— Of, Gheorghe, Gheorghe! Cînd te-i face și tu om? E vremea să te lași de șolticării.

Și adăugă, cu glas moale și ochi iubitori:

— Ești tată de copii, ce dumnezeu!

— Cu „domnul" ăsta bătrîn știi și tu că nu duc casă bună! Nu mai pomeni de el. Ți-am spus o dată că ăsta-i „opium-ul poporului".

Deodată, nea Gheorghe schimbă vorba și, adresîndu-mi-se, spuse:

— Mi-ai văzut ostașii roșii? Nu? Ei, atunci să-i vezi acum.

Se ridică în picioare și detună, de parcă ar fi fost pe front:

— Ascultă comanda la mine! Înainte, marș!

Păturile zburară care încotro și din paturi se rostogoliră chicotind vreo cinci-șase copii. Ca ulcelele. Și blonzi, și tuciurii, și cu ochi cenușii, și căprui. Băieți și fete. Îl înconjurară pe nea Gheorghe, i se urcară în brațe, unii îl dezmierdau, alții îl trăgeau de mustăți... Și fiecare avea să-i spună o groază de lucruri.

— Unde mai pui că Sanda e la casa ei, iar Aurica șade la soră-sa. Că la mine, vorba ceea: pîine puțină, mizerie multă... Dar nu ne plîngem. Cît despre copii... „este" din belșug. Ne pricepem noi...

Rîdeau părinții, rîdeau copiii. Atmosfera aceasta de curaj, de voie bună, m-a învăluit dintr-o dată. Aveam impresia că-i cunoșteam pe oamenii aceștia de cînd lumea.

— Ați mîncat, mă?

Copiii afirmară în cor.

— Atunci, să-i tragem cîntecul nostru și apoi, la culcare!

Spre marea mea uimire, copiii se așezară militărește, în rînd, după înălțime. Zîmbetele dispărură, Rada dădu tonul și, deodată, odăița joasă se umplu de glasurile argintii ale copiilor, acompaniate de basul adînc al lui nea Gheorghe:

„Sculați voi oropsiți ai vieții
Voi osîndiți la foame, sus..."

Cînta Vasilică cel negricios, cu sprîncenele împreunate. Cînta Niculae, cu pumnii strînși. Îngăima cuvintele Nedi, copilița de cinci ani. Cînta Rădița, cu ochii luminoși, larg deschiși. Cînta mama Maria, învăluind copiii cu privirea ei plină de dragoste. Cîntam și eu. Iar nea Gheorghe dirija cu gesturi mari, largi, de parcă ar fi avut în față nu un pîlc de copii, ci o uriașă coloană de manifestanți.

Simțeam cum mi se umezesc ochii. Iar cîntecul se înălța mereu, mai puternic, trecînd biruitor peste zidurile casei prizărite, chemînd mereu în noapte:

„Hai la lupta cea mare
Rob cu rob să ne unim
Internaționala
Prin noi s-o făurim".

Cînta familia Tudor.

★

Copiii s-au culcat. Iar noi ne-am dus în cămăruța din spatele dughenei. Și am stat acolo pînă a crăpat de ziuă. Acolo am aflat povestea lui nea Gheorghe. A fost prima mea noapte în mahalaua Colentina.

Primele întrebări și le pusese fierarul Gheorghe Tudor în flăcările cumplitului an 1916. Dorul de nevastă, de cei trei copii, îl ardea mai rău ca mizeria ce o îndura pe front. Cînd armatele kaizerului au cotropit Muntenia și s-a trezit despărțit de ai săi, cînd a văzut măcelul de la Cireșoaia, s-a întrebat: „Pentru ce?" Iar puțin mai tîrziu, cînd a asistat la împușcarea unui camarad nevinovat, acuzat că ar fi vrut „să dezerteze la inamic", s-a revoltat. Așa a ajuns în batalionul de pedeapsă, unde s-a văzut repede trecut pe lista celor mai „colțoși". Regimentul lui era mereu trimis pe poziții de unde revenea redus la un sfert. Dar soldatul Tudor Gheorghe supraviețuia. Răspunsul la întrebarea „de ce?" îl găsi curînd — atunci cînd ostașii unui regiment rusesc intrară în legătură cu camarazii lor romîni. Așa s-a întîmplat ca, în 1917, Gheorghe Tudor să afle despre Lenin și despre bolșevici, despre cauza războiului și despre calea de urmat pentru întoarcerea acasă. Și dacă n-ar fi venit în curînd armistițiul, soldatul Tudor ar fi făcut cunoștință cu vestita curte marțială.

Anul 1918 îl găsi în drum spre casă. Aducea în inimă ura cumplită împotriva războiului boierilor, iar în buzunarul de la piept, o mică fotografie decupată din „Pravda": Lenin. Cîtăva vreme mai tîrziu, își regăsi familia. Apoi reluă munca de fierar. De data aceasta, la Arsenal.

Cine poate uita Bucureștiul acelor ani? Risipă, chefuri, destrăbălare la centru; necaz amarnic, tăcut, mocnind tragic, la periferie. Dar iată că această periferie tăcută a pornit la drum. Încet, pas cu pas, înainta spre centru. Steagul roșu a fîlfîit pe străzile Bucureștiului. Centrul s-a ascuns în dosul unui gard de baionete. Și apoi, a tras. Printre demonstranți se afla și Gheorghe Tudor, alături de fratele său mai mare, rotarul Vasile. N-a trecut multă vreme și țara a fost răscolită din nou de chemarea muncitorilor bucureșteni: greva generală. În învălmășeala evenimentelor anului 1920, în patetismul încleștării, în clipele celei mai luminoase dăruiri de sine, fierarul Gheorghe Tudor a făcut cunoștință cu un cuvînt pe care omul cinstit îl pronunță totdeauna cu scîrbă: trădarea. A cunoscut ceea ce n-ar fi crezut că e cu putință, a aflat ceea ce ar fi în stare să zdruncine suflete nobile, dar mai puțin călite: a văzut cum poate fi vîndută o luptă, cum poate fi trădată o clasă.

Ochii lui nea Gheorghe scăpărau scîntei. Din gura unui participant, aflam acum proporțiile giganticei trădări, adevărul despre felul în care bonzii reformiști au vîndut greva muncitorimii din Capitală. Vorbea un om care crezuse o clipă că un soare nou s-a ridicat deasupra patriei sale și l-a văzut prăbușindu-se; vorbea un om care purta încă adînc în inimă rana necicatrizată a iluziilor pierdute.

Sute de luptători au fost trimiși la închisoare. Printre ei, se afla și rotarul Tudor. Pe Gheorghe l-au alungat din fabrică. Și-a luat nevasta, copiii, a privit cu scîrbă spre centrul în care zarva celor bogați clocotea mai în voie ca niciodată și, cu sufletul greu, s-a îndreptat spre gară.

Cîțiva ani, a stat la țară, unde a muncit din greu. Cu meseria de potcovar, abia își întreținea familia numeroasă, mereu mai numeroasă. Țăranii știau că nu e om în lume care să înjure boierii și nedreptatea mai abitir ca Gheorghe Tudor. Și tot de la el, aflau lucruri de preț despre adevărul care există în lume, despre o țară în care omul e prețuit după valoarea personală și nu după avere. Carte multă n-a făcut, dar despre Uniunea Sovietică nea Gheorghe vorbea cu cuvinte ce și-ar avea locul în cea mai frumoasă antologie. Vorbea frumos nea Gheorghe, dar nu-și dădea seama de aceasta. Cuvîntul înaripat își lua zborul din inima-i fierbinte, plină de iubire față de oamenii muncii și de ură năprasnică față de asupritori.

Prin 1928, s-a reîntors în București. Și pentru că nici o uzină nu voia să-l primească, și-a deschis „băcănie și depozit de lemne". Legături cu partidul? Nu, nu avea. Dar oriunde se afla, slăvea Uniunea Sovietică și lovea, cum putea, în boieri. Că-și avea „metoda sa" proprie nea Gheorghe: se introducea printre cei adunați să asculte cuvîntările demagogilor din partidele burgheze și punea cele mai năstrușnice întrebări. Nu pregeta să se înscrie la cuvînt și să spună adevărul, după cum îl tăia capul. Nimeni nu îndrăznea să nu-i dea cuvîntul, cînd toată mahalaua îl cunoștea și-l respecta pe băcanul cinstit, care nu știa ce-i specula și o ducea ca vai de lume și el, și toată casa sa plină de plozi...

— Dar ce poate omul, cînd e singur? Vin unii, vin alții, și-mi cer sfatul. Le spun și eu cît mă pricep. Dar mie, mie cine să-mi spună? Am fost în Sf. Ionică. Nici pomeneală din ce a fost acolo, altădată. Auzii că-i sindicat în Sf. Apostoli. M-am dus acolo, taman bine ca să văd cum sigilează ușile. Căutam... căutam... Uite așa cum caut și acum.

— Ce cauți, nea Gheorghe?

In semiîntunericul odăii, aveam impresia că s-au strecurat niște lumini purpurii. Ele aruncau reflexe roșiatice pe fața încordată a omului care-și proptise bărbia în pumnii săi grei, uriași, imobili. Vinele de pe frunte și de la tîmple i s-au umflat, ochii au căpătat parcă adîncimea fîntînilor fără fund...

— Ce caut, întrebi? Partidul, tovarășe... Ințelegi? Partidul îl caut.

★

Au trecut zile și nopți. N-am fost de față cînd nea Gheorghe s-a întîlnit cu partidul. Știu doar că o nouă lumină s-a aprins în ochii mari, cenușii, ai băcanului. Știu doar că devenise mai prudent, mai chibzuit. Casa lui nea Gheorghe, casa familiei Tudor, a devenit a noastră, a uteciștilor. Această băcănie, pierdută în glodurile mahalalei, a găzduit nenumărate ședințe de noapte ale comitetului orășenesc al U.T.C.-ului. Nu o dată, de aici au pornit, mai tîrziu, pachetele cu manifeste. Și apoi, an de an, lună de lună, au început a se intensifica percheziții și descinderile. Au venit și arestările. Nu o dată, tovarășii care și-au pierdut legătura au găsit aci drumul către munca lor, mai departe; nu o dată, aci, în această casă generoasă, cel eliberat din închisoare a găsit prima bucată de pîine, prima cămașă curată și primul cuvînt de bun venit.

A fost o clipă de grea cumpănă cînd, într-o seară tîrzie, Rădița s-a întors stropită de noroi, dar cu o nouă și stranie licărire în ochi. La întrebările repetate ale mamei Maria, Rădița refuza să răspundă unde a fost. Pînă ce, scoasă din sărite, mama Maria cea nestăpînită s-a repezit și a dat în fată... Atunci s-a ridicat nea Gheorghe. Și-a cuprins nevasta cutremurată de suspine și a împins-o afară ușurel. A dus-o în camera din fund. N-au știut copiii ce au vorbit părinții în noaptea aceea. Dar de atunci, Maria a deprins gestul de a duce mîna la inimă ori de cîte ori un străin intra în casă. A doua zi dimineață, nea Gheorghe a ieșit din casă împreună cu Rada. Au mers în tăcere, pînă aproape de fabrică (fata renunțase de mult la stenografie, preferînd să rămînă „țoapă"). În fața porții țesătoriei din șoseaua Iancului, nea Gheorghe rupse tăcerea:

— Bine, fată, dacă te-ai hotărît așa! Eu atîta îți spun: să nu mă faci de rușine, căci drumul ăsta e drum greu...

Rada îl privi adînc în ochi și parcă abia acum descoperi ceea ce știa de mult toată lumea: semăna leit cu taică-său. Și la înfățișare, și la vorbă, și la gînduri...

— Nu m-ai crescut tu ca pe cel mai mare dintre „ostașii tăi roșii"? Pe ce alt drum vrei s-o apuc?

Un an mai tîrziu, Rada și Aurica se aflau în fruntea grevei de la țesătorie. Dar în clipa hotărîtoare, pierdură legătura. Atunci, nea Gheorghe, ascuns în spatele gardului, își sfătuia fetele, din oră în oră, ce și cum să facă. Cine ar fi spus că acest om în vîrstă întins alene pe iarbă, e omul care dă indicații în ce fel ar putea textilistele să smulgă patronului încă vreo cîțiva lei pe zi? Nimeni nu s-a mirat cînd, în urma victoriei dobîndite, Rada a fost arestată într-o noapte. Dar ce înseamnă familia Tudor a înțeles poliția cînd cele 1500 de lucrătoare au refuzat să reia lucrul pînă cînd tovarășa lor nu a fost eliberată.

...Apoi a venit rîndul Aurichii. Într-o noapte s-a întors acasă gîfîind. A pus repede ceva sub pernă și s-a culcat. Toată lumea dormea. Numai mama, biata mamă, cu sufletul la gură, a văzut totul. Fata abia adormise, cînd bătrîna îi scoase pachetul de sub cap și plecă cu el undeva. Cîteva clipe mai tîrziu, poliția cerea să i se deschidă ușa, „în numele legii". Totul fu răvășit, pernele rupte, agenții înjurau și loveau. Nea Gheorghe era ținut sub amenințarea pistolului, fetele trase din pat, iar mama, percheziționată pînă la piele. In ochii lărgiți de îngrijorare și de spaimă ai Aurichii, se citea uimirea. Polițiștii plecară înjurînd. Toți se culcară. Numai Aurica nu dormea. O frămînta gîndul: unde au dispărut manifestele? I se păru că o umbră ușoară trece prin întuneric și apoi totul se cufundă din nou în tăcere. În zori, o dată cu prima rază de soare, se strecură cineva în odaie: mama. Aurica o privi cu ochi mari și îngăimă:

— Unde ai fost, mamă?

Maria o dezmierdă ușurel, îi ciufuli părul răvășit și-i șopti tainic:

— Un lucru început, Aurico, trebuie dus pînă la capăt. Așa face și tata.

★

Nu mai știu cîți ani s-au scurs de atunci. Viața m-a aruncat în diverse locuri, am umblat prin orașe și regiuni, am cunoscut oameni diferiți, am dat de bine și de rău, dar prieteniile închegate în „băcănia și depozitul de lemne" nu le puteam uita. Multă vreme nu l-am mai întîlnit pe nea Gheorghe și nici căsuța din mahalaua Colentinei n-am mai revăzut-o. Dar adeseori primeam vești despre familia Tudor. În 1935, am întîlnit-o pe Rada la Iași, unde lucra în biroul regional al U.T.C.-ului. Venise din Dobrogea, după o cădere, în care se comportase ireproșabil. O dată, urmărind lista candidaților „Blocului Muncitoresc-Țărănesc", am întîlnit numele cinstit al lui Gheorghe Tudor. In 1937, cînd partidul chema la lupta împotriva tendințelor de statornicire a dictaturii fasciste, în capul manifestanților se putea vedea un rînd format din unsprezece Tudori: tată, mamă, fetele și băieții. Iar în negrele zile ale războiului hitlerist, numai mama și cei mai mici mai puteau fi găsiți în casa din București. Unde erau ceilalți? De unde să știe mama Maria? Cuvînt de îmbărbătare primea cînd de la nea Gheorghe, care lucra sub nume fals, undeva la Buzău, cînd de la Rada, intrată în adîncă ilegalitate. Toți munceau. Toți luptau. Și într-o zi, se putea citi în gazetă că fierarul Gheorghe Tudor, comunist „periculos", a fost condamnat în contumacie la douăzeci și cinci de ani închisoare pentru sabotaj la fabrica „Rumper".

Familia Tudor, familie de comuniști. Părinți și copii — muncitori cinstiți, luptători revoluționari.

Soarele apărea la orizont. Armatele hitleriste se retrăgeau în debandadă. Dar ochii mamei Maria se umpleau de lacrimi. Unde e Gheorghe? Unde-s copiii? Tot hăituiți, tot flămînzi? Poate bolnavi? Sau, poate — doamne! — în mîna Gestapoului, chinuiți să divulge secretele partidului!... Și atunci lacrimile secau. Și apărea aceeași mamă Maria care într-o noapte a răspîndit manifestele, în locul fiicei sale.

In vremea aceea mama Maria s-a reîntîlnit cu o veche cunoștință. Nimeni n-ar fi crezut că bătrîna slujnică, care duce geamantane grele în urma unei doamne elegante, este o curieră a mișcării antifasciste. Nimeni n-ar fi spus că tînăra cucoană, ce ia loc într-un compartiment de clasa I, transportă manifestele care cheamă la răsturnarea odiosului regim antonescian, la izgonirea cu arma în mînă a cotropitorilor hitleriști. Dar chiar atunci cînd împlinea sarcinile cele mai dificile, mama era mereu cu gîndul la copii. „Unde o fi Niculae?" Și-i răsărea în minte pățania băiatului, cînd abia împlinise șapte ani. Se ducea la școală. Învățătoarea, rea și cicălitoare, punea zilnic copiii să se roage și să-și facă cruce. De la o vreme, a băgat de seamă că băiatul din rîndul al treilea nici nu spune rugăciunea, nici nu-și face semnul crucii.

— De ce, păgînule? — l-a apostrofat „educatoarea".

Copilul tăcea încăpățînat. Un rînd de palme. Și încă unul. Apoi, în batjocură:

— Ți-s degetele damblagite? Ori nu știi să faci semnul sfintei cruci?

— Ba știu. Dar nu-l fac. Eu sînt ostaș roșu!

Au vrut să-l dea afară din școală. Dar nea Gheorghe a făcut un scandal monstru, a intervenit și cuvîntul liniștitor al directorului. Un an mai tîrziu, au găsit numele directorului pe lista de cotizanți a Aurichii la „ajutorul roșu", iar în 1945...

În fruntea unei coloane de femei din raionul Gilort (reg. Craiova), care au primit pămînt prin reforma agrară, Sanda (x) se duce să primească titlurile de proprietate.

Ce a făcut familia Tudor după eliberare? A muncit. A luptat. Și, alături de tot ce a putut da poporul, Tudorii au dat ceea ce le era mai scump: un copil, un frate. Niculae a căzut. A căzut în 1945, la 8 noiembrie, apărînd sediul central al sindicatelor împotriva năvalei fasciștilor conduși de ofițeri străini. A fost sfîrtecat de dușmani. La înmormîntare, Tudorii n-au plîns. Au jurat, împreună cu sutele de mii de oameni ai muncii, veniți să dea ultimul salut celor căzuți pentru apărarea libertății cucerite. Pe fața mamei Maria, se citea chinul năprasnic. Umerii lați ai lui nea Gheorghe parcă s-au încovoiat. Frații și surorile stăteau cu fețele încremenite, cu inima strînsă, dar cu aceeași nestinsă hotărîre în priviri. Numai un bătrînel plîngea în hohote. Era bătrînul învățător, directorul școlii pe care a urmat-o cîndva Niculae...

Și iată, au mai trecut zece ani. Oamenii maturi au îmbătrînit, tinerii s-au maturizat, copiii s-au înălțat și, cu avîntul tinereții lor, atacă pînă și cerurile. S-au adunat aici toți, la nunta lui Iancu, cel mai mic dintre Tudori, preferatul Mariei. Fiecare își are munca sa, fiecare își îndeplinește sarcinile așa cum a fost învățat din copilărie. Sînt atît de diferiți oamenii aceștia și, totuși, la fiecare întîlnești aceeași cinste și abnegație, același devotament și aceeași încredere nestrămutată în cuvîntul partidului. Fiecare stă de veghe. Fiecare e la postul său. Visul, pentru realizarea căruia nici unul n-ar fi pregetat să-și dea viața — așa cum făcuse Niculae — devine o realitate. Toți Tudorii își au locul în uriașul efort de construire a socialismului. Toți Tudorii pășesc înainte, pe drumul aceleiași tradiții a lui nea Gheorghe, al cărui simțămînt de clasă l-a învățat să caute și să găsească partidul.

Ce fac Tudorii astăzi? Rada e activistă de partid, Aurica muncește în cadrul sfaturilor populare, Dorina este directoare la Arbitrajul de Stat, Vasile e maior în armată, Nedi e în diplomație, Marioara e directoarea unei întreprinderi sanitare, iar Iancu, proaspăt inginer, sosit din U.R.S.S., uite-l soț de cîteva ore...

Ei, să nu-mi pară rău că n-am fost și eu la nuntă? Acum, sînt nevoit să vă relatez povestea nunții, cum am auzit-o de la alții.

In veselia generală, în tumultul felicitărilor și urărilor de fericire, se ridica parcă mai înalt, mai reținut și mai sobru, nea Gheorghe. Anii și-au pus pecetea pe întreaga lui făptură. Părul e nins și fața adînc brăzdată. Dar aceiași ochi cenușii priveau cu încredere și același glas răsunător cerea liniște. Cu mîna puțin tremurîndă, nea Gheorghe a înălțat paharul și a grăit:

— Dragi copii și nepoți, vechi prieteni și tovarăși, oameni buni și tu, Marie! Să ridicăm paharul în cinstea aceluia care ni-i mereu în gînd și în faptă, pentru acela care ne-a arătat și ne arată drumul în viață, să închinăm tovarăși, pentru scumpul nostru partid, viața noastră și a copiilor noștri!

MECANICUL D

De mai bine de 20 de ani, Nikolai Lavrenov mînuieşte cu iscusinţă maneta automotoarelor, care poartă garnituri întregi de vagoane cu pasageri prin minunatele palate subterane ale metropolitanului din Moscova. Zilnic, mii şi mii de oameni sînt purtaţi cu repeziciune, pe cale-de-fier, dintr-un cartier în altul al imensului oraş. Şi printre acei ce mînă trenurile subpămîntene, se află şi mecanicul Lavrenov.

Luînd în primire această muncă frumoasă, încă din ziua cînd a fost inaugurată prima linie de metro din Moscova, Lavrenov a crescut în meseria sa o dată cu reţeaua metroului. Iubindu-şi cu pasiune munca, mecanicul Lavrenov caută să cultive această dragoste pentru muncă şi în inimile tinerilor mecanici pe care îi instruieşte şi-i ajută să devină maiştri tot atît de iscusiţi ca şi el.

Dar nici orele libere ale lui Nikolai Lavrenov nu se scurg fără rost. O bună parte din timpul său liber, el îl petrece în clubul sindical al feroviarilor. Aici, îl putem găsi mai ales la bibliotecă, pentru că el se interesează de tot ce apare nou atît în literatură, cît şi în domeniul tehnic al specialităţii sale. De asemenea, poate fi văzut în sala de biliard, unde joacă uneori cîte o partidă, două, cu tovarăşii săi de muncă.

Una din marile pasiuni ale lui Nikolai Lavrenov este pictura. Tablourile lui vădesc deopotrivă sensibilitate şi simţ artistic.

Pe tărîmul muncii obşteşti, Nikolai Lavrenov are, de asemenea, sarcini concrete: este asesor popular, ales în unanimitate de către locuitorii raionului Leningrad din Moscova. Şi în această muncă, el dă dovadă de mult simţ de răspundere şi seriozitate.

Să vă prezentăm acum familia lui Nikolai Lavrenov. Iată pe soţia sa, Lidia, şi pe cei doi copii, Lev şi Tania. Lev a terminat şcoala tehnică şi azi este căsătorit. Lucrează la uzina de automobile „Stalin“, avînd ca specialitate tîmplăria. Tania mai e şcolăriţă; ea nu are decît 10 ani.

Dar pentru ca să-i cunoaşteţi mai de aproape pe Lavrenovi, vă prezentăm şi cîteva imagini din viaţa acestei familii de oameni sovietici, oameni simpli, dar minunaţi, cum poţi afla milioane în ţara constructorilor comunismului.

☆

Tata este plecat în cursă. Restul familiei asistă acasă la un spectacol captivant. În faţa aparatului de televiziune, ai impresia că te afli la teatru (de la stînga la dreapta: Lidia Lavrenova, soţia mecanicului, micuţa Tania cu o prietenă a sa şi Adelina, soţia lui Lev Lavrenov).

E METRO

Nu e uşor să fii asesor popular. Deseori, ai de rezolvat probleme dintre cele mai complicate. Nikolai Lavrenov participă activ la rezolvarea lor.

Încă o trăsătură-două de penel şi tabloul e gata. Va reda el oare peisajul care i-a plăcut atît de mult mecanicului-pictor?

Cînd ai adversari serioşi, jocul devine pasionant. În sala de biliard a clubului feroviarilor, Lavrenov dispută cu multă ardoare o partidă de biliard.

Ce mare economie de timp realizează gospodina, cînd are la îndemînă aparate electrice! Din păcate, însă, praful de pe frunzele plantelor exotice, pe care Lidia Lavrenova le iubeşte atît de mult, nu poate fi curăţat cu aspiratorul...

Un veac de teatru

Soții Maria și Theodor Teodorini, doi dintre animatorii de frunte ai teatrului craiovean, la începuturile acestuia.

Celebrul actor Ion Anestin, care a jucat multă vreme pe scena teatrului din Craiova.

Există în expoziția Teatrului Național din Craiova un tablou făcut pe la mijlocul secolului trecut de un actor localnic, Valery pe nume; un penel care vădea naivitatea, dar și sinceritatea amatorului, fixase pe pînză imaginea teatrului craiovean așa cum arăta la nașterea sa: o clădire cu o arhitectură primitivă, făcută din bîrne și paiantă...

În fața acestui tablou, am văzut, în zilele aniversării centenarului, numeroase reflectoare și aparate de filmat. Un fapt simplu și oarecare, dar nu lipsit de adînci semnificații: la o sută de ani de cînd o mînă de actori participanți la revoluția din 1848 ridicaseră din paiantă primul teatru craiovean, operatorii cinematografici filmau imaginea acestui tablou, devenit vestigiu istoric, după ce, pe sute de metri de peliculă, fuseseră înregistrate imagini ale admirabilei săli în care joacă astăzi actorii craioveni, ale scenei încăpătoare, aspecte din creația artistică a colectivului de aci. Sînt însă lucruri pe care graiul laconic al jurnalului de actualitate nu le poate exprima, oricît de măiastră ar fi arta operatorului: desigur, veți putea vedea pe ecran chipurile celor patru actori care au primit acum titlul de artiști emeriți —M. Nedeianu, T. Păunescu, Margot Boteanu-Păcuraru, O. Rocoș; îl veți cunoaște și pe decanul teatrului, artistul emerit Remus Comăneanu, care nu a părăsit niciodată scena craioveană, de-a lungul a 50 de ani de artă, și care a fost distins, cu prilejul centenarului, cu Ordinul Muncii cl. I... Dar va fi greu să pătrundeți istoria zbuciumată a acestui teatru, care, asemenea pasării Phoenix, a reînviat mereu, deși a fost în repetate rînduri mistuit de flăcări, închis ori desființat. Spunea cîndva maestrul Comăneanu că, din jumătatea de veac trăită pe scenă, el a vibrat la cea mai înaltă tensiune, mai ales în ultimii zece ani, și că azi trăiește, împreună cu teatrul, cea de-a doua tinerețe a sa. Și lucrul este de înțeles: teatrul, închis de statul burgheziei în 1935, pentru „economii bugetare“, are astăzi condiții optime pentru o înfloritoare dezvoltare. Pe scena lui se joacă acum Shakespeare și Gorki, Gogol și Goldoni, Howard Fast și Lavreniev, Caragiale și Davilla; pe scena lui capătă transfigurare artistică realitățile noi ale vieții noastre și, pe scena lui, crește și se formează o parte a tinerei noastre generații de actori, preluînd tradițiile interpretării realiste ale înaintașilor lor.

O întîlnire plăcută: artistul emerit Gh. Ciprian stînd de vorbă, la sărbătorirea centenarului teatrului, cu artistul emerit Remus Comăneanu și actrița Madeleine Nedeianu.

Scenă din piesa „Vassa Jeleznova“ interpretată recent de colectivul Teatrului Național din Craiova.

Mai există și astăzi — și expoziția teatrului ne-o arată — fotografii îngălbenite și roase de vreme, ce păstrează chipurile marilor pasionați care au dat viață din viața lor teatrului craiovean: Costache Caragiale (cel care, fugit din București pentru a scăpa de prigonirile la care erau supuși revoluționarii pașoptiști, a pus bazele teatrului din Capitala Valahiei mici), Costache Mihăileanu, Theodor și Maria Teodorini, Ion Anestin, Aristizza Romanescu, Ion Livescu, Mia Teodorescu, Al. Demetrescu Dan, Gr. Gabrilescu și alții. Dar nu fotografiile cuprind cel mai viu amintirea lor: patriotismul, pasiunea, măiestria artei lor s-au transmis actorilor, din generație în generație, ca o comoară nepretuită, cu cuvenita venerație și dragoste. Așa s-a scris istoria teatrului craiovean.

La sărbătorirea centenarului, gîndurile noastre se îndreaptă spre ei, pline de o pioasă recunoștință și dragoste.

Și nu poate fi mai adîncă mărturie a acestor simțăminte, decît străduința neostenită a actorilor craioveni de a face din teatrul lor, astăzi, cînd au condiții pe care înaintașii lor nici nu le-ar fi putut visa, un teatru de frunte al țării noastre.

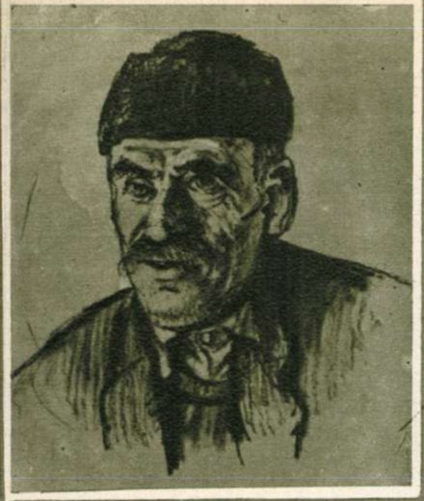

Abdulla Islami, brigadier la cooperativa agricolă Bulgarec-Korca.

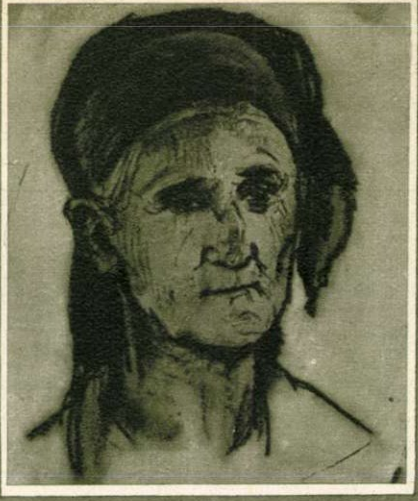

Hyrmette Hako, crescătoare de păsări la ferma de stat Sukth.

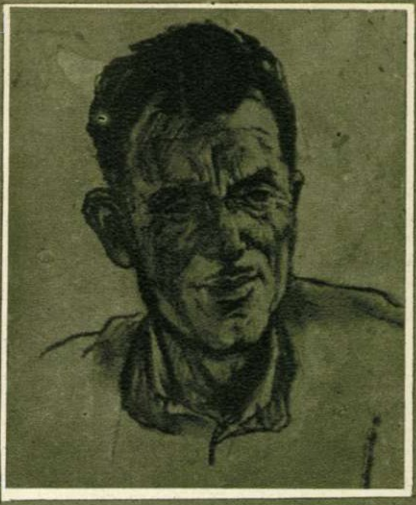

Ibrahim Basha, tractorist la ferma de stat Sukth.

Imagini din R.P. ALBANIA

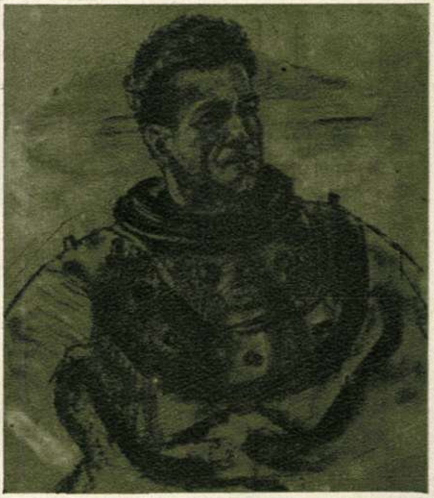

Scafandrul Sali Kambo, din Butrint.

Din îngusta fîșie de pămînt pe care trăiește poporul albanez, natura și oamenii au conlucrat să facă un ținut cu aspect variat și cu tradiții complexe. Piatra se întîlnește cu cîmpiile acoperite de ierburi grase, umbra stejarilor cu parfumul citricelor, străvechi biserici bizantine se întîlnesc cu turnuri de fortărețe, ce mărturisesc trecutul de asuprire și lupte, și cu uzinele noi ale Republicii.

Chipurile oamenilor par cioplite în materie dură. Trăsăturile drepte și aspre vorbesc despre caracterul dîrz, eroic, al unui popor însuflețit de patriotism, care a avut de scuturat de multe ori jugul cotropitorilor străini. Ultima încordare războinică a avut loc acum 11 ani, cînd, datorită victoriilor Armatei Sovietice, Albania s-a eliberat de fasciștii italieni. De atunci, poporul albanez, eliberat, a pornit să construiască socialismul.

Specificul național albanez se afirmă din plin în fizionomia țării. De asemenea el se afirmă și în mentalitatea oamenilor, care preiau creator tot ce e progresist în civilizațiile care s-au perindat pe aceste meleaguri de-a lungul secolelor.

De acest popor ne leagă astăzi țelul comun al păcii și al socialismului, dar și amintirea unor relații mai vechi. Pe vremuri, cînd silnica stăpînire otomană punea opreliști vieții naționale a poporului albanez, cărturarii albanezi se slujeau de tiparnițele romînești pentru răspîndirea slovei lor.

Din recenta sa călătorie în Albania, artistul plastic Vasile Kazar a cules cîteva imagini, știind să reziste tentației de a specula pitorescul priveliștilor care l-au întîmpinat și să releve trăsăturile esențiale ale oamenilor, în portrete ca cele alăturate, cu expresie senină, demnă și plină de dinamism, de îndrăzneală.

Smulgînd creionului o gamă caldă și complexă de nuanțe, artistul a realizat o galerie de tipuri elocvente, care contribuie la cunoașterea omului albanez.

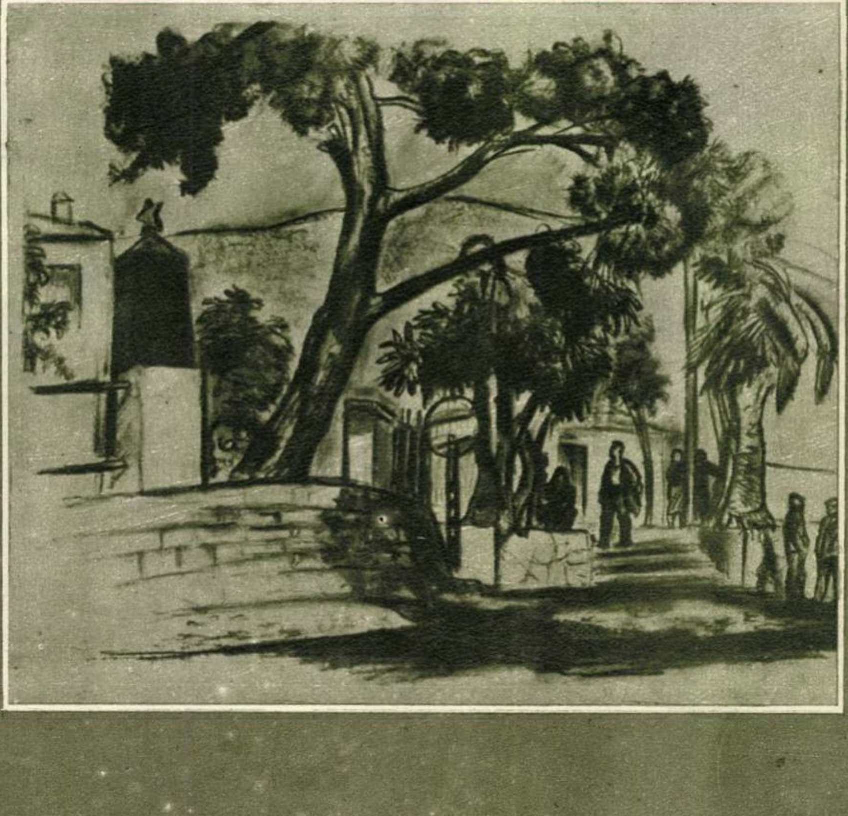

Priveliște din Sarande.

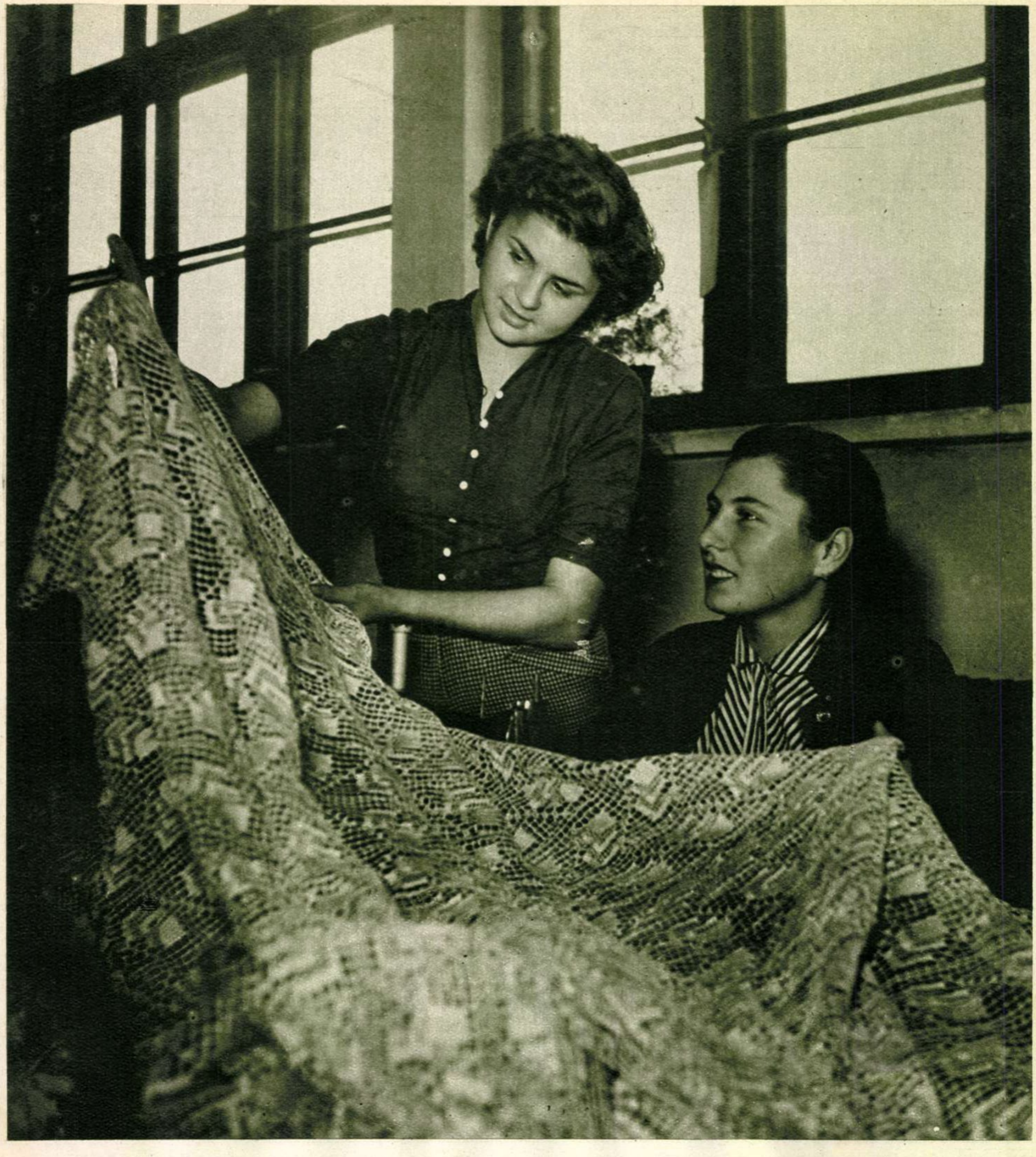

Două tinere muncitoare de la fabrica de dantele „Solidaritatea" din Satu-Mare: candidatele de partid Boroş Magdalena (stînga) şi Matei Marcela (dreapta). Lucrînd la finisarea perdelelor, ele au realizat, în cinstea Congresului partidului, importante depăşiri de plan şi economii.

Fotografie de M. KESSLER

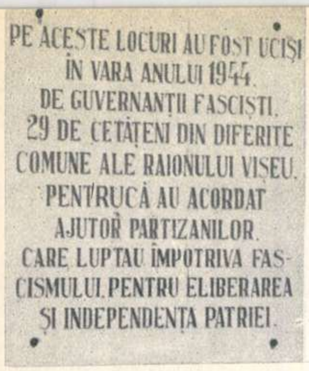

PE ACESTE LOCURI AU FOST UCIȘI
ÎN VARA ANULUI 1944.
DE GUVERNANȚII FASCIȘTI.
29 DE CETĂȚENI DIN DIFERITE
COMUNE ALE RAIONULUI VIȘEU.
PENTRUCĂ AU ACORDAT
AJUTOR PARTIZANILOR.
CARE LUPTAU ÎMPOTRIVA FAS-
CISMULUI PENTRU ELIBERAREA
ȘI INDEPENDENȚA PATRIEI.

Placa comemorativă fixată în comuna Moisei, din raionul Vișeu, în amintirea celor 29 de maramureșeni uciși de fasciști în anul 1944.

In satele din MARAMU

— reportaj —

de Camil BACIU

Fotografii de S. STEINER

Numai în nordul Maramureșului, de-a lungul Tisei, există fîșii mai mari de șes. Încolo, oamenii au cusut pămîntul, petic cu petic, pe costișe, l-au arat cu sapa, l-au legat cu rădăcinile pomilor, l-au îngrășat cărînd gunoiul cu spinarea. Înainte de a-și semăna glia, maramureșenii au creat-o.

Dacă un om stăpînește aci două hectare, moșia aceasta a lui se află în cincisprezece locuri, iar fiecare bucată o măsori în ari. Adeseori, între peticele de pămînt — acolo unde sînt haturile — găsești garduri vii. Ele și despart, și leagă pămîntul, și stăvilesc puhoaiele. Astfel, peisajul din Maramureș — în afara pădurilor și a micilor fîșii de șes — apare ca un imens vitraliu în care locul îmbinărilor cu plumb e luat de gardurile vii, scunde, șerpuitoare, întunecate.

Coastele acestea nu ajung să-i hrănească pe oameni. Ca și oșenii, cei din Maramu pleacă „în lume". Bărbații ca butinari[1]) sau păcurari[2]). Femeile în Ardeli[3]).

Șiruri lungi de bărbați cu clop de bucate[4]) bat drumul țării, urcînd spre așezările forestiere sau pierzîndu-se către munți, unde pasc cirezile de vite de rasă Schwitz. Șiruri lungi de femei pleacă la muncă în Ardeli, la seceră și la coasă, pînă se vor coace grînele și porumbul și în Maramu, cu două sau trei săptămîni mai tîrziu ca cele de pe podișul Transilvaniei. Viața aceasta dură a săpat caracterele ca o daltă.

Dacă moldovenilor le merge faima de sfătoși, ardelenilor de harnici, bănățenilor de ambițioși — maramureșenilor greu le-ai găsi o trăsătură care să-i deosebească, pentru că nicăieri nu afli mai adînci, mai dăltuite trăsături umane ca aici; greu i-ai desemna printr-o pasiune, pentru că nicăieri în țară pasiunile nu clocotesc ca aci, violente, spontane, fruste; greu le-ai da o poreclă, cu toate că aci poreclele ajung la o mare stilizare, descoperind un fierbinte și vechi clocot social; greu ai putea descoperi port romînesc mai vechi, mai curat, cu toate că aici maghiarii, romînii, rutenii s-au apropiat, s-au amestecat, au fiert în căldările văilor, în focul aceleiași exploatări.

De o mare asprime și de o mare gingășie, foarte austeri și gata să se înveselească sălbatic sînt oamenii din Maramu. Ei strigă nevestelor după nuntă strigături la care pereții ar roși, dar au creat două arătări — „fata pădurii" și „omul de miazănoapte" — care umblă să-i batjocorească pe bețivi și afemeiați. După ce mi-a povestit un soi de Decameron, un moș s-a mirat aflînd că nu știu deosebirea între mănușile cu și fără degete ce se dăruiesc nunilor. E în acest obicei o austeritate vestimentară aproape canonică: bătrînii se rușinează să poarte mănuși cu degete. Iar fetele nu se lasă fotografiate rîzînd: să nu li se vadă dinții.

Visători, numesc izvoarele „fluiere de apă" și, după oșeni, cîntă și dînșii „nici jîndarul nu-i de șer/ să nu intre brișca-n el!"./ Marea sărăcie, biciul stăpînilor, viața primejdioasă au făurit aceste firi pătimașe, poetice, mîndre, spontane. Nuanțele au devenit aici culori, dorințele ard, convingerile clocotesc. Dacă vreodată sobrietatea s-ar cuibări într-o culoare, ea ar alege negrul pînzăturii unei bătrîne din Maramu. Dacă fantezia populară ar vrea să arate că n-are opreliști, ea v-ar conduce într-una din acele bisericuțe de lemn, înnegrite de vreme: înăuntrul ei, pe pînză, sînt pictate întîmplări din rai și din iad — ocru, bleu, verde deschis. Timpul a atenuat culorile. Apropiați-vă de iad. Dracii chinuie, dar fac și șotii — un păcătos lipsit de cuviință în biserică e pedepsit spre astupare cu un cep de butoi; balaurul îi mănîncă mai întîi pe „solgăbirăi"[5]) și-și clănțăne dinții și spre un episcop. Nu uitați — acestea toate pe peretele bisericii.

Maramureșenii au un grai pitoresc: pălăria de paie e „clop de bucate", dascălul se numește „fătul

→

La expoziția de vite ce a avut loc în Sighet, au fost premiați crescătorii de tăurași de rasă.

---

1) muncitori de pădure 2) ciobani
3) Ardeal 4) pălărie

5) subprefecți

bisericii", pădurea are „coadă", stînile „se sparg", izvoarele sînt „fluiere de apă".

Datorită poate obiceiului de a striga de la o culme la alta, hăulind cuvintele, ei spun: Ghio, Ioa, Vasi, Dumi, Ștef. Unchieșul a devenit unche, fratele — fra, tatăl — ta, Maramureșul — Maramu. Din culmi vorbele s-au întors în sate, prescurtarea numelor a căpătat tăria unei legi fonetice.

Dealuri, piscuri, văiugi; gate, jîb, zade; Vasi, Dumi, ta — Maramu. Azvîrliți peste dealuri, rupți de restul țării, crescînd vite fără să aibă vite, dornici de carte — lipsiți de școli, mîndri la înfățișare, roși de boli — așa trăiau oamenii aci.

Calea ferată construită de brigadieri în 1948 a fost prima punte spre țară. Nici un steag roșu n-a vestit mai puternic Republica, pe Iza, decît cheptarele cu oglinzi și clopurile de bucate, îmbulzindu-se la ferestrele vagoanelor în acea zi în care trenul a mers pentru prima oară de la Salva la Vișeu.

Au venit împroprietăririle de pămînt — despre asta va fi vorba mai jos. Gospodăriile sărace au primit vaci cu lapte. Amintiți-vă plecatul în lume, peticele cusute pe dealuri și socotiți ce înseamnă o vacă cu lapte într-o gospodărie din Maramu.

Amintiți-vă de boli și socotiți: numai în raionul Vișeu sînt aproape de șase ori mai multe dispensare ca înainte. Erau atunci doisprezece medici, sînt acum aproape cincizeci. Amintiți-vă neștiința de carte — sînt școli noi aproape în fiecare comună.

Coborînd la Vișeu, vizitați I.F.I.L.-ul. Ferăstraie, pendule, încărcătoare automate, un soi de mitralieră-ferăstrău numit batoză, care parcă nu pătrunde în lemn, ci îl despică printr-o salvă șuierătoare. Unele, mașini importate, altele, inovate aici.

Cît au dorit oamenii aceștia lumina în satele lor, puteți înțelege dacă vă gîndiți la țăranii din Moisei, care scormoneau după cablu în cazematele zvîrlite în aer, despre care se spunea că nu-s deminate. Și cînd s-au aprins șapte becuri, cînd electrificarea începuse deci, cineva de la sfat a cerut raionul de partid la telefon, s-a înecat, a bolborosit: „Tovarășe, la noi... oamenii noștri... partidul..." Apoi a răcnit: „Aici Moiseiul, ard șapte becuri" și a oftat: „Ard șapte becuri..."

Întîlniri în preajma apelor

Într-o zi frumoasă de primăvară, în 1945, sosea la Ieud o comisie a camerei agricole din Sighet. Venea să aplice reforma agrară. Delegația s-a întîlnit în drum cu primarul Dumitru Roibu, cu pretorul Ilie Iusco și, împreună, au intrat în primărie. Curînd au venit și niște oameni din sat, umplînd camera și curtea. Primarul a cercetat delegația comisiei vreme îndelungată, într-o tăcere de moarte. Și deodată a răcnit: „Pe ei!" Membrii comisiei au fost trîntiți jos. Șeful ei, Ion Pauliuc, a sărit cu capul prin geam, a ajuns pînă la gard. Acolo l-au întors niște oameni ai primarului cu furci. Alt membru al comisiei a fugit pînă la marginea satului, a dezlegat un cal înhămat la plug și a încălecat. L-au dat jos cu sapele de pe cal și l-au adus înapoi. Membrii comisiei au fost legați cu sîrmă, bătuți cu capul de perete, călcați în picioare. Cînd podeaua s-a însîngerat, au început să-i bată cu pumnii peste dinți și peste ochi.

In fața dispensarului din Bîrsana, una dintre bătrînele moașe din sat, împreună cu cea mai tînără moașă, absolventă a unui curs de specializare.

— Sînteți comuniști, ai?

— Sîntem.

I-au bătut pînă seara. Din nou a doua zi:

— Ești comunist, Pauliuc?

— Da.

Pretorul avea un frate doctor. Doctorul avea peste 50 de hectare. Primarul era chiabur. Strigau: „Nu vrem colhoz, nu primiți pămîntul, frați țărani, că apoi o să vă stoarcă ei, comuniștii". Pămîntul ce trebuia împărțit era al lor, al rudelor și stăpînilor lor. Terorizat de chiaburi și oamenii lor înarmați, otrăvit de zvonuri, satul nu cuteza să se apropie.

În a treia zi, comuniștii din comisia agrară au fost tîrîți la „puțul sec", unde se aruncau vitele moarte de molimă. Au fost împinși peste ghizdul puțului, să simtă miasmele ce urcau în aburi verzui.

— Sînteți comuniști?

— Da.

I-ar fi aruncat cu capul în jos, dar satul s-a împotrivit. Legăturile de sîrmă au trebuit să fie desfăcute. Pauliuc și ceilalți au izbutit să ajungă în pădure. S-au tîrît, au șontăcăit pînă la Sighet.

De atunci, au trecut ani. Astăzi, la Ieud, există o gospodărie colectivă ce a împlinit șase ani de viață.

Cele aflate mai sus sînt prima mea întîlnire cu Pauliuc. O întîlnire într-o istorisire. A doua a fost o întîlnire față în față: Pauliuc era acum președinte a-l Sfatului popular din Călinești.

Am vorbit vreme îndelungată. A încercat să-mi explice de ce nu-i e frică de chiaburi.

— Nu fac nimic de capul meu. Asta-i linia partidului.

Părea rușinat că nu se teme, ca cineva rușinat că nu se poate îndrăgosti. Era atît de încurcat, încît am crezut că socotește asta aproape un viciu. Vorbisem și cu alți activiști din Maramu suferind de asemenea viciu. Și pînă la urmă, mi s-a părut că înțeleg anume lucru: justul, la acești oameni e totuna cu firescul; ei aplică întocmai ceea ce cred și cred ceea ce aplică. De ce să te temi, cînd ai dreptate?

★

Înainte de a pleca din Călinești, am mai întîlnit un om, un băiat, Vasile Nemeș.

Nu poți înțelege ce a făcut Vasi dacă nu știi cum arată o nuntă în Maramu și nu cunoști ce-i aia stegar. La nuntă starostele conduce și strigă. Nunii mari și mici beau, toată lumea bea, iar stegarul zvîrle în sus un băț de care sînt prinse flamuri de pînzătură și zvîrlitura o face de cîte ori bea nunul mare. Or, cei din Maramu nu se-ncurcă dacă-i vorba de băut.

Lumea e numai ochi și urechi. Urechi pentru staroste, care încurcă în șugubeția versului cine știe ce măscări, ochi pentru stegarul care închipuie măiestre șerpuiri ale pînzăturii colorate. Să fii stegar e o cinste, să fii tînăr și stegar e un triumf, să fii tînăr, stegar și puțin cu chef e raiul. Iată însă că, a doua zi, avea loc faza raională a concursului brigăzilor artistice. Nemeș era într-un rol principal dintr-o piesă: era într-un „nea Pițurcă" — țăran înaintat ce lucrează după noile metode agrotehnice. Închipuiți-vă acum nunta: mesenii sînt încălziți, flăcăii șoptesc la urechea fetelor, o văduvă strigă:

„Nu te zbate, măi bădiță,
Tot după bocătăniță,
Că și alții s-o zbătut
Nici o haznă n-o avut,
Bocătanii-s oameni răi,
Mire-să lumea de ei."

Zboară clopuri în sus, zadele[6]) dungate se rotesc, gatele[7]) se suflecă — iar pe deasupra tuturor flutură pînzătura stegarului. Dar a doua zi, e faza raională. Nu știu ce s-a petrecut în conștiința lui Vasile Nemeș atunci, dar el a lăsat steagul și s-a dus să se culce. O fi simțit Vasi sutele de ochi ce aveau să-l privească a doua zi? Era spiritul de echipă? Cei care l-au văzut după aceea la Baia Mare, la faza regională, mi-au spus că era cel mai bun om din brigada artistică. Oricum, numai o mare ambiție, o mare mîndrie l-au făcut să lase steagul și să se odihnească. Dar o ambiție, o mîndrie nobilă.

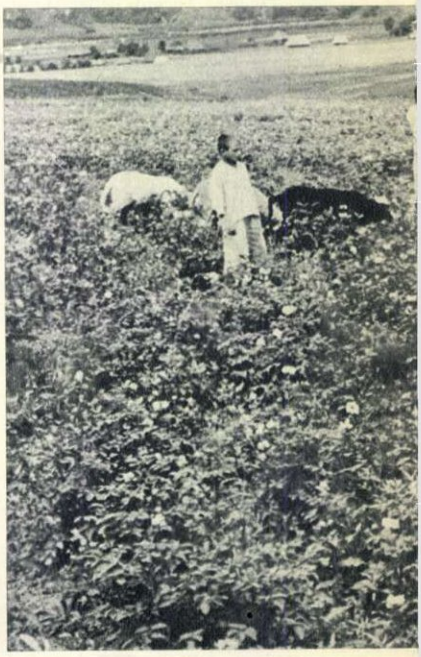

Ne opriserăm într-o cabană a butinarilor — o construcție solidă, din grinzi tăiate drept. În fața ei, se ridica un soi de îngrăditură spartă, cu opt laturi întărite cu pămînt, pe care crescuse iarba.

Erau resturile unei colibe maramureșene, în care mai locuiseră în urmă cu cîțiva ani muncitorii de pădure. Stăteau într-însa vara și iarna. Avea o deschizătură să intri pe brînci. Mai era o deschizătură în acoperiș — să iasă fumul. Oamenii intrau aplecați, se așezau pe o rînă. Dormeau pe cetină, se acopereau cu cojocul. Careva ținea focul aprins toată noaptea, dar dimineața se trezeau înghețați. De la atîta fum, ochii se înroșeau, lăcrimau.

Astea mi le povestea un om ce sta cocoțat pe patul din cabană, pe pătura strînsă cu grijă, ascuțind cu o cute dinții unui ferăstrău. Lîngă el, responsabilul cu protecția muncii, care ne însoțise, se certa cu șeful gurii de exploatare pentru că nu toate paturile aveau cearceafuri.

---

[6]) șorțuri țesute din lînă, ce se pun peste fote.

[7]) un soi de ițari largi, trei sferturi.

— A venit vagonul — a strigat deodată cineva.

Am ieșit în ușă. Un om făcea semn arătînd în jos.

— Ce fel de vagon a venit?

— Vagonul-baie, cu voia dumneavoastră.

Am coborît pe drumul făcut din trunchiuri de copaci. Alături de noi alergau butinarii. De luni de zile, se tot vorbise de baia asta pe roate și nimeni nu credea că o să mai vină. Cînd am ajuns jos, butinarii urcaseră deja în vagon și se bușeau așa de tare sub dușurile fierbinți, că se auzea prin pereți. Locomotiva care adusese vagonul pufăia liniștită. Acum era numai cazan de baie.

După cîteva ore — cînd îmbăierea a fost terminată — am pornit spre Sighet. În vagonul-clasă al trenului forestier se înghesuiau oameni, desagi; a doua zi, era duminică și muncitorii plecau acasă, prin sate.

Moment de odihnă în timpul prașilei de cartofi, pe ogoarele gospodăriei colective din Ieud.

Șeful sectorului era așezat în fața mea și se certa. La început am crezut că anume cu cineva, dar el era supărat pe toată lumea. Negricios, cu bărbia scoasă înainte, se silea să spună tot ce avea pe suflet și cuvintele se înghesuiau, se stîlceau spre ciuda lui și veselia celorlalți.

— Dar știi dumneata ce înseamnă brigada complexă? Da' ai socotit-o vreodată? Da'ți-amintești cum lucrai la antreprenor? Cîți bani luai acolo? Ai mai văzut butinar să aibă după o lună, o mie și opt sute de lei? Da' nu-ți place, că din brigadă n-ai cum să lipsești, îți sar oamenii în cap înainte de a-ți zice ceva șeful. Nici nu-ți alegi ce vrei — lucrezi ce trebuie.

Păru să se liniștească, dar își aminti de ceva:

— Ați socotit vreodată coeficienții brigăzii? Și prima de vechime? Patru sute de ani să fi lucrat pe vremuri la pădure, nu luai vechime. Și sculele? Spune dumneata: măcar meriți să-ți dea brigada și scule?

„Dumneata" nu răspunse. Era ori toată lumea, ori nimeni.

— Nea Ioa — încercă cineva.

— Ba nu — spuse șeful — cu voia dumneavoastră, lăsați-mă să vorbesc.

— Nea Ioa — începu altcineva. Da' cine a zis că nu-i bună complexa?

— N-a zis că nu-i bună, da' se tot văicărește.

Oamenii începură să rîdă. Unul îmi spuse:

— Fierbe ca un cazan. Tot timpul fierbe. Zi-i ceva de complexă ș-apoi auzi-l numai.

Nu i-am spus nimic de complexă lui „nea Ioa", care fierbea oricum. Se vedea că-i din Maramu și parcă răspundea Marei, care se spărgea de bolovani de-a lungul căii ferate. Dar pasiunea lui, forța pusă în cele spuse, aerul neînduplecat — toate erau spre apărarea brigăzii complexe. Călătorul poate vedea oricînd cabanele și vagonul-baie la Crivin, în pădure. Va înțelege astfel cum trăiesc azi butinarii. Dar pentru a desluși ce se schimbă în conștiința lor, trebuie numaidecît să-l audă pe nea Ioa mînios, apărînd „complexa".

★

Am fost la tîrgul-expoziție din Sighet. Era un tîrg mare, unic poate în istoria Maramureșului. Rasa brună de vite se desfășura aici în toată frumusețea ei, chiar pentru ochii miopi ai orășeanului: vite puternice, puțin înalte, cu coarne scurte. Oamenii veniseră în straie de duminică și căutau să rămînă țepeni, neprăfuiți, cu toate că era o căldură uscată; vitele scormoneau pulberea, iar vîntul o purta alene.

Am vorbit cu un pensionar, Radu Vasile, premiat pentru creșterea unui tăuraș de rasă. Umbla de colocolo cu unul din premiile primite, un aparat de radio, și nu știa unde să-l pună.

— Bine că n-ați auzit cum m-am bîlbîit înainte—mi-a spus—m-a înregistrat pentru radio. Am să mă ascult chiar la aparatul ăsta ce-l țin în brațe. Dar de zăpăceală n-am spus ministrului ce voiam. Am părut ca un prost, un om fără carte.

Ca să se răcorească, mi-a ținut mie discursul. Era al patrulea tăuraș pe care-l dădea statului, al patrulea reproducător de rasă bună, și el înțelegea bine acest lucru. Mi-a spus că el, Radu Vasile, se trage dintr-o veche familie maramureșeană și că există și diploma unde se pomenește de asta. Cita acest lucru nu pentru a expune genealogia, ci pentru a-mi arăta că rădăcina sa adîncă în Maramureș are o fibră care e legată de creșterea vitelor, de neamurile de păcurari. Vorbea repede, se întrerupea, își cerea iertare că e emoționat: în viața lui încă nu vorbise la radio...

★

Remețiul e un sat nu prea mare și nu prea bogat. Oamenii sînt liniștiți, reținuți—seamănă mai mult cu cei din Bîrsana și Moisei, decît cu aceia din Călinești; faptul că sînt ucraineni, și că ani de zile au fost persecutați de autoritățile burgheze din trecut, i-a făcut să se închidă mai mult în ei.

Am asistat în acest sat de lîngă Tisa, la o ștafetă. Era cea mai pură flacără de ștafetă pe care o văzusem vreodată și cred că de la un om la altul numai credința fierbinte poate trece astfel, ideea care se înfăptuiește de la o generație la alta.

Erau patru oameni în rotăria colectivei: președintele, Mihai Lazăr, un șef de echipă de cîmp și deputat raional, Vasile Moros, fiul lui întors de la școală și fierarul Mihai Hofer, care bătuse șapte sate înainte de a deveni colectivist.

Președintele era mîhnit. Mîhnit, nu supărat. Colțurile gurii i se trăseseră în jos și privirea îi era stinsă. Alergase toată ziua cu căruța, o lăsase apoi lîngă tarlale și sărise peste hîrtoape. Și dînsul are numai un picior — celălalt i-a fost fărîmat pe vremea cînd era muncitor în fabrică. Fusese să vadă cum merge batoza (grîul era secerat peste tot) și dacă s-a început culesul cînepii. Batoza mergea, echipa de la cînepă lucra cu voie bună. Dar Mihai Lazăr era mîhnit. Despre omul acesta, care la început fusese paznic în gospodărie, auzisem că e cel mai bun președinte de colectivă din raion. Și dacă vreți să știți ce înseamnă să te urmeze oamenii, tocmai pentru că simt că privești mai departe decît ei, ascultați: anul trecut grindina a distrus mai mult de trei sferturi din grîul colectivei.

Oamenii rămăseseră fără pîine și juraseră că în anul următor nu vor mai semăna grîu. Președintele i-a convins însă că tot ce a rămas nedistrus trebuie păstrat pentru însămînțări și ei au pus grîu, dar pe parcele aflate la distanță una de alta, ca grindina să nu mai poată nimici recolta. Iar la seceriș, au strîns 1800 de kg la ha. Plănuiseră, înainte cu un an, să-și cumpere un autocamion, dar grindina îi lăsase atunci fără parale. Acum aveau bani, însă unii ar fi vrut să-i amîne cumpărarea. Președintele i-a convins că nimic nu trebuie amînat și azi colectiviștii duc legumele la piață într-un „Molotov" al lor.

M-am apropiat de el.

— De ce ești mîhnit, tovarășe președinte?

A zîmbit.

— Oamenii nu sînt serioși. N-au ieșit toți la lucru.

Nu spusese „conștienți" sau „ridicați", cum obișnuiesc activiștii (fusese și activist), ci „serioși".

— Totul trebuie făcut serios — a urmat. Nici un fel de treabă nu e joacă. Să cînți, să rîzi, dar să faci treaba serios, din toată inima. Noi am fost săraci și încă nu sîntem bogați. Aici omul are colectiva — de pe urma ei trăiește. Nu fuge mereu înapoi la peticul de lîngă casă. Am scos din gospodărie cîteva familii în primăvară; oameni care nu respectau statutul. Vedeți, noi vrem ca pînă la urmă, satul să fie tot colectivă, dar cînd colo trebuie să scoatem pe cîte unii. Nu e voie ca azi să crezi ceva și mîine altceva. Uite, și cu fiică-mea am bătaie de cap. S-a măritat, zice că acum face ce vrea. Eu îi vorbesc ca președinte, ea mă ascultă ca fiică — nu facem nici o treabă. Nu e serioasă. Nu e serioasă.

Fierarul asculta și da din cap. Mersese în viața lui de colo pînă colo. În colectivă se oprise. Lucra și el la zile-muncă și, toamna, își ducea zilele-muncă acasă, în trei care.

Am ieșit în pragul rotăriei. Afară se însenina, după o ploaie scurtă și puternică. Batoza pornise din nou.

— O să aibă de furcă președintele — a spus Lazăr.

— Care președinte?

— Al colectivei.

— Președintele cel nou, băiatul lui Moros, pe care l-ați văzut. El are școală. E un băiat bun.

Zîmbi din nou. Numai figurile modeste, obosite se pot lumina astfel într-un zîmbet.

— Să terminăm treierișul întîi. Apoi alegeri în colectivă...

— Dar oamenii o să te lase să pleci?

— O să mă lase. Sînt obosit, nu mai am douăzeci de ani. Și cu un singur picior... Am să trec să lucrez...

— N-o să te lase oamenii să nu mai fi președinte.

— Ba da. Nu putem să ne jucăm cu gospodăria. Acum am ajuns la pragul ăsta unde e nevoie de cineva mai învățat.

Era vasăzică vorba de etape. Și el, cel care socotea că e mai bine să fie înlocuit, spunea asta pătruns de o mare seriozitate (să mă ierți, tovarășe Lazăr, că folosesc cuvîntul dumitale). Știa că are mai multă experiență decît Mihai Moros și că oamenii îl iubesc, dar pornise cu perseverența obișnuită să facă loc acestui lucru nou. Erau doi alergători alături — unul prelua ștafeta din mîna celuilalt. Înainte de a se opri, primul fugea cît putea de tare ca să-l „tragă" pe cel care avea să poarte flacăra mai departe.

— Și asta te mîhnește oarecum? — l-am întrebat la despărțire. — Vreau să spun că te-ai legat de munca asta, de treburile organizatorice.

— Dar dumneavoastră credeți că n-am să le fac și de acum încolo? Cît am să pot. Eh, viitorul, viitorul... Să veniți la anul să ne vedeți...

Ne făcea semn cu o mînă, iar cu cealaltă se sprijinea de fiul lui Vasile Moros, de Mihai, cel abia întors de la școală.

Și mi s-a părut că peste dealuri și văiugi, peste gate, clopuri, zade, pe fețele lui Vasi, Dumi, Ioa—pe care-i cunoscusem în Maramu—pură, fierbinte, tremură flacăra acestei ștafete.

Pe şantierul celor 1000 de locuinţe

– reportaj –

de Mircea BONDA

Cînd am coborît în staţie, am avut impresia unei erori. Cunoşteam bine cartierul Bucureştii-Noi. Cel puţin aşa credeam. În urmă cu un an, construcţia modernă a cinematografului „Infrăţirea între popoare“ domina cu autoritate cele cîteva căscioare din apropiere, uitate parcă din alte vremi, şi, ceva mai deoparte, se afla un teren viran, împărăţie a mărăcinişului.

Acum, însă, în faţa mea se ridicau, masive, cu acoperişurile poleite de soare, un lung şir de blocuri cu mai multe etaje. Era cît pe ce să sar înapoi pe scara tramvaiului. Dar, la cîteva zeci de metri mai încolo, am zărit cinematograful. Zidurile roşii ale blocurilor, încă netencuite, şi macaralele-turn ce se zăreau de departe, deplasîndu-se ici-colo, îmi spuneau că lucrul este în toi. Şi atunci, cinefilul din mine a bătut în retragere: am renunţat la filmul pe care proiectasem să-l văd. Reporterul, în schimb, a pornit fără zăbavă spre şantier...

Am mai privit încă o dată blocurile ce se înşirau de-a lungul trotuarului, pe o distanţă de cîteva sute de metri. La parter, cît vedeai cu ochii, se arcuiau bolţi largi, înalte. Probabil intrările şi vitrinele viitoarelor magazine. Mai apoi, am aflat că nu m-am înşelat. Parterurile erau destinate magazinelor, iar etajele, locuinţelor...

Dar nu numai de-a lungul străzii se construia. In adîncime, am zărit alte construcţii.

Vizitînd şantierul, am înţeles secretul acestui ritm rapid de lucru. Privit în ansamblul său, şantierul îţi lasă impresia unei veritabile uzine. A unei uzine de locuinţe. O uzină care, în loc de strunguri, raboteze şi poduri rulante, posedă un alt soi de utilaje şi instalaţii, nu mai puţin productive, începînd cu staţiile automate de mortar, excavatoarele care sapă şi încarcă pămîntul direct în maşini, ciururile mecanice sau benzile transportoare — şi terminînd cu macaralele-turn, care îţi saltă ca pe un fulg prefabricatele de beton ce cîntăresc sute de kilograme... Oamenii lucrează cu precizie şi calm. Totuşi, privindu-i mai atent, ghiceşti în gesturile lor acea febrilitate a efortului bine cumpănit, egal, care foloseşte cu pricepere fiece secundă, şi satisfacţia omului care-şi îndrăgeşte munca şi e mîndru de ea.

Am vizitat împreună cu inginerul-şef primul bloc terminat în întregime. Totul aci te atrage. De la parchetele lustruite oglindă pînă la camerele de baie cu pereţii îmbrăcaţi în faianţă colorată. Apartamentele confortabile, cu camere zugrăvite în culori luminoase, odihnitoare, cămările şi spaţiile pentru depozitarea obiectelor gospodăreşti, spălătoriile şi uscătoriile de rufe de la subsol — toate îşi aşteptau proaspeţii locatari.

Au apărut şi noii locatari. Iată proaspătul cămin al familiei Grigorescu. Micuţul Radu este unul din cei mai tineri locatari ai blocului nr. 4.

Şi peste tot, încălzire centrală. In bucătării, gaz metan...

— Se vor muta aci, ca şi în celelalte blocuri—mi-a spus şeful şantierului — mai ales muncitori de la întreprinderile din cartier: atelierele complexului C.F.R. „Grivița Roşie“, filatura „Dacia“, uzinele „Boleslaw Bierut“ etc...

Am pornit mai departe, spre forfota şantierului. La blocul nr. 2, l-am cunoscut pe zidarul Marin Constantin, un tînăr de vreo 25 de ani, şeful brigăzii complexe de constructori. Cînd a aflat că în cartierul unde a copilărit se deschide un nou şantier, Marin Constantin a cerut să fie transferat acolo. Impreună cu el, lucrează şi fratele lui. De altfel, în familia lui, aceasta e o meserie tradițională. Zidari au fost şi tatăl, şi bunicul, şi străbunicul lui...

Brigada lui Marin este fruntaşă pe întregul şantier. I-au găsit nume pe placul inimii: „Brigada Păcii“. Cum de au ales tocmai acest nume? Cauzele sînt numeroase: despre una din acestea mi-a vorbit şi Marin Constantin.

Povestea lui te întoarce spre anii ultimului război. Oameni şi case se prăvăleau laolaltă în vîltoarea exploziilor.

— Într-o zi—îmi spune zidarul — mama nu s-a mai întors, ca de obicei, de la lucru.

S-au dus s-o caute. „Marioara Constantin? A plecat demult!“ — le-a spus paznicul întreprinderii. „Încă înainte de bombardament“. Îngrijorați, au căutat-o printre dărîmături, prin adăposturi... Întrebau cu febrilitate din om în om, prin curți. Semnalmente? O femeie gravidă, măruntică, cu o rochie roşie şi basma înflorată. Într-un tîrziu, cineva le-a spus: „Da, am văzut parcă o asemenea femeie. Au încărcat-o într-un camion şi au dus-o. Uite, de aici, de pe trotuar, au luat-o...“ Asta a fost tot ce au putut afla. Maria Constantin nu s-a mai întors acasă. Nici măcar mormîntul nu i-l ştiu unde este.

Instalația băii se apropie de sfîrşit. Primii locatari ai apartamentului, ce se vor muta peste cîteva zile, se vor putea bucura de tot confortul.

Fiul ei, însă, nu a uitat-o. El construieşte case. Case cu ferestre largi, însorite. Construieşte în cartierul unde s-a născut şi a trăit. Iar brigada pe care o conduce se numeşte Brigada Păcii....

In familia maistrului Ferarini Dionisie este tradițională meseria de mozaicar. Tatăl lui a părăsit pentru totdeauna, în urmă cu vreo 55 de ani, meleagurile pline de poezie ale Bologniei. L-a gonit de acolo un motiv foarte puțin poetic: şomajul. Unii prieteni de-ai lui au pornit spre America, Franța sau Ungaria. Modesto Ferarini a străbătut cleştarul Mediteranei, îndreptîndu-se spre Romînia. Aici s-a căsătorit, a avut primul copil. Dar spectrul şomajului l-a urmărit cu consecvență, în ciuda sutelor de kilometri, aşa cum umbra urmăreşte pas cu pas pe om. Dionisie, însă, băiatul lui, a prins vremuri mai bune. Nu se poate plînge, în ultimii ani, că n-a avut de lucru. Dimpotrivă, am putea spune că Dionisie este un fel de enciclopedie, destul de cuprinzătoare, a multora din noile construcții ale țării. A lucrat în cetatea de foc a Reşiței, la ridicarea de locuințe muncitoreşti. Noul institut pedagogic din Timişoara poartă şi urmele mistriei lui Dionisie Ferarini. Ca şi noile locuințe muncitoreşti din Petroşani, din Lonea, Petrila, Vulcan, Aninoasa, Uricani... De lucru? Berechet! Şi astăzi, iată-l la Bucureşti. Măiestria lui e cunoscută pe întregul şantier. Pardoseli roşii, verzi, gălbui, în care piatra de calcar fărîmițată străluceşte asemeni sidefului, toate ies din mîna lui fără cusur. Dionisie Ferarini este un adevărat artist. Totuşi, mi-a spus el, lanțul acestei meserii tradiționale va fi rupt. Modesto, singurul fiu pe care-l are, nu mai e mozaicar, ci student în anul I la Institutul de Mine...

Dar şantierul acesta tînăr nu este numai un loc de muncă, unde meseriaşi încercați îşi pot arăta din plin măsura priceperii, ci şi o adevărată şcoală. Aci sînt şcoli de calificare, ca cea de fierari-beton şi prefabricate sau şcoala de zidari. Aci Stanca Bojan, o fată măruntică şi vioaie, a învățat taina făuririi prefabricatelor; aci Maria Trică sau Ion Axente au devenit, ca şi alte zeci şi zeci de tineri, zidari destoinici.

Am căutat mai apoi să-mi imaginez cum vor arăta aceste locuri cînd locatarii celor 1000 de apartamente se vor fi mutat în casele noi. Un panou întîlnit spre ieşire, pe care era desenată, în culori vii, macheta noului cartier, mi-a venit într-ajutor. În centru, am zărit clădirea cunoscută a cinematografului. Fațada lui, cu un portic de coloane zvelte, se va îmbina în mod armonios cu arhitectonica blocurilor. Ele se vor întinde în stînga şi în dreapta lui, asemeni aripilor unei păsări uriaşe, lăsînd la mijloc un vast pătrat verde, mărginit de copaci. Mi-am amintit atunci un lucru pe care mi l-a spus Marin Constantin: „E greu să descrii ce simți, colea, în piept, cînd treci pe lîngă o casă cu perdeluțe şi flori la fereşti şi tu cauți să ghiceşti din ochi, prin tencuială, cărămizile puse de tine“...

Am revăzut şantierul din Bucureştii-Noi la sfîrşitul acestei toamne. Peste tot au început să apară aci şi perdeluțe, şi flori la ferestre.

Şi rîsetul copiilor a început să răsune în voie, biruitor. In curînd şi zecile de magazine, cu mărfuri de tot felul, vor fi pline de cumpărători şi forfote. Nenumărate blocuri au şi fost date în folosință. Şantierul creşte mereu. Şi de acolo, de sus, de la înălțimile noilor clădiri, constructorii, străbătînd cu gîndul străzi şi depărtări, dau uneori bineţe altor şantiere, unde de asemeni se construieşte cu spor. Unor cartiere ca Vatra Luminoasă sau Mihai Bravu, Ferentari, Turturele sau Pieptănari.

Am vizitat apartamentul lui Gheorghe Grigorescu, funcționar la Ministerul Căilor ferate, pe al familiei Emanoil Grigorescu, asistent la Institutul Medico-Farmaceutic.

Am vizitat apoi alte zeci de familii de muncitori şi funcționari. Peste tot, locuințe moderne. Peste tot, apartamente pline de lumină şi voie bună. Mici cetățui ale confortului şi tihnei.

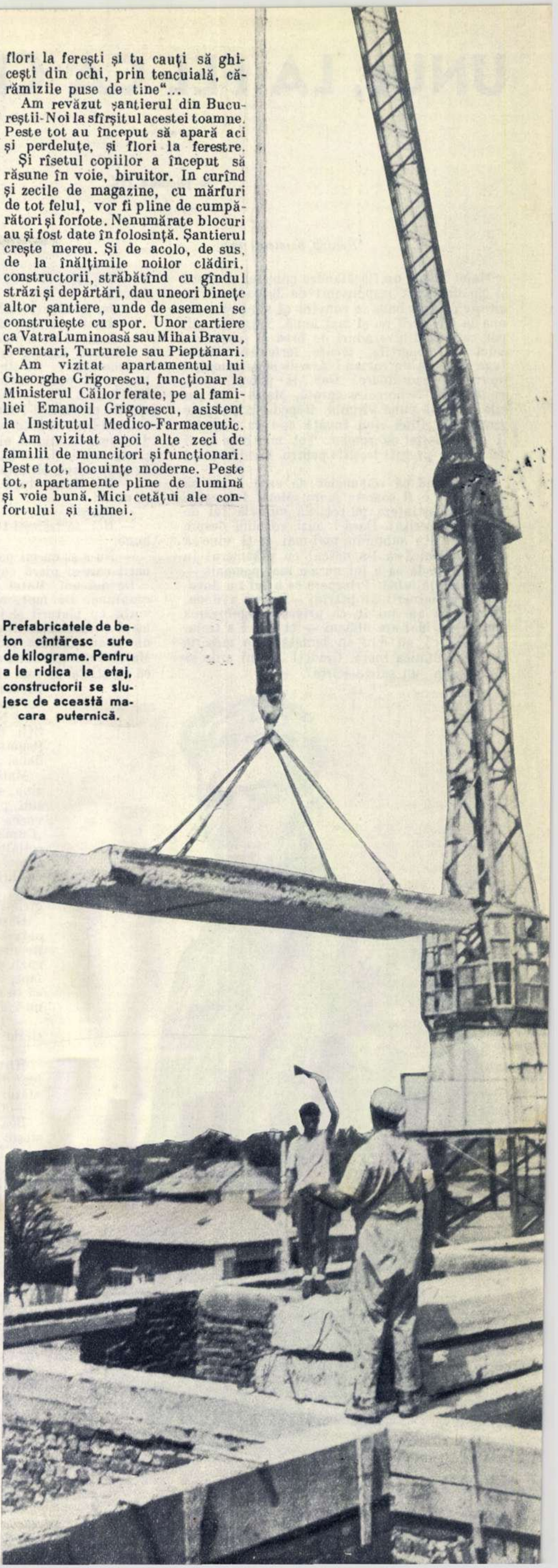

Prefabricatele de beton cîntăresc sute de kilograme. Pentru a le ridica la etaj, constructorii se slujesc de această macara puternică.

UNUL, LA FEL CA CEILALȚI

— povestire —

de Nicolae ȚIC

Ilustrații de Valentina Bardu

Pentru prietenii mei

Matei Iuga e un flăcăiandru subțirel și țîfnos și pe deasupra responsabil de brigadă. Cînd citește o carte bună, e convins că și el va scrie una la fel, dacă nu și mai bună. Trage de sub pat cufărul din scînduri de brad și scoate un caiet cu coperțile făcute ferfeniță. Matei Iuga va scrie un roman! Are de spus omenirii lucruri extraordinare! Dar, la prima frază, se încurcă. Nenorocire curată, Matei Iuga nu știe unde să pună virgulă. Repede, o carte de gramatică. Pînă cînd învață ce-i cu virgula, îi piere pofta de roman. Tot mai bine ar fi dacă și-ar pregăti lecțiile pentru învățămîntul politic.

Presimțind că romancier de vază n-are să ajungă cît o fi soarele soare, Matei Iuga ține să-i încunoștințeze pe toți că meseria lui de bază e minieritul. Dacă-l auzi vorbind despre pățaniile din subteran, mai-mai că-ți vine să crezi că maică-sa l-a născut cu pikamerul în mînă. Brigadă ca a lui nu s-a mai pomenit — asta-i una la mînă. Pricepere ca a lui nu dovedesc nici minerii ăi bătrîni — asta-i a doua. Planuri ca ale lui în ce privește organizarea muncii nu mai are nimeni — și asta-i a treia.

— Așa că nu dau eu bunătate de meserie pentru o nimica toată. Credeți că-mi arde să fiu un ăla, un scîrța-scîrța?

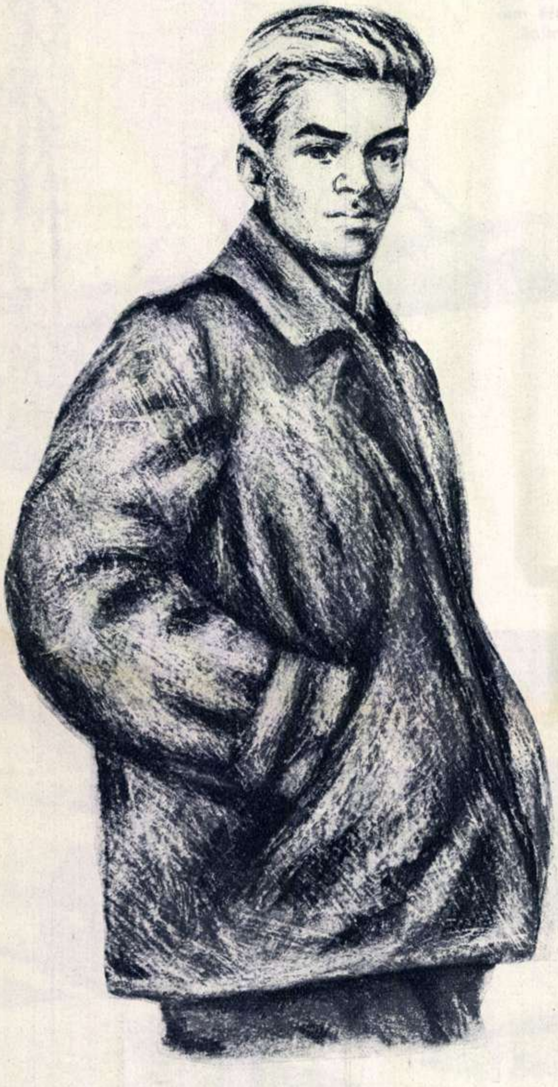

— Sîc, sîc, ai vrea tu, dar nu poți! — sare careva.

— Iar îți ascuți limba și nu mă lași să trăiesc?

— Sucit mai ești, doamne-doamne!

— Sînt, că mi-a plăcut să fiu!

Prietenii înțeleg orice: Matei Iuga vrea să fie romancier. Cinste lui, să fie! Lui Matei Iuga nu-i place laptele. Nu-i place — și să fie sănătos. Se sperie de șoareci. Mă rog, se sperie, ce vrei să-i faci? Dar cînd Matei Iuga, băiețandrul, se bate cu pumnii-n piept și strigă de mama focului că el nu-i în stare să iubească și nici n-o să fie, că bărbatu-i bărbat și nu cîrpă de șters nasul, ei, asta n-o mai înțelege nimeni.

— Măi Matei, după tine toate fetele-s proaste și urîte!

— Toate!

— Hei, să trăiești tu atîția ani, cîte fete sînt bune.

— Nu-s și nu-mi pasă! Nu dau bani pe bărbații care-și pierd capul...

De doi ani, Matei Iuga e de față la fiecare reuniune. De fapt, el vine primul. Intră în vorbă cu lăutarii și încearcă strunele, controlează ținuta celor din brigadă și-i ceartă dacă nu și-au văcsuit pantofii... Dar de dansat, Matei Iuga nu dansează, orice-ar fi. Unii zic că nu știe și de asta stă pe margini ca butucul. Ei, nu știe, pe dracu! Știe el, dar nu vrea.

— Nu-mi place, măi, să mă fîțîi după muzică — răspunde flegmatic, cînd e îndemnat la dans.

Matei Iuga ar dansa toată ziua, să se cutremure pămîntul sub picioarele lui, numai că, vorba aia, tot el stă și zice: „Cum să mă amestec eu printre ceilalți, să țopăi în văzul tuturor? Oricum, sînt responsabil de brigadă și dacă nu mă țin bine, se duce prestigiul pe gîrlă... Nu, nu se poate".

Găsește vreun prieten — și el certat cu dansul—și se prinde în discuții despre planul brigăzii și organizarea muncii. De fapt, discută așa, de foaie verde, că în clipa aceea numai de plan nu-i arde lui.

— Iar pui țara la cale? îl sîcîie vreo fată.

— Iar, și nu te amesteca!

Hîrțuit de toți, Matei Iuga iese din sala de dans și trece alături, la bufet.

— O bere!

Bea un pahar, apoi își cinstește prietenii.

— Încă o bere!

Matei Iuga se amețește din două pahare. A doua zi, prietenii rîd de el. Flăcău în toată firea și nu-i în stare să bea! Matei Iuga închide ochii pe jumătate, înghite în sec și se face că n-aude.

— Și cum a fost, măi? Te-ai făcut criță din două pahare?

— Ține-ți gura! Vorbești ca o moară stricată.

Matei Iuga devine deodată mai blînd, se apropie de urechea celuilalt și-i șoptește:

— Am venit beat de acasă. Adică, nu chiar de acasă, am și eu socotelile mele... Trei litri am golit... Dar... gura! Altfel, dacă se află la organizație, e jale!

— Gura! Dacă zici tu...

Două, trei zile după asta, Matei Iuga nu-i în apele lui. Dacă prietenii o să afle că n-a gustat un strop de băutură înainte de a veni la reuniune? Brrr — cum o să mai rîdă de el! Jale mare! Bine, asta ar trece cum ar trece, dar dacă se află și la organizație și cei din birou o să ia în serios toată povestea cu băutura? Cum o să poată dovedi că nu-i adevărat? Ai hai, mămăligă cu mălai, ce sancțiune o să ia! De doi ani, Matei Iuga și-a pus în gînd să nu se mai laude. Zic prietenii că nu-i în stare să bea? Asta-i adevărat și nu-i nici o rușine! Da, numai că dracu'știe cum se învîrt toate în capul lui! Pînă la urmă, tot dă cu oiștea-n gard. Vrea să fie luat drept bărbat — și ce bărbat! — și pentru asta se laudă de îngheață apele!

Anul trecut, prin ianuarie, l-a chemat directorul general. Matei Iuga îl întîlnește rar pe director, dar discută chestiuni dintre cele mai arzătoare. Trebuie făcută o suitoare la puț? Ei, el, Matei Iuga, o are în grijă. Se deschide un nou abataj? Echipa lui Matei Iuga este gata să înceapă atacul.

— Am angajat o tovarășă, o fetișcană de vreo douăzeci de ani...

— Să fie sănătoasă! — a zis Matei Iuga, așezîndu-se pe scaun în fața directorului. M-ați chemat, tovarășe director? Care-i povestea?

— Ți-am spus. O știi pe Silvia de la lămpărie... Vrea să intre în subteran și am repartizat-o în brigada ta...

— Cum, cum? Vreți să ne-o dați pe Silvia?— a sărit flăcăul. Asta nu! Muieri în brigada mea? Să nu prind una, că... o știu eu pe Silvia, oleo!

— Colțos mai ești, măi, măi!

— Sînt, că mi-a plăcut să fiu!

— Mă rog, dacă nu vrei tu, o s-o repartizăm în altă brigadă și gata toată povestea...

Matei Iuga s-a răsucit pe scaun și-a cerut voie să chibzuiască puțin. De fapt, în sinea lui se căia amarnic că a făcut pe grozavul. De mult tot voia el să intre în vorbă cu Silvia și nu-i chip. Nici nu se uită la el, nici nu vrea s-audă. Poate că așa, dacă vine în brigadă...

— Bine, atunci o s-o repartizăm în brigada lui Sicomaș — zise directorul, ridicîndu-se.

— Tovarășe director, cum să zic eu... tot mai bine ar fi la noi... Brigada lui Sicomaș îi slăbuță, de la el n-o să învețe fata minieritul. Dați-o-n brigada noastră, zău...

— Să vedem...

Matei Iuga ieși, blestemîndu-se în fel și chip. Acuma s-a zis, o s-o repartizeze la Sicomaș. Ai hai, mămăligă cu mălai, grea-i viața cînd ți-e capul sec! Spre seară, s-a dus iar la director și i-a zis categoric:

— Am vorbit cu oamenii din brigadă și o primim. Pe răspunderea noastră!

A doua zi, încercînd să pară posomorît din cale afară, a povestit celor din brigadă că ieri s-a certat vreo trei ceasuri cu directorul general — ce trei ceasuri, poate și mai mult! — și pînă la urmă tot a căzut pacostea pe capul lor! Trebuie să primească o fată-n brigadă. O cheamă Silvia și-i urîtă foc. Nu mai încape îndoială că brigada lor o să rămînă sub plan, iar el, Matei Iuga, dacă lucrurile stau așa, o să plece din Valea Jiului unde-l duc doi ochi.

A treia zi, Silvia s-a prezentat la lucru. Era o fetișcană negruță, cu sîni tari, obraznici, și ochi de drac. „Curat de drac" — a gîndit Matei Iuga, privind-o. S-a surprins uitîndu-se la ea ca prostul. Silvia încrunta sprîncenele și se uita la el pe furiș.

— Îi urîtă, măi, îi și proastă... Una din aia... — i-a șoptit Matei Iuga lui Mihăieș.

— Plesnește de sănătate! — a zis celălalt, dus pe gînduri.

— Ei, na! Plesnește de prostie! O țață, măi! Ce, te-ai și aprins după ea? Flețule!

Chiar din primele zile, Matei Iuga a găsit de cuviință s-o cheme la el și să-i vorbească foarte serios, ca un adevărat responsabil de brigadă. De fapt, mare lucru n-avea să-i spună, dar voia s-o vadă mai de aproape, s-o simtă lîngă el.

— Ce vrei cu mine? — l-a întrebat fata, îmbufnată.

— Știi... eu sînt responsabilul brigăzii...

— Știu, ești un lăudăros și jumătate. Altceva mai ai să-mi spui?

Matei Iuga a simțit cum îl trec căldurile. A zîmbit mînzeşte şi, încercînd să pară calm, înţelegător, a continuat:

— Vreau să-ţi mai spun că brigada mea e fruntaşă şi, dacă ai venit aici, trebuie să te ţii în rînd cu noi...

— Bine, bine, acum du-te şi vezi-ţi de lucru.

— Te rog să ţii seama că eu sînt responsabilul brigăzii şi...

— Da, cum să nu, tu eşti buricul pămîntului!

„Na, am făcut-o fiartă, acuma pot să m-arunc în Jiu. Parcă am pe dracu-n mine. Cum o fac, cum o-ntorc, tot rău iese, tot pe dos". Matei ţinea pikamerul în mînă, închidea ochii şi se gîndea la Silvia.

— Deşteptule! Nu vezi că scormoneşti pămîntul? Bagă pikamerul în cărbune! Mai zici de alţii că nu ştiu ce şi nu ştiu cum şi cînd colo...

— Tovarăşă Silvia, te rog să... — a tresărit Matei.

— Da, mă rogi să ţiu seama de faptul că eşti responsabil de brigadă, nu? Mă, tu eşti bun de trimis după moarte! — i-a rîs în nas Silvia.

Pe la prînz, Matei Iuga i-a spus lui Mihăieş în mare taină că pe el îl doare capul şi trebuie să plece acasă.

— Am băut, măi, toată noaptea, am băut şi acuma plesnesc. Dar... gura!

— Gura, măi, dacă zici tu!

Matei a coborît din abataj şi s-a ascuns în galerie după nişte stîlpi. Nu putea să priceapă ce se întîmplă cu el. Parcă avea friguri. Îi treceau prin minte gînduri năstruşnice: să se-ntoarcă în abataj şi să-i tragă Silviei cîteva palme, să-l pomenească. „Asta-i prostie, îşi zicea tot el. De ce s-o bat? Mai bine o dau afară din brigadă". Şi cînd se gîndea aşa, totul se întuneca în faţa lui. Nu, nu, să rămînă Silvia...

— Care eşti aici?

Auzind vocea Silviei, Matei Iuga s-a speriat. A strîns-o cu putere de mînă, bîiguind:

— Taci, te rog!

— Stai aici ca un bursuc! Ce-i cu tine?

— Mi-e rău, n-am putut să ies la suprafaţă...

— Să-i chem pe ceilalţi? — întrebă Silvia, îngrijorată deodată.

— Ba nu, nu, îmi trece... auzi, m-am îmbătat astă-noapte şi...

Fata se cuibări lîngă el şi-i puse mîna pe frunte să vadă dacă are temperatură.

— Arzi ca jarul...

— Ard...

— De ce bei dacă nu eşti în stare? Deşteptule! Hai, şterge-o la suprafaţă, una-două!

Matei Iuga a pornit prin galerie, clătinîndu-se, ca să-i dea Silviei impresia că într-adevăr e bolnav. Fata, îngrijorată, se ţinea în urma lui. „Să nu cadă cumva, sărmanul... Iacă, se clatină... şi eu m-am purtat aşa urît cu el... Îi copil bun, dar îi place lui să se-nfoaie în pene... Iacă, iar se clatină"...

Silvia încă nu împlinise douăzeci de ani. Înainte de a veni în Valea Jiului, fusese fată de serviciu. Vreo patru ani la rînd îngrijise copiii unui procuror, pînă ce, într-o zi, i s-a făcut scîrbă de treaba asta şi a zis că pleacă.

— Unde pleci?

— Unde mă duc doi ochi. M-am săturat să curăţ după alţii. Vreau să învăţ şi eu o meserie şi să mă aşez la casa mea. Rămîneţi cu bine.

Silvia n-avea părinţi. Taică-său murise la pădure, zdrobit de un copac, iar maică-sa s-a stins îndată după ce a născut-o pe ea. Pînă la treisprezece ani o ţinuse o mătuşă, iar după aceea a plecat şi ea în lume, să-şi caute rost.

— Te duci, fată?

— Mă duc.

— Unde te duci?

— Lumea-i mare!

După cîţiva ani, a ajuns în Valea Jiului. Şi aici, l-a întîlnit pe Matei Iuga. „Sărmanul copil, se clatină, cade, vai de el... De ce bea, dacă nu-i în stare?"

A mai trecut o vreme. De cîte ori se apropia de Silvia, Matei Iuga se-nroşea pînă în vîrful urechilor. O-nvăţa cum se ţine pikamerul în mînă. Toată ziua o dăscălea. Îi apuca mîna şi o strîngea în neştire, apoi, cînd îşi dădea seama, striga·

— Uite, aşa să prinzi pikamerul!

— Lasă-mă că ştiu, striga fata.

— Nu ştii nimic!—o repezea el, apoi repede îi căuta privirea, îngrijorat de faptul că poate Silvia s-a supărat pe el.

Cei din brigadă rîdeau în ei şi tăceau ca mormîntul. Într-o seară, Mihăieş a adus vorba despre Silvia, aşa, pe departe. Matei Iuga a încercat mereu să abată discuţia, dar de pomană toată truda.

— Straşnică fată Silvia, măi!

— Aiurea! O proastă! — a răspuns Matei Iuga, indiferent. Am vorbit cu directorul s-o ia de la noi. Ce, vrei să rămînem sub plan? Aiurea!

— Ce, faci tu una ca asta? Te ia dracu! — a sărit Mihăieş. Adică stai, dacă pleacă ea, plec şi eu! Asta-i!

— Ce, ţi-ai pierdut capul? — a întrebat Matei Iuga, încercînd să pară indiferent. Mare prost!

— Treaba mea!

„Ei, lasă că ţi-o coc eu! — a gîndit Mihăieş. Te fac să joci ca pe jar. Măi, dar brav te-a făcut mîne-ta! Auzi, inimă de piatră, nu poate iubi. Bravo!"

— Ba, află că eu am gînduri serioase cu Silvia — a zis Mihăieş şi s-a depărtat grăbit.

În noaptea aceea, Matei Iuga n-a dormit. Mai întîi, a rupt cîteva foi din caietul în care îşi scria lecţiile pentru învăţămîntul politic. Trebuia să-i scrie Silviei. Orice ar fi, el îi scrie. O s-o roage de o mie de ori să nu sufle o vorbă. Mucles! Nu mucles, că-i urît. Cu ea trebuie să vorbească frumos. Mormînt! Aşa. De întîlnit, se vor întîlni pe pajiştea de la marginea Petrilei, duminica. Tot gîndindu-se ce să-i scrie, l-a cuprins dorul de Silvia, aşa un dor încît a trîntit dracului foile de caiet şi în cîteva minute a fost la căminul unde locuiesc fetele de la mină. Silvia era la club şi citea. A lăsat cartea cînd l-a văzut şi a zîmbit încurcată. Lui Matei Iuga i s-a părut că se topeşte într-o clipă. S-a fîstîcit şi a uitat tot ce avea să-i spună.

— Ce citeşti? Literatură? Lasă prostiile! Apucă-te de tehnică,stai prost! — a zis, răstit, bîlbîindu-se.

Silvia s-a zăpăcit şi ea într-o clipă. Vrînd să pară jignită, i-a răspuns scurt:

— Citesc ce vreau.

A deschis cartea, apoi a întrebat rece:

— Ai ceva să-mi spui? Nu? Atunci du-te!

— Atît! — a zis Matei Iuga, autoritar. Mai vorbim noi. Bine!

A ieşit, dînd impresia că e mînios — şi încă ce mînios! — iar după aceea, s-a aşezat pe o bancă în faţa căminului. „Vai, dar sucit m-a făcut cine m-a făcut! Ptiu — bătu-m-ar dumnezeu! Nici n-o să se mai uite la mine. Am un cap — o podoabă!" Îl chinuia gîndul că Mihăieş s-a aprins după Silvia. Dacă-i aşa, el, Matei, n-are ce mai căuta în Valea Jiului. „Oh, cap sec, fire-ai de rîs, cu stăpîn cu tot".

Silvia a mai citit vreo două, trei pagini, apoi a trîntit cartea şi a izbucnit în plîns. „De ce s-a mîniat pe mine? Pentru că i-am răspuns aşa? Dar ce, el n-a vorbit urît cu mine? Aşa se vorbeşte cu fetele? Cine l-a învăţat aşa? E un copil prost, prost ca noaptea... Nici nu mai vorbesc cu el"... În noaptea aceea, Silvia n-a dormit. A zis fetelor c-o doare capul şi fetele i-au pus comprese pînă dimineaţa. Cînd s-a dus la lucru, avea ochii tulburi şi faţa suptă.

— Ce-i cu tine? -- a întrebat Matei Iuga, răstit.

— Trebuie să-mi fac operaţie...

— Serios? — a zis el, pălind deodată...

— Taci, că nici nu mai vorbesc cu tine...

— Te rog, Silvia...

Fata i-a întors spatele. „Prostul, nu înţelege nimic. E un copil. Te pomeneşti că acum se duce să anunţe salvarea".

Trei zile-n şir, Matei Iuga s-a gîndit cum să repare greşeala. Cu neputinţă. Silvia nu-l mai bagă în seamă. Numai cu Mihăieş vorbeşte. „Sigur, la mine nici nu se mai uită. Mi-a zis că-i bolnavă. Poveşti. Dar ce, cînd se plimbă cu Mihăieş nu-i bolnavă? Aşa-mi trebuie; eu sînt prostul!" Seara, după ce ieşeau de la lucru, Silvia şi Mihăieş se plimbau împreună. Matei Iuga se învîrtea pe stradă, pînă se întîlnea nas in nas cu ei.

— Măi Mihăieş, hai, că avem de lucru.

— Ce dracu' avem, ia mai lasă-mă!

— Tu înţelegi romîneşte? Hai, că nu-i vremea de vrăjit acuma.

Silvia se ducea la cămin, iar Matei Iuga îl lua pe Mihăieş şi-i împuia capul cu organizarea muncii în brigadă.

— Măi, dar cine te-o făcut pe tine aşa sucit? Ce vrei de capul meu? N-am vorbit de o mie de ori despre organizarea muncii? Tu ai căpiat. Precis!

— Mihăieş, tu înţelegi romîneşte? Bine, o să ridic problema ta în brigadă...

Tîrziu, Matei Iuga o luă hai-hui pe străzi, doar, doar o va întîlni pe Silvia. Poate că s-a dus singură la film. Dacă-i aşa, trebuie să iasă. Încă un sfert de ceas. Aştepta, dar nici urmă de Silvia. Se îndrepta, frămîntat, spre cămin. Poate Silvia stă pe banca aceea, că-i vremea frumoasă. Nici poveste. „Trebuie că iar s-a întîlnit cu Mihăieş". Gîndul acesta îi mînca zilele.

Acasă, n-avea astîmpăr. Mătura de cinci ori pe zi. Spăla ferestrele, aranja cărţile, totul, parcă se pregătea să primească un împărat în cămăruţa lui. S-ar putea întîmpla ca aşa, din senin, să răsară Silvia. Adică nu chiar din senin... Să zicem că o să vie să-i ceară lămuriri în legătură cu organizarea muncii... Poftim, poftim! Vai, de-ar fi aşa, Matei Iuga ar leşina de bucurie. S-o invite la el? Cu neputinţă!

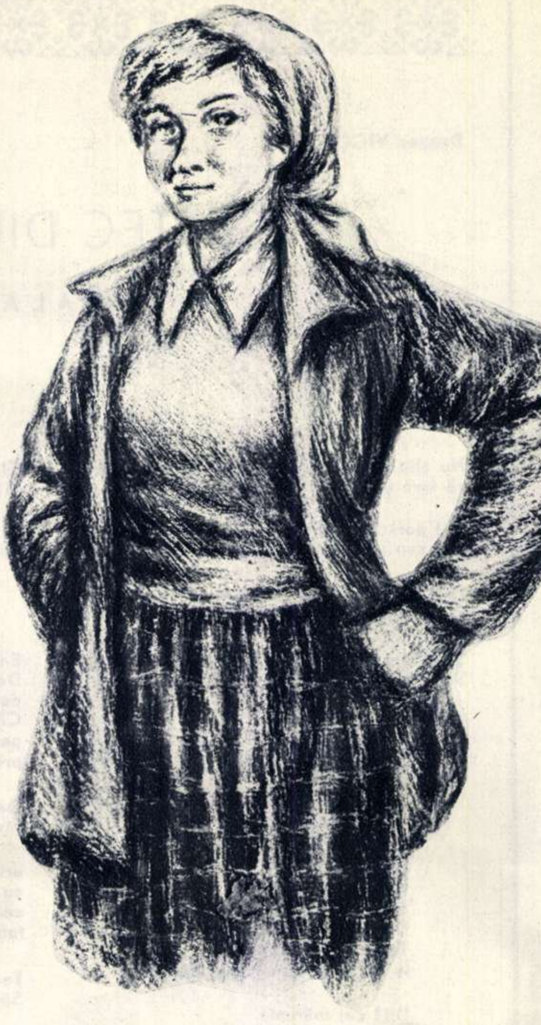

Dacă află ceilalţi? O să rîdă nebunii de el. „Iacă şi ăsta, cît îi el de responsabil, tot îşi pierde capul. Aleargă după o fetişcană, se stinge de dorul ei, moare după ea cu zile“. Da, da, ar rîde ei, numai că Matei Iuga nu-i prost. Şi totuşi, cîteodată flăcăul se gîndeşte: „Trebuie să fac şi pasul ăsta. Într-o bună zi, trebuie s-o cer de nevastă. Altfel, n-am ce căuta în Valea Jiului. Cum s-o cer? Ai hai, mămăligă cu mălai, grea-i viaţa cînd eşti sucit!“

Către sfîrşitul lui martie, băieţii au organizat o reuniune în cinstea primăverii. Matei Iuga a căzut pe gînduri. Să meargă, să nu meargă? Nici vorbă, se duce. Şi dacă se duce, trebuie să danseze. Fie! Şi dacă-i pe aşa, numai cu Silvia o să danseze. Zică cine ce-o vrea. Treaba lor.

— Silvia, te rog frumos să mă ierţi...

— Nu iert nimic, n-am ce să iert...

— Atunci, eu mă duc şi... şi...

— Prostule! Unde vrei să te duci? Iar faci pe bravul?...

— Spune, mă ierţi?

— Eşti prost de dai în gropi.

Au hotărît ca, fie ce o fi, să meargă împreună la reuniune.

Vai şi amar de Matei Iuga. Cum dansează el, nimeni să nu mai danseze. Praf a făcut pantofii Silviei. Trebuia să-şi ceară mereu iertare — şi faptul acesta îl bucura pe de o parte, fiindcă nu era nevoit să mai discute şi alte lucruri. Nici nu se simţea în stare. După un dans, Silvia a încercat să intre în vorbă cu Mihăieş, dar Matei Iuga i-a şoptit, emoţionat:

— Hai să ne plimbăm un pic, amîndoi...

La reuniune, nu s-a vorbit decît despre Matei Iuga. Uite-l cum dansează. Ştie! Ştie pe dracu' o rupe şi el, mai aşa... Uite-l cum o strînge de mînă. Se topeşte după ea. Zău, parcă nu mai seamănă cu acritul ăla dinainte!

— Mare lucru şi dragostea asta! — a cugetat cu glas tare Mihăieş, apropiindu-se de Matei.

— Ce bolboroseşti? — a întrebat celălalt, simţind înţepătura. Hai, du-te şi dansează.

— Ei, bravule, cum stăm? — a întrebat Mihăieş, rîzînd. Bine, măi, tocmai tu, care ziceai că nu ştiu cum şi nu ştiu ce, nu eşti în stare... Tocmai tu să mi te pierzi în aşa hal? Ptiii!

— Iar baţi din gură ca o meliţă?

— Nu, dar zic şi eu ce-i adevăr. Ei, să fie într-un ceas bun. Află că eu n-am nimic cu Silvia.

— Măi Mihăieş, hai să fim oameni serioşi, a întors-o în grabă Matei Iuga. Ce, tu crezi că eu chiar sînt îndrăgostit de ea? Aiurea...

— O fi, mă, că tu eşti mai alt fel decît ceilalţi. Tu şi cînd ai venit pe lume, ai venit alt fel... Zău, cum să iubeşti tu?... Îi ruşine să iubeşti...

— Nu-i ruşine, dar dacă eu nu-s în stare, ce vrei? Îmi pare rău, dar n-am ce face. Pînă una alta, cred c-o să mă căsătoresc şi aşa, fără să iubesc... Ce să fac, asta-i tragedia mea! Mă însor şi gata!

— Ai găsit-o? — întreabă Mihăieş, rîzînd.

— Ce să găsesc! Aleg şi eu una din grămadă. Cu Silvia, poate...

— Fără să ţii la ea?

— Fără. Ţi-am spus doar că nu-s în stare...

— Atunci de ce te legi la cap?

— Trebuie să mă-nsor, măi! Dă-o dracului, gîndeşte-te numai la asta: n-are cine să-mi facă de mîncare! Plec dimineaţa la lucru. Iau hrană rece. Mă întorc seara de la lucru, iar hrană rece. Apăi dă-o-n dumnezeul ei de hrană rece, că m-am săturat de ea. Am cinci ani de hrană rece la activ! Nu mai merge. Auzi tu? Cinci ani de hrană rece!

A doua zi, după reuniune, Matei Iuga simţea că-i gata să plesnească. A alergat pe drumuri năuc, pînă a găsit-o pe Silvia. Luînd-o de braţ, a pornit cu ea în văzul lumii. Rîdea cu toată fiinţa lui, călca anapoda de zăpăcit ce era şi-l fermeca ciripitul păsărelelor. Aşa, dintr-o dată, a descoperit că în Petrila ciripesc păsările. Nu-şi închipuise. Nu auzise păsările pînă acum. Numai chemarea sirenei. Nu văzuse păsări. Nici copacii nu-i văzuse... Numai clădirea minei... Şi, dintr-o dată, a pătruns în el ciripitul insistent, răscolitor, înnebunitor. Silvia îşi rezemase capul de umărul lui şi şoptea ceva, şoptea mereu. Matei Iuga nu auzea — asculta ciripitul, asculta, asculta...

— Matei...

Matei s-a oprit, scăldat în soare şi bucurie.

— Auzi, ciripesc! Auzi!

I se părea că făcuse o descoperire nemaipomenită.

Dragoş VICOL

CÎNTEC DIN MUNŢI

(BALADĂ)

Nu ştiu de ce m-a prins un dor, prieteni,
să torc un cîntec din foşniri de cetini,

să-l port peste pădure, rotunjindu-l;
să-l sun pe la izvoare, oglindindu-l;

să-l scot la drumul tinereţii pline,
ca un cobzar să-l cînt, de se cuvine...

Şi-am zis pădurii lin să mă îngîne...
Şi dînsa şi-a-ntors fluierul spre mine:

„Pe Valea Rea,
mi se căznea
din greu un om şi-un cal să care
butuci, butuci,
mereu, butuci,
spre fabrica vuind în zare.

Omul: cărunt,
calul: mărunt;
butucii: uriaşi, voinicii!
Dar ce să-i faci?
Te zbaţi şi taci!
Îs bucuroşi de-un ban, calicii!...

Dii! cal mărunt!
Heep! om cărunt!
Cît aveţi suflet şi putere,
trageţi din greu,
căraţi mereu,
căci gura plozilor tot cere!...

... Dar într-o zi,
se prăbuşi
din vîrfuri stiva grea de lemne!
Ce glas ţîşni?
Cin-brohoti
sinistru-n văi?... Moartea pesemne!...“

Şi adu-ţi aminte, cetină bătrînă,
că om şi cal, o-ntreagă săptămînă,
au fost pierduţi... iar cînd mi ţi-i aflară,
aveau în ochi luceafărul de seară...

Şi parcă-aud un glas cum se ridică:
„Tătucă, hai acasă, că mi-e frică!“

Şi parcă văd o ţîncă, Salomia,
cum mortului îi cată pălăria...

*

E-un cîntec trist, prieteni, îmi dau seama...
Dar cîte toamne şi-au topit arama
de-atunci, pe Valea Rea, pe Valea morţii!...
Cîţi sfîrtecaţi n-au drumuit cu torţii
pe drumurile-acestea-ncrîncenate,
prin sînge, pentr-un ban şi jumătate!...

De cîte ori n-o fi sunat ăst' cîntec
pîn' s-a ivit prin codru, ca-n descîntec,

uriaş tractor cu zeci de cai în el,
cu coapse şi cu pinteni de oţel,
ce trage după sine-o vale-ntreagă,
înfruntă stînci şi cotituri dezleagă!

Te-ntrebi: cine-i struneşte voinicia?
Să nu te miri: o fată, Salomia...

Priveşte! Vezi? — îşi pleacă fruntea munţii
cei vechi şi aspri înaintea frunţii
unei codane, să tot aibă, poate,
vreo optsprezece ani şi jumătate!...

*

Hei, cetini cu domoale strune,
pricepeţi cîte s-au schimbat pe lume?...

Ştiaţi un cîntec trist, pe cît se pare...
Lăsaţi-l!... Creşte unul nou spre soare!

Pe-acesta ridicaţi-l peste-obcine!...
... Pădure-ntoarce-ţi fluierul spre mine...

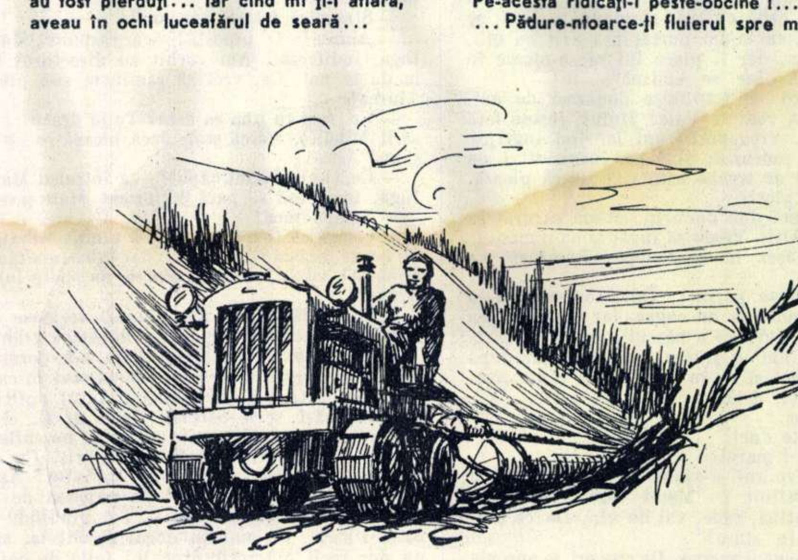

ARTA
după
GRATII

Obiecte de artă, lucrate înapoia gratiilor închisorii și lagărului...

Lumina tulbure, rășluită de ferestruica zăbrelită, obosea ochii; frigul înțepenea și învinețea degetele; foamea scurma cu gheare de oțel pîntecele. Aplecați pe marginea rogojinei, folosind o așchie ascuțită de os sau un cui și întotdeauna cu pasiune fierbinte, călită în aspre lupte, deținuții politici au reușit să creeze, cu gingășie și migală, o floare din aluatul muced al pîinii, o rază de soare în carnea uscată a lemnului, să îmbine culori diafane, regăsite în amintire, pe ecranul pleoapei închise. Erau soți și fii comuniști. Aveau copii, aveau părinți. Le plăcea frumosul cu aceeași intensitate cu care iubeau adevărul.

Un vas de flori micuț, dăltuit în alabastru vînăt... Sus, tăiat cu migală, un nume. Al femeii iubite. Sau, poate, al copilului...

Un glob terestru din stejar, care se învîrtește pe axul unui singur picior, te oprește, impunător. Răstignit pe întinsul geografic al unei bune părți din glob, un proletar scrîșnește, prins sub chinuitoarea încătușare de lanțuri ce petrec, ca un alt ecuator, mapamondul. Dar din întinsurile Rusiei s-a ridicat muncitorul eliberat, care nu-și uită tovarășii de suferință. Cu brațul puternic, înarmat cu un uriaș ciocan, el zdrobește lanțurile de fier... Avem o vorbă cu dumneavoastră, domnilor exploatatori!

Un tablou micuț, dreptunghiular, ciocănit în aramă, înfățișează un muncitor cu brațele deschise către soare... Cît o mai fi pînă la eliberare?...

O mică lucrare din miez de pîine reprezintă o scenă emoționantă: la vorbitorul închisorii, despărțiți prin țesătura grilajului de sîrmă, s-au întîlnit, pentru cîteva clipe, un luptător comunist și soția sa. Poate că pentru ea, a lucrat el șiragul de mărgele, din coca uscată, muiată în gură, înșirată pe firele de lînă ce și le-a smuls din flanelă...

Cutia din lemn lustruit, cu motive naționale care amintesc portul țăranilor din sudul Moldovei, a fost lucrată, cu gîndul la cineva drag. Pe capacul unei astfel de cutii, e încrustat un apel, un îndemn: o locomotivă în plină viteză. Privită, însă, lateral, imaginea se schimbă. Ea înfățișează porțile și turnul de pază al Doftanei...

★

...Un inel de aramă și o jumătate de duzină de furculițe minunat tăiate în os. Portrete din miez de pîine rupt din infima rație a deținutului. Mărgele de cocă, nelustruite... Pioni de șah... Cutii de lemn... Vase de flori și tabachere pirogravate... Și voi mărturisiți dragostea de viață și de frumos a comuniștilor — minunați fii ai poporului, pe care burghezia a încercat să-i distrugă!...

Anton ALEXE

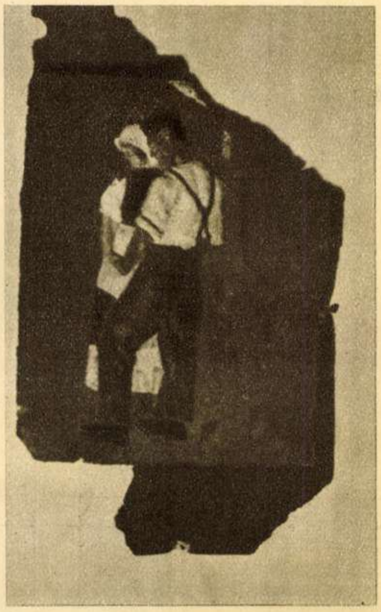

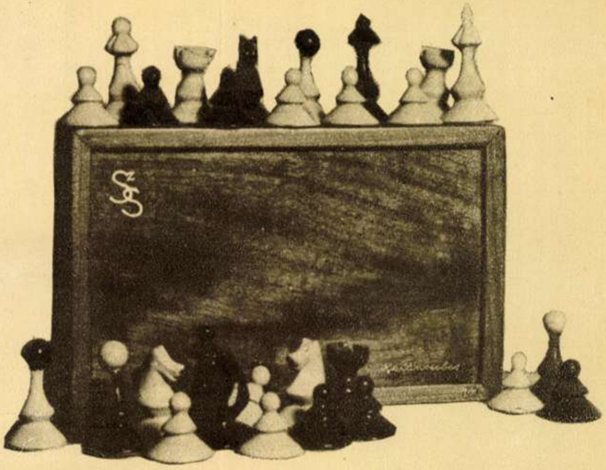

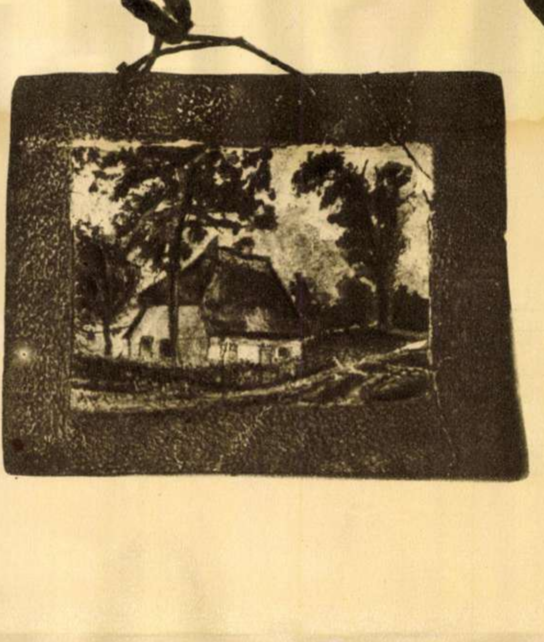

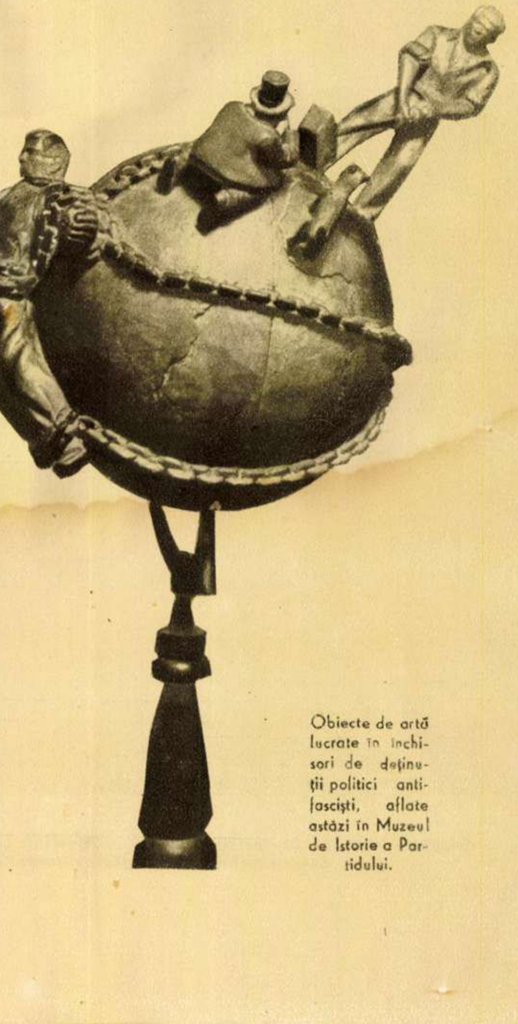

Obiecte de artă lucrate în închisori de deținuții politici antifasciști, aflate astăzi în Muzeul de Istorie a Partidului.

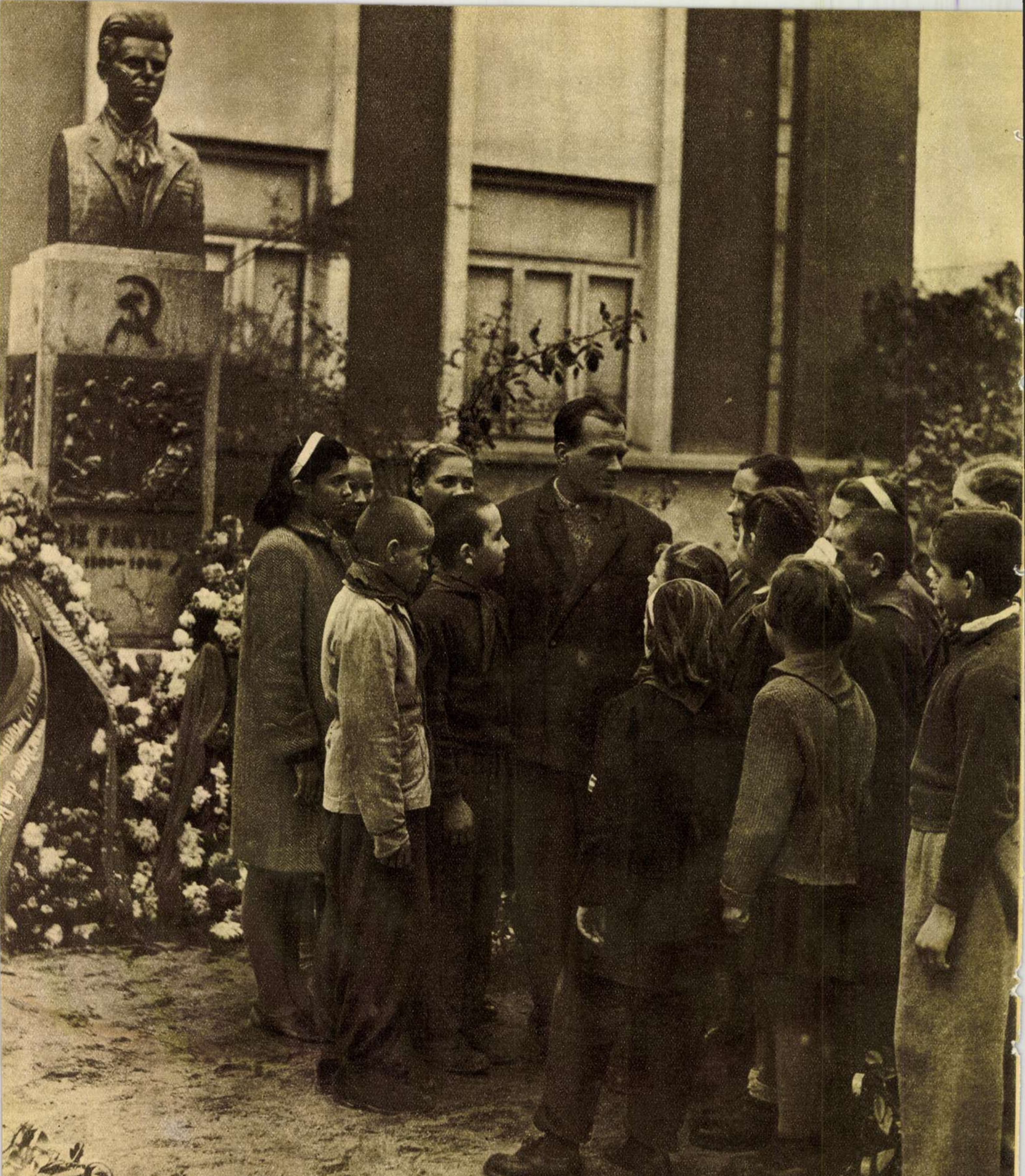

Giurgea Ioan, de la atelierele C.F.R. – Nicolina Iași a fost ucenic și tovarăș de luptă al neuitatului Ilie Pintilie. Iată-l vorbind unui grup de pionieri despre neînfricatul luptător comunist, a cărui viață a fost curmată cu 15 ani în urmă de regimul burghezo-moșieresc...

Fotografie de S. STEINER

La Doftana, în ziua celei de-a 15-a comemorări a prăbuşirii temniţei. Pe platoul din faţa închisorii-muzeu, mii de participanţi la adunarea comemorativă intonează „Internaţionala".

CELOR CĂZUŢI

Ei au trăit mai mult decît o viaţă,
Dar au murit mai mult decît o moarte!
Au fost tîrîţi prin mîluri şi prin ceaţă,
Pe drumuri lungi, departe, mai departe,

Acolo unde reci sudori asudă
Crispata faţă, a zidurilor sure
Şi unde şi ţărîna era udă
De lacrimi, cîte frunze-ntr-o pădure...

Dar ei, ajunşi, din orice strop fierbinte,
Iscau un val de mare în furtună!
De-aceea domnii îi tîrau 'nainte
Din temniţi reci, spre groapa cea comună,

Îi ridicau în şbilţ — ori lungi bastoane,
Ca şerpii vii le prăvăleau pe trup,
Şi chinul ca o mie de Doftane,
Şi cleştele care din inimi rup!

Să moară, deci! Să moară, deci! Să moară!
Urlau tirani, de teamă şi mînie—
Ci ei cu fruntea sus priveau spre ţară
Şi-astfel intrau, solemn, în veşnicie.

Lumina lor ne bate de departe,
Ne joacă-n ochi, acum, în dimineaţă...
Ei au murit mai mult decît o moarte,
Dar au trăit mai mult decît o viaţă!

CELOR CE VIN

Eu, între cei căzuţi şi voi, sînt punte!
Am grijі, o mie, între ţărmuri, două...
Ei dorm căzuţi pe-ndureratul munte,
Voi dincolo-n grădini cu ochi de rouă.
Sub arcul meu, bolborosind în cale,
Se duce apa timpului la vale...

Înfipt aşa-ntre stîncă şi-ntre flori,
Şuvoiul m-ar lua de pe picioare
Dacă deasupra noastră-a tuturor,
N-ar privegheа nemaivăzutul soare
Aprins de fruntea oamenilor - genii
Pe drumul căutării de milenii!

Sub raza lui, din munte-mi iau tărie
S-o duc, în spate, dincolo, spre voi
Şi să trimit balaurii, o mie,
Să doarmă somnul vieţii de apoi!
Sub raza lui, durerea de-altădată
Să ardă-n ochii voştri, nestemată!

Sub raza lui, să-mpodobiţi pămîntul
Cu mari minuni ce le visară ei
Şi căror noi le-am fost aşezămîntul
Cu umerii aceştia ca de stei!
Sub raza lui, să vi se-ncingă fruntea,
Spre-a nu uita nici stîncile, nici puntea!

ION BRAD

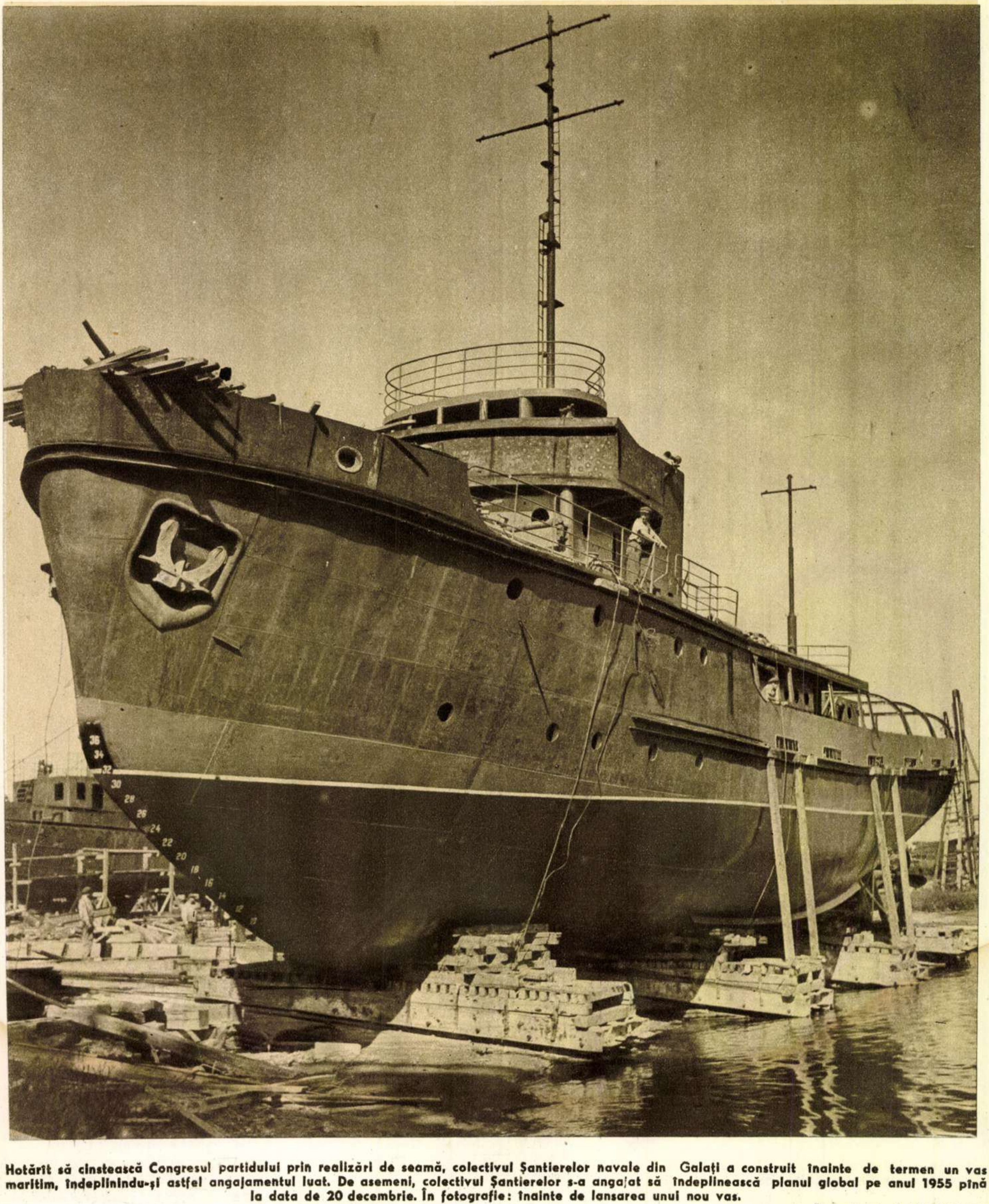

Hotărît să cinstească Congresul partidului prin realizări de seamă, colectivul Șantierelor navale din Galați a construit înainte de termen un vas maritim, îndeplinindu-și astfel angajamentul luat. De asemeni, colectivul Șantierelor s-a angajat să îndeplinească planul global pe anul 1955 pînă la data de 20 decembrie. În fotografie: înainte de lansarea unui nou vas.

Fotografie de A. MIHAILOPOL

Pasionaria

de Hortensia **ROMAN**

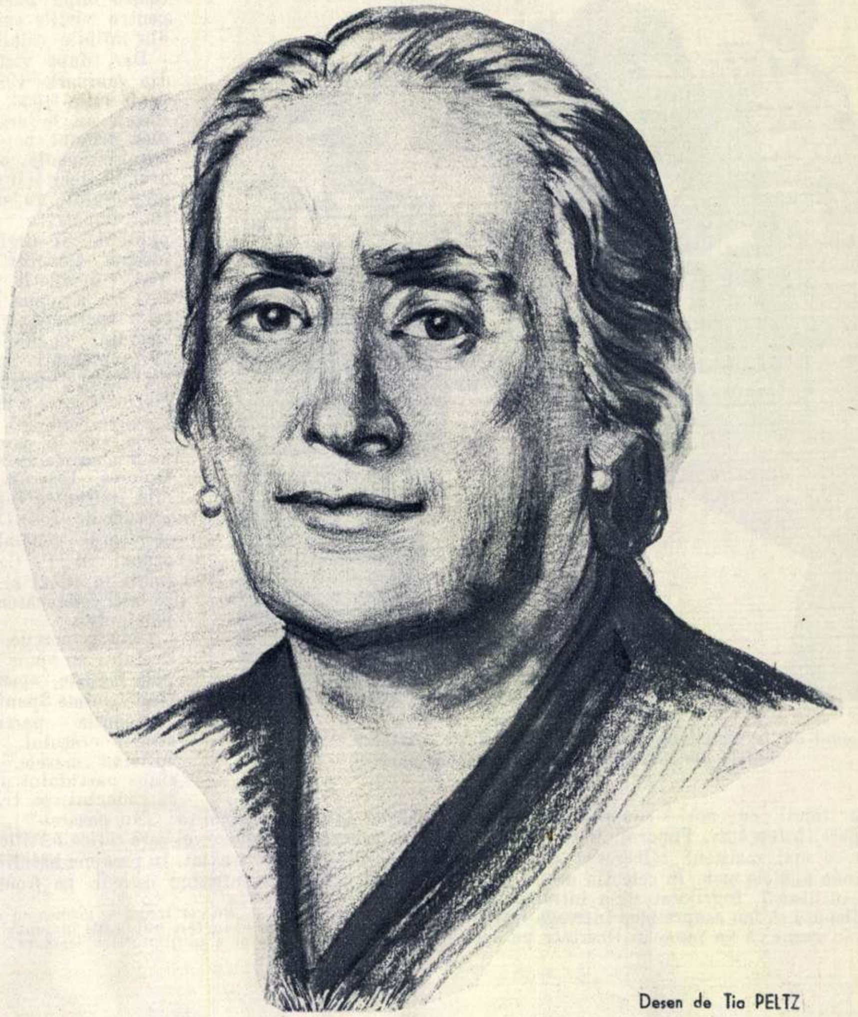

Desen de Tia PELTZ

Dolores Ibarruri (Pasionaria), secretar general al Partidului Comunist din Spania, s-a născut acum șase decenii, într-o mică localitate din apropierea orașului Bilbao, în țara Bascilor, mîndra și aspra regiune din nordul Spaniei.

În adîncurile ei. această regiune ascunde bogății imense. Nu întîmplător stăpînii acestor bogății, capitaliștii basci, sînt socotiți dintre cei mai bogați din Spania. Băncile, minele și șantierele navale aparțin familiilor Urquij sau Echevarvia. Pe cît de bogate sînt aceste regiuni, pe atît de mare este însă mizeria celor care trudesc în întunericul minelor, creînd averile fabuloase ale acestor magnați.

Dar oamenii muncii de pe aceste meleaguri nu sînt numai oameni oropsiți. Ei sînt mîndri și nesupuși. Mîndri de trecutul lor glorios și nesupuși pentru că doresc să trăiască liberi, să muncească pentru ei, pentru copiii lor.

Dintr-o asemenea familie de mineri, s-a născut Dolores Ibarruri. Somorrostro — mica localitate în care și-a petrecut o bună parte din viață — a fost martora vieții chinuite a acestei fiice de miner, mai tîrziu nevastă de miner. Salariile nu ajungeau nici pentru acoperirea nevoilor celor mai modeste ale familiei. Accidentele în mine se țineau lanț. Copiii pășeau de mici pe drumul celor mai mari suferințe.

Dar s-o lăsăm pe însăși Dolores să vorbească: *„Eu n-am uitat atmosfera de luptă și răzvrătire, în care am crescut... Nu există nici un merit personal în comportarea și în activitatea mea. Eu nu fac decît să oglindesc spiritul combativ, tăria și dorința de luptă a clasei noastre muncitoare, din care mă trag. Viața și munca m-au învățat să fiu nesupusă. Dar simțeam că nu este îndeajuns să fii nesupus; simțeam nevoia să știu care este cauza mizeriei muncitorilor, de ce trăiesc în belșug tocmai acei care nu muncesc, cei care nu produc... Am căutat adevărul și l-am găsit. L-am găsit în teoria marxist-leninistă. Și am devenit comunistă. Am devenit comunistă pentru că ideile comuniste ridică conștiința celor oropsiți, deschid drumul eliberării, și pentru că exista deja realizarea minunată a U.R.S.S.“*

Iată de ce a devenit comunistă Dolores Ibarruri. Și de atunci viața acestei femei minunate, educate de P.C.S., călite în focul luptei, nu a dezmințit niciodată devotamentul ei față de clasa muncitoare, din ale cărei rînduri s-a ridicat. Ea își consacră — învingînd toate greutățile — cu toată pasiunea, întreaga ei viață cauzei clasei muncitoare. Școala ei e școala unei vieți de luptă. „Nu am învățat nici la institute, nici în universități“ — spune ea; cu această pregătire începe să scrie în presa Partidului Comunist din Basconia, sub semnătura care, ceva mai tîrziu, o va face cunoscută în lumea întreagă: „Pasionaria“.

În 1930 este aleasă în C.C. al P.C.S. și, în 1931, vine la Madrid. Partidul, ieșit din ilegalitate după răsturnarea lui Primo de Rivera și instaurarea Republicii, crește mereu și muncitorii văd tot mai clar că numai un asemenea partid îi poate conduce cu succes spre realizarea năzuințelor lor. Și Dolores Ibarruri contribuie, prin cuvîntul ei minunat, la lămurirea maselor.

În 1932-1933, au loc în întreaga Spanie mitinguri și acțiuni împotriva fascismului și a războiului, care, o dată cu venirea lui Hitler la putere, se contura din ce în ce mai amenințător. Mișcarea care unește toate forțele democratice din Spania este însuflețită de P.C.S. Printre cei al căror cuvînt ridică masele la luptă, nu lipsește Pasionaria. Această minunată femeie, ieșită din popor, vorbește cum n-au putut vorbi oratorii cei mai de seamă, cu care Spania s-a mîndrit întotdeauna. Cuvintele ei au o putere care uimește și mobilizează pe cei care o ascultă.

Așa am văzut-o la Barcelona. Numele ei suna ca un clopot, chemînd la luptă. Pentru a o asculta, veneau oameni din toate colțurile orașului. Și femeile aveau lacrimi în ochi și revoltă în suflete. Prin ea, vorbea adevărul. Și veni octombrie 1934. La îndemnul P.C.S., forțele progresiste din întreaga Spanie se ridicară împotriva guvernului dictatorial al lui Gil Robles. Dolores s-a aflat, din primul moment, în fruntea luptei, iar cînd guvernul — după înăbușirea răscoalei — a interzis organizațiile politice și cele progresiste, Pasionaria plecă în Asturia. Aci represiunea a fost cumplită și rezistența minerilor un exemplu de eroism. Faimosul „tercio extranjero“, adică legiunea străină din Marocul spaniol, adus anume din nordul Africii pentru a înăbuși răscoala, a năvălit în Asturia, distrugînd, jefuind și asasinînd. Îmbinînd munca ilegală cu cea legală, Dolores Ibarruri a desfășurat o largă activitate. Ea a ajutat familiile minerilor arestați sau omorîți, a organizat ajutorarea lor. Ea a pregătit evadarea unor tovarăși din închisori, salvîndu-le astfel viața. Acolo, a fost arestată, dar protestele oamenilor muncii au fost atît de puternice, încît, în cele din urmă, generalul Aranda, călăul Asturiei, se văzu nevoit s-o pună în libertate. Cei din Asturia nu au uitat niciodată ajutorul primit din partea P.C.S. prin Dolores Ibarruri, în acele zile grele. Și, în februarie 1936, muncitorii din Asturia, minerii din Asturia au ales-o pe Pasionaria deputat în parlamentul țării, ca reprezentantă a regiunii lor.

Cînd s-a aflat de victoria Frontului Popular, Pasionaria se afla în Asturia. De cîte ori își aducea aminte de zilele acelea, vorbea emoționată despre cele întîmplate acolo. Odată, mi-a povestit: „Ne aflam la Oviedo (capitala Asturiei) și abia aflasem că victoria noastră în alegeri este sigură în întreaga Spanie, cînd am fost chemată de un tovarăș care îmi spuse că la închisoare se petrec lucruri îngrijorătoare. In acel moment se aflau acolo aproximativ 1.000 de deținuți politici — mulți dintre ei condamnați la moarte, marea majoritate la muncă silnică pe viață. Aflînd de victoria noastră, poporul se adunase în jurul închisorii și cerea punerea imediată în libertate a celor închiși. Autoritățile, sub pretextul că nu aveau dispoziții „de sus“, se opuneau. Dar muncitorii din Asturia martiră nu erau dispuși să îndure nici o clipă mai mult. În curtea închisorii și în jurul ei fuseseră plasate mitraliere. Garda avea ordin să tragă la cel mai mic semn de revoltă din partea mulțimii. Și acest lucru se petrecea tocmai cînd se întrezărea eliberarea! Am ajuns acolo într-o suflare. Am intrat în închisoare și m-am adresat tovarășilor închiși: «Aveți răbdare, tovarăși! Am învins și veți fi eliberați. Nimeni nu va putea împiedica acest lucru. Eu voi rămîne cu voi, pînă cînd toți, pînă la ultimul, veți fi puși în libertate». Tovarășii au înțeles și s-au liniștit.

Pe frontul de la Guadarrama, Pasionaria vorbeşte ostaşilor, înaintea unei bătălii din timpul războiului antifascist spaniol.

«Dacă rămîii cu noi — spuneau ei — avem încredere, aşteptăm». Poporul, însă, cerea din ce în ce mai insistent eliberarea deţinuţilor şi scanda numele meu. În cele din urmă, directorul închisorii, îngrijorat, m-a întrebat dacă sînt dispusă să iau asupra mea întreaga răspundere, în cazul că va pune în libertate pe deţinuţi. Am răspuns hotărîtă că da şi am ieşit cu toţii. Ce moment de neuitat!... Durere şi bucurie. Durere, provocată de pierderea tovarăşilor cărora nu le-a fost dat să trăiască această clipă; bucurie, pentru vieţile smulse din mîinile călăilor."

Dar, după victoria din februarie 1936, a venit iulie 1936. Cei cărora nu le era pe plac drumul pe care pornise Spania, adică drumul libertăţii şi al progresului, au uneltit împotriva Republicii. Şi urgia a început. Poporul spaniol, însufleţit de P.C.S., a opus forţelor coalizate ale fascismului spaniol şi ale reacţiunii internaţionale, o rezistenţă glorioasă care a durat aproape trei ani. In acele zile în care se hotăra soarta Spaniei, Dolores Ibarruri se afla în fruntea luptei, alături de Jose Diaz, secretarul general de atunci al P. C. S., (mort în 1942) şi de ceilalţi conducători ai partidului.

Cînd la porţile Madridului au ajuns trupele fasciste, ameninţînd „inima Spaniei", Pasionaria parcurge străzile oraşului, mobilizînd masele. Lozinca partidului prinde rădăcini, se transformă într-o uriaşă forţă: „No pasaran"[1]). Pasionaria se află printre cei care ridică fortificaţii în jurul oraşului asediat. În preajma bătăliilor, a fost văzută însufleţind ostaşii, pe fronturi acoperite de glorie, ca Madrid, Guadalajara, Toledo, Teruel, Ebro.

Pasionaria a apărat şi dincolo de graniţele Spaniei cauza dreaptă a poporului spaniol. La velodromul de iarnă din Paris, în 1936, zeci de mii de oameni care au ascultat cuvîntul ei înflăcărat au înţeles-o fără a cunoaşte limba spaniolă. Acolo, a rostit pentru prima oară cuvintele devenite celebre şi care întruchipau mîndria şi cinstea luptătorului spaniol: *„Mai bine să mori în picioare, decît să trăieşti îngenunchiat"*.

Dar, cu toată rezistenţa eroică a poporului spaniol, ce era sprijinit de U.R.S.S. şi de proletariatul internaţional, trădarea internă, manevrele reacţiunii internaţionale au dat o lovitură de moarte Republicii Spaniole. *„Se întorcea o pagină şi începea un nou capitol"* — spunea Dolores Ibarruri. Lupta trebuia continuată în alte condiţii. *„In interiorul ţării, în lupte clandestine în care te pîndeşte la tot pasul închisoarea sau moartea, ca şi în exilul forţat, P.C.S.s-a menţinut ca o fortăreaţă a antifranchismului, ca pildă pentru toţi ceilalţi."* In fruntea P.C.S., Pasionaria devine simbolul luptei pentru eliberarea poporului spaniol de sub jugul franchismului. Luptătorii comunişti din Spania sînt însufleţiţi de exemplul luminos al Pasionariei şi urmăresc cu mîndrie cuvintele ei: *„Comuniştii sînt ca oţelul; ei pot fi rupţi în bucăţi, dar nu pot fi încovoiaţi"*.

Dar numele lui Dolores Ibarruri nu este un simbol numai pentru poporul spaniol. Numele ei este înconjurat de dragostea milioanelor de femei din lumea întreagă, care au ales-o vicepreşedintă a F.D.I.F.

Aceste femei cunosc şi admiră viaţa ei închinată luptei pentru pace şi pentru viitorul luminos al copiilor lor. Ele admiră pilda femeii care a ştiut să îmbine răspunderea grea a conducătorului, cu datoria sfîntă de mamă. Ea este şi mamă de erou, deoarece erou a fost fiul ei Ruben Ruiz Ibarruri, căzut la Stalingrad, apărînd pămîntul sfînt al ţării sovietice împotriva hoardelor hitleriste. Impotriva aceloraşi hoarde pe care le înfruntase mai înainte, pe cîmpiile Spaniei, la vîrsta de numai 17 ani.

Pasionaria este în acelaşi timp o mîndrie a proletariatului internaţional, deoarece oamenii muncii de pretutindeni văd în ea pe luptătoarea dîrză, apărătoarea neprecupeţită a intereselor lor.

La a 60-a aniversare a naşterii sale, urăm lui Dolores Ibarruri ani mulţi de viaţă şi activitate rodnică pentru victoria măreţei cauze căreia i-a închinat viaţa.

---

[1]) „No pasaran" — „Nu vor trece" — lozinca cu care luptătorii din Spania au fost însufleţiţi în lupta împotriva franchiştilor şi a sprijinitorilor acestora.

Paul Eluard

In numele acestei desăvîrşite frunţi

În numele acestei desăvîrşite frunţi,
Al ochilor scăldaţi de-a mea privire,
Şi-al gurii ce primeşte sărutul meu acuma
Pecete pentru azi şi totdeauna;

În numele nădejdii închise în mormînt,
În numele durerii plîngînd în întuneric,
În numele jelirii stîrnind în urma-i rîsul
Şi-al rîsetelor care te sperie de moarte;

În numele acestui rîs cristalin din stradă
Şi-n numele blîndeţii unind a noastre mîini,
În numele corolei ce zămisleşte poama
Într-un pămînt frumos şi roditor;

În numele acelor zvîrliţi în închisoare,
Femeilor trimise-n deportare,
În numele tovarăşilor dragi
Măcelăriţi şi schingiuiţi
Doar pentru c-au luptat s-alunge bezna,

Sîntem datori, mînia să ne-o călăuzim
Spre-a ridica cu îndîrjire fierul
Să apere strălucitorul chip
Al celor fără vină, hăituiţi
Şi care pretutindeni vor învinge.

(Din ciclul „Intîlnirea cu nemţii" — 1942)

În romîneşte de **Virgil TEODORESCU**

SCRIITORI și CĂRȚI

ARAGON
COMUNIȘTII
VOL. V
SNEGHIN
ROMAN
CARTEA RUSĂ
Epopeea Sevastopolului
G. NEDOȘIVIN
TEORIA ARTEI
G. CĂLINESCU
AM FOST ÎN
CHINA NOUĂ
Radișcev

CÎNTECE ALE DRAGOSTEI DE PATRIE

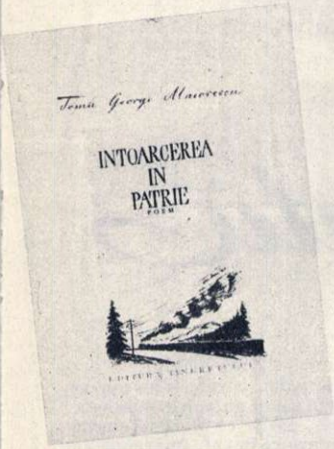

Cîntarea patriei, a pămîntului și a oamenilor ce înfrumusețează meleagurile noastre, prin comportarea lor eroică și prin efortul lor susținut, este una din temele preferate ale poeților noștri contemporani. Cel puțin trei din volumele apărute anul acesta au în centrul lor această cîntare. Victor Tulbure chiar își intitulează placheta: „*Lauda patriei*"; Tiberiu Utan simte, călătorind pe aceste plaiuri, chemarea neostoită a patriei; Toma George Maiorescu, în recentul său poem „*Întoarcerea în patrie*", face și el elogiul pămîntului natal și al omului nou, al prieteniei și dragostei între popoare, al patriei noastre și al țării socialismului: Uniunea Sovietică. Firește, fiecare din cei trei poeți (tineri cu toții; ultimii doi chiar la primele lor volume) realizează elogiul la intensități diferite, utilizînd mijloace felurite și evidențiind aspecte diverse, potrivit experienței lor de viață și personalității artistice ce-i caracterizează; fiecare încearcă însă să aducă ceva nou, inedit, în peisajul literaturii noastre actuale. Primii doi (Tulbure și Utan) sînt mai cunoscuți publicului cititor, întrucît prezența lor în periodicele beletristice a fost și este mai frecventă și mai susținută.

Toma George Maiorescu, după cinci ani de studii la Institutul de literatură „Maxim Gorki" din Moscova, ne oferă întîia sa lucrare de dimensiuni mai mari: „*Întoarcerea în patrie*".

După lectura plachetei, ai impresia că descoperi o personalitate artistică formată din două dimensiuni diferite, care receptează realitatea obiectivă în două moduri, diferite și ele. Pe de o parte, avem de-a face cu un poet ce cîntă cu patos măreția patriei noastre și a Uniunii Sovietice, pe de altă parte, cu un observator al realității, care înregistrează fenomene ce nu-i sînt încă suficient cristalizate. Pentru prima dimensiune, semnificative sînt versurile intitulate „*Revenire*", cu care se deschide placheta. Iată un fragment:

„Din drumurile-mi lungi,
din depărtare,
mă-ntorc la tine iar,
o, scump meleag.
Mi-e dragă-aici
și-o piatră,
și-o cărare,
și fumul alb al caselor mi-e drag".

Pentru cea de-a doua dimensiune, grăitoare sînt versurile adunate sub titlurile „Despărțire" și „Examenul". Eroul liric, conturat puternic în alte poezii, și filonul sentimental ce există pe prim plan, de pildă în „*Scrisoare*" (una dintre cele mai izbutite creații ale lui T. G. Maiorescu) sînt aici destul de mult escamotate. Realitatea e mai puțin poetizată (în sensul bun al cuvîntului) și mai mult reprodusă în datele ei nude, fără interpretări prea adînci. Poetul înregistrează fraze și atitudini, chipuri și sunete, într-o succesiune de descripții și dialoguri care nu prea diferențiază (cu excepția, poate, a muncitorului Nicu) nici caracterele personajelor obiective, nici pe acel al eroului liric. Lipsește aici ceea ce se cheamă, în termeni curenți, transfigurarea poetică a realității.

E limpede că autorul a intenționat să cînte mereu adevărul vieții: și atunci cînd pe primul plan s-a situat pe sine ca erou liric, și atunci cînd pe primul plan vrea să așeze datele obiective ale realității cotidiene. Numai că, poet liric prin excelență, Toma George Maiorescu izbutește să fie el însuși autentic și încărcat de suflu emoțional, atunci cînd nu-și strangulează emoția, ci, dimpotrivă, găsind cuvîntul cel mai adevărat, își lasă liberă simțirea, comunicîndu-ne-o ca în amintita „*Scrisoare*":

„Îmi scrii că rîndunelele-au venit,
Că-i primăvară—minunată-n țară,
Că-n stradă teiul vechi a înflorit,
C-asculți Kremlinu-n fiecare seară...
Dar tu-mi scriai cu slove ordonate!
Și literele astea
Nu-s de-o seamă...
De ce tot urcă, oare, tremurate?!
Nu ești bolnavă?
Ești bolnavă, mamă?"

În atari versuri, încărcate de conținut emoțional, poetul a găsit și modalitatea estetică cea mai potrivită temperamentului său literar și tematicii adoptate, spre deosebire de poemele care ne relevă cea de-a doua dimensiune, încă neînălțate la scara valorilor poetice, în stare de a emoționa la fel de profund pe cititor. Versurile din „*Scrisoare*", alături de cele din „*Revenire*" sau din „*Cîntarea pămînturilor*", reușesc să comunice temperatura sufletească ridicată a poetului ce elogiază patria. Am fi dorit însă să găsim același clocot sentimental (nu numai rațional) și atunci cînd se încearcă reprezentarea artistică a cîtorva figuri de muncitori reșițeni. Oare bătălia omului nou cu cerbicia naturii, sau cu rămășițele vechiului din conștiința noastră, n-ar fi meritat a fi transfigurată prin lauda nestingherită a poetului, o laudă de natura aceleia întîlnite în „*Cîntarea pămînturilor?*" Sensul prometeic al acestei bătălii ar fi permis unui poet de factura artistică a lui Toma George Maiorescu să exprime, la o înaltă și adecvată tensiune, sentimentele comune ale poporului nostru pentru eroicii muncitori din cetatea oțelului. Eroismul cotidian, devenit „fapt divers", trebuia contemplat în structura lui intrinsecă și comunicat cititorului în adevărata sa lumină, aceea de fenomen, totuși, „deosebit".

Nu e ușor de deslușit care vor fi căile de dezvoltare ulterioară a tînărului autor al „*Întoarcerii în patrie.*" E de presupus, însă, după parcurgerea volumului său de debut, că drumul lui Toma George Maiorescu, drum de pline și mature realizări, va fi indicat de poeme ca „*Scrisoare*", „*Revenire*" sau „*Cîntarea pămînturilor*".

Aurel MARTIN

Toma George Maiorescu — „Întoarcerea în patrie" — poem.

MINERII DE LA JIU

De curînd a apărut un nou roman istoric, primul dintr-o trilogie care își propune să înfățișeze o frescă a situației sociale, economice și politice a Transilvaniei de pe la jumătatea secolului al XIX-lea și pînă aproape de zilele noastre. În centrul acestei trilogii, se situează Valea Jiului.

Pe aceste meleaguri, pe lîngă vechile conflicte social-economice dintre iobagi și nobilii feudali, se vor isca necontenite ciocniri între feudalitate și noua orînduire socială, între burghezie și proletariatul care-și cerea dreptul la viață.

Ca pretutindeni, și înlăuntrul eterogenului imperiu habsburgic, burghezia în plin avînt cucerea temeinice poziții economice și politice. Conchistadorii banului cutreierau toate colțurile țării, pentru a descoperi noi surse de bogății, în care să-și investească cît mai productiv capitalurile lor.

Cu concursul larg al autorităților imperiale și cu bani peșin, ei jefuiră obștea petrileană de marile zăcăminte de cărbune ce-i aparțineau.

Bogăția carboniferă este valorificată nu numai cu băștinași, dar, mai cu seamă, cu zeci și sute de mineri specialiști, aduși de prin alte părți ale imperiului. Băștinașii care nu se integraseră în vîrtejul noului fel de viață sînt curînd măturați din cale. Este zguduitoare tragedia familiei Sluguț, căreia i se ia cu japca pămîntul de casă, pentru a se construi aci clădirile administrației miniere.

Scriitorul a urmărit și reversul problemei, reliefînd faptul că nici celor care se prind în „hora capitalistă", viața nu le oferă ceva mai bun. Destinul celor trei tineri prieteni de trudă ciobănească—Mihuț, Trif și Radu—este grăitor în acest sens. Primul, dornic de înavuțire pe căi lăturalnice și necinstite, devine agentul patronilor în rîndul muncitorilor, dar cade sub loviturile răzvrătitului Abasarabă; Trif, înspăimîntat de condițiile grele de muncă și înfiorat de soarta în care se zbate Fira Zăican, îndrăgită de el, se pustiește în creierul munților; iar Radu Zăican, deși se adaptează noului mod de trai, nu pierde totuși speranța să poată recîștiga, printr-o răscoală în masă a țăranilor și minerilor, fosta proprietate a obștei petrilene. Gîndul și nădejdea lui sînt ca, după ce se va ajunge la desființarea obligațiilor iobăgești, să se întemeieze o asociație obștească de exploatare a cărbunelui — înlăturîndu-se astfel exploatarea capitalistă. Dar — și autorul a lăsat să se întrevadă convingător acest fapt — în condițiile acelei vremi, planul lui era utopic și nu prezenta sorți de izbîndă.

Trebuie subliniată tratarea adîncă a problemei muncitorilor de diferite naționalități, aduși în Valea Jiului: unguri, germani, slovaci, polonezi etc. La început ei muncesc și trăiesc îngrădiți înlăuntrul crustei lor naționale. Cu timpul, însă, separatismul face loc prieteniei, în ciuda învrăjbirii promovate de stăpînire. Doar un pas îi mai desparte de înțelegerea faptului că ei au toți aceeași soartă, aceleași aspirații și aceleași tendințe de clasă. Cînd frămîntarea și revolta lor vor fi călăuzite de ideile progresiste ale lui Franz Jäger și ale minerului Radu Zăican, care se debarasează de utopism, fiind îndrumați de ideile socialismului științific — sperăm că volumele următoare vor lumina puternic acest fapt—atunci minerii vor deveni o parte integrantă a proletariatului conștient de menirea sa istorică, iar mișcarea muncitorească va înceta să mai fie spontană.

Romanul „Nedeia din Poiana Miresei" cuprinde o bogată documentare cu privire la străvechi instituții, azi dispărute: satul bătrînesc cu cneazul și juzii săi, ceata flăcăilor ce veghează la păstrarea datinilor, răbojul, ca arhivă a satului patriarhal, și însăși *nedeia*—tîrg local, anual sau bienal. Nu mai puțin bogată este documentarea folclorică. Cunoaștem interesante obiceiuri despre naștere, „credințare" (căsătorie) și înmormîntare, străvechea tradiție a Armindenului — sărbătoarea primăverii și a muncii — sau proverbele, zicătorile și manifestările ce au loc la șezători.

Scriitorul a știut să împletească firesc elementele de folclor romînesc cu acelea ale celorlalte naționalități, așa cum se împletesc între ele viețile muncitorilor de atîtea naționalități din Valea Jiului.

Al. VASILE

Nicolae Deleanu—„Nedeia din Poiana Miresei", roman, E.S.P.L.A — 1955.

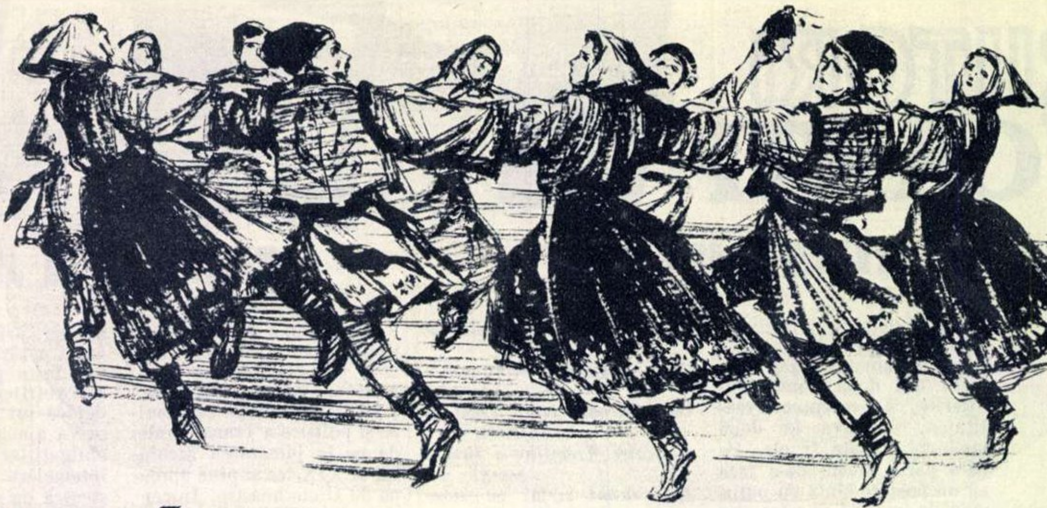

In fiecare an, o nuntă

Peste plaiurile moldovene, a coborît încă o dată iarna. A fost an de belşug pe meleagurile acestea. La crame, vinul toamnei ce a trecut mai fierbe încă, şi-n toate satele se pornesc acum nunţile. Aşa e obiceiul pămîntului: omul, după trudă, să petreacă, să se veselească. La vremea aceasta, ţăranii noştri iau drumul iarmaroacelor. Cîte fete de măritat, cocoţate acum în vîrful carelor, nu aşteaptă cu emoţie ivirea tîrgului pentru a-şi încerca lămîiţa şi a-şi alege tulpanul de nuntă ori sipetul în care-şi va orîndui zestrea?

Mai scot încă o dată răvaşul scris cu stîngăcie de mîna unui ţăran muncitor dintr-o gospodărie colectivă aflată în nordul Moldovei, în satul Frătăuţii Vechi.

„A fost an bogat — scrie el — hambarele ni s-au umplut de rod. Avem vin bun şi rachiu. Avansurile au fost împărţite. Veniţi la nunţile din iarna aceasta la noi, în colectivă. Vă aşteptăm sănătoşi şi cu bucurie".

★

Nunţi au fost din totdeauna pe meleagurile acestea. Deşi trudeau din greu un an întreg, oamenii nu scăpau prilejul de a nunti după strînsul bucatelor. Nunţi au fost în fiecare an, cu aceleaşi obiceiuri păstrate din moşi-strămoşi. Erau nunţi întemeiate pe dragoste, între tineri ce porneau să împărţească între ei o viaţă de muncă şi de cinste. Dar erau şi nunţi în care nu se depăşea cercul îngust al intereselor: bogătanii se înrudeau între ei şi nu îngăduiau încuscrirea cu cei mai săraci. Conflictele se ţineau lanţ. Şi, nu o dată, flăcăii săraci aveau de suferit. Sufereau ca şi Ion al Glanetaşului, cunoscutul erou al romanului lui Liviu Rebreanu. Oamenii se tîrguiau între ei pentru cîteva prăjini de pămînt şi zestrea fetei era socotită de la numărul cămăşilor şi al feţelor de pernă, pînă la orătăniile din bătătură. Cîte tragedii nu s-au consumat în tăcere în căsuţele mici, acoperite cu şindrilă! Fete date cu sila după bărbaţi bogaţi, altele rămase nemăritate fiindcă n-au avut zestre... Pasiuni înăbuşite de mentalitatea îngustă a satului, de zeci de prejudecăţi. Dar, nunţi au fost în fiecare an. S-a petrecut de amar, s-a petrecut de bucurie. Unii şi-au continuat viaţa lor săracă, alţii viaţa de huzur.

Nunţi sînt şi acum. De cinci ani de cînd mai bine de jumătate de sat a intrat în gospodăria colectivă, în Frătăuţii Vechi, în fiecare an, s-a petrecut la cîte o nuntă. Aşa e obiceiul, ca oamenii să cinstească cum se cuvine bucuria fiecărui membru al gospodăriei.

În prima toamnă după înfiinţarea colectivei, oamenii au jucat la nunta lui Costea Severin. Poate pentru că a fost prima nuntă în gospodărie, poate pentru că au fost avansurile mari şi roade multe în anul acela, sau unde perechea era nimerită, oamenii n-au putut uita nunta aceasta, care a ţinut trei zile la şir.

Costea era înscris în colectivă cu întreaga familie, de cînd luase fiinţă gospodăria. În fiecare dimineaţă, cînd trecea spre sediu, îi ieşea înainte, dinspre grădina bisericii, o fată care mîna din spate o vacă roşcovană şi leneşă. Fata îndemna vaca şi o ocăra mereu, că nu se mişcă mai repede. Fata era înăltuţă şi subţirică ca o trestie. De sub basmaua roşie, i se iţeau obraznici zulufii de păr blond şi avea nişte ochişori negri, care tot rîdeau şi te îmbiau la vorbă. Ce-i drept, era cam pistruiată pe nas, dar asta parcă-i dădea un farmec deosebit. Costea nu era nici el un flăcău pe lîngă care ai fi trecut nepăsător. Era înalt şi zdravăn, cu faţă smeadă şi păr negru ca pana corbului.

S-au cam urmărit ei din ochi şi şi-au zîmbit o vară întreagă. Pînă-ntr-o zi, cînd Costea a prins-o pe fată de mînă şi i-a vorbit.

Într-o seară, pe la începutul toamnei, casa bătrînei văduve Maria Stan era luminată ca ziua şi-n ogradă trăseseră două căruţe. Pe la porţi şi pe la fîntîni, femeile satului şuşoteau: „Flăcăul cel mare al lui Costea, cel din colectivă, a venit s-o peţească pe fata vădanei Maria. Iacă ce-o căutat; nu lua mai bine o fată din colectivă?..."

— Lasă, bre — spunea alta — o fi plăcut-o: E frumuşică şi tînără. Doar atît, că n-are decît cămaşa de pe ea. Crezi că bătrîna are vreo velinţă sau vreun oghial1) să-i deie?

— Da' ce-ar să facă acum? — se întreba o altă curioasă. O să intre şi ea în gospodărie?

În timpul acesta, părinţii bătuseră palma, ciocniseră un păhărel de rachiu şi sorociseră ziua nunţii. Văduvei îi dăduseră lacrimile de bucurie. Maria era ultimul ei copil. Bătrîna era stînjenită că nu prea avea ce-i da fetei, însă Costea nici nu voia să audă de aşa ceva. El abia luase avansurile de la gospodărie; luase cîteva mii de kilograme de grîu, păpuşoi, miere şi cîte altele.

Cumetrele satului au aflat a doua zi că nunta se va face la gospodărie; că acolo se taie porci şi se desfundă butoaie cu vin.

Nunta a început după datina locului.

Cu o zi înaintea cununiei, vorniceii au purces cu o ploscă de vin prin sat şi au poftit nuntaşii. Către seară, vorniceii, gătiţi cu flori la cuşme şi năframe cusute cu arnici la cai, împreună cu două femei tinere, au mers de au dus hainele miresei, care, după obicei, sînt darul mirelui. Mireasa i-a primit în capul unei mese încărcate cu bucate, înconjurată de fete, de druşte. Vorniceii au intrat şi, după ce „s-au închinat" miresei, au spus:

„Bună seara, jupîneasă,
Iacă haine de mireasă,
Pune mîna că ţi-i vina.
Nu ţi-i grabă cu luatu'
Cum ţi-a fost cu măritatu'?"

Au scos apoi plosca şi au cinstit, s-au cinstit şi ei, apoi au plecat din nou către casa mirelui, cu darul miresei: cămaşa de mire cusută în arnici alb. A doua zi, cînd au luat-o pe mireasă de acasă, n-a lipsit nici vechiul cîntec şoptit cu jale de un lăutar bătrîn:

„Taci, mireasă, nu mai plînge,
Las'să plîngă celelalte,
Că rămîn nemăritate".

S-a jucat trei zile „Trandafirul",„Bătrîneasca", „Periniţa"; s-a mîncat şi s-a băut. Satul întreg a chiuit.

...În anul următor, după împărţirea avansurilor, şi-a măritat o fată Domnica Nicolăică, care 18 ani a slugărit pe la curţile boiereşti şi care, fiind văduvă de război, şi-a crescut cu chin cele trei fete. Cînd a intrat în gospodărie nu avea nici casă.

— Unde să primim peţitorii — spunea ea fetelor. Aşteptaţi la anu', cînd, după avans, vom avea bani să vă pot da şi ceva zestre!

În al doilea an, Domnica nu numai că şi-a putut primi peţitori pentru Rozalia, fata mijlocie, în casă nouă dată de gospodărie, dar avea şi mobilă, şi sipete pregătite cu zestrea fetei. Rozalia lucrase şi ea în gospodărie. Făcuse vreo 300 zile-muncă. Împreună cu maică-sa, ridică vreo 3600 kg grîu, 3900 kg păpuşoi, 1600 kg secară, căraseră opt căruţe de cartofi şi multe altele. Zestrea Rozaliei fusese deci zilele ei muncă. Bida Gheorghe, băiatul cu care s-a măritat, era ţăran sărac dinafara gospodăriei. După nuntă, el a venit alături de nevasta lui, în rîndul colectiviştilor.

...Acum trei ani, un fecior al colectivistei Babalean Maranda, care lipsise o vreme din comună, i-a spus mamă-sii:

— Mamă, eu am cunoscut o fată, tocmai de lîngă Buzău, de la Mizil; e o fată bună şi mi-i dragă.

---

1) oghial = plapumă în Moldova.

Maranda a rîs:

— Vai de mine, mamă, da departe ai mai găsit-o! Dar dacă spui că ți-e dragă, adu-o aici. Om face nuntă în toamna asta și-oți munci amîndoi în gospodărie.

Așa au și făcut...

...Și acum doi ani, la nunta lui Ghiță Maftei bine s-a mai petrecut. A fost naș secretarul organizației de bază, Teodor Chiriac, un om care ține la chef și-i bun la snoave.

...Socotitorul gospodăriei, Nicolăică Inisei, trecuse de 28 de ani și era neînsurat. Flăcău „stătut“. Făcuse armata. Gospodăria îl trimisese la o școală de contabili, muncea cu spor și lua roade bogate. Umbla îmbrăcat orășenește și era socotit drept omul cel mai învățat din gospodărie. „Dar ce facem cu el, că e neînsurat?“ — se întrebau mereu oamenii. În socotelile țăranului nostru, un om ajuns la 28 de ani și neînsurat este un om fără rost.

Bărbatul se urnea anevoie. E drept că-i plăcea lui uneori să vorbească cu Maria Lavric, care făcuse o școală sanitară și devenise soră de ocrotire.

— Ce-ar fi să vă însurați o dată? — le-a spus într-o zi președintele, prinzîndu-i stînd de vorbă sub nucii din livadă. Iaca, în iarna asta, am vrea să jucăm la o nuntă.

Așa s-a întîmplat că și în al cincilea an colectiviștii s-au prins în horă mare, la o nouă nuntă.

În noua familie, bărbatul aducea ca spor al strădaniilor lui din anul acela multe zile-muncă și, în primul an, noua pereche și-a ridicat casa ei.

★

Doamne, ce orgie de culori! Toate vopselele pămîntului sînt strînse aici, în bătătura largă a gospodăriei. Fote verzi de catifea, fote negre, albastre sau roșii, încrețite în talie și cusute cu flori de mătase în toate culorile, ca florile cîmpului. Ii albe, ii de borangic subțiri, brodate și strînse în jurul gîtului cu șnur de mătase. Bondițe albe cu blană de dihor, bătute în flori, și atîtea ciubotele negre și roșii, încheiate cu șireturi strîns pe pulpe. Flăcăi în ițari albi întinși pe picior și cămăși lungi de pînză, cusute pe poale și în jurul mînecilor largi, cu flori mărunte. Brîiele late, care le încing mijlocul, sînt bătute în flori roșii ca macii. Poartă și ei bondițe de dihor și pe cap cușme brumării.

Se însoară Ion Druj cu Maranda lui Mitruț, amîndoi colectiviști. Se iubeau de mult, dar fiindcă Maranda a avut o soră mai mare, a așteptat să se mărite ea întîi. Au avut an de belșug. S-au împărțit cîte 8 kg de grîu la zi-muncă și 10 kg păpușoi. Hambarele gem de roade. Și-n anul acesta, s-au umplut budane de vin și bucuria n-are margini.

La gospodărie, s-au întins mese lungi, cu învelitori ca zăpada. Sînt așezate pîini rumene, cu miez alb și moale ca puful, din grîu de anul acesta. Plutește aburul sarmalelor făcute în foi de viță, al fripturilor rumenite și al plăcintelor moldovenești, zise cu poalele-n brîu. În bărdacile înșirate de-a lungul mesei, curge vin alb, din poamă tămîioasă și frîncușă. Curtea toată răsună de cîntec, de strigături, de șuierături și chiote prelungi. În toiul horelor și al bătutelor, se învîrt amețitor fotele înfoiate ca niște umbrele de toate culorile:

„Tot pe loc, tot pe loc,
Să răsară busuioc,
Busuiocul fetelor,
Dragostea nevestelor...“

S-au aprins becurile electrice. Lăutarii cîntă acum o romanță veche, pe sunete unduioase, tărăgănate. În capul mesei, lămîița miresei se apleacă. Mireasa lăcrimează de fericire și emoție. Soacra mare umblă cu o farfurie pe care s-a tăiat bucățele o găină friptă. Fiecare nuntaș ia cîte o bucățică și pune un ban. Așa e obiceiul, ca să curgă belșug mereu în casa tinerilor.

Fiecare colectivist își spune apoi darul ce l-a adus tinerei perechi și închină un pahar pentru fericirea ei. Și ce fel de daruri credeți că aduc ei? O vițică, două oițe, atîția saci de grîu, un purcel...

Ultimul, care închină pentru fericirea celor doi însurăței, e Moș Dumitru Ticu, paznicul gospodăriei:

— Să trăiți fericiți și în belșug. Noi, ăștia bătrînii — spune el — ne bucurăm că am trăit să ne vedem copiii fericiți. Bucuria revărsată pe meleagurile noastre fie veșnică! Și în fiecare an, mereu să jucăm la cîte o nuntă!...

Elena MĂRGĂRIT

Ilustrații de Radu VIOREL

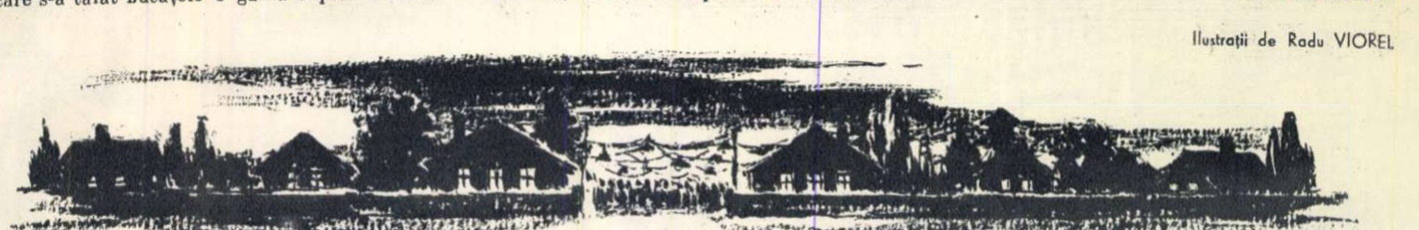

MEDALIONUL NOSTRU

LAXNESS — LAUREAT AL PREMIULUI NOBEL

„Există în lume o țară fără armată: Islanda“. Poporul acestei țări a vulcanilor și a ghețarilor, al acestei insule ascunse în cețuri și frămîntate de furtunile Atlanticului de Nord, și-a făurit de-a lungul zbuciumatei sale istorii o cultură majoră, afirmată ca atare încă la începutul evului mediu. Islanda este de altfel cunoscută ca o insulă a basmelor, leagănul unor fermecătoare creații artistice ale fanteziei populare — epopeile **saga**. Scriitorilor celor mai proeminenți ai Islandei, acelora care, în pofida celor mai aspre vicisitudini morale și materiale, au dus o luptă neîncetată pentru dezvoltarea culturii naționale, **saga** le-a fost izvor de inspirație și călăuză. Tradiția acestei culturi, pilda acelor înaintași, o continuă contemporanul nostru, marele scriitor islandez Halldor Kiljan Laxness.

Cititorii noștri își amintesc, desigur, de minunata schiță satirică „O întîmplare la Reykjavik“, publicată într-unul din numerele „Flacării“ din 1953. Lectorul romîn cunoaște însă în insuficientă măsură opera acestui creator, căruia i s-a decernat recent Premiul Nobel pentru literatură. Se știe la noi încă prea puțin despre luptătorul pentru pace Laxness, căruia Consiliul Mondial al Păcii i-a atribuit în 1953 Premiul Internațional al Păcii.

Născut în 1902, în casa unui cantonier din Reykjavik, Laxness și-a petrecut copilăria printre țăranii ținutului, cunoscînd truda lor dramatică pentru existență. Tînăr fiind, el începe să scrie versuri și povestiri și, colindînd diverse țări europene, suferă un timp influența curentelor literare la modă: simbolism, suprarealism. Din această perioadă datează „Caietul de poeme“. Anul 1932 este anul consacrării sale pe plan mondial, cînd publică „Salka Valka“, povestirea realistă despre viața unei așezări de pescari săraci Osseyri din Axlarfjord. Scrie apoi romanul „Oameni liberi“, pe care îl caracterizează singur, denumindu-l „Saga eroică“. Este povestea bietului Bjartur, țăranul care duce o luptă teribilă pentru o viață de bunăstare — la care nu poate ajunge decît vremelnic, în timpul primului război mondial. Aceasta îl face să privească războiul ca o binefacere; el se trezește însă, în cele din urmă, la realitate, cînd se ruinează. Prin eroul său, Laxness arată deșertăciunea iluziilor de a ajunge la o viață îmbelșugată în condițiile vitrege ale capitalismului.

În anii premergători celui de-al doilea război mondial, Laxness publică romanele „Lumina lunii“ (1937), „Castelul de vară“ (1938), „Casa poetului“ (1939) și „Frumusețea cerului“ (1940). În toate, Laxness se dezvăluie ca un scriitor profund realist. În timpul ultimului război mondial, cînd Islanda a fost ocupată de trupe engleze și americane, Laxness a scris trilogia „Clopotul islandez“, „Fata cu părul bălai“ și „Incendiu la Copenhaga“, a cărei acțiune se desfășoară la sfîrșitul secolului al XVII-lea. Aparent, evocarea aceasta a luptei Islandei pentru scuturarea jugului danez e o refugiere în trecut; în realitate, însă, ea era singurul mijloc de a arăta pe atunci poporului actualitatea luptei pentru independență națională. În 1946, apare romanul-pamflet „Stațiunea atomică“, fulminant și incisiv act de acuzare împotriva capitaliștilor islandezi, care au pus țara la dispoziția monopoliștilor străini, ca bază de război. Întreaga operă a acestui mare scriitor este populată de oameni care suferă și se bat pentru o viață demnă. De aci izvorăsc frumusețea și valoarea cărților lui Laxness.

Un glas de profet se face auzit în aceste cărți, glas care profețește țării libertatea, poporului o viață fericită. Este glasul luptătorului revoluționar care, cunoscînd realitățile Țării Socialismului — asemeni eroilor săi, țăranii din „Oameni liberi“, care află de revoluția din Rusia — cunoaște calea către adevăr. Laxness este un prieten credincios al poporului sovietic, despre ale cărui epocale înfăptuiri a scris în „Drumul din est“ (1933) și „Poveste rusă“ (1938).

Martin Andersen Nexo a spus cîndva: **„Literatura este un termometru care-ți permite să măsori nivelul cultural al unui popor. Dacă o țară care nu numără decît 130.000 de locuitori a putut să dea lumii un mare număr de scriitori eminenți, printre care un autor proletar și revoluționar atît de remarcabil ca Laxness, asta înseamnă că poporul său este un popor al cărui viitor este revoluționar“.**

În lumina acestui elogiu, nu ne apar viața și opera înseși ale lui Halldor Laxness ca o **saga** eroică?

Igor ȘERBU

DELHI, IERI ŞI AZI

— Însemnările unui ziarist —

de O. ORESTOV

Delhi, capitala Indiei, are o istorie bogată. Prin oraș și prin împrejurimile lui, sînt împrăștiate, urmele trecutelor epoci și ale dinastiilor dispărute.

În decursul istoriei, Delhi (sau acele așezări omenești ce se aflau odinioară pe locurile unde se înalță azi capitala Indiei) a fost supus de multe ori atacurilor și dărîmării. Orașul a fost cotropit, pe rînd, de Timur cel Șchiop, de armatele persane ale șahului Nadir și de cele ale maraților, iar apoi, de trupele engleze. De fiecare dată se prăbușeau zidurile unor palate și temple, apoi se înălțau altele — alături sau pe aceleași locuri. La Delhi s-a păstrat Fortul Roșu, unul dintre monumentele epocii Marilor Mogoli. Fortului Roșu i-a fost sortit să joace un rol de seamă în istoria Indiei. Impunătoarea cetate, cu ziduri de gresie roșie, dincolo de care se înalță palatele Marilor Mogoli, a fost construită în secolul al XVII-lea de împăratul Sah-Djehan. Timp de decenii, în sălile răcoroase ale palatelor și-n grădinile înfloritoare ale fortului își aveau reședința conducătorii musulmani ai Indiei. Nu întîmplător, pe una din bolțile de marmură ale palatului, stă scris în limba persană:

Dacă există rai pe pămînt,
El e aici, e aici, e aici...

Fortul Roșu a fost și martorul răsturnării lui Bahadur-șah, ultimul Mare Mogol. În anul 1857, cînd participanții la puternica răscoală populară duceau lupte sîngeroase, apărînd orașul Delhi de armatele engleze, Bahadur-șah se ascundea în mod laș dincolo de zidurile cetății, urzind mișelește un complot în cîrdășie cu colonialiștii. Căderea Fortului Roșu a însemnat sfîrșitul împotrivirii răsculaților din Delhi.

De atunci, pe teritoriul Fortului Roșu s-a instalat garnizoana engleză. Multe clădiri istorice au fost dărîmate; ele au fost înlocuite prin cazărmi sumbre și piețe pentru defilări.

Autorul acestor rînduri a trăit cîțiva ani în India în perioada dominației engleze. În anii aceia, India aștepta cu nerăbdare ziua cînd deasupra Fortului Roșu va flutura drapelul ei național. Această zi a venit, în sfîrșit, la 15 august 1947, cînd Jawaharlal Nehru a înălțat deasupra cetății drapelul portocaliu-alb-verde, drapelul de stat al Indiei.

★

În jurul fortului, au luat naștere cartiere cu populație numeroasă, făcînd parte din acel sector al orașului care se numește Delhi sau „City". În anii stăpînirii engleze, aici a trăit populația indiană a orașului. Ziduri vechi de piatră despărțeau cartierele indienilor de raioanele unde locuiau sahibii albi.

Englezii au construit pentru ei un oraș cu totul nou. Construcția acestui oraș a durat timp de 18 ani; lemnul a fost adus din Birmania, marmura din Jaypur și Baroda. Mii de muncitori au fost aduși din diferitele regiuni ale Indiei. Și, la 11 februarie 1931, a avut loc inaugurarea oficială a orașului New Delhi (Noul Delhi).

Noul Delhi are un aspect oarecum original. Așa cum a fost plănuit și construit, s-a urmărit un singur scop și anume, asigurarea maximului de confort pentru aparatul funcționăresc englez, care tăia și spînzura în țară. În centru, se găsește o piață rotundă — Konnowt Place — unde sînt concentrate toate magazinele, cinematografele, teatrele și restaurantele. Din această piață, se deschid în toate direcțiile străzi, care se aseamănă cu aleile unui parc; de ambele părți ale străzilor, în mijlocul unor grădini umbroase, sînt înșirate vile minunate. Pe aici nu trec nici tramvaie, nici troleibuse — sahibii englezi nu puteau suporta zgomotul. Aici nu sînt nici magazine, nici prăvălii — sahibii nu puteau suporta vecinătatea „indigenilor". Toată populația indiană din Noul Delhi consta din servitori — zeci de servitori la fiecare sahib.

În departamentul său de activitate, sahibul englez nu putea evita contactul cu indienii. Dar după ora cinci după-amiază, el pretindea ca nimic să nu-i mai reamintească de India. Drept garanție pentru aceasta, serveau tăblițele pe care scria „*Numai pentru europeni*" și care erau afișate la intrarea ștrandurilor, pe cîmpurile de golf, la hoteluri, cluburi...

O mărturie a disprețului pentru tot ce este indian o servesc denumirile străzilor din Noul Delhi, precum și statuile ridicate de englezi și care s-au păstrat (din păcate): străzile Curzon, Clive, Mintow și altele. Cine sînt acești oameni, ce au dat ei poporului indian în afară de robie colonială și umilință? Cine nu-și aduce aminte aici de faimoasele isprăvi „eroice" ale lui Robert Clive, unul dintre cei mai mari jefuitori ai Indiei, care se distingea chiar printre colonizatorii britanici prin lăcomia sa!

E curios să vezi pe case tăblița „Strada Curzon" — același Curzon care odinioară, vice-rege fiind, îi numea pe indieni „mincinoși" și „oameni de rasă inferioară" și care a căutat prin toate mijloacele polițienești posibile să înăbușe mișcarea națională de eliberare.

In Delhi, se află un loc pe care indienii îl păzesc și-l venerează. Este Radjghatul — locul unde a fost incinerat Mahatma Gandhi.

Am fost la Delhi în ziua de 30 ianuarie 1948, cînd un fanatic l-a ucis printr-un foc de revolver pe Gandhi. Acest foc de revolver a zguduit întreaga Indie.

Poți să fii sau nu de acord cu filozofia lui Gandhi, cu propovăduirea abținerii de la acte de violență. Noi, oamenii sovietici, nu putem fi, desigur, de acord cu învățătura lui. Dar cel care a trăit în India n-a putut să nu observe puternica influență pe care o exercita acest om asupra poporului. Este puțin probabil să se găsească în țară un sat, ai cărui locuitori să nu cunoască numele lui Gandhi. În sute de sate mici, undeva în mijlocul lor, se poate vedea, instalată pe un piedestal scund, o sculptură: Gandhi ținînd în mînă un toiag. În sudul țării, au apărut chiar temple în care statuile lui Gandhi au înlocuit pe zeii tradiționali. Nu se poate să nu se recunoască, de asemenea, rolul umanitar și binefăcător pe care l-a jucat Gandhi în zilele sîngeroaselor ciocniri religioase dintre hinduși și musulmani, ciocniri care au fost provocate de imperialiști în anul 1947. El a fost nepărtinitor în relațiile lui cu ambele comunități religioase și apărea adeseori în cele mai diferite raioane din Delhi, Calcutta și alte orașe, pentru a preîntîmpina masacre sîngeroase între frați.

★

În perioada anilor de independență, orașul Delhi s-a dezvoltat puternic. Au apărut clădirile mari ale diferitelor instituții de stat și științifice, s-au înălțat noi cartiere cu case de locuit. Delhi devine adevăratul centru politic și cultural al țării.

Ca un simbol al acestei noi pagini a vieții orașului, sînt porțile larg deschise ale palatului Raștrapati Bhavan, palatul președintelui. Acest palat monumental din Noul Delhi a fost cîndva reședința vice-regilor englezi, cetatea „sahibilor albi", inaccesibilă indienilor. Astăzi din ordinul președintelui Republicii India, Rajendra Prasad, poporul are acces zilnic în minunatele parcuri ale palatului. Dis-de-dimineață șiruri întregi de provinciali și locuitori din Delhi se îndreaptă spre grădinile palatului, pentru a admira minunatele flori și havuzuri, pentru a vedea cocorii, antilopele și peștii aurii, trimiși în dar de Ciu En-lai, premierul R. P. Chineze, lui Nehru, primul ministru al Republicii India.

Deasupra Fortului Roșu, fîlfîie drapelul național al Indiei, astăzi republică independentă, iubitoare de pace.

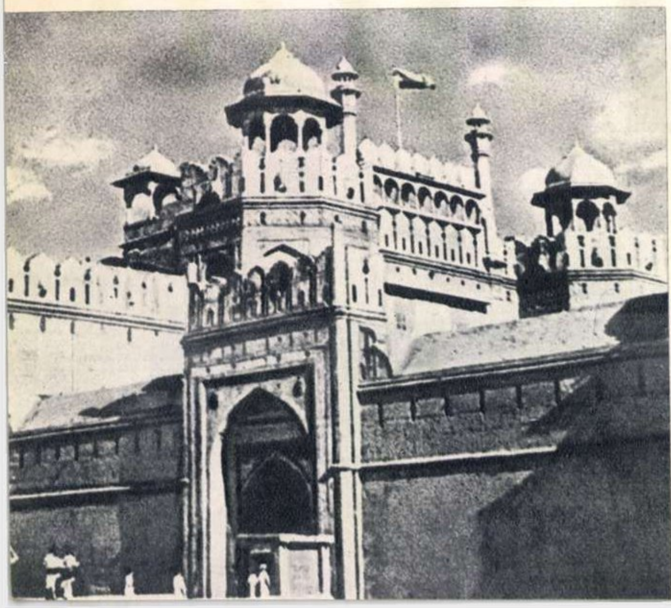

Sărbătoarea națională „Divali". În piață sînt instalate păpușile gigantice, reprezentînd pe regele demonilor, Ravana, și frații acestuia.

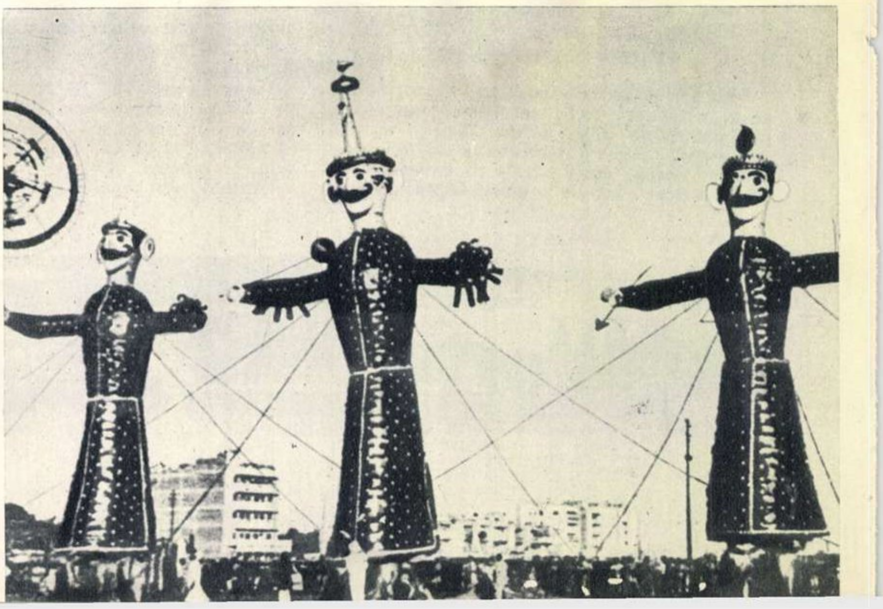

Cu fiecare an, crește importanța orașului Delhi ca unul din cele mai mari centre politice din lume. Glasul Indiei este din ce în ce mai ascultat în întreaga lume, iar reprezentanții ei joacă un rol de seamă la conferințele internaționale.

★

Guvernanții englezi nu au construit în capitală nici un teatru, nici o sală de concerte. Ei au ignorat cu încăpățînare arta națională indiană. În marile teatre din Noul Delhi, se jucau numai piese americane și engleze, iar rularea filmelor indiene era permisă numai în micile cinematografe din vechiul oraș.

Astăzi, în cele mai bune cinematografe din centrul orașului, rulează, în primul rînd, filmele de producție națională, în limbile popoarelor Indiei.

O însuflețire puternică în viața culturală din Delhi o aduc legăturile prietenești, care se întăresc din ce în ce mai mult, între India, Uniunea Sovietică și China Populară.

În India, reprezentațiile teatrale, concertele, expozițiile nu sînt accesibile încă decît intelectualității. O mare parte a poporului se distrează și se înveselește pe străzi.

Sărbătorile populare indiene sînt pitorești și zgomotoase.

Iată, bunăoară, „Divali", sărbătoarea focurilor; toate casele din Delhi sînt înfrumusețate cu sclipirile miilor de lampioane și ale becurilor multicolore. În grădini, explodează petarde, trosnesc focurile de artificii, se înalță rachete și fulgeră focurile bengale.

Pantomima anticei poeme epice „Ramaiana" durează trei zile. Într-un car alegoric, trece eroicul Rama cu soția sa, Sita, urmat de numeroși spectatori. În piață, sînt instalate trei păpuși uriașe, reprezentînd pe regele demonilor, Ravana, (care a răpit-o pe Sita) și cei doi frați ai lui.

Pe dinăuntru, aceste păpuși sînt umplute cu praful de pușcă al faimoaselor focuri bengale. Astfel, în cea de a treia zi, seara, ele sînt aprinse și demonii răi... pier în flăcări, cu zgomot și trosnete.

„Holi" este sărbătoarea glumelor și a culorilor vii. În această zi, trecătorii de pe străzi pot fi stropiți cu vopsele dizolvate și presărați cu prafuri colorate... Oamenii „cu experiență" știu ce îi așteaptă; de aceea, ei își îmbracă în ziua de „Holi" hainele cele mai vechi și uzate, întrucît nu pot scăpa de glumele tineretului. Și nu te poți supăra, pentru că ți se va spune: „Astăzi e doar Holi!"

Călătoria în India a tovarășilor N. A. Bulganin și N. S. Hrușciov, ca și călătoria lui Jawaharlal Nehru în Uniunea Sovietică, au adus noi și însemnate contribuții la strîngerea relațiilor prietenești dintre cele două mari țări: U.R.S.S. și Republica India. In fotografie: N. A. Bulganin vorbind la microfon pe aerodromul central din Moscova, cu prilejul plecării din Uniunea Sovietică a lui J. Nehru.

În zilele de sărbătoare, pe străzi și în parcuri, apar acrobați, dansatori pe frînghie, scamatori, îmblînzitori de șerpi, teatre volante de păpuși, maimuțe și urși dresați.

★

Și acum cîteva cuvinte despre clima Indiei, care fiind o țară mare, în diferitele ei regiuni există un climat diferit.

Întrucît este însă vorba despre Delhi, se poate spune, simplificînd, că aci iarna seamănă cu vara noastră, și vara propriu-zisă nu seamănă cu nimic...

Perioada căldurilor începe de la mijlocul lunii martie. În aprilie și mai, în capitală domnește o arșiță de nesuportat. Cerul nu-i acoperit de nici un nor; văzduhul e înfierbîntat; totul pare lipsit de culoare, alburiu, sub soarele dogoritor. Mercurul se apropie de 45° la umbră. La 40 de grade, oamenii respiră ușurați, spunînd: „În acest an, nu-i așa de cald", iar la 35 de grade spun că-i... „răcoare"...

Timpul cel mai greu de suportat este între orele 3-4 ziua. Doar treburi care nu se pot amîna scot pe locuitori din case la aceste ore. Deseori, se pot vedea în jurul orașului fîșii întunecate de nori negri, purtători ai unei ploi torențiale, dar în capitală se menține căldura și aerul continuă să rămînă uscat. Nu degeaba a luat naștere zicătoarea: „*Diavolul ține o umbrelă deasupra orașului Delhi*".

În luna iulie, dinspre golful Bengal, mussonul începe să gonească nori nesfîrșiți aducători de ploaie; pămîntul înfierbîntat răsuflă ușurat. Plouă dimineața, ziua, seara și noaptea. Căldura scade, frunzișul și iarba spălate redevin proaspete.

Mussonul asigură recolta în India de nord, dar orășenilor el le aduce noi neplăceri. Căutînd să se salveze de ploi, din ascunzișurile lor încep să se tîrască șerpii, scorpionii, scolopendrele, miriapodele; iar greierii și țînțarii, atrași de lumină, pătrund în casele de locuit. Este zăpușeală grea. Umiditatea atinge 90 la sută și corpul îți este tot timpul acoperit de transpirație... Probabil, cititorul și-a creat încă de pe acum o imagine nu prea plăcută despre climatul din Delhi. Dar toate „grozăviile" sînt compensate cu prisosință de „iarnă", adică de acea perioadă îndelungată — din octombrie pînă în martie — cu un timp minunat, cînd mai călduț, cînd mai răcoros.

În aceste luni, Delhi se învesmîntează în somptuoasa mantie a florilor. Plante decorative agățătoare, cu flori roșii, galbene și violete, acoperă gardurile și zidurile caselor; în noaptea de Anul Nou, în grădini plutește parfumul trandafirilor, narciselor și mixandrelor.

În luna decembrie, temperatura scade pînă la plus 5-6 grade; în iarna trecută a ajuns la un nivel „record": plus trei grade.

★

Desigur, în asemenea însemnări scurte, nu este cu putință să descrii totul. Dar principalul este că Delhi crește și se dezvoltă înspre mai bine, devine tot mai mult adevăratul centru național al marii țări.

(După „Ogoniok")

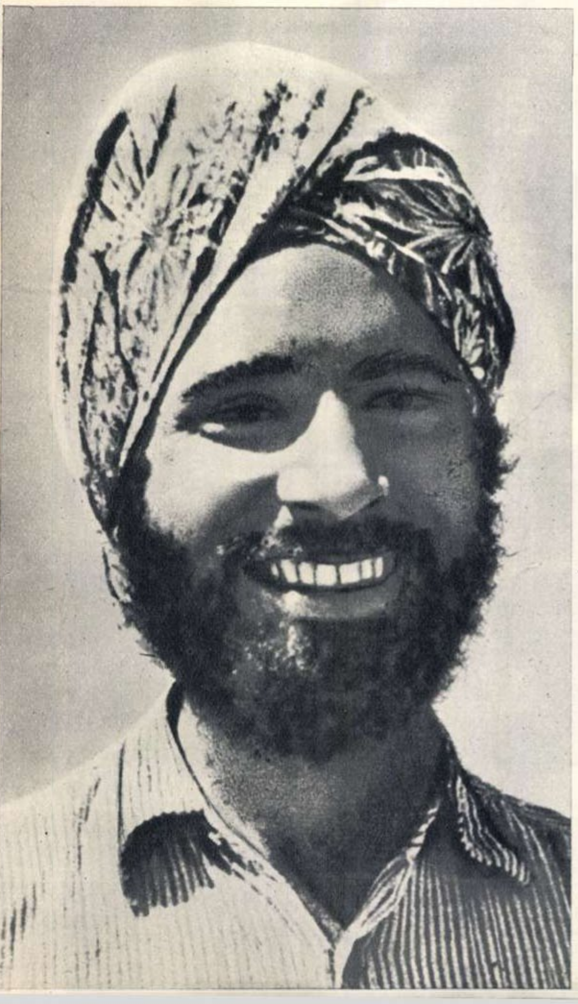

Harisng, muncitor indian.
←

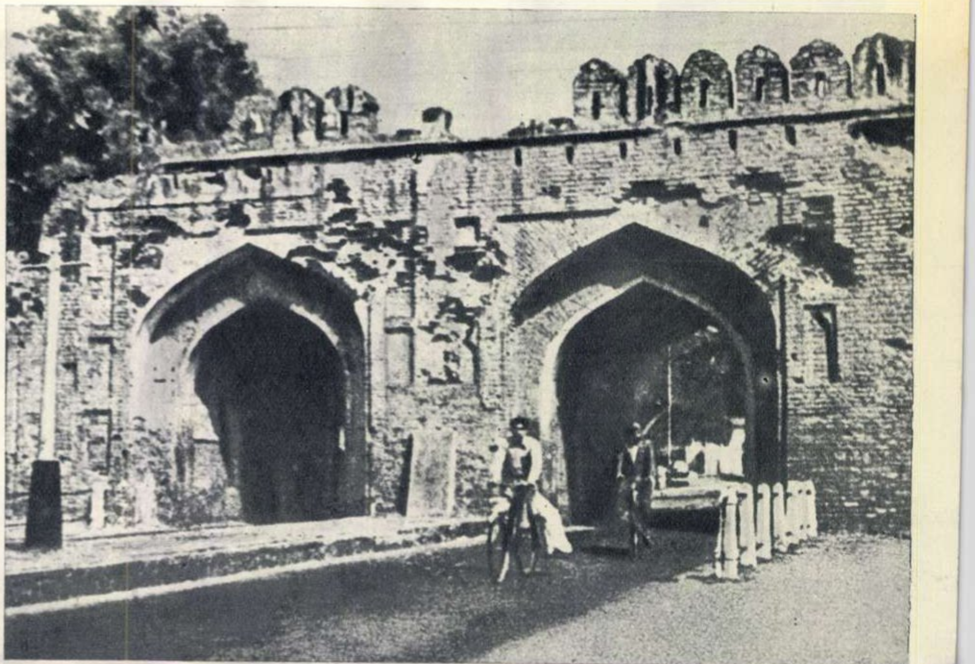

Porțile cetății Kașmir mai păstrează încă urmele obuzelor trase din tunurile engleze asupra orașului Delhi, în septembrie 1857, în zilele răscoalei populare împotriva dominației britanice.
↓

Asistența la deschiderea „Zilelor prieteniei romîno-franceze", care a avut loc la teatrul C. C. S. din Capitală, în ziua de 15 noiembrie a. c.

LA BUCUREȘTI...

La Muzeul de Artă al R. P. R. s-a deschis o expoziție de artă plastică franceză, cuprinzînd peste trei sute de piese — picturi, sculpturi și numeroase obiecte de artă decorativă. Fotografia de jos prezintă un aspect de la deschiderea expoziției. În medalion: asistența vizitînd expoziția

PARIS-BUCAREST
Revue de l'Association France-Roumanie

Coperta revistei „Paris-Bucarest", ce apare la Paris, ca organ al Asociației Franța-Romînia.

La Lettre perdue de Caragiale

MMUNIQUÉ
SIGNORET
MONTAND

MICROSILLON

POUR TOUT ACH

Un articol din săptămînalul francez „Les Lettres Françaises", consacrat prezentării comediei lui I. L. Caragiale, „O scrisoare pierdută", la „Théâtre de Poche" din Paris.

...ȘI LA PARIS

În a doua jumătate a lunii noiembrie...

La București și în alte orașe ale țării: un spectacol în al cărui program au figurat lucrări muzicale — vocale și instrumentale — piese de balet, recitări din operele poeților francezi; deschiderea unei expoziții de artă plastică franceză; spectacole la Teatrul de Operă și Balet al R.P.R. și la Opera de Stat din Timișoara cu „Lakmé" de Délibes, la Opera Romînă de Stat din Cluj cu „Carmen" de Bizet, la Teatrul de Stat din Timișoara cu „Bolnavul închipuit" de Molière, la Teatrul Armatei din Capitală cu „Nunta lui Figaro" de Beaumarchais, la Teatrul Maghiar din Cluj cu „Cyrano de Bergerac" de E. Rostand; organizarea unei zile a cărții franceze; concerte, conferințe etc....

La Paris: la libraria „Renaissance" s-a deschis, în cadrul „Zilelor cărții romînești", o expoziție cuprinzînd opere ale scriitorilor noștri I. L. Caragiale, Mihail Sadoveanu, Mihail Sebastian, Alexandru Jar, Marin Preda ș. a., traduse în limba franceză; întîlnire între oameni de știință francezi cu dr. Saragea, locțiitor al ministrului Sănătății din R.P.R., și acad. Benetato, ce se aflau la Paris venind de la Rio de Janeiro, unde au participat la un congres internațional; diferite manifestări cultural-artistice închinate țării noastre, la care a participat și o delegație reprezentînd cercurile artistice, științifice și culturale din Republica Populară Romînă; întîlniri sportive între voleibaliști francezi și romîni...

...In Romînia și Franța s-au sărbătorit „Zilele prieteniei romîno-franceze". Felurite și multiple manifestări au avut loc. Ele au relevat încă o dată tăria legăturilor tradiționale de prietenie ce există între cele două popoare, legături ce pot și trebuie să fie dezvoltate pe baza unei cunoașteri reciproce multilaterale.

Poporul romîn nutrește sentimente pline de simpatie față de poporul glorioasei Comune din Paris și al Rezistenței antihitleriste, față de poporul ce a dat omenirii străluciți apărători ai păcii ca Hugo și Zola, Jaurés și Barbusse, Romain Rolland și Joliot-Curie. Iar poporul francez ne privește cu aceeași dragoste, văzînd în noi un popor constructor al socialismului, cauza pentru care și-au dat viața și mulți dintre cei mai buni fii ai Franței.

Dovada cea mai vie a acestor sentimente reciproce ale celor două popoare este căldura cu care aceste manifestări ale prieteniei au fost primite, în Romînia ca și în Franta

Cu ocazia „Zilei cărții franceze", la libraria nr. 17 din Capitală s-a organizat un stand cuprinzînd opere ale scriitorilor francezi, precum și opere ale scriitorilor noștri, traduse în limba franceză.

Zilele prieteniei ROMÎNO-FRANCEZE 15-30 noiembrie
Ziua CĂRȚII FRANCEZE

Un punct luminos pe brațul liniștit al Dunării. Nu de mult, pe aci doar stuful își legăna săbiile. Azi, „Centrul de exploatare a stufului" de la Maliuc, regiunea Galați, pune în valoare încă o bogăție a țării.

Fotografie de A. MIHAILOPOL

Vedere din Oradea

Fotografie de Elena ZLOTEA

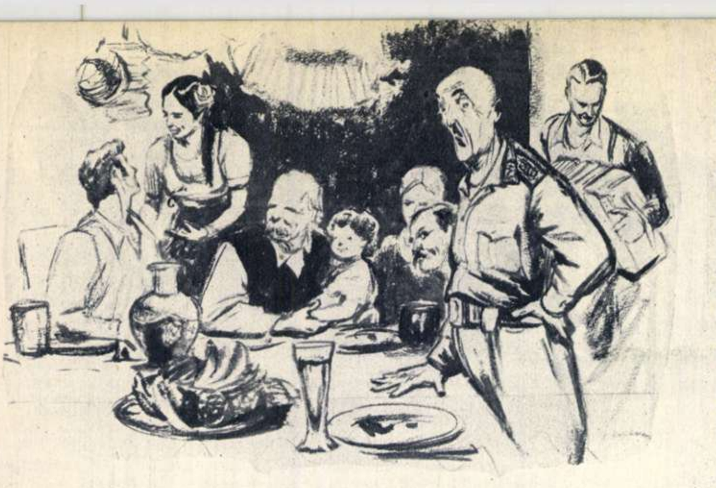

S-A FURAT UN TUN...

— schiță —

de Italo CALVINO

scriitor italian

Ilustrații de N. POPESCU

Regimentul a fost înzestrat cu tunuri noi. Soldații trebuiau să le încerce undeva pe cîmp. Artileristul Peducani află cu acest prilej că bateria se îndreaptă spre satul său natal.

Ajunseră în sat. Sătenii ieșiseră pe ulițe și priveau tunurile și soldații. Deodată, Peducani auzi:

— Uite-l pe Peducani!...

Și soldatul fu nemaipomenit de fericit.

După ce așezară tunurile, veni rîndul santinelelor să le păzească. Lîngă fiecare tun, un soldat. Peducani se propti și el lîngă un tun.

Cîmpia era umbrită de copaci cu frunzare verzi. Norii treceau peste tunuri și santinele, topindu-se în depărtări. Și Peducani se simțea nespus de fericit în aceste locuri atît de bine cunoscute, ce i se păreau acum nespus de frumoase. Dar iată că bucuria de a fi din nou aproape de ai săi se transformă curînd în chin. Să fii numai la cîțiva pași de casă și să n-o vezi! Să nu auzi fîșîitul furcilor care încarcă fînul, să nu le poți striga alor tăi: „hei, sînt aici!“ Și nici măicuței dragi să nu-i spui măcar bună ziua ... Nu-i acesta un chin cumplit? Dar în lungile luni de cînd era soldat, Peducani se obișnuise să rabde și să stea de veghe chiar și atunci cînd nu era nevoie.

Vestea că a venit Peducani străbătu satul și un grup de copii se și înfățișară să-l salute.

— Hei, Rico, așadar te-ai întors?...—îi strigară copiii.

— Da, dar numai pentru exerciții... Ce face mama?

Copiii, zărind tunul, uitară de toate și-l pipăiră pe toate părțile, năpădindu-l pe Rico cu întrebări:

— Ce-i ăsta?... Tun?... E al tău?... Și cum tragi cu tunul?

— Cum?... O, asta n-aș putea să vă spun... Abia a sosit din America!

— Și ce se împușcă cu tunul?

— Nici asta nu știu...

Peste puțină vreme, veni și mama soldatului, o bătrînică. I-a adus un coș cu smochine.

— O, Rico!... Ești așa de aproape de casă și nu vii să ne dai măcar bunețe!... O biată femeie bătrînă ca mine trebuie să gîfîie urcînd dealurile să-l vadă pe fiul său...

Și, plîngînd, îl îmbrățișă.

Rico îi spuse:

— Mamă, tu doar știi cum e cu serviciul...

Iată că nu trecu mult și veni și tatăl său. El strigă de departe:

— Numai tunurile astea ne-au mai lipsit! Au să ne strice ogoarele!

Și cum adusese niscaiva băutură, se chinui mult pînă îl făcu pe soldat să bea o stacană de vin.

Apoi au venit să-l vadă frații, cumnatele, vecinii. Chiar și frumoasa Manuellina se abătu, ca din întîmplare. Dar toți știau că, mai înainte ea fugise de la cîmp, acasă, să-și îmbrace bluza cea nouă. Cînd o văzu, Peducani se făcu roșu și abia îndrăzni să-i dea mîna.

Toți cei veniți făcură roată în jurul tunului. Stacanele cu vin se plimbau pe la buze și vorbele cu haz îi înveseleau. Peducani era fericit, dar se temea să nu treacă pe acolo vreun ofițer.

Înveselit, tatăl îi spuse:

— Ei, cum tot stai de pomană aici, ce-ar fi să vii pînă acasă. în sat.

— Nu pot să plec, doar păzesc tunul!

— Cine o să ți-l fure, mă?... Mai bine ne-ar fi trimis pucioasă pentru vie.

— Dar, tată, dacă trece un ofițer și vede tunul fără pază, intru la zdup...

— Eh, bine! Atunci înhămăm un bou și-l ducem acasă! Și așa, n-o să bage nimeni de seamă. Iar cînd pleci, iei tunul cu tine — îi spuse bătrînul Giaco.

Rico s-a codit, dar pînă la urmă tot au plecat cu tunul.

Acasă, Peducani a stat ca pe ghimpi. Doar ochii frumoasei Manuellina l-au mai înveselit.

Într-o zi, află că bateria pleacă. Soldatul se frămîntă cum să ducă tunul la brigadă.

Bătrînul Giaco îi spuse:

— Du-te fără el și o să vii să-l iei mai tîrziu. L-om păzi, că doar noi l-am plătit! Din impozitele noastre s-a cumpărat tunul!...

Peducani își luă în grabă rămas bun de la familie și se strecură pe neobservate în coloana gata de marș. Sublocotenenții numărau oamenii, tunurile... Cuiva i se păru că lipsește un tun.

— Am pățit-o—își zise Peducani.

Dar nici măcar cînd se văzură din nou în cazarmă, ofițerii nu avură certitudinea dacă lipsește sau nu un tun.

La cină, cînd Peducani stătea la rînd, cu gamela în mînă, să-și primească porția, sergentul de zi strigă:

— Soldatul Peducani e chemat la cancelarie!

Pe Rico îl trecură sudorile. Nici nu intră bine în cancelarie, cînd ofițerul îi spuse:

— Poți pleca acasă, ești fiu de invalid și ai fost scutit de serviciul militar!

Ce bucurie cînd îl văzură părinții! Seara, Rico și Manuellina s-au strecurat în hambar. Era o noapte cu puzderie de stele și sute de broaște se întreceau cîntînd. Iar în hambar, era cald și bine, căci Rico și Manuellina erau împreună...

★

Ei, dar pînă la urmă cei de la regiment constatară că totuși lipsește un tun. Se făcură cercetări secrete. Generalul Argirocastri, care se ocupa personal de anchetă, află că într-un sat se găsește la niște țărani, un tun. Colonelul fu de părere să se înconjoare casa și, în momentul oportun, să fie luată cu asalt, în așa fel ca țăranii să nu aibă timp să tragă cu tunul. Deviza generalului era însă: „discreție și diplomație!“ Așa se făcu că generalul, însoțit numai de un singur ofițer, plecă în satul lui Peducani, dînd astfel un exemplu de bărbăție și hotărîre.

Aflîndu-se întîmplător în ogradă, bătrînul Giaco îl întrebă pe general dacă vrea să cumpere brînză sau ouă.

Dar curajosul general, crezînd că țăranul vrea să-l ducă de nas, îi spuse:

— Sînt generalul Argirocastri! Aveți aci ascuns un tun... Să nu mințiți, că e-n zadar!... Știm totul!...

După ce răscoli bătătura, generalul trecu în livadă. Ajuns în fața unui smochin bătrîn, rămase ca trăsnit. Smochinele se culegeau cu tunul!

Giaco se frămîntase timp îndelungat cum ar putea să dea tunului o întrebuințare folositoare. Pînă la urmă, s-a gîndit să-i lege de țeavă o scară lungă. Zis și făcut. Se rotea gura tunului, se mișca și scara, și astfel puteai culege cu ușurință smochinele de pe rămureaua cea mai înaltă.

Generalul, văzînd bazaconia, țipă furios:

— Vreți cu tot dinadinsul să-mi faceți neplăceri? Eu sînt cu un an înaintea pensionării, iar vouă ce vă pasă dacă un scandal îmi distruge cariera!...

În războaiele ce le purtase, generalul Argirocastri pierduse mult material: vagoane cu încălțăminte, magazii cu provizii, regimente întregi dispăruseră. Dar totdeauna avusese o scuză: războiul! Acum, însă, n-avea nici un motiv; de aceea, presimțea că o anchetă i-ar fi fatală.

Bătrînul Giaco îl liniști:

— Nu vă amărîți, domnule general! O să facem noi să fie bine... Gustați pînă una alta cîteva smochine proaspăt culese.

★

În aceeași seară, în curtea lui Giaco avu loc o mică petrecere, la care fură poftiți generalul Argirocastri și aghiotantul său. Rico și Manuellina își serbau logodna. Mesele erau frumos aranjate; în pomi se legănau lampioane multicolore din hîrtie; acordeoniștii cîntau cîntece sentimentale și canțonete vesele, în timp ce Rico și Manuellina, îmbrăcați în haine de sărbătoare, priveau lumea, stingheriți.

După ce copiii recitară poezii, începu dansul. Ofițerii bățoși luară la joc toate fetele, iar flăcăii începură să fie geloși.

Generalul stătea la loc de cinste, lîngă bătrînul Giaco. Tihna și voia bună îl copleșiseră. Toată viața rîvnise această liniște și iată că acum o găsea printre oamenii aceștia simpli și inimoși. De aceea, își scoase cizmele și-i ceru lui Giaco niște papuci. Era o seară senină, plăcută și generalul nu voia să și-o strice din cauza cizmelor care îl strîngeau.

Petrecerea ajunsese în toi, cînd tunul, împins de brațe voinice, a fost tras în ogradă. Era împodobit cu frunze, crengi, flori și ciorchini de struguri.

— Repede cănile ...—strigă o voce groasă.

Oamenii se repeziră la gura tunului, umplînd cănile cu vinul roșu, care curgea pe țeava de oțel, ca dintr-o sticlă uriașă.

Generalul se uită la tunul care ajunsese bute de vin, apoi la aghiotantul său și, deodată, roșu de mînie, bătu cu pumnul în masă. Tunul lui să fie folosit ca un simplu butoi! Asta le întrecea pe toate!

Ocolindu-i pe oameni, se repezi la tun și-i dădu furios brînci. Tunul o luă pe o coastă la vale, prăpădind florile dintr-o grădiniță, legumele din straturi, dînd iama într-o vie și, lovindu-se pînă la urmă de un smochin bătrîn, îl făcu praf.

Giaco, privind paguba făcută de tun, clătină din cap și-i spuse generalului:

— Vedeți?... Totul a mers bine pînă nu v-ați amestecat dumneavoastră!...

Și privindu-l mustrător, adăugă:

— Cum și-a băgat nasul un militar, cum a ieșit totul pe dos!

Și, îndreptîndu-se spre grămada de fier și țăndări de smochin, îi mai spuse o dată:

— Voi stricați totul; de altceva nu sînteți buni...

În romînește de Dinu **MOISESCU**

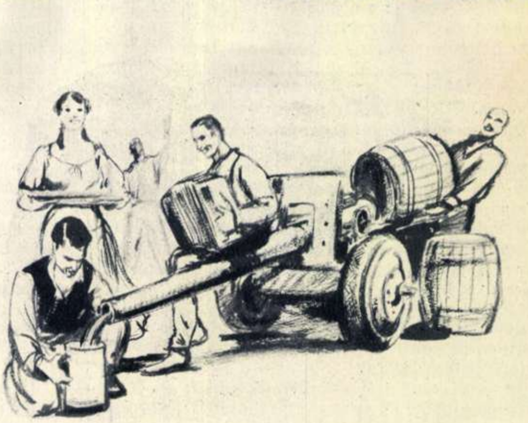

Am fost astronaut!

— povestire științifico-fantastică —

de Ing. Igor **SEVIANU**
și Vlad **DOBRENCOVICI**

Ilustrații de M. **ANANIA**

(Continuare din nr. trecut)

Un fel de sîsîit monoton îmi ținea tovărășie în această singurătate apăsătoare. Inima se liniști ca prin farmec, dar nu mă puteam gîndi la nimic. Emoția mă învinsese numai pentru cîteva secunde. Îmi revenii și începui să privesc în jur. Apăsarea continua să se facă simțită. „Așa și trebuie" — îmi spusei cu glas tare și propriul meu glas îmi plăcu. Ăsta este efectul accelerației... Cît timp va merge motorul, va exista accelerație... De ce m-oi fi speriat? Pe cuvînt, nu exista nimic neplăcut sau înspăimîntător în zborul acela... În față, racheta avea o fereastră. De la locul meu, nu puteam zări nimic prin ea. Lîngă ușă era atîrnat cel mai ciudat costum din cîte mi-au fost date să întîlnesc pînă acum. Costumul meu de astronaut, făcut special pe măsura mea!!! Dihania semăna cu un fel de sac, din aluminiu, de culoare gri, culoarea cea mai potrivită pentru spațiul interastral, deoarece ferește corpul omenesc de căldură, dar în același timp îl împiedică s-o piardă. La partea sa inferioară, costumul avea forma unei cozi de pește. Acolo unde în mod normal, se termină la glezne despicătura pentru picioare, era instalată o mică rachetă: tramvaiul interastral! Partea superioară a costumului avea două brațe, prevăzute la încheieturi cu articulații de aluminiu, aidoma solzilor de pește, menite să asigure mobilitatea mîinilor. Casca semăna leit cu cea de scafandru, avînd în față un vizor făcut din două sticle suprapuse. Între cele două sticle se afla o substanță specială, menită să oprească razele ultraviolete. Pe pieptul acestei ciudate uniforme interastrale, asemănătoare în multe privințe cu o armură medievală, era desenat un vultur. Emblema mea! Singura după care ceilalți astronauți puteau să mă identifice, deoarece în spațiul interastral, unde toți astronauții sînt îmbrăcați la fel, figurile neputînd fi distinse prin vizieră, desenul ține loc de carte de vizită. Falnică emblemă! Mă vedeam parcă îmbrăcat în acest costum și îmi venea să rîd de mine însumi. Totul era deci în ordine, din moment ce-mi venea să rîd.

Lîngă costum erau legate două butelii. Gazul din ele avea să-mi asigure respirația. Privii cronometrul; era aproape zece și patru minute. Deodată, în cabină răsună o voce, chiar a lui Mircea: „Alo, alo, totul e în regulă. Peste un minut, ai ajuns, „viteazule". Aparatul de radio din costum e acordat cu lungimea de undă a satelitului. Ești așteptat".

Era ultima comunicare de pe pămînt!

In acel moment, cronometrul arăta ora zece, patru minute și cincizeci de secunde. Deodată, sîsîitul aparatului încetă. Imediat îmi dispăru și senzația de apăsare. Motorul se oprise în mod automat. Era timpul să mă îmbrac și să mă pregătesc pentru ieșirea din rachetă. Desfăcui legăturile și vrui să mă ridic. Fără de vrerea mea, zburai ca un fulg în sus, lovindu-mă cu capul de peretele rachetei. Am rămas lipit de peretele de sus. Era o senzație unică, vi-o jur! Dar n-aveam timp de pierdut. M-am apucat cu o mînă de un mîner de forma acelora existente în tramvai și m-am tras spre el. Astfel, folosindu-mă de mînerele dispuse în toate părțile cabinei, ajunsei la costum. Intrai în el. Trebuie să fi avut o înfățișare puțin atrăgătoare: mie, în general, armurile medievale nu mi-au venit niciodată bine!... Mi-am potrivit aparatul semnalizator al eventualelor pierderi de oxigen, căștile de radio și laringofonul și mi-am tras peste cap uriașa cască de aluminiu.

Totul părea în regulă... Mi-am prins pe piept cele două butelii. Trăgîndu-mă din mîner în mîner, mă apropiai de fereastră. Priveliștea care mi se deschise în fața ochilor era uimitoare!... Ca o uriașă hartă, se învîrtea pămîntul. Se vedeau clar munții, cîmpiile, mările, orașele. M-am îndepărtat de fereastră. Era exact zece și cinci minute! Ținta fusese probabil atinsă... Apăsai un mic buton fixat pe partea dreaptă a costumului și în cască prinseră să răsune niște glasuri. Mă aflam în legătură radiofonică cu echipajul satelitului! În vid, radioul este singurul mijloc de comunicare. Folosind incomodul mijloc de deplasare a mîinilor — ca maimuțele — m-am apropiat de ușa cabinei. O clipă de ezitare, apoi am tras portița de ieșire din rachetă. Ați făcut vreodată parașutism? Nu? Atunci închipuiți-vă că vă aflați pe pragul unei ferestre situate la etajul douăzeci și că trebui să faceți un pas în gol. Cred că nu v-ar veni chiar atît de ușor, deși sub dumneavoastră se află, de bine de rău, tot pămîntul... Vă rog să mă înțelegeți și să nu zîmbiți ironic... În fața mea, deasupra, dedesubt, nu era nimic. Cît vezi cu ochii, numai gol. La o depărtare apreciabilă, în fața mea, o uriașă pînză de păianjen: satelitul! Asta era tot? Mă așteptam să văd ceva măreț, monumental... Și cînd colo o simplă rețea, ca pînza de păianjen, cocoțată la o mie și ceva de kilometri de pămînt. Apucîndu-mă de tocul portiței, m-am tras în pragul ei. M-am întors și m-am uitat spre vîrful rachetei. Ei, dar ce e asta? Mircea Pavel mă informase greșit? Racheta, spre marea mea bucurie, înainta mereu, îndreptîndu-se exact spre satelit. Într-adevăr, viteza ei nu era mare, totuși înaintam încet, dar sigur. Ura! Racheta mergea spre satelit! În cască, larma de glasuri nu mai contenea. „Cu atît mai bine — mă gîndii. Este un noroc neașteptat. Decît să umblu eu prin vid, în această armură caraghioasă, mă duce racheta mea drept la destinație"...

În momentul acela, un beculeț roșu, așezat în stînga vizierei mele, clipi de cîteva ori. El vestea că șeful satelitului vrea să comunice ceva important. O voce baritonală, plăcută, spuse:

— Bine ai venit pe satelit! Sînt șeful satelitului. Am emblema „pantera". De rachetă să n-ai grijă. O să stea cuminte pe loc pînă vom veni noi s-o remorcăm...

Eram mai emoționat ca niciodată.

— Vă mulțumesc... bine v-am găsit... Dar...

Nu apucai să-l lămuresc că n-avea nici un rost să plec din rachetă, din moment ce racheta tot mergea, ducîndu-mă spre ei. „Pantera" însă mă întrerupse.

— Hai, vino încoace! Ce stai? Ți-e frică?

Asta era culmea! După ce făcusem tot drumul ăsta, să mi se mai vorbească de frică!

Mă așezai cu capul în direcția satelitului și acționai cîteva clipe „tramvaiul" așezat în partea de jos a costumului. Datorită șocului, fui împins înainte. Lunecam în chip de stea, prin imensitatea pustiului din jurul meu. Deodată văzui în fața mea o armură plutitoare, care-mi venea în întîmpinare. Mă sucii cu picioarele spre satelit și acționai din nou „tramvaiul" prins de costum. De astă dată, șocul mă opri în loc. Agreabilă senzație să stai în vid! Cum te așezi, așa rămîi! Vrei să stai cu picioarele în sus? N-ai decît să te întorci. Vrei să te întinzi pe spate? Nimeni nu te oprește. Alături de mine, stătea, la fel de nemișcată, o uriașă bucată de fier. Trebuia să fi avut cel puțin 600 de kilograme. Pantera se opri lîngă mine:

— Fii bine venit! Să mergem pe satelit. Ne-am amuzat pe socoteala dumitale...

— Pe a mea? — întrebai puțin iritat.

— Iartă-ne, te rog, dar erai atît de nostim... Stăteai lîngă rachetă și nu aveai curajul să te miști...

— Dar nu era vorba de frică — protestai eu, sincer amărît de proasta impresie pe care o făcusem. Vedeți, racheta...

Voiam să-i spun că, din moment ce racheta tot mergea, n-avea rost să fac „voiajul" pe jos. Dar mă întrerupse din nou:

— Lasă, Vulture, nu-i nici o rușine. Pentru un om care vine prima oară aici, te-ai comportat excelent. Să mergem. Cu ocazia asta, vei lua și bucata asta de fier.

— Eu să o duc? Are pe puțin 600 kilograme...

— Ai rămas cu năravuri pămîntene... — îmi răspunse Pantera. Uiți că aici lucrurile își pierd greutatea datorită faptului că gravitatea e anulată? Cunoști semnalele? — mă întrebă.

— Desigur! — mă grăbii să-l liniștesc.

Era vorba de beculețul cel roșu și cel verde, așezate în dreapta și în stînga vizierei. În spațiul interastral, pot surveni accidente. Spre exemplu, un meteorit mititel îți poate găuri costumul, iar prin gaura formată, aerul va începe să iasă afară. Vă dați seama că un asemenea accident poate fi fatal? Uneori omul sesizează destul de tîrziu accidentul, cînd presiunea aerului din interiorul costumului scade mult sub normal. Pentru a preîntîmpina astfel de accidente, se instalează un beculeț în spatele lobului urechii și o celulă fotoelectrica în fața lobului. Celula fotoelectrică este în legătură cu beculețul verde din dreapta vizierei. La cea mai mică modificare a presiunii atmosferice, chiar atunci cînd omul nu sesizează încă accidentul, sîngele începe să-și modifice culoarea. Celula fotoelectrică înregistrează această modificare și aprinde becul verde. Fusesem prevenit de nenumărate ori că atunci cînd se aprinde beculețul verde, mă amenință un pericol și deci trebuie să cer ajutor.

— Mergi în urma mea — îmi spuse Pantera.

Ne apropiarăm de bucata aceea de fier. Șeful satelitului o apucă cu o mînă, apoi, așezîndu-ne în direcția satelitului, pornirăm.

Ajunserăm la satelit. L-am urmat pe șef, care, apucînd ușa de la intrare, o trase spre el. Ne-am urcat într-un fel de vestibul, destul de încăpător, ai cărui pereți, întocmai ca și în rachetă, erau complet îmbrăcați în saltele umflate cu aer. Șeful închise ușa ermetic. Încet, ne-am scos costumele. Scăpat din armura atît de puțin plăcută, răsuflai ușurat. Am întors capul spre Panteră. În fața mea, se afla un bărbat tînăr, de vreo 29-30 de ani, cu o înfățișare plăcută și cu ochii de un albastru puțin obișnuit. Pe buze probabil că-mi apăru un zîmbet, căci gazda mă întrebă rîzînd:

— Spune sincer: ce te-ai așteptat să vezi?

Bîiguii încurcat:

— Nici eu nu știu... mă așteptam...

— Și de fapt nu sînt decît matematicianul Nikolai Sergheevici Vladimov, șeful acestui satelit. Dă-mi voie să-ți urez, în numele primilor astronauți, „bun venit!"

De-a lungul pereților matlasați ai camerei, în afară de nenumărate mînere, nu se vedea nici o mobilă. Mă uitai pe fereastră. Abia atunci îmi dădui seamă că înăuntru arde lumina, iar afară-i noapte. Și doar pînă acum cîteva minute, afară nu era întuneric!

Nikolai Sergheevici îmi ghici nedumerirea:

— Peste o oră, va fi din nou zi. Pe satelit, ziua durează o oră și noaptea așijderea...

— Cum se poate asta? — bîiguii eu.

— Satelitul, rotindu-se în jurul pămîntului, ajunge cam la fiecare oră în poziția în care între soare și satelit se interpune pămîntul. Pentru noi, astronauții, acest fenomen reprezintă o eclipsă totală de soare, datorită pămîntului. Dar să trecem în satelit.

— Iertați-mă, dar nu înțeleg ce rost are acest vestibul? Servește drept vestiar?

— Nu, nu-i un vestiar, ci o cameră de trecere de la condițiile specifice ale vidului lipsit de oxigen, la cele obișnuite. Este, dacă vrei, un fel de ecluză. Oxigenul este foarte prețios pentru noi. A-l irosi zadarnic ar fi o crimă. Dacă n-ar exista vestibulul, în momentul în care s-ar deschide ușa satelitului, oxigenul ar năvăli afară și s-ar pierde în vid. Vestibulul nostru preîntîmpină acest lucru... Uite, ușa de acces e ermetic închisă; putem deschide ușa de intrare din vestibul în satelit. Aerul nu va mai ieși afară. Hai să mergem...

Nikolai Vladimov deschise ușa a doua. Trăgîndu-ne de mînere, am trecut în corpul principal al satelitului.

Satelitul era locuit de aproape 80 de oameni, care-l construiseră din rachetele de tip special, demontabil, cu care veniseră sus. Acum, construcția se apropia de sfîrșit. În interior, laboratoarele erau complet amenajate, iar unele dintre ele își începuseră chiar activitatea. Am zăbovit timp îndelungat în laboratoarele de astronomie, astrofizică, fizică, meteorologie, televiziune și radio. Am privit cu atenție oamenii care se mișcau, trăgîndu-se de mînere cu ușurința și obișnuința cu care cei mai mulți dintre noi își aprind o țigară. Părea într-adevăr că se născuseră să-și trăiască toată viața aici. La ora 22, deci aproape după douăsprezece ore de la sosirea mea, însoțit de Nikolai Vladimov și de fizicianul Dan Teodoru, un compatriot, am intrat în clubul satelitului. Era o încăpere spațioasă, mobilată cu gust, în care astronauții își petreceau timpul liber. Fotolii moi, canapele largi, scaune tapisate își așteptau oaspeții. Și, deși unii dintre astronauți păreau a ședea, fotoliile moi nu se înfundau sub ei. Oamenii erau mai ușori decît fulgul!

— Statul în fotoliu e un fel de joacă la noi — rîse Dan Teodoru. Oamenii preferă să se întindă de-a dreptul în aer. E mai comod, mai odihnitor.

— Satelitul nostru e numai la începuturile sale — prinse apoi să-mi vorbească Nikolai Vladimov, în timp ce-mi scoteam bloc-notesul din buzunar. Curînd de tot, vom crea aici condiții de viață asemănătoare cu cele de pe pămînt. Vom imprima satelitului o mișcare de rotire, ceea ce va atrage apariția unei gravități artificiale. Atunci ne vom putea mișca normal, fotoliile își vor recîștiga rolul pierdut, vor deveni necesare și covoarele, și scrumierele. În fine, viața aici va fi ca pe pămînt...

— Și ce probleme vă propuneți să studiați? — întrebai eu. Cititorii noștri vor dori să cunoască cît mai multe din activitatea și proiectele echipajului satelitului.

— Nici aici n-am scăpat de reporteri... — rîse Nikolai Sergheevici. Problemele noastre sînt multiple. Vom verifica dacă există canale pe Marte și vom studia petele schimbătoare de pe lună. Se va lămuri complet fenomenul aurorelor polare, stabilindu-se dacă ele provin în urma unor bombardamente de protoni sau de electroni din soare. De aici, vom lua spectograme ale pămîntului și ale altor planete și, prin compararea lor, vom putea obține date precise în ceea ce privește compoziția chimică a planetelor. În laboratoarele noastre va fi studiată gama complexă a problemelor, privind tehnica vidului și cristalografia. În fine, meteorologia...

Cineva îl chemă pe Nikolai Sergheevici.

— Continuăm altă dată. Acum, odihnește-te. Trebuie să fii obosit. Ne vedem mai tîrziu.

Și Vladimov ne părăsi, lăsîndu-mă în tovărășia lui Dan Teodoru.

— Ce-ar fi să continui acum? — îl rugai. Crede-mă că nu sînt de fel obosit!

— Fie! — se învoi Teodoru. Ai văzut pămîntul de sus, nu-i așa? De aici noi nu prevedem timpul, ci îl vedem! Vedem unde se nasc vînturile și norii. Cu ajutorul televiziunii, vom transmite aceste imagini pe pămînt. Și pentru că veni vorba de televiziune, datorită retransmițătorilor instalați pe satelitul nostru și pe încă doi, a căror construcție va începe în curînd, un singur emițător de pe pămînt va putea acoperi, cu programul său, tot globul. Tot datorită sateliților, se vor putea realiza transmiterea telegramelor și stabilirea legăturilor telefonice fără cablu între două puncte de pe pămînt situate la mare distanță.

— Extraordinar! — murmurai uluit.

— Și apoi, satelitul va servi drept escală pentru călătoriile interplanetare, voiajul fiind mult mai ușor pornind de pe satelit, decît de pe pămînt, fiind nevoie de o viteză mai mică la decolare. Curînd de tot, vom începe construcția astronavei. Ea va fi construită în întregime din piese sosite de pe pămînt, dar nu va vedea niciodată pămîntul...

— Va trebui să revin atunci, ca să iau parte la primul zbor.

— Pînă atunci, treci la odihnă. Este ora 23.

N-am protestat. Călătoria, emoțiile, lucrurile văzute, impresiile culese, toate mă obosiseră. Somnul nu putea să-mi facă decît bine.

★

Cînd mă deșteptai, afară era lumină. Ceasul arăta 9 și un sfert. Mă grăbii să-mi îmbrac armura, care îmi păru acum mult mai puțin îngrozitoare, și mă hotărîi să ies afară. M-am îndepărtat de satelit, oprindu-mă lîngă o bucată de rachetă, pe care „un cavaler“ în armură se străduia s-o desfacă. Am privit soarele. Ardea sus, cocoțat pe un cer negru. Era soare și totuși cerul era de noapte. În jurul soarelui, clipeau, mult mai strălucitoare decît pe pămînt, milioane de stele. Un spectacol unic! Era și noapte, era și zi! Departe, uriașa minge a pămîntului se rotea încet. Ce-or fi făcînd oamenii acum? Dar colegii mei de redacție? Desigur, s-or fi convins că nu sînt viteaz în ghilimele...

Iată o pată cenușie, urmată de un colț de continent. Apoi apăru o cizmă muntoasă. Dar asta e Europa: Oceanul Atlantic, Spania, Italia, Carpații, Romînia!.. Acolo, e, desigur, Bucureștiul. Ca pe o uriașă hartă, pămîntul își descoperea pe rînd mările, oceanele, continentele... Deodată, deslușii în cască o voce subțire, tremurătoare:

— Sînt „Leul“. Pierd oxigen, nu mai pot ajunge la satelit!

Săracul „Leu“, prin ce emoții trece! Probabil că un meteorit microscopic îi găurise costumul. După voce, trebuie să fi fost foarte tînăr. Privii îngrijorat spre satelit, într-acolo unde lucrau oamenii, încercînd să deslușesc care dintre ei poate fi „Leul“. Auzii în cască dispozițiile precise pe care le dădea Nikolai Vladimov: „Căutați Leul...“ Dar unde-o fi? Și, culmea... trebuia să se întunece. Se apropia ciudata noapte de o oră. Pe întuneric, Leul va fi și mai greu de găsit! Privii spre bucata de rachetă aflată nu prea departe de mine și ochii mi se opriră speriați pe leul desenat pe costumul celuia care lucra în preajma ei. Întunericul devenea din ce în ce mai mare. „Nu-l vor putea găsi atît de ușor. Va muri. Numai eu sînt aproape de el“. Am acționat în grabă „tramvaiul“ — cum îmi place să-i spun — și m-am oprit lîngă el. „Eu tot am două butelii de oxigen. Am să-i dau una și, împreună, vom ajunge la satelit“. Mi-am scos o butelie și, cu mișcări repezi, i-am montat-o... Ce-a fost mai departe nu știu...

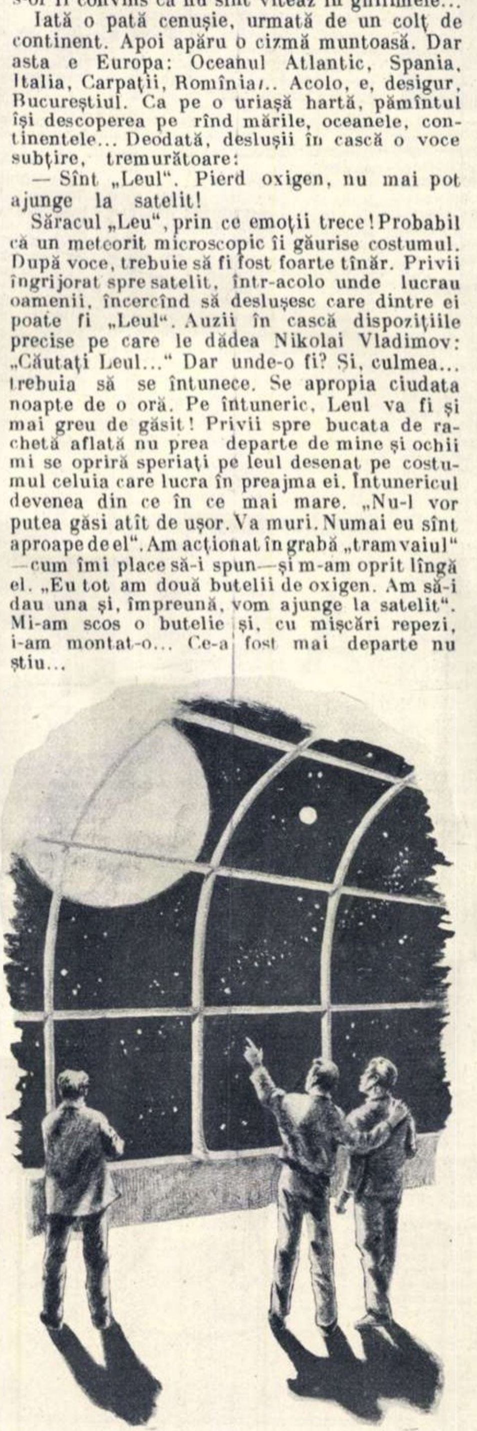

Cînd m-am trezit, mă aflam în satelit. Lîngă mine, stătea o fată, care mă privea îngrijorată. Nu-mi scăpă nici oftatul ei de ușurare, nici zîmbetul care-i lumină tot chipul, atunci cînd, deschizînd ochii, o întrebai mirat:

— Ce-a fost cu mine?

— Nimic... Era să te sufoci. Ai vrut să mă salvezi pe mine și ai pățit-o dumneata.

— Vasăzică, dumneata ești „Leul“! Nu mi-aș fi închipuit...

În clipa aceea, intră Dan Teodoru.

— Bine, domnișorule, ce-ai făcut? De ce ți-ai dat butelia de oxigen?

— Cum de ce? — mă revoltai. „Leul“ era în pericol. Începuse să se întunece, fiecare clipă era prețioasă și eu să fi stat cu două butelii de oxigen?

— Care două?

Dan Teodoru păru în culmea mirării.

— Cum care două? N-aveam două butelii cu mine? Parcă nu toți astronauții ar avea două butelii!

Dan Teodoru și fata izbucniră în rîs.

— Bravo! Nici nu știi ce conțin buteliile! Bravo! Păi, una e de oxigen și cealaltă de heliu. Aci heliul ține locul azotului. Tocmai butelia de oxigen ai dat-o! Mare cavaler mai ești! Acum să te lăsăm singur. Trebuie să mergem să aducem racheta cu care ai venit.

— De ce să fiu părăsit? — mă simțeam atît de bine în tovărășia „Leului“... — Pentru ce să aduceți racheta? Nu-i nevoie! — Protestai eu.

— Ba e nevoie — spuse fata zîmbind. Ne trebuie proviziile... căci noi, imaginează-ți, mîncăm zilnic.

— Dar nu trebuie s-o aduceți! Vine ea singură...

Și văzînd nedumerirea zugrăvită pe fețele celor doi astronauți, continuai, străduindu-mă să fiu cît mai convingător:

— Vine racheta singură! Vă spun eu! De cînd am plecat din ea, mi-am dat seama că vine exact spre satelit. Încă o oră, două, trei și e probabil aci...

— Ce? — strigară amîndoi și, apucîndu-se de cîte un mîner, își făcură vînt și dispărură.

— Ce s-o fi întîmplat? Ce le-am spus? La urma urmei, de ce s-au speriat? Oricît m-am chinuit, în răstimpul celor aproape două ore cît am stat singur, să dezleg acest mister, n-am reușit. În sfîrșit, apărură Nikolai Vladimov și Dan Teodoru.

— Dar unde-i „Leul“? — întrebai eu speriat. Sper că nu s-a întîmplat din nou ceva cu ea?

— Fii pe pace... Descarcă racheta dumitale.

Nikolai Vladimov mă privi încruntat.

— Și spui că știai mai de mult că racheta vine exact spre satelit?

— Sigur — replicai calm.

— Și de ce nu ne-ai spus?

Mă înfuriai de-a binelea.

— Parcă m-ați lăsat? Mai eram încă în rachetă cînd am vrut să vă spun că n-are nici un rost s-o părăsesc, din moment ce tot vine spre satelit, dar nu m-ați lăsat să vorbesc și apoi m-ați jignit, spunînd că mi-e frică să merg prin vid. V-am dovedit că nu mi-e!

— Dar era să distrugi toată munca noastră! Dacă nu opream la timp racheta, în maximum două ore ea străpungea satelitul. Racheta nu era prea bine reglată și, în loc să se apropie numai de noi, venea de-a dreptul peste noi.

— Și cum ați oprit-o? — spusei eu, cu un glas mic și înfricoșat.

— Cu o altă rachetă. Potrivindu-ne viteza după a ei, am lovit-o ușor. Șocul a oprit-o pe loc. În tot cazul, era s-o pățim... Calmează-te.

— Eu zic să sărbătorim acest eveniment — propuse repede Dan Teodoru, dorind să-mi vie în ajutor.

— Bună idee — îl susținu Vladimov.

Și astfel se face că, la ora 21, fu serbată în sala clubului salvarea satelitului de ciocnirea cu racheta. Serbarea fu însă pentru mine un prilej fericit să-mi iau rămas bun de la satelit, de la locuitorii lui, de la „Leu...“ La ora 6, am părăsit satelitul. În momentul în care mă instalam în racheta ce avea să mă ducă înapoi pe pămînt, simții o sinceră părere de rău că părăsesc atît de curînd acest imens laborator cosmic.

M-am reîntors în țară, zăbovind doar o singură zi la Institutul de Cercetări Astronautice din Moscova. Cînd mi-am revăzut colegii de redacție, mi-am dat seama că șterseseră ghilimelele din dreptul poreclei mele de viteaz...

Tov.
Ion Constantin
Str. Albinelor 6
Roşiori de Vede

Răspundem cititorilor

DESPRE OPERA LUI ILYA EHRENBURG

Prin materialul de mai jos, răspundem tovarăşului Ştefan D. Ion din Bucureşti, care şi-a manifestat dorinţa să cunoască unele date din activitatea literară a scriitorului sovietic Ilya Ehrenburg.

Ilya Grigorievici Ehrenburg s-a născut la 27 ianuarie 1891 la Kiev. Copilăria şi-a petrecut-o la Moscova, unde a urmat liceul. Ehrenburg şi-a început de timpuriu activitatea literară, făcîndu-şi debutul în presă încă din 1910. Drumul său de creaţie a fost un drum lung şi anevoios — de la primele versuri, scrise sub influenţa decadentismului rus şi francez, şi pînă la operele de maturitate ale unui mare scriitor luptător pentru idealurile omenirii iubitoare de pace şi libertate.

Activitatea scriitoricească a lui Ehrenburg este foarte fecundă. În 1921 apare primul său roman, „Aventurile extraordinare ale lui Julio Jurenito", şi în 1923, cel de-al doilea roman, „Trustul D.E., sau istoria distrugerii Europei", ambele constituind pamflete biciuitoare, prin care scriitorul, fără a vedea încă limpede căile de luptă împotriva capitalismului, îl demască totuşi fără cruţare.

În 1924 apare volumul de nuvele „13 pipe", în care Ehrenburg înfăţişează pentru prima oară soarta oamenilor simpli. El scrie apoi „10 cai putere" (1929) şi „Frontul unic" (1929), lucrări în care se îmbină elementele de reportaj cu cele de roman.

Reintors din străinătate după îndelungate călătorii, Ehrenburg urmăreşte cu o sete nepotolită viaţa nouă din patria sa. Acestor minunate realităţi sovietice le dedică el „Şi a fost ziua doua" (1932) şi „Pe nerăsuflate" (1934), romane consacrate zugrăvirii oamenilor celor dintîi mari construcţii din anii primului cincinal. Creaţia lui Ehrenburg este de aci înainte vădit dominată de trăsăturile realismului socialist.

În această perioadă, el publică culegerea de reportaje „Cu ochii unui scriitor sovietic", pamfletul „Pîinea noastră cea de toate zilele" (1932), reportajul fotografic „Parisul meu", volumul de reportaje „Spania" (1932), culegerile „În afara armistiţiului" (1936) şi „Călirea spaniolă" (1938), precum şi romanul „Ce-i trebuie omului" (1937).

O etapă însemnată în maturizarea ideologică şi artistică a lui Ehrenburg o constituie „Căderea Parisului" — roman scris în 1941, în ajunul Marelui Război pentru Apărarea Patriei. Romanul oglindeşte evenimentele petrecute în Europa între anii 1935-1940, prezentînd forţele populare din Franţa, ce se ridică la lupta împotriva cotropitorilor hitlerişti şi a complicilor lor.

La 22 iunie 1941, o dată cu primele focuri de armă ce au răsunat la graniţele ţării sovietice, a început o nouă etapă a activităţii lui Ehrenburg.

Zi de zi, în paginile ziarelor sovietice au apărut reportaje despre fărădelegile hitleriştilor, chemări înflăcărate la rezistenţă.

Rolul activ jucat de publicistica lui Ehrenburg este confirmat de ura cu care vorbeau fasciştii despre el. În cîteva ordine ale lui Hitler, se vorbea despre Ehrenburg ca despre unul din cei mai crînceni duşmani ai fascismului.

Parte din operele publicistice din această epocă au fost strînse ulterior în trei volume intitulate „Războiul". În acelaşi timp, Ehrenburg a continuat să scrie şi poezii, care au fost strînse în volumele „Versuri despre război" (1943) şi „Copacul" (1947).

Dar generalizarea artistică profundă a acestei epoci de ciocnire armată între lumea capitalismului şi lumea socialismului biruitor a fost încununată prin romanul „Furtuna", scris în anii 1946-1947.

De o largă popularitate se bucură şi romanul „Al nouălea val", roman închinat apărării păcii şi democraţiei, roman care demască pe aţîţătorii la război.

Articolele lui Ehrenburg şi cuvîntările rostite la Congresele partizanilor păcii — ca membru în Biroul Consiliului Mondial al Păcii — sînt modele de publicistică înflăcărată şi convingătoare.

Ilya Ehrenburg se bucură în Uniunea Sovietică de o mare preţuire. El a fost ales deputat în Sovietul Suprem al U.R.S.S. şi al R.S.F.S.R. Pentru activitatea literară desfăşurată în timpul Marelui Război pentru Apărarea Patriei, a fost decorat cu ordinul Lenin. Romanele „Căderea Parisului" şi „Furtuna" au fost distinse cu premiul Stalin, gradul I; la împlinirea a şaizeci de ani de la naşterea sa, Ehrenburg a fost decorat cu ordinul Steagul Roşu al Muncii.

Cărţile lui Ehrenburg sînt editate în mari tiraje, în douăzeci şi cinci de limbi, în Europa şi Asia, în America şi Australia. Cititorii din ţara noastră, alături de oamenii cinstiţi din toată lumea, îi poartă lui Ilya Ehrenburg o adîncă preţuire pentru munca lui plină de abnegaţie, închinată cauzei socialismului şi păcii.

CE SÎNT ANTIBIOTICELE?

Prin materialul de mai jos, răspundem la întrebarea pe care ne-a pus-o tov. Kulişca Stana, muncitoare la fabrica textilă „Griviţa".

În 1929, savantul englez Alexandru Fleming, efectua o serie de cercetări în legătură cu diverse tipuri de stafilococi, microbi care se găsesc în diferite infecţii. Pentru aceasta, însămînţase pe plăci speciale cu mediu nutritiv (plăci Petri, un fel de cutii de sticlă) diverse tipuri de stafilococi. Din timp în timp, aceste plăci erau examinate pentru a se vedea evoluţia coloniilor microbiene şi, astfel, în mod fatal, acestea erau expuse contaminării cu diverse microorganisme din aer.

Şi iată că, într-o zi, un eveniment ciudat întrerupe monotonia cercetărilor îndelungi: pe una din plăci s-a dezvoltat o cantitate de mucegai verde, iar Fleming constată că: „acele colonii de stafilococi care se găseau alături de marea colonie de mucegai, devin oarecum transparente şi suferă o liză[1]). Ceea ce era o colonie bine dezvoltată de stafilococi s-a transformat în propria ei umbră". Sporii unei ciuperci — identificată mai tîrziu ca fiind Penicillium Notatum — aflaţi în atmosferă, au căzut pe placa de cultură şi, dezvoltîndu-se în colonii, au omorît microbii care se aflau acolo. Ulterior, s-a descoperit că microbii nu erau omorîţi de ciuperca propriu-zisă, ci de o substanţă chimică secretată de ea.

Substanţele secretate de unele plante, fiinţe superioare sau microorganisme, şi care au un efect distrugător asupra altor microorganisme (microbi etc). se numesc antibiotice (de la anti = contra şi bios = viaţă).

Sîntem deci martorii unei adevărate lupte pe viaţă şi pe moarte între microbii ce dăunează organismului şi „microbii antagonişti" care nu sînt altceva decît microorganismele ce secretă antibiotice. Felul în care antibioticele acţionează asupra microbului este variat; toate au însă, pînă la urmă, acelaşi efect de oprire a dezvoltării coloniei microbiene, efect denumit „bacteriostatic". Astfel, unele antibiotice au o acţiune de oprire a diviziunii celulare la bacteria respectivă; celulele incapabile de a se mai divide mor, încetul cu încetul. Alte antibiotice tulbură mecanismul respirator al celulei bacteriene, care „se sufocă". De obicei, antibioticul este o substanţă cu o structură chimică asemănătoare cu o altă substanţă indispensabilă vieţii celulei bacteriene, pe care datorită acestei asemănări, o poate înlocui, şi astfel celula, lipsită de substanţa respectivă, moare precum ar muri şi organismul omenesc lipsit de oxigen.

În afară de această acţiune „bacteriostatică" (acţiune de distrugere indirectă a bacteriilor), unele antibiotice pot avea, atunci cînd sînt întrebuinţate în concentraţii mari, şi o acţiune bactericidă, adică de distrugere directă a celulei bacteriene. Savanţii sovietici Troiţki şi Persina au observat că, în acest caz, diviziunea celulară oprindu-se, celula se măreşte foarte mult, ajungînd de 20-30 ori mai lungă. Crescînd şi mai mult, membrana celulară se subţiază, se rupe, şi conţinutul ei se revarsă. Din celula bacteriană, rămîne doar o umbră palidă, păstrînd conturul celulei moarte.

Un efect nedorit al acţiunii antibioticelor este faptul că, în urma unui tratament repetat sau îndelungat cu un antibiotic oarecare, microbul devine rezistent faţă de acesta. Şcoala sovietică de microbiologie consideră că aceasta se petrece datorită faptului că microbul ajunge să secreteze o substanţă ucigătoare, distrugînd antibioticul. Doar alt antibiotic, de altă natură, ar mai putea avea vreo putere asupra microbilor deveniţi rezistenţi. De aici s-a născut necesitatea descoperirii de antibiotice noi. Într-adevăr, în lupta dintre om şi microb, penicilinei i-au urmat streptomicina, aureomicina, teramicina etc.

Aspect din marea sală a fermentatoarelor de la fabrica de penicilină ce se construieşte în Moldova. Viitoarele cadre de chimişti-operatori sînt instruite în vederea cunoaşterii manipulării agregatelor.

Realizările din domeniul substanţelor antibiotice ne îndreptăţesc să afirmăm că ştiinţa va reuşi, în viitorul apropiat, să stîrpească infecţiile microbiene cu ajutorul noilor produse scoase din însăşi lumea microbilor.

---

[1] topire

IORDANIA

Tovarăşii M. Pompiliu. din Bucureşti, şi S. Ceampuru, din Alexandria, solicită un articol documentar despre Iordania. Răspundem prin materialul de mai jos.

Asemenea Nilului, „rîul binecuvîntat" care prin revărsările sale periodice — fertilizînd pămîntul unei întregi ţări, în mijlocul celui mai arid pustiu — a dat lumii una din cele mai vechi şi interesante civilizaţii, Iordanul a dat şi el viaţă unei ţări în plin deşert al Arabiei. În vechime ţara se numea „Ţara din valea rîului Iordan". Este cunoscută mai tîrziu sub numele de Transiordania, iar la sfîrşitul anului 1949 îşi schimbă denumirea în Iordania.

Relieful ţării este variat, cuprinzînd platouri înalte, deşerturi nisipoase şi văi roditoare. Pe mica suprafaţă de 96.500 km p, populaţia cultivă tot felul de fructe şi zarzavaturi, care satisfac cerinţele de aprovizionare nu numai ale Iordaniei, ci constituie şi o rezervă pentru export în ţările arabe vecine. În oazele fertile, populaţia se ocupă, pe lîngă agricultură şi grădinărit, şi cu păstoritul nomad. Locuitorii Iordaniei, în număr de 1.300.000, sînt de origine arabă. Majoritatea arabilor care locuiau în Palestina, în urma delimitării din 1949, s-au refugiat pe teritoriul Iordaniei.

Din punct de vedere economic, Iordania este o ţară înapoiată, cu puternice rămăşiţe feudale. În ultimii doi ani, însă, au avut loc unele transformări în ceea ce priveşte modernizarea ţării şi unele tendinţe de dezvoltare a comerţului. Un indiciu al acestor transformări îl constituie, în primul rînd, capitala ţării, Ammanul, care pînă în 1949 era un mic şi neînsemnat orăşel, iar astăzi numără peste 30.000 de locuitori, fiind şi un important centru comercial.

Pînă în 1918 Transiordania mai era încă un sandjac (district) supus imperiului otoman. În timpul primului război mondial, ţara a fost ocupată de armatele engleze, iar după terminarea războiului, pe teritoriul ei s-a format un emirat, care a intrat în 1922 sub mandat englez. Peste şase ani, Anglia a încheiat cu emirul Transiordaniei un tratat tipic colonialist, prin care punea sub controlul ei deplin politica externă, finanţele şi forţele armate ale ţării. În iulie 1941 acest tratat a fost completat cu un articol care permitea Marii Britanii să-şi menţină trupe pe teritoriul Iordaniei. În timpul celui de-al doilea război mondial, Transiordania a servit ca un foarte important cap de pod al forţelor armate engleze în Orientul Mijlociu. Peste cinci ani, în martie 1946, Anglia declară Transiordania independentă şi-şi retrage mandatul, impunîndu-i însă un nou tratat, prin care dreptul ei de a-şi menţine trupe pe teritoriul ţării era de fapt consolidat.

Ca şi multe alte state din Orientul Mijlociu, Iordania constituie obiectul unei surde dispute între Anglia şi S.U.A. Pricina acestei rivalităţi o constituie, aici ca şi în întregul Orient Mijlociu, rezervele de petrol, care în această parte a lumii însumează mai bine de jumătate din resursele petrolifere ale ţărilor capitaliste. Capacitatea sondelor este de o sută de ori mai mare decît a celor din S.U.A. Cît priveşte mîna de lucru, se ştie că în condiţiile exploatării coloniale, ea e foarte ieftină. In disputa pentru petrolul Orientului Mijlociu, trusturile americane le înlătură treptat pe cele engleze; de la 76% cît deţinea Anglia în 1939, a scăzut în 1952 la 33%. pe cînd extracţia S.U.A. a crescut în aceeaşi perioadă de la 17% la 59%.

După eşuarea planului cercurilor imperialiste, de creare a aşa-zisului „comandament al Orientului Mijlociu", în care urma să fie inclusă şi Iordania, se fac în prezent încercări insistente (în special din partea Marii Britanii) pentru atragerea Iordaniei în blocul militar anglo-turco-irakian. In acest scop, unul dintre cei mai aprigi susţinători ai acestui bloc, Djelal Bayar, preşedintele Turciei, a făcut recent o călătorie în Iordania. Poporul Iordaniei este însă ostil aderării ţării lui la orice fel de pacte agresive. Vizita preşedintelui Turciei a fost întîmpinată cu puternice manifestaţii de protest în oraşele Amman, Irbid, Hebron, Nablus şi Zerca.

Atitudinea ostilă a poporului Iordaniei faţă de politica blocurilor militare agresive şi adeziunea lui la o politică de pace şi de înţelegere între popoare izvorăsc din necesităţile luptei acestui popor pentru lichidarea înapoierii economice a ţării şi a jafului colonial, pentru independenţă naţională, pentru libertăţi democratice.

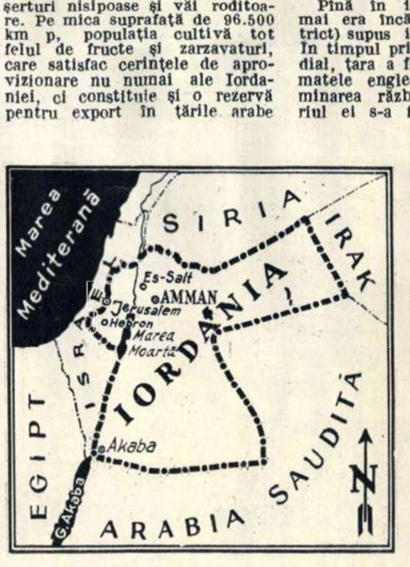

ISTORICUL CEASORNICULUI

Cu acest articol, răspundem tov. Aurel Moldoveanu din Bistriţa, care doreşte să ştie unele lucruri din istoricul ceasornicului.

Aparate de măsurat timpul — alcătuite însă pe alte principii decît cele din zilele noastre — au fost cunoscute cu aproape 5.000 de ani în urmă. Fără îndoială că erau departe de perfecţiune, că arătau timpul foarte relativ şi că se foloseau numai în timpul zilei. Primul ceasornic a fost pomul. S-a observat că umbra pomului se schimbă în funcţie de poziţia soarelui pe boltă. Acele ceasornicului erau pomul şi umbra lui pe pămînt. Pornind de la aceasta, cu 2700 ani î.e.n. chinezii au construit primul aparat de măsurat timpul. El era alcătuit dintr-o sferă în care era împlîntat un băţ. La marginea sferei erau nişte grămăjoare de pietre, aşezate la intervale regulate, ce corespundeau unei scurgeri de timp de aproximativ două ore. Acest interval se numea „Keh“ şi era împărţit, la rîndul său, într-o sută de subdiviziuni, corespunzătoare minutelor. Keh-ul, ca unitate de măsură a timpului, s-a menţinut pînă la sfîrşitul veacului al XVIII-lea în Franta.

Pe la 600 î.e.n., se foloseau şi de către asirieni nişte aparate solare de măsurat timpul. Ceasuri solare paralele cu ceasurile cu nisip se întîlnesc mai apoi la toate popoarele antichităţii. În acelaşi timp apar ceasurile cu apă, menţionate pentru prima oară în textele asiriene. Aceste ceasuri erau alcătuite dintr-un vas găurit în fund, prin care trecea o ţeavă mică ce se termina într-un alt vas. Ţeava reglementa scurgerea apei la intervale regulate, corespunzătoare minutelor. Apa se aduna în vasul de jos, în care se afla o plută de lemn avînd înfiptă în ea un băţ divizionat. Aceste diviziuni corespundeau Keh-urilor. Cu 300 ani î.e.n. egiptenii construiesc primele ceasuri cu apă, cu cadran.

Ceas de pe vremea lui Ludovic al XV-lea. (Din colecţia meşterului ceasornicar Sebastian din Bucureşti).

Istoria citează un astfel de ceas cu ornamente din alamă aurită — pe care sultanul Harun-al-Raşid l-a dăruit lui Carol cel Mare. Acesta a fost şi primul ceas semnalizator: la fiecare oră se deschidea o uşă, prin care o bilă de metal cădea într-un vas de alamă, indicînd ora exactă.

Ceasornicul, aşa cum îl cunoaştem noi astăzi, apare la sfîrşitul veacului al X-lea. Inventatorul ceasornicului mecanic este călugărul Gerbert, devenit apoi papa Silvestru II. Orologiul construit de el a funcţionat 13 ani într-o biserică. De acum înainte, vom întîlni în turlele bisericilor ceasornice create cu scopul de a vesti credincioşilor orele de slujbă. Printre acestea, se află construcţii deosebit de interesante. Heinrich von Wick a construit un asemenea ceasornic pentru Carol al V-lea. Acest ceasornic a dat, după 200 ani, semnalul începerii măcelului din noaptea Sf. Bartolomeu. Cu timpul, ceasornicele încep să se perfecţioneze. Se introduc mecanisme de alamă, gonguri, se fac ceasornice pentru locuinţe, iar în anul 1500 apare primul ceas de buzunar, cunoscut sub numele de „Oul din Nürnberg“. El este creat de ceasornicarul Henlein şi este construit pe principiul arcului încordat. În 1352, la Strassburg, se construieşte primul ceas cu figuri, cu un mecanism foarte complicat. Cu 200 ani mai tîrziu, fraţii Iosias şi Isac Habrecht din Schafhausen creează un ceas care arata minutele, zilele, înregistra anii, sărbătorile mari, mişcările pămîntului, soarelui şi lunei, şi era plasat în mijlocul unei bolţi cereşti pe care erau trecute stelele, pînă la cele de ordinul 6. Dar ceasornicul fraţilor Habrecht n-a funcţionat decît 5 ani şi nimeni nu s-a încumetat să-l repare. Abia peste 3 secole, un ceasornicar francez l-a readus la viaţă.

Maiştrii ceasornicari au realizat de-a lungul vremii adevărate opere de artă. E cunoscută măiestria ceasornicarilor din Schwarzwald (Pădurea Neagră), din Schafhausen (Elveţia), din La Chaux aux Fonds (Franţa), care au creat ceasuri-statuete, ceasuri-bijuterii, ceasuri însoţite de reproduceri pe porţelan ale unor tablouri celebre etc. În aceste centre s-a întemeiat o adevărată tradiţie, familii întregi transmiţînd, din generaţie în generaţie, meşteşugul ceasornicăriei. În special în Elveţia, ceasornicăria e ridicată la rangul de meserie naţională şi ocupă în economia ţării un loc de frunte.

Prin munca migăloasă a cîtorva generaţii de ceasornicari, s-a ajuns la perfecţiunea de astăzi a ceasornicelor, care permit măsurarea timpului în zecimi de secundă.

FORMAREA LIGNITULUI

Mecanicul de locomotivă Simion Ilie, de la depoul CFR-Sibiu, spărgînd un bloc mai mare de lignit, a găsit în interiorul acestuia un os. El ne întreabă cum s-a format cărbunele respectiv şi dacă osul aparţine unui om sau unui animal. La întrebarea tovarăşului I. Simion, a răspuns tov. lector Coriolan Stoica, de la Facultatea de geologie-geografie.

Scoarţa pămîntului este alcătuită din humă, nisip, pietriş, piatră de var, stînci de piatră compactă etc., pe care geologii le-au numit roci. Dacă am examina rocile pe care le întîlnim la suprafaţă, am putea vedea că unele dintre ele sînt dispuse sub formă de straturi sau pături suprapuse. Acestea au fost numite roci sedimentare. Ele s-au format prin depunerea pietrişului, a nisipului şi a mîlului transportat de pe uscat, de apele curgătoare, în lacuri, mări sau oceane, timp de multe sute de mii de ani. O dată cu depunerea acestui material, cad la fund, după moartea lor, şi plantele sau animalele ce trăiesc în lacul sau marea respectivă. Materialul care se depune continuu le acoperă, le îngroapă, astfel că resturile lor mai tari, cum sînt oasele sau scoicile exterioare, se pietrifică şi se păstrează în interiorul păturii formate. Acestor resturi de animale, foarte preţioase pentru stabilirea timpului cînd s-a format pătura care le conţine, geologii le spun fosile. Lignitul s-a format tot în modul acesta, numai că, în loc de mîl sau pietriş, s-au îngrămădit în lacul respectiv, sub formă de pături, numeroase resturi de plante. Spre deosebire de majoritatea celorlalte roci sedimentare care iau naştere de obicei pe fundul mărilor şi oceanelor, majoritatea cărbunilor de pămînt s-au format pe continente, în turbăriile de pădure ale regiunilor muntoase sau în şesuri, în deltele marilor fluvii sau în vecinătatea coastelor mărilor — în tot cazul, în regiuni cu multă umiditate, unde vegetaţia s-a putut dezvolta abundent. Aici, resturile plantelor s-au îngrămădit treptat în turbării, dînd naştere unui cărbune de calitate inferioară, numit turbă. Păturile de turbă, adăugîndu-se an de an, timp de sute de mii de ani în şir, s-au îngroşat mereu. Acoperită mai tîrziu de alte pături de pămînt, turba a ajuns la adîncime unde, printr-un proces de ardere înceată, numit de geologi „incarbonizare“, s-a transformat în cărbune.

Această ardere lentă şi înăbuşită s-ar putea compara în parte cu aceea care are loc la prepararea mangalului prin acoperirea lemnelor cu pămînt, în timpul arderii. La formarea cărbunilor, arderea sau incarbonizarea se petrece însă foarte încet şi cu cît ea are loc într-un timp mai îndelungat, cu atît este mai completă. Aşa se explică de ce cărbunele din straturile mai vechi ale pămîntului este mai bun şi dă mai multă căldură (cărbunele brun, huila sau antracitul).

Lignitul este un cărbune relativ nou. El s-a format în turbăriile cu plante lemnoase. Transformarea lui în cărbune nu este completă, din care cauză, în unele cazuri, la examinarea lui, se poate recunoaşte chiar structura lemnului din care a provenit. Şi în timpurile de azi se formează asemenea turbării, care permit o îngrămădire de resturi de plante ce ar putea da naştere mai tîrziu la cărbune. Asemenea turbării sau acumulări de resturi de plante, pe care le întîlnim în locurile mlăştinoase, au luat naştere prin înaintarea vegetaţiei de pe uscat în porţiunile cu apă mai multă. Astfel, la început lacul este liber, acoperit de vegetaţie numai pe margini (fig. 1). Treptat, în larg, se dezvoltă o vegetaţie foarte slabă, iar pe margini se depun şi se îngroaşă resturile plantelor moarte (fig. 2). Cu timpul, vegetaţia înaintează şi acoperă în bună parte lacul, îngrămădindu-se din ce în ce mai multe resturi de vegetale (fig. 3). În timp ce pe marginile lacului şi la suprafaţa apei se dezvoltă vegetaţia, în mijlocul lui şi la fund se depune un nămol fin. Astfel, pe lac se îngroaşă pătura de resturi vegetale, turba. Pe acest nămol, care de la un timp se transformă în adevărate smîrcuri sau mlaştini, înaintează vegetaţia ierboasă şi lemnoasă care treptat va acoperi turbăria (fig. 4.) Se întîmplă ca într-o asemenea turbărie cu mlaştini să intre un animal mai mare, el se nămoleşte cu totul şi moare. Resturile lui, îngropate în turbă sau în nămol, fiind izolate de contactul cu aerul, nu putrezesc, ci se conservă sub formă de fosile, ca şi resturile tari ale celorlalte animale mai mici, cum sînt peştii, scoicile sau melcii ale căror schelete le găsim adeseori în cărbune. Aşa s-a întîmplat şi cu animalul al cărui os a fost găsit de tov. Simion; el s-a păstrat în lignitul ce s-a format cu multe zeci, chiar sute de mii de ani în urmă, cînd încă nu existau oameni pe pămînt. Fiind deci un cărbune care s-a format cu mult înainte de apariţia omului, lignitul nu poate să cuprindă în nici un caz resturi de schelet omenesc. Devine clar astfel că osul găsit de tov. I. Simion n-a fost al unui om, ci el aparţinea unui animal care trăia pe vremea cînd s-au format turbăriile din care au luat naştere zăcămintele de lignit de astăzi. La noi în ţară, avem numeroase asemenea zăcăminte de lignit, care se exploatează în mai multe mine din Oltenia, Muntenia şi Transilvania.

Sezisarea făcută de cititorul revistei „Flacăra“ este din cele mai interesante. Ea ar putea căpăta o valoare ştiinţifică, dacă osul fosil descoperit ne-ar fi trimis pentru studiu şi determinare la Comitetul Geologic din Bucureşti, calea Victoriei nr. 126

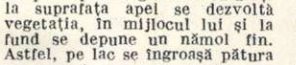

Fig.1

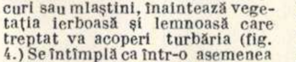

Fig.2

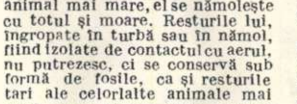

Fig.3

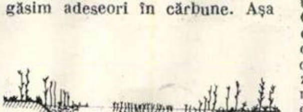

Fig.4

DESPRE AUREOLĂ ŞI HALOU

„De ce uneori, vara, pe timp de ceaţă, se vede un cerc galben în jurul soarelui sau uneori pe cer apar mai multe pete luminoase?“ La această întrebare, pusă redacţiei noastre de tov. N. Horinceanu, din com. Glăvăneşti, reg. Bîrlad, a răspuns tov. prof. dr. Călin Popovici.

Cînd lumina care vine de la soare spre pămînt trece printr-un nor de picături fine care au aceleaşi diametre, atunci, în jurul astrului, se vede o coroană cu culori irizate, culorile curcubeului. Dacă picăturile norului au diametre diferite, atunci în jurul soarelui se poate observa o aureolă de culoare alburie. Ambele fenomene — atît al coroanei cît şi al aureolei — sînt explicate de fizică prin difracţia luminii.

În cazul cînd, în loc să fie formaţi din picături de apă, norii sînt alcătuiţi din mici cristale de gheaţă (nori Cyrus), atunci lumina soarelui, trecînd prin ei, este refractată şi reflectată, dînd naştere unor cercuri de culorile curcubeului, care reprezintă un aşa numit halou. Forma halourilor variază după forma, dimensiunea şi dispunerea cristalelor de gheaţă, putînd prezenta uneori şi pete luminoase laterale, asemănătoare unor sori aparenţi, dar mai puţin strălucitori decît soarele real, care se află în centrul fenomenului.

Şi în jurul lunii, în orice anotimp al anului, putem observa coroane şi halouri. Dar nicicînd la noi sau în alte părţi ale globului, nu pot fi văzute halouri mai frumoase decît în regiunile polare.

VECHI INSTRUMENTE MUZICALE

Tovarăşului Bădoiu Aurel din Iaşi, care ne-a rugat să scriem despre evoluţia instrumentelor muzicale, îi răspundem prin articolul de mai jos.

Originea multora dintre instrumentele care au ajuns azi la un înalt grad de perfecţiune trebuie căutată cu secole în urmă.

Pianul, de pildă, aşa cum îl cunoaştem astăzi, este rezultatul unei evoluţii îndelungate, care a început în antichitate, şi anume la greci. Aceştia cunoşteau un instrument rudimentar, intrat în istorie sub denumirea de „monocordul lui Pitagora“; construit dintr-o bucată lunguiaţă de lemn, peste care era întinsă o singură coardă, el servea mai ales pentru stabilirea raporturilor dintre sunete — adică a intervalelor, dar şi ca instrument muzical. Înălţimea diferitelor sunete era obţinută prin aşezarea sub coardă a unui căluş mobil (asemănător cu cel al viorii), care putea fi mutat după cerinţe, iar coarda — la rîndul ei — era pusă în vibraţie prin ciupirea cu degetul.

Acest instrument primitiv s-a menţinut în practica muzicală pînă în evul mediu, cînd numărul coardelor a fost mărit, întîi la patru, apoi la opt. O dată cu înmulţirea numărului de coarde, s-a adaptat şi sistemul de claviatură, împrumutat de la orgă. Ca urmare, căluşul fiecărei coarde era pus în mişcare (pentru demarcarea diferitelor intervale) cu ajutorul unei clape corespunzătoare. S-a văzut însă, că, în momentul în care căluşul lovea coarda, el producea, în acelaşi timp, şi vibraţia acesteia şi astfel s-a renunţat la ciupitul ei cu degetul. Acest nou mod de a produce vibraţiile coardelor a schimbat deci rolul căluşului: el nu mai servea — ca la simplul monocord — la delimitarea intervalelor, prin mutarea lui, ci ca un mijloc de a produce sunete prin lovirea coardelor, mai lungi sau mai scurte, fixate pe o mică cutie de rezonanţă, obţinîndu-se astfel sunete mai grave sau mai acute. Aşa s-a născut, cam prin secolul al XIV-lea, clavicordul, străbunicul pianului modern.

Alt instrument, a cărui origine se pierde în cele mai vechi timpuri, este orga (de la cuvîntul grecesc organon — unealtă). La început, ea era alcătuită din cîteva tuburi sonore, în care era introdus — cu ajutorul unui dispozitiv — aerul. Claviatura pe care o cunoaştem astăzi la orgile moderne sau la piane, posibilitatea de a produce cu ajutorul ei diferite combinaţii sonore au apărut cu mult mai tîrziu. Dar principiul de bază — adică introducerea aerului într-un şir de tuburi sonore, cu scopul de a produce în interiorul lor vibraţii care, la rîndul lor, dau naştere unor sunete cu înălţimi diferite (direct proporţionale cu lungimea tubului sonor) — a fost menţinut pînă în zilele noastre.

Primele orgi au fost cele hidraulic, la care reglementarea presiunii aerului se făcea cu ajutorul unui rezervor de apă (organum hidraulicum). De-abia în secolul al IX-lea al erei noastre, orga apare în diverse centre din Europa apuseană. Astfel, în 757 împăratul Constantin Kopronimus trimite regelui Pepin cel Scurt, în dar, un astfel de instrument. Iar în 812 orga este adusă în Germania (la Aachen) de către nişte ambasadori greci care veneau la curtea împăratului Carol cel Mare. În jurul anului 1300, ea devine instrumentul bisericii catolice.

Flautul a avut în antichitate o largă răspîndire. Construit dintr-un tub de lemn uşor conic, cu două deschizături (cea de sus servea pentru suflat) şi şapte găuri pentru degete, acest instrument rudimentar nu era ţinut transversal, ca astăzi, ci vertical, asemenea fluierelor ciobăneşti.

În afară de acest flaut simplu cu o singură ţeavă, numit bombyx, grecii şi romanii mai cunoşteau şi tipul flautului dublu (Diaulos), adică cu două ţevi, terminate sus într-o singură deschizătură, prin care executantul introducea aerul. La unele din aceste flaute duble, ţevile erau egale (deci scoteau sunete egale), iar la altele, una din ţevi era mai mare (de obicei o octavă mai jos decît cealaltă ţeavă) ceea ce dădea executantului mai multe posibilităţi de interpretare (o gamă mai mare de sunete). Se cunosc şi tipuri la care o ţeavă produce doar un singur sunet (ison), ca la cimpoiul pe care îl cunoaştem din muzica populară. Se presupune că descoperitorul flautului simplu ar fi fost un anume Hyagnis din Frigia. Acesta a fost învăţătorul celebrului cîntăreţ Marsias, despre care în antichitate se credea că ar fi ridicat flautul aruncat de zeiţa Atena, pentru a se lua la întrecere cu zeul Apollo (care cînta din chitară).

Fiziologie și SPORT

În Moscova, există de aproape 25 de ani Institutul Central de cercetări științifice al culturii fizice. El este unul dintre cele mai importante instituții științifice care studiază problemele dezvoltării mai multor ramuri ale sportului.

Oamenii de știință fac cercetări în domeniul teoriei și istoriei culturii fizice, al metodicii și tehnicii sportului, al controlului medical și al fiziologiei sportului.

În acest institut, au fost construite instrumente și aparate necesare pentru studierea sănătății, a modului cum decurg antrenamentele și realizările sportivilor. Datorită lor se pot studia multilateral posibilitățile funcționale ale sportivului, se pot îmbunătăți metodele de dezvoltare ale forței, vitezei și rezistenței acestuia.

Cercetările în domeniul controlului și al fiziologiei sportului se întemeiază pe studierea interdependenței dintre scoarța cerebrală și organele interne ale omului. Această muncă se bazează pe învățătura marelui fiziolog sovietic I. P. Pavlov.

O mare atenție se acordă dezvoltării gimnasticii în timpul producției, ca un factor profilactic important.

Mulți sportivi se folosesc de sfaturile și consultațiile colaboratorilor științifici ai institutului. Antrenorii loturilor Uniunii Sovietice în diferitele ramuri ale sportului se conduc, în activitatea lor de zi cu zi, după indicațiile institutului.

1. E. Lihacevskaia, candidat în științe medicale, execută înregistrarea tahioscilogramei și a pulsului arterial al unui sportiv.

2. Studierea pe veloergometru (aparat cu pedale pentru determinarea travaliului mecanic efectuat de om) a capacității de efort a sportivului. Acest aparat și altele complimentare permit să se studieze activitatea nervoasă superioară și starea funcțională a aparatului circulator și respirator ale sportivului.

3. E. Nemova, colaborator științific al laboratorului de control medical, execută o roentgenokimogramă a organelor respiratorii ale unui sportiv.

4. V. M. Abalakov, colaborator științific al institutului, a construit o platformă dinamografică cu ajutorul căreia sînt studiate eforturile depuse pentru „bătaie", în timpul săriturilor. În stînga, în colț: banda cu înregistrarea efortului depus pentru „bătaie".

5. Pauză pentru cultura fizică într-o secție a uzinei de ceasuri nr. 2 din Moscova.

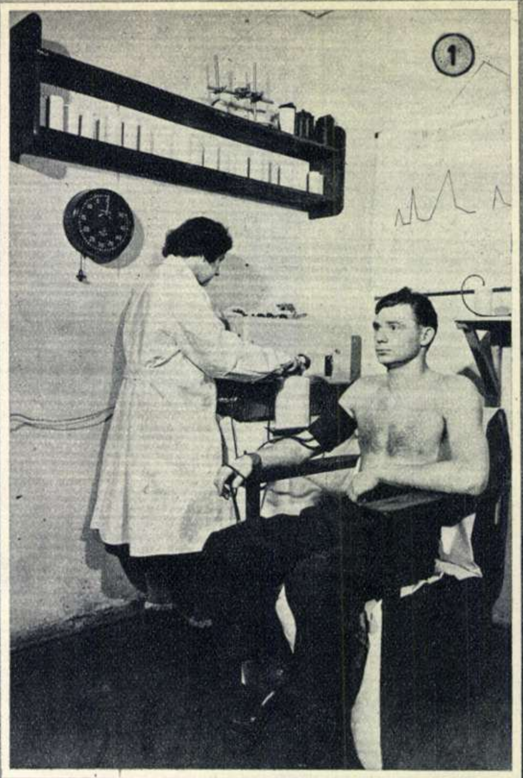
①

⑤

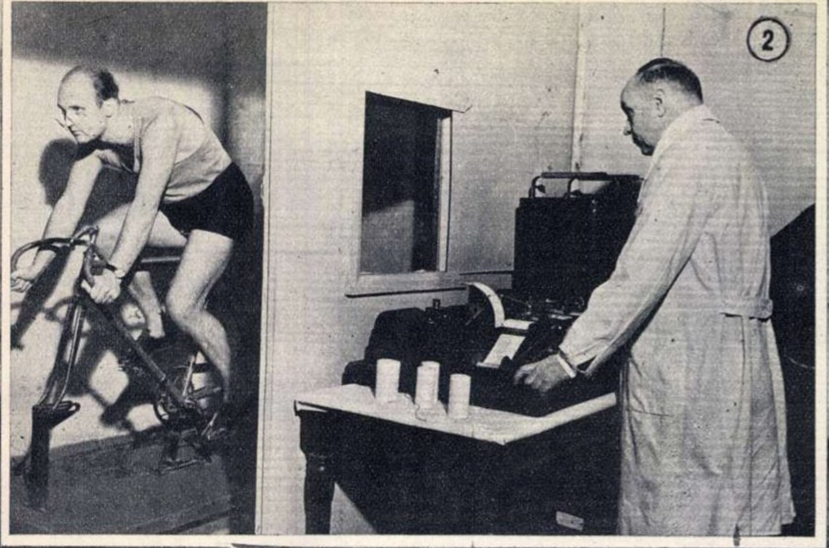
2

4

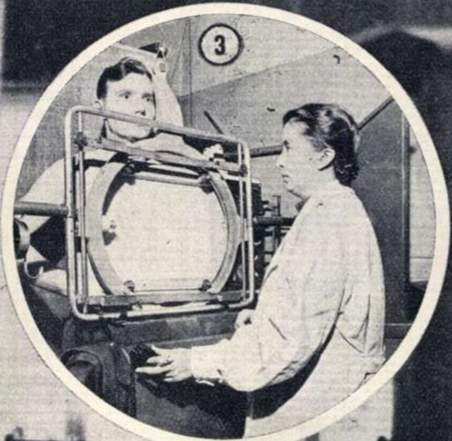
3

Tineretul patriei noastre

FOTOGRAFII PRIMITE LA CONCURS

Foto: Schmidt Ludovic, Timişoara.

Foto: Marx Iosif, Tg. Mureş.

Foto: Kohn Tiberiu, Bucureşti.

Foto: Huttera Paul, Tg. Mureş.

Foto: Roman Ida, din com. Pîncota, reg. Arad.

Tînărul Traian Popescu, de la Opera din Cluj, în rolul morarului din „Rusalka". Fotografie trimisă de Miclea Ion, Cluj.

Fotografiile de mai sus sînt o parte dintre numeroasele portrete ce ne-au fost trimise în cadrul concursului fotografic organizat de revista noastră şi Centrul de producţie cinematografică.

Reamintim fotografilor amatori şi profesionişti care doresc să participe la concurs, că pot să mai trimită lucrările lor pe adresa revistei noastre, în decursul lunilor decembrie 1955 şi ianuarie 1956, data închiderii concursului fiind 1 februarie 1956.

A SOSIT IARNA

	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
1	Z	A	P	A	D	A	■	C	O	S	B	U	C
2	A	V	A	L	A	N	S	E	■	B	R	A	D
3		A	T			I	■						
4		R	I			A	R	■	U	R	A	R	I
5		■	N	E	A	■	A		■		■	I	N
6	■	C	E	C	■		C			■		■	
7			■			■	E						
8			G		■		A		■			■	
9			O	■	D		L			■			■
10			N		A		A	■			■		I
11			G		N		■	L	O	N	D	O	N
12			U		■								E
13			L					■					L

ORIZONTAL: 1) Hlamida alb-imaculată cu care s-a înveşmîntat pămîntul — Cunoscut poet romîn, autorul poeziei „Iarna pe uliţă". 2) Au pornit de-a berbeleaca mari troiene de omăt — Arbore ce rămîne verde-n miez de iarnă. 3) Învelitori de lînă groasă, ce te apără de frig — Probă de schi. 4) Hangiu (od.) — Felicitări de anul nou. 5) Omăt — Primele oi negre de pe cîmpul alb! — Plantă textilă. 6) O puşculiţă pentru banii tuturor! — Rezultatul unui meci. 7) Pronume — Poate fi şi de gheaţă... — Zero grade! 8) Suma cheltuită pentru producerea unui produs — Demnitar de altădată — Interjecţie (trans.). 9) Prefix — Cărbunele vitelor — Rinforzando (muz.). 10) Aurora de la Polul Nord — În sfîrşit! — Pronume. 11) Gheţuri ce trăiesc o veşnicie — Autorul romanului „Colţ alb". 12) Înhămaţi la sanie, te poartă pe albe meleaguri — A-nceput de ieri să cadă cîte un fulg. 13) De gheaţă — „Fiul meu, curînd-curînd... va topi ce-a mai rămas din ger" (Mihai Beniuc: „Pe aceste uliţi").

VERTICAL: 1) Zăpada a-nceput să se topească — Uriaşul bloc de gheaţă ce a pornit pe drum de apă. 2) Hagi-Tudose, cel care, din zgîrcenie, nu făcea iarna foc în casă — Clinchetul lui anunţă că o sanie a trecut pe stradă. 3) Te poartă pe a gheţii lucie oglindă — Sună la începutul şi la sfîrşitul lucrului. 4) A căzut pe gheaţă — Gîrlă de chefali. 5) Vargă cu vîrf de fier, ce se aruncă cu mîna — Eroul unui roman de Al. Vlahuţă. 6) Personaj feminin din comedia „Livada de vişini" de A. P. Cehov — Mamifer care trăieşte mai ales în regiunile polare. 7) Boala timpului rece şi umed — Sufix în chimia organică. 8) Derivat al laptelui — Îngheţat, ţeapăn — Lene! 9) Localitate în China — Simbolul ruteniului — La jocul de hochei. 10) Un fluierat scurt şi schiorii au pornit în concurs — Se schimbă în toiul iernii — Mănunchi de cereale. 11) O mică sferă pentru jocul copiilor şi... al rulmenţilor — Iarna stă mai mult ridicat — O bucurie din pomul de iarnă. 12) Ca un fulg de nea (pl.) — Iarna şi-a lăsat amprentele ei de gheaţă pe ferestrele caselor. 13) Sobă din zid, cu vatra larg deschisă (pl.) — Se poartă pe deget şi... este în jurul lui Saturn.

Cuvinte rare: ERIC, DARDĂ, LU.

PRECIZARE

In nr. 21 (70), din 1 noiembrie 1955, al revistei noastre, am publicat desenul „Don Quijotte" de Pablo Picasso. Întrucît redacţia a omis să menţioneze că acest desen a fost reprodus din revista pariziană „Les Lettres françaises", facem cuvenita precizare.

PENTRU CITITORII REVISTEI „FLACĂRA"

Anunţăm pe cititorii noştri că prelungirea abonamentelor la revista „Flacăra" pe anul 1956 se face pînă la 20 decembrie 1955.

Pentru a-şi asigura procurarea revistei, cititorii sînt rugaţi a se abona din timp, abonamentele putînd fi făcute la oricare oficiu poştal din ţară, la factorii poştali sau la difuzorii voluntari din întreprinderi şi instituţii.

REDACŢIA: Bucureşti, Piaţa Scînteii, Căsuţa Poştală 7. Tel. 7.60.10 Int. 1788
ABONAMENTE: la toate oficiile poştale din ţară şi la factorii poştali şi difuzorii voluntari din întreprinderi şi instituţii. PREŢUL ABONAMENTELOR: 3 luni: 9 lei; 6 luni: 18 lei; un an: 36 lei.

Tipărită la Combinatul Poligrafic Casa Scînteii „I. V. Stalin".

Întîlnire cu PAUL HOGARTH

Cunoscutul grafician englez Paul Hogarth, peregrin străbătînd lumea cu creionul şi albumul subsuoară, a poposit, pentru cîteva săptămîni, la noi în ţară. Cu acest prilej, l-am întîlnit.

Un om modest, politicos şi simplu, purtînd în înfăţişare vagi indicii vestimentare de boemă. Nici proverbialul laconism britanic, nici efuziunile celui care se ştie preţuit şi simpatizat. Un om echilibrat, privind în jur cu vioiciune şi înţelegere şi, mai ales, cu o seriozitate care se ascunde decent, sub un zîmbet permanent.

Paul Hogarth a cutreierat multe ţări. Mărturia acestei multiple experienţe e toată cuprinsă în desene. Mai ales în figurile de oameni. La Manchester, Paul Hogarth a avut o expoziţie, care se intitula „Privind oamenii". Amănunt care serveşte să definească personalitatea artistică a acestui pictor, animat de pasiunea de a descifra lumea prin studiul omului. Albumul său — un soi de atlas viu. Relieful: brazdele de pe frunţi încercate de viaţă, nodurile mîinilor bătătorite de muncă, stîncile muşchilor oţeliţi sub poveri, încordîndu-se să scuture jugul. Graniţe: muncitoarele care se istovesc în micul infern al spălătoriei din Lancashire şi figura plină de demnitate a înţeleptului docher chinez, care trăieşte triumful cauzei lui, sau chipul surorii de caritate coreene, care ţine piept nenorocirilor aduse de imperialişti asupra ţării ei.

Opera aceasta pare expresia unui sentiment acut, imposibil de ţinut sub tăcere: solidaritatea cu suferinţele şi lupta proletariatului, mînia împotriva nedreptăţii sociale şi ura faţă de purtătorii ei josnici, căldura prietenească pentru cei care au pus capăt exploatării. Acest sincer conţinut afectiv trecut prin filtrul viziunii personale a artistului, e exprimat realist, cu un creion sensibil şi spontan, care simplifică îndrăzneţ o linie sau insistă asupra alteia, pradă febrilei căutări a expresiei concentrate şi clare. E remarcabilă claritatea desenelor sale, în care trăsăturile sînt notate cu precizie, ca să exprime exact ideea artistului. Privind chipul americanului care se înstăpîneşte în Grecia, vezi dincolo de aerul lui arogant şi cinic, miile de patrioţi din ţările înfeudate capitalului american, care scriu pe ziduri: „Go home".

Imagini din Anglia, Spania, Grecia, Italia, Franţa, Polonia, Coreea, China. S-a adăugat Romînia. În atlasul uman al lui Paul Hogarth au fost consemnate chipuri de oameni de la noi, aspecte din ţara noastră. Oaspetele ne-a lăsat cîteva din lucrările făcute pe aceste meleaguri. Le vom vedea la Muzeul de Artă al Republicii Populare Romîne.

A. A.

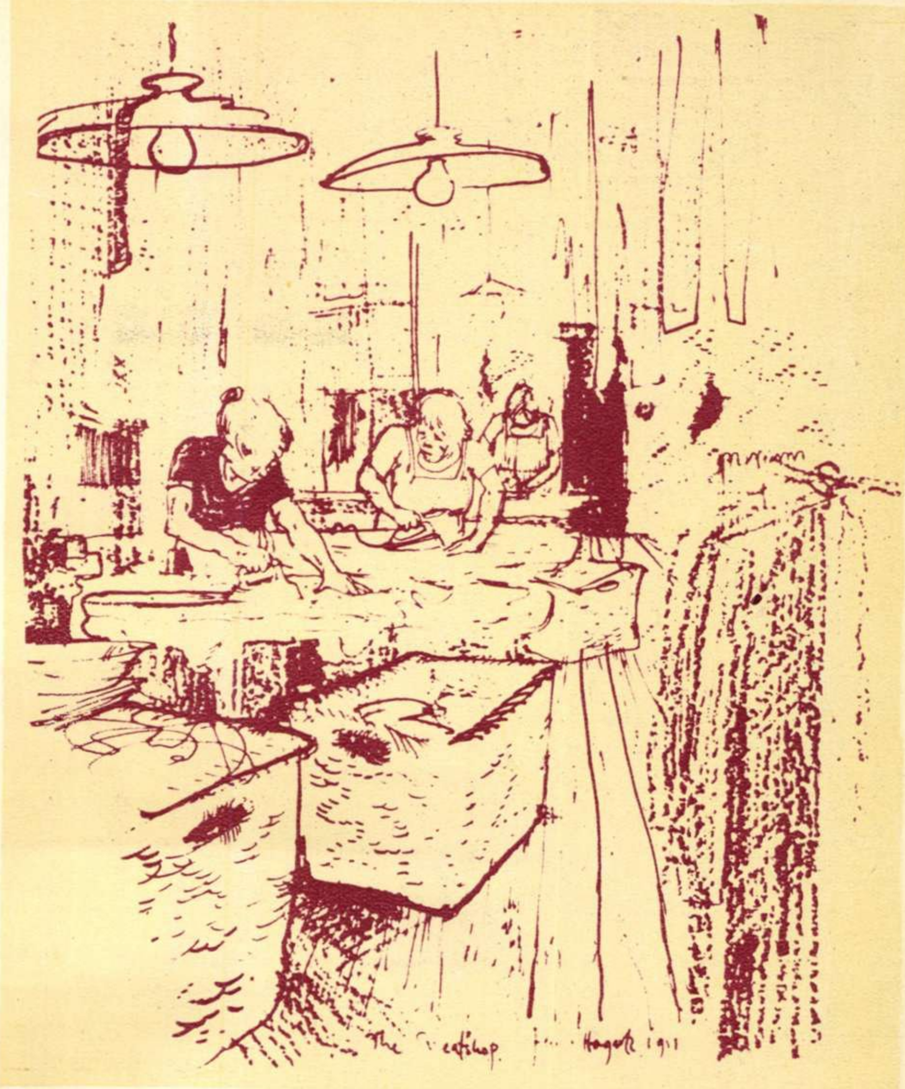

Storcătoria de sudoare (Spălătorie din Lancashire, 1952)

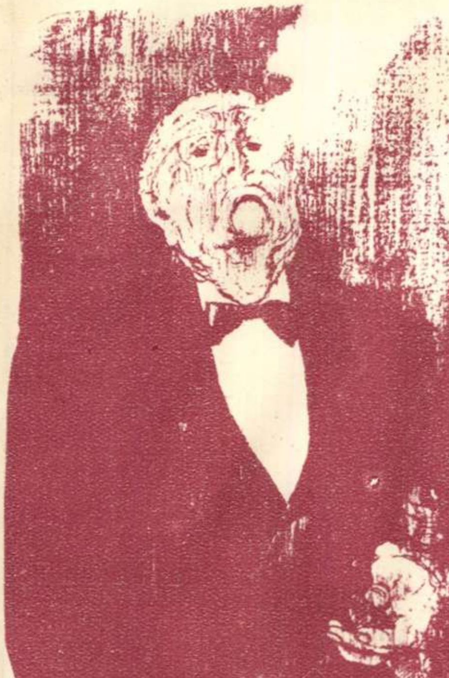

Americanul peste hotare (Atena, 1952)

citor în portul Pireu, unul dintre
ioşii luptători pentru libertate.

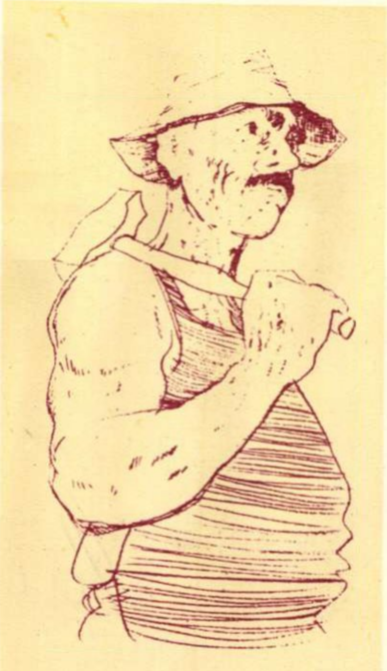

Pe străzile Atenei, soţiile muncitorilor şomeri vînd chibrituri pe străzi ca să nu piară de foame.

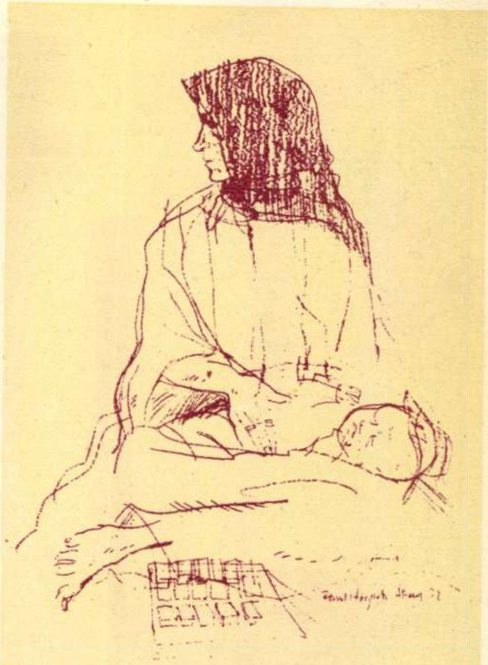

Prețul 1,50 lei

FLACARA

Nr. 23 (72) — 1 decembrie 1955

Palatul Culturii
89
Bibl. Centr

Bibl Reg 89

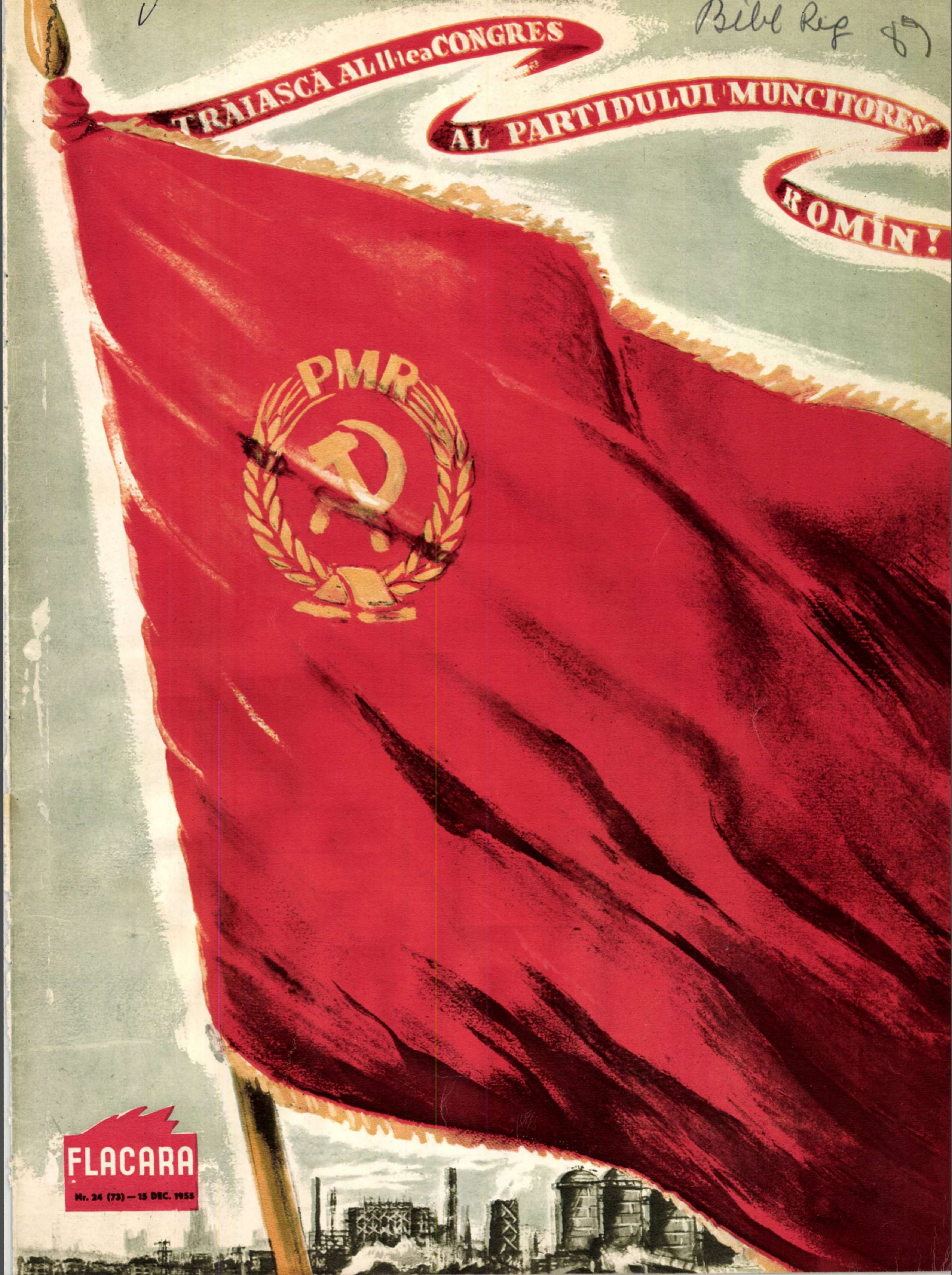
TRĂIASCĂ AL II-lea CONGRES
AL PARTIDULUI MUNCITORESC
ROMÎN!
PMR

FLACARA
Nr. 24 (73) — 15 DEC. 1955

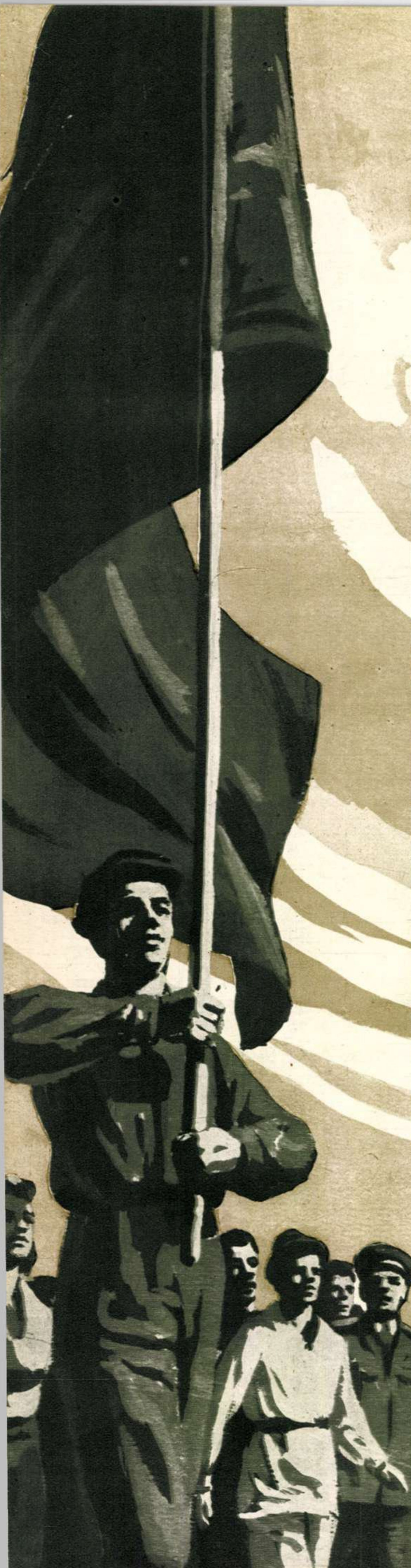

PARTIDULUI DRAG

Text: Constantin CÎRJAN **Muzica: Laurenţiu PROFETA**

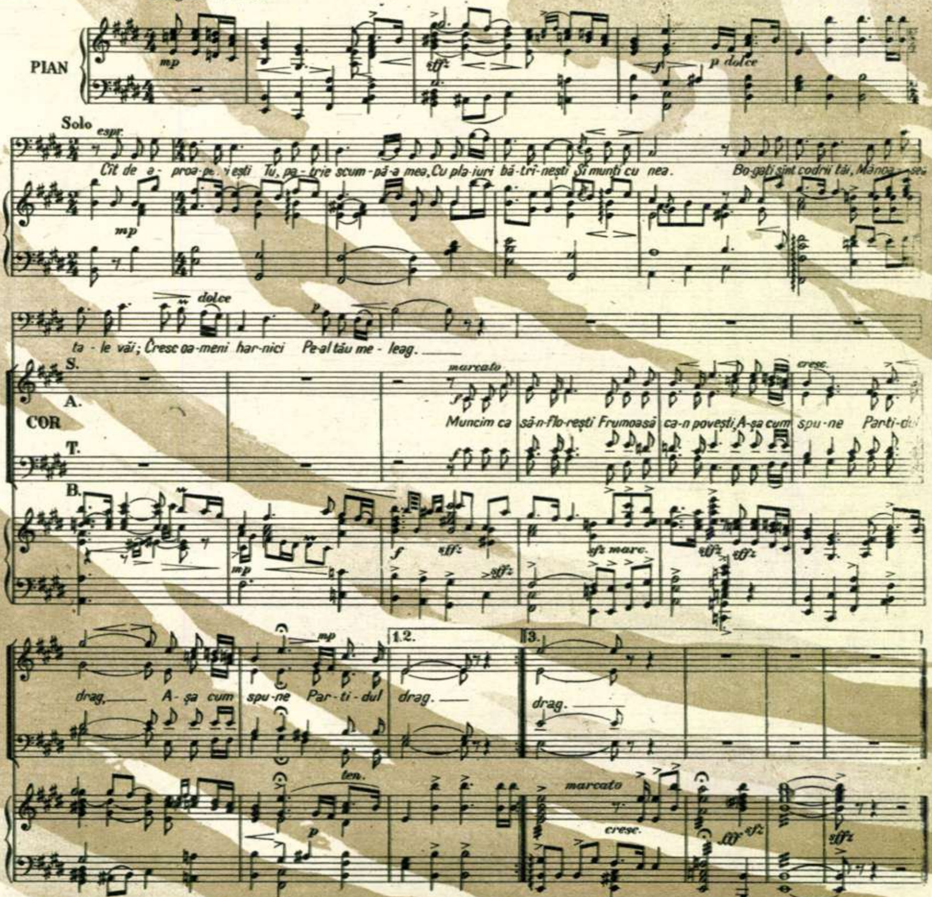
Larghetto ♩=60
PIAN
mp
p dolce
Solo
espr.
Cît de a- proa-pe-mi eşti Tu, pa-trie scum-pă-a mea, Cu pla-iuri bă-trî-neşti Şi munţi cu nea.
Bo-gaţi sînt codrii tăi, Mănoa-se
dolce
ta-le văi; Cresc oa-meni har-nici Pe-al tău me-leag.
S.
A.
COR
T.
B.
marcato
Muncim ca să-n-flo-reşti Frumoasă ca-n poveşti, A-şa cum spu-ne Parti-dul
cresc.
f
sff
sfz marc.
drag, A-şa cum spu-ne Par-ti-dul drag.
1.2.
3.
drag.
ten.
marcato
cresc.
fff
sffz

Cît de aproape-mi eşti
Tu, patrie scumpă-a mea,
Cu plaiuri bătrîneşti
Şi munţi cu nea.
Bogaţi sînt codrii tăi,
Mănoase a tale văi;
Cresc oameni harnici
Pe-al tău meleag,
Muncim ca să-nfloreşti
Frumoasă ca-n poveşti,
Bis { Aşa cum spune
Partidul drag

În ani de chin cumplit
În inimi te-am simţit
Şi-n gînduri tu erai
O, dulce plai!
Ca liber tu să fii
Şi liberi ai tăi fii,
Luptau eroii
Sub roşu steag.
Şi-n frunte, tot ca azi,
În focul luptei, treaz,
Bis { Era partidul,
Partidul drag.

O, patrie, scump pămînt,
Cu lanuri largi de grîu
Şi rîuri, care-ţi sînt
Albastru brîu!
Noi pavăză-ţi vom fi,
Mai mîndră te-om clădi
Şi-ţi vom aprinde
Lumini şirag;
Să-ţi facem anii plini
Şi pruncii tăi senini,
Bis { Urmăm în luptă
Partidul drag.

Desen de I. MITURCĂ

FLACARA

Nr. 24 (73) 15 DECEMBRIE 1955 ANUL IV

Proletari din toate țările, uniți-vă!

REVISTĂ BILUNARĂ SOCIAL—POLITICĂ ȘI LITERAR—ARTISTICA

ZILE DE ÎNTRECERE

Străzile Sinaiei sînt vesele în acest început de iarnă. Oamenii care-și petrec aici concediile își încarcă zilele de odihnă cu bucurii tinerești, își cheltuiesc cu dărnicie clipele și simțămintele în jocuri, în plimbări, în îmbrățișarea naturii. Dar la capătul dinspre sud, în spațiile prejmuite cu ziduri groase, în niște clădiri care distonează cu aspectul general, o lume plină de energie și vigoare concentrează parcă acolo acțiunea trepidantă care lipsește orașului.

Acesta a fost primul lucru care m-a izbit, cînd am pătruns în uzina „I. C. Frimu". În uzină, pulsa din toate puterile mișcarea, acțiunea. Aveam impresia frapantă că mă aflu în fața unui torent care își urmează un curs știut, sigur.

Nimic nu era de prisos acolo, în uzină; fiece ființă și lucru își aveau rostul lor. Am văzut în colțuri lozinci care chemau muncitorii la întrecere socialistă în cinstea Congresului. Hîrtiile pe care erau scrise păreau obosite, uitate, fierbințeala halelor le atacase repede înfățișarea primară. Substanța lor nu rămăsese însă acolo pe hîrtie. Acolo, rămăseseră tiparele. Substanța lor se împrăștiase darnic prin toate halele. O asemenea lozincă boțită și înnegrită, atîrnată sus, în hala strungurilor, m-a îndemnat să-mi caut eroii și faptele reportajului în plin vîrtejul întrecerii socialiste.

La „I. C. Frimu" sînt două secții în permanentă întrecere: turnătoria de precizie și strungăria. Cele două secții constituie principalii factori în producția uzinei. Dacă turnătoria nu dă la timp piesele necesare strungăriei și dacă aceasta din urmă nu le prelucrează la timp, se poate lesne ajunge la gîtuiri de producție, la stagnare. Comuniștii au sezisat interdependența dintre cele două secții, dîndu-și seama că numai o întrecere bine organizată le poate ține într-un perfect echilibru. Lucru care s-a întîmplat.

Astfel s-a ajuns la înfierbîntata întrecere dintre cele două secții, în întîmpinarea Congresului partidului. În primele zile, turnătorii erau în avantaj. Șeful secției, maistrul Gagiu Gheorghe, lansase în bătălie, în afară de o serie de

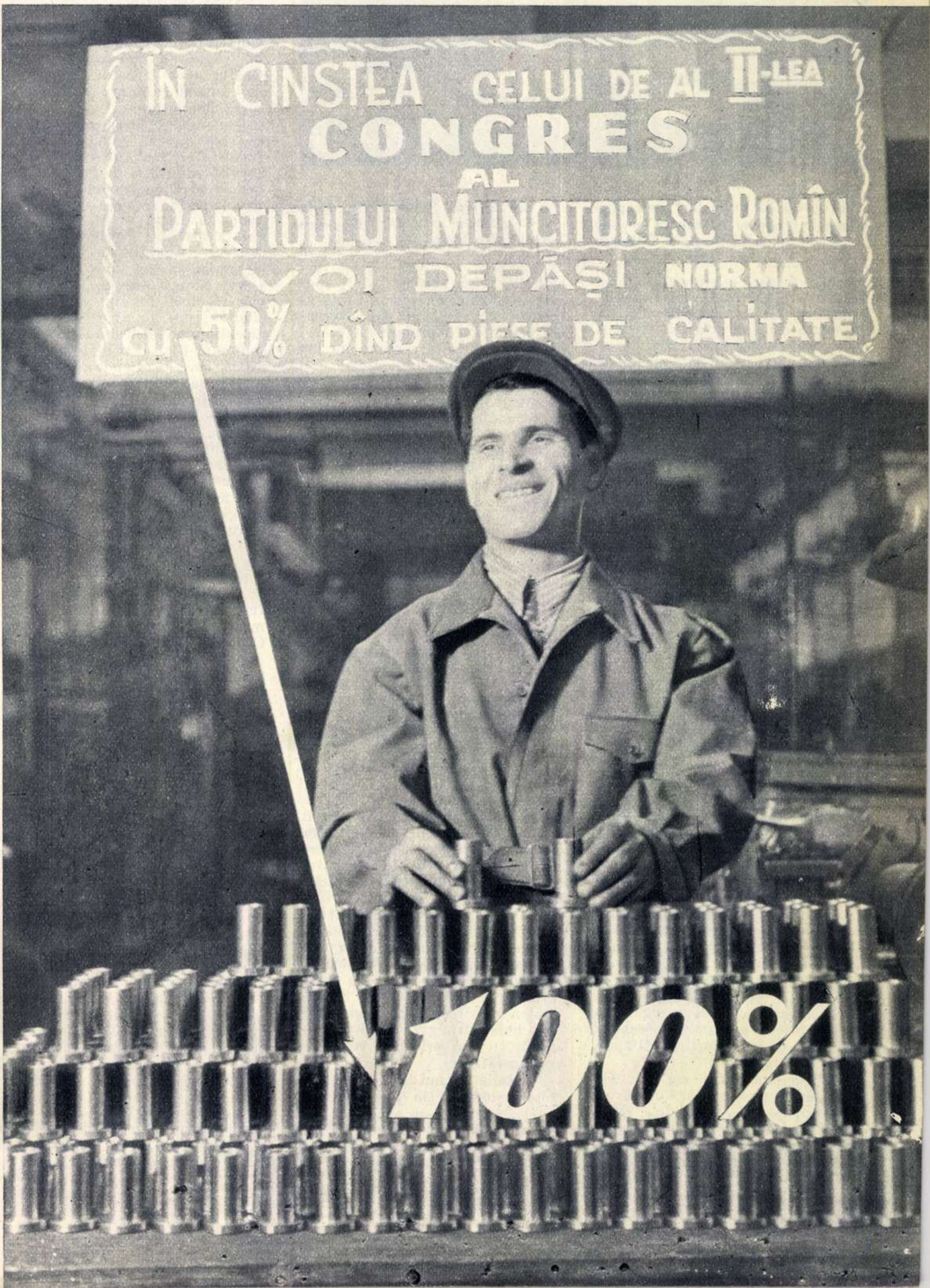
ÎN CINSTEA CELUI DE AL II-LEA
CONGRES
AL
PARTIDULUI MUNCITORESC ROMÎN
VOI DEPĂȘI NORMA
CU 50% DÎND PIESE DE CALITATE
100%

→

Cu 50% s-a angajat comunistul Gheorghe Dinoiu să-și depășească zilnic norma. Dar în aceste zile din preajma Congresului, el își lasă cu mult în urmă angajamentul. Și de cele mai multe ori, dă 100% peste normă.

„5.810.000 lei acumulări peste plan — nu e rău de loc!" În fotografie, de la stînga la dreapta: Alexandru Ion, secretar al Comitetului de partid, Gociman Dumitru, contabil-șef, și Gheorghe Clinciu, planificator-șef al uzinei.

măsuri tehnico-organizatorice de seamă, și cîteva cadre tinere, calificate cu grijă, capabile deci să facă față oricărei situații. La modelaj, utemista Eugenia Nistorescu adăugase priceperii sale profesionale, entuziasmul tinereții. În cîteva zile, ajunsese în rîndurile fruntașilor. La turnătorie, fostul sudor Ion Crețu, un ardelean înalt și voinic, își descărca în noua meserie energia, vigoarea și puterea sa, cu o siguranță care-i atrăgea admirația și respectul tuturor.

În acest moment al bătăliei, care înclina serios balanța în avantajul turnătorilor, s-a produs un puternic reviriment în secția vecină. Unul dintre cei mai buni strungari de aci, comunistul Radu Anca, s-a înfățișat într-o dimineață la strungul mînuit de fruntașul Ion Tudosoiu, i-a strîns mîna bărbătește și a schimbat cu dînsul cîteva vorbe. După aceea, și-a reluat lucrul. La sfîrșitul schimbului, toți strungarii au aflat că cei doi fruntași au pornit o întrecere directă, individuală.

Zilele care au urmat au fost pline de neliniște. Nu atît pentru cei doi strungari, care pe deasupra emoțiilor puternice își mențineau calmul și cumpătarea, cît mai ales pentru restul muncitorilor, care așteptau cu sufletul la gură, la sfîrșitul fiecărui schimb, rezultatele întrecerii. Partizanii lui Anca încercau să demonstreze că victoria nu poate fi decît a acestuia, aducînd în sprijinul afirmațiilor lor, calitățile lui: agerime, iuțeală, îndrăzneală. Ei erau însă contraziși cu vehemență de ceilalți strungari, care prețuiau calmul și siguranța lui Tudosoiu, precum și deosebitul lui dar de a valorifica timpul, pînă la secundă.

Întrecerea dintre cei doi era frumoasă, pasionantă, plină de emoții. Restul strungarilor rămîneau cu privirile ațintite asupra lor. Acest lucru nu mulțumea însă pe un om scund, un tinerel, despre care, la prima vedere, ai fi spus că e unul dintre cei care caută să treacă întotdeauna cît mai neobservat prin orice împrejurare. Tînărul acela cu expresia comună nu era însă nici o clipă unul dintre acei care se furișează fără să acționeze, ci numai un om căruia nu-i place să bată din palme, spre a atrage atenția că el a realizat ceva. De aceea, el și-a ales, pentru a împărtăși cauza nemulțumirii sale, pe un strungar fruntaș, pe nume Ion Codreanu. Și discuția a urmat cam în felul următor: „E frumos să privești cum se luptă cei doi oameni, e frumos să-i încurajezi, să-i felicițí, să-i dojenești. Dar cine, în lumea aceasta, te poate împiedica să intri și tu în luptă?" Și a răspuns tot el, scurt: „Nepăsarea!". După care, a plecat încet și liniștit spre birouri. Acesta era unul din modurile de a antrena înainte oamenii pe care-l folosea Șerban Traian, secretarul organizației de partid a celor două secții.

A doua zi Ion Codreanu a chemat la întrecere directă, individuală, pe fruntașul Gheorghe Căliman. A treia zi... a patra zi... În scurt timp hala cea mare a strungăriei parcă duduia în vîrtejul întrecerii. Nu mai rămăsese nici un spectator. Toți deveniseră combatanți. Oamenii erau veseli, plini de entuziasm, plini de credința că, în sfîrșit, vor cîștiga lupta cu turnătorii în cea mai frumoasă dintre toate întrecerile care izbucniseră în uzină. Și aveau de ce să fie încrezători. Pentru că balanța cea imparțială trăgea din ce în ce mai greu înspre strungari. Uneori, cînd Șerban Traian se strecura cu pași repezi prin hală, strungarii îl căutau și-l urmăreau cu privirea veselă și recunoscătoare.

Mașinile lucrau din tot plinul puterii lor. Secția de strungărie zvîrlea ca dintr-un sac fără fund piese bune, de calitate. Poate niciodată pînă atunci nu încărcase uzina cu asemenea puzderie de produse. Erau oare strungarii, în sfîrșit, liniștiți?...

Turnătoria se căznea să țină ritmul pe care i-l impunea secția vecină. Muncitorii nu precupețeau nici timp, nici energie, și împingeau toate puterile în luptă. Cu toate acestea, cererea de piese la strungărie era din zi în zi mai mare, mai progresivă. Maistrul Gagiu, șeful turnătoriei, și-a dat seama că menținerea echilibrului și împiedicarea stagnării nu pot fi realizate decît printr-un salt tehnic. Căci era evident că într-o zi, două, turnătoria nu va mai putea face față cererilor de piese din partea strungurilor. Turnătorii își făceau datoria cu prisosință. Nimeni nu putea să-i acuze, în logica obișnuită, că din cauza lor munca în secția vecină va stagna, că întrecerea va pierde din intensitate, că ritmul general al fabricii se va încetini. Nimeni. Doar un singur lucru: conștiința. Aceasta a determinat acțiunea turnătorilor, în frunte cu maistrul Gheorghe Gagiu, de a face un salt tehnic, de a introduce în producție o nouă sursă de putere.

Pentru acest lucru, maistrul Gagiu s-a dus să se sfătuiască pe îndelete cu Șerban Traian, secretarul organizației de bază, cu acel om ce pare un tinerel timid, dar care e peste tot prezent, cu toată strădunița lui de a trece nevăzut. Lucrul s-a întîmplat în cel mai scurt timp. Așa se face că, încă în ziua cînd cei doi au avut discuția, secretarul și-a îndreptat pașii săi liniștiți spre locul unde lucra unul dintre cei mai pricepuți tehnicieni de la strungărie, maistrul Aurel Simpliceanu. Au vorbit întîi despre lucruri cotidiene, banale, despre apropierea iernii, apoi despre felul cum merge întrecerea și, în sfîrșit, despre starea de lucruri de la turnătorie.

Pe comunistul Gheorghe Mărgărit pasiunea de inovator nu-l lasă să plece acasă nici noaptea, atunci cînd are de pus la punct încă o inovație...

— Știi, tovarășe maistru, ne-am împotmolit la turnătorie, deși oamenii muncesc cu tot sufletul. Cîrneci, Crețu aproape că și-au dublat producția... Asta este ceva! Trebuie să-i sprijinim, înțelegi?...

— Știu, tovarășe secretar. E greu, ce să-i faci! Strungarii noștri au început să zguduie din încheieturi uzina. Deh, ce să-i faci, întrecerea! Au început să-i zgîlțîie cam tare pe turnători... Vor să cîștige ei, de astă dată, victoria... Întrecerea aceasta e doar mai deosebită!

Șerban Traian își privea insistent interlocutorul. În sfîrșit, se hotărî să-i spună pe șleau lui Simpliceanu pentru ce venise la el. Dar acesta nu-i mai dădu răgaz.

— Cît privește turnătoria, de... vezi dumneata, tovarășe secretar, noi ne-am sfătuit să ajutăm la construirea transformatorului de care au nevoie turnătorii. Resurse interne avem, slavă domnului, destule. Și mai avem, știi dumneata, și un pic de conștiință. Sîntem în întrecere și n-ar fi tovărășesc să ne lăsăm „adversarii" neajutați, cînd nu-s ei de vină și cînd noi avem toate puterile s-o facem. În întrecere, știi dumneata, între oameni cu conștiință...

Secretarul organizației de bază a celor două secții nu avea însă nici o urmă de uimire pe față. Era bucuros și nici nu mai încerca să-și ascundă sentimentele.

La care maistrul, emoționat spuse repede, parcă pentru a-și lua o greutate de pe suflet.

— Nu, nu eu sînt vinovatul. Strungarii noștri, comuniștii, fruntașii. Ei s-au propus. De... întrecerea...

...Și peste două zile, noul transformator, realizat din resurse interne, a intrat în funcțiune. Turnătorii și-au îndestulat producția, iar strungarii, aprovizionați acum din belșug, au mai adăugat un întăritor puterilor lor desfășurate: sentimentul că și-au făcut datoria. Aceasta este întîmplarea de o deosebită simplitate, la care am asistat în uzina „I. C. Frimu". Ea nu are poate nimic senzațional în înțelesul primar al acestui cuvînt. Dacă am relatat-o totuși în atîtea amănunte, am făcut acest lucru răspunzînd unui sentiment de înfiorare și respect, care m-a cuprins cînd am trecut prin hala strungurilor, în ultima zi de ședere în uzină. Oamenii munceau cu aceeași pasiune, cu aceeași veselie, cu aceeași împăcare. Ba poate chiar cu mai mult suflet. Oamenii păreau puternici, căci toate aceste calități nu-s decît semne ale puterii. Văzîndu-i astfel, m-am gîndit că, dacă vor pierde întrecerea, aceasta se va datora într-o măsură și gestului lor. E foarte posibil lucrul acesta. Dar chiar dacă strungarii nu vor cîștiga întrecerea, ei și-au arătat, în schimb, pe deplin o latură de seamă a valorilor umane, noblețea sentimentelor, care devine astăzi o trăsătură de bază a unei lumi copleșitor de numeroase, a lumii viitorului.

★

În Sinaia aceasta pletoasă, înconjurată de statuile falnice ale naturii, în uzina aceasta care distonează cu peisajul general și pare o jucărie pe lîngă urieșii de piatră, am putut îmbrățișa cu ochii minții un mare adevăr. Oamenii noștri de azi încep să se întîlnească tot mai des pe acel solid cap de pod pe care partidul l-a făurit, cu deplină siguranță, în spațiile luminoase ale viitorului. Acest adevăr mi l-a transmis gîndurilor și sentimentelor un episod din marea întrecere socialistă desfășurată în cinstea Congresului partidului.

Constantin CHIRIȚĂ

Fotografii de A. MIHAILOPOL

ACTIVIŞTI PE TEREN

— însemnări de reporter —

de C. COMAN

Fotografii de M. IVANCIU

După predarea unei lecţii de către primul secretar Gh. Siminea, la şcoala de femei, cursantele dau exemple din comunele lor, în legătură cu cele expuse.

Tehnicienii din agricultură au în minte hantri, hectare, selecţii de sămînţă; funcţionarii sfatului nu-şi văd capul: şcoli, cămine, drumuri; cei de la I.L.L. visează numai case; medicii se interesează de Crucea Roşie; O.C.L.-ul, de stofe şi încălţăminte; difuzarea filmelor, de filme; teatrele, de spectacole. Activistul trebuie să se gîndească la hantri, hectare, filme, impozite, stofe, sămînţă, încălţăminte, case, spectacole. Maxima preferată a lui Marx era „Nihil humani a me alienum puto" (nimic din ce e omenesc nu mi-e străin). La modul practic, acest lucru trebuie să se întîmple cu orice bun activist, iar dacă veţi avea cîndva treabă la un raion de partid, veţi vedea că nu numai instructorii, dar şi secretarii ştiu adeseori cine şi cu cine se însoară în cutare comună, de ce Marin nu mai poartă opinci, iar Ileana vrea cu orice preţ să se facă întovărăşire în comună.

Trecînd prin diferite locuri, activistul trebuie să îndrepte lucrurile, „să lase dîră" — cum se spune aci, la Comitetul raional de partid Giurgiu — iar aceste dîre sînt de cele mai diverse feluri. Primul secretar, Gheorghe Siminea, a luat parte la o şedinţă la Atelierele Navale Giurgiu, în care s-a pus problema indisciplinei, a unor nereguli. La propunerea lui, cazurile au fost expuse opiniei publice, iar această opinie a lucrat mult mai puternic decît sancţiunile administrative. Secretarul cu probleme economice, Titu Tichie, s-a interesat îndeaproape de spitalul unificat. La iniţiativa lui, paturile au fost prevăzute cu căşti de radio şi pe ţăranii giurgiuveni asta i-a surprins tot atît de mult, ca vederea primei combine. Ocupîndu-se de construcţiile culturale din raion, secretarul cu propaganda, Alexandru Ştefănescu, însistă asupra elementului arhitectural, mărturisind că aceasta e o „manie" a lui: clădirile să nu fie cenuşii şi plate. E, evident, o manie lăudabilă...

Dar dacă activistul raionului e mai tot timpul pe teren, nu e mai puţin adevărat că cetăţenii, pentru care s-a fixat o zi de primire — joi — mai vin şi luni, şi marţi, şi miercuri, şi vineri, şi sîmbătă — şi poate ar mai veni şi în alte zile, dacă săptămîna n-ar trebui să ţină seama de unele legi obiective calendaristice. Şi oamenii vin aci, pentru că s-au obişnuit să asculte părerea activiştilor despre şedinţe, despre nunţi, despre cărţi, case, aprovizionare, prietenie. Părerea activistului nu e o vorbă aruncată în vînt: oamenii ţin seama de ea.

Şi, nu uitaţi, acesta este un raion sătesc, iar activiştii Comitetului raional de partid se ocupă mai mult de comune. E vorba de moştenirea trecutului: sute de ani de ocupaţie turcească, cu jafuri, hoţii la drumul mare, raion agricol peste care au stăpînit moşierii, raion de frontieră unde stăpîneau contrabandiştii, raion mărginit de Dunăre şi de bălţile ei, unde pescuitul îi îndemna pe mulţi şi-i mai îndeamnă pe unii spre negoţ — iar apropierea de capitală îi împinge de la negoţ, spre speculă.

A-ţi închipui că noroaiele, hîrtoapele, paturile tari formează aci cele mai mari greutăţi înseamnă să fi cel puţin naiv. Alături de miasme de peşte, bălţile poartă miasmele superstiţiilor, ce par a izvorî din deşimea sălbatică, umedă, ancestrală a păpurişului. Aci, nu departe de Putineiu, un moş, văzînd o combină, s-a căţărat în autocamionul cu saci, a privit gura care varsă grîne şi a coborît, făcîndu-şi o cruce de un stînjen.

— E adevărat!—a spus. Este! Eu numai din ziare ştiam. Da'... acu' văd! Este! Cît douăzeci de oameni! Să trăiască partidul, că a adus aşa maşină la noi!

Aci mai sînt unii ţărani care nu folosesc îngrăşăminte, pentru că li s-a spus că astea ard pămîntul, şi care ar fi gata să strice unele îndiguiri, pentru ca pe ogoarele inundate să prindă peşte. În raionul acesta, acum, după strîngerea recoltei, noaptea, chiaburii se strecoară către oraşe, cu şiraguri de care încărcate cu porumb, văicărindu-se, minţind, ameninţînd,

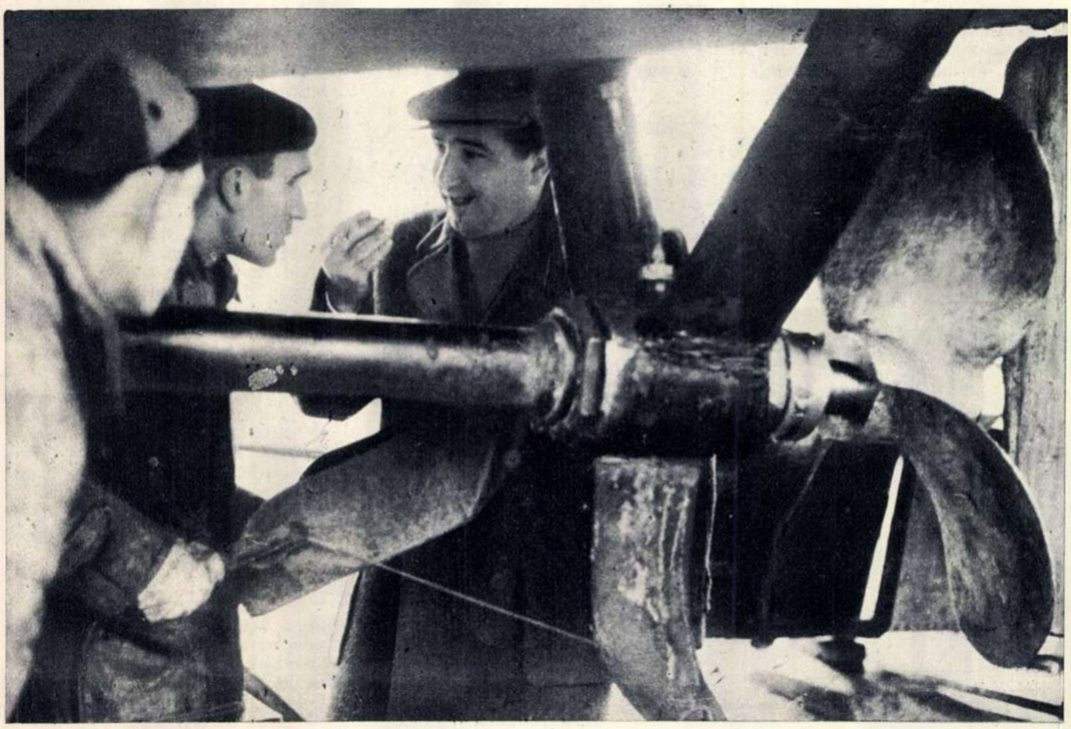

←

Titu Tichie, secretarul cu problemele economice ale raionului — vorbind cu sudorii Alexandru Pană şi Dumitru Sandu, de la Atelierele Navale Giurgiu. Are un fel de a vorbi tovarăşul Tichie, că nu poţi să te superi, chiar cînd te critică pentru că nu-ţi împărtăşeşti îndeajuns experienţa în muncă...

mituind, pentru a-l vinde fără a-şi preda cota.

Dar în toamna aceasta, în două luni, s-au format cinci întovărăşiri, s-au terminat aproape douăzeci de săli de clasă, s-au inaugurat cîteva cămine culturale.

Pretutindeni, prin toate aceste locuri, au trecut instructorii de partid.

Istoria burgheză citează cu încîntare pe Ney, Masséna, Murat, ca subofiţeri, pe negustorul ambulant Jourdan, pe zeţarul Brune, pe vopsitorul Lannes, pentru a arăta caracterul „popular" al armatei napoleoniene" — în care aceştia au ajuns generali şi mareşali. Dar oare ar putea cineva cita pe toţi muncitorii pe care partidul i-a adus la conducerea statului nostru, pe care i-a făcut purtătorii conştiinţei epocii noastre? Monografia Giurgiului consemnează data cînd genovezii au fiinţat cetatea San Giorgio, consemnează actul prin care autorităţile locale se adresează Marii Dvornicii a pricinilor dinlăuntru (Ministerul de Interne), spre a le aproba doi „engheri" pentru stîrpirea cîinilor. Monografia consemnează obiectele vîndute la licitaţie de înalţii funcţionari ai magistraturii giurgiuvene şi laudă cîteva ginte de primari. Vrînd să fie şi puţintel obiectivă, ea recunoaşte marile merite ale generalului Kiseleff şi deplînge pe conducătorii revoluţiei de la 1848, ce au plecat pe aci în surghiun. Dar poporul fostei plăşi, poporul oraşului? El e trecut sub tăcere.

Iată însă că acum, instructorii, muncitori scoşi din producţie, oameni crescuţi de partid, pleacă pe teren şi — fie că înjură noroiul şi uneori regretă orarul respectat în fabrică — plescăind din cizmele lor mari, încotoşmănaţi în pelerine de ploaie, ei sînt simbolul poporului care, conştient, liber, face istoria.

★

Cînd Velicu — instructorul raionului de partid Giurgiu — a sosit, pe data de 12 octombrie, la Stăneşti, se colectaseră abia cîteva mii de kilograme de cereale. Colectorul descoperise o metodă grozavă: se ducea la cetăţeni şi le dădea cîte o hîrtiuţă! „Dacă pe data cutare nu aduc grîul, aşa şi pe dincolo..." Iar dedesubt omul se iscălea. Şi, bineînţeles, Stancu Barcan, colectorul, rămînea cu hîrtiuţa, iar unii uitau să-şi mai îndeplinească datoria.

De cum a venit Alexandru Velicu, i-a convocat pe comunişti. Ei să dea, primii, exemplu — ei să-i dea primul ajutor. Apoi Velicu a vorbit cu cadrele didactice, cu delegatele femeilor, cu utemiştii, cu deputaţii. El, Velicu, mai iute, mai dibaci, ajutat de preşedintele sfatului, Ioniţă, mai grav, reuşi să trezească opinia publică în Stăneşti. E una cînd ţi-a vorbit numai un om — colectorul — alta cînd vezi exemplul şi auzi îndemnul a numeroşi oameni pe care de mult îi ştii şi care-ţi sînt dragi: deputatul de circumscripţie, vecinul tău, utemistul, care ţi-i cumva nepot, ţaţa Leana, care ţi-i vară de-a doua, învăţătorul, care-ţi învaţă copiii. E drept că-ţi place să mai ţii roadele-n pătul — parcă ţi se încălzeşte spatele cînd treci pe lîngă el — dar şi datoria asta... „oricît, oameni sîntem"... „ştim ce-i al republicii"... „n-om fi noi mai răi ca alde cutare"... Şi omul pune mîna pe sac şi zdup cu el în căruţă. E drept că la început nu-i e tocmai la îndemînă; dar mai apoi e mulţumit şi chiar mîndru că sprijină şi el statul. Iar după o zi, îl vezi alături de utemist, de ţaţa Leana, de deputat, venind la poarta altuia. Apoi, au fost chemaţi la sfat cîţiva fruntaşi şi cîţiva codaşi la predarea cotelor. Fruntaşii au primit o felicitare scrisă şi un buchet de flori. Şi, deodată, în camera aceea rece şi puţin luminoasă, s-a întîmplat ceva neaşteptat. Un început de ceartă. Dar o ceartă cum nu mai fusese niciodată prin partea locului. După ce Emilia Zugub, femeie de serviciu la sfat, dar făcînd parte din comisia de femei a comunei, a dat buchetele de flori lui Stan Trandafir, lui Gruia Văcăruş şi altora, s-a produs o rumoare între codaşi, care au înghiţit în sec.

— Vă mulţumim... să trăiţi... ca pe mirese...

În mîinile lor mari, grele, florile parcă prinseseră rădăcini şi se înviorau. Ei, însă, erau gîtuiţi, muţi de emoţie. Şi, deodată, unul dintre ei s-a întors spre partea codaşilor:

— Ce mai... Faceţi comuna de rîs, fir-ar mama lui de porumb...

Secretarul organizaţiei de bază din G.A.C. „Viaţa Nouă", Frăteşti, ascultă îndrumările lui Marin Pelu, de la raionul de partid.

Colectiviştii din Putineiu au sosit în coloană, la Giurgiu, pentru a-şi preda cotele. La intrarea în oraş, Dala, preşedintele colectivei, s-a întîlnit cu instructorul Velicu.

„Fir-ar mama lui de porumb", dar dumneavoastră înţelegeţi despre cine ziceau „fir-ar"...

Astfel s-a răscolit opinia publică la Stăneşti.

Cel mai greu era cu chiaburii. Doseau totul, dădeau „în parte", transformau grînele în vin, în miere. Şi plîngeau, plîngeau... „Trebuie să-mi mărit copila şi strîng pentru ea. Am numai cîţiva saci cu porumb". Şi nu minţeau. Restul de cîteva zeci de saci îl împrăştiaseră prin sat. Ceea ce colectorul n-ar fi reuşit să facă niciodată, a făcut masa, opinia publică. S-au găsit şi porumbul, şi vinul. Primul dintre chiaburi, a plătit Nicolae Simedrea. A doua zi chiaburii din Stăneşti neavînd încotro, se încolonau la bază.

Asemeni unui bulgăre care, rostogolindu-se, devine avalanşă, exemplul fruntaşilor mobiliza, ruşina pe cei rămaşi în urmă şi ridica satul împotriva sabotajului chiaburesc.

La Giurgiu, la raionul de partid, se spune: „Cutare lasă dîră pe unde trece". Aceasta e cea mai mare laudă pentru un activist. Cînd, la 2 noiembrie, Velicu a plecat din Stăneşti, fuseseră predate o sută şi şaizeci de mii de kg de cereale la cotă.

★

La tîrgurile din vara asta, în raion s-au vîndut mii de perechi de sandale. Ţăranul a părăsit opinca. Dacă mergi de la Giurgiu la Găujani, vezi zeci de case nou ridicate. La Malu, Ghizdaru, Arsache, oamenii sînt îmbrăcaţi ca la oraş, adeseori chiar eleganţi.

←

După cum vedeţi, socoteala avansului nu e tocmai rea. Ce spuneţi, tovarăşi? În fotografie, primul secretar al Comitetului raional de partid Giurgiu, vorbind cu colectiviştii din Ghizdaru.

Satul se îmbogățește — asta n-o poate contrazice nimeni. Și dacă individualii au scos peste o mie două sute kilograme de grîu la hectar, colectiviștii și întovărășiții au scos peste o mie cinci sute și peste o mie șase sute, ceea ce înseamnă că cele mai multe sandale, mai multe haine, le-au cumpărat ei, iar cele mai multe din noile case sînt ale lor. Conștiința însă nu crește o dată cu nivelul de trai și, uneori, micul gospodar, intrînd în întovărășire sau în colectivă, mai trage cu urechea la ce spune chiaburul.

Uneori chiaburii ajung să laude și colectivele. Asta e mai primejdios, e chiar zăpăcitor. La Frătești, chiaburii spun: „e bună colectiva, cîștigați bine, foarte bine. Bravo, gospodari! Dar dacă n-ar fi și romi, ar fi mai bine. Sînt puturoși, pierdeți din cauza lor". De ce, dar, să ataci direct, cînd poți să dezbini? În colectivă, sînt o mulțime de frați Stănică. Ei erau cei mai porniți contra romilor, printre care erau și alde Voichin. Scandal, certuri, nu se lucra. Primul secretar s-a dus acolo, la ședința colectiviștilor. Alde Stănică vorbeau cu o ură rău ascunsă, întocmai ca niște dușmani. Nu era critică, era bîrfeală. Alde Voichin erau porniți și ei — cu toate că vreo doi dintre romi nu voiau să lucreze de loc și dădeau apă la moara chiaburilor. Spiritele s-au mai domolit în prezența primului secretar și apoi, pe măsură ce acesta vorbea, ațîțarea făcea loc criticii masei: „Vasăzică, ăștia, Stănică, vor să răstoarne gospodăria, vasăzică, fac ură de rasă — pornind de la doi, care nu vor să lucreze — vasăzică, vor să fie ei stăpîni, să-și facă de cap. Asta nu se poate îngădui; ei, colectiviștii, n-o pot îngădui". S-au dat exemple, s-au arătat cifre, s-a discutat mult, s-a trecut la vot. Au fost scoși din gospodărie și dintre Stănică, și cei care nu voiau să lucreze. Munca în colectivă s-a îmbunătățit pe loc.

Ca să rezolvi asemenea probleme, nu pot folosi numai ședințele; trebuie să ridici comuna împotriva provocatorilor și, pentru asta, omul trebuie învățat să vadă mai departe. Înfrățirea se face nu numai în muncă, dar și în sport, în cultură, în artă. Regiunea și raionul de partid, împreună cu A.R.L.U.S.-ul, au organizat o duminică cultural-sportivă la Frătești în cinstea Lunii prieteniei romîno-sovietice. Văzusem biciclete la tractoriști, pe Bărăgan. M-am mirat. Aci, în hîrtoapele Fräteștiului, te uimeau. Dar concurs de biciclete, nu mi-aș fi închipuit. Ei bine, a fost concurs. Aci se călărește de sute de ani și oamenii se pricep la cai. Dar concurs de călărie nu s-a pomenit. Trecuseră pe aci, de multe ori, păpușarii, cu Vasilache și Marița. Oameni sărmani, aplaudați și alungați. În duminica aia, au venit mînuitori de păpuși din București. Și tot în acea duminică se pornise în sat o nuntă giurgiuveana. Iată, trec flăcăi, ducînd lumînări, un brad tînăr cu un ștergar în vîrf și covrigi în crengi. În urma lor, vin alde „picior de socru" (copil de socru, conăcar) cu ploști de țuică și vin. Urmează surorile ginerelui și ale miresei, chiuind: „ohohohohohoho... iiiiiiiuhuhu..." Se aude peste două sate.

Cum să nu te îngrămădești să vezi așa ceva? Veacuri de-a rîndul numai asta a fost distracția satului, în afara jocului de duminică. Ia ascultă, numai:

„Amîndoi s-au potrivit
Și la ochi, și la sprîncene,
Ca doi porumbei la gene!"

...Și lăutarii îi zic și oftează, și se perpelesc... Dar de astă dată, nunta trece pe drum, viorile zdrăngănesc, flăcăii chiuie și, în urma lor, numai cîțiva copii. „Bine-ți pare/Nune mare..." „Ehei, veniți la concurs..." „Căci ai finii ca și-o floare..." „Haide, pedalează, pedalează... hai...!" O întrecere între o nuntă și o alergare? Nu, mai mult! Tradiția populară a nunților e minunată, dar în apropiere alergau împreună, romîni, romi, pedalau, călăreau, păpușile se strîmbau... Și, în urma nunții, doar cîțiva copii. Iar din biserică au ieșit cîteva băbuțe aduse de spate, obosite, pioase. Voiau să mai prindă ceva din concurs.

Activiștii raionului de partid lucraseră vreme de o săptămînă pentru această duminică. Și iată, ea își ajunsese scopul. Țăranii învățau că mai există și altceva în afara petrecerilor de nuntă și prima emoție sportivă îi fermeca. Primul secretar văzuse și copiii și băbuțele și se simți deodată înveselit: „O să-i învățăm să nu se mai certe între ei".

Din păcate, asemenea duminică n-a mai urmat. Ar trebui reluată, pe zăpadă.

★

În „Obkom-ul clandestin în acțiune", Feodorov povestește că, într-un sat ocupat de nemți, o băbuță a venit la el să-l întrebe dacă e membru de partid. Avea numaidecît nevoie de un comunist, pentru că se certase cu cineva pentru niște găini. „Și la cine să mă duc să-mi facă dreptate?!"... În plină ocupație, cu primejdia vieții, ea căuta un comunist și această faptă a ei, naivă, simplă, spontană, arăta cu o mare profunzime legătura partidului cu masele.

Mi-am amintit de aceasta, răsfoind un dosar cu scrisori venite pe adresa raionului de partid. Adresîndu-se comitetului raional, începeau cu „Tovarășe prim-secretar...!"

— O femeie părăsită de soț, rămînînd singură, cu trei copii, îi scria primului secretar.

— Vasile Cucurezeanu din întovărășirea din Găujani îi scria primului secretar că vrea să devină iar individual. Apoi, însă, se răzgîndise, pentru că îi trecuse supărarea și rămăsese.

— Cineva era nemulțumit de locuință. Îi scria primului secretar.

— Cuiva nu i se dăduse serviciu la timp. Îi scria primului secretar.

— Nicolae Diaconu și fiul său, Oprea Diaconu, mecanic la A.N.G., au căpătat o locuință în care trăiesc omenește . Voiau să mulțumească republicii. Și atunci, îi scriau primului secretar.

...Și fiecare dorea să vorbească numai cu primul secretar. Numaidecît, cu primul secretar. Era puțină bravadă în această dorință de a nu trece, ierarhic, pe la organele sfatului, ale spațiului locativ, ale școlilor, dar, mai ales, se vedea că toți oamenii simpli au cui scrie; pentru prima dată, au cui scrie. Și în această avalanșă de scrisori — uneori pătimașe, de cele mai multe ori pornite dintr-un sentiment integru — oamenii își încredințau păsurile celor de care ei nu se îndoiau că pot să-i ajute, celor mai curați — comuniștilor.

ÎNFRUNTAREA

de Veronica PORUMBACU

De dragoste, pe-atunci n-aveam noi vreme.
Și un regret încerc, că nici măcar
un vers din ineditele poeme
nu l-am mai dat iubirilor în dar.

Creeam lozinci și zugrăveam pancarte;
de masă, nu o dată am uitat,
și rezumam capitole de carte,
și adunam femei în sindicat...

Așa intrai, întîia oară-n viață,
sus, în biroul domnului Cerchez.
Ne-am măsurat o clipă față-n față:
eu—mică, slabă; el—înalt, obez.

Cerui, cum ceri un drept, nu o favoare:
să ne-ntrunim...
— Aici sînt eu stăpîn
pe toată suta mea de țesătoare,
'mneata să pleci!
— Ba nu. Am să rămîn!
Chemă portarul să mă dea afară.
Nu i-a răspuns. Pe paznic l-a poftit.
— Domnu' Cerchez, păcat de domnișoară...
Cum s-o ating?
— Ce? Ați înnebunit?
Din jeț își ridică, masiv, grăsimea,
(o butie, nu-i fie de deochi!)
Deschise ușa larg.
Dar jos, mulțimea
îl țintuia cu mii și mii de ochi.

Atunci zbieră-nciudat: — Să ieși afară!
Și am ieșit în curtea fără flori.
Patronul era încă sus, pe scară.
Cu mine, jos, stăpînii viitori!

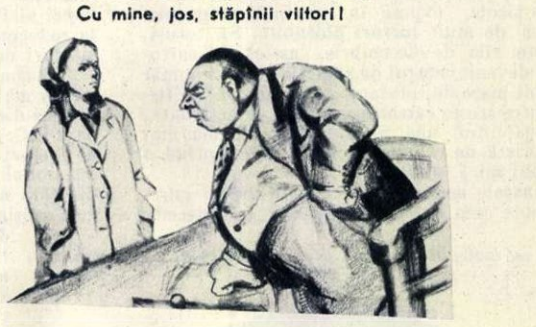

La cuptoare

de Al. ANDRIȚOIU

Vai, ce răsărit de soare!
Soarele de-aici răsare?
Iată revărsat de zori
pe o vatră de cuptor.

Pentru-această vatră vie
e sirena ciocîrlie.
Are dor aprins în duh
de se suie prin văzduh?

Cade noaptea — brună soră —
dar aici e auroră,
și sirena mi se pare
că-i acum privighetoare.

Astfel cîntă despre lună
încît oamenii i-adună,
pune pe furnale nimb,
oamenii să intre-n schimb.

Hai! Deschideți la cuptoare,
ușile — să fie soare!
Cîntă mări! Spre lumină,
o codană, în uzină
încît hala vuitoare
parcă amiroase-a floare,
iar văpăile de foc
amiroase-a busuioc.

RODUL MUNCII CREATOARE...

O NOUA REDUCERE DE PRETURI

CONFECȚIUNI BARBATI

Chiar din primele ore ale zilei în care au intrat în vigoare noile prețuri, magazinele cunosc o afluență deosebită. Iată un aspect de la magazinul „Victoria," în dimineața zilei de 5 decembrie.

Cartonașe, avînd înscrise pe ele costul diferitelor articole, expuse în vitrinele magazinelor, sînt de mult lucruri obișnuite. Și, totuși, în aceste zile de decembrie, astfel de cartonașe au devenit centrul de atracție al unui număr mult mai mare de cetățeni, ca de obicei. Pe fiecare dintre aceste cartonașe se află, de astă dată, cîte două cifre: una reprezentînd o sumă mai mare, tăiată de o linie, și alta, reprezentînd o sumă mai mică, alături.

Cartonașele acestea vorbesc prin graiul cifrelor, despre ceea ce în ziare apăruse la 4 decembrie sub titlul: „Hotărîrea Consiliului de Miniștri al Republicii Populare Romîne cu privire la reducerea prețurilor cu amănuntul ale unor mărfuri de larg consum".

...O nouă reducere de prețuri; a doua din acest an, la mai puțin de opt luni de la reducerea de prețuri din aprilie, și a treia reducere de la plenara C.C. al P.M.R. din august 1953. O reducere de prețuri între 5 și 25 la sută. Și această reducere este rodul succeselor obținute de oamenii muncii din țara noastră, în îndeplinirea înainte de termen a primului nostru cincinal, în ridicarea productivității muncii, în sporirea acumulărilor bănești ale statului nostru democrat-popular, în ridicarea producției agricole. Totodată, ea este cea mai vie confirmare a adevărului arătat de partid că, pentru a obține noi succese pe calea ridicării necontenite a nivelului de trai al poporului, este necesară o luptă hotărîtă și permanentă pentru creșterea producției și a productivității muncii, pentru reducerea prețului de cost, pentru un regim strict de economii, în toate domeniile.

Primind cu bucurie vestea reducerii prețurilor la o serie de mărfuri de larg consum, poporul nostru muncitor s-a angajat, în numeroasele mitinguri care s-au ținut mai în toate locurile de muncă, să lupte pentru traducerea în viață și pe mai departe a politicii înțelepte a partidului, să întîmpine cel de-al doilea Congres al P.M.R. cu noi realizări de seamă, să lupte pentru obținerea de noi succese în dezvoltarea economiei naționale, în construirea socialismului în patria noastră.

Și copiii au motiv de bucurie: prețurile jucăriilor s-au redus și ele cu 10%.

Fotografii de A. MIHAILOPOL

→
La magazinul „Tehnochimia" se afișează noile prețuri la pos̡etele din vinilin. Ele costă acum cu 15% mai puțin.

Confecțiile din țesături de lînă pentru femei au cunoscut o reducere substanțială: 5–20%. Acum, cumperi parcă cu mai multă plăcere noul palton.

Ieri, poate că nu te gîndeai încă să-ți cumperi imediat mobila dorită. Dar azi, după reducerea de 10%, ești tentat să plătești pe loc prima rată.

...ŞI PREGATIRI PENTRU NOI VICTORII

Fotografii de

M. IVANCIU

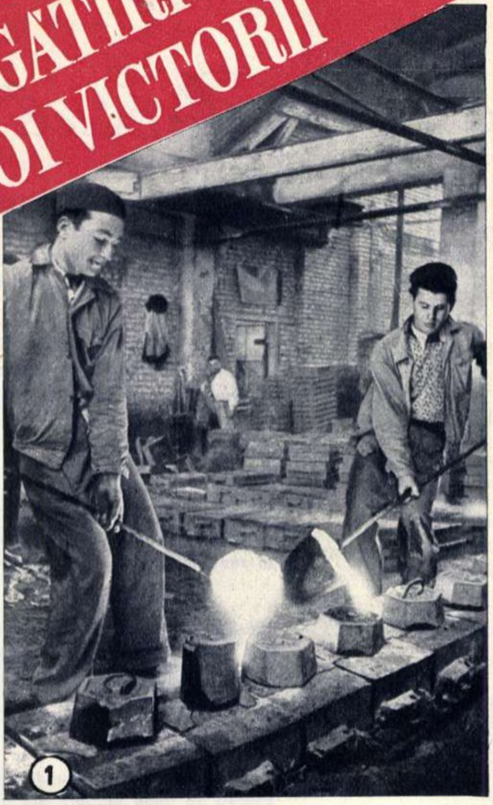

A mai rămas puțin timp. Țara întreagă va fi martora unei sărbători mărețe și entuziaste. Ajuns victorios la capătul drumului său, primul cincinal va dărui rodul celor cinci ani de viață și muncă, moștenitorului său tînăr.

Se naște un nou cincinal. Se naște în fierberea, în elanul patriotic caracteristic zilelor de întîmpinare a Congresului partidului. Se naște, împrumutînd viață, ca și înaintașul său, din inima constructorilor lui, pentru care tineretea e veșnică și puterile nemăsurate. Va porni vijelios, izbind în vreme, tăind limitele dogmaticilor, prăbușind teoriile scepticilor, năruind planurile dușmanilor, deschizînd căi noi vieții.

Peste tot, oamenii muncii, răspunzînd chemărilor partidului, îi ies în întîmpinare. Cincinalul este al lor, al tuturor. De aceea ei chibzuiesc, măsurîndu-și forțele.

Așa s-au născut cifrele de control.

Pentru fiecare întreprindere socialistă, ministerul tutelar a întocmit planul viitorului cincinal. Iar în întreprinderi, muncitorii l-au analizat punct cu punct. Fiecare gîndindu-se la posibilitățile întreprinderii, la experiența și bunurile agonisite, la puterea minții și a voinței lui, care, însuflețite de partid, se întăresc necontenit.

Fotografiile alăturate înfățișează cîteva aspecte de la uzinele „Armătura" din București. Oamenii de aci ne vor împărtăși, prin intermediul reporterului fotograf, felul cum au primit ei cifrele de control.

Ar fi greu, aproape imposibil ca, în spațiul ce ne revine, să ne oprim asupra fiecărei cifre de control discutate de muncitori și tehnicieni. Fiindcă fiecare cifră de control se referă la un anumit produs, iar la „Armătura" se fabrică o mulțime de lucruri — de la ustensile mărunte, necesare uzului casnic, și pînă la agregate mari și complicate. Să alegem una dintre cifrele de control: cupele automate pentru adăpat vitele. În analiza pe secție, muncitorii, în frunte cu comuniștii, au fost de acord că „cifra e prea mică pentru puterile secției". Au cerut mărirea ei. O serie de tineri, proaspăt calificați, s-au angajat să toarne mai mult de o găleată de fontă pe zi. Așa, de pildă, au fost utemiștii Gheorghe Marghioala și Ion Ionescu (foto 1).

Angajamentele, propunerile și măsurile tehnico-organizatorice venite să modifice cifrele de control privind cupele vor scădea în turnătorie prețul lor de cost, cu 5%.

„Cupele și toate celelalte piese terminate la strung vor fi apucate de o macara ce se va afla pe locul acesta — explică strungarul Gheorghe Ion, brigăzii sale. Vor fi lichidați o mulțime de timpi morți" (foto 2).

Propunerea pentru instalarea unei macarale a fost făcută în ședința de analiză a cifrelor de control. Tot atunci brigada întreagă și-a luat angajamentul să termine planul pe 1956 în numai 10 luni.

Prețul de cost al cupelor va scădea aci cu încă cinci procente.

Să termine planul pe 1956 în 10 luni, și-au luat angajamentul și cei de la emailaj. Au cerut creșterea numărului de cupe prevăzut pentru o lună, cu 100% (foto 3).

Munca lor va smulge din prețul de cost al cupelor, încă 4 procente.

Iată-ne la ultima fază a procesului tehnologic: cupele au ajuns în secția de montaj — acolo unde muncitorii s-au angajat să sfîrșească planul pe 1956 în 10 luni și să scadă prețul de cost cu 4% (foto 4).

Să ne amintim: 5% plus 5% plus 4% plus 4%. Reducere 18%.

18 la sută. O simplă cifră, izvorîtă dintr-o discuție tovărășească și patriotică. O simplă cifră, izvorîtă din dorința sinceră a celor de la „Armătura", de a întîmpina cu cinste Congresul partidului.

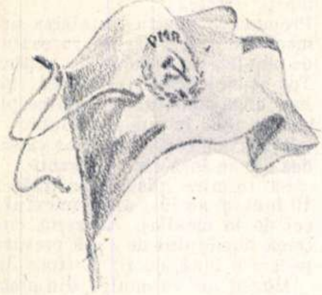

Drumul nostru

Noi credem în partid ca-n viaţă
Şi mergem unde el ne duce,
Căci el ne-arată şi ne-nvaţă
Şi nu ne lasă la răscruce.

El face glorie din trudă,
Înalţă om din cel ce-asudă
Şi celor drepţi în gînd şi faptă
Cărare le croieşte dreaptă.

Cînd ţara fost-a-n întuneric,
El spusu-ne-a: Fiţi tari şi aprigi!
Ne-a spus partidul: Vă desferic
Pe cei din cîmpuri şi din fabrici!

Partidul şi-a ţinut cuvîntul,
Boieri nu stăpînesc pămîntul,
Bancheri nu stăpînesc uzina,
A noastră-i pînea şi lumina!

Partidul braţele-şi desface
În faţa tuturor ce cată
Prin muncă drumul către pace
Şi către viaţă-mbelşugată.

Sub steagul său partidul cheamă
Bătrîn şi tînăr, prunc şi mamă,
Şi spune cum că fericirea
Şi-o face însăşi omenirea.

Noi credem în partid ca-n viaţă
Şi mergem unde el ne duce,
Căci el ne-arată şi ne-nvaţă
Şi nu ne lasă la răscruce.

El face glorie din trudă,
Înalţă om din cel ce-asudă
Şi celor drepţi în gînd şi faptă
Cărare le croieşte dreaptă.

Partidul şi poetul

Partidul fără mine-i tare,
Dar parcă-i mai frumos cu mine,
Ca luna mai cînd curcubeul
Încinge bolţile senine.

Eu cresc pe forţa-i uriaşă
Ca iedera suind pe zid,
Dar zidu-i şi mai drag în soare,
E şi mai viu cînd e-nverzit.

El de se reazimă-n cuvinte
E doar ca steaua-n luciul apei,
Ci prin cîntece de slavă
Partidul parcă mai aproape-i.

Iar de-aş tăcea — căci moare cîntul,
La urma urmei — cîntăreţii
Ca mierle-n codrul nou porni-s-ar —
Partidu-i primăvara vieţii.

Mihai BENIUC

Cîntec sub steag

. .Bunii mei suind, cu ţundre sparte,
Turme de miori pe guri de rai,
Jinduiau din leagăn pînă-n moarte
Amărîtul codru de mălai.

...Doine cîte vin din fund de vreme
Spun de-o ţară-a neamului sărac
Unde Ursu Niculae geme,
Tras pe roata unui crîncen veac.

...Din trecute neguri şi de-aiurea,
Freamăt mai străbate pînă azi
Şi, în freamăt, n-auzim pădurea,
Ci norodul strîns lîngă Islaz.

Cititori în zodii doar şi-n stele
Şi tălmaci ai marilor furtuni,
Bunii mei de mult or fi ulcele,
Dorm de mult sub ierbi, sub flori, sub pruni.

Dar nădejdea flori dădu în noapte.
Lujere crescură din văpăi.
Pentru cei din nouă sute şapte,
Roaită a vorbit în treizeci trei.

Sîngele ne-a-nfierbîntat drapelul.
Steaua din dogoare s-a aprins.
S-a călit şi-n ţara mea oţelul
Pe ilăul inimii, încins.

Azi, pe vremi apuse de obidă,
Eu, poetul noii vremuiri,
Cîntec torn în orice cărămidă
Pentru zidul marii zămisliri.

Şi-s oştean sub steagul roş de pară
Şi-l urmez la bine şi la greu,
Căci fierbinte dragoste de ţară
Mi-ai turnat în piept, partidul meu!

Victor TULBURE

Poetul ţigan

Ai mei scobeau lulele din rădăcini de vişin,
suceau în mîini potcoave, cositoreau, şi-ntruna
le atîrna-n spinare, drept singurul lor sprijin,
lăuta cea străbună, cu geamăt ca furtuna.

Pe temelii de iarbă, cu zid de rogojină,
ni se-nălţa oraşul de-o noapte sau de-o zi,
şi pruncii-nvăţau carte pe fire de sulfină
şi, la un an, cu urşii dormeau prin bălării.

Ce meşteri de descîntec, de aur şi de site...
Gonea, stăpînă, lumea spre noi înfăptuiri
cînd noi umblam cu şatra aceleiaşi ursite,
în zăngănit de linguri şi zvon de spoi tingiri.

Citeam în vis şi-n zodii, dar nici măcar opinca
n-o încălţasem încă, noi, bieţii vraci golani,
şi-am fost zvîrliţi în iadul de flăcări din Treblinka
să ne plătim mîndria străveche de ţigani.

Struneau savanţii—atomul, iar noi ciopleam la piepteni,
zburau pe unde chipuri, noi ne spălam în ploi,
norod fără de ţară, tînjind după prieteni,
cu dans de paparude şi idoli de noroi.

Hei, unde e ţambalul, să-ncapă-n el durerea
atîtor drumuri? Unde-i? Şi cum poţi să-l asculţi?
Goniti, bătuţi, — în cîntec ne-am răsturnat durerea,
scrîşnind ne-am dus destinul de voievozi desculţi.

Venim pe căi de veacuri, din vîrste-ndepărtate,
cu mii de cărţi nescrise şi scîrţîit de car,
purtăm cu noi, ascunse, comori necercetate...
Cîntaţi, ţigănci frumoase, c-ajungem la hotar!

Din oarbele străfunduri ne rupem anevoie,
dar arde-n noi un soare de mii de ani încins,
venim, venim prin veacuri, nomazi fără de voie,
tot colbul omenirii în plete ni s-a nins.

Venim, venim din lumea uitată de istorii,
din indii şi egipturi dospite sub Carpaţi,
acum, întîia dată. ne bat în faţă zorii,
spre ei gonim cu şatra, pe caii ne-nşeuaţi!

Ai mei scobeau lulele sau colindau cu ursul,
iar eu măsor pămîntul cu versul mlădios.
Şi-a frînt şi ţigănimea, ca lumea-ntreagă, cursul...
Hai, dibiă, zi-i cu sete, zi-i fluiere de os!

Venim din străvechime, din corturile rupte,
din cîntec şi descîntec, din greiele peceţi,
şi-acum, intraţi deodată în toiul grelei lupte,
noi batem cu barosul la poarta noii vieţi!

Mihu DRAGOMIR

În biroul directorului uzinelor „23 August" din Capitală, secretarul Comitetului de partid, muncitori, ingineri şi tehnicieni discută împreună cu conducerea uzinei o problemă dintre cele mai importante: planul de măsuri tehnico-organizatorice menite să ducă, în 1956, la îmbunătăţirea condiţiilor de muncă şi la creşterea productivităţii muncii în întreaga uzină.

Fotografie de A. LOVINESCU

– Ia uite ce muşchi am !...

Fotografie de M. IVANCIU

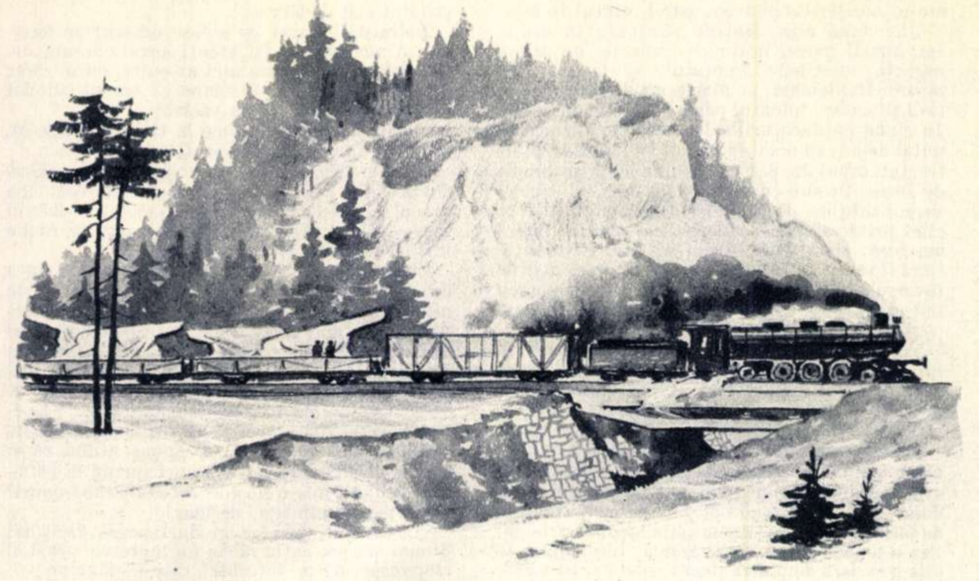

BLINDATUL N-A TRECUT

de Liviu **BRATOLOVEANU**

Ilustrații de V. CRIVĂȚ

Șuierînd și slobozind rotocoale de fum, mărfarul străbătea lungul defileu muntos, cu o viteză de cincizeci de kilometri pe oră.

Soldatul hitlerist care-l însoțea, înalt, uscat, cu nasul ascuțit ca un plisc de erete, stătea în picioare lîngă mecanic, cu arma automată atîrnată de grumaz, cu spatele rezemat de peretele marchizei. Vasile Roșca, fochistul, ședea pe o lădiță de scule. Din cînd în cînd, se ridica și înșfăca lopata, ca s-arunce cărbuni în vîlvătaia cuptorului. De la ferestruica de unde urmărea, atent, semnalele de restricție de pe parcurs, mecanicul își arunca ochii spre cadranul manometrului, să controleze presiunea apei din cazan. Amîndoi simțeau în ceafă privirea rea, iscoditoare, a hitleristului, dar nici unul nu părea să se simtă cumva stînjenit.

„Vom izbuti oare?“ se întrebă tînărul mecanic îngrijorat. La urma urmei, nici nu știa bine ce avea de făcut. „Ai să conduci un tren de marfă, încărcat cu muniții!“ i-a explicat aseară tovarășul de legătură. „*Despre celălalt* tren, n-am ce să-ți spun. Nici eu nu știu mai mult. În orice caz, răspunzător de întreaga acțiune va fi Vasile Roșca și instrucțiunile le va primi el, pe drum!“...

— Măi, mi-e sete de-mi crapă buza! — îl auzi el pe Vasile Roșca, la un moment dat.

Se ridicase de pe lădița cu scule și, apucînd un șomoiog de cîlți, începu să-și șteargă fruntea năclăită de sudoare. Soldatul aruncă fochistului o privire ascuțită, bănuitoare. Vasile Roșca urmă, după o clipă de tăcere:

— La prima stație, dacă n-o să ne dea liber, mă reped să iau o sticlă cu apă.

— Nu faci rău, nea Vasile, că și mie mi-e sete! — răspunse mecanicul, fără să-l privească.

Observase în lungul liniei o baliză de restricție și se pregăti să tragă de mînerul regulatorului pentru a micșora viteza.

Neînțelegînd ce vorbesc, soldatul tresări și se suci spre mecanic.

— *Was gibt's?... Was redet ihr da...?*[1]) — strigă el cu glasu-i aspru, răgușit.

Mecanicul înțelese că voia să afle ce spusese fochistul, dar nu se pricepea cum să-i explice.

— Ni-i sete!... Apă!... — încropi el un răspuns, arătînd spre sticla goală de lîngă tender.

— Ja, ja!... — întări Vasile Roșa, numaidecît, făcînd semne cu degetul cel mare spre gura deschisă. Apă!... Wasser![2])... Musai să umplem *Flasche!*[3])... Mi-e sete!...

— *Durst?*[4])

— *Durst, durst,* lua-te-ar dracu'!

— *Ja, gut!... Verstanden!*[5]) — mormăi hitleristul, scuturînd energic din cap, în semn că acuma era pe deplin lămurit.

În timpul acesta, locomotiva pilota, trăgînd după sine, din greu, lungul șir de vagoane încărcate cu armament și muniții. Ieșiseră dintr-un tunel și acuma mărfarul ocolea un munte pleșuv, un munte urît, cu cioturi de arbori și crengi putrede și negre, prăvălite printre colțuri de stînci. Topoarele lacome ale năvălitorului crud, grăbit și pus pe jaf, dezgoliseră muntele fără a lăsa un singur arbore în picioare.

— Văd că vă înțelegeți bine, nea Vasile!... — zîmbi mecanicul, după ce trecură de secția restricționată.

— Păi, de cînd ne-au pus *frailenele* pe cap, să ne dădăcească, am avut destulă vreme să le învăț din grai! — răspunse fochistul, cocoloșind șomoiogul de cîlți și vîrîndu-l după țeava unui robinet, ca să-i fie la îndemînă.

„*Fräulein*“-ele erau soldații hitleriști care însoțeau trenurile cu muniții sau — cum le spunea fochistul — „trenurile morții“. Neîncrederea pe care comandamentul german o manifesta în ultimul timp față de muncitori și personalul de mișcare, din stații, arăta limpede ceea ce se petrecea pe frontul de răsărit după înfrîngerea și zdrobirea diviziilor fasciste la Stalingrad.

O știa și soldatul acesta neamț, cu plisc de erete, care însoțea locomotiva. O știau și ceilalți șase soldați hitleriști, care păzeau vagoanele pe la mijlocul ori pe la capătul trenului. Nu o singură dată, auziseră de santinele ucise și de convoaie întregi cu muniții aruncate în aer...

Cînd, în sfîrșit, trenul trecu de semnalul de distanță și opri în stație, Vasile Roșca coborî să umple sticla cu apă, mecanicul se dădu și el jos, să cerceteze mai atent locomotiva. Auzise o bătaie suspectă în bandajul roților înaintașe. Se uită cu luare aminte, le ciocăni, dar văzu că n-aveau nici o fisură. Defectul era, desigur, la pana de reglare a unuia din cuzineții de bielă.

„Aha, bine au ticluit-o!“ gîndi mecanicul. Pe fața lui tînără, oacheșă, miji un zîmbet de satisfacție. Gîndul îi fugi la lăcătușii care, azi dimineață, după ieșirea locomotivei de la spălare, îi făcuseră o revizie „foarte amănunțită“ în prezența ofițerului hitlerist pus să supravegheze ieșirea mașinilor din depou.

Își mai aruncă o dată privirea, parcă cu neîncredere. Din nou zîmbi. Nu era o stricăciune prea mare, de bună seamă, dar pierderea penei de reglare putea duce la ruperea uneia din bielele de cuplare. Asta însemna defectarea locomotivei, scoaterea din uz și introducerea ei în atelier, pentru demontare. La urma urmei — își făcu el socoteala — evitarea ruperii bielei era lesne de înlăturat. Pana pierdută putea fi înlocuită cu una din rezervă, ori cu o cheie mare fixă, sau cu orice altă bucată de fier.

— *Was geschieht es?*[6])... îl iscodi soldatul.

— Cum?... Ce-ai spus?!

— *Was geschieht es?*

Mecanicul ghici că hitleristul voia să știe dacă nu cumva se ivise vreun defect pe parcurs.

— Nu-i nimica... *Nicht's*[7])! — scutură el din cap.

Se întoarse la marchiză, urcă. Urcă și hitleristul. Pe liniile alăturate, așteptau încă două trenuri de marfă, încărcate cu pradă de război. Rezemați de obloanele întredeschise, însoțitorii prețioaselor încărcături fumau alene, uitîndu-se la rarii călători din stație. Soldați înarmați ședeau pe scările vagoanelor. Pe lîngă trenuri, se plimbau necontenit, de la un capăt la altul, plantoanele însărcinate cu paza în cuprinsul gărilor.

— Frumoasă pradă! — spuse Vasile Roșca, zîmbind, ca să nu atragă atenția soldatului.

Se înapoiase cu sticla plină, într-un suflet. După ce-și potoli setea, mecanicul dădu ușor din cap, dar cu un anumit subînțeles:

— Mda, frumoasă! Să vedem numai dac-o mai apuca să ajungă la destinație!

Un minut înainte de plecare, Vasile Roșca văzu pe lăcătușul de revizie făcîndu-i semn discret, cu ochiul. Coborî sub un pretext oarecare și, cînd se întoarse, părea oarecum tulburat.

— Pavele, ai verificat arcurile de suspensie? — întreabă el, prefăcîndu-se că scotocește ceva prin lada cu scule.

Pe mecanic îl cunoștea de mult, de cînd era ucenic la atelierele Grivița. Cu taică-său, mecanic și el, fusese prieten bun, lucraseră mulți ani pe aceeași locomotivă. Apoi, după ce „bătrînul“, cum îi spunea, fusese împușcat de hitleriști, el se legase și mai mult de băiat.

„Arcurile de suspensie?“ tresări mecanicul. Inima începu să-i bată cu putere. Într-o clipă, își aminti de discuția pe care a avut-o aseară cu Vasile Roșca, cînd acesta îl pusese în curent cu limbajul pe care aveau să-l folosească pe drum. Se uită la fochist cu o privire liniștită, prefăcut nepăsătoare. „Vasăzică, despre trenul blindat e vorba?“ gîndi el și, cu o mișcare molatică, se suci spre fochist, să întrebe:

— De ce, nea Vasile?... Crezi că *s-au slăbit?*

— Mă tem să n-avem vreo *oprire pe drum!* — adăugă fochistul, stăpînindu-și cu greu emoția.

Lui Pavel inima continua să-i bată iute, năvalnic. Era un lucru îndrăzneț, de-a dreptul uimitor, ceea ce îi comunicase Roșca. Înțelese că, prin lăcătușul de revizie, i se transmisese instrucțiunea să defecteze locomotiva, să oprească trenul cu muniții în cîmp. „Dar unde? Unde anume să-l opresc?“ se întrebă.

— Da, le-am verificat!... — răspunse el, trăgînd cu coada ochiului la soldatul care începuse să dea semne de neliniște.

— Atunci e în regulă! — zîmbi Roșca. La kilometrul 402, linia e slabă și mă tem să n-avem vreo surpriză. O dată am mai pățit-o eu acolo, *pe pod*, cu un mecanic. Se rupsese arcul și a fost nevoie să *fugim amîndoi* după un vinciu, ca să putem vîrî o bucată de lemn între longeron și cutia de unsoare. Am avut multă bătaie de cap pînă s-o reparăm. Și după toate astea, era să ne mai ciocnim cu *un alt tren.*

---

[1]) Ce e? Ce vorbiți acolo?

[2]) Apă

[3]) Sticlă

[4]) Sete

[5]) Bine, am înțeles!

[6]) Ce se întîmplă?

[7]) Nimic

— *Ruhe!...* — strigă hitleristul, ordonînd tăcere. *Na! Jetzt, genug, geschwatzen! Treibt lieber an eure Arbeit!*[8]

— Da, *gut, gut!...* — clătină Roșca din cap, cu un zîmbet care nu-i trăda cîtuși de puțin puternica emoție ce-l stăpînea.

Mecanicul însă înregistrase ceea ce era mai important. La kilometrul 402 avea să oprească, sub un motiv oarecare, pe pod, și să fugă amîndoi cît mai departe de locomotivă. Bănuia că cele două trenuri aveau să se ciocnească.

„Dar unde-i kilometrul 402?“ se întreba el, frămîntîndu-și mintea. „Și pe care pod să opresc? Pe acela din dreptul pădurii? Ori pe altul, ceva mai departe?“... Nu avu vreme să-și continue gîndul, pentru că impiegatul de mișcare se apropie să-i înmîneze autorizația de parcurs.

Pavel trase de semnal, deschise regulatorul. Locomotiva începu să pufăie și să se miște încet, parcă obosită, apoi din ce în ce mai repede, trăgînd după sine vagoanele închise, pline pînă la refuz cu materiale de război. Soldatul hitlerist se găsea la postul lui, neclintit, ceilalți, din urma locomotivei, la fel. Trenul se strecura printre două echipe de lucrători de cale, apoi ieși din incinta stației și se așternu cu nădejde la drum.

Vasile Roșca arunca cu înfrigurare cărbuni în cutia de foc, gîndindu-se la ce avea de făcut. Pavel stătea la fereastră, cu umărul în afară, și se uita la pietrele kilometrice de pe parcurs: „443... 442... 441“... Pînă la punctul de oprire, mai erau cel puțin patru stații de mers. În văzduh, se simțea o ușoară umezeală, ca după furtună. Plouase pesemne prin apropiere. Cerul apărea înalt, limpede, de un albastru deschis și un vînt iute mîna cîteva scame de norișori fumurii. Mașina gonea împotriva drumului norișorilor și avea, astfel, vîntul în față.

Una după alta, stațiile rămîneau în urmă. Impiegații aveau ordin ca trenurile de primă urgență, destinate frontului, să treacă fără oprire. În picioare, pe platforma dintre locomotivă și tender, soldatul părea răzbit de oboseală. În ciuda hurducăturilor locomotivei și consemnului de-a fi cu ochii în patru, își lăsase treptat-treptat capul în piept și acuma moțăia, toropit de somn. Pe sub cozorocul lat, lung, al capelei verzui mînjite de fum, își arunca din cînd în cînd privirea spre Vasile Roșca, a cărui figură deschisă, zîmbitoare, îi era tot mai nesuferită. Cînd îl vedea că rîde, îl cuprindea o ură atît de înverșunată împotriva lui, încît simțea mereu îndemnul să-i descarce cîteva gloanțe în cap.

„Mutră de bolșevic!“ îl categorisise el.

Mai trecură printr-o stație, fără oprire. Intrară într-o curbă. Pe urmă, locomotiva ieși din curbă și începură să urce. Pavel stătea mereu la fereastră, cu ochii la pietrele kilometrice.

„415... 414... 413...“ înregistra el, în gînd.

Pînă la punctul stabilit să oprească, mai erau unsprezece kilometri. Asta însemna aproape tot atîtea minute de mers. Podul se găsea după a doua stație, șapte sau opt sute de metri înainte de intrarea în tunel. Acuma știa locul cu pricina. Era o poiană largă, între munți. În dreapta, se afla o carieră de piatră, bombardată și părăsită, iar în stînga, începea chiar de lîngă linie o pădure deasă de ulmi și mesteceni, care se întindea pînă sub poala muntelui. De acolo, mai departe, se înălța o pădure bătrînă, din pini și molizi. Podul — mai mult un podeț — era aruncat peste o albie îngustă, plină de bolovani printre care se scurgea un firicel de apă limpede.

„412... 411... 410...“

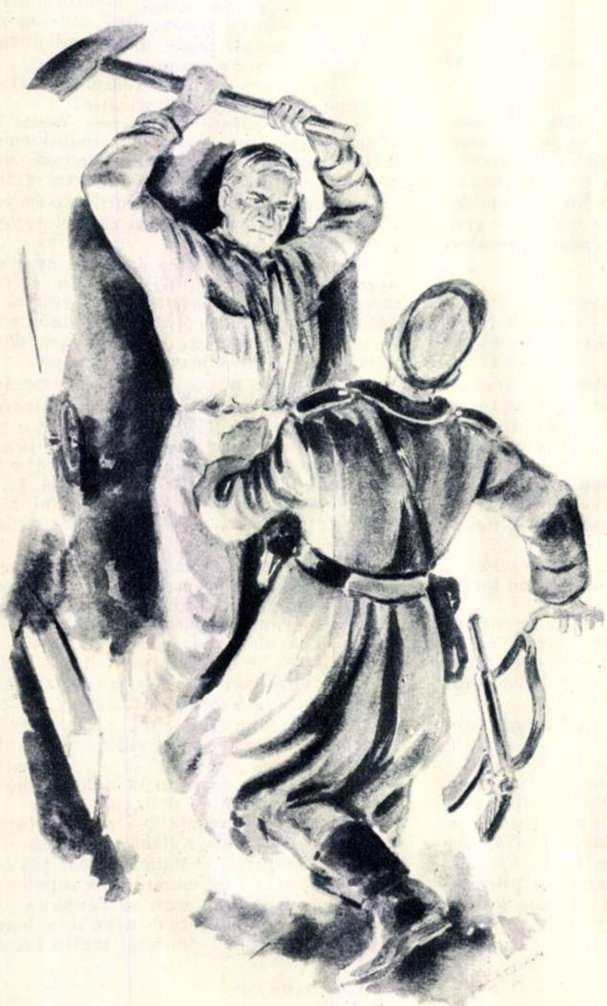

Lăsară în urmă încă o stație, se apropiară de următoarea. Pavel își stăpînea cu greu emoția, inima îi bătea iute, ca o nebună, parcă să-i spargă coșul pieptului. „Dar dacă soldatul o să prindă de veste?“ îi trecu prin minte.

„409... 408... 407...“ continuă el totuși să numere, în gînd. La kilometrul imediat următor, întinse mîna spre regulatorul de aburi, pregătit să oprească. Observase o baliză cu trei dungi negre, în diagonală, care anunța semnalul de distanță. Semaforul era însă liber. Trecură pe lîngă el cu viteza reglementară. Se apropiau de clădirea stației. Din goana trenului, zări pe impiegatul ieșit la peron, să-i dea liber. Apoi, tot din goana trenului, văzu o scenă care-l făcu să tresară. Din biroul de mișcare, un funcționar scund, negricios, care părea a fi telegrafistul, năvălise val-vîrtej pe peron și-i făcea semne disperate să oprească. Mai mult nu putu desluși. Peronul rămase în urmă. Instinctiv, se suci spre fochist. Pe fața lui încordată, era întipărită toată gravitatea situației. „Nici o grijă, mînă mai departe!“ îi făcu acesta semn cu capul.

Ingrijorat și fără să-și scoată din cap semnalizările disperate ale telegrafistului, acceleră totuși viteza. Intrară în curbă. Mașina gonea și zvîrlea rotocoale de fum cenușiu. Pe Pavel gîndurile îl hărțuiau. „Dar dacă n-ajungem la timp? Unde era trenul *celălalt*? Venea oare înspre ei? Ce-o să se întîmple? Cum de i-a dat liber impiegatul stației vecine? Și de ce telegrafistul a fost înștiințat atît de tîrziu?“

Neliniștit, Pavel își scoase umărul pe ferestruica marchizei. Își ascuți auzul. Scrută depărtarea. Nu se auzea nici un șuier, nu se zărea nici urmă de fum. Pesemne că trenul blindat abia trecuse prin stația vecină.

„Poate c-ajungem totuși la timp“, își zise el, cu mîna încleștată pe regulator.

După o clipă, se suci iute spre fochist, cercetîndu-l din ochi. Vasile Roșca îi zîmbea. „La dracu', el nu-și dă seama?“ gîndi Pavel. Fochistul însă continua să zîmbească. „Nici o grijă, nici o grijă!“ păreau a spune ochii lui.

Curînd, începură să urce. Locomotiva trăgea din greu, gîfîind. Deodată, lui Pavel îi trecu prin minte gîndul că ar putea să moară. Inima încetă parcă să-i mai bată, o clipă. Sîngele îi fugi din obraji. Nu, nu voia să moară! Era tînăr, abia împlinise douăzeci și șapte de ani. Și acum, mai mult ca oricînd, voia să trăiască, să se bucure de viață. Ce s-ar întîmpla cu biata maică-sa? N-a pătimit destul? Nu era de ajuns c-a mai pierdut un copil, soțul, fratele? Ce-ar spune aflînd că și el, Pavel, singura-i mîngîiere și sprijin la bătrînețe, a pierit într-o ciocnire groaznică de trenuri? Și-ar pierde mințile, desigur!

„La dracu', îmi fac gînduri negre degeaba! Și mai am pretenția să fiu un luptător!“ găsi el răspunsul atîtor întrebări care-l chinuiau.

Cu mîneca unsuroasă a hainei își șterse fruntea plină toată de o sudoare măruntă, rece. Vasile Roșca îi zîmbea: „Nici o grijă, Pavele! Ai încredere în mine, în tovarășii noștri. Au luat ei măsurile necesare!“ — ar fi voit să-i spună.

Dar nu era nevoie. Pavel înțelegea. Își aduse numaidecît aminte că se apropiau de punctul de oprire și începu iar să numere, în gînd: „405... 404... 403...“

Se apropiau de ieșirea din curbă. Pînă la pod mai erau vreo opt sute de metri. Deodată, lui Pavel îi fulgeră un alt gînd prin minte: „Dar mecanicul de pe trenul blindat? Dar fochistul? Oare viața lor nu era în primejdie?“... Și aproape în aceeași clipă, un al doilea gînd, liniștitor, îl înlătură pe celălalt. La dracu! N-avea de ce să tremure pentru soarta lor! Trenurile blindate erau conduse de hitleriști, de oameni de încredere, verificați, la fel de înrăiți și cruzi, ca și soldatul ăsta. Și asemenea fiare, asemenea bestii cu chip de om trebuiau stîrpite pînă la unul, să nu mai rămînă picior!

Ieșiră din curbă. Doar cinci sute de metri mai erau pînă la pod. Vasile Roșca se uită la Pavel, să-i facă semn. Pavel înclină ușor capul. „Nici o grijă, nea Vasile!“ îi răspunse el, din ochi.

În sfîrșit, locomotiva urcă o mică rampă, coborî, și, deodată, la o nouă cotitură, poiana cu pădurea ei de ulmi și mesteceni începu să li se desfășoare în fața ochilor, în toată minunata ei frumusețe.

„Gata, e timpul să opresc!“, își spuse Pavel, privindu-l cu coada ochiului pe soldatul care moțăia.

Trase de regulator, micșoră viteza. Mașina începu să piloteze, să meargă din ce în ce mai încet, pufăind și slobozind valuri șuierătoare de aburi, apoi, deodată, înțepeni locului. Simțind că se îmtîmplă ceva deosebit, soldatul tresări, strînse instinctiv arma la piept. Și se repezi la ferestruica marchizei, să se uite în lungul liniei. Nu se vedea însă nici un semnal de oprire.

— *Was gibt es?... Wozu hast du angehalten?...*[9] —urlă el, întorcîndu-se spre Pavel și aruncîndu-i o privire ascuțită, bănuitoare.

— S-a stricat ceva la locomotivă ! — sări Roșca, cu gura, prefăcîndu-se că trage de unul din robineții de scurgere ai cilindrilor.

— Waaas?!... — răcni neamțul, înfigîndu-și privirea dușmănoasă în ochii lui.

— S-a stricat!... Kaput!... Kaput!... — îi explică Roșca, mai mult prin semne decît cu vorbele. Dar nu-i nimic grav — adăugă el, încercînd să-l liniștească. Nicht's!... Imediat *reparir!...*

Hitleristul era însă furios. Începu să înjure, să bombăne și să se învîrtească prin marchiză ca într-o cușcă. Se uită la pîrghiile, la robinetele și mașinăriile complicate, al căror mecanism complex nu-l înțelegea, își scoase capul peste ușă, afară, să vadă dacă ceilalți soldați de pază se găsesc la posturile lor, apoi se întoarse și începu iar să înjure și să pufăie pe nări. În timpul

---

[8] Liniște! Ați pălăvrăgit destul! Mai bine vedeți-vă de treabă!

[9] Ce e? De ce ai oprit?

FILATOAREA FRUNTAŞĂ

PMR
IN CINSTEA CONGRESULUI

In schimbul în care lucrează utemista Ioana Ionescu, maşina acesteia nu prea cunoaşte opriri. Şuviţele de bumbac trec fără încetare prin maşină, transformîndu-se în mii şi mii de metri de firişoare subţiri, ce vor deveni apoi material pentru lenjerie, tricotaje etc. Tînăra muncitoare Ioana Ionescu, de la secţia fleyere a fabricii „Ţesătura" din Iaşi, acordă, de asemenea, multă atenţie calităţii. Acum, în aceste zile în care oamenii muncii din ţara noastră îşi închină succesele lor în producţie celui de-al II-lea Congres al partidului, şi utemista Ioana Ionescu realizează cu regularitate, în fiecare zi, depăşiri de norme. Iat-o în fotografia de faţă, urmărind mersul maşinii împreună cu maistrul Pădureanu Aurel.

Fotografie de S. STEINER

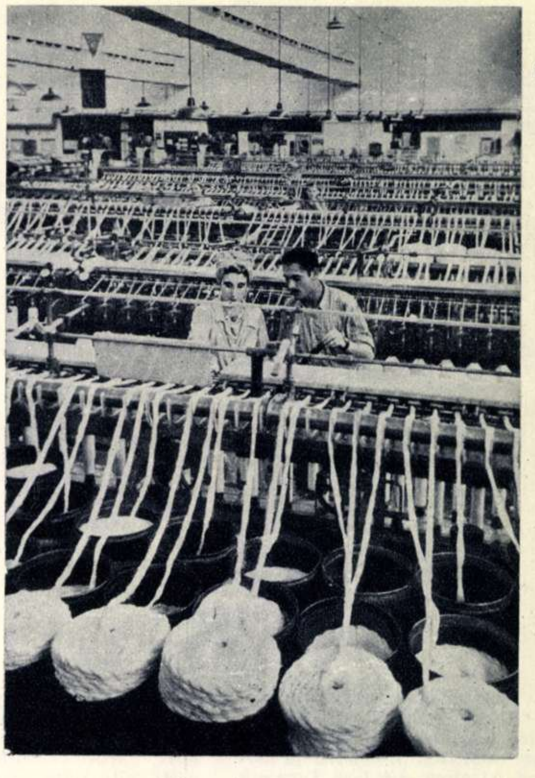

acesta, Pavel luase un ciocan şi o cheie din lădiţa cu scule şi se pregătea să coboare.

— Trebuie să ies! — arătă el spre uşă. Defectul e afară, la pistoane.

— Ja, ja... — dădu şi Roşca cu gura. Afară este defectul! Heraus!... Trebuie să repare pistoanele... Înţelegi?... Piston!... Fîş, fîş, fîş!...

— *Ja, gut! Kannst aussteigen!...*[10]) — conveni soldatul, clătinînd duşmănos din cap.

Pavel vîrî cheia şi ciocanul în buzunare, să-i fie mîinile libere, apoi se apucă de barele marchizei şi coborî. Soldatul îi urmărea atent fiecare mişcare. În spatele lui, Vasile Roşca aştepta momentul prielnic. Îşi făcuse socoteala că imediat ce Pavel va fugi în pădure, soldatul o să dea alarma şi o să încerce să alerge după el, să-l someze. Atunci, profitînd de neatenţie, va coborî pe partea opusă, şi, pe la botul locomotivei, va sări şanţul betonat care despărţea linia ferată de liziera pădurii.

Se simţea totuşi neliniştit. Trecură două minute de aşteptare mută, chinuitoare. Şi în aceste două minute, el trăgea cu urechea afară, departe înspre locul pe unde bănuia că s-ar afla trenul blindat. Nu se auzea însă nici un şuier. Se auzeau numai ciocănituri în armătura pistonului de la locomotiva lor. Îşi dete seama că Pavel simula repararea defectului închipuit, prefăcîndu-se că strînge piuliţele.

„Dar de ce nu fuge o dată?" se întrebă el.

Însă aproape în aceeaşi clipă, observă un lucru care-l făcu să tresară. Soldatul se năpusti spre uşă, îşi zvîrli privirea afară.

— *Halt!... Zurück!...*[11]) — începu acesta să strige, ca un apucat, spre mecanicul care o luase la fugă, de-a dreptul spre pădure.

Aşteptă o clipă, şi, dacă văzu că n-avea de gînd să se întoarcă, vîrî iute mîna în buzunar. Îi ghicise intenţia. Scoase numaidecît un fluier şi dădu alarma. Soldaţii de la vagoanele din urmă auziră şi răspunseră şi ei, după o clipă, cu fluierături, cu strigăte. Se desluşiseră parcă şi nişte lătrături de copoi.

În spatele hitleristului, Vasile Roşca pîndea încordat. Aştepta momentul să-l vadă coborînd de pe locomotivă, ca să poată fugi în pădure. Dar acesta, în loc să se dea jos, smuci deodată arma, trase piedica şi o duse repede la ochi, cu gînd ca să deschidă focul.

„O să-l împuşte!"... îi fulgeră deodată prin minte, lui Vasile Roşca.

Nu mai era vreme de pierdut. Cu amîndouă mîinile, înşfăcă lopata de coadă şi-l izbi o dată, cu sete. Îl văzu că scapă arma din mîini, că se clatină, dînd să apuce ceva. Închipuindu-şi că vrea să se întoarcă spre el, Vasile Roşca îl mai izbi o dată, cu toată puterea. Auzi un pîrîit scurt, înfundat, urmat de nişte gemete bolborosite. Apoi, fără să mai aştepte să-l vadă căzînd, se smuci şi-i repezi lopata în piept, îmbrîncindu-l spre tender. În sfîrşit, hitleristul se rostogoli pe spate, ca un ghemotoc de cîrpă.

Afară strigătele se auzeau întruna, furioase, însoţite de fluierături şi lătrături de cîini. Doi soldaţi o luaseră la fugă prin pădure, în urmărirea mecanicului. Se auziră şi cîteva împuşcături, apoi altele, tot mai depărtate.

Fără să mai piardă timp, Vasile Roşca deschise regulatorul şi trenul se puse în mişcare. Încă nu era momentul să sară. Aşteptă cîteva clipe, încordat, să vadă ce aveau de gînd să facă soldaţii rămaşi de pază. Îi auzi strigînd şi trăgînd două focuri de armă în aer, ca să-l silească să oprească trenul. Dar Roşca nu se sperie. Îndîrjit, împinse mai departe regulatorul. Trenul îşi mări viteza şi, peste puţin, avea să alerge nebuneşte.

„Numai de nu le-ar da în gînd s-o ia pe acoperişurile vagoanelor!" îşi spuse Vasile Roşca neliniştit.

Îşi făcuse socoteala că n-ar mai avea totuşi timp să vină pînă la el. Dacă l-ar zări fugind, de bună seamă că hitleriştii ar deschide focul —şi nu le-ar mai fi prea greu să-l nimerească.

Cu mişcări iuţi, înfrigurate, se prinse de barele de fier ale marchizei şi coborî scăriţa. Pe ultima treaptă, se opri. Prevăzător întoarse capul spre vagoanele din urmă. Doi soldaţi se urcaseră pe acoperiş şi se tîrau în patru labe spre locomotivă. Înţelese că nu mai era nici o clipă de pierdut; sări şi o luă la fugă spre pădure, în direcţia unde arborii erau mai deşi.

„Chiar dacă mă observă, o să le fie greu ca să mă poată nimeri!" îşi zise, cu gîndul la soldaţii de pe vagoanele trenului care-şi sporea necontenit viteza.

Dar nu-şi sfîrşi bine gîndul, că un pîrîit de armă automată îl făcu să tresară. Întoarse capul din fugă, neştiind ce să creadă. Cîteva gloanţe îi fluierară pe lîngă urechi.

„Care din ei s-a apucat să tragă?" se întrebă.

Nu bănuia că primejdia îl pîndea chiar de pe ultimul vagon. Observîndu-l că fuge, unul din soldaţi se ridicase în genunchi şi aşa, încordat, cu arma proptită în piept, înainte de a fi ajuns în dreptul lui, apăsase pe trăgaci şi deschisese focul.

Vasile Roşca înţelese numaidecît primejdia. Se gîndi să se trîntească la pămînt, dar îşi dete seama că aşa ceva nu l-ar feri din bătaia gloanţelor. Dimpotrivă, ar fi o ţintă sigură!

Fără să-şi mai întoarcă faţa, iuţi pasul şi sări peste un ciot de arbore, negru şi scorburos, răsărit pe neaşteptate în drumu-i. Se împiedică, îşi pierdu echilibrul, căzu, dar se ridică numaidecît în picioare şi-şi continuă fuga. Vag, auzi parcă şuieratul trenului blindat care se apropia din direcţia opusă.

„Dacă apuc să intru în pădure, sînt scăpat!" îşi spuse el, prins în pînza gloanţelor care-i fluierau sinistru pe lîngă urechi.

Nu mai ajunse însă să treacă de hotarul pădurii. Simţi parcă o furnicătură în spate, apoi alta, şi încă una, uşoare ca nişte înţepături de viespi, şi o ceaţă deasă şi neagră îi împînzi deodată vederea.

„Îmi pare că m-a nime...!" mai apucă să-i treacă prin minte, înainte de a se prăbuşi.

Dar gîndul i se frînse dintr-o dată şi căzu grămadă, cu capul în piept, cu mîinile deschise larg în lături, parcă ar fi vrut să îmbrăţişeze pămîntul pe care-l apărase şi cu care se înfrăţise, astfel pentru totdeauna...

★

...Departe, în inima pădurii, lătrăturile se auzeau tot mai stinse, tot mai îndepărtate. Pavel fugea, să scape de urmăritori. Cînd auzise primele împuşcături, trase asupră-i de unul din soldaţii care purtau cîinii de lanţ, ştiuse că n-au să-l nimerească. O făcuseră de bună seamă mai mult ca să-l sperie, ori poate ca să-şi alunge propria lor teamă.

„Dar oare Roşca o fi izbutit să fugă?", se tot întreba, în timp ce alerga printre arbori.

Hitleriştii erau acum departe, în urmă. Pavel nu cunoştea drumul. Alerga la întîmplare neobosit, printre arborii şi tufele de scorumbe şi smeuriş, care-i închideau necontenit drumul. Ştia că undeva, prin apropiere, curgea apa rîului care trecea pe sub podul unde oprise trenul — şi alerga înspre ea, ca spre unica lui scăpare.

De jur-împrejur, se ridicau arborii înalţi, rămuroşi. Printre ochiurile frunzişurilor, se zărea cîte un petic de cer albastru. Cîinii lătrau mereu, cu glasuri sparte, dogite. Pavel îi ghicea adulmecînd aerul, tufele, locurile neumblate. Printre lătrături, desluşi un pîrîit scurt de armă, apoi altul mai înverşunat, de parcă ar fi fost ecoul primei rafale.

„Pesemne c-au tras după Roşca!" bănui el, fără a încetini însă o singură clipă, fuga.

Se înţeleseseră ca, imediat ce vor reuşi să scape, să se întîlnească pe albia rîului, în sus. Acolo prin preajmă, aveau să fie întîmpinaţi de un om, care avea să le arate drumul.

Deodată, arborii începură să se rărească, să se tragă în lături. Văzu deschizîndu-se un luminiş şi, în marginea lui, o poieniţă care cobora lin către albia rîului. Alergă într-acolo, se împiedică, îşi regăsi îndată echilibrul şi, fără să încetinească fuga, sări în apa care aici îi venea aproape de genunchi.

Nu simţea de loc oboseala. Apa rece a rîului îi pătrunse pînă la piele, îi intră în bocanci. Ocoli un bolovan colţuros şi trecu printr-o bulboană, unde valurile repezi se învîrtejeau şi spumegau, ca răscolite de o mînă nevăzută. Pînă la ţărm, nu mai era mult. Îşi încordă puterile grăbit să scape mai repede de urmăritori.

Dar cînd să pună piciorul pe ţărm, o detunătură îngrozitoare făcu să se cutremure văzduhul, urmată apoi de altele mai mici şi de huruituri de vagoane, care parcă se încălecau şi se rostogoleau în afunduri de prăpastie. Părea că întreaga vale fierbea şi clocotea, iar nu mult după aceea, de la un capăt al pădurii, frunzişul arborilor prinse a tremura şi a tălăzui uşor, de parcă o mînă nevăzută şi-ar fi plimbat degetele mîngîietoare pe deasupra.

Rămase cu gura căscată şi holbă ochii la fumul şi flăcările uriaşe, care se năpusteau vijelioase în sus, de parcă mii şi mii de trenuri s-ar fi ciocnit şi ar fi sărit cu toate în aer.

---

[10]) Bine, poţi să cobori.
[11]) Stai, înapoi!

Unde s-a tipărit MOLDOVA ROȘIE

— reportaj —

de F. URSEANU

— Ține, a sosit „Moldova Roșie"! Citește-o și dă-o mai departe!

Sînt cuvinte spuse la repezeală de un muncitor. E ceferist la atelierele Nicolina, din Iași. Fuge din secție în secție. Trece în grabă prin atelierul de rotărie, pe la ajustaj, pe la strungărie, pe la montaj. Se oprește la turnătorie. Aici ziarul are mulți cititori. Îi știe pe toți; toți sînt tovarășii lui Ilie Pintilie. Împărțirea ziarului trebuie făcută imediat și atent; banii pe ziar îi va lua mai tîrziu. Important este să se citească de îndată protestul partidului: burghezia i-a asasinat la Doftana pe Ilie Pintilie și pe alți treisprezece tovarăși.

Ziarul acesta mic, împăturit, cu titlul tipărit în roșu, trece pe ascuns, dintr-o mînă în alta, dintr-un buzunar în altul...

1939-1940-1941. Ani negri în România burgheză — negri pentru muncitori, pentru țărani, intelectuali. Fascismul s-a întins în Europa ca pecinginea. A început al doilea război mondial. Cizma hitleristă mărșăluiește cu „pas de gîscă" pe caldarîmul multor capitale. În Romînia: închisori și lagăre. Comuniștii sînt la datorie: luptă împotriva războiului, împotriva fascismului. Pe toate căile, de la om la om, prin manifeste răspîndite în bezna nopții sau prin presă — presa ilegală — îmbărbătează și îndrumă. Într-un loc ferit, apare „Scînteia"; în alte părți, alte ziare. Se trag în taină în tipografii înjghebate cu greu, sau la șapirograf.

Număr de număr, „Moldova Roșie", organ al Comitetului regional Moldova al Partidului Comunist din Romînia, se răspîndește în masele largi. O așteaptă tipografii și ceferiștii din Iași, ajunge pe cheiurile și în docurile din Galați, la Botoșani, printre țăranii săraci de pe Valea Jijiei, printre petroliștii din Moinești și textiliștii din Buhuși, printre soldații din cazărmile orașelor moldovene, printre muncitorii forestieri de pe malul Bistriței, printre minerii din Comănești. Duce cuvîntul partidului, îndeamnă la luptă împotriva fascismului.

În multe case, cu perdelele lăsate, la lumina unei lămpi de gaz sau a unui opaiț, se citește „Moldova Roșie". În Romînia, guvernează criminalii lui Codreanu; poporul este înfometat, dar garda de fier trimite alimente în Germania și în Italia fascistă. Ziarul demască. În același timp, se publică apelul partidului: „La luptă revoluționară pentru doborîrea dictaturii militaro-gardiste!" „La luptă contra războiului!"

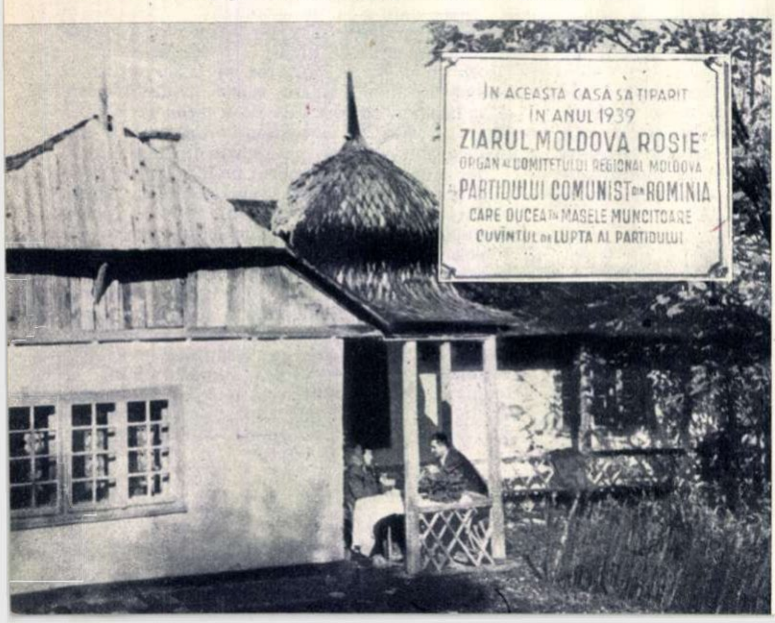
ÎN ACEASTĂ CASĂ S'A TIPĂRIT
ÎN ANUL 1939
ZIARUL MOLDOVA ROȘIE
ORGAN AL COMITETULUI REGIONAL MOLDOVA
AL PARTIDULUI COMUNIST DIN ROMÎNIA
CARE DUCEA ÎN MASELE MUNCITOARE
CUVÎNTUL DE LUPTĂ AL PARTIDULUI

— Sîntem gata! — gîndesc muncitorii.

Cititorii „Moldovei Roșii" mai află din ziar și alte știri din țară:

La „Malaxa", muncitorii n-au sală de mese. Masa o iau pe cîmp, iarna pe zăpadă, vara sub arșiță. În schimb, patronul acordă 5 milioane pentru „ajutorul legionar"...

La batalionul de transmisiune din corpul I gardă, un grup de soldați au fost arestați și schingiuiți, timp de patru zile, pentru că au cerut să fie scoși la raport. Soldații cereau pîinea de un kilogram, și nu de 600 grame. Erau furați. Mai cereau mîncare omenească. Nici cîinii nu puteau mînca hrana soldaților. Strigau să fie desconcentrați.

Un articol răscolitor, pe care nici un ziar din presa oficială nu l-ar fi publicat: „Femeile din Iași la luptă". „Moldova Roșie" îl publică:

9 septembrie — zece mii de femei, ai căror bărbați sînt concentrați, au demonstrat, cu copiii în brațe, pe străzile Iașului. Cereau ajutor și desconcentrarea bărbaților. Înconjurate de jandarmi și poliție, femeile din Iași nu s-au intimidat. Au continuat să demonstreze cu curaj. Au strigat:

— Vrem ajutor!

— Dați-ne înapoi bărbații! Suferă pe zonă numai pentru cei bogați.

Primarul Iașului, generalul Ionescu, a încercat să fugă. Îi era teamă de femei. Cu cîteva zile în urmă, le păcălise: „pe «cuvînt de ostaș» — le spusese mincinosul — dorința voastră va fi satisfăcută".

De data aceasta, n-a scăpat. Femeile l-au prins. A încercat o diversiune:

— Evreii sînt de vină! — zicea generalul.

— Minciuni! — răspundeau femeile. Ce, evreii conduc guvernul sau primăria?

Indignarea celor zece mii de femei a crescut. Au rupt gardul și au spart geamurile primăriei.

„Moldova Roșie" îmbărbătează: „Femei, continuați lupta voastră. Chemați noi mii de femei la luptă!" Acesta era cuvîntul partidului, în acele zile din septembrie 1940.

★

Cu fiecare număr nou din „Moldova Roșie" siguranța fascistă se pune tot mai mult în mișcare. Ea nu poate împiedica răspîndirea ziarului. Unde se tipărea? Aceasta fasciștii n-au putut-o afla niciodată.

★

Am vizitat recent locul unde s-a tipărit „Moldova Roșie": satul Vlădiceni, comuna Tomești, raionul Iași. Aici, o placă de marmură așezată pe peretele dinspre răsărit al unei case țărănești conține următoarea inscripție:

„În această casă s-a tipărit, în anul 1939, ziarul „Moldova Roșie", organ al Comitetului regional Moldova al Partidului Comunist din Romînia, care ducea în masele muncitoare cuvîntul de luptă al partidului".

Vlădiceni e mai mult un cătun: vreo cîteva zeci de case răsfirate pe coline și pe dealuri, printre livezi și vii. Prin sat, nu poți umbla pe drum drept. Sau urci, sau cobori. Ca un oblon uriaș, un deal înalt și semeț acoperă fața satului. I se zice dealul Mîndrului. Spre răsărit, de pe creasta pleșuvă, zărești apa domoală a Prutului; spre apus, ochiul prinde în întregime — panoramic — Iașul.

Stăpînirea de pe vremuri nici nu voia să știe de existența satului. Oamenii cereau școală pentru copii; prefectul le-a făcut post de jandarmi. Oamenii cereau drumuri; li se trimitea perceptorul. Toba perceptorului la ușa țăranului bătea mai tare decît grindina în vie.

. . . .

Zile și nopți negre în Romînia burgheză. Ani de asuprire și exploatare. Se pregătea marele atac

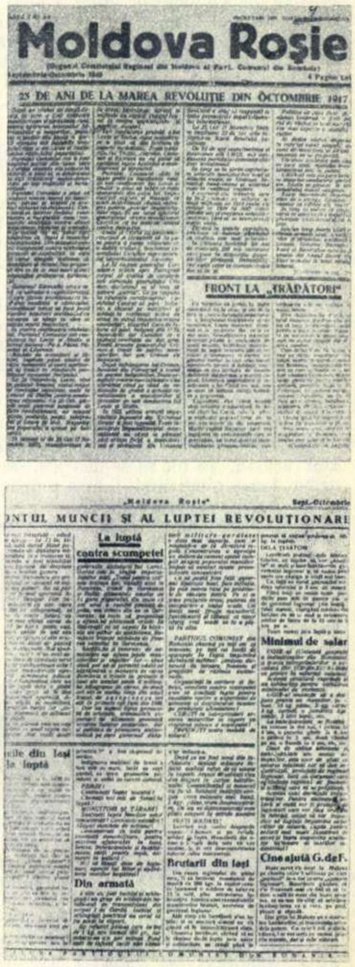
Moldova Roșie

25 DE ANI DE LA MAREA REVOLUȚIE DIN OCTOMBRIE 1917

FRONT LA „TRĂDĂTORI"

„Moldova Roșie"

...NTUL MUNCII ȘI AL LUPTEI REVOLUȚIONARE

La luptă contra scumpetei

Minimul de salar

...ile din Iași la luptă

Din armată

Brutarii din Iași

Cine ajută G. de F.

Facsimile din ziarul „Moldova Roșie".

fascist împotriva Uniunii Sovietice. Jandarmul din sat raportează legiunii: la Vlădiceni, nimic nou... Ce oare se putea întîmpla într-un sat ponosit, uitat de lume?

Și, totuși, la Vlădiceni se-ntîmpla ceva nou...

Moș Ion își avea casa cocoțată pe deal; casă de om gospodar, cu trei încăperi, cu cerdac și cu acoperiș de șindrilă. În spate, avea vreun sfert de hectar de vie și o livadă. Adeseori bătrînul obișnuia să stea la taifas cu copiii săi, în capul livezii de pe deal, acolo de unde se pot zări șinele liniei ferate.

Moș Ion știa dîrzenia feciorului, știa ce simte cînd vede ce pregătesc fasciștii. O știa și pe

Fotografie de S. STEINER

Aglaia — la fel cu frate-său. Și în el, bătrînul, clocotea ura împotriva asupritorilor, a moșierilor, a chiaburilor. Într-o zi, s-a certat cu un chiabur. N-a trecut mult și l-au înșfăcat jandarmii. L-au judecat după legea micului parchet. Sentința: șase luni închisoare pentru... „lèse-majesté". În cearta cu chiaburul, moș Ion pomenise ceva la adresa lui vodă.

Lui moș Ion „i-a deschis capul" — cum se spune pe la țară — feciorul-său, Dumitru. L-a lămurit el cum stau lucrurile și cu cei de la tîrg, și cu cei de la țară, cum sînt exploatați oamenii și ce e de făcut. Dumitru o lămurise și pe Aglaia, și pe maică-sa, Maria. Pentru lucrul acesta, venea des pe acasă. De ucenic, încă de la 15 ani, Dumitru lucra într-o tipografie, la Iași. Muncitorii tipografi l-au crescut, l-au învățat meseria, iar partidul l-a educat și i-a acordat încrederea. Înainte de a începe și el să lămurească pe alții, Dumitru începuse să-și lămurească propria-i familie. Așa înțelegea că-i bine. Oamenii cu care lucra au prins drag de el. Au prins apoi drag și de familia lui și, ani în șir, în zilele de sărbătoare, urcau în deal, la Vlădiceni, la casa lui moș Ion. Multe s-au discutat aici și multe s-au hotărît aici. De nimic, însă, n-au aflat nici jandarmii și nici chiaburii din sat.

★

Anul 1939. La casa lui moș Ion, țăranul din Vlădiceni se mai ridică doi pereți — pereți de chirpici; în fața acestora, un alt perete, din scînduri. În felul acesta, s-a mai făcut o odaie micuță, cam de vreo doi metri lungime și un metru lățime. Fără ferestre și fără o ușă ca toate ușile. O cameră între doi pereți, ferită de ochi dușmani. Se intră în această cameră ascunsă, printr-o ușiță invizibilă pentru un străin, tăiată în scîndurile ce formează cel de-al patrulea perete al cămăruței. Înăuntru, în jurul pereților, policioare. Pe ele, teancuri de hîrtie albă. În stînga, o masă cu cutiuțe. În fiecare cutiuță, litere de plumb: litere mici, să intre cît mai mult într-o pagină — corp „șase", cum le definesc tipografii. În dreapta, o mică mașină de tipărit, acționată cu mîna — un „boston" — iar sub masă, tot ce mai trebuie pentru tipar: cerneluri, regleți de plumb și altele. În atelierul acesta micuț lucrează un singur om. Adună cu migală literă lîngă literă, rînd lîngă rînd, coloană lîngă coloană: transformă în cuvînt tipărit chemările la luptă ale partidului. Zile și nopți, aceeași muncă: se tipărește ziarul „Moldova Roșie". Ziarul acesta trebuie să apară regulat, să ajungă la timp în ateliere, în uzine, în sate, pe străzi. Ziarul acesta trebuie să apară frumos — în condițiuni grafice bune. Să fie atît de frumos tipărit, încît copoii siguranței să nu bănuiască un singur moment că-i tipărit în fundul unui sat pierdut printre dealuri și văgăuni.

Din cînd în cînd, Aglaia, fata lui moș Ion, intră și ea în atelier. Ajută: spală mașina, taie hîrtia, pregătește materialele. Nu-i străină de tot ce se-ntîmplă aici. E alături și fratele ei. Alături de cauza partidului sînt și moș Ion, și mama Maria, nevastă-sa.

— Ți-ai pregătit papornița? — se adresează meșterul, din atelier, Aglaiei. Ziarul e gata!

Rînduite frumos, pachetele cu exemplare din „Moldova Roșie" trec de pe raft, în coșul Aglaiei — în paporniță, cum i se spune prin partea locului — unde sînt acoperite cu pătrunjel sau salată, cu fructe, cu tot ceea ce o tînără țărancă poate duce la tîrg. Aglaia se duce la Iași, le încredințează legăturii ei. Se duce pe un drum, se-ntoarce pe altul, folosește cărările și crestele dealurilor. Ocolește barierele orașului, ocolește ochii iscoditori ai copoilor de la siguranță. Aceleași drumuri le face uneori și cel ce tipărește ziarul. La înapoiere, aduce materiale, manuscrisele articolelor ce trebuie să apară, chemările partidului. Sînt și sarcini deosebite: va trebui să tipărească nu numai ziarul, ci și unele broșuri sau manifeste.

. . . .

Moș Ion, bătrînul, tînărul Dumitru, Aglaia, soră-sa, și mama Maria, țăranii aceștia de pe dealul Vlădicenilor, nu s-au speriat nici cînd chiaburii din sat au început să dea ocol casei lor și nici cînd au fost arestați, interogați, amenințați și schingiuiți de jandarmi și de agenții de la siguranța din Iași.

O zi și o noapte au chinuit-o fasciștii pe bătrîna mamă a îndrăznețului tipograf. Jandarmii și agenții au legat-o de stîlpul felinarului din curte. Era o zi de toamnă, mohorîtă, rece. Ploaia, amestecată cu fulgi de zăpadă, cădea peste ea o dată cu ploaia de înjurături și de lovituri ale bestiilor. N-au putut însă afla unde se tipărește „Moldova Roșie". N-au putut afla nici stăpînii lor de la Iași și nici călăii de la curtea marțială. I-au dat totuși bătrînei șase luni de închisoare.

Cînd mama s-a înapoiat, cu bocceluța în mînă, de la Galata, închisoarea aceea sinistră de la Iași, și-a găsit casa jefuită. Chiaburii din sat îi luaseră toate lucrurile. Bătrîna a mai apucat să vadă zorile eliberării, dar n-a mai trăit decît cîțiva ani. „Cercetările" la siguranță și închisoarea i-au scurtat viața. Nu l-a mai revăzut nici pe bărbatu-său, pe moș Ion. Bătrînul murise în închisoarea de la Lugoj. Zece ani i-au dat și lui, și Aglaiei, fii-sa. Aglaia a stat la Mislea. Pe Dumitru, tipograful, l-au prins mai greu. I s-a dat muncă silnică pe viață. Eliberarea l-a prins în închisoarea de la Caransebeș.

. . . .

Lîngă un pom, în livada casei lui moș Ion, se văd încă urmele unei gropi. Aici a stat îngropată tipografia cu care se tipărise „Moldova Roșie". O îngropase, într-o noapte, Dumitru, tipograful, feciorul lui moș Ion. După eliberare, tot el a scos-o și a predat-o partidului.

Cinci ani au căutat-o copoii siguranței. Au ucis pe moș Ion și pe soția lui, au dat multora zeci de ani de pușcărie, au jefuit și au schingiuit, dar n-au găsit tipografia.

Vin mulți azi să viziteze căsuța din Vlădiceni. Citesc inscripția de pe casă și stau de vorbă cu Aglaia. Vin și copiii de la școală. Citesc inscripția de pe placa de marmură și pun întrebări. Aglaia le povestește adesea cum era pe vremea aceea. Iar cei care poartă la gît cravata roșie de pionier află cum au luptat comuniștii pentru cucerirea libertății de astăzi.

Erik MAJTENYI

De partea lui Gheorghe Doja

Proces pornit-a Doja de mult pentru pămînt
și noi am dat sentință acuma decurînd.
Unde sclipeau, de fulger, mari coasele duium,
cu alba fulgerare gonim noi noaptea-acum.

Pe unde ucigașul tron roșu sta-n hotar,
acum roșesc cuptoare vuind, furnale mari.
Unde nelegiuiții erau legiuitori,
azi nu ne mai înghite mocirla-averii lor.

Acuma și puterea și-averea tu ți-o știi,
iar drumul ne tot mînă în aspre bătălii.
Cascadă purpurie — mătasa din drapel,
noi prin bolovănișuri ne ducem după el.

Tot flutură și joacă sub vînturi ca un val,
stegarul se-opintește, prin mărăcini, spre mal,
în frunte cu drapelul de flăcări ocolind
și recea-nvîrtejire a rîului de-argint.

Să spun, iubiți prieteni, că lupta noastră-i grea?
Voi doar cu-ntreg poporul sînteți cuprinși de ea.
Să luminez eu ținta în fața voastră, eu?
Doar voi peste pămînturi îi creșteți curcubeu.

Și totuși azi pe glia lui Doja voi grăi,
în timp ce noi semințe se-așază-n calde glii:
Hei, dragi frăţîni, tovarăși, noi ce-am făcut e bun,
dar noua rînduială ne cere și de-acum.

Ne cere seamă astăzi partidul tuturor,
acum cînd el frămîntă un spic în palmi, de zor,
și cînd semințe pline cad lin foșnind în lut,
cînd numărăm toți anii de trudă din trecut.

Greu fu, așa-i? Ci știm noi că nu va fi ușor.
În palmi avea-vom încă și răni care ne dor.
Dar an de an în casă podoabe mîndre-aduni
și spicele mai pline s-or strînge în cununi.

Cei care-n bătălie de mult ne-am încercat
știm că de-acum în luptă stăm iar cu-adevărat,
în vremea ce ne-așteaptă cu aspra-i trudă grea
în care mulți odihnă și tihnă n-or avea.

Ne-așteaptă larg pămîntul de țelini și poveri,
să învățăm copiii zilerilor de ieri,
să dăm din focul nostru mulțimilor avînt
și unde-i greu vîrtejul să ne-azvîrlim oricînd.

S-o spunem dar pe față: prea blînzi ades am fost
cu cei care, în noapte, mai moțăiau la post,
și c-am privit dușmanul ușor și-nfumurat,
cum ne-mpresoară, hoțul, în seamă n-am băgat.

Zăgazurile toate să le păzim altcum,
să nu le frîngă apa în bătăiosu-i drum.
Că-n dosul lor acolo-i pămîntul drag, curat,
ce sîngele lui Doja în brazde l-a păstrat.

Cascadă purpurie ni-i steagul de lumini,
de tălpi s-agață spinii, de haină mărăcini.
De-or rupe-o, las' s-o rupă! — ci 'nalt și majestuos
să fluture mătasă în vînt, victorios.

La judecată aspră el, Doja, a purces,
noi hotărîm acuma, pe veci, acest proces.
În rînduri largi ne cheamă-al partidului cuvînt
și flamura lui Doja se-nalță fluturînd.

În romînește de **Ion BRAD**

NOUL COLECTIVIST

de Rusalin MUREȘANU

Noapte neagră. Bolta se încruntă
A potop și a noroi grozav,
Și a brumă albă și măruntă,
Și a aer rece și jilav.
Ca o toacă uruind se-aude
O căruță undeva pe drum...
Toamna rece cu sprîncene ude
A-nvălit-o-n mantie de scrum...
Dodu-i în căruță sub zăbun;
De la tîrg îl tot sfințește ploaia.
Și-a luat și el un plug mai bun...
Cum să-l dea pe-al lui la colectivă?!
Să-l întrebe unii:
„Ce e aia?"
El să zică: „Plug..." iar ei:
„Săăărac!
Noi voiam să-l facem sfîrîiac!"
Plugul nou e plug, ce tura-vura,
O să le-nchidă Dodu gura!...

Caii trag din greu și aburesc
Nori ușori și nevăzuți de nime.
La ferești, acasă, se zăresc
Luminițe prin întunecime.
Și nevasta îl așteaptă-n pat
Izgonindu-și somnul rău, năuc.
Știe doar că el i-a cumpărat
Cizmulițe noi de cauciuc,
„Cu opincă – i-a zis el cu fală –
Umblă doar o individuală".

ANUNȚ

de Mihai FILIP

O albină
își face neamul de rîs.
(Deși el—neamul—
nu e cu nimic de vină).
A luat darul beției și al scandalului.
Chiar în ușa localului,
strigă: „Sînt albină!!!"

Rugăm să-ntrebați (familia cere):
Dacă-i albină, de ce nu face miere?!

COLECTIVA

— reportaj —

de Andrei CONSTANTIN

Șed pe malul Sut-Ghiolului. Pe un tăpșan se joacă în soare o ceată de copii. Dinspre gospodărie se aude larmă. Una din mașinile ei a adus materiale de construcție, alta pleacă cu zarzavat la piață. E atîta viață, atîta clocot, încît sufletul ți se umple de bucurie. Mi se pare că, de cînd lumea pe meleagurile astea viața a fost tumultuoasă și oamenii fericiți. Mi-am amintit însă versurile lui Ovidiu, poetul exilat în Scythia Minor, care spunea despre Dobrogea:

> *„Pustie, tristă, goală, nici arbore,*
> *nici frunză;*
> *Fugi, fugi de această țară, tu, omule*
> *ferice!"*

Veacuri în șir, pămîntul Dobrogei a fost la fel de sterp, încremenit într-o statornică pustietate, într-o tristețe cumplită. Am la mine însemnările unui călător de acum un veac. Inginerul agronom Ion Ionescu de la Brad, care dorea să cunoască Dobrogea. Și notațiile lui nu diferă în conținut de cele ale lui Ovidiu, făcute cu 1800 de ani în urmă. Om cu idei înaintate, participant activ la revoluția din 1848, Ionescu de la Brad era îndurerat de soarta țăranului și a pămîntului dobrogean și încerca să găsească o soluție potrivită pentru ridicarea acestui colț de țară.

De pe ogoarele colectivei, s-au transportat la vremea secerișului, grîne bogate. E mare rodul holdelor Dobrogei noi.

Constatările lui, făcute în 1850- că *„cele mai multe sate indicate pe hărți nu mai există"*; că, *„drumurile sînt de așa natură, încît călătorul înțelept așteaptă timpul frumos, căldura și vîntul care usucă pămîntul și face calea practicabilă"*; că *„orice îmbunătățire a agriculturii atîrnă de mijlocul de a avea apă multă și fără cheltuială"*; că *„aci se duce o luptă pe tăcute între produsele vegetale și numărul animalelor"* — au rămas valabile multă vreme — decenii de-a rîndul — și după moartea sa.

Versurile lui Ovidiu... Însemnările savantului romîn Ion Ionescu de la Brad.

Între unele și altele, timpul s-a scurs purtînd pe spinarea sa mai bine de 18 secole. Dar lamentările tristului surghiunit de la Tomis, ca și observațiile pline de amărăciune ale cărturarului romîn, au izvorît din aceeași realitate crudă, rămasă neschimbată de-a lungul sutelor de ani: aceeași Dobroge roasă de sărăcie și boli, lipsită de bogăția vegetală și de bucurie.

...Astăzi, pămîntul Dobrogei te întîmpină cu ospitalitate și belșug. Sate mari, populate, ogoare brăzdate de pluguri trase de tractoare, silozuri și hambare burdușite cu grîne, turme imense de oi

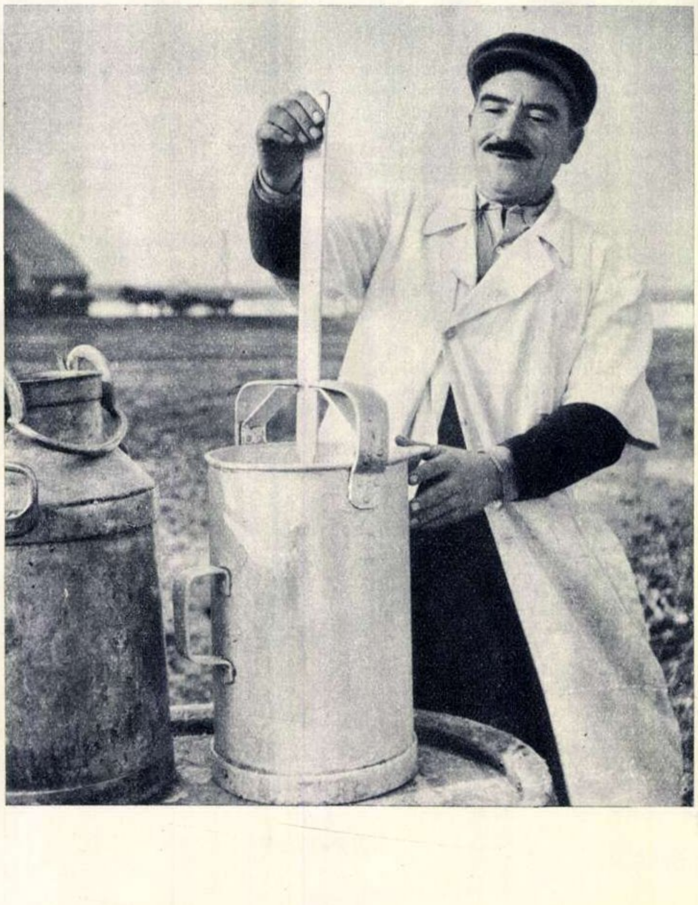

Mulgătorul Mitu Dumitru măsoară cantitatea de lapte dată în acea zi de vaca Epuroaica (producția ei e de 6205 litri anual).

– izvor de viaţă

Fotografii de A. MIHAILOPOL

şi cirezi de vaci, pentru care furajele nu mai sînt o problemă. Au început să apară perdelele de protecţie întinse, care fac vîntul de stepă mai puţin uscat şi cerul mai puţin neîndurător, construcţii masive, şosele pietruite cu granitul numeroaselor cariere dobrogene... Fiecare pas făcut îţi arată lucruri noi, ce nu poartă pecetea vechimii, ci prospeţimea realizărilor ultimului deceniu, în care munca liberă şi entuziastă a transformat un pustiu în pămînt roditor, în care oamenii au învăţat să stăpînească natura.

Am poposit mai mult într-un sat din preajma Constanţei, peste care domneau, pînă nu de mult, vînturile pustiitoare şi sărate, arşiţa ce mistuia cîmpia şi oamenii, bunul plac şi huzurul exploatatorilor. Palazu Mare arată astăzi ca o piatră preţioasă strălucitoare, şlefuită de mîna unui meşter care a ştiut să afle, într-o tonă de pămînt, tocmai bobul preţios pe care l-a curăţat, dîndu-i măreţie.

În faptul serii, la ceasuri potrivite de taifas, am trecut pragul casei colectivistului Nicolae Purcea. Am intrat într-o cameră mare, luminoasă, mobilată cu gust. De aici, o uşă masivă de stejar se deschidea către alte două camere, ce prezentau acelaşi interior plăcut. Lumină electrică, radio, baie.

Dintr-una în alta, am adus vorba de Ionescu de la Brad.

— Un învăţat care cutreiera aceste meleaguri, cu o sută de ani în urmă, arăta într o lucrare a sa că satele sînt pline de case goale. Boala şi sărăcia alungaseră locuitorii spre alte zări.

Nicolae Purcea a zîmbit:

— Şi noi am părăsit nişte case... Bordeiele din chirpici, în care am îngropat sărăcia şi bolile de care pomeneşte învăţatul nostru de acum un veac. Şi eu, ca şi încă 42 de colectivişti, am părăsit bordeiele. I-am trecut pentru întotdeauna pragul, am păşit din trecut în viitor.

Şi săritura aceasta în viitor o întîlneşti pretutindeni în Palazu. Cărturarul agronom arăta că, în Dobrogea, *„producţiile mici (5 boabe de grîu la unul semănat) sînt obţinute cu ajutorul rutinei; ştiinţa agriculturii nici nu există“*.

Ioana Petrescu, deputată în sfatul popular regional, îşi împarte vremea între treburile gospodăriei, unde e îngrijitoare de păsări, şi cele obşteşti.

Niciodată Tatali Urmet Archit nu şi-ar fi închipuit că nu-i vor ajunge sacii să încarce porumbul recoltat.

„Ani de zile am lucrat la Teodorescu şi n-am avut piei nici pentru o căciulă. De la gospodărie am luat anul ăsta şase piei să fac cojoc şi pentru mine, şi pentru ai mei“. Colectivistul Petre D. Gheorghe e fericit. Cojocul ăsta e ca cel din poveste: prevesteşte pieirea sărăciei.

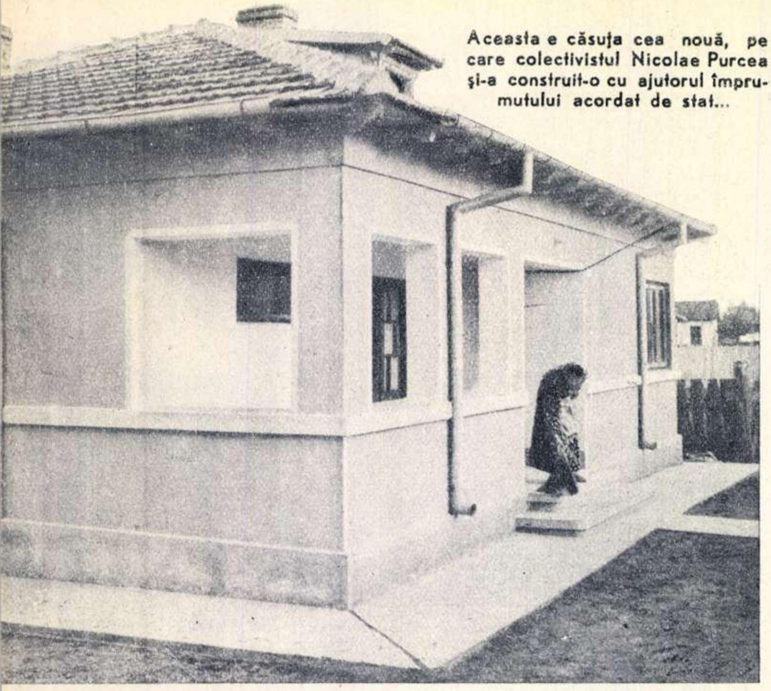

Aceasta e căsuța cea nouă, pe care colectivistul Nicolae Purcea și-a construit-o cu ajutorul împrumutului acordat de stat...

Şi belşugul obţinut prin folosirea tehnicii, prin schimbarea condiţiilor de muncă, prin lupta crîncenă de cucerire a naturii, se răsfrînge în traiul colectiviştilor. Satul vechi cu cocioabe mizere bate în retragere, lăsînd în loc o turmă de case tinere de piatră, spaţioase, în care confortul modern îşi găseşte tot mai mult loc: mobilă nouă, radio, aragazuri, lumină electrică. Oamenii merg la muncă senini şi entuziaşti. Cele cinci naţionalităţi din sat nu se învrăjbesc. Încuscririle, petrecerile comune arată că cei ce muncesc laolaltă, pentru acelaşi scop, ştiu să trăiască prieteneşte şi în bună pace.

Savantul luptător Ionescu de la Brad constata cu mîhnire, cu un veac în urmă, că Dobrogea e o ţară pustie, care nu s-a schimbat de loc în cele 18 veacuri scurse de la exilul lui Ovidiu. El dădea ca leac folosirea tehnicii agricole. Dobrogea devine astăzi, cînd pe „pămîntul pustiu" de odinioară muncesc oameni liberi, „pămînt mănos". In mîinile oamenilor, mînaţi de un scop, scopul fericirii lor, stă puterea de a schimba ţelina neroditoare în cîmp îmbelşugat, casele pustii, în roi de veselie şi fericire.

Dr. Muche Filimon face controlul tuberculinării la vaca Roza — cea mai productivă vacă din gospodărie.

De la această menţiune şi pînă la casa-laborator a colectivei din Palazu, a trecut nu numai un veac, ci şi o orînduire. Trei colectivişti, printre care brigadierul Tincu Anton, împreună cu inginerul agronom Barbu Nicolae, experimentează soiuri noi de cereale sau de legume. Grîul dă azi o recoltă de 12 boabe la unul semănat, adică 2000-2500 kg la hectar. Aici, la casa-laborator, s-a obţinut un hibrid de porumb cu un spor de recoltă de 30 la sută. Aici, cei trei ucenici ai ştiinţelor agricole şi inginerul au obţinut sămînţă de conopidă care, pînă nu de mult, se importa. Aici, s-au reuşit, întîi experimental şi apoi în producţie mare, recolte deosebite de sfeclă, de cartofi etc.

De la producţiile mici, „obţinute cu ajutorul rutinei", colectiviştii, luptînd cu natura, cu rutina şi cu întunericul, au izbîndit, folosind ştiinţa agriculturii, să obţină recolte mari. Folosirea maşinilor, a metodelor înaintate transformă necontenit pămîntul *„searbăd şi pustiit de vînturi şi arşiţă"* în izvor de belşug. E destul să priveşti vara începutul unei zile de muncă. Spre cîmp, pornesc zece tractoare, patru combine, secerători-legători, urmate de camioanele gospodăriei şi de un şir neîntrerupt de biciclete. O adevărată coloană motorizată.

Tehnica îşi spune cuvîntul pretutindeni. Întîi în fermele gospodăriei. La păsări, afli că „cloşca mecanică" — clocitoarea — scoate 5000 de pui anual. La vite, că grajdul modern, curat şi aerisit, e proaspăt construit, că vacile dau mii de kilograme de lapte peste ceea ce colectiviştii socoteau cu cîţiva ani în urmă drept o culme. Apa, problema-cheie de ieri, a fost rezolvată prin canalizare.

...Şi iată aci bordeiul mizer în care ani şi ani a locuit familia lui Nicolae Purcea.

Pentru cei ce muncesc în S.M.T.

PMR
ÎN CINSTEA CONGRESULUI

Succeselor în producţie cu care oamenii muncii din ţara noastră întîmpină Congresul partidului, li se alătură numeroase realizări social-culturale. Fotografia de faţă redă una dintre acestea, şi anume cele două noi blocuri de locuinţe şi clubul (în mijloc) în care muncitorii din S.M.T.-Topraisar, regiunea Constanţa, îşi vor petrece în mod plăcut timpul liber. Fotografia a fost făcută cu cîteva zile înaintea inaugurării festive a acestor construcţii, inaugurare ce a avut loc la 20 noiembrie a. c.

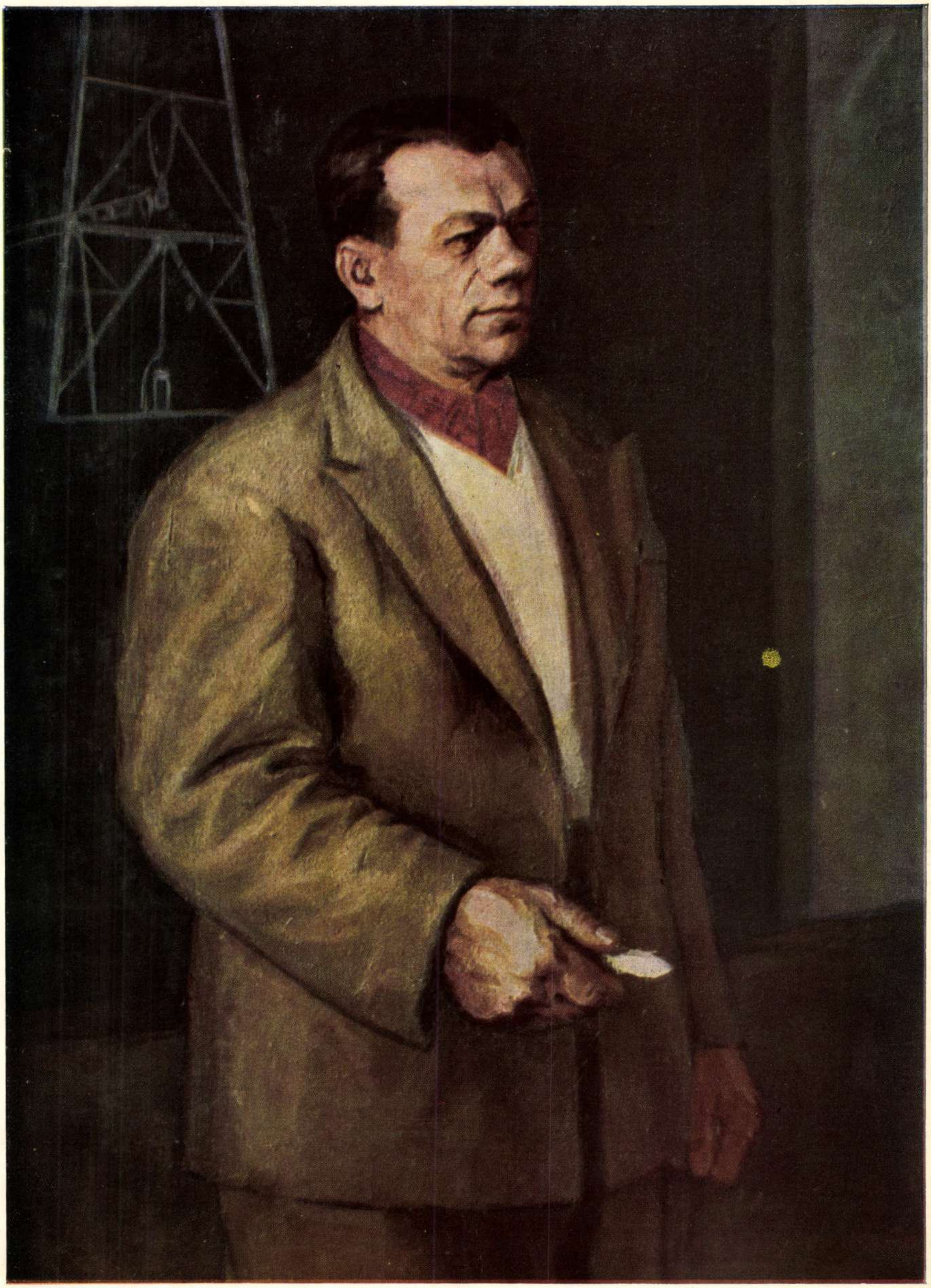

ECATERINA ZĂINESCU MARIN

Dumitru Arjan, Erou al Muncii Socialiste

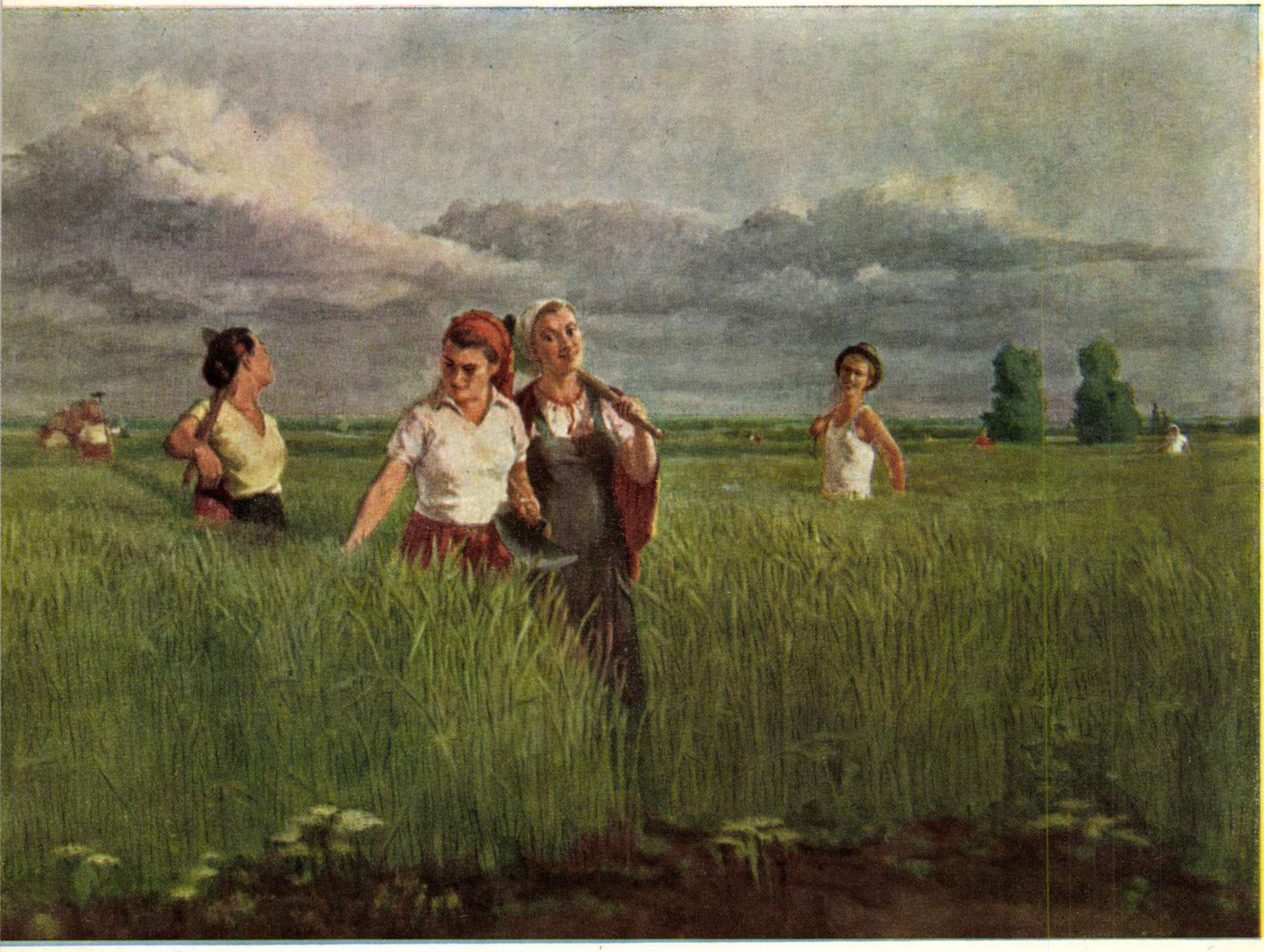

LARISSA NEREUȚĂ SI VITALIE NEREUȚĂ

Pe ogoarele gospodăriei colective

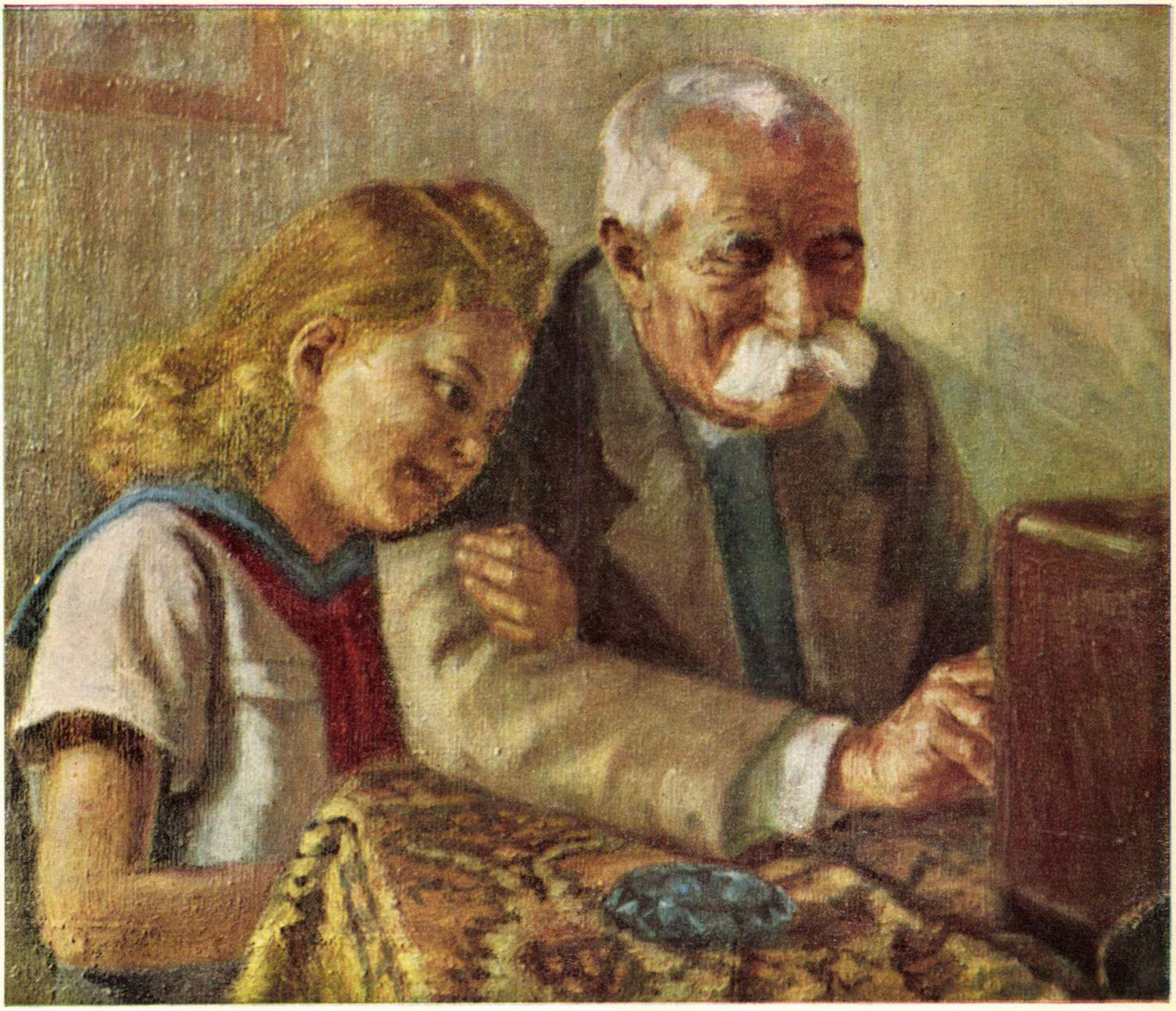

PISKOLTI GABOR

Lîngă radio

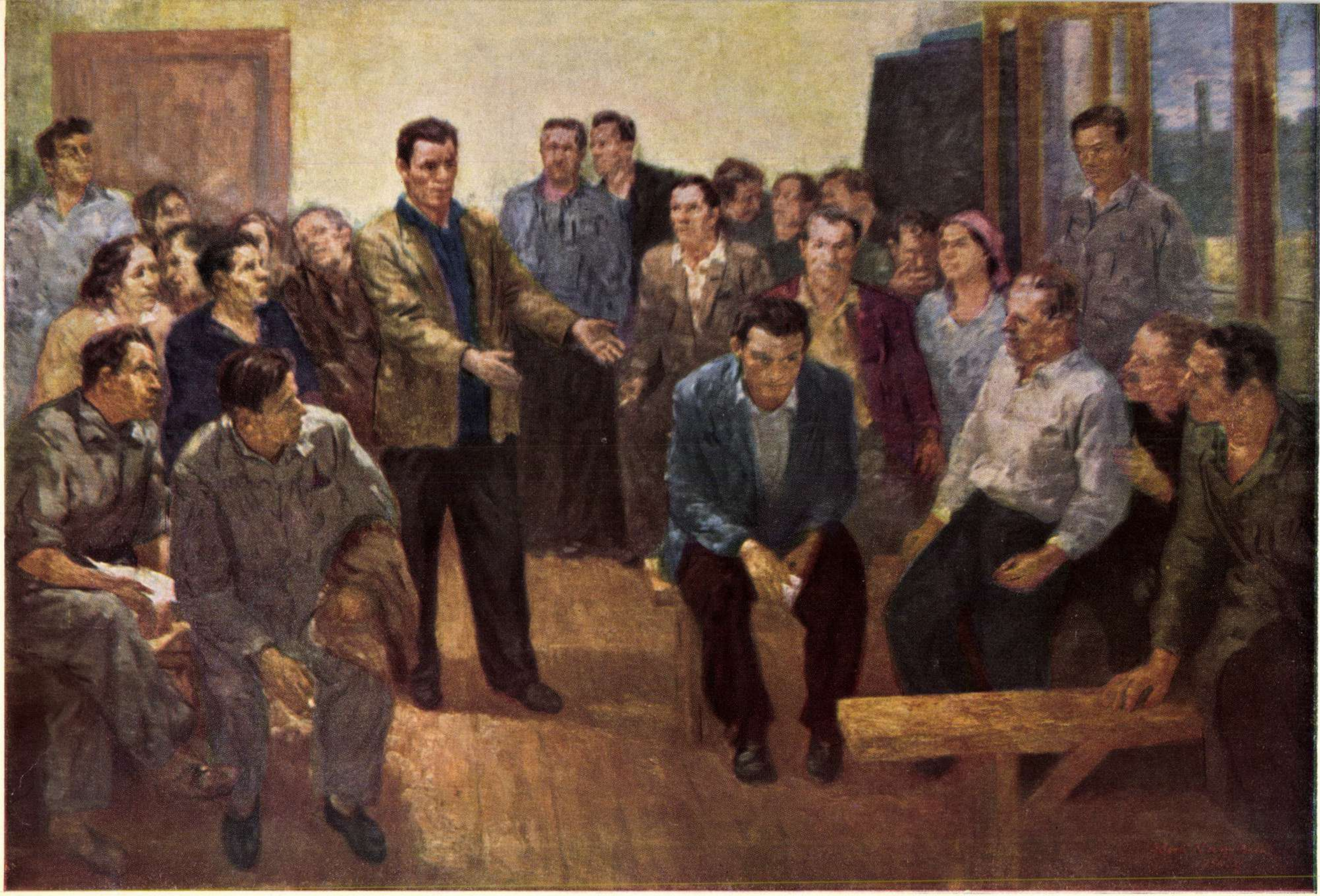

NAGY BELA ABODI
Laureat al Premiului de Stat

Critica

ADAM MICKIEWICZ

de Mihnea GHEORGHIU

In această iarnă, omenirea întreagă evocă amintirea acelui poet al lumii, acelui mare om generos, bard și profet romantic al iubirii și al libertății, care a fost Adam Mickiewicz, poetul național al Poloniei, mort acum un veac.

Nouă ni-e cu atît mai lesne să privim cu ochii sufletului și să pătrundem marele zbucium al patriotului și înfocatului poet, cu cît el a apărat steagul desfășurat al libertății, sub urgiile acelorași vremi care ni i-au răpus pe Tudor din Vladimiri și pe Nicolae Bălcescu.

Europa se ridica atunci, abia dezmeticită, din beznele în care o întemnițase feudalismul, decapita regii în sunetul Marseillaisei și visa utopic la comunism. Niciodată ca atunci, în prima jumătate a veacului trecut, progresul omenirii nu s-a aflat mai împărțit între tendințe contradictorii, între vis și realitate, între căi, acțiuni și oameni mai singulari.

Unul dintre acei oameni, de o rară puritate morală, însuflețit de dorul sacrificiului pentru libertatea popoarelor și înzestrat cu un mare geniu poetic, a fost Adam, fiul avocatului Nicolai Mickiewicz și al soției acestuia, Barbara Majewska, născut în ajunul crăciunului 1798, în orășelul fortificat Zaosie. Soarta a vrut ca poetul național al Poloniei să se nască la o răscruce de căi istorice și geografice, ce l-au prins, din fragedă vîrstă, în vîrtejul înfrățirilor și dezbinărilor, cîntecelor și scrîșnetelor de ură, cu care se arată soarelui omenirea biciuită de țari și dezamăgită de Bonaparte. Cu acest suflet învolburat, a ieșit poetul din unduioasele ape ale copilăriei, dar cu ochii plini de farmecul peisajului natal și păstrînd, pe toată viața, în memorie, tradițiile aduse de baladă pe aripile timpului. Cîndva, mult mai tîrziu, Pușkin, marele lui prieten, îl va pune pe Oneghin să-și aducă aminte că, departe dus, în greu surghiun:

„*Mickiewicz a dat sunet lirei*
Și-și amintea, în vers sonor,
De Lituania-i, cu dor...“

Viforos și neînduplecat s-a aruncat în luptă tînărul Mickiewicz, fiind mereu animatorul neînfricat al celor mai multe dintre societățile patriotice clandestine ale tineretului polonez. Ca un manifest atotbiruitor se răspîndește „Oda tinereții“, avîntatul cîntec-program, prin care poetul vestea zorile Poloniei reînviate.

Atunci cînd națiunile erau cumpărate și vîndute, împărțite și realipite după bunul plac al intereselor stăpînitorilor încoronați, popoarele au ridicat mai cu sîrg, din sînul lor, gînditori și ostași îndrăzneți, conducători și poeți ai luptelor pe baricade, iar Mickiewicz primea cu mîndrie să ispășească vina de a fi unul dintre aceștia. Exilul în Rusia a fost pentru el prilej crucial de a-și îmbrățișa gîndurile pasionate cu acelea ale nobililor și neînfricaților decembriști, și, îndeosebi, cu ale lui Pușkin, învățînd să deosebească, fundamental, regimul autocratic aracceevist, de lupta eroică a democraților revoluționari. E ceea ce șovinismul vremii n-a vrut să discearnă, atunci cînd Mickiewicz a dedicat o însuflețită odă „Prietenilor ruși“.

În vremea cînd poetul își plimba nostalgia pe malurile Mării Negre, faima lui depășise hotarele patriei. Baladele și romanțele sale de inspirație populară, robustă, marcaseră începutul poeziei poloneze romantice, iar drama „Strămoșii“, vibrînd de dragostea pentru datinile țării umilite și cotropite, îl consacrase ca autor al uneia dintre cele mai înnoitoare opere ale epocii.

Cu o forță extraordinară — nutrită de întîlnirea cu Pușkin și înrîurirea lui Byron — Mickiewicz își îmbogățește paleta stilistică, dînd ciclul nou, plin de maturitate poetică, al „Sonetelor din Crimeea“ și a doua sa capodoperă de mari proporții, poemul istoric „Conrad Wallenrod“, operă tragică, în care deplînge înfrîngerea unui erou al luptelor pentru libertate, dar afirmă imortalitatea libertății popoarelor. Acest poem a exercitat o puternică influență asupra tineretului combatant polonez, alegoria istorică fiind înțeleasă ca o stratagemă împotriva cenzurii țariste, de sub care țîșnea, ca o flacără în veci nestinsă, speranța revoluționarilor și patrioților. „Wallenrod“ a fost cartea de căpătîi a făuritorilor răscoalei glorioase din 1830-1831, pe care poporul polonez îi cinstește cu o profundă pietate și admirație.

Basorelief de M. I. Milbergher, reprezentînd pe Mickiewicz și Pușkin. Basorelieful e zidit în fațada casei în care a locuit Mickiewicz la Moscova.

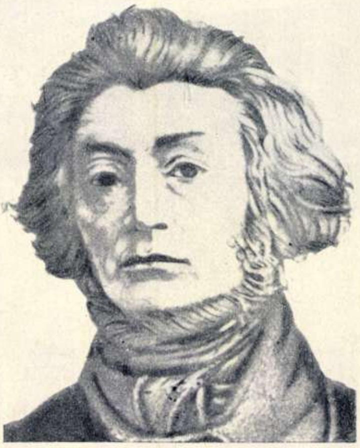

Adam Mickiewicz

După înăbușirea răscoalei, adînc zguduit, poetul rătăcește prin Europa, în căutarea unor prieteni cu sprijinul cărora să stîrnească un curent de simpatie pentru Polonia însîngerată. Evocînd evenimentul care pentru dînsul însemnase un răsărit de soare — procesul tineretului patriotic din Wilna — el scrie partea a treia din „Strămoșii“, un „mister dramatic“ de o excepțională forță realistă de sugestie, comparabilă — după mărturiile vremii — doar cu „Divina Comedia“ și cu cele mai bune evocări dramatice ale lui Goethe și Byron. Parcurgînd o traducere în proză în limba franceză a poemului acestuia, romanciera Georges Sand — prietena lui Chopin — a declarat chiar, că „de la prorocii Sionului... n-a mai fost alt glas care să se ridice cu atîta tărie, pentru a exalta o temă atît de vastă cum este căderea unui popor“.

Dar această sfîșietoare durere a pribeagului cîntăreț nu s-a mai alinat în cîntece; ani de zile, de aici înainte, chinuit de întrebări fără răspuns, atras de nălucirea mesianică a misticului Twianski, hărțuit de sărăcie și consumat de mari suferințe personale, Mickiewicz tace. În capitala Franței ia parte la ședințele „Asociației Proscrișilor“ (germani) și organizează un fel de societate de luptă a refugiaților polonezi. Apoi, lucrează la „Pan Tadeus“, (în romînește sub tipar, în traducerea remarcabilă a lui M. R. Paraschivescu), epopeea ce-i va conferi faima mondială, de care s-a bucurat de atunci încoace. Dar viața între străini e grea. Bardul incomparabil al Poloniei trebuie să-și cîștige existența dînd lecții sau ținînd conferințe. Apoi o catedră universitară îi acordă o satisfacție vremelnică. Pleacă la Roma, unde organizează legiunea voluntarilor polonezi pentru sprijinirea insurecției patriotice a italienilor. E urmărit și trebuie să se întoarcă la Paris. Sîntem la începutul anului 1848 și, în februarie, apare la Londra documentul primordial al socialismului științific: „Manifestul Partidului Comunist“. Începe anul revoluționar, așa cum îl cunoaștem din istorie. La 20 august, într-un editorial din „Noua gazetă renană“, Marx cere întemeierea unei Polonii democrate. Mickiewicz fondează, la Paris, ziarul „Tribuna popoarelor“, în care duce o campanie hotărîtă pentru năruirea tiraniilor și instaurarea libertății tuturor națiunilor, sub flamura socialismului.

Cenzura și exilul îl îndepărtează iarăși, forțat, din mijlocul acestor preocupări, cărora e gata să le sacrifice totul. Dar care tot? Nu are materialmente nimic. E sărac lipit, familia sa e dezmembrată și năruită de necruțătoarea boală de nervi a soției, tovarășii săi de luptă sînt risipiți, întemnițați sau în pămînt, „cu inima străpunsă de gloanțele tiranilor“, el însuși e dezorientat, slab, părăsit, parcă fără țel.

Ceva din tragedia depărtării de țară a lui Bălcescu îndurerează, desigur, acest mare suflet pribeag, de savant, erou și poet.

Îi rămînea viața, ultimul bun. Pleacă în Turcia, să strîngă rîndurile unei legiuni poloneze. În toiul trudnicei sale activități, boala bătăliilor deșertului, holera, îi seceră viața, la 26 noiembrie 1855, răpind omenirii pe unul dintre cei mai mari scriitori ai secolului al XIX-lea.

Oameni ca Byron, Pușkin, Bălcescu și Mickiewicz și-au legat viața și opera de năzuințele superioare ale popoarelor. Măreția lui Adam Mickiewicz constă în chipul strălucit în care a întruchipat — puternic și profund — spiritul național al Poloniei, nedespărțit de mersul înainte al umanității.

Lumea a luat altă față. Polonia a crescut din ruine și restituie, cu mîndrie, poetului ei romantic, slava pe care, în vitregia anilor, nu i-a putut-o pe deplin dărui. Polonia nouă, democrată, a denumit întregul an 1955, „anul Mickiewicz“, ca un prinos adus aceluia a cărui liră a știut să cînte, în uragane, imnul speranțelor înfăptuite astăzi.

Monumentul lui Mickiewicz din Varșovia, distrus în timpul războiului și reconstruit în 1950.

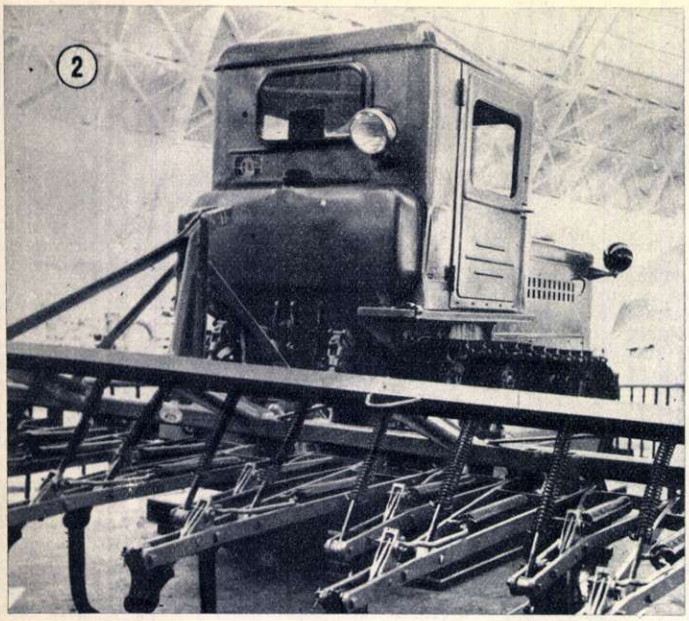
2

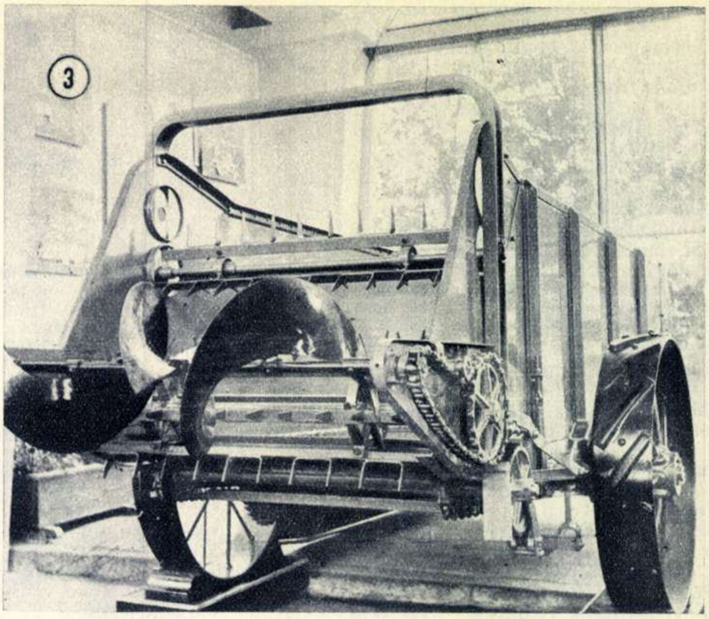
3

CU MIJLOACELE CO

Pe întinsul ogorului de aur, ce se așterne asemenea unui imens covor, pînă departe, spre orizont, un punct negru înaintează alene, lăsînd în urma lui o dîră de tunsoare. De la distanță, pare că mogîldeața are „viteza“ unui melc și că lenevește în îmbrățișarea lanurilor cu rod bogat. Abia cînd te apropii, îți dai seama că, de fapt, ai de-a face cu o mașină puternică, înzestrată cu daruri deosebite: un agregat condus doar de un singur om, care, într-o singură zi, strînge recolta de cereale de pe 138 hectare! O mașină cu adevărat năzdrăvană, nu-i așa? Să facem o socoteală simplă: față de secerișul manual și treieratul cu batozele cu cai, mașina aceasta minunată, recoltînd 138 hectare de cereale pe zi, înlocuiește de fapt munca a 1800 de oameni, 280 cai, 70 vînturători, 38 batoze cu cai...

Pare de necrezut, totuși asemenea mașini există în realitate. Create de uzinele sovietice constructoare de mașini agricole, ele brăzdează, cu miile, ogoarele colhozurilor și sovhozurilor din Uniunea Sovietică. Iar cei ce vizitează Expoziția Agricolă Unională de la Moscova au prilejul să le cunoască în standurile Pavilionului Mecanizării și Electrificării Agriculturii.

În cele 26 săli ale imensului palat, sînt expuse cele mai diferite mașini moderne folosite azi în agricultura sovietică. Cele 1400 de diverse tipuri adunate aici oglindesc uriașa forță a tehnicii agricole sovietice.

În primul rînd, zeci de tipuri de tractoare de diferite puteri. Pe umerii lor de oțel apasă cele mai grele sarcini ale producției agricole. Ele contribuie la mecanizarea aratului și semănatului, a muncilor grele de recoltare și a altor diverse lucrări agricole. Visul lui Vladimir Ilici Lenin de a da colhoznicilor 100.000 de tractoare a fost

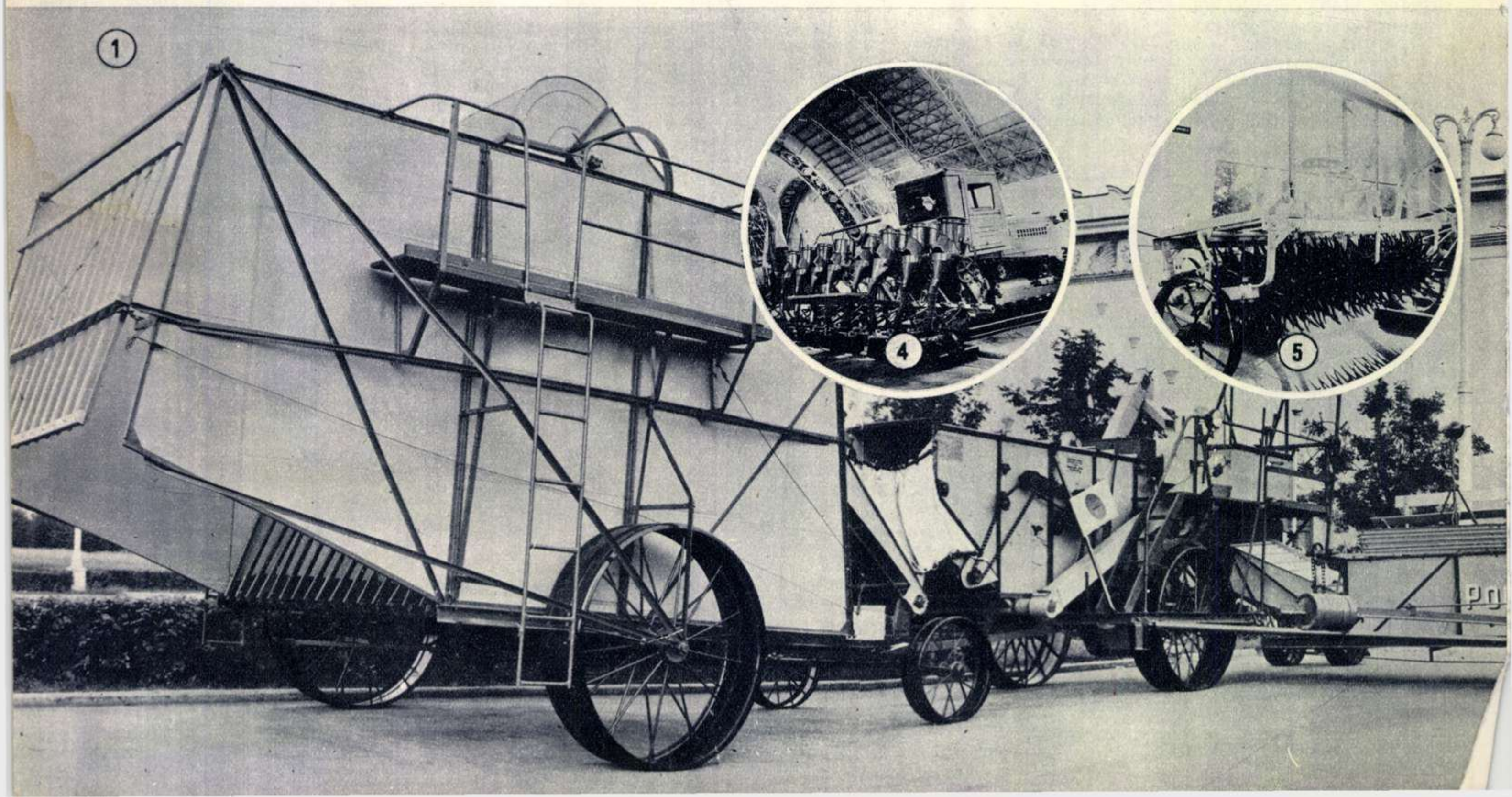
1

4

5

cu mult depășit. La 1 iulie al acestui an, pe ogoarele Uniunii Sovietice, lucrau 1.400.000 de tractoare, socotite în unități de cîte 15 cai putere fiecare. Prezența lor pe ogoare înlocuiește munca unei herghelii uriașe de 21 milioane cai.

Există în pavilion combine ce îndeplinesc, ascultătoare, o serie de funcțiuni complexe. Atrage atenția mai ales combina de recoltat sfeclă. Ea sapă pămîntul, scoate ușor sfecla, o curăță cu grijă de frunze și face stocuri, înlocuind pe zi munca a 150 de oameni,

Urmărind mecanizarea întregului complex de lucrări legate de creșterea vitelor, tehnicienii sovietici au creat o seamă de mașini perfecționate, ca: mașina pentru prepararea nutrețurilor– un adevărat „bucătar“ mecanic, mașinile electrice de muls, cele de tuns oile și multe altele.

Pentru ca cititorii noștri să poată avea cît de cît imaginea ingeniozității și varietății mașinilor expuse la Expoziția Agricolă Unională, prezentăm cîteva din aceste minuni ale tehnicii sovietice.

MUNISMULUI

Fotografia nr. 1 vă face cunoștință cu combina despre care am vorbit la începutul reportajului. În mîini harnice, agregatul din două combine recoltează într-o zi grînele de pe o suprafață pînă la 138 hectare.

Cultivatorul suspendat KPN-4 (*foto* 2) este una din mașinile cu care se execută lucrările de întreținere a solului. Construcția ușoară și rațională a acestei mașini va uimi nu numai ochiul unui profan, ci chiar pe cel al unui tehnician versat. Caracteristica lui cea mai de seamă este desigur rama ușoară și lipsa roților. El se sprijină pe pămînt cu înseși organele lui de lucru, adică cu cuțitele. O simplă mînuire a unei manete din cabina tractoristului și cultivatorul suspendat, supunîndu-se forței pistoanelor, se desprinde ușor de pămînt, ridicîndu-se în sus. Față de cultivatorul obișnuit, remorcat, mașina aceasta necesită o cantitate de două ori mai mică de metal. Dacă ținem cont că, în timpul unui sezon, tractoarele din Uniunea Sovietică parcurg un drum a cărui lungime echivalează cu de 25 de ori distanța dintre pămînt și lună, ne dăm seama cîtă forță suplimentară se irosește pentru transportarea fiecărui kilogram inutil de metal și, deci, cîtă economie se realizează cu această mașină!

Să examinăm acum una din mașinile folosite pentru împrăștierea îngrășămintelor minerale și organice. 500 milioane tone de îngrășăminte se răspîndesc anual pe pămînturile arabile ale Uniunii Sovietice! Știind că un om nu poate răspîndi zilnic mai mult de zece tone, vedem că pentru împrăștierea cantității totale de îngrășăminte se cer 50 milioane zile-om. Această muncă o execută azi mașinile. *Fotografia* 3 ne arată mașina NT-2, destinată să lucreze pe ogoarele cu suprafață mică. După cum se vede, mecanismul mașinii intră în acțiune prin intermediul axei roților motoare. Pe fundul benei (cutie de încărcare), se mișcă un transportor cu șipci. El duce îngrășămintele spre tobele mașinii. Acestea, prinzînd cu dinții lor de oțel masa de îngrășăminte, o aruncă pe cei doi melci enormi care, rotindu-se cu viteză mare, împrăștie masa mărunțită de îngrășăminte pe o fîșie largă de doi metri și jumătate. Într-o singură oră, această mașină împrăștie opt tone de îngrășăminte.

Unii tehnicieni s-au gîndit să combine ultimele două tipuri de mașini, creînd mașina KRN-2,8 care, în același timp, e și cultivator, și mașină pentru administrat îngrășămintele minerale (*foto* 4). Cu ajutorul acesteia, se întrețin culturile prășitoare, se taie buruienile, se afînează solul și, simultan cu aceste operațiuni, se execută hrănirea suplimentară a plantelor.

Ne aflăm acum în fața unei mașini ciudate (*foto* 5). Pe un ax mobil sînt montați sute de colți metalici. Care să fie destinația acestei mașini? Dacă cineva dintre dumneavoastră ar fi agricultor și ar auzi că această mașină trebuie trasă de-a lungul semănăturilor, desigur că nu i-ar veni să creadă.

„Aceasta înseamnă să distrugi, pur și simplu, semănăturile“, au spus mulți dintre vizitatorii expoziției, profani în ale agriculturii.

Chiar și unii tehnicieni se temeau la început s-o utilizeze. S-a constatat însă, în scurt timp, că această mașină este ingenioasă. Trecînd deasupra semănăturilor, ea sparge crusta de pămînt și smulge buruienile, lăsînd complet neatinse plantele semănate. Multe am mai putea auzi despre această sapă rotativă, care știe să deosebească o buruiană de o plantă prețioasă, dar să poposim puțin în fața unui autovehicul folosit pentru transportarea materialului lemnos (*foto* 6). Puterea motorului este de 90 HP, iar capacitatea de încărcare, de 5.000 kg.

Iată-ne acum în fața enormului excavator cu cupe ET-141 (*foto* 7), care, plimbîndu-se de-a lungul unui cîmp, poate lăsa în urma lui o tranșee adîncă de un metru și jumătate și lată de 40 cm, foarte potrivită pentru lucrările de drenaj. Într-o singură oră, excavatorul dizlocă un volum de 41,6 metri cubi de pămînt.

Multe mașini sînt de văzut la marea Expoziție de la Moscova. Mașinile minunate, făurite de maeștrii tehnicii sovietice, l-au eliberat pe colhoznic de sapă și seceră, de lopată și coasă, i-au ușurat munca, sporindu-i cu mult productivitatea și ridicîndu-i nivelul calitativ la nivelul muncii industriale de înaltă calificare. Și fiecare mașină expusă în Pavilionul Mecanizării și Electrificării Agriculturii este o strălucită expresie a luptei nobile pe care o dă omul sovietic, pentru făurirea vieții îmbelșugate și fericite, cu ajutorul mijloacelor comunismului.

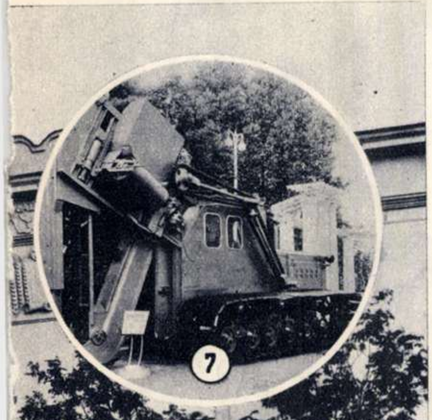
7

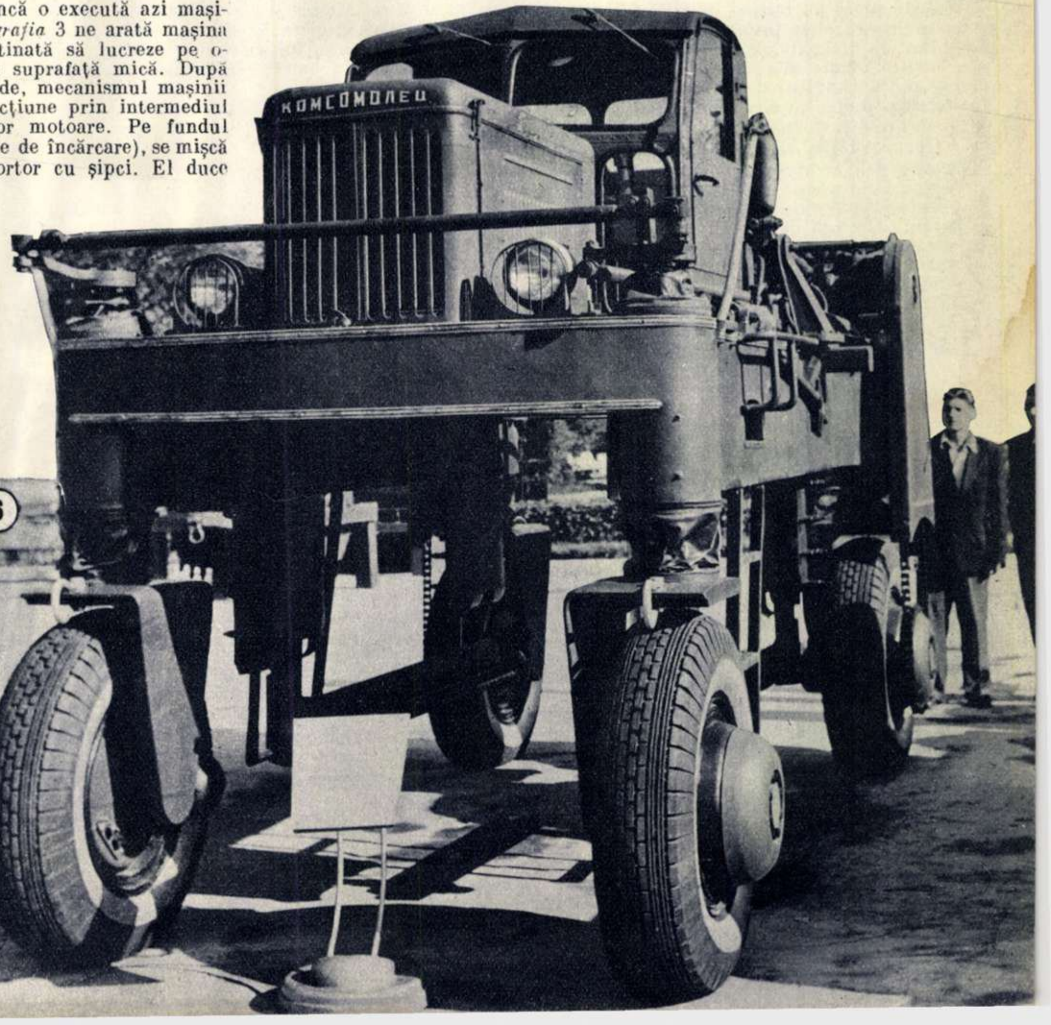
6

Drum propriu

— schiță —

de **Camil BACIU**

ilustrație de Neli GRIGORIU

Plecasem din ședință, aproape furișîndu-mă. Îmi dădeam seama că fac un gest copilăresc, gratuit, și simțeam mustrarea care — încă plăpîndă — își făcea loc prin furia discursivă care mă cuprinsese. Și într-adevăr, ca să acopăr această revoltă caraghioasă, această mică fugă, țineam niște discursuri fulminante.

„Culorile sînt forțate" — spusese Ciurez, cu jenă parcă. Îmi dădusem seama că bătrînul e plin de dragoste și se teme să nu mă jignească, dar însăși această teamă a lui mă făcea răutăcios. „Băiatul ăsta — continuase — mînuiește culorile ca pe niște grenade: păzea că le arunc! Legătura dintre conținut și formă, însă, tovarăși..." Cuvintele din urmă mă supăraseră cel mai mult — erau bîrna de care puteam să mă agăț. Bătrînul nu era tare în teorie și era și nițeluș încuiat cînd ajungea la „principiu". „Oho, stop!" — îi strigasem în gînd și acum, mergînd repede, zvîcnit, continuam: „Ce dracu'vrei, grafician ramolit?! Ăsta e verde, nu vernil, nu verde pal, nu „verdâtre" pentru lumină cadaverică!... Am să-i zgudui pe oameni cu asta, am să le arunc tabloul în față, ca pe o grenadă, într-adevăr! Vrei să miști pe cineva cu pocnetele tale de păstăi: un om privind spre socialism, țeapăn ca un soldat în gardă, și încă unul, privind spre socialism, și încă unul... Nu, am pictat doi tineri îndrăgostiți, adăpostindu-se la umbra unui salcîm!"

După dînsul, am trecut la Natalia. Ea începuse: „Cred că, cu mai multă grijă față de om, tovarășul ar fi putut să înțeleagă felul în care zîmbea înainte un îndrăgostit". Auziți?! Felul în care zîmbea înainte un îndrăgostit!... Ascultasem aproape cu plăcere suceala asta proletcultistă și, reamintindu-mi-o, peroram: „Oh, bătrîni maeștri, vigurosule Rembrandt, sumbrule Goya, Breughel petrecărețule, romanticule Levitan, veniți numai să ascultați această placă cu lozinci, numită Natalia, cînd se învîrtește, și se învîrtește, și se învîrtește..."

Dar, în definitiv, ce vrea? Nu știe. Dar de ce vorbește? Simte că am greșit, a priceput ceva? Cel puțin tîmpitul de Marinescu mi-a luat apărarea și am înțeles, după căldura cu care a vorbit, că se apără pe dînsul. S-a văicărit, a țipat — dracu' să-l ia. Dar Natalia asta cumsecade, care se apropie de pînză ca o gospodină ce și-a legat șorțul înainte și tot gustă din mîncare, să nu fie nici prea sărată, nici prea fierbinte... Și dacă numai ar vorbi n-ar fi nimic, dar cu stupizenii din astea se formează păreri, poate fi derutat un om, zăpăcit, dus la conformism... Să nu le dai cuvîntul, nu poți; să-i bați pentru asta, nici atît... Și cum să le spui că au dreptate, cînd n-au! Iar dacă tac, înseamnă că-s îngîmfat, individualist...

În pauză, mă cuprinsese o nepăsare bolnăvicioasă și plecasem. Iar acum, de teamă ca trecătorii să nu bănuiască gîndurile care mă frămîntau, afișam un zîmbet prostesc: zîmbetul miopului care se scuză că a sărutat mîna domnului, în loc de cea a doamnei. Am luat-o spre șosea — era mai puțină lume: cîteva perechi, foarte puțini oameni singuri. În seara de toamnă, se auzea numai foșnetul frunzelor veștede, purtate pe asfalt. Figurile trecătorilor nu se vedeau — se întunecase — dar contururile lor se deosebeau; băieții țineau fetele de mijloc, capetele lor se apropiaseră, iar picioarele păreau că-i duc la întîmplare. În cadrul ăsta calm și romantic, mă simțeam mai stingher decît dac-aș fi rămas singur cu șoseaua.

Începusem chiar să mă liniștesc, cînd, deodată, verdele mi-a părut și mie puțin țipător și, de unul singur, m-am înroșit. Instinctiv, m-am întors s-o iau spre salon. În clipa aceea, aș fi fost gata să dau tabloul jos și să-i șterg culoarea cu mîneca. Și cînd te gîndești că zeci de priviri erau ațintite asupra acuarelei, iar fiecare frunză verde părea un bec! Ăla nu era un copac, era o chermesă... Te-ai purtat cu mănuși, bătrînule Ciurez; am socotit culoarea nu grenadă, ci obuz. Cît despre zîmbetul băiatului, e de o timiditate de neexplicat, temătoare aproape. Ci rîzi o dată! Nu cu o gură de afiș, dar înveselește-te, frățioare, ești, totuși, un tînăr din republică; într-o seară calmă, abia ai terminat de povestit. Rîzi măcar cît te privește lumea, altfel o să părem amîndoi caraghioși... Ce prostii gogonate fac! Nu numai lipsa de talent, dar bravada, șarja! Ai dreptate în fond, Natalia — cu toate că ai vorbit așa cum ai vorbit. Și să mă ierți că te fac încuiată, dar ăsta într-adevăr nu e un tablou, ci un protest împotriva dracu' știe cui!

După tirada asta, am devenit trist, apoi m-a cuprins resemnarea. Verdele mi-a apărut țipător și ieftin, ca favoritele unui crai de mahala, iar zîmbetul băiatului, cît se poate de obișnuit. Nu spunea nimic toată acuarela. Iar critica, păcat de ea! Cît putea mi-a spus fiecare. Și cu un minunat bun simț, dar ce folos?

Pe măsură ce mă depărtam de salon, mi se făcea rușine de fuga asta în pauză și m-am gîndit să mă întorc. Dar — dracu'știe cum — acuarela a început să-mi redevină simpatică. Era ca într-o întîlnire cu o fată care-ți place și pe care ai vrut s-o uiți. Ai reușit în parte, dar pe neașteptate, o regăsești și toată liniștea ți se năruie. Așa mi-a reapărut blestematul de copac — oho, dar ești un arbore! — și băiatul zîmbind — am zîmbit și eu. Ciurez fusese, desigur, prea rigid...

Simțeam că în curînd aceste mici sentimente tumultuoase se vor fi consumat. Deja mergeam mai încet, șovăind. Întoarcerea mi-ar fi luat o povară din spate, dar — ca de multe ori în viață — am ținut să-mi duc prostia pînă la capăt. Trebuia să intru undeva, să mă iau cu vorba, să fiu silit, datorită politeții, să rămîn. Cel puțin două ore. În răstimpul acesta, ședința avea să se termine și eu să rămîn cu sentimentul a ceva ireparabil. Era o pornire stîngace de autobiciuire, un sentiment mititel, egoist, de „băiat al mamei". Înțelegeam toate astea, chiar atunci pe loc, dar nu aveam putere să fac alt fel. Am căutat din ochi o casă cunoscută. Încă puțin și aveam să mă bucur că n-o găsesc, aveam să revin... încă puțin... Aici stă Cunescu, „nea Mitică"; nu, n-am să intru... Aici, aici e Magda, cu tatăl ei mărunt și mirosind a tutun de pipă; nu, nu-mi place pipa... Și încă un colț, aici... aici, cine dracu? Era o clădire cu patru colonade la intrare. Deasupra lor, cîteva ferestre uriașe, goale, și, peste ele, o mansardă. Locuința bătrînului Gavril, amic din tinerețe cu Ciurez. Nu-i văzusem decît niște desene proaste și adesea ne chemase (pe „Chipurile", pe „Junele corupt" și pe mine) să-l vizităm. Am urcat în fugă și am bătut la ușă repezit. Ușa s-a crăpat ușor și a apărut capul bătrînului Gavril. Șuvițe de păr alb, zbîrlite, îi împodobeau creștetul, strălucind, și, cu lumina în spate, pictorul făcea un frumos efect de tonuri, în genul miniaturilor germane din secolul al XIX-lea.

Înăuntru, am deosebit un divan format dintr-o somieră deșelată, așezată pe podea și acoperită cu o pătură mițoasă. Într-un colț, un paravan — desigur pentru modele — o masă mare în mijloc, scaune și un dulap pînă în tavan. Cel mai neobișnuit lucru era o scară în spirală, care pornea dintr-un colț al odăii, coborînd un etaj, în încăperea cu ferestre enorme.

Bătrînul — îmbrăcat într-un pulover bleumarin, larg, și cu o eșarfă de mătase legată în jurul gîtului — era bărbierit proaspăt și mirosea a spirt. Asta îi dădea aerul unui fante parizian și, ca toți holteii vîrstnici, se purta nițeluș cochet cu toată lumea. A aranjat fața de masă, a netezit o pernă, vorbind despre dezordinea în care îl prinsesem și m-a invitat să iau loc pe divan. Încăperea era plăcută, retrasă, parcă s-ar fi aflat într-un donjon.

— Dar cam gîfîi, tinere... Te-am auzit fugind pe scară, de parcă te trăgea o stafie de picior! Ce s-a întîmplat?

— Nimic... Am intrat să vă văd... Spuneați că o să ne arătați, o dată ce ați lucrat timp de

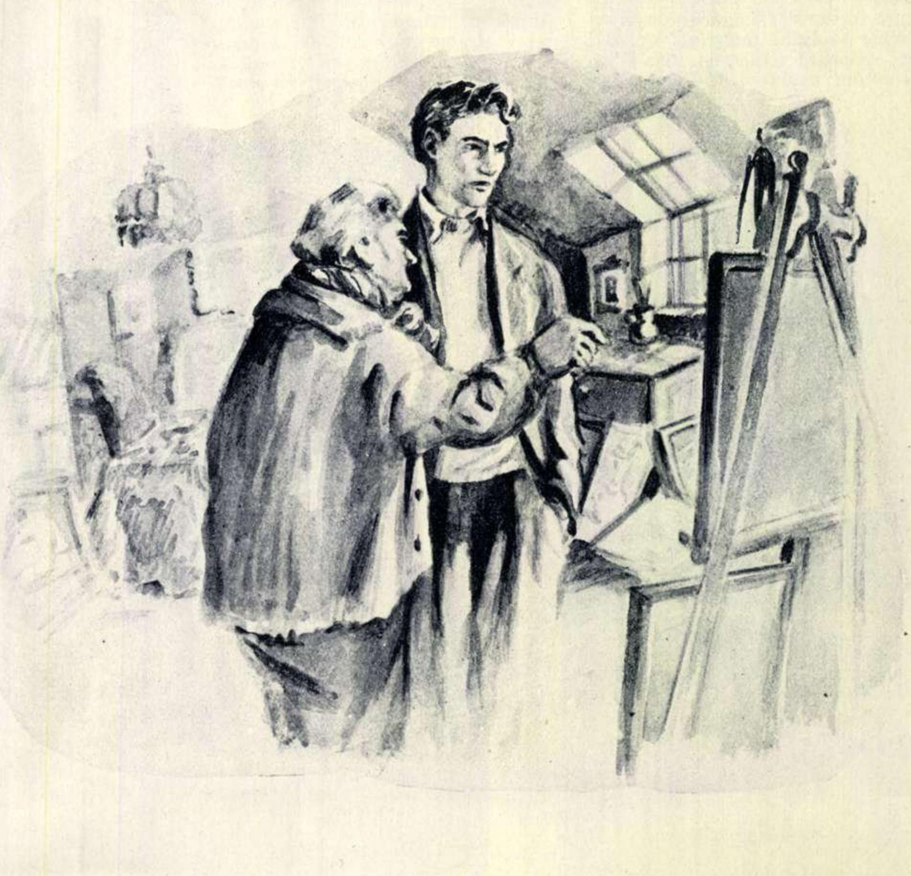

BUCURIA COLECTIVISTULUI

Este un adevăr de cînd lumea: ce e puternic şi înfloritor atrage, ce lîncezeşte şi-şi duce zilele de azi pe mîine îndepărtează. Lucrul acesta îl ştiu şi colectiviştii din Proştea Mare, pentru care munca în gospodărie nu e numai o chestiune de ridicare a propriului lor fel de trai, ci şi una de atragere de noi membri, de ridicare a întregului sat. Astăzi, gospodăria lor e una dintre cele mai puternice din raionul Mediaş şi fiecare sfîrşit de an o află tot mai bogată. E, deci, firesc ca, la adunările generale să se prezinte noi cereri de intrare în gospodărie. Anul acesta, de pildă, au intrat în gospodărie 27 familii. Printre acestea este şi familia lui Baal Mihail, ţăranul muncitor pe care-l vedem în fotografia de mai sus (primul din stînga) împreună cu doi colectivişti mai vechi, Fuchilă Petra şi Bloos Horst, în ograda gospodăriei.

Fotografie de M. IVANCIU

o ... o treime de veac... Dacă se poate aş vrea să văd tot...

Trebuia să văd tot: asta m-ar fi reţinut poate două ore. Şi nici n-aş fi putut pleca la mijloc — s-ar fi simţit jignit.

— Dar stai, stai jos, răsuflă! N-ai mai fost la mine, nu? Ah, da, bine zici, n-ai mai fost. Şi e interesant aici, aşa-i? Casa a fost a Hurmuzeştilor. Boierul cel tînăr picta — şi i-au făcut un atelier. Iar aici, sus, locuia un nenorocit, un belgian care-i dădea lecţii despre culori. După ce a plecat belgianul, m-am mutat eu. Aici am început pînzele mele în manieră flamandă; apoi, m-a cîştigat impresionismul. Dar ce ai, spune, eşti cam întors pe dos?

Într-adevăr, în vreme ce bătrînul sporovăia, m-am gîndit că şedinţa continuă la salon. Fără îndoială că cineva spune: „mi se pare că Matei a întins-o" şi: „de ce aţi tras aşa în el? E o fire slabă".

— Mda, sînt cam supărat. Am primit o frecătură serioasă.

— Frecătură? Oh, mare prostie, mare prostie! — a spus bătrînul. Era furios, fără îndoială, şi din cauza unor întîmplări personale. E un lucru stupid — a continuat. Îmi amintesc, discutam şi noi, dar era, ştii, o cozerie... se glumea... cîteva înţepături... fiecare avea o teorie a lui... şi apoi, dragul meu, nimeni nu trăgea concluzii. Concluzia, mă-nţelegi, îl ridică pe cel care conduce şedinţa la piciorul tronului ceresc, face să pălească părerile celorlalţi şi să rămînă numai ale lui...

N-aveam de loc gustul unei discuţii de principiu cu bătrînul, aşa că m-am mulţumit să mormăi un „nu e chiar aşa". El însă se pornise.

— Sînt trăsături personale, care la început abia adie... Trebuie să le laşi în voie... Nu să le... să le conduci într-o parte anume... numai într-o parte... drumurile proprii... înţelegi tu, drumurile proprii.

Ascultîndu-l, singura idee care începea să mă stăpînească nu-l privea pe el, ci se învîrtea în jurul şedinţei. Evident, plecasem în mod ruşinos. Asta nu mai era sensibilitate, ci infatuare — şi încă pentru ce? Pentru un copac verde, parcă luminat pe dinăuntru...

— Dar să lăsăm asta — urmă bătrînul — eşti musafir

Scoase din dulap, dintre haine, un borcan cu dulceaţă de caise.

— Dac-ar fi trăit nevastă-mea, luam o bruftuială bună; aşa, mai amestec eu dulcele cu îmbrăcămintea.

A umplut două linguriţe şi a tot gustat dintr-a lui, cu multă poftă. Apoi le-a spălat tacticos, şi-a clătit mîinile şi a redevenit artist.

— Acum, să-ţi arăt, cîte ceva. Nu sînt ele grozave, dar marchează un drum.

Păstra stampele într-un dosar uriaş, cu coperte groase, cafenii. Primele, în stil flamand, erau limpezi, cu un desen curat. Le-am lăudat mai mult decît trebuia, spunînd lucruri plate şi agăţîndu-mă de mici amănunte. „E minunată privirea asta, e atîta depărtare în ea..." sau: „Copilul nu poate fi scos de aici, ar fi ca şi cum ai smulge unul din arbuşti..." Îmi răspundea: „Oh, dar ai observat perfect, tinere..." După o suită de copaci şi scene biblice, a urmat una cu animale, în prim-plan. Iar am mormăit ceva şi dînsul a chicotit, ca şi cum ar fi fost prins asupra faptului: „Da, da... ai înţeles dintr-o privire". Apoi au urmat acuarele — figuri palide, cu ochi foarte negri — un soi de imitaţii după Tonitza—văluri uşoare, zîmbete bănuite, cîteva trăsuri, poduri, case... Pe măsură ce mi le arăta, le înşira la poalele zidului. Încercase de toate, făcuse tot ce-i trecuse prin minte. Ultimele pînze cuprindeau compoziţii cu ţărani la arie — pe una se vedea un capăt de firmă „... dărie colectivă". Era cea mai nouă lucrare.

— Ei, cam asta e tot ce mi-a rămas, ce n-a fost achiziţionat. Adeseori le scot şi le aşez aşa. Patruzeci de ani, ai? Iau şi pensie acum, bunicică, dar averea mea e asta!

Se oprise în mijlocul odăii, cu un braţ în şold, cu celălalt întins. Era triumfător şi înduioşat. Parcă spunea: copiii mei.

În clipa aceea, m-a cuprins o milă cumplită. Omul ăsta avusese cîndva talent, apoi şi-l irosise pe mici epigonisme şi inovaţii false. Nu mai avea forţă, dar de loc ,de loc, de loc! Patruzeci de ani! Atîtea clipe de necaz, de încîntare... O fi alergat cu pieptul zbuciumat, să povestească unui amic o victorie a lui: o nuanţă, o lumină...; o fi fost îndrăgostit şi-şi consumase pasiunea mînuind penelul. Patruzeci de ani! Păcălit patruzeci de ani! Oare nu-i spusese nimeni nimic, niciodată?!

— Atunci, cum se lucra? Unde discutaţi? Erau cafenele, parcuri? Sau prietenii veneau aici? Or fi fost discuţii furtunoase...?

— Oh, dragul meu, erau! Dar între puţini, în cercul nostru, unde se spunea tot! Să-i fi auzit cum urlau! Ciurez a fugit după mine cu un linguroi, pentru femeia asta, cu rochie de catifea roşie... Nu, nu pentru ea vie,ci pentru ea pictată... Dar în artă, să nu crezi nici în cel mai bun amic! Niciodată! Mă lăudau mulţi, mă înjurau mulţi... N-am ascultat pe nimeni!

Bietul colorist! Încercase să umble de unul singur — să facă ceea ce le-a izbutit numai titanilor — el, un amărît, un fel de flaşnetar al paletei! Cîte căutări irosite i-ar fi fost cruţate! Poate şi-ar mai fi putut păstra din prospeţimea stampelor flamande.

— Dar ce spui, tinere, ce spui? E un drum? Ai?

— Da, e un drum — am răspuns.

Un mort ar fi părut mai puţin jalnic. Deodată, am văzut că are spinarea puţin adusă, pantofii scîlciaţi, privirea tulbure. Îi lipsea şi acel farmec discret al artistului, al meşteşugarului de talent care creează cu adevărat. Jucase rolul ăsta o viaţă întreagă, aplaudîndu-se singur, dar se grimase atît de prost! De ce, oare, însă, ceilalţi îl păcăliseră?! De ce nu-i strigaseră asta în faţă, în gura mare?

Dînsul stătea încă în mijlocul camerei, înveselit, cînd m-a cuprins o bucurie sălbatică, egoistă. Tinereţea e oare crudă? Atunci, m-am gîndit pentru prima oară la asta. „N-am să ajung niciodată aşa, n-am să ajung aşa! Ţipaţi la mine, frecaţi-mă, daţi-mă cu capul de pereţi... Lua-le-ar dracu', şi verdele, şi zîmbetul, dar spuneţi-mi, băieţi, spuneţi-mi tot..."

— Dar vorbim numai de mine—a spus bătrînul. Povesteşte-mi şi despre dumneata. Ce ţi-au făcut acolo? Au intrat în dumneata cu picioarele, nu?

— Nu. N-au intrat. Se putea spune şi mai mult. Oricum, trebuie spus... trebuie spus totul la timp... Ştiţi,în general, artiştii sînt cinstiţi... cel puţin artiştii adevăraţi... sau, măcar cei tineri... prietenii... şi ceilalţi chiar... nu pot să-i sufăr pe ăia care mă bat pe umăr...

— Eşti cam emoţionat. Le dai cumva dreptate din nobleţe, ai? Voi, azi, sînteţi nu ştiu cum, simţul de colectiv vă domină...

Nobleţe? Nu, de zece ori nu. Era teama, ruşinea. Bătrîne Ciurez, atît de naiv şi de bun, Natalio, încuiată, sînt sigur că voi spuneţi totul din suflet şi ascultaţi totul cu sufletul... Chiar cînd o încurcaţi. Dar m-aţi cam alintat în ultima vreme...

Bătrînul m-a privit cu falsă asprime.

— Eşti îndrăgostit, tinere! Văd că tragi cu urechea la toamna de afară şi uiţi de mansarda mea.

— Vă rog să mă iertaţi!

Apucase să-şi strîngă pînzele şi l-am ajutat şi eu. De astă dată, le-am privit cu o nespusă bunăvoinţă, căutîndu-le calităţi pe care prima oară — cumva — nu le observasem. Şi acum, aproape le găseam. Dînsul fredona mulţumit — desigur, în ultimii ani, cînd obosise, le scotea mereu, ca să-şi ridice moralul. Nici măcar nu-l necăjea faptul că avea atît de multe, că nu putuse să le vîndă niciodată. Oamenii erau invidioşi — asta era comoara lui, trebuia să şi-o apere.

— Să mai vii, dragul meu, — mi-a spus. Adu-i şi pe ceilalţi. Cînd o trece, cumva, Ciurez, veniţi şi voi cu el.

Am coborît scările aproape rostogolindu-mă. În spate, marile ferestre erau oarbe, prăfuite, şi lumina mansardei părea stingheră ca o candelă.

La început am mers liniştit, dar curînd am grăbit pasul. Se putea să-i mai găsesc încă pe băieţi — şedinţele se întindeau la concluzii.

Acum, nu mai reuşeam să-mi lipesc zîmbetul miopului şi simţeam un pic de cruzime în bucuria care mă cuprinsese.

CE S-A ÎNTÎMPLAT IN ARGENTINA ?

Septembrie 1955... Unități ale aviației militare argentiniene bombardează Buenos-Aires, capitala Argentinei... Militarii răsculați au pornit din cîteva orașe argentiniene – Cordoba, Bahia Blanca, Rio Santiago și Puerto Belgrano – să cucerească alte orașe argentiniene... Peron este silit să renunțe la putere. Răsturnarea lui nu înseamnă totuși limpezirea situației... Vin din nou vești contradictorii, se anunță noi schimbări, crește mișcarea grevistă...

Ce se întîmplă iarăși pe malurile „Rîului de Argint"? Ce forțe sociale și ce interese se înfruntă în Argentina și de ce numele unor monopoluri americane revin mereu în relatarea evenimentelor?

Iată ce întrebări își pun oamenii care refuză să-și explice tîlcul recentelor întîmplări de peste ocean doar prin „temperamentul sud-american" sau prin așa-zisul „caracter endemic" al loviturilor de stat din această parte a lumii.

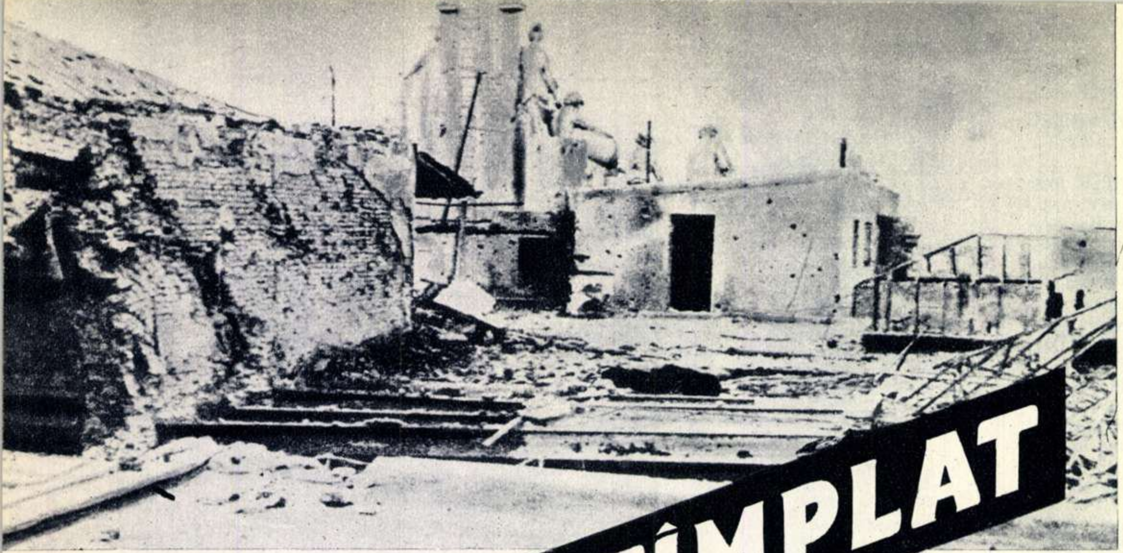

Palatul lui Peron a fost prefăcut în ruine, în urma bombardamentului efectuat de rebeli asupra capitalei, la 16 iunie 1955.

Demonstrație populară la Buenos-Aires.

Nouă ani s-a menținut la putere regimul plin de contradicții al lui Juan Domingo Peron.

Peron a fost ales președinte al statului în alegerile din anul 1946, pentru că promisiunile sale electorale erau de natură să însuflețească de mari speranțe poporul argentinian. Peron a căutat chiar să satisfacă, într-o oarecare măsură, unele revendicări imediate ale maselor: salariile au fost mărite, s-a introdus un sistem de asistență socială, șomajul a fost considerabil redus. Toate acestea au fost însoțite, bineînțeles, de o zgomotoasă reclamă; afișele cu „*Peron comple*" („Peron se ține de cuvînt") au invadat literalmente orașele și satele țării.

Curînd, însă, ținerea promisiunilor a început să se limiteze... la afișe. Îmbunătățirile aduse — neavînd bazele economice serioase pe care le-ar fi putut oferi înfăptuirea unei reforme agrare, a naționalizării și dezvoltării marii industrii, înlăturarea monopolurilor străine etc. — s-au dovedit efemere. Inflația monetară, scumpetea, creșterea șomajului, mizeria și-au făcut din nou apariția, spulberînd popularitatea regimului.

Pe de altă parte, și-au întețit atacurile împotriva regimului peronist și grupările politice de extremă dreaptă, sprijinite dinafară de monopoliștii S.U.A., nemulțumiți de duplicitatea politicii lui Peron, care făcea ca investițiile de capital american în Argentina să nu asigure maximum de profituri. Pe monopoliști îi supărase, mai ales, „libertatea" ce și-o luase Peron de a încheia o serie de acorduri comerciale cu U.R.S.S. și țările de democrație populară.

În sfîrşit, conflictul cu biserica catolică a şubrezit şi mai mult poziţia regimului. Atunci cînd Peron, pentru a veni la putere, a împărţit cu dărnicie promisiuni în dreapta şi în stînga, şi-a atras şi simpatia cercurilor bisericii catolice, căreia i-a acordat apoi ample privilegii. În ultimii ani, însă, biserica, încercînd să-şi extindă din ce în ce mai mult influenţa asupra vieţii politice a ţării, a pus bazele unui nou partid politic, partidul creştin-democrat, cu veleităţi de succesiune la guvern. Aceasta nu o putea îngădui Peron care a pornit deschis lupta împotriva cercurilor clericale, luînd, între altele, măsuri drastice, ca: abolirea învăţămîntului religios în şcoli, anularea subvenţiilor, separarea bisericii de stat.

Lipsit de sprijinul maselor, pe care le înşelase, Peron nu a putut rezista presiunilor unor adversari ca marile monopoluri americane, sprijinitorii lor dinăuntrul ţării şi biserica. La 16 iunie 1955, a avut loc o primă încercare de putch militar, urmărind răsturnarea lui Peron. Nu este, desigur, lipsit de semnificaţie faptul că, dintre ofiţerii răsculaţi, cei mai mulţi îşi făcuseră instrucţia militară pe lîngă bazele militare ale flotei S.U.A. Tentativa a eşuat atunci, dar, trei luni mai tîrziu, a izbucnit o nouă rebeliune militară, care numai în trei zile a lichidat regimul peronist.

La Buenos-Aires s-a instalat, la 21 septembrie, un nou guvern, în frunte cu generalul Eduardo Lonardi, care a fost pînă atunci reprezentantul Argentinei în aşa-zisul consiliu interamerican al apărării, cu sediul la Washington. Orientarea sa spre cercurile de extremă dreaptă n-a putut fi camuflată de promisiunile liberale făcute la instalare, printre care figura chiar şi anularea acordului cu „Standard Oil of California" (căreia Peron îi concesionase — cu statut de extrateritorialitate — un teren petrolifer egal cu suprafaţa Elveţiei). Cît priveşte promisiunea de a instaura un „regim de legalitate", ea a început a fi realizată prin... persecutarea mişcării sindicale şi atacarea unei întruniri populare, convocate la Buenos-Aires în cinstea zilei de 7 Noiembrie.

Iată de ce guvernul generalului Lonardi nu a fost şi nu putea fi trainic. La 13 noiembrie Lonardi a fost silit să demisioneze. Şeful marelui stat-major al forţelor armate terestre şi unul dintre autorii loviturii de stat împotriva lui Peron, generalul Pedro Eugenio Aramburu, a devenit noul preşedinte al guvernului provizoriu argentinian.

O puternică trezire politică a maselor populare este caracteristica desfăşurării actualelor evenimente din Argentina. Glasul poporului argentinian, sătul pînă-n gît de demagogie, nu mai poate fi ignorat cu uşurinţă şi — în orice caz — fără risc. Tocmai această semnificaţie trebuie dată unor măsuri şi acte de guvernămînt luate de cabinetul Aramburu: înlăturarea conducerii peroniste a C.G.M., desfiinţarea secretariatului pentru problemele presei şi culturii (care era, de fapt, un serviciu de cenzură a presei), abrogarea decretului privitor la „reprimarea actelor împotriva securităţii de stat" (care interzicea, printre altele, dreptul la întrunire) şi, în sfîrşit, o serie de măsuri de prevenire a concedierilor abuzive de muncitori din întreprinderile particulare.

Principalul obiectiv tactic al luptei poporului argentinian este ţinerea neîntîrziată a unor alegeri libere, fără discriminări în ce priveşte participarea forţelor politice. Poporul argentinian doreşte ca ţara să aibă un guvern reprezentativ, care să înlăture pericolul unor noi lovituri de stat inspirate de trusturile străine şi care să asigure stabilitatea şi dezvoltarea democratică a vieţii politice, economice şi culturale a ţării.

E. DASCĂLU

Sediul partidului peronist „Alianza", ultimul refugiu al foştilor conducători al regimului peronist, a fost atacat de insurecţionişti cu tancurile şi ars pînă la temelie.

Propaganda antiperonistă în plină acţiune, prin satele şi oraşele Argentinei.

In zilele luptelor de stradă. După cum se vede, printre baricade se află nu numai trupe rebele, ci şi cucernici preoţi catolici, care au şi ei socotelile lor cu Peron.

„Pitorescul" mizeriei... Un cartier, ca multe altele din oraşele argentiniene, oferă unei pictoriţe prilej de inspiraţie...

BOMBA H DIN PĂDUREA ADORMITĂ

— povestire fantastică —

de Italo CALVINO

Ilustrație de V. CRIVĂȚ

— Copii, să nu vă prind că vă jucați cu niscaiva explozibile pe care le găsiți pe cîmpuri! Altfel, pățiți ca Pierino, care strîngea orice bucată de fier vechi pe care o găsea. O dată, adusese o mină, altădată, o ghiulea de tanc! Pierino găsea în fiecare zi ceva nou. Cîmpiile din jurul orașului erau pline cu astfel de jucării... Într-o zi, a găsit o bombă H și a adus-o acasă.

O descoperise pe un cîmp, ascunsă printre buruieni. Prostul de el ar fi trebuit să știe că este o bombă H și s-o lase acolo. El însă — nu! A luat-o acasă, ca să vadă ce are înăuntru. Noroc de maică-sa, care, văzînd-o, și-a dat seama despre ce e vorba.

— Ce dracu' ai mai adus? — întrebă ea imediat.

— Oh! — răspunse Pierino — e un fleac de bombiță. Lasă-mă s-o descarc. Am nevoie de puțină pulbere pentru pescuit.

— Ce spui? Un fleac de bombiță? Zău? E o bombă H! Am să-ți dau eu niște pulbere, să mă ții minte!

Apucîndu-l de braț, îl trase în mare grabă în stradă. Acolo, îi arse două palme. În casă nu îndrăznise să-l bată, de frică să nu zguduie bomba și să sară cu toții în aer...

Apoi strigă spre ferestrele caselor dimprejur:

— Doamnă Betta, doamnă Anina! Excelență! Veniți repede jos. La mine în bucătărie, se află o bombă H, care poate exploda dintr-un moment în altul...

— Sigur! — strigară vecinii. Iarăși Pierino, cu bombele lui. Asta ne mai lipsea!

Se îmbrăcară în pripă și țîșniră în stradă, unde îi administrară lui Pierino cîte o palmă. Proprietarul coborî și el, val-vîrtej, pornit pe scandal:

— Nu ajunge că vă bucurați de legea chiriilor, adică stați aproape gratis, dar îmi aduceți și bombe H în casă!

Mama, cu Pierino de mînă, proprietarul și vecinii goniră spre postul de pompieri:

— Repede! — strigă ea. În casa mea se află o bombă H. Scoateți-o imediat!

— Imediat? Cum imediat? Ce, noi nu trebuie să ne salvăm? — strigară pompierii.

Alergară atunci la poliție. Auzind de bomba H, polițiștii crezură că iar e vorba de propagandă pentru pace și vrură să-i aresteze pe toți. Cînd înțeleseră pînă la urmă cum stau lucrurile, interziseră, sub sancțiuni severe, ca cineva să se apropie de casă.

Mama lui Pierino și vecinii fugiră la primar:

— Dați ordin să fie îndepărtată bomba — se rugară ei.

Primarul sări în sus:

— Trebuie evacuat orașul imediat!

S-au dus la prefect. Acesta ordonă:

— Toată provincia să fie evacuată!

— Nu se poate! — protestară cetățenii. Ce-am făcut, ca să fim goniți din casele noastre? Mergem la ministru...

— Nu, nu, nu mai vreau! — strigă Pierino, care mai primise cîte o palmă și de la primar, și de la prefect.

Totuși, pînă la urmă, a trebuit evacuat orașul și regiunea, pe o rază de... nu mai știu cîți kilometri. Se spunea: atunci cînd va exploda bomba, va fi pe vecie imposibil să mai trăiască cineva pe aici! O spaimă de moarte cuprinse populația. În cîteva ore, casele fură golite și asta pe-ndelete, fără învălmășeală, pentru că cea mai mică zguduitură putea trezi din somn bomba și atunci totul ar fi sărit în aer, toată omenirea ar fi ars. Oamenii au fost goniți din case, pe străzi, iar cei de pe stradă n-au fost lăsați să intre în case, să-și ia măcar o batistă. În coloane lungi, părăsiră orașul, abandonînd totul: haine, vase, unelte, scule și portretele celor dragi. În lumina reflectoarelor și a făcliilor, rătăciră plîngînd, prin noapte, departe, tot mai departe...

Poate din cauză că nimeni nu mai călcase în oraș, zvonurile se întețiră. Se spunea că din pricina razelor puternice, clădirile sînt contaminate de radioactivitate, că cine se încumetă să privească orașul plătește cu viața. Plîngînd, oamenii se îndreptau spre necunoscut. Povesteau în șoaptă că o femeie, curioasă să-și mai vadă o dată orașul, s-a întors o clipă și, de atunci, corpul ei s-a descompus în atomi... Această descompunere a început de la nervul optic, s-a întins peste țesuturile întregului corp și femeia a înțepenit, ca o stană de sare...

Au trecut ani. Nimeni nu îndrăznea să mai calce în provincia contaminată. Orașul a fost dat uitării. Pe acoperișurile caselor crescură pomi, crengile se strecurară prin ferestre și hornuri. Timpul acoperi cu mușchi zidurile dinspre miazănoapte. Pete mate de rugină șterseră toate inscripțiile. Orice urmă de așezare omenească se pierdu.

În răstimp, în restul lumii s-a stabilit o epocă de rațiune și înțelepciune. După atîta mizerie și suferință, înfloriră arta și știința. Oamenii au fost cuprinși de dorința de a face ca toate forțele puse altădată în slujba răului să devină folositoare binelui, omenirii. Mașinismul este condus de energia atomică și oamenii pot petrece șase zile din săptămînă, lucrînd numai una. Bineînțeles că lucrau și în zilele de odihnă, dar numai pentru plăcerea lor. Amiralii flotei de război erau angajați în marina comercială. Și pentru generali s-a găsit o întrebuințare folositoare... În clipa asta nu-mi vine în cap care... Gîndacii, muștele și păduchii serveau exclusiv pentru stabilirea echilibrului biologic în natură.

Lumea era mulțumită cu ea însăși: se găsea în pragul unei dezvoltări fericite. Își dădea osteneala să mențină în viață speciile pe cale de dispariție, fiindcă fiecare în parte era de neînlocuit. Rinocerii au fost păstrați pentru grăsimea și pielea lor groasă, cardinalii pentru purpura lor. Numai bomba H, care, în orașul uitat, continua să doarmă somnul frumoasei din pădurea adormită, constituia și pe mai departe o amenințare și încă nu se găsise mijlocul de a o face inofensiva, de a o face să servească unui scop util. Puterea ei de distrugere era prea mare pentru ca oamenii să fi încercat s-o îmblînzească, s-o stăpînească. Nimeni nu se putea întoarce în oraș. Tufișuri și mușchi creșteau peste tot. Văzut din avion, orașul părea o pădure braziliană seculară.

Între savanții care au contribuit cel mai mult la transformarea forțelor distrugătoare în forțe folositoare, există un anume profesor Pierino, căruia încă din copilărie îi plăcuse să se joace cu bombe. Inconștiența lui, care a adus cîndva nenorocirea orașului său natal, i-a servit de lecție (e drept că și palmele pe care le încasase). El devenise un mare binefăcător al omenirii. Un singur lucru îl chinuise însă pe patul de moarte: că murea fără să fi reușit să găsească o întrebuințare folositoare pentru bomba H.

Totuși, din cînd în cînd, unul sau altul încerca să-și taie drum spre orașul de nepătruns. Aceștia făceau parte din tagma celor disperați, care nu reușiseră în nici un fel să ajungă folositori societății: foștii directori generali și miniștri, antreprenorii de lucrări gras subvenționate de stat, marii moșieri, agenții de siguranță... Scormoneau în casele devenite peșteri și se hrăneau cu iarbă și șopîrle. Ba, la un moment dat, începură și căutarea tainică a bombei pierdute în orașul fantomă. Existența lor era trecătoare și deșartă și nu se mai găseau femei care să dea naștere unor asemenea exemplare. Căci pînă și fecioarele înăcrite din fostele „familii bune" își găsiseră mai lesne o cale de ieșire din viața lor inumană și inutilă.

Războaiele coloniale, lagarele de concentrare, bombele atomice, aceste realități îngrozitoare, deveniră legende...

...Într-o zi, cîțiva bărbați curajoși porniră spre pădurea în care, după cum spuneau legendele, trebuie să se fi aflat orașul cu bomba. Îmbrăcați în zale antiatomice, purtînd scări de frînghie, reflectoare etc., pătrunseră în desișuri. Și descoperiră ruinele unui oraș și prețioase mărturii ale unei civilizații apuse. Despre bomba H, însă... cu toate strădaniile, nici o urmă. Dispăruse! Și astfel, se întări în oameni credința că bomba H n-a fost decît un basm dintr-o perioadă de isterie războinică, că în realitate nici n-a existat vreodată.

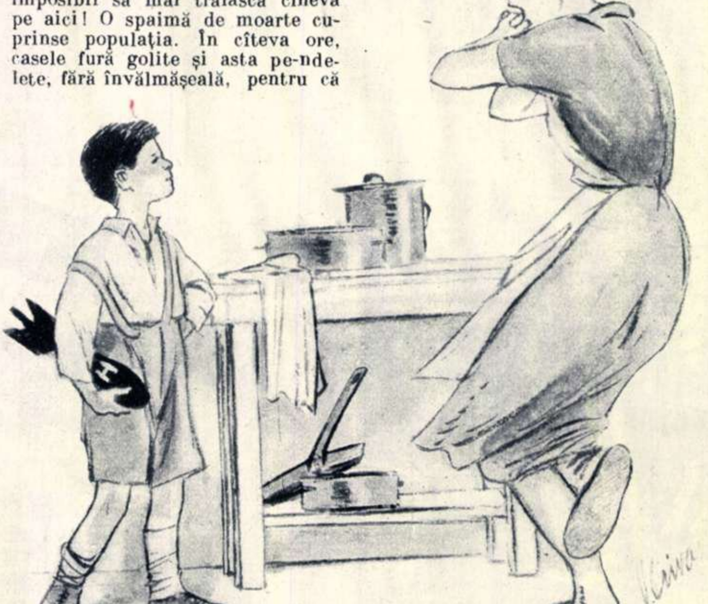

În romînește de Ion IRA

Pescuit bogat.

Spre Bran...

Carnet extern

MACKENZIE CONTRA... MACKENZIE!

Există în fizică o lege fundamentală: aceea a nepenetrabilităţii corpurilor. Încă de pe cînd ne aflam pe băncile şcolii, ne-am convins cu toţii că, într-adevăr, două corpuri nu pot ocupa, în acelaşi timp, acelaşi loc în spaţiu. Extinzînd această lege a fizicii la psihologia umană, îndrăznim să credem că un individ cu facultăţi psihologice normale şi cu un minimum de onestitate nu poate avea despre unul şi acelaşi lucru, în acelaşi timp, impresii diametral opuse.

Şi, totuşi, cazul domnului Norman Mackenzie te pune pe gînduri. În calitate de corespondent al lui „*New Statesman and Nation*", ziaristul englez a vizitat Romînia în luna septembrie a anului acesta. Cu cîteva zile înainte de a părăsi ţara, domnul Mackenzie a făcut, unui reporter al posturilor noastre de radio, cîteva relatări în legătură cu vizita sa. A povestit, printre altele, că s-a bucurat pe larg de toate posibilităţile de a călători, pretutindeni unde a vrut, în ţara noastră. Astfel, a străbătut regiuni în care funcţionează marile întreprinderi carbonifere, siderurgice etc. din Romînia, cunoscînd, printre altele, marile uzine de oţel de la Hunedoara ş.a. Domnul Mackenzie a mai subliniat că a avut posibilitatea să constate lucruri pe care nu le văzuse în urmă cu doi ani, cînd mai fusese în Romînia; se referea anume la dezvoltarea industriei romîneşti, în general, şi a celei producătoare de bunuri de larg consum, în particular.

Dar iată că domnul Mackenzie se întoarce în Anglia şi-şi publică notele de călătorie în ziarul „*New Statesman and Nation*". Or, se pare, că în cele publicate, fantezia pe care a desfăşurat-o (fantezie, ca să utilizăm un termen euforistic şi să nu-i spunem, pe romîneşte, minciună) i-a jucat o festă năstruşnică. Ea a indignat pe un alt călător englez, întors recent de pe pămînturile romîneşti, domnul Montagu Slater. Într-o corespondenţă trimisă ziarului amintit şi publicată de acesta la data de 5 curent, domnul Slater declara: „*E uimitor să constaţi ce văd doi oameni diferiţi în acelaşi loc şi aproape în acelaşi timp*".

E cu atît mai uimitor pentru acei care l-au putut asculta pe domnul Mackenzie vorbind la posturile romîneşti de radio, despre posibilităţile pe care le-a avut de a vizita nestingherit regiuni-cheie pentru dezvoltarea economică a ţării noastre, şi i-au citit apoi, în ziarul englez, ieremiadele despre insistenţa cu care a fost, chipurile, „condus" şi „însoţit". „*Soţia mea şi cu mine* — consemnează, în corespondenţa sa, domnul Slater, fără să-şi ascundă cea mai profundă nedumerire faţă de afirmaţiile lui Mackenzie — *ne-am plimbat liberi, neînsoţiţi, prin Bucureşti, Cluj, Oraşul Stalin, fotografiind tot ce am dorit, şi am adus cu noi circa 300 negative, care nu sînt încă developate. N-am avut nevoie de nici o autorizaţie, de nici un bilet de liberă trecere şi nimeni nu ne-a cerut bobinele de film*".

„*Lucrul cel mai curios, însă* — încheie Montagu Slater — *este că domnul Mackenzie a găsit în Romînia „un popor înfricoşat şi morocănos", pe cînd noi am găsit oamenii cei mai veseli pe care i-am întîlnit, de ani de zile*".

Într-adevăr, curios. Atît de curios, încît ne permitem să ne întrebăm: cum este posibil ca, în luna octombrie 1955, poporul nostru să arate... „înfricoşat şi morocănos", aşa cum îl zugrăveşte domnul Mackenzie, cînd tot domnia-sa, în luna septembrie a aceluiaşi an, constata cu totul altceva. Îl cităm textual: „*Eu cred că impresia cea mai puternică pe care o are cineva care călătoreşte prin Romînia este bogăţia pe care aceasta o posedă. Eu mă refer nu numai la bogăţia solului, pe care o vezi, călătorind, dar*

pretutindeni poţi să constaţi dezvoltarea diferitelor sectoare ale industriei, care continuă exploatarea resurselor naturale, dezvoltarea tehnologiei moderne, a maşinilor, şi mecanizarea mijloacelor agricole. În prezent resursele naturale sînt exploatate pe o scară înaltă, dîndu-li-se întrebuinţarea cuvenită, în scopul de a ridica standardul de viaţă al tuturor".

Poate fi această operă grandioasă, creaţia unui popor „înfricoşat şi morocănos"?

A fi sau a nu fi?... Dacă ne permite domnul Mackenzie, vom răspunde, în cazul de faţă, întrebării hamletiene, cu unul din cele mai nobile precepte ale marelui Shakespeare: să-ţi rămîi credincios ţie însuţi. Mai presus de orice, credincios ţie însuţi!

Atunci nu mai rişti să calci nici legile fizicii, nici cele ale elementarei onestităţi umane.

Maria LOVINESCU

SFÎNTUL THOMAS — GURĂ DE URANIU

Nu, nu e vorba de o nouă aderenţă la cohorta sfinţilor. (De altfel e dovedit că dl. Thomas F. Murray preferă fericirea de pe pămînt, celei din ceruri...). Pe vremuri cuvintele i-au adus sfîntului din biblie numele de „gură de aur". Pe bună dreptate cuvintele pe care le rosteşte îi pot aduce d-lui Thomas F. Murray, membru al comisiei pentru energia atomică a S.U.A., porecla de „gură de uraniu"! Din cinci cuvinte ale noului cuvios al „politicii de forţă", patru se referă, într-un fel sau altul, la bomba atomică. De curînd dl. Thomas F. Murray a predicat la jubileul de aur al universităţii americane Fordham. Cu gîndul la cele uranice, dl. Thomas F. Murray a făcut o propunere senzaţională: S.U.A. să invite pe toţi conducătorii de state din lume la explozia unei bombe de fabricaţie americană! Ce spectacol demn de marile drame biblice! Rostind pioase vorbe despre pace, conducătorii S.U.A. ar urma să sacrifice în faţa lumii, nu un viţel de aur oarecare, ci o enormă sumă de aur (reprezentînd contribuţia a milioane de impozabili) concretizată în bomba atomică! Fără să roşească, dl. Thomas F. Murray a arătat şi scopul unei asemenea înscenări. Ea urmează să fie: „O declaraţie a forţei americane, un stimulent pentru cererile în favoarea păcii". Cuprins de elanuri demne de vechiul testament, dl. Thomas F. Murray pare a confunda lumea de azi cu cea de a doua zi de după creaţiune. Era în adevăr o vreme cînd oamenii se plecau înspăimîntaţi în faţa puterii trăsnetului. Dar cine se mai sperie de stihie azi, cînd există paratrăsnet, cînd forţa nu poate dezlănţui decît o forţă şi mai mare? În cel mai fericit caz dl. Thomas F. Murray a rămas în urmă cu 7-8 ani de zile... Prudent, dl. Thomas a declarat că scopul proiectatei demonstraţii n-ar fi să semene groază, ci doar „să înfăţişeze spectaculos... preţul războiului". Aici — ca la orice spectacol — dl. Thomas recurge la ficţiune. Căci rămînînd neatins după demonstraţie şi întorcîndu-se acasă, unde îşi va regăsi liniştit oraşul, casa, dormitorul, onorabilul gentleman prezintă într-o lumină cu totul falsă consecinţele unui eventual război atomic...

Sfaturile pioase şi soluţiile ipocrite ale d-lui Thomas F. Murray servesc tot atît de bine intereselor păcii, cît serveşte un prosop de glaspapier după baie. El face totul, fiindu-i frică — după propria mărturisire — de faptul că „omul are puterea de a pune capăt propriei sale istorii". Ce e drept, e drept. Omul are acum puterea de a pune capăt unei istorii. Şi trebuie spus că el se foloseşte din plin de această putere. El pune capăt istoriei de pînă acum, pentru a crea una nouă, istoria în care dl. Thomas F. Murray şi alţii ca el nu vor mai putea ţine predici atomice...

23 DE ANI — 44 DE CRIME

John Gilbert Graham n-are decît 23 de ani. Vîrsta marilor vise, a elanului care nu cunoaşte piedici, a generozităţii şi a iubirii. Totuşi, la vîrsta asta, John Gilbert Graham nu e decît un asasin. Şi încă nu unul de rînd: un asasin care a şi ucis 44 de oameni.

Închipuiţi-vă următoarea scenă:

Pe un aerodrom american un avion e gata să decoleze. Cei 44 de cetăţeni se pregătesc să-şi ocupe locurile. Pe mulţi dintre ei îi conduc cei dragi — prieteni, părinţi, copii. Ca pe doamna aceasta, de pildă, pe care o conduce fiul ei, un tînăr puţin trecut de 20 de ani. Politicos, fiul ţine geamantanul mamei. El zîmbeşte şi, cu ochii puţin aburiţi, îi urează drum bun. Ceilalţi călători zîmbesc înduioşaţi.

Avionul a început să tremure uşor. Mama se mai uită o dată pe fereastră. Fiul flutură batista. Pasărea argintie se desprinde uşor de pămînt, toate se fac mici: hangarul, pomii, casele. Şi fiul rămas pe pămînt a devenit mic, mic de tot. Poate că asta a şi fost ultima impresie a mamei, înainte de moarte. Căci moartea mamei şi a celorlalţi 43 de călători a venit curînd după decolare. Ea a venit din geamantanul care stătea cuminte în plasă. Geamantanul în care se afla sau nu fotografia fiului iubit, dar în care se găsea sigur o bombă cu explozie întîrziată, pe care fiul cel iubit o pusese acolo, cu propriile sale mîini...

Mobilul mîrşăviei n-a putut fi descoperit îndată, dar el a fost totuşi descoperit. Tînărul John Gilbert Graham avea nevoie de bani. Şi, ca orice tînăr american „descurcăreţ" (pe care sute de comicsuri, ziare, reviste, filme, emisiuni de televiziune au grijă să-l facă din ce în ce mai „descurcăreţ"), a găsit mijlocul salvator.

Grijuliu, el a convins-o pe mama lui să încheie un contract de asigurare, avînd bineînţeles grijă să se asigure la rîndu-i că va fi unicul beneficiar în caz de deces. Restul a fost simplu: călătoria, geamantanul, bomba, avionul, despărţirea duioasă, explozia. John Gilbert Graham, cetăţean american în vîrstă de 23 de ani, şi-a ucis cu sînge rece propria mamă (şi alături de ea, încă 43 de oameni), pentru a încasa o primă de asigurare. John Gilbert Graham a dat astfel viaţă numeroaselor lecţii de asasinat, care se difuzează zilnic în S.U.A., prin toate mijloacele. Şi chiar dacă asasini ca el sînt arestaţi, ei se pot lesne considera victime; victime ale acelui sistem care acţionează cu întîrziere, arestînd pe asasini, dar lăsînd în schimb liberi pe „profesorii" de la edituri, case de filme, posturi de radio şi televiziune...

Dreaptă orînduire!...

Radu ŢIULESCU

Necunoscuții mei colegi

de **Costache ANTONIU**
artist al poporului din R.P.R.

Fotografii de S. ȘTEINER

Prîslea colectivului din Focșani, elevul Dan Ionescu, în piesa „O familie renumită" de Romașov (piesă distinsă în cadrul concursului cu premiul I).

Într-un tîrg oarecare trăia un pantofar vestit. Veneau la el oameni din șapte ținuturi, să-și afle botinele potrivite. Meșterul nostru nu mai prididea cu lucrul și toți îl lăudau pentru măiestria sa. De la o vreme, însă, pantofarul nostru nu mai lucra așa de mult. Abia făcea o pereche de încălțări la săptămînă — și asta cu mare caznă. Tăia bucăți mari de piele, le migălea cît le migălea, ca apoi să le zvîrle cît colo. Nimic din ce făcea nu-i plăcea. Truda lui era acum mai mare decît fusese în primii ani de călfărit. Nici măcar sieși nu-și lucra vreo pereche de ghete și umbla desculț sau cu niște tălpige.

Într-o zi, l-a întrebat cineva:

— Vestite meșter, oare ce se petrece cu tine? Ți-ai uitat meșteșugul sau puterile ți-au slăbit?

Pantofarul l-a privit pieziș.

— Află, fîrtate, că nu mi s-a întîmplat nici una, nici alta. Dar cînd lucrul măiestrit ți-a intrat în obicei, nu te mai mulțumește decît ceva ce trece peste hotarul frumuseții.

Mi-am amintit povestea asta deunăzi, cînd pe scena Naționalului se perindau echipe artistice de amatori. Ca vechi actor și spectator, am văzut numeroase ansambluri, maeștri vestiți ai scenei și felurite piese din tezaurul literaturii universale. Ca să încerc, ca simplu privitor, o puternică emoție, trebuie să mă aflu în fața unor actori înzestrați, să mă atragă măiestria cu care-s subliniate nuanțele, să mi se descopere laturi nebănuite ale unui rol cunoscut sau să mă pasioneze frumusețea și noutatea piesei. Meteahna pantofarului din poveste! De data asta, am fost adînc mișcat, cu toate că pe scenă n-au suit actori de seamă, ci simpli amatori, țărani, funcționari, învățători ori profesori. Pe scenă, se afla însă suflul înviorător al vieții, se afla o scînteie din realitate, un șuvoi al puternicului izvor de creație ce sălășluiește în popor. Cum să nu fi emoționat de apariția Didinei Crăciun, interpreta Firicăi din „Zestrea Ilenuței"? O fetișcană de numai douăzeci de ani, care aduce pe scenă prospețime, vitalitate, o adîncă înțelegere a vieții. Tînăra Crăciun, zburdalnică, felină, plină de sănătate și robustețe, a dispărut sub masca Firicăi, o femeie pe care necazurile unei vieți sărăcăcioase și pustii o fac să nu priceapă rosturile unei lumi noi. Și în interpretarea fetei nu prea poți găsi cusur. Este, pe rînd, impetuoasă și potolită, acră și mîngîietoare, ironică și numai zîmbet, așa cum cere complexitatea rolului pe care-l interpretează. De unde această cunoaștere adîncă a vieții, acel simț al proporțiilor, care au impresionat spectatorii? Răspunsul nu e greu de dat. Din satul ei, din frămîntările prin care a trecut familia ei, din atitudinea pe care maică-sa a luat-o, într-o împrejurare asemănătoare. N-a trebuit să facă eforturi să priceapă lucruri ce depășesc pragul propriei cunoașteri. Și-a retrăit cu intensitate zbuciumul ei, al familiei, al oamenilor din sat.

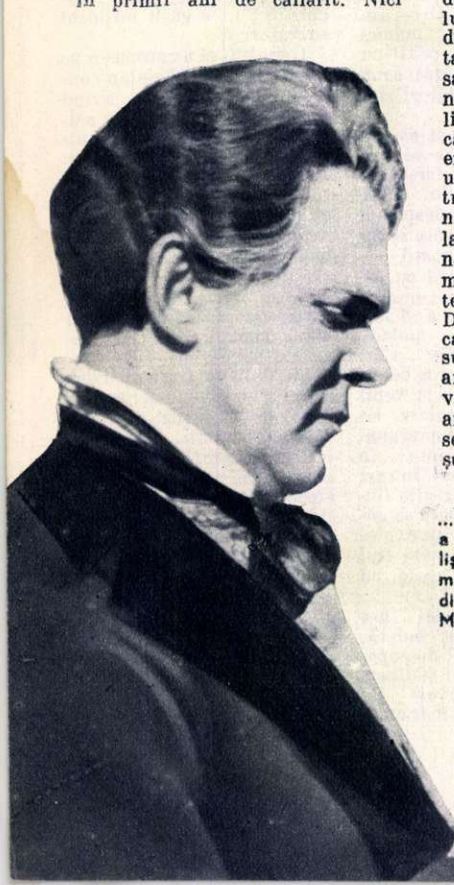

...Nu-i ușor să joci pe prima scenă a țării, în fața unei săli de specialiști. Florian Minoiu, din echipa căminului cultural din Tinca, (echipă distinsă cu o mențiune), a realizat un Millo sobru și discret, în vodevilul lui Alecsandri „Millo director".

„La noi, în Vameș, n-am prea avut emoții. Dar aici?"... Didina Crăciun s-a speriat degeaba. A cucerit admirația publicului și chiar... un premiu.

Priveam fetișcana asta cît de firesc se mișcă în scenă și mă gîndeam cu bucurie că nu i-a fost hărăzită soarta de a-și ascunde talentul și năzuințele sub spuza amărăciunii, a umilințelor și durerilor, care au ucis decenii de-a rîndul valori nenumărate. Binecuvîntăm vremurile noastre, care fac posibile minuni, ca trezirea la viață culturală a tineretului unui sat de numai 89 de familii, un sat pierdut printre dealurile domoale ale Moldovei.

M-a emoționat deopotrivă prezența pe scenă a Eugeniei Chiriac, din același sat Vameș, regiunea Galați. Servită mai puțin de rol, ea a arătat o sensibilitate impresionantă. Cu trei ani în urmă, nu știa un bob de carte. Dragostea de teatru a împins-o să învețe să scrie și să citească. Trebuia doar să-și copieze rolurile și să le învețe! Parcă o văd aplecată asupra foilor scrise stîngaci, buchisind anevoios, folosind clipele dintre mulsul vacii și mestecatul mămăligii. Parcă o văd și nu mă pot împiedica să nu-i zîmbesc prietenește și să-i doresc succese în munca asta grea.

...Chiar dacă țăranii din satul Frunzaru, regiunea București, n-au jucat o piesă de actualitate, ci vodevilul „Rusaliile" al lui Alecsandri, emoția artistică pe care am simțit-o n-a fost mai mică.

Am avut impresia că mă aflu în fața unui teatru profesionist, cu tradiție. Nu știam ce să admir mai întîi: ușurința cu care acești țărani umblau pe scenă, de parcă ar fi fost pe ulița satului; participarea activă la acțiune a figurației, lucru deosebit de greu, pe care nu-l reușesc adesea ansamblurile teatrale profesioniste; intrările și ieșirile la timpul potrivit și, mai ales, cele pe fond muzical; talentul unor interpreți, ca Alex. Matei, Ion Cernat, Gh. Mantoc, Elena Cauc. N-am așteptat să cadă cortina și m-am dus în culise, să-i felicit. Cu acest prilej, am aflat lucruri mișcătoare. În afara regizorului, Gh. Cîrstoiu, toți interpreții — 30 la număr — sînt țărani întovărășiți dintr-un sat ce nu are mai mult de 200 de case. Luni de zile au repetat piesa, au citit și alte lucrări ale lui Alecsandri, au ascultat conferința despre starea țărănimii de acum un veac. Au dat dovadă de același interes și seriozitate în pregătirea spectacolului, pe care le pun colectivele actoricești profesioniste. Spectacolul nu este numai rodul echipei, ci al întregului sat. Fiecare sătean și-a dat obolul său: materiale pentru decoruri, costume, covoare, zile întregi de muncă pentru confecționarea lucrurilor. Prezentarea spectacolului în bune condiții a fost considerată ca o chestiune de cinste și de prestigiu pentru întreg Frunzaru.

Aceste fapte mi-au amintit de satul meu și de începuturile mele actoricești. Vara, la vremea vacanței, ne duceam în Țigănaș ca la două mîini de băieți și fete, pe care-i muștruluia bine dascălul nostru, Ion Anton. Tot cu vodevilurile lui Alecsandri am pornit pe drumul anevoios al artei. Jucam „Piatra din casă“, „Harță Răzeșul“ și altele. Oamenii din șapte sate ne priveau ca pe niște arătări din altă lume. Nu auziseră mare lucru despre teatru, iar despre amatorism, nici vorbă. Setea de cultură a maselor era însă uriașă; trebuia doar un om îndrăgostit de teatru, ca dascălul Ion Anton, încăpățînat și perseverent, ca să se înjghebeze un mic colectiv, care apoi avea să lupte din greu cu lipsurile, reaua voință a autorităților și cu prejudecățile. Cînd prezentam spectacolul, luam, mai cu voie, mai fără voie, cîte o scoarță, un cearșaf ori o bancă de pe acasă și ne făceam datoria către ceea ce socoteam chemarea noastră. Cîteodată, cu sfială și multă stîngăcie, urca pe scenă, alături de noi, cîte un coleg din școală primară, rămas la plug. De multe ori partenerul nostru era un flăcăiandru în care pîlpîia o scînteie de talent, dar care s-a stins sub vitregia vremurilor.

O altă întîmplare din trecut mi-a amintit-o spectacolul prezentat de Casa raională de cultură din Focșani. Cu un sfert de veac în urmă, marele Enescu concertase în sala frumosului teatru local, în fața scaunelor goale. Numeroși actori de valoare, care prezentau piese din patrimoniul culturii universale, fără a face însă comerț cu asta, au pățit același lucru și, e drept, nu numai la Focșani. Burtăverzimea provincială voia femei despuiate și glume fără perdea. În aceste locuri s-a născut astăzi o mișcare culturală puternică. Echipa din Focșani ne-a dat cu „O familie renumită“ un spectacol de înaltă ținută artistică și o lecție de seriozitate și probitate profesională. Agentul sanitar Victor Dragomirescu, care probabil că, pe vremuri, nu-și permitea nici măcar „luxul“ unui bilet de galerie, ne-a dat pe scena un tată de familie veridic, duios, sobru. Tehnicianul veterinar Ion Frigioiu ne-a încîntat cu un Timoșa realizat în toată complexitatea lui. Tînărul interpret a trecut cu bine examenul redării unui om beat, lucru dificil. Contabilul N. Bulboceanu a creat un Andrei exuberant, pătimaș. Adevărate revelații au fost însă doi copilandri: Dan Ionescu și Cristina Axente, elevi de liceu. O artistă cu experiență, jucînd în travesti, n-ar fi putut crea un Mîtenca mai autentic, decît micul Ionescu.

Aș putea continua la nesfîrșit cu impresiile trezite de iureșul pe care mișcarea artistică de amatori îl dă pentru cucerirea artei, aș putea scormoni în amintire multe întîmplări de un viu contrast cu cele văzute în zilele concursului. Mă mărginesc însă la cele arătate, socotindu-le pilduitoare. Ele vorbesc de la sine despre izbînzile unui popor liber, pe calea făuririi unei arte cu un cuprins bogat și a afirmării talentelor autentice născute din popor.

Revoluție mică

de S. SĂVULESCU

Aseară,
A fost revoluție în țară:
O mie de oameni simpli, o mie de muncitori
Au ascultat o simfonie de Beethoven. Fiori
Umpluseră sala, strada, orașul întreg.

Dușmanii lor, unii se făceau că nu-nțeleg;
Alții, chirciți de vîntul urii,
Proclamară, într-o odăiță, „criza culturii“
Ajunsă pe mîna aspră de muncitor.

Dar tot jelindu-se în turnul lor
Intunecat de obloane,
Afară, mia de muncitori se schimbase
In milioane...

Brigada artistică de agitație a Casei raionale de cultură din Chișineu-Criș, regiunea Arad, brigadă care a fost distinsă cu premiul II în cadrul concursului.

„Cîte reflectoare sînt aici! Ce-ar fi dacă ne-ar da și nouă cîteva“ par a spune Persida Rotaru și Nicolae Ianculescu, din echipa Jurăștilor, reg. Timișoara, (echipă distinsă cu premiul III),

„Ioi, Feri-baci, sala e plină vîrf și mi-i o frică!“ Kali Maria e emoționată și nici lui Francisc Cséh nu-i lipsește mult. Ca să-și biruie temerile, artiștii-amatori din Secueni (reg. Oradea) privesc în scenă prin gaura cheii.

SCRIITORI și CĂRȚI

Marin Preda: „MOROMEȚII"

MARIN PREDA
MOROMEȚII

Undeva în cîmpia Dunării un țăran este pîndit de ruină: în jurul său se strînge, fără scăpare, cercul mizeriei și al suferinței. În 1937, la Siliștea-Gumești, un țăran prins în plasa relațiilor sociale capitaliste se zbate din răsputeri să se sustragă tiraniei lor. Ferecat într-o muțenie mohorîtă, stinsă, izolat parcă de cei din jur, mereu mai aproape cu un pas de ruina gospodăriei sale, Moromete e într-o necontenită veghe și așteptare. A vinde sau a nu vinde pămînt? Cum să capete un nou răgaz? Ce vor face copiii săi? Chinuit de aceste grave și amenințătoare întrebări, eroul meditează în pragul casei sale, ca pe pietrele unui cimitir. El încearcă să smulgă necunoscutului un răspuns.

Și astfel un om stă singur în mijlocul cîmpiei, bătut de vînturi potrivnice, căutînd să obțină un răgaz, să întîrzie o dată fatală, să apere cîteva bunuri care de mult nu-i mai aparțin. Credite, împrumuturi, impozite — iată atîtea mijloace cu care societatea capitalistă îl înrobește. Eroul nu deosebește prezența acestui dușman în mijlocul nenorocirilor care-l covîrșesc, nu știe că ruina Morometilor e combustibilul ce întreține viața orînduirii, nu bănuiește, că, de unul singur, nu poate triumfa asupra unui asemenea monstru. Calcule, argumente, soluții, toate sînt inutile. Căci cifrele care explică drama lui Moromete și o fac implacabilă ca o teoremă arată că nu există nici o cale pentru a potoli aviditatea acestei societăți.

Nimic nu poate opri loviturile, nimic nu va răpi din tăria lor. Moromete le va putea, cel mult, întîrzia. Speră că-și va putea menține pămîntul și, pentru asta, jertfește salcîmul; dar va pierde și pămîntul, și salcîmul. Nădăjduiește că-și va putea păstra oile, dar va pierde și pămîntul, și salcîmul, și oile. Crede că Nilă și Paraschiv, lacomii săi fii, nu-l vor vinde, fugind cu puținul ce i-a mai rămas. Dar și această iluzie se va sfărîma. Moromete a avut puțin, a căutat să păstreze ceva și a pierdut tot. Pe urma acestei tragedii rămîne o familie pradă sărăciei lucii, o casă sfărîmată, un om sfîrșit. Un cataclism a avut loc sub ochii noștri. Un cataclism legal, pe care l-a pus la cale și l-a executat o întreagă societate. Nici o clipă Moromete nu a fost inferior ei. A judecat totul cu agerime, a făptuit totul cu precizie și, dacă a fost învins de această societate, aceasta s-a întîmplat nu pentru că ar fi greșit în calculele sale; oricum ar fi scăzut sau adunat, rezultatul ar fi fost același. Tragedia lui Moromete se află aici, în acest fapt, în această împrejurare: eroul era condamnat din capul locului și fiecare dintre acțiunile lui nu făcea decît să confirme o sentință inapelabilă.

Cîtă vreme Moromete nu a descoperit căile luptei în comun împotriva societății capitaliste, el nu putea fi decît un învins.

Are o demnitate a lui acest erou tragic, care nu acceptă să fie îngenunchiat, care se luptă pînă în ultima clipă, care nu părăsește cîmpul de bătălie decît în ceasul cînd nu mai e nici o scăpare. Moromete nu e niciodată coborît în ochii noștri. Țăranul acesta, care duce pe umerii lui o tragedie cutremurătoare, nu încearcă nici un moment teama, nu se îndoiește nici un moment de puterile sale. Nu l-am auzit, în toată cartea, suspinînd vreodată, nu am simțit în glasul său nici un moment urma ostenelii.

Este Moromete o fire insensibilă? Oare nu sesizează ceea ce se întîmplă cu el, cu ceilalți? Nimic din toate acestea! Privirea inteligentă a lui Moromete scrutează și înțelege, iar ceea ce pare încetineală de simțire sau greutate în judecată este strategia complicată și fină a unui om care nu-și poate îngădui descoperirea gîndurilor, dezvăluirea însușirilor. Sensibilitatea a învățat să semene cu indiferența, inteligența, cu prostia. Cîteodată, după un cuvînt răstit sau după altul zeflemitor, simțim pe adevăratul Moromete. Cînd se duce să taie salcîmul, iar Nilă îl întreabă: „De ce să-l tăiem?", eroul răspunde, în bătaie de joc: „Într-adins, într-adins... înțelegi, să se mire proștii. Pune mîna, nu te uita, că se face ziuă". Dar îndată ce înfige securea în copac, Moromete icnește, ca și cînd și-ar fi înfipt-o în el. Rîsul a ascuns plînsul. Mai tîrziu, cei doi pun caii să tragă salcîmul. Dar „Moromete urlă pe neașteptate, lung și răgușit, ca și cînd cineva l-ar fi ars cu fierul roșu: Haida!". Țipătul de furie îl tăinuie pe cel de durere.

Moromete își trăiește tragedia, știe că se află în vecinătatea catastrofei, dar proiectează asupra acesteia o lumină indiferentă, care se potrivește tot atît de bine farsei. De fapt, ea adăpostește și disimulează o suferință cruntă. Încet, încet, din zîmbete care sînt și nu sînt hazlii, din replici puțin caraghioase, puțin ciudate, și care țin locul altora, mult mai precise și mai grave, se țese o încordare, un zbucium, o tensiune nervoasă, care se consumă în tăcere, undeva în adîncurile cărții, și se rezolvă abia în finalul ei. Bălosu, un chiabur care-i rîvnește pămîntul, îl întreabă dacă i-l vinde sau nu, iar Moromete îi vorbește despre toate, afară de ceea ce a fost întrebat, și se arată surprins cînd celălalt pleacă supărat. Perceptorul vine în casa lui Moromete și țăranul, care simte cum îl strînge ștreangul, cere o țigară.

Spre deosebire de Moromete, Țugurlan, țăranul sărac lipit pămîntului, a pierdut de mult nădejdea că viața se va îmbunătăți, cîtă vreme în fruntea satului vor fi alde cămătarul și cîrciumarul Aristide, iar la conducerea țării, stăpînii acestora. Țugurlan, fratele ceferistului ucis la Grivița în 1933, e mult mai aproape de înțelegerea reală a societății burgheze. Reforma agrară de după primul război mondial nu l-a „protejat", dar nici nu l-a făcut sclavul unor iluzii. Țugurlan nutrește de aceea o ură adîncă și încărcată de prevestiri sumbre împotriva societății capitaliste. Țugurlan arată astăzi așa cum va arăta mîine Moromete.

Moromete are o fire meditativă, măsurată, chibzuită, firea unui om care se domină. Într-un fel, eroul este în contrast cu destinul său patetic și n-ai spune că omul acesta dezbate, prin viața lui, o mare dramă socială, trăită pînă la sînge. În existența lui, schimbările nu intervin brutal, bătăliile nu sînt spectaculoase, iar lupta se desfășoară meticulos și extenuant. Așa cum spune Marin Preda în primele rînduri ale cărții sale: „Cu cîțiva ani înaintea celui de-al doilea război mondial, se pare că timpul era foarte răbdător cu oamenii; viața se scurgea... fără conflicte mari". Moromete, iată una din figurile „șterse" ale acestor conflicte.

Marin Preda aduce și impune în literatura noastră acest tip de țăran și-l descrie cu o artă deosebită. Iar în felul în care o face, este o modestie, un refuz de orice ostentație, care ne lasă să întrevedem relațiile dintre autor și eroul său.

Marin Preda scrie cu asprime, cu austeritate. Despre eroii săi, el vorbește uneori cu o voită ariditate. Nici o efuziune, nici un elan. Este, în scrisul său, o severitate care face posibilă ironia, dar în nici un caz nu suprimă duioșia. E un scris ursuz și cumpătat al unui profund observator al țăranilor. Lui Marin Preda îi este destul să audă o replică, pentru a desena un portret. Scriitorul nu are generozitate verbală și-și drămuiește economicos cuvîntul. E un stil fără strălucire, morocănos, dar de o exactitate remarcabilă, care pătrunde pe nesimțite în adîncul lucrurilor. Rare și puține „îndrăzneli". În locul lor, o solidă cunoaștere a oamenilor și lucrurilor. Stilul lui Marin Preda e un stil liniștit și fără variații, ca pămîntul pe care-l locuiesc eroii săi; culoarea lui e un negru ars, ca un incendiu mocnit. Ai impresia că acest stil nu-ți poate oferi nici o surpriză. Este adevărat: ți le ascunde. Ele există însă și ți se vor dezvălui, dar cu greutate, fiindcă acest stil apără secretele eroilor lucrării.

Marin Preda nu e un scriitor „intim" cu cititorii săi. El fuge de o comunicare „directă" cu lectorul și-i cere acestuia răbdare și încredere. Abia după ce le-a dobîndit, scriitorul acceptă să arunce punțile, să deschidă porțile cărții sale. Din această clipă, însă, cititorul devine prizonierul fără de scăpare al autorului.

B. ELVIN

Marin Preda: „Morometii", E.S.P.L.A. — 1955.

O ANTOLOGIE A PROZEI GERMANE DIN R.P.R.

La doi ani după apariția culegerii de versuri „Deutsche Dichter der RVR" (Poeți germani din R.P.R.), Editura de Stat pentru Literatură și Artă publică sub titlul „Deutsche Erzähler der RVR" (Prozatori germani din R.P.R.), o antologie cuprinzînd lucrări a douăzeci și unu de scriitori. Volumul este un bilanț al dezvoltării literaturii germane din R.P.R. și, totodată, el ne apare ca o promisiune făcută de scriitorii germani cititorilor lor: romanele scriitorilor O.W. Cisek, O.F. Jickeli, V. Heinrich, H. Konrad și C. Caps, din care antologia prezintă fragmente, vor apare în anii 1956-1957. Povestirile scriitorilor A.M. Sperber, Herta Ligeti, P. Andres, H. Hausl și H. Bergel vor constitui baze de pornire pentru culegeri independente care vor fi tipărite în viitorul apropiat.

din vitrin

ALEXANDRU JAR
Interogatoriul

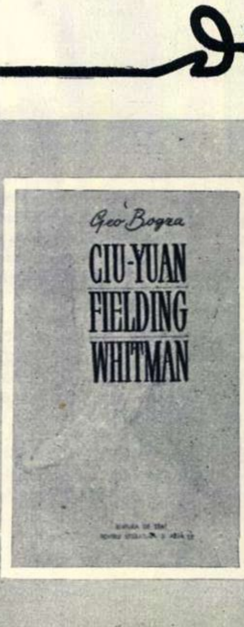

ION CĂLUGĂRU
LUMINA
PRIMĂVERII
ROMAN

SCRIITORI și CĂRȚI

Cititorul pornește la drum purtat de pana măiastră a scriitorului *O.W. Cisek*, care în romanul „Horia“ ne transpune în Țara Moților, în epoca în care se cocea răscoala iobagilor ce avea să izbucnească în 1784. *Valentin Heinrich*, în romanul „Um gleiches Recht“ (Pentru drepturi egale) ne face să participăm la un episod din revoluția de la 1848, în centrul căruia stă figura generalului Joseph Bem, comandantul armatei revoluționare maghiare. Scriitorul *Otto Fritz Jickeli* biciuiește moravurile meschine și orizontul limitat al burgheziei săsești, în romanul „Familienchronik“ (Cronică de familie), din care culegerea prezintă fragmentul „Götzi“. Cu *Herbert Konrad* facem o incursiune în satul german din Banat, unde țăranii săraci, nemaiputînd îndura samavolniciile primarului — chiabur și exponent al intereselor claselor exploatatoare — pornesc la asalt asupra primăriei. Conducătorii lor mor secerați de gloanțele jandarmilor.

Erwin Wittstock, un cunoscut povestitor, e prezent în volum cu povestirea „Der Sohn des Kutschers“ (Fiul vizitiului). De altfel, E.S.P.L.A. pregătește un volum cu traduceri în limba romînă din proza lui Wittstock.

În romanul lui *Georg Scherg* „Da keiner Herr und keiner Knecht“ (Unde nu sînt nici stăpîni, nici robi), talentatul autor al dramelor „Giordano Bruno“ și „Ovid“ demască teza ipocrită a burgheziei, care susținea că toți cetățenii aparținînd populației săsești au avut întotdeauna aceleași drepturi.

Dintre scriitorii care în lucrările lor oglindesc anii dintre cele două războaie, citām pe *Hans Kehrer*, care zugrăvește „democrația“ Romîniei burghezo-moșierești în adevărata ei lumină. De asemeni, citām pe *Josefine Koch*, *Herta Ligeti*, *Anton Breitenhofer* și *Günther Schmidt*, care, prin scrierile lor, au participat la lupta antifascistă.

Iată-ne acum în actualitate: *Grete Gross* povestește viața unei foste servitoare, care devine muncitoare. *Franz Liebhard*, în schița sa „Zwei Grenadiere und ein Engel“ (Doi grenadieri și un înger), își îndreaptă ascuțișul satirei împotriva reacțiunii naufragiate din Banat. *Hans Bergel* este o călăuză încercată care în „Die Begegnung mit Treff“ (Întîlnire cu Treff) ne conduce în mijlocul naturii sălbatice a munților Făgăraș. *Peter Andres* evocă momente trăite în Uniunea Sovietică, în anii reconstrucției de după război. *Hugo Hausl*, în povestirea „Der Riwe-Pitje“, arată drumul firesc, spre gospodăria colectivă, al unui țăran sărac șvab, pasionat după agricultura înaintată. Tema cooperativizării agriculturii o tratează și *Michael Pfaff*. Scriitorii *Paul Schuster*, *Conrad Caps* și *Erich Pfaff* se ocupă de viața tineretului școlar, a utemiștilor și a pionierilor, precum și a dascălilor lor.

Volumul se încheie cu povestirea „Die Maus“ (Șoarecele) de *Alfred Margul-Sperber*, închinată dezvăluirii trăsăturilor morale și intelectuale pe care socialismul le imprimă oamenilor simpli.

„Acelei puteri mari și noi, care mută munții și transformă oamenii“ — cum caracterizează Sperber, la sfîrșitul povestirii sale, puterea populară — îi datorăm și această bogată antologie, oglindire a avîntului creației literare a minorităților naționale din țara noastră.

Herbert LAMM

UN MARE SCRIITOR REALIST AMERICAN

Cînd, în 1932, neuitatul Gorki a adresat intelectualității americane tulburătoarea întrebare: „Cu cine sînteți voi, maeștri ai culturii?“ — punînd-o astfel în fața alegerii între drumul luptei pentru făurirea unor noi forme de viață, mai raționale, conforme cu justiția socială și cu spiritul vremii noastre, și acela al conservării castei jefuitorilor, inamici ai omului și umanității—unul dintre cei mai mari scriitori pe care i-a dat vreodată America se putea mîndri, pe drept cuvînt, la gîndul că nu avea de ce se teme la acest sever examen de conștiință. Scriitorul se numea Theodor Dreiser și drumul pe care se desfășura întreaga lui viață și carieră artistică de pînă atunci îl îndreptățea cu prisosință să se considere un prieten al omului simplu și necăjit, un luptător pentru dreptatea socială și un curajos înnoitor în artă.

★

Născut în anul 1871 la Terre Hante, în statul Indiana, dintr-o familie de mici coloniști germani, viitorul scriitor a avut o copilărie apăsată fără încetare de grija zilei de mîine, trebuind să îmbrățișeze de timpuriu cele mai diverse profesiuni pentru a se susține pe el și a-i ajuta și pe ai săi. În același timp, înzestratul tînăr învăța cu tenacitate, și la vîrsta de 21-22 de ani, deveni reporter al unui ziar din New-York. Prima lui carte, „Sora Carrie“ — apărută în anul 1900 — e povestirea tristă a unei fete care, condamnată de sărăcie la o viață cenușie și strivită de nevoi, dorind să devină actriță, e silită să se vîndă unui bogătaș și să ajungă la celebritate cu prețul fericirii ei zdrobite pentru totdeauna. Cartea a fost stigmatizată ca un ultraj la adresa „moralei publice“ și boicotată. Dreiser, însă, a rămas neclintit pe poziții și, dacă pînă la cel de-al doilea roman al lui — „Jennie Gerhard“ — au trebuit să treacă zece ani, atunci cînd noua-i carte a apărut (1910), s-a văzut că scriitorul înțelege să urmeze cu strășnicie calea pe care și-o alesese. „Jennie Gerhard“ era istoria unei alte vieți sfărîmate de legile barbare care guvernează o societate ce „acționează din capriciul și pentru confortul celor puțini“ — cum s-a exprimat Dreiser.

Pătrunzînd tot mai adînc în „jungla“ vieții publice a țării sale, scriitorul luă hotărîrea să atace o temă îndrăzneață, care cerea din parte-i mult curaj, și anume: să creeze tipul miliardarului yankeu, prezentat în complexul împrejurărilor sociale care au făcut posibilă apariția lui. Aceasta este ideea care străbate, de la un cap la altul, monumentala „Trilogie a dorinței“, din care primele două volume, „Financiarul“ și „Titanul“, au apărut înainte de primul război mondial, iar ultimul, „Stoicul“, după moartea scriitorului, în 1947.

Talentul lui Dreiser se dovedește acum ajuns la maturitate și cărțile lui încep să se succeadă cu rapiditate, una după alta. La numai doi ani după „Titanul“, scriitorul termină unul din romanele la care a ținut cel mai mult. E vorba de „Geniul“ (1915), în care, pentru prima oară în literatura americană, el a pus problema destinului unei personalități artistice în lumea capitalistă, a declinului și prostituării artei, considerate ca o marfă asemănătoare cu oricare alta.

Theodor Dreiser era, așadar, un observator lucid și un martor imparțial. Și, prin însuși acest fapt, opera lui dobîndea un caracter de critică socială. Dar scriitorul nu avea încă o concepție bine definită despre viață și, dacă vedea răul din jurul lui, nu-i întrezărea încă și toate pricinile și mai ales remediile. Abia Marea Revoluție Socialistă din Octombrie i-a deschis complet ochii și l-a ajutat să vadă mult mai departe decît reușise pînă atunci. „Mi-am îndreptat privirile spre această învățătură, spre această faclă — a spus el mai tîrziu — și am găsit în ea sprijin și inspirație pentru munca mea de creație“.

El învață acum nu numai să înțeleagă întrebările pe care i le pune viața, ci și răspunsul pe care trebuie să-l dea acestor întrebări. Așa încît, un celebru roman al lui, intitulat, cu o semnificație ușor de ghicit, „O tragedie americană“ (1925), nu se mai mulțumește cu descrierea prăbușirii unui tînăr, împins la crimă de demonica forță a banului, ci cuprinde deopotrivă și explicația tragediei, pe care scriitorul o socotește tipică pentru vremea și țara sa. De altfel, tot ce va scrie Dreiser de acum înainte va purta amprenta noii lui convingeri că idealurile creatorului de artă trebuie să coincidă și să pornească de la interesele celor ce muncesc.

Începînd cu primii ani de după Revoluția din Octombrie, și, mai ales, după vizita pe care a făcut-o în Uniunea Sovietică, de unde s-a întors plin de elan și de încredere în victoria forțelor progresului, Dreiser a luat parte activă la toate marile bătălii ale poporului american și ale mișcării muncitorești din întreaga lume. Elocventă pentru dăruirea totală cu care Dreiser s-a avîntat în această mare luptă a vremii noastre, este prodigioasa lui activitate publicistică, desfășurată în coloanele presei democratice din S.U.A., căci „marea presă“, pretinsă liberă, continua să-i fie ostilă și să mențină ostracizarea pe care o pronunțase odinioară împotrivă-i. O mențiune deosebită merită, în aceeași ordine de idei, volumele lui de demascare și polemică politică: „America tragică“, „Minerii din Harlan au cuvîntul“ sau „America merită să fie salvată“, scrise în timpul celui de-al doilea război mondial, în care Dreiser a luat cu hotărîre atitudine în marile probleme ale timpului său.

În vara anului 1945, ca o încununare a întregii lui evoluții anterioare, Theodor Dreiser a aderat la Partidul Comunist din Statele Unite.

Scriitor luptător prin arta și activitatea lui de fiecare zi, Dreiser înscrie pagini nepieritoare în istoria realismului american și este una din marile conștiințe ale veacului nostru.

ele librăriilor

LETAY LAJOS
Versuri alese
EDITURA DE STAT PENTRU LITERATURĂ ȘI ARTĂ

GO
MO-
JO
SCRIERI
ALESE

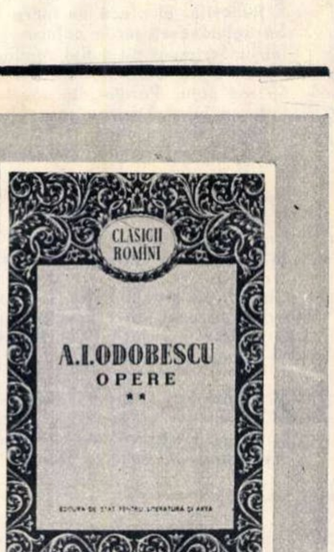

LUCRUL CEL MAI PREŢIOS DIN LUME

de Ghana SARR

Ilustraţie de E. TARU

Autorul acestui basm, Ghana Sarr, este student african în ţara noastră. Născut în anul 1922, Ghana Sarr se simte atras de literatură încă de la vîrsta de 17 ani, cînd începe să scrie versuri, nuvele şi schiţe, atît în limba sa maternă, cît şi în limba franceză. Menţionăm faptul că limba sa maternă nu există ca limbă literară scrisă, folosirea ei în presă fiind împiedicată de colonialiştii ce stăpînesc în patria sa.

In creaţia sa, Ghana Sarr înfăţişează viaţa poporului său, basmul de faţă fiind o prelucrare a unor motive folclorice africane.

Luna rotundă scălda în lumină colibele adormite ale satului. În şoaptele frunzelor, arborele îşi ţesea umbra.

Ca în toate serile, la picioarele uriaşului copac bătrînii sporovăiau voioşi.

— Cine ştie — întrebă cel mai vîrstnic, Kem Tann — care este lucrul cel mai preţios din lume?

Şi fiecare trebui să răspundă...

Un bătrîn spuse:

— Lucrul cel mai preţios din lume este aurul; cu el se cumpără inimile, sufletele şi chiar porţile paradisului.

— Hm! E adevărat... — murmurară cîţiva bătrîni în cor.

Dar un alt bătrîn rosti:

— Nu! Cel mai preţios lucru din lume nu este cel mai scump şi mai rar, ci mai curînd cel de care nu te poţi lipsi. Aerul este lucrul cel mai preţios din lume, căci fără aer nu se poate trăi.

— Hm! E adevărat... — reluară bătrînii în cor.

— Nicidecum — se auzi un al treilea glas. Lucrul cel mai preţios din lume este apa, căci fără apă nu numai oamenii, dar şi animalele, şi plantele ar pieri. Pietrele din izvor au nevoie de apă, chiar aerului îi trebuie apă pentru a fi proaspăt. Dovada e că, atunci cînd trece harmatanul[1]), oamenii blestemă aerul. Apa este lucrul cel mai preţios din lume.

— Hm! E adevărat — adăugară bătrînii în cor.

— Nu sînt de aceeaşi părere, nu! Nu sînt... Lucrul cel mai preţios din lume e viaţa; căci, vedeţi voi, fără viaţă nu te poţi bucura de nimic şi de nimeni. Cînd omul îşi pierde viaţa, aurul, ca şi aerul, aerul, ca şi apa, nu mai au nici un preţ pentru el. Înainte de toate, trebuie să-ţi păstrezi viaţa, s-o iubeşti şi s-o cultivi cu dragoste.

— În sfîrşit, Mor Sarr a ajuns din urmă adevărul! — rostiră bătrînii în cor.

Atunci Kem Tann îşi clătină capul chel, îşi întinse picioarele amorţite şi se ridică. Aşa cum stătea, părea un baobab printre ierburi. Vocea sa se înălţă:

— Nu, dragii mei... Aveţi dreptate toţi şi greşiţi toţi, ceea ce înseamnă că n-aţi spus adevărul decît pe jumătate. Dacă pentru o femeie, aurul este lucrul cel mai preţios din lume, oare nu-i adevărat că el nu înseamnă nimic pentru un înţelept?

— E adevărat! — scandară bătrînii în cor.

— Dacă apa şi aerul sînt necesare vieţii, de viaţă nu te desparţi cîteodată pentru a salva un suflet plăpînd? Care mamă nu şi-ar da viaţa sa, pentru a o salva pe aceea a copilului ei?

— E adevărat! — reluară bătrînii în cor. Ai dreptate. Copilul este lucrul cel mai preţios din lume.

— Nu — reluă Kem Tann — nu, căci pentru a zămisli copilul, trebuie dragoste!

— Ah! — exclamară bătrînii — în dragoste este poate izvorul tuturor izvoarelor!

— De loc — replică Kem Tann. Iată lucrul cel mai preţios din lume.

Şi în palma sa înnegrită de ani, cîteva raze de lună, ce se furişau prin frunziş, luminară o fărîmă de pămînt.

Atunci bătrînii se apropiară.

— Cum, adică? — întrebă Mor Sarr şi barba sa albă tremură ca o şopîrlă la soare.

— Ei, asta e! Ce spui, Kem Tann? — rosti Mor Sarr, închizîndu-şi ochii obosiţi, în jurul cărora tresăriră riduri mărunte, ca linioarele de pe un geam lovit de glonţ.

Mor Wade scoase dintre dinţi pipa în care o scînteie pîlpîia în noapte, ca sufletul unui bătrîn. Tuşi pentru a-şi limpezi glasul şi spuse:

— Kem Tann, tu eşti cel mai înţelept dintre înţelepţi, dar vrei să ne spui cum poate să fie o fărîmă de pămînt lucrul cel mai preţios din lume?

Atunci Kem Tann răspunse:

— Da, acesta e lucrul cel mai preţios... Pentru o fărîmă de pămînt, pentru fiecare palmă de pămînt călcată de piciorul duşman, femeia îşi dă aurul ca bărbaţii să aibă arme şi fiecare bărbat este gata să-şi dea de sute de ori viaţa; pentru acest pămînt sfînt, fiecare îndrăgostit îşi părăseşte iubita şi fiecare mamă îşi trimite copiii la moarte; pentru a apăra acest pămînt, poporul dă tot ce are el mai bun, pe cei mai buni dintre cei mai buni. Da, lucrul cel mai preţios din lume este pămîntul unde te-ai născut, este patria...

Un vînt proaspăt trecu peste sat, împrăştiindu-i pe bătrîni şi însoţindu-i pînă la colibele lor...

Noapte de pace în Mamam[2])!

In romîneşte de Cristina LUCIAN

---

[1] Harmatan — vînt cald, care bate în Africa tropicală.

[2] Mamam — numele vechi al Africii.

Spre Antarctida!

La 30 noiembrie, a părăsit portul Kaliningrad, îndreptîndu-se spre ţărmurile celui de-al şaselea continent — Antarctida — vasul amiral „Obi", al primei expediţii sovietice, spre îndepărtatele ţinuturi din jurul Polului Sud.

Ţelul acestei mari expediţii, organizate de Academia de Ştiinţe a U.R.S.S., este să contribuie la dezlegarea tainelor care învăluie încă aceste singuratice ţinuturi polare, încremenite de mii şi mii de ani sub gheţuri şi zăpezi.

(*Ziarele*)

Ridică ancora! Pornim spre sud!
Un semn şi uriaşul de oţel
Se va urni spre-ndepărtatul ţel,
Spre tainicul tărîm ceţos şi ud.

Spre Antarctida! Oamenii de ieri,
Matrozii ruşi, cu chipul ars de vînturi,
Văzură îngheţatele pămînturi
Cu strai de ceţuri aburind sub cer.

Un vis s-a-nfiripat. Şi iată-l gînd,
Loviţi de vînt, cu îngheţate săbii,
Porniră îndrăzneţii pe corăbii
Să omenească-acel ciudat pămînt.

Şi-un om de pe la noi sub vînt zăresc:
E Racoviţă. El pleacă pe mare
Să oglindească ţările polare
Într-un crîmpei de suflet romînesc.

Fu rod puţin. Pornim din nou la drum,
Puterea omului mereu sporeşte
Şi visul, frînt o clipă, iarăşi creşte,
Ca pasărea minunilor din scrum.

Spre Antarctida! Ancorele sus!
Înalţii ei gheţari se vor topi
La vîlvătaia patimii de-a şti
Şi tot ce nu e încă spus, va fi!

Curînd, pe ţărmul Knox, sub zodii reci,
Urme de paşi vor creşte în zăpadă
Şi unde-a fost pustiu, vor fi poteci
Şi prima casă, prima stradă...

Şi primul azi, şi primul ieri,
Şi primul dor ascuns cu greu sub pleoape,
Şi primul zîmbet oglindit în ape
Trezindu-le din veşnice tăceri.

Fără odihnă, iscusiţii meşteri
Taine de veacuri ne vor desluşi
Şi vocea omului va bubui,
Ecouri noi rostogolind prin peşteri.

— Te-aşteaptă cu nescrise file tomul,
O, ţară adormită ca-n poveşti,
De-a surda lupţi cu visele-omeneşti,
Măreţ e omul, neînfricat e omul!

Stăpîni pe munţi, pe fluvii, pe
oceane,
Biruitori de vînturi şi furtuni
Vor auzi eroii-ntre genuni
Bătînd a noastre inimi, milioane.

Şi-n limpezi seri, cu ceruri de
mărgean,
Cinstire aducînd acestui ev,
Îi vor vedea, departe, pe ocean
Pe Belingshausen şi pe Lazarev.

Sen ALEXANDRU

Străbătînd MUNŢII

Fotografii de Gh. VULPAŞ

Noaptea s-a lăsat de mult. Din vale, se văd luminile de la „Cota 1400" şi, dacă priveşti atent, zăreşti o pîlpîire şi la cabana „Cota 1500." S-ar părea că pe munţi e linişte, că oamenii s-au strîns în bîrloguri, că nimeni nu se mai încumetă să cutreiere coclaurii, să se strecoare pe poteci înguste şi întunecoase, să coboare în văioagele în care stăpînesc jivinele. Şi, totuşi, nu e linişte, iar potecile îs bătute în lung şi lat. 70 de oameni stau, în puterea nopţii, pe pantele abrupte ale Bucegilor, pornesc de la Cariera de Piatră, taie prin Valea Zgarburii, urcă pe la Izvorul lui Davila. Ceaţa a coborît peste munţi, îngreunînd drumul, făcînd posibilă rătăcirea. Cine sînt cutezătorii? 45 de concurenţi şi 25 de arbitri, participanţi la concursul de orientare turistică organizat în cinstea celui de-al II-lea Congres al P.M.R.

Echipa regiunii Bucureşti, clasată pe locul II, prezentînd, unui post de control de zi, documentele etapei.

De la Bucureşti şi Timişoara, din Oraşul Stalin şi din Cluj, de la Deva sau de la Craiova, din 15 regiuni ale ţării, au venit, în această parte a Bucegilor, sportivi, turişti încercaţi ori începători, pentru a se întrece într-un concurs de orientare deosebit de greu.

★

A fost o adevărată întrecere a curajului şi a cunoştinţelor tehnice. O etapă de zi şi una de noapte au fost suficiente pentru a dovedi cine este mai pregătit, pentru cine munţii nu pot avea taine.

„Am greşit sau nu drumul?" Echipa regiunii Cluj verifică cu ajutorul busolei, direcţia.

Concursul de orientare de la „Cota 1500" n-a fost doar o simplă plimbare turistică. Pe lîngă traseul dificil, presărat cu numeroase obstacole naturale, concurenţii au trebuit să facă faţă unor probleme grele de orientare. Hărţile ce le-au fost date pentru orientare pe teren erau incomplete, participanţii fiind obligaţi să străbată o parte a traseului numai cu ajutorul busolei şi altimetrului, deoarece harta prezenta spaţii albe ce trebuiau identificate. In plus, harta principală nu avea trecută scara la care era lucrată, calculul făcîndu-se numai raportînd-o la o altă hartă, pe care era trecut traseul. De asemeni, nu puţin au dat de furcă „posturile mute". Puse bine, la loc potrivit, nişte cartoane cu numerele echipelor trebuiau descoperite şi aduse comisiei de către concurenţi. Unul din „posturile mute" a fost atît de greu de găsit, încît nu mai echipa regiunii Timişoara a reuşit să-l descopere.

Cei 45 de concurenţi, grupaţi în echipe de cîte trei, au plecat în etapa de zi de la cabana „Cota 1500", sîmbătă 11 noiembrie, străbătînd numeroase puncte dificile, aşezate pe traseul „Cota 1500", Valea Zgarburii, Plaiul Colţii lui Barbeş, Valea Dorului, întorcîndu-se prin limita sudică a Văii Zgarburii şi urcînd pe la Cariera de Piatră, unde s-a sfîrşit etapa. Participanţii au dovedit condiţie fizică, pricepere în orientarea cu harta, în mînuirea busolei şi a altimetrului. Etapa de noapte a fost însă mai dificilă, din cauza ceţei şi a unei condiţii de concurs care cerea ca, de la un anumit punct, membrii echipelor să se despartă şi să străbată distanţa, fiecare pe cont propriu. Această probă a cerut, pe lîngă pregătire tehnică şi condiţie fizică, o mare tenacitate şi voinţă de luptă, pe care majoritatea participanţilor le-au dovedit cu prisosinţă. Ea a fost, totodată, criteriul principal de selecţie a concurenţilor.

Echipa regiunii Hunedoara, alcătuită din tineri fără prea multă experienţă, a impresionat prin deosebita sa dîrzenie şi voinţă de luptă. Concurenţii regiunii Piteşti, prezentîndu-se fără altimetru, instrument indispensabil într-un concurs de duritatea acestuia, au suplinit lipsa aparatului, prin voinţă, elan şi curaj.

La capătul celor două etape, cei mai buni s-au dovedit concurenţii regiunii Stalin: Ion Marcus, Gheorghe Constantin şi Gustav Waissörtl, care au realizat 980 de puncte, întrecînd cu zece puncte puternica echipă a Bucureştiului (Alexandru Neagu, Dinu Bratosin, Eugen Chesaru).

Mîndri de succesele obţinute, sportivii participanţi la această competiţie au închinat victoriile lor Congresului al II-lea al P.M.R., ca un prinos de recunoştinţă pentru condiţiile pe care partidul şi regimul democrat-popular le-au creat dezvoltării multilaterale a sportului în ţara noastră.

În etapa de noapte. Echipa regiunii Oradea îşi copiaza instrucţiunile de pe pom şi verifică busolele.

POȘTA CONCURSULUI FOTOGRAFIC

Tineretul patriei noastre

— Cotter Armand — Dorohoi

1. Ce este developarea automată și cum se realizează?

Nu există o developare „automată“, de la sine — în măsura în care prin „automat“ înțelegem un proces care decurge în mod mecanic, fără intervenția omului. Dar există o developare în serie, în care materialele fotosensibile, de orice calitate, sînt supuse permanent acelorași condiții de developare. Aceasta se realizează cu ajutorul unor mașini speciale, în care peliculele expuse parcurg, într-o viteză determinată, un număr calculat de cuve (de revelare, de spălare intermediară, de fixare și de spălare finală) precis dimensionate, după care peliculele — sînt trase mai departe, printr-un dulap de uscare, care face parte integrantă din orice mașină de developare. În acest dulap, în care domnește un anumit climat, filmele sînt uscate într-un interval determinat de timp.

În felul acesta, marile laboratoare de prelucrare în serie a materialelor fotosensibile pot ajunge la o productivitate ridicată, de cîteva mii de metri de peliculă developată pe zi.

2. Dacă soluția fixatoare se strică cu timpul?

Da, se strică — dacă, dintr-un motiv oarecare, soluția trebuie păstrată luni de zile în vase care nu se pot închide ermetic. În acest caz, substanțele chimice din care este formată soluția se pot precipita. De asemenea, se pot naște culturi de microorganisme, care descompun tiosulfatul de sodiu (substanța de fixare). Toate aceste fenomene, precum și altele, duc la anularea proprietăților de fixare a soluției respective, adică la incapacitatea soluției de a solva microcristalele de argint halogenic neiradiate de lumină.

3. **Descrierea aparatului Zorki și utilizarea lui.**

Aparatul de fotografiat „Zorki“, prin construcția lui simplă și prin ușoara lui manipulare, poate fi folosit cu mult succes de către amatorii fotografi.

Aparatul funcționează cu peliculă (film) de 35 mm (tip Leica). Casetele de film care se utilizează conțin 1,60 m, respectiv cca 36 fotograme.

Aparatul dispune de următoarele dispozitive:

a) *Dispozitivul de armare și de tragere a filmului.*

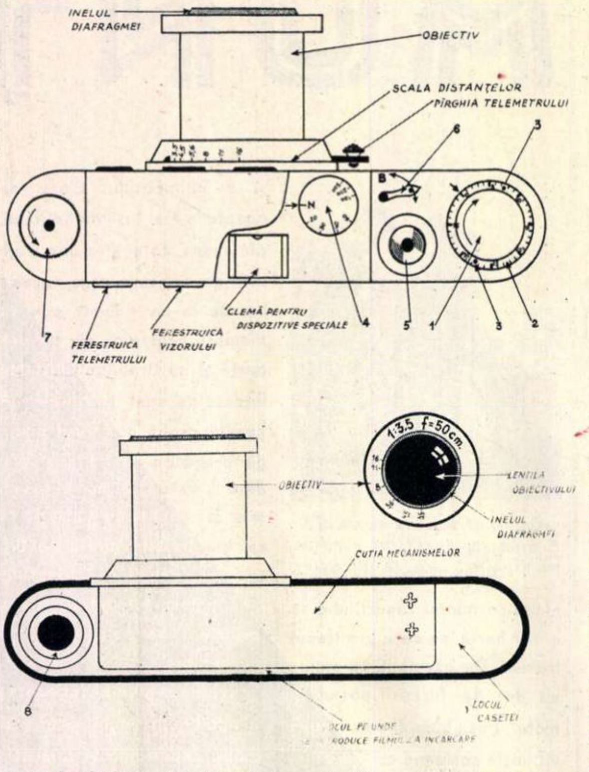

Armarea aparatului se face la încărcarea filmului și după fiecare declanșare, prin învîrtirea tamburului nr. 1 (vezi schița), în sensul indicat de săgeată. Pe același tambur se află un disc numerotat de la 0-39, cu ajutorul căruia se poate ține evidența fotogramelor trase (nr. 2).

Imediat după încărcarea aparatului cu film, discul gradat se pune la zero, împingînd de cele două nituri de care dispune (nr. 3).

b) *Dispozitivul pentru reglarea timpului de expunere.*

În partea superioară a aparatului se află un disc gradat (nr. 4) cu următoarele indicațiuni: Z (Zeit)— aparatul stă deschis (expune) atît timp cît declanșatorul este apăsat; 20 — corespunzînd expunerii de 1/20 din secundă; 30, 40, 60 etc., corespunzînd expunerii de 1/30, 1/40, 1/60... din secundă.

Discul se manevrează trăgîndu-l ușor în sus și potrivindu-l la gradația respectivă.

c.) *Dispozitiv pentru punerea la punct (reglarea clarității) automată, prin telemetrul cuplat cu obiectivul.*

Punerea la punct se face vizînd prin ferestruica telemetrului și manevrînd cu degetul pîrghia telemetrului, pînă cînd cele două imagini se suprapun exact.

d) *Diafragma.* Se găsește pe un inel, în partea din față a obiectivului.

e) *Dispozitivul de declanșare* se află în partea superioară a aparatului (nr. 5). Declanșarea se face apăsînd cu degetul arătător pe el.

f) *Dispozitivul de tragere înapoi a filmului.*

După expunerea întregului film, fără a se deschide aparatul, se dă pîrghia nr. 6 pe poziția B.

Se ridică în sus tamburul nr. 7 și se învîrtește, în sensul indicat de săgeată, pînă cînd filmul intră din nou în casetă.

★

Ordinea operațiunilor pentru executarea unor fotografii:

a.) *Încărcarea aparatului* se face prin partea inferioară a lui, scoțînd capacul prin învîrtirea știftului în poziția „OTKP“; se scoate tamburul (nr. 8), se prinde capătul filmului sub clema tamburului și se introduc simultan caseta și tamburul, pelicula trecîndu-se, prin spațiul rămas liber, în interiorul aparatului. După încărcare, se închide aparatul;

b) *armarea aparatului;*

c) *fixarea timpului de expunere;*

d) *punerea la punct;*

e) *reglarea diafragmei;*

f) *vizarea (care se face prin ferestruica vizorului);*

g) *declanșarea.*

Cuvinte încrucișate

	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17
1		■						■									
2						■						■					
3				■						■					■		
4							■									■	
5		■				■								■			
6					■				■								■
7			■										■				
8				■								■					
9											■				■		
10					■					■						■	
11		■							■								
12	■													■			
13				■				■							■		
14						■						■					
15							■				■						■

ORIZONTAL: 1) Ciocniri între adversari — Indicație. 2) Creații literare, științifice, politice, artistice — Unelte — Măsură veche de lungime. 3) Apă stătătoare — Obligat — Fruct — Liniște! 4) În afara hotarelor — Plin de elan. 5) Prefix în medicina — Masele o făuresc, o determină, o înfuresc necontenit — Organizație internațională pe care popoarele o vor mondială. 6) Plini de forță — Interjecție (abr.) — O găsești în special la diplomați, conducători politici și militari. 7) Patru roman — Aspirante la un titlu — Nostru (pop.). 8) Plină de viață — Înălțimea corpului — În biblioteci și în cutiile poștale. 9) Le capeți în școală și în viață — Milion (abr.) — Eugen Niculescu. 10) La fereastră — Pot fi și de cașcaval, dar pot avea și dinți — Cărărui peste... ape. 11) Tratament termic aplicat oțelului pentru mărirea durității (pl.) — Făuritorul unei lumi noi. 12) Adepți ai concepției științifice ce afirmă primordialitatea materiei față de conștiință — Epoci. 13) Fiu (od.) — Graminee care, încrucișată cu grîul, dă un soi de cereală foarte productiv și rezistent — Deosebit de activ — Cal. 14) Plantă aromatică din familia labiatelor (pl.) — A împrospăta — La motocicletă (pl.). 15) Locuitorii satelor — Cărbuni aprinși — Tip de mașină tipografică (pl.).

VERTICAL: 1) Membru al unei gospodării colective — Cui turtit. 2) Pace (lat.) — Elan — Mulțimea de oameni simpli și muncitori. 3) Cititor — Are darul de a aduce în memorie fapte petrecute în trecut. 4) Oraș antic — Moral — Ogorul a fost brăzdat — Pînă aici! 5) Nume spaniol — Acest (pop.) — Autorul cîntecului „Te salut Moscova“. 6) În... cincinal — Consolidări. 7) Punct cardinal — Obligații. 8) Legea fundamentală a unui stat — Neculai Jurcă. 9) Înălțat, clădit — Tari — Materie primă pentru filaturi. 10) Pronume — Exprimarea prin vot a voinței (pl.) — N-a împlinit 18 ani. 11) Cu defectele înlăturate (fem.) — Arme de foc. 12) Grăunțele de plumb ale vînătorului — Partea cea mai înaltă a reliefului unei țări. 13) Bloc-notes — Plan de mari proporții privind întreaga economie a țării. 14) Viața — Falnici (fig.) — Nu se mișcă. 15) Sînt — Cunoscut erou dintr-o operă a maestrului Sadoveanu — Fire la războiul de țesut — Se termină luna asta. 16) În somn — A da viață — Centre economice și culturale. 17) Personaj mitologic, care prindea forță de cîte ori venea în contact cu pămîntul — Primăvara vieții.

DEZLEGAREA JOCULUI DE CUVINTE ÎNCRUCIȘATE „ELECTRICITATE“ APĂRUT ÎN NUMĂRUL 22

ORIZONTAL: 1) Induși — Ceres. 2) Neon — Kw — Volt. 3) Dator — Av — Leu. 4) Uma — Optat — Cp. 5) C — Tole — Valț. 6) Te — Henri — Ara. 7) Idem — Telefon. 8) Eil — Motor — Zo. 9) Lebedev — Tiz. 10) S — Metal — Ve — I. 11) Trenă — Emisă. 12) Ion — Ns — Idilă. 13) Asta — Creator.

VERTICAL: 1) Inducție — Știa. 2) Neam — Edil — Ros. 3) Dotat — Element. 4) Uno — Ohm — Ben — A. 5) S — Role — Metan. 6) Ik — Pentodă — Sc. 7) Wat — Rețele — R. 8) C — Vavilov — Mie. 9) Ev — Ta — Er — Vidă. 10) Rol — Laf — Teșit. 11) Electrozi — Alo. 12) Stup — Anczi — Ar.

DEZLEGAREA JOCULUI DE CUVINTE ÎNCRUCIȘATE APĂRUT ÎN NUMĂRUL 23

ORIZONTAL: 1) Zăpadă — Coșbuc. 2) Avalanșă — Tisă. 3) Pături — Slalom. 4) Orîndar — Urări. 5) R — Nea-Ah — T — In. 6) Cec — Scor — S — U. 7) Il — Ac — Ecuator. 8) Cost — Ban — No — I. 9) Epi — Dalac — Rf. 10) Boreală — Rs — Lf. 11) Eterne — London. 12) Reni — Ninsoare. 13) Glacial — April.

VERTICAL: 1) Zăpor — Iceberg. 2) Avar — Clopoțel. 3) Patine — Sirenă. 4) Alunecat — Eric. 5) Dardă — C — Dan — I. 6) Ania — S — Balenă. 7) S — Răceală — Il. 8) Caș — Bocnă — Ln. 9) O — Lu — Ru — Crosă. 10) Start — An — Snop. 11) Bilă — Stor — Dar. 12) Ușori — O — Flori. 13) Căminuri — Inel.

Copertele I și a IV-a: desene de I. MOLNAR

REDACȚIA: BUCUREȘTI PIAȚA SCÎNTEII Căsuța Poștală 7 Tel. 7.60.10 Int. 1788
ABONAMENTE: la toate oficiile poștale din țară și la factorii poștali și difuzorii voluntari din întreprinderi și instituții.
PREȚUL ABONAMENTELOR 3 luni: 9 lei 6 luni: 18 lei un an: 36 lei

Tipărită la Combinatul Poligrafic Casa Scînteii „I. V. Stalin“. Planșele policromii executate la Fabrica de timbre-București.

Noi modele de iarnă

Creaţii ale Centrului de proiectare a îmbrăcămintei de pe lîngă Fabrica de confecţii „Gheorghe Gheorghiu-Dej”.

Fotografii de A. LOVINESCU

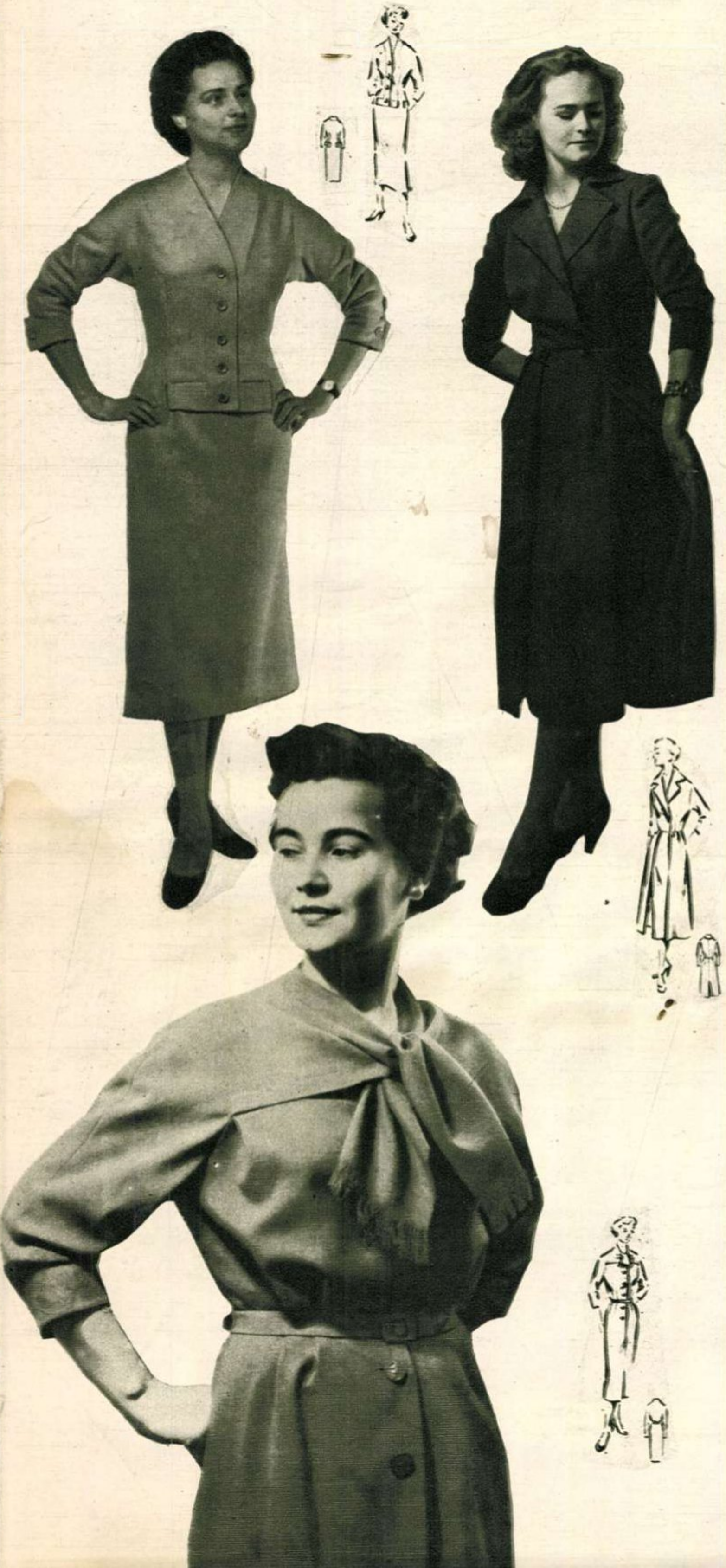

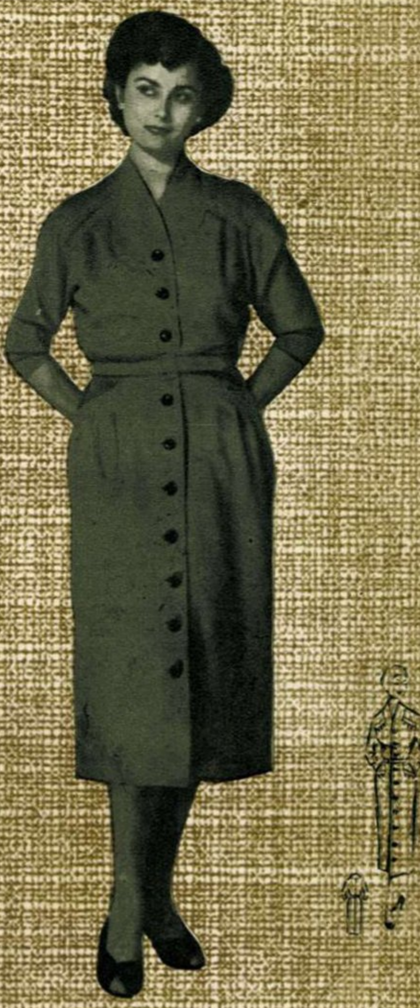

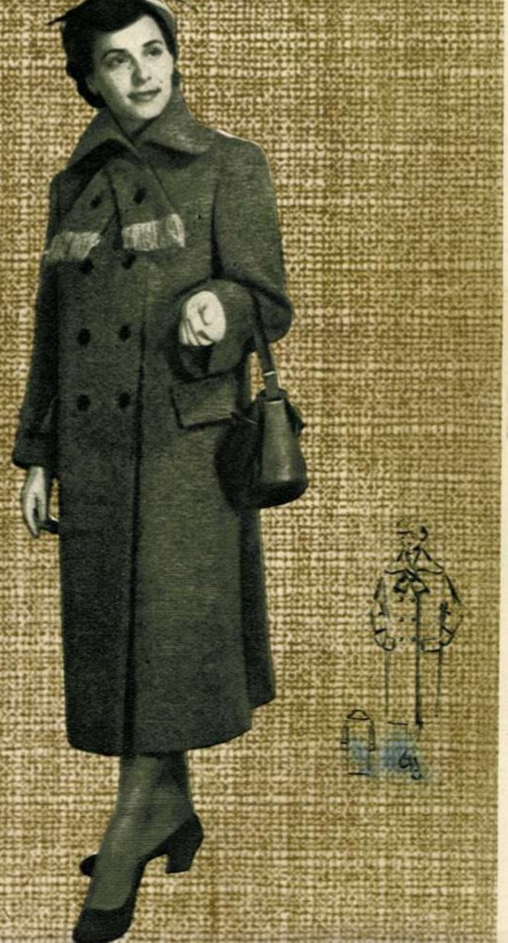

FLAÇARA
Nr. 24 (73) — 15 DEC. 1955

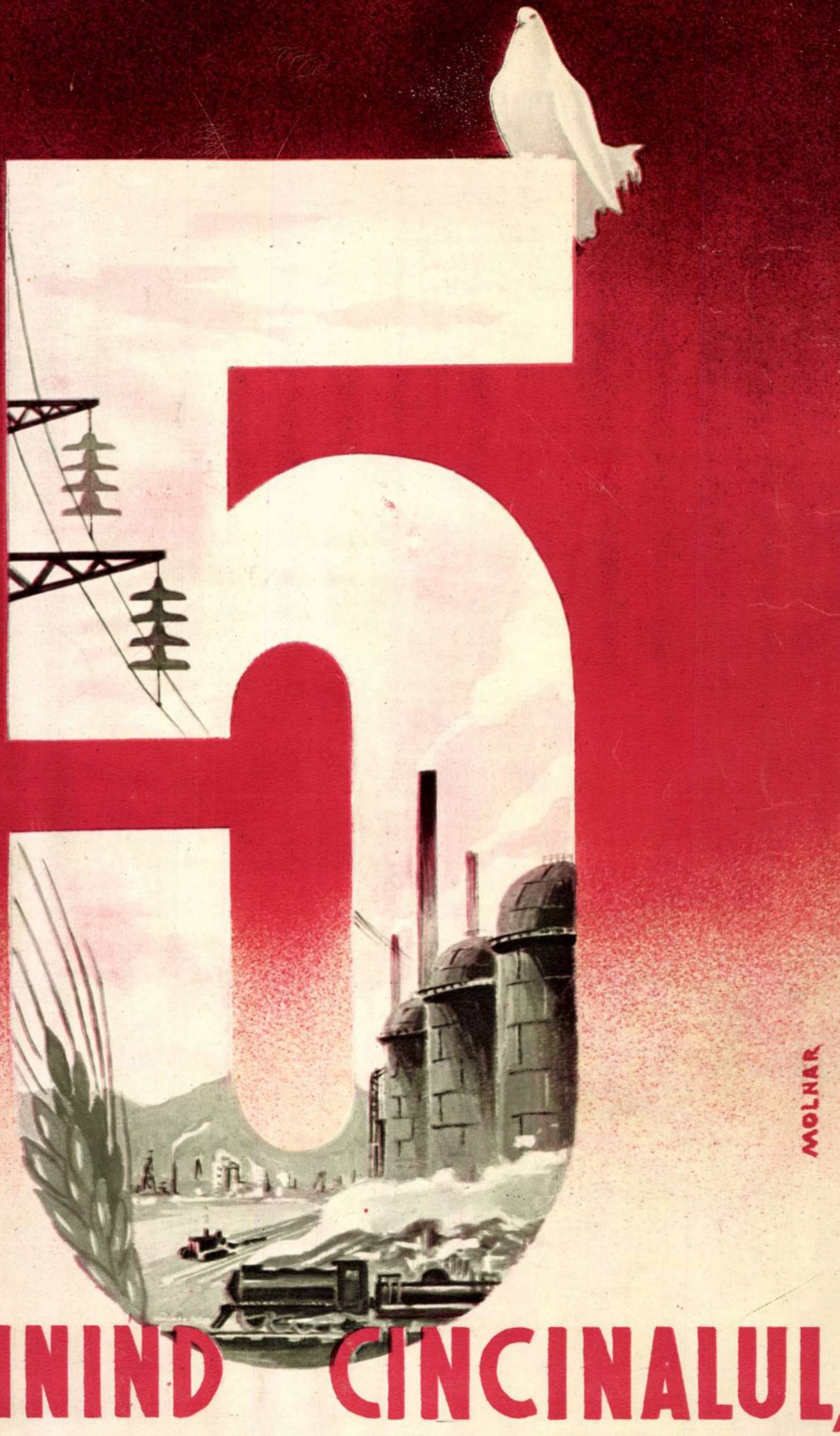
MOLNAR
INDEPLININD CINCINALUL,
înainte pentru construirea socialismului!